ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
שביעי

שער
ששי

ספר המאמרים
תרמ״ג-תרמ״ד

מ א ת

כ״ק אדמו״ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש״ת

מוהר״ר שלום דובער

זצוקללה״ה נכב״ם זי״ע מליובאוויטש

הוצאה שני׳ עם הוספות

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ. י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ותשע לבריאה
שנת המאתיים להולדת כ״ק אדמו״ר הצ״צ
שנת הארבעים לנשיאות כ״ק אדמו״ר שליט״א

מפתח כללי

פתח דבר III
פתח דבר (להוצאה החדשה) IV
מפתח המאמרים V
ספר המאמרים תרמ"ג ..... ג־קנא
ספר המאמרים תרמ"ד ..... קנה־רפ

הוספות:

ד"ה ויהיו חיי שרה תרל"א ..... שיא
משיחות כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע ..... שטז
מפתח עניינים ..... שיח
תיאור כתה"י ..... שיט
פאקסימיליות מגוכי"ק מסה"מ תרמ"ג־תרמ"ד ..... שכ־שכא

SEFER HAMAAMORIM — 5643-644

SECOND EDITOIN

Published and Copyrighted by

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213

Tel.: (718) 493-9250-1 • (718) 774-4000

Printed in the U.S.A.

5749 • 1989

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

(Revised for vol. 643-644)

Schneersohn, Shalom Dov Baer, 1860-1920

Sefer ha-ma'amarim 5643-644.

(Sifriy. Otsar ha-Hasidim—Lyubavitsh) (Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 7., sha'ar 6)

Hebrew and Yiddish.

Title on t.p. versos: Sefer hamaamorim 5643-4.

Includes other editions of some volumes.

Includes bibliographical references and indexes in some volumes.

Contents: 5643-644 (Hotsa'ah 2., 1989) — - [etc.] --679 -- 680.

1. Jewish Sermons. 2. Sermons, Hebrew. 3. Sermons, Yiddish. 4. Hasidism--Sermons. I. Title. II. Title: Sefer hamaamorim. III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh. IV. Series: Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 7., sha'ar 6.

BM740.S3629 1979 296.8'33

ISBN 0-8266-5643-9 (v. 5643-4)

Library of Congress Catalog Card #86-21049

נדפס בדפוס "אוצר"

ע"י אגודת בן רחל ושלום בוגצער בן אסתר הנדפס

480 SUTTER AVENUE **BROOKLYN, N.Y. 11207**

ב"ה.

פתח דבר

(להוצאה ראשונה)

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה את „ספר המאמרים תרמ"ג-תרמ"ד" אשר לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

ספר זה כולל מאמרים שאמרם (או כתבם) במשך שנות תרמ"ג[1] — תרמ"ד, ונדפסו כעת — בפעם הראשונה — מגוף כתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע[2].

* * *

בראש הספר בא: מפתח מאמרים — נעתק מגוכי"ק של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע[3].

בסוף הספר באו: א) ד"ה ויהיו חיי שרה, תרל"א[4]. ב) ליקוט שיחות מכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע — אודות שנות תרמ"ג-תרמ"ד[5]. ג) מפתח ענינים והערה על סש"ב הנמצאות בד"ה ת"ר נר חנוכה, וד"ה וירד ה', תרמ"ג — ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א[6]. ד) תיאור כתה"י. ה) פאקסימיליא משני עמודים מגוכי"ק של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

* * *

עריכת הספר לדפוס, ההערות בשוה"ג[7] וההגהה — ע"י הרה"ת ר' שלום יעקב חזן, הת' יוסף יצחק אירידלמאן והת' משה מנחם מענדל אירידלמאן.

מערכת „אוצר החסידים"

מוצש"ק מ"ח, ה'תהי שנת הגאולת כמשי"ח.

ברוקלין, נ. י.

שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

---

1) שנה הראשונה להתחלת * נשיאותו — והשנה — תשמ"ג — שנת המאה.

2) בכ"מ באים בגוכי"ק בשוה"ג ציונים קצרים (שעליהם מיוסד הענין שבפנים), ציונים אלו נעתקו גם כאן בשוה"ג, ופוענחו בדרך אפשר.

3) ונשלמה עפ"י „רשימת מאמרי דא"ח" ע' נה — בהוספת הערות מהמו"ל הבאות בחצאי ריבוע. ברשימה שם וברשימת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע נזכרו עוד מאמרים, והם: ד"ה כתר יתנו לך — יום ב' דחה"ס, ד"ה וה' פקד — וירא, ד"ה ויהי לי שור — וישלח, תרמ"ג. ד"ה מה רבו מעשיך, ד"ה ההפרש בין קליפת עמלק, ד"ה חביב אדם שנברא בצלם, תרמ"ה. ולע"ע לא מצאנום. — ובבקשה רבה שכל מי שיש בידו מאמרים אלו שיואיל להמציאם לנו ע"מ שנוכל להדפיסם, וזכות הרבים תלוי בו.

4) נדפס כאן, כי סיום ד"ה ויהיו חיי שרה — תרמ"ג, שהוא מאמר זה עם הגהות, לא נמצא תמי'.

5) מכתב משנת תרמ"ד — נדפס ב„אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע" ע' ג.

6) נעתקו מ„מפתח ענינים למאמרי ודרושי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע", שנדפס ב„ספר המפתחות לספרי ומאמרי חסידות חב"ד" (ברוקלין, תשכ"ו).

7) במקומות שנראה לכאורה שחסרה תיבה (או שהתיבה חסרה אותיות וכיו"ב) וכן (באיזה) מקומות שנעתק לשון הפסוק או המאדי"ל בנוסח שונה מהמקור — הערנו ע"ז בשוה"ג בדרך אפשר [מסיבות טכניות נכנסו תיקונים אחדים בפנים הספר מבלי להעיר על כך].

---

*) ראה תוכן לנער ראשי פרקים שנת תרנ"ד (וראה שיחת ש"פ וירא תשמ"ג).

ב"ה

פתח דבר

— להוצאה החדשה —

באשר הוצאה הראשונה* של „ספר המאמרים תרמ"ג—תרמ"ד" אזל מן השוק, מדפיסים אנו בזה הוצאה שני' עם הוספות, ונתקנו בה כמה מטעויות הדפוס.

ההוספות**: א) ד"ה וה' פקד את שרה. ב) ד"ה ויצב שם מזבח. ג) ד"ה באתי לגני. ד) ההפרש בין קליפת עמלק.

מערכת „אוצר החסידים"

ב' ניסן, תשמט (תהא שנת משיח טובה)
שנת המאתים להולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק
שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א
ברוקלין, נ. י.

---

*) ברוקלין, תשמ"ג.

**) הוספות א, ב, ד נדפסו גם בסה"מ ליקוט (ברוקלין, תשד"מ) ע' א־כא. (ד"ה ויצב שם מזבח שנדפס שם מהעתקה, נדפס כאן ע"פ השוואה עם גוכי"ק).

מ פ ת ח *

תרמ"ג

דבור המתחיל	זמן אמירתו	עמוד
	יום השני דחג הסוכות	
כתר יתנו לך	נח	ג
ויאמר ה' הן עם אחד	לך	ט
ויאמר גו' לך לך	וירא	רפג
וה' פקד את שרה	חיי	טו
ויהיו חיי שרה	תולדות	כו
אלה תולדות	וישלח	
ויהי לי שור		
והנה אנחנו מאלמים	שבת חנוכה, מקץ	לה
תנו רבנן נר חנוכה	ויחי	נא
ויחי יעקב	שמות	נט
ויולך איש מבית לוי (א — ד)		סח
וביאור כו' באתי לגני (ד — ט)		

---

*) נעתק מגוכי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, ומ"רשימת מאמרי דא"ח" — בעריכת כ"ק אדמו"ר שליט"א. — הערות הבאות בחצאי ריבוע ניתוספו ע"י המו"ל.

כתר יתנו לך: זהו מאמר הראשון שאמר כ"ק אדמו"ר נ"ע ברבים (מיומנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר (שליט"א) [נ"ע], שהועתק בהתמים חוברת ג' ע' לג). [לע"ע לא מצאנו מאמר זה].

ויאמר ה': חלקו הראשון בתוספת הגהות וכו' — ראה ד"ה כל ישראל תרפ"ו.

ויאמר גו' לך לך: ראה ד"ה ואעשך תר"ם [והוא הגהות לד"ה ואעשך תר"ם.

וה' פקד: הוא ד"ה זה תרל"א בתוספת הגהות הבאות בחצאי ריבוע.

ויהי חיי שרה: ד"ה זה הוא הגהות לד"ה זה תרל"א — הבאות בחצאי ריבוע. לע"ע לא מצאנו סיום המאמר, ולשלימות הענין הדפסנו המאמר דתרל"א לקמן בהוספות.

אלה תולדות: ד"ה זה הוא הגהות לד"ה זה תרל"א — הבאות בחצאי ריבוע. ההגהות הם רק לב' פרקים הראשונים].

ויהי לי שור: [כ"ה ברשימת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, ו]נזכר בד"ה ויחי תרמ"ג. ולע"ע לא ראיתיו [לע"ע, לא מצאנו מאמר זה.

והנה אנחנו: נזכר לקמן ע' מב. לע"ע לא מצאנו מאמר זה].

תנו רבנן: ממאי וככה רל"ז (רשימת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע על המאמר). — נדפס ב„התמים" חוברת ג' [הם ב' מאמרים: זה שב„התמים", וזה שבגוכי"ק (שבראשו — „ממאי וככה רל"ז") — מצוין בו ד"ה ר' ברכי' וד"ה לה"ע מצות אכילת מצה דלקמן, וא"כ אפשר הוא מחנוכה תרמ"ד, ונדפס בין מאמרי תרמ"ד. אבל בראשו רשום (כנראה בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע) „מ"ג", וצ"ע].

ויחי יעקב: ראה ד"ה ויחי תרל"ד [והוא הגהות לד"ה זה תרל"ד — הבאות בחצאי ריבוע. ההגהות הם רק לפרק א'].

וביאור . . (ד —: כ"ה בגוכי"ק, ואולי צ"ל: וביאור . . (ה. [מאמר זה בתוספת הגהות ראה ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רסא).

דבור המתחיל	זמן אמירתו	עמוד
להבין ההפרש בין תורה לתפלה		עד
וירד הוי׳ על הר סיני	יתרו	עה
ר׳ ברכי׳ פתח לך הוי׳ הגדולה (א — ה)	תרומה	פה
האומנם ישב אלקים (ו — יב)		צד
והנה כתי׳ ואשים דברי בפיך (יג — יח)		קא
להבין ענין מצות אכילת מצה (א — ו)		קה
קול דודי הנה זה בא (ז — יב)		קטז
את שבתותי תשמרו		קכה
אם בחקותי		קלב
אני לדודי ודודי לי		קלט
יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים		קמה

תרמ״ד

וה׳ פקד את שרה (א — ו)		קנה
ואברהם זקן (ז — יב)		קסב
ולהבין ענין עליות המלכות (יג — כג)		קע
אך כו׳ שרפים עומדים (כד — לא)		קפב
ויצב שם מזבח	וישלח	קצג, רצא
מזמור שיר ליום השבת	וישב	קצה
כי נר מצוה ותורה אור		רב

להבין ההפרש: רשימה ולא מאמר].

ר׳ ברכי׳ . . והנה כתי׳: המשך זה הוי׳ בקופיר וכיו״ב כו״כ פעמים.

להבין . . מצה: בגכו״ק נמצא לפני זה קטע מתחיל ששה ימים תאכל גו׳ — והעביר עליו קולמוס. ראה פאקסימיליא לקמן ע׳ שכ.

קול דודי: סוף המאמר לא מצאתי, לע״ע [עתה הגיע גם הסיום ונדפס בפנים, ונמצא עד לאחרי פי״ב. ההמשך לא נגמר בגוכי״ק.

את שבתותי: לא נגמר בגוכי״ק.

אם בחוקותי: ד״ה זה הוא הנהות לד״ה זה תרכ״ח (סה״מ תרכ״ח ע׳ קסג).

אני לדודי: לא נגמר בגוכי״ק.

יפה שעה: לא נגמר בגוכי״ק].

וה׳ פקד: לע״ע לא מצאתי אלא התחלות ג׳ מאמרים מהמשך זה, כנרשם בפנים [ברשימת גוכי״ק כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע ישנה עוד התחלה כד׳לקמן]. ההמשך לא נגמר בגוכי״ק.

ויצב שם מזבח: הוא הדרוש דתרל״ג עם כמה הוספות [וראה גם ד״ה זה תרנ״ח].

מזמור שיר ליום השבת: לע״ע לא יכולתי לברר אם התחלת המאמר הי׳ מזמור שיר ליום השבת או כי נר מצוה ותורה אור [המאמר נכתב בד״ה מזמור שיר, ובסופו ״אפשר להתחיל המא׳ כי נר מצוה ותו״א נר״, והספק הוא, כנראה, איך התחיל אמירת המאמר]. — מאמר זה הוא מאמר מזמור שיר ליום השבת דהמשך מים רבים תרל״ו בכמה הוספות ושינוים [עתה הגי״ע גוכי״ק תרל״ו, ומציון הדף נראה שהכוונה למזמור שיר הב׳ שם. — שאינו מההמשך, נדפס בסה״מ תרל״ו ח״ב בתחלתו.

כי נר מצוה: ראה הערה שלפנ״ז.

דבור המתחיל	זמן אמירתו	עמוד
תנו רבנן נר חנוכה	שבת חנוכה, מקץ	רב
מה רבו מעשיך		
אנכי אערבנו		רט
ויגש		רט
ויחי		רטז
באתי לגני		רכב, רצז
וכל העם רואים את הקולות		רכד
ועברתי באמ״צ	חג הפסח	רכד
ועשית חג שבועות		רל
וידבר כו׳ בהעלותך		רלז
ועתה יגדל נא		רמג
ההפרש בין קליפת עמלק		שה
חביב אדם שנברא בצלם		
כמגדל דוד	שבת נחמו	רמט
והסיר		רנג

תנו רבנן: ראה לעיל הערה לד״ה זה תרמ״ג].

מה רבו מעשיך: נזכר בהגהות לד״ה ויגש [לע״ע לא מצאנו מאמר זה].

אנכי אערבנו: לע״ע לא מצאתי אלא ההתחלה.

ויגש: הוא ד״ה ויגש [תרכ״ט] בס׳ וזה אשר תעשה לכ״ק אדמו״ר מוהר״ש נ״ע [(מס. 1038), בתוספת הגהות — הבאות בחצאי ריבוע. ההגהות הם רק לפרק א׳.

ויחי: צילום גוכי״ק (מס. 939). והוא הגהות לד״ה זה בס׳ בש״ן [=בראשית שמות ויקרא] לכ״ק אדמו״ר הצ״צ נ״ע (מס. 1063). (וראה ד״ה זה תר״ל. למאמר מצורף פתק (צילום) גוכי״ק כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע „הגהות והוא הדרוש ויחי תרמ״ג״, אך מאמר זה אינו ד״ה ויחי הנ״ל, וא״כ מסתבר שפתק זה אינו שייך לכאן].

באתי לגני: ראה ד״ה באתי לגני תרל״ג [והוא הגהות לד״ה זה תרל״ג].

וכל העם רואים: לע״ע לא מצאתי אלא ההתחלה.

ועברתי באמ״צ: נזכר בד״ה ועבר הוי׳ לנגוף תרמ״ו. ולא ראיתיו לע״ע גם א״י אם נאמר בחה״פ או בזמן אחר [עתה הגיע גוכי״ק (מס׳ 1109), ורשום עליו „בס״ד חג הפסח רמ״ד רנ״א״. עה״צ שם הגהה שניתוספה בתרנ״א, ונדפסה ג״כ בשוה״ג. לע״ע לא מצאנו סיום המאמר, ראה ד״ה צאינה וראינה תרנ״ד שהוא ד״ה זה (מהחלק שלא הגיע לידינו) בתוספת הגהות. הנחה ממאמר זה נדפס בהוספות לסה״מ תרנ״א ע׳ רכט. ובגוכי״ק ד״ה ושמרתם תרפ״ו ס״ב — מציין שהוא מד״ה זה (כנראה מהחלק שלא הגיע לידינו).

ועשית חג״ש: לא נגמר בגוכי״ק.

וידבר כו׳ בהעלותך: הוא הגהות לד״ה אל מול פני המנורה תרל״ג, ולהמשך וככה תרל״ז פנ״ח.

ועתה יגדל נא: לא נגמר בגוכי״ק.

ההפרש בין קליפת עמלק: לע״ע לא מצאנו גוכי״ק מאמר זה. ונדפס מכת״י מס׳ 800, 830. ולהעיר מאגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהוריי״צ ח״ב ע׳ שלא.

חביב אדם: כ״ה ברשימת כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע. לע״ע לא מצאנו מאמר זה].

כמגדל דוד: הוא דרוש דש״פ תצוה תר״ל.

והסיר . . ער נשא: מאמרים ורשימות אלו אינו ברור זמן אמירתם (או כתיבתם), באם נאמרו בתרמ״ג או בתרמ״ד, ולכן נדפסו לאחרי מאמרי תרמ״ד.

והסיר: צילום גוכי״ק (מס. 939), ובראשו בגוכי״ק (צילום) כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע „הגהות לד״ה וחי׳ עקב, רל״ג״.

דבור המתחיל	עמוד
רפאינו	רסא
רפאני הוי׳ וארפא	רסא
בשער היחוד פכ״ב	רסא
אמר רבי הא דמחדידנא טפי מחבראי — באברויסק לזאלבין	רסג
אל יפטר אדם מחבירו — ראמען ונרשם בני׳עזין	רסד
שאו את ראש — רשימה, נרשם באדעס	רסה
בס׳ תקס״ו כו׳ שאו את ראש	רסה
בקעה מצא וגדר בה גדר — רשימה	רסה
בלק״ת פ׳ קרח — הערות	רסו
בד״ה העושה סוכתו — הערה	רסו
ושאבתם מים בששון	רסו
אמרז״ל כו׳ ועמדו זרים — אידיש	רעג
בע״ח שער מיעוט הירח — הערות	רעז
ע׳ נשא תקס״ג	רעח

הוספות

ויהיו חיי שרה — תרל״א	שיא
ליקוט שיחות מכ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע	שטז
מפתח ענינים	שיח
תיאור כתה״י	שיט
פאקסימיליות מגוכי״ק כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע	שכ

רפאנו: רשומי דברים].

רפאני הוי׳: לע״ע לא מצאתי אלא ההתחלה. [וראה אוה״ת נ״ך (ח״א) עה״פ ע׳ שמו ואילך].

בשער חיחוד פכ״ב: רשימה ולא מאמר.

אמר רבי: כנראה מהאותיות נכתב בעת הנסיעה מבאברויסק לזאלבין.

נבס׳ . . ראש: הוא הערה לד״ה שאו את ראש תקס״ו, נדפס במאמרי אדה״ז — תקס״ו ע׳ קצ ואילך.

העושה סוכתו: הוא הערה לד״ה זה תרל״ה (נדפס בסה״מ תרל״ד ע׳ שמא).

ושאבתם: צילום גוכי״ק שם, ובראשו בגוכי״ק (צילום) כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע „הגהות לד״ה ושאבתם רל״ג״ (והוא דשמע״צ תרל״ד). ההגהות באות בחצאי ריבוע.

אמרז״ל כו׳: לא נגמר בגוכי״ק.

ע׳ נשא תקס״ג: הוא הערה לד״ה זה תקס״ג. נדפס במאמרי אדה״ז — תקס״ג (ח״ב) ע׳ תקיב ואילך].

ספר המאמרים — תרמ״ג

בס"ד

ויאמר ה' הן עם א' ושפה אחת לכולם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות והקשה מהרח"ל ז"ל בלקו"ת פ' נח אומרו לא יבצר מהם כו' פי' שיוכלו לעשות מה שלבם יחפוץ, איך שייך שנברא יעשה נגד רצונו ית' (הגם שניתן לאדם הבחירה חפשית שיוכל לעשות ח"ו נגד רצונו ית' וכמ"ש ראה כו' ואת המות ואת הרע כו'. אך האמת הוא כן שיכול לעשות נגד רצונו ית' אך לא יומשך לו הטוב שנמשך מעשיית המצות השפעת גשמים בעוה"ז והשפעת רוחנים למעלה. וזה מאחר שעושה נגד הרצון אינו נמשך לו הטוב, ואדרבה שולט עליו מדה"ד ר"ל ביסורים כו'. אם לא ע"ד מ"ש ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו שזהו ברצון הבורא כדי שלא יהי' לו זכות אח"כ, אבל כאן משמע שילכו בשרירות לבם הרע ומ"מ יומשך להם השפעת הטוב בתכרת, איך שייך זה כנ"ל). גם צ"ל מ"ש ועתה לא יבצר מהם משמע עתה דוקא מפני שהם עם א' ושפה א' זהו הסיבה הגורמת שלא יבצר מהם כו', וזה תמוה. וגם אח"כ העצה לבטל מחשבתם כתי' הבה כו' ונבלה שפתם הלא הוא ית' סבות הסבות יכול לבטל מח' באופן אחר, אלא משמע מזה ג"כ שזהו עיקר הסבה הגורמת שלא יבצר כו' ובהנטל המסבב יוטל המסובב.

ב) **ולהבין** זה צ"ל תחלה חטא דור הפלגה, דהנה אמרז"ל במשנה סנהדרין פ"י דור הפלגה אין להם חלק לעוה"ב שנא' ויפץ ה' אותם ע"פ כל הארץ ומשם הפיצם, ויפץ בעוה"ז ומשם הפיצם בעוה"ב. וצ"ל מהו חטא דור הפלגה שהוא גדול כ"כ עד שאין להם חלק לעוה"ב, הלא בתורה אינו מפורש חטאם כמו בדור המבול דכתי' כי השחית כ"ב דרכו על הארץ הרי כתי' חטאם, ובדור הפלגה לא כתי' רק מה שרצו לבנות עיר ומגדל, ולכאו' מהו חטא גדול כ"כ עד שאין להם חלק לעוה"ב. והעונש בגשמיות לכאו' עונש דור המבול קשת יותר שנמחה כל היקום וגם הארץ נמחה ממנה ג"ט כמלא המחרישה, ועונש

דור הפלגה הי' רק מה שבלבל שפתם, ומ"מ גדול עונם עד שאין להם חלק לעוה"ב כנ"ל. ולהבין כל הנ"ל הנה אי' במדרש פ' לח פנ"ח דמ"א ודברי' אחדים שאמרו דברי' חדים על ה' אלקינו ה' אחד ועל אחד הי' אברהם בארץ (שמפרש דברים אחדי' כמו דברי' חדים, וגם דברי' על ב' אחדים). וענין ב' בחי' אחד, הנה כתי' אל דעות ה' ב' דעות ד"ע וד"ת, ד"ע הוא איך שכולא קמי' כלא חשיב ולמע' היש האמיתי וכל מה שלמטה אין, וד"ת הוא שיש מציאות היש אלא שבטל להאין וכענין וצבא השמים לך משתחוים, והו"ע יחו"ע ויחו"ת, והו"ע ה' אחד יחו"ע וב"ש יחו"ת. והו"ע אחדים ב' אחד שיאיר בחי' ד"ע בד"ת, והוא כענין מ"ש אחת היא יונתי דהיינו שיהי' אצל האדם בחי' אחת, והוא שיוקבע בלבו בפנימיותו יחודו ית' באומרו שמע ישראל כו' ה' אחד שיתבונן ביחודו ית' ולא בדרך ידיעה לבד כ"א שיעמיק דעת בהתבוננות ולאסתכלא ביקרא דמלכא, והסתכלות הו"ע הבטה פנימיות עד שיוקבע בלבו יחודו ית' בתוך תוכו לאמתו ומזה יבא לואהבת כו' בכל מאדך למס"נ ממש, וזהו אחת היא יונתי שיהי' ב' אחת תיינו שיומשך בחי' טוכ"ע יחו"ע למטה בארץ ג"כ (וזהו אחת ושבע פי' אחת כתר יומשך עד שבע תיינו גם בבחי' מל' דאצי' מקור דבי"ע), וזהו"ע את ה' האמרת היום ה' אלקינו ה' אחד יחו"ע וה' האמירך היום מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ שממשיכים בחי' אחד גם בארץ למטה, וזהו הוי' אחד ושמו אחד שבחי' שמו הוא בחי' אחד כמו הוי' אחד, וזהו ב' אחדים הוי' אלקינו הוי' אחד ואחד הי' אברהם שאברהם המשיך המשכות אלקות בעולם, דבאברהם כתי' ויקרא שם בשם ה' אל עולם דמקודם הי' רק אל השמים ואברהם פרסם אלקי השמים והארץ והיינו המשכת יחו"ע ביחו"ת וע' בד"ת ויהי כל הארץ שפה א' שלא נדפס * שפי' ג"כ כן. וי"ל פי' אל עולם, עולם הוא ל' נצחיות והיינו שיאיר מבחי' שלמעלה מזמן ומקום בזמן ומקום, ע' בד"ה ויטע אשל (למ"ד) וזהו כנ"ל. וי"ל אל עולם הוא כמ"ש אכן אתה אל מסתתר שהכח ההסתר ג"כ אלקות, ואדרבה הכח המסתיר הוא למעלה מכח הגילוי ששרשו מהעלם העצמי שלמעלה מהגילוי ופי' ויקרא שם בשם הוי' כו' הוא כדאי' במדרש צדיקי' שמם קודם להם דומים לבוראם שמו קודם לו ושמי הוי', כמ"כ כאן בשם הוי' שהשם למעלה מהוי', וע"י שנמשך תוס' אור מאוא"ס ב"ה נמשך אח"כ משם הוי' בשם אלקי', וביאור הענין * דהנה עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו לבד שהשם הי' כלול בעצמותו וכענין מלך יחיד כו', ואח"כ הי' הצמצום והוא שיוכלל האור במאור שלא יהי' גילוי האור כ"א המאור, וזהו אל עולם, וענין אל עולם י"ל כמ"ש בתו"א פ' וירא בד"ה פתח אלי' ואדרבה המאור הוא בהתגלות עכ"ל, אך ההתגלות הוא באופן אחר ולא שהוא גילוי ממש במובן. ועוי"ל אל עולם שהכונה הוא שיהי' בגילוי למטה וזהו אל

---

*) בגוכי"ק בשוה"ג: מהי' וביאור הע' עד תי' יחיד צ"ע.

בד"ה ויהי .. נדפס: נדפס באוה"ת נח (כרך ג') ע' תרנד, א ואילך.

שהוא גילוי. ואברהם המשיך זה למטה ע"י שהודיע אלקותו בעולם וא"ל ברכו למי שאכלתם משלו, שהכל שלו כנ"ל, שיהי' זאת בגילוי, ותחלה צריכים להמשיך בשם הוי' תוס' אור מאוא"ס עצומ"ה, ואח"כ מאיר משם הוי' בשם אלקי' שיהי' ותעש לך שם כהיום הזה, וזה ה' אחד ושמו אחד יהי' ב"פ י"ה וכמו והי' הוי' לי לאלקים. וגם באברהם כתי' אלקי אברהם כו' זה שמי לעלם שהמשיך בחי' ושמו אחד. והנה דור הפלגה דברו על ב' אחדים הנ"ל. דהנה כתי' ויהי בנסעם מקדם ואי' במדרש נסעו מן מדינחא למיזל למדינחא (פי' נסעו ממזרח דכתי' ויהי מושבם כו' בהר הקדם והלכו לשנער שהוא ג"כ במזרח, מ"ב). אלא הסיעו עצמם מקדמונו של עולם, אמרו אי אפשינו לא בו ולא באלקותו, ולכאו' איך למדו שנסעו מקדמונו של עולם ממה שנסעו מקדם והלא הלכו ג"כ לשנער שהוא קדם וא"כ מה ראי' בו. ועוד צ"ל מ"ש א"א לא בו כו' מהו בו ומהו אלקותו.

ג) **והענין** דהנה דור הפלגה היו רשעים גדולים ורצו לילך בשרירות לבם הרע ולא להיות בטל לאלקות, וזאת ידעו שבקדושה צ"ל ביטל דוקא וא"ל א"א לקבל מקדושה, דקדושה אינו שורה אלא במי שבטל, והם לא רצו להיות בטל לאלקות לכן בנו להם העיר והמגדל. והענין דהנה השפעת אלקות שנשפע בעולמות צ"ל דוקא ע"י עיר ומגדל דקדושה, וכמ"ש גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו, עיר אלקינו הוא בחי' ירושלים, ומגדל הוא בהמק"ד וכמ"ש כמגדל דוד צוורך, וע"י עובר ההשפעה דשער השמים מכוון כנגד בהמק"ד ולשם נמשך תחלה ומשם נמשך בעולם. וביאור הענין הנה עיר אלקינו הוא בחי' עולם הדיבור, דעיר הוא קיבוץ מבתים הרבה וכמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים כו' שקיבוץ אבנים נק' בית וקיבוץ בתים הרבה הוא נק' עיר. וכמו"כ יובן למעלה עיר אלקינו הוא בחי' מל' עולם הדיבור שהיא מקור כל הנבראים שנתהווה, דהנה כתי' מה רבו מעשיך ה' שיש ריבוי מיני נבראים שונים, ד' מינים דצח"מ ובכ"א יש כמה מדרי' כמו במין המדבר כ"א חלוק מחבירו שאין דעותיהן שוות וחלוקי' בשם במזגם וטבעם. וכן בצומח יש כמה מינים שונים וכן בחי וכן בדומם. וזהו מה רבו מעשיך שהם ריבוי הנבראים מאד ובכל נברא ונברא יש מאמר אלקי המחי' ומהווה אותו מאין ליש, הגם שלא נ' בתורה רק עשרה מאמרות, אך באמת יש חילופים ותמורות ותמורות דתמורות שהאותיות מתחלפים, והו"ע רל"א שערים שמתגלגלי' פנים ואחור ומהם נתהווה ריבוי פרטים בנבראים מחולקי', וזהו שבחי' מל' נק' עולם הדיבור מקור ריבוי מיני נבראים, תהו עיר אלקינו דאלקי' הוא ל' רבים כמו אלקי' קדושי', אשר נגלו אליו אלקי', והיינו לפי שמשם אלקי' שהוא אותיות הדיבור נמשך הריבוי וההתחלקות בריבוי נבראי' כנ"ל. והנה כ"ז בשם אלקי'

בגוכי"ק בשוה"ג: שנער בגי' כתר.
בונה ירו' שיומשך ממל' דא"ס במל' דאצי' וכל בניך.

אבל שם הוי' הוא אחד ואינו שייך שם התחלקות, וזהו אני הוי' לא שניתי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה, אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע, והתהוות העולמות הוא מהארה בעלמא שנתצמצם בצמצום אחר צמצום עד שנע' מקור לעולמות, וזהו קדוש קדוש קדוש ג"פ עד שנע' ה' צבאות את הוא בצבא דילי', דעצמותו ומהותו קדוש ומובדל ואינו נמשך רק הארה בעלמא, וענין גדול הוי' בעיר אלקינו הוא שיומשך מבחי' שם הוי' בשם אלקי' כי בהמשכות יש ב' בחי' המשכות המשכה חיצוניות לתחיות העולמות, והמשכה פנימיות והוא כמ"ש שער החצר הפנימיות הפונה קדים בחי' א"ס קדמונו של עולם, וזהו גדול הוי' כו' בעיר אלקינו שבחי' המשכה פנימיות יומשך בשם אלקי', וזהו כמ"ש ותעש לך שם כהיום הזה שבחי' שם בחי' מל' יהי' כהיום הזה בחי' שם הוי' והוא כענין הוי' ושמו אחד כנ"ל, וזהו"ע עיר ומגדל, עיר הוא בחי' עיר אלקי' שהוא עולם הדיבור שמשם אלקי' נתהוו ריבוי מיני נבראים כנ"ל והוא בחי' חיצוניות, ומגדל הוא בחי' פנימיות שיאיר שם הוי' בשם אלקי' וזהו מגדל עוז שם הוי' שהשם למעלה מהוי' כנ"ל, אך ע"י שממשיכים תוס' אור בשם הוי' כנ"ל ע"ז אח"כ בו ירוץ צדיק שיהי' הגילוי בשם אלקי' כמו בשם הוי' כנ"ל וד"ל*. ועל פי' ל' הקבלה עיר הוא בחי' מל' שבמל' ומגדל יסוד דנוק' שמאיר שם יסוד דדכורא, וזהו מגדל עוז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב, בו ירוץ צדיק בחי' יסוד, אך כדי להמשיך בחי' גדול הוי' בעיר אלקינו הוא ע"י תורה דבתורה כתי' כאשר יאמר משל הקדמוני שהוא משל לא"ס קדמונו ש"ע לכן ע"י התורה יכול להמשיך בחי' הפונה קדים, וזהו וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך שעוסקי' בבנינו ש"ע וזה"ע בונה ירושלים כו' היינו שיומשך משם הוי' בשם אלקי', וי"ל ענין בונה ירושלים, שיתחבר ירושלים שלמעלה עם ירושלים שלמטה כעיר שחוברה לה יחדיו וחיינו שיומשך מבחי' מל' דא"ס במל' דאצי', (אך* קודם לזה צ"ל תפילה להמשיך המשכות אוא"ס בתורה ואח"כ ע"י לימוד התורה נע' הבנין, ואפ"ל שהתפילה הוא כדי לחבר התורה עם שרשה וע"ז אח"כ נעשה הבנין ע"י לימוד התורה).

ד) **והנה** דור הפלגה ידעו מזה שההמשכה צ"ל ע"י עיר ומגדל דוקא אך לא רצו בעיר ומגדל דקדושה שצ"ל ביטל כנ"ל לכן בנו להם עיר ומגדל בלעו"ז, וביאור הענין הנה הרמב"ן והבחיי ביארו ענין חטא דור המבול ודור הפלגה, דדור המבול כפרו במדה האחרונה היינו שם אלקי' בחי' מל', ודור הפלגה כפרו בשם המיוחד שם הוי', והענין דדור המבול האמינו בשם הוי' בחי' סוכ"ע, אך כפרו במדה האחרונה היינו שלא יאיר שם הוי' בשם אלקי' וש' אד' שצ"ל קבעומ"ש, אלא המשיכו השפעות הקדושה בארץ דלעו"ז והו"ע

---

*) בגוכי"ק בשוה"ג: כן נ"ל ואם שגיתי ה' הטוב יסלח לי.
*) מתי' אך עד תי' התו' צ"ע.

שפחה כי תרוש גברתה שהחליפו ארץ הקדושה בארץ דלעו"ז, וזהו כי השחית כו' את דרכו על הארץ, וזהו שפירשו ע"פ כי מלאה הארץ חמס לא נחתם גז"ד אלא על הגזל, וי"ל דענין הגזל הוא כמארז"ל כל הנהנה בלא ברכה כאילו גוזל אביו ואמו, דהברכה הוא שיומשך למקום הראוי וכמ"ש במ"א, אבל אם נהנה בלא ברכה גוזל כו' שממשיך שפע הקדושה למקום הקליפה כו'. וזהו"ע דור המבול לא כו' הגזל שהמשיכו שפע הקדושה בארץ דלעו"ז כו'. ודור הפלגה לא רצו בש' הוי' דבש' אלקי' מאחר שלא יאיר בו בחי' ש' הוי' יובלו גם הם לקבל אך לא רצו שיומשך ההשפעה ע"י מדות הקדושות דבשיומשך ע"י מדות הקדושות צ"ל ביטל והם רצו לילך בשרירות לבם, ולפ"ז חטא דור הפלגה הוא שהפרידו בין ע"ק לז"א והו"ע תחת עבד כי ימלוך, וזהו ונעשה לנו שם הוא המדה האחרונה שהיא היא תחילת כל, וזהו הפלגה ל' ואתפליג קרח שקרח הפריד בין גבורות לחסדי' והם הפרידו בין ממכ"ע לסוכ"ע שמ"ע הוי' ואלקים. ובלקו"ת מהאריז"ל כ' שחטא דור הפלגה וקליפת פרעה הוא ענין א' והיינו שפרעה א' ג"כ לא ידעתי את הוי' וא' וכל הבת תחיין שמבחי' בת יכול הוא ג"כ לקבל דבת בנינה מהגבו' ומבחי' זו יש להם יניקה. אך הפרד"ס כ' בערך לבינה סט' דמסאבותא, וזהו ותהי להם הלבינה לאבן שהיו מניחי' הלבינה במקום אבן בוחן ושפחה כי תרוש גבירתה, הרי מפרש שחטאם הי' במדה אחרונה ג"כ, והיינו שבמקום זו"נ דקדושה רצו לבנות זו"נ דקליפת שהם ס"מ ונחש, וזהו ונעשה לנו שם שהוא ע"ז כמ"ש במדרש, וזהו שדברו על ב' אחדים ה' אחד ז"א דאצי', ושמו אחד מל' דאצי', ורצו לבנות זו"נ דקליפה, וזהו ויהי בנסעם מקדם שנסעו מקדמונו ש"ע היינו שנסעו מקדם דקדושה לקדם דלעו"ז והיינו ארץ שנער דשנער בגימ' כתר והוא כתר דקליפה, ואמרו א"א לא בו ולא באלקותו היינו בה' אחד ושמו אחד, וחתו שבנו עיר ומגדל דהעיר הם ג"כ אותיות אך הם אותיות שנפלו בשבה"כ בק"נ, ושורש אותיות אלו הם מהמקיף דלבונה זכה, דאי' בלקו"ת מהאריז"ל שהיו משתמשים בשמות, וענין השבעות השמות הוא שהמזכיר את השם א"י כלל הענין אלא שנמשך בדרך מקיף, וזהו העיר והמגדל, דכמו שיש בקדושה ב' בחי' אותיות, אותיות ותפלה ואותיות התורה שהם ב' בחי' עיר ומגדל, כמו"כ בלעו"ז יש ג"כ ב' בחי' אותיות אתון נוק' ואתון דוכרין, והיינו שע"י ההתקשרות באותיות דברי' בטלים בהבלי עולם שהם אתון נוק' נמשך עליו באו"מ אתון דוכרין וזהו העיר והמגדל דסט"א, וזהו ותהי להם הלבינה לאבן שבמקום אבן שהם אותי' דקדושה לקחו לבינה שהם אותיות דלעו"ז וז"ש נבנה עיר ומגדל וראשו בשמים היינו בחי' מקיפי' עליונים שלמעלה מסדר השתל' ששם אינו נוגע כלל ויומשך משם אף שילכו בשרירות לבם, והנה מפני מה הי' כוחם גדול כ"כ ז"ש הן עם אחד ושפה אחת לכולם מפני האחדות שהי' בהם שהאחדות הוא מדרי' גבוה מאד שע"ז מגיע לבחי' שלמעלה מסדר השתל' שלא יש שם התחלקות כ"א התכללות, וזהו ונעשה לנו שם להמשיך בחי' שם שלמעלה מסדר השתל' שהוא בחי' אור כללי, וגם מפני האחדות א"א למדה"ד לפגוע בהם, וכמ"ש חבור עצבים אפרים הנח

לו שאע"פ שדורו של אחאב היו עובדי ע"ז מ"מ מפני שהי' בהם אחדות היו נוצחים במלחמה, משא"כ בדורו של דוד הגם שהיו צ"ג מ"מ היו נופלים במלחמה מפני שלא הי' בהם אחדות, כמו"כ בדור הפלגה מפני האחדות שלהם היו יכולים להמשיך בעיר ומגדל שלהם ולהרוס העיר ומגדל דקדושה. וזהו ועתה לא יבצר מהם ועתה דוקא לא יבצר מהם שאין מדה"ד יכול לפגוע בהם, ומפני האחדות יכולים להמשיך מבחי' שלמע' מהשתל' אשר שם כחשיכה כאורה אם צדקת כו', והוא ע"ד מ"ש ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם, דעה"ח הוא מדרי' שלמעלה משבירה אשר שם אם צדקת כו' ועתה ע"י אכילת עה"ד נתערב מטו"ר וכשימשיך מבחי' עה"ח אשר שם אין הרע תופס מקום כלל, וממילא יהי' קיום להרע ג"כ, וזהו וחי לעולם (ע' בתו"א והוספות בד"ה הן האדם, וסד"ה הן עם אחד), וכמו"כ כאן. ועו"ל ועתה לא יבצר מהם שימשיכו שפע הקדושה גם בגקה"ט לגמרי, ולזה ויאמר ה' הבה ונבלה שפתם שכל כוחם הי' מפני שדברו בלה"ק וע"ז היו משתמשים בשמות ואין מדה"ד יכול לפגוע בהם, לכן בלל שפתם שנתפרדו, וזהו מצד שם הוי' דאם תגבי' כנשר משם אורידך נאום הוי', דהם לא רצו לקבל מש' הוי' מפני שלא רצו להיות בטל לאלקות ולכן הגבי' א"ע לקבל ממדרי' אשר שם כחשיכה כאורה, אבל מצד ש' הוי' משם אורידך דבפנימיות ואוהב את יעקב כו', וכדאי' במדרש בראשית ספ"ב וא"י באיזה מהם חפץ כו' כיון דכתי' וירא אלקי' את האור כי טוב הוי במעשיהם של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהם של רשעים, דבהפץ שהוא פנימיות הרצון חפץ במעשיהם של צדיקים דוקא דשם יעקב למעלה מעשו, ע' בתו"א בפ' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה, וממילא אפשר למדה"ד לפגוע בהם, ולפ"ז ניחא הכל, שחטאם גדול כ"כ עד שאין להם חלק לעוה"ב שהרי רצו להרוס כל הבנין דקדושה ולבנות הבנין דלעו"ז, ונמצא חטאם גדול יותר מחטא של דור המבול, ומ"מ לא נמחו לגמרי מפני שהי' בהם אחדות ולכן אף שנפרדו עמד להם זכות זה, משא"כ דור המבול הרי לא נחתם גז"ד אלא על הגול שהוא היפך האחדות לכן נמחו אבל דור הפלגה נשארו קיים מפני האחדות שהי' בהם, ומ"מ אין להם חלק לעוה"ב שחטאם גדול מאד כנ"ל. וזהו שכ' אח"כ הארץ ומשם הפיצם ה' ר"ת הוי' למפרע וידוע דהוי' למפרע הוא דין, והיינו שאחר שהפיצם שלט בהם מדה"ד כנ"ל. וזהו בתנחל עליון גוים בהפרידו בנ"א שע"י שנפרדו בנ"א היינו שבלל שפתם ע"ז מלך אברהם היינו שיהי' בחי' ה' אחד ושמו אחד כנ"ל.

בס"ד

ויאמר ה' אל אברם לך לך כו' ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והי' ברכה, ואמרז"ל ואעשך לגוי גדול זהו שאומרי' אלקי אברהם ואברכך זהו שאומרי' אלקי יצחק ואגדלה שמך זהו שאומרי' אלקי יעקב יכול יהא חותמין בכולם ת"ל והי' ברכה בך חותמין ואין חותמין בכולם, ולכאו' צ"ל מה שייך ענין שאומרי' אלקי אברהם כו' לפסוק זה ואעשך כו'. והענין דהנה אמרז"ל האבות הן המרכבה היינו בחי' מרכבתא עילאה בחי' חג"ת דאצי', אברהם הי' מרכבה למדת החסד דאצי' ולכן אי' בפרד"ס בשם ס' הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה כל ימי היות אברם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש במקומי שנא' וישמור משמרתי, שהחליף מקום מדת החסד לגמרי לכן הי' משפיע לכל אדם וכמ"ש בס' או"צ שהי' נדיב בין בגופו בין בנפשו בין בממונו והיינו שהי' מרכבה לבחי' חסד דז"א דאצי' הוא בחי' חסד דמ"ה, ועל ל' החסידות הוא בחי' חסד שמצד הביטל, וזהו"ע חסד דאברהם שהי' משפיע לכל מפני שהי' בטל בתכלית הביטל, ולא הי' נחשב למאומה בעיני עצמו וכמ"ש ואנכי עפר ואפר, וחשב שכל אדם יותר טוב ממנו ולכן השפיע הכל לזולתו, וזהו"ע שהחליף מדת החסד שהשפיע חסד לכל אדם בגשמיות וברוחניות, ויצחק הי' מרכבה למדת הגבו' ולכן נא' ופחד יצחק הי' לי, הרי שנק' יצחק בשם א' כמו מדת הגבו', שכמו מדת הגבו' קורי' מקובלים הראשונים בשם מדת הפחד כן יצחק נק' פחד שז"ע אומרו פחד יצחק, ויעקב הי' מרכבה למדת הת"ת, ולכן כמו שהת"ת כולל חו"ג כידוע, כמ"כ ביעקב כתי' זיקח לו מקל לבנה לח לוז וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות פי' שלקח לו מדה זו שכולל חו"ג והי' מרכבה לבחי' ומדריג' זו ולכן בשירדו בניו למצרי' ברכם ברחמים כמ"ש ואל שדי יתן לכם רחמים מפני שזה הי' עבודתו כל ימיו שהי' מרכבה למדת הת"ת שהוז"ע מדת הרחמים, וזהו"ע שהאבות הי' מרכבה לבחי' מדת חג"ת דאצי', וא"כ מה שאומרי' אלקי אברהם היינו בחי' שלמעלה מאברהם שהוא בחי' חסד דאצי', והיינו בחי' ח"ע דאצי', וכמ"ש בזח"ב דנה"ב אלקי אבי וארוממנהו כמד"א אלקי אברהם ופי' המק"מ אבא שהוא אלקה של חסד אד"י אי הכי אמאי וארוממנהו דהא אלקי אברהם לעילא הוא פי' דאלקי אברהם הוא בחי' ח"ע כנ"ל וא"צ הרמה, א"ל אפ"ה איצטרך, שגם בחי' חכ' צריך הרמה תיינו להעלותו לבחי' אריך כו', נשמע דאלקי אברהם הוא בחי' אוא"ס המלובש בח"ע דאצי' וזהו שמקדימים אלקי אברהם להאל הגדול כו' דגדול וגבור כו' זהו"ע ג' מדות חג"ת, ואלקי אברהם כו' הוא בחי' אוא"ס המלובש בח"ע, וזהו ואעשך לגוי גדול דהיינו העלי' שנתעלה אברהם לבחי' אלקי אברהם כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: וי"ל בד"א לך לך לשרש כל בחי' כי חפץ חסד הוא כו'.

וביאור הענין הנה ידוע דהמקובלים הראשונים קראו מדת החסד בשם גדולה, אך האריז"ל קראה בשם מדה החסד, אך בחי' הגדולה הוא בחי' שלמעלה ממדות דאצי', והענין דאי' בזהר אית חסד ואית חסד, אית חסד דאיקרי חסד עולם והוא בחי' חסד זוטא חסד דז"א ובחי' זו נק' בכתהאריז"ל בשם מדת החסד, ואית חסד שהוא בחי' רב חסד חסד דא"א שלמעלה מסדר השתל' ובחי' זו נק' גדולה וכמ"ש ולגדולתו אין חקר שלגדולתו העצמיות אין חקר כלל, וכולא קמי' כלא חשיב וזהו"ע מ"ש ארך אפי' וגדל חסד שזהו החסד שנמשך מצד הגדולה, וכמו למשל מלך גדול מפני עוצם גדולתו ורוממותו שאין שום אדם תופס מקום לגבי' כלל ה"ה משפיע טוב לכ"א אף למי שאינו ראוי כ"כ מפני ששום אדם אינו תופס מקום אצלו, וכמו"כ יובן למעלה בחי' גדל חסד הוא בחי' חסד שנמשך מצד הגדולה העצמיות דכקכל"ח ואין העולמות תופסי' מקום כלל, ולכן משם נמשך שיהי' סליחות עונות להיות נושא עון כו' וע' באגה"ק סי' י"ד בענין חסדי ה' כי לא תמנו בסופו, והנה במד"ר ע"פ האדם הגדול בענקים פי' זה אברהם, שאברהם נק' אדם הגדול והיינו מפני שרשו מבחי' וגדל חסד בחי' רב חסד דא"א או ע"י, וע' מ"ש עפ"ז בס' יתושע ישעי', עפ"י המדרש שגדול מאדה"ר, דאדה"ר הוא בחי' חכ', ואברהם הוא בחי' שלמעלה מחכ' ולכן למטה הי' אברהם מאכיל ומשקה לכ"א ואמר לו ישמעאל יחי' לפניך הגם שהי' יודע את ישמעאל והיינו מצד שרשו בחי' רב חסד דא"א ששם כולם שוים, וזהו"ע ואעשך לגוי גדול שנתעלה אברהם ויבוא לבחי' גדול היינו בחי' רב חסד דא"א שנק' מדת הגדולה, וע"ז זכה להעמיד אומה שנק' גוי גדול, וביאור הענין דהנה אמרז"ל ע"פ ואעשך לגוי גדול אותה אומה דכתי' בה ומי גוי גדול ממך אני מעמיד אותה, ובמד"ר פ' נשא פי"א קאמר שם עוד שאתן לבניך את התורה וממנה נק' גוי גדול שנא' רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, וי"ל הענין מה שע"י מ"ת נקראו ישראל בשם גוי גדול דהנה במ"ת כתי' פב"פ דיבר הוי' עמכם וידוע דדיבורו של הקב"ה חשוב מעשה שנעשה שם הוי' בכא"א מישראל וזהו מ"ש כי חלק הוי' עמו שיש בכ"א שם הוי', וכתי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו ששם הוי' נק' גדול, ולכן ישראל נק' גוי גדול מפני שיש בכא"א בחי' שם הוי' והוא בחי' גדול הוי' כו', וביאור ענין ש' הוי' שיש בכא"א מישראל הנה הי"ד הוא בחי' הביטול שלמעלה מן החכ' ולמעלה משכל המושג שאין רצונו להיות נפרד מאלקות בלי שום טו"ד ומה שעושה איזהו דברים אשר לא כדת נדמה לו שעי"ז לא יהי' נפרד מאחדותו ית', אבל אם הי' יודע שעי"ז יפרד מאחדותו ית' לא הי' רוצה בשו"א בעולם שהרי גם הנשים והקטנים וקלי הדעת אינם רוצים ליפרד מאחדותו ית' שזהו מפני שמושרש בכ"י בירושה לנו מאבותינו הביטול שלמעלה מן הטו"ד כלל, וזהי הוא בחי' התבוננו באורך ורוחב באריכות ההתבוננו איך שמה רבו מעשיך ה' הוא בחי' ריבוי התהוות הנבראי' שנתהוו ריבוי בחי' דומם כמו מן האבנים

וע' . . ישעי' : נדפס באוה"ת נ"ך (כרך א') ע' ד.

הפשוטי' עד אבנים טובות שמאירים בזוהר ניצוצי' שנתזי' מהם שיש ריבוי מינים בהם שכל אחד מובדל מזולתו הן באיכותו והן בזיו זוהרו כו', וכן בצומת יש ריבוי מינים אילנות ודשאים וצמחי' רבים מספר עצום מאד וכל מין נבדל מזולתו במראיתו וטעמו ופעולתו, וכן בחי' יש ריבוי מינים מאד בהמות חיות ועופות ושקצים ורמשים, וכל א' מובדל מזולתו בטבעו והנהגתו וציורו כו' וכן באדם יש כמה וכמה מינים כל אחד טבעו משונה מזולתו ובציורו אין א' מהם דומה לחבירו הגם כי כל א' נטבע בחותם של אדה"ר כמארז"ל במשנה בספ"ג דסנהדרין, ועז"ב מה רבו מעשיך ה', ובתי' מה גדלו מעשיך ה' שקאי על נבראי' הגדולים מלאכים שכלי' נבדלים שמלאך בשליש העולם עומד, והשמש והירח וכוכבי' ומזלות וגלגלי' שהם נבראי' הגדולים וג"כ כ"א מובדל מזולתו בכל פרטי פרטיהם וכחותיהם אשר ניתן להם ועבודתם משונה זמ"ז ועלי' נא' מה גדלו מעשיך ה', וכלליות כולם נבראו מאות א' בהבראם בה' בראם, וכלליות עוה"ב הוא ג"כ מאות א' ביו"ד נברא העוה"ב, וכמארז"ל ע"פ כי ביה הוי' צור עולמים ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז שדעת לנבון נקל שגם באדם שהוא נברא פרטי אינו תופס מקום כלל ב' אותיות נגד מה שיוכל לדבר אפי' ביום אחד וכ"ש נגד כלליות הדבור של האדם, וכ"ש לגבי אוא"ס ב"ה הסוכ"ע וממכ"ע, אשר גם בחי' נשגב הוא אוא"ס הסוכ"ע הוא ג"כ רק שמו לבדו כו' וע"י התבוננו' זו יבוא לדבקה בו ית' כי למה יחפוץ במה שנתהוה מב' אותיות ולמה לא ירצה יותר לאוא"ס ב"ה עצומ"ה שבב' אותיות ברא הכל וכתי' כי עמך מקו"ח שמקור החיים ומקור התענוגי' הוא עמך שבטל וטפל לך ובמה יחפוץ יותר אם בדבר הטפל אם במי שנטפל לו כו' וכאשר יאריך הרבה בהתבוננו' זו בהעמקת הדעת יבין גם שכלו הגשמי איך שהוא האמת באמת לאמיתו ויבא לדבקה בו בדיבוק אמיתי וקשר חזק בל תמוט, וגם נפשו הבהמי' לא ינמע אותו מאחר שגם ע"פ שכל אנושי שהוא מקור למקור לשכל המדות דכח המתאוה דיצה"ר יבין בטוב טעם ודעת איך שמה טוב ומה נעים ההתדבקות באלקי' חיים ומלך עולם, וזשא"ה ואתם הדבקי' בה' אלקיכם חיים כולכם היום סי' שע"י ההתדבקות לאלקות תהיו כולכם חיים בחיי החיים גם בבחי' היום שהוא בחי' היום לעשותם בעוה"ז גשמי, ולא יתי' בחי' בשרים ושכל הגשמי כמו שהוא בלי בחי' התבוננו' הנ"ל שממשיך לאדם לפנות אחר התבל ויהבלו לפנות כל היום וכל הלילה אחרי תאוות גשמים, וכל עסקו כל היום להיות בקנאת עבור התאוה והכבוד שהם מוציאים את האדם מן העולם חיפך בחי' החיים הנ"ל, או מי שהוא רודף לבצעו כל היום הוא ג"כ כנ"ל בכדי שיוכל להשיב מה שלבו מתאוה או כבוד המדומה או שארי תאוות או שמתאוה לעצם הממון שיש מי שתוא משוקע בתאוה זו ג"כ לאהוב עצם המעות ולא הבכן שיוצא מזה שהרי הוא לא יתאוה כלל לקנות לעצמו חפצים יקרים או לפזר עבור להשיג כבוד יותר גדול מהראוי מפני כי חס על ממונו, וגם הנצרך לגופו ג"כ יקמץ בזה מפני שממונו חביב עליו מגופו, וכ"ש לעשות איזה מצוה שעולה בדמים יקרים שיפלא בעיניו האיך יותר ממונו אשר זהו כל חיותו

ותענוגו לפי הסכמת שכלו המשוקע בתאוות גשמיות ורצונות זרים לא זהו הדרך אשר ישכון בה אור הוי' ונמשל כבהמות נדמו שהלא הבהמה היא שרודפת אחר מאכל וכדומה מבלי השיג יותר והאדם הרודף אחר דברים שטוב לו לחיי גופו או כבודו ה"ה גרוע מהבהמה שהרי לבהמה לא ניתן שכל יותר שתשכיל אינה דבר יותר ולא יש בה נפה"א שישכיל דבר מה בהתבוננו' הבורא יחיד ומיוחד, אבל האדם אשר ניתן לו להשכיל דבר חכ' בהתבוננות אלקות ומניח זאת לרדוף אחר ההבל כבהמה הרי הוא גרוע יותר הרבה שה"ה אדם ועושה מעשה בהמה, ואוי לו לנפשו שירדה פלאים מתחת כסה"כ לבוא בגוף הגשמי שיריתה היא צורך עלי', וזה שנמשך אחר ההבל לא די לו שלא תיקן מאומה הרי הורידה ממקום כבודה שהיתה עומדת באהוי"ר כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו שענין העמידה הוא כמ"ש שרפים עומדים שעמידתם הוא בביטול, והגם כי לא יש שם מונע מ"מ ה"ה כמו שצריך להיות, אבל כשירדה בגוף ונמשכה אחר ההבל הרי ירדה ממהותה לגמרי, וצלל במים אדירים שחי' יכול להתדבק בבחי' אדיר במרום ה' והעלה בידו חרס, ולא עוד אלא שעי"ז נעשה כתמי' בנפשו שצריכה זיכוך וטהרה לרפאותה מחוליתה, ע"י גיהנם וכף הקלע עד שמזככי' אותה, והלואי תחי' השבה למעליותא כנתינתה עכ"פ שטהורה היא עכ"פ כמאמר נשמה שנתת בי טהורה, והוא עשה בה כתמי' ופצעי' רבים מכף ראשה עד רגלה בכל ציור קומה הן בשכל והן במדות אין בה מתום כלל, וכאשר יעמיק דעת גודל עוצם העלאתה ע"י התבוננו' והעמקת הדעת כנ"ל נגד ירידתה עשר מעלות אתורנית כאשר נמשכה אחר ההבל יעורר ר"ר על נפשו איך שירדה פלאים כו' והוא רחום יכפר עון להוציאה מחוליתה ושתבוא לדבקה בו ית' אוא"ס חיי החיים ע"י התבוננות הנ"ל.

והוא"ו הוא בחי' מדות ע"ד דכתי' לך ה' הגדולה והגבורה והת"ת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה, והיינו שכל מדותיו יתי' בבחי' לך היינו בחי' אוא"ס דלאו מכא"מ איהו כלל, והיינו שיהי' מדת חסדו להי' להרבות בצדקה וכמו שלמעלה גא' מכלכל חיים בחסד כן יהי' הוא משפיע לדל להחיות נפשו ע"י השפעת מדת חסדו, וי"ל שע"י בחי' חסד זה שעושה למטה שמשפיע לכ"א, עי"ז ממשיך מלמעלה ג"כ בחי' חסד וכמ"ש חסדי ה' כי לא תמנו שממשיך בחי' חסדי ה' בחי' חסד דא"א כו' וע' באגה"ק סי' הנ"ל, ובחי' הגבורה הוא להיות בבחי' איהו גבור הכובש את יצרו להיות סו"מ ועש"ט ולהגביר על יצרו להיות גומל לחייבים טובות כו', והנה כחי' טוב ארך אפי' מגבור, שע"י שמתגבר על יצרו להיות סור מרע ועשה טוב עי"ז ממשיך מבחי' ארך אפיים, ומדת הת"ת הוא לבוא לבחי' רחמים לרחם על הבריות ולהיות טוב לשמים וטוב לבריות כו', ובעבודה הו"ע התעוררות ר"ר על נפשו איך שירדה מאד וכמ"ש בסש"ב שכל נשמה אפי' נפש דמל' דמל' דעשי' בתוכה מלובש מל' דיצי' כו' שבתוכה מלובש חכ' שבה שורה אוא"ס הרי כל נשמה שרשה מבחי' אוא"ס שמתלבש בח"ע והו"ע פנימיות אבא פנימיות עתיק, וכידוע שכל נשמה שרשה מעולם האצי', ולכן נק' בנים למקום וכמ"ש בנים אתם לה'

אלקיכם וכמו שהבן נמשך מעצמיות מוח האב כמו"כ נשמות ישראל מעצמיות ח"ע, וירדה למטה להתלבש בגוף וזה"ב שמעלים ומסתיר מאד וכל הזדרכים בחזקת סכנה כו' הזה* ירידה גדולה מאד, וזהו"ע התעוררות ר"ר על נפשו והנה כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, פי' עי"ז שמעורר התעוררות ר"ר על נפשו עי"ז מעורר למעלה ג"כ בחי' רחמים וכמ"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו שלמעלה ידוע הרחמנות יותר וזהו מרחמי' עליו מן השמים שנמשך בחי' רחמים העליונים שלמעלה מסדר השתל' ואינו בערך רחמים שלמטה כלל כו', והנצוח הוא בחי' עבודה כל היום להיות בשאר הסכם חזק אצלו כל היום בל תמוט כי הרי לא יוכל להיות בהתבוננו' כל היום כ"א בעת תפלה או בעת מן העתים שיבחר להיות בהתבוננות, ועל כל היום צ"ל הסכם חזק על בחי' סומ"ר ועשה טוב, והוד הוא בחי' ההודאה שהרי בשכלו הדל לא יכול להבין הכל ולכן צריך להודות שכן הוא וכמ"ש כי לך טוב להודות וכתי' טוב להודות לה', כי כל בשוב"א הוא בחי' ההתקשרות כנודע שבחי' יסוד הוא בחי' התקשרות, לך ה' הממלכה הוא בחי' קעומ"ש שמקבל ע"ע עול מלכותו ברצון שזהו הקדמה לעול מצות קבלו מלכותי ואח"כ קבלו גזרותיו וכמארז"ל במשנה למה קדמה שמע להוא"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש ואח"כ יקבל עליו עול מצות, וזהו' אחרונה דש' הוי' הוא בחי' צדקה כי צדקה הוא צדק ה', כי על הצדקה כתי' וצדקה כנחל איתן פי' שעי"ז זוכה להמשיך מבחי' איתן שהוא כמשמעו קשה למעלה מן השכל המושג, ולכן קודם התפלה צ"ל כמארז"ל ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי ע"ש אני בצדק אחזה פניך שע"י הקדמת הצדקה עי"ז זוכה לבוא בתפלה ע"י ההתבוננות לבחי' איתן קוש"י ובחי' יו"ד הנ"ל שהוא ג"כ למעלה משכל המושג עדיין כנ"ל וזהו שנק' כי גוי גדול ע"ש בחי' גדול הוי' שנמצא בכאו"א מישראל לפי ערכו כו', וזהו ואעשך לגוי גדול אותה אומה דכתי' בה ומי גוי גדול ממך אני מעמיד כו', וי"ל כי ע"י בחי' גדול זה ממשיכי' שיומשך מאוא"ס ב"ה מבחי' שמו הגדול ש' הוי' דלעילא ע"ק וז"ע לגוי גדול שהם עצמם בחי' גדול ע"ש שהם מעוררי' בעצמם בחי' גדול הוי' שבכאו"א

וי"ז ממשיכים מבחי' שמו הגדול ש' הוי' דלעילא בחי' ע"ק כו',

וענין אלקי יצחק הוא בחי' קו השמאל בג"ה והו"ע ההעלאה מלמטלמ"ע כו' בענין עבודת הקרבנות וכענין הבארות שחפר יצחק כמ"ש ענינם בת"א בד"ה אלה תולדות יצחק ובהנחות לשם. וצז"נ ואברכך פי' וענין הברכה שיהי' ההעלאה והצמיחה בברכה וריבוי וכמ"ש בלק"ת פ' נשא בד"ה כה תברכו בפי' יברכך ה' והיינו ענין הברכה שבירך ה' את יצחק מה שמצא מאה שערים, והיינו הברכה שיהי' הצמיחה בתוס' וריבוי והיינו שיהי' העלאת הניצוצות בברכת וריבוי, והו"ע אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת. ואפשר י"ל שזהו"ע אברהם הוליד את יצחק שמבואר ענין זה בת"א ד"ה אלה תולדות יצחק כו' ולכן מצינו שיצחק

---

* הזה: כ"ת בגוכי"ק, ואוצ"ל: ה"ז.

בירך את יעקב ויתן לך האלקי' מטל השמים כי שרשו מקו המדה בוצינא דקרדונייתא שמשם באה הברכה. ואגדלה שמך זהו שאומרים ואלקי יעקב כי יעקב הוא בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה ובאמר בו לשון ואגדלה שענין הברכה בריבוי שזהו ואברכך דיצחק פועל הגדלה באדם הנתברך וכמ"ש ויגדל האיש הלוך וגדל שהוא ע"י שנתברך בריבוי שהוא ע"י הברכה שבירכו הוי' שמצא מאה שערים עי"ז נתגדל הלוך וגדל עד כי גדל מאד כמ"ש בפ' תולדות וזיינו שע"י אתעדל"ת נמשך אתעדל"ע להיות יאר ה' פניו אליך האירת פנים, וזהו"ע תתן אמת ליעקב, דליעקב בחי' ת"ת דז"א נמשך בחי' אמת שהוא תיקון הז' מי"ג ת"ד, שמאיר בפנים תרין תפוחים שפנוי משערות כו', וגם כולל ענין אברהם דכתי' ואעשך לגוי גדול והיינו כנ"ל שיעקב הי' מרכבה למדת הת"ת שכולל ב' בחי' חו"ג וכמ"ש אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי כו'. והיה ברכה, יכול יהו חותמין בכולן ת"ל והי' ברכה בך חותמי' כי אברהם בחי' חסד גק' יומם דאויל עם כולי יומין בזח"ג אמור ק"ג ע"ב שכל הו"ק מקבלי' ממנו כי החסד מקבל מהבינה ואזיל עם כולי יומין, ונמצא מקשר אור הג"ר כח"ב בכל הו"ק וסיומן הוא ביסוד. וז"ע בקר דאברהם ובקר דיוסף בזח"ג פ' בלק דף ר"ד טע"א וע"ב וע' בזהר נשא דקמ"ב ע"א. וי"ל דהנה בקר דאברהם הוא בחי' חסד דאריך בחי' רב חסד וזהו"ע אור הבקר בקר דאברהם בחי' נהורא קדמאה בחי' כי חפץ חסד הוא. ובקר דיוסף הוא בחי' יסוד שהוא ג"כ בחי' אור וכמ"ש וירא אלקי' את האור כי טוב, וטוב הוא בחי' יסוד וכמ"ש אמרו צדיק כי טוב, ובחי' בקר דאברהם מאיר ונמשך בבחי' בקר דיוסף, וזהו יוסף ל' פרי' ורבי' שהו"ע ריבוי הברכה וההמשכה שמאיר בחי' בקר דאברהם, וזהו"ע בך חותמין שהיסוד נק' חותם וכמ"ש חתם תורה בלימודי פי' בלימודי הוא בחי' נו"ה שנק' לימודי הוי' שהם המוריקים השפע ליסוד, וזהו"ע חסד אתגלי בפומא דאימא, והוא בחי' חסד דעתיק כו' עד שנמשך בבחי' יסוד ז"א וכדפי' בקול ברמה על האידרא, וענין התחימה הוא מה שחותמין מגן אברהם היינו שמההמשכה מבחי' אברהם נמשך המגן שיומשך רק למקום הראוי ולא יהי' יניקת החיצונים, וזהו"ע הברכה, והענין דהנה אי' במדרש משקוף ושתי המזוזות, משקוף הוא אברהם, והיינו שממשיך להיות השקיפה ממעון קדשיך כו' וברך את עמך ישראל, והיינו שגם מדה"ד תתהפך למדה"ר והיינו ע"י שממשיכים מבחי' כתר דלית שמאלא בהאי עתיקא, וזהו מגן אברהם שע"י שנמשך מבחי' חסד דעתיק בחי' אברהם שנק' אדם הגדול שממשיך בחי' שמו הגדול ש' הוי' דע"ק כנ"ל, נמשך המגן להיות ההשקפה בעין טובה שגם מדה"ד תתהפך לרחמים וממילא לא יהי' יניקה לחיצונים כו'.

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה כו' [וצ"ל כפל ל' שני חיי שרה והלא מתחיל ויהיו חיי שרה, מהו אומרו עוד שני חיי שרה, ועוד צ"ל מה ששינה וא' במאה ועשרים שנה, ובשבע א' שנים ואח"כ א' שני חיי שרה ג"כ ל' רבים] בזהר חיי שרה [דף קכ"ב ע"ב כ' אינון חיין בזלהו לעילא כו' מאה כללא דכולהו, קוב"ה דאתכלל מאתר עילאה סדכ"ס במאה ברזא דמאה ברכאן דכל יומא, עשרים שנה רזא דיחודא דלא אתפרש מח' ויובלא לעלמין שבע אילין אתפרשין כו' אתפרשין בדינא ורחמי, ובגין כך כתיב בהו שנים, ומ"ש ברזא דמאה כו' הו"ע] שתייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, וכמו שלמדו רז"ל מפסוק ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה, שתייב אדם לברך מאה ברכות בכ"י כו'. והנה יש להבין איך לומדים זה מפסוק זה שתרי לא נא' בפירוש מאה, ומגין להם לומר א"ת מה אלא מאה כו'. אך הענין הוא דהנה מתחלה י"ל החילוק שבין ברכה להודאה, דהנה כתיב (דה"א כ"ט י"ג) מודים אנחנו לך, שמשמע מזה שהודאה היא לעצמותו ומהותו ממש [וכמ"ש הטוב שמך ולך נאה להודות, דטוב הוא מצד השגה וזה שייך בבחי' שמך, אבל לך היינו לא"ס עצומ"ת רק נאה להודות] וברכה היא רק לשמך דכתי' (נחמי' ט' ה') ויברכו שם כבודך. ולכאורה א"מ שהרי כתי' ג"כ בכל יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד שמשמע מדכתי' אברכך שברכה היא ג"כ לעצמותו ממש רק הילול הוא לשמך [כמ"ש ומהללים לשם תפארתך]. והענין הוא דהנה בנוסח הברכה יש ל' נוכח ול' נסתר, ברוך אתה הוי' הוא ל' נוכח, אשר קדשנו במצותיו וצונו הוא ל' נסתר. והענין הוא דנוכח ונסתר הוא כנגד בחי' ממכ"ע וסוכ"ע, כי ל' נוכח הוא כנגד בחי' ממכ"ע והוא אתה הוי', כי אתה הוא אותיות שמא' ועד תי"ו וה' מוצאות הפה שנבראו בהם שו"א שהם מתלבשים בתוך העולמות ממש בבחי' כח הפועל בנפעל כו', ויש שני בחי' אותיות, אותיות הדבור ואותיות המח' שמאותיות הדבור נתהוה עלמין דאתגליין ומאותיות המח' נתהוה עלמין סתימין דלא אתגליין וכמא' במח' א' נברא העולם [והו"ע בראשית נמי מאמר הוא, מאמר אחד, כמו שנבראו בדרך כלל בהעלם עדיין, והוא עלמין סתימין דלא אתגליין (ואפ"ל שזהו"ע מאמר סתום) ואח"כ נפרטו בע"מ לצאת מהעלם אל הגילוי בעלדאת"נ] וכ"ז הוא בבחי' ממכ"ע. והנה שורש ענין ברכה היא המשכה מבחי' מקור ממכ"ע בבחי' אותיות אלו דהיינו מבחי' כח המח' באותיות המח', שיש ג"כ כח המח' כמו שאנו רואים בנפש האדם שיש בו ב' מיני לבושים, עיין בתו"א בפ' וירא בד"ה פתח אליו, ועיין ג"כ בלקו"ת פ' ויקרא בהביאור ע"פ ולא תשבית מלח, והיינו שהשכל ומדות הם לבושים עצמי' לנפש ע"ד גופין [דהנה שכל ומדות אינם עצם הנפש, אלא לבושים להנפש, והראי' שהרי ידוע דכל עצם בלתי מתחלק, ומאחר ששייך שכל ומדות ובשכל גופא יש ג"כ חילוקים חו"ב, ומאחר שיש התחלקות מוכרח לומר שאינו עצם הנפש שהוא בלתי מתחלק, ועוד שהרי בשכל יש שינוים דפעמים שכלו זך ויכול להשכיל השכלה, ופעמים אינו יכול להשכיל, והיינו דכשהמוח זך הוא כלי שיוכל אור הנפש להתפשט בו וכשתוא עיף שנתייגע הרבה אינו כלי לאור הנפש, ומאחר שאור השכל מתלבש בכלי מובן מזה שאינו עצם הנפש, דידוע דעצם הנפש

אינו מתלבש בשום כלי, וזהו גופא שאמרו דכל עצם בלתי מתחלק פי' שאינו מתלבש בכלי, ועוד שאנו רואין בשכל יש שינוים דבקטן שכלו קטן, וכל שמתגדל שכלו ג"כ מתגדל, וכל זמן שמזקינים כו', והלא הנשמה יש בקטן בשלימות כמו בגדול אלא שהחילוק הוא בהתפשטות הנפש בהכלים, מכ"ז מובן שאינם עצם הנפש אלא לבושים להנפש, אך אינם לבושים נפרדים כמו מחדומ"ע, אלא מתאחדים עם עצם הנפש ונקראים גופין כמו הגוף שהוא דבר אחר מהנפש, ומ"מ מתאחד עם הנפש עד שהנפש מתפעלת ממקרי הגוף, אבל מ"מ אינו הנפש עצמו, כמו"כ שכל ומדות אינם עצם הנפש כ"א לבושים להנפש (וי"ל שעצם הנפש שורה בהם, וכמו למע' חכ' בו שורה אוא"ס, וצ"ע. ע' בתו"א בד"ה פתח אלי') רק שמתאחדים עם עצם הנפש] ומחדומ"ם הם ג"כ לבושים לנפש רק שהם לבושים נפרדים, [דאותיות המח' הם לבוש לאור השכל, וידוע דענין האותיות הוא שהם מסתירים ומכסים על השכל, וזהו דאותיות המח' מגבילים את השכל שיבוא לידי השגה וכמבואר במ"א, אך מח' הוא לבוש הפנימי שהוא לבוש הראשון להשכל, ודבור עוד מסתיר ומכסה יותר] וכמו שיש בלבושים עצמי' דהיינו בשכל גילוי השכל וכח המשכיל [שהוא המקור שמשם נובע ההשכלה, וג"ז אינו עצם הנפש, ואפי' רצון שהוא גולגלתא ג"כ אינו עצם הנפש] כך גם בלבושים של מחדומ"ע יש ג"כ גילוי המח' וכח המח', והנה גילוי המח' שנתהוה ממנו עולמות הוא בטל בתכלית לגבי כח המח' כביטול מח' אחת לגבי כח המח' וכמא' במח' אחת נבה"ע שבטל לגבי בחי' כח המח' כו'. וזהו"ע הברכה להמשיך ברכה והמשכה מבחי' כח המח' באותיות המח', וסדר ההמשכה הוא בבחי' הוי' אלקינו דהיינו בבחי' נש"י עיין בד"ה את ה' האמרת (ל"א), כי נש"י עלו במח', משא"כ המלאכים נתהוו מבחי' דבור עליון וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' וע"כ תחלה נמשך בנש"י [דהוי' אלקינו הוא חו"ב וישראל עלו במח', וידוע דמח' הוא בחי' חכ' מח' ויובלא לא אתפרש לעלמין יובלא בינה ומח' חכמה, וזהו דהוי' אלקינו מרמז על ההמשכה בנש"י, ובמ"א מבואר הטעם דאלקינו הוא כחנו וחיותנו ויש לחבר ב' הטעמים, ואפשר ר"ל דפי' עלו במח' שהם עיקר המכוון, ועיקר ברה"ע הי' בשביל ישראל וכמארז"ל בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית, וכתיב אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה * שמה שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם, וזהו כוחינו וחיותנו דוקא שנש"י הם עיקר המכוון, והנה אוה"ע אומרים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, אבל על הארץ הוא השפלה לגבי' שישפיל להשגיח על הנבראים שבארץ ואומרים עזב ה' את הארץ בידי המזלות ורק על השמים כבודו וכופרים בהשגחה פרטיות והיינו שכופרים בשם אלקים, אבל באמת אינו כן דכתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דכמו שהארץ הוא השפלה לגבי' כן השמים הוא ג"כ השפלה, דלגבי' ית' שמים וארץ שווין, וכמ"ש הישובי בשמים ובארץ ותקשה בזהר היושב מבעי לי', והענין דהמשכת בחי' יו"ד שנמשך בשמים נק' ישיבה כמשל היושב שמשפיל קומתו,

---

ואדם עלי' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : ואדם עלי' בראתי.

כמו"כ המשכת היו"ד הוא השפלה וירידה, וכ"ש לגבי' ית' שהוא השפלה גדולה, וכמו שמשפיל א"ע כביכול להשגיח בשמים, דבזה הם ג"כ מודים, כמו"כ משפיל א"ע בארץ ג"כ להשגיח על כל פרט ופרט, ואין כל דבר קטן נעשה ממילא אלא הכל בהשגחה, וכמארז"ל אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמע', ואפי' בדצ"ח יש ג"כ השגחה וכמארז"ל במדרש פ' וישלח פע"ט דארשב"י אפי' צפור מבלעדי שמים לא מתצדיא, והיינו שאנו בנ"י מאמינים באמונה שלימה בהשגחה פרטיות שכל דבר נעשה בהשגחה העליונה ואין שום דבר זולתו כלל, וזהו שאנו מאמינים בשם אלקים, וזהו אלקינו כוחינו וחיותינו דוקא, וזהו שישראל עלו במח' שזה הי' עיקר מכוון הבריאה, מה שעלה ברצונו הפשוט שיהי' עולמות הוא שיהי' מציאות היש ושיהי' היש בטל לאין שלא יהי' ח"ו דבר נפרד כמו אוה"ע שאומרים רם כו' עזב ה' כו' וזהו כוחינו וחיותינו דוקא, לכן ישראל מקבלים קודם למלאכים ג"כ שעיקר השלמת הרצון הוא מנש"י דוקא, דמלאכים כלום יצה"ר יש בכם כו' שלא יש אתכפי' ועבודה, ודוקא הנשמה שנתלבשה בגוף ונה"ב, ומ"מ יהי' בטל לאלקות ביטול היש לאין בזה נשלם הרצון דאנא אמלוך, וזהו נתאוות הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, בתחתונים דוקא (ועיין בד"ה מים רבים (ל"ו) פמ"ב) וכמ"ש בסש"ב ח"א פמ"ו וז"ל כי לגדולתו אין חקר כו' ואיתו ממכ"ע וסוכ"ע כו' ריבוי היכלות ועולמות כו' ומלאכים אין קץ ותכלית כו' אלף אלפי' כו' ולגדודיו אין מספר כו' וכולא קמי' כו' ובטלים במציאות כו' וכולם שואלים אי' מקום כבודו ועונים מלא כל הארץ כבודו היינו ישראל למטה כי הניח הקב"ה את העליונים ואת התחתונים ולא בחר את כולם כ"א בישראל עמו עכ"ל שעיקר הבריאה הי' בשביל ישראל שבהם דוקא נשלם הרצון דאנא אמלוך, וזהו הוי' אלקינו דתחלה נמשך בנש"י שהם עלו במח' פי' שהם עיקר המכוון, וזהו אלקינו כוחינו וחיותנו, אחר כ' כל הנ"ל מצאתי בדרוש של כ' אאזמו"ר זצללה"ה וז"ל ישראל עלו במח' הקדומה שהרי סוף מעשה עלה במח' תחלת ותבלית הבריאה שיהי' דיבור * בתחתונים בב"ע דוקא הנפרדים כו' והיינו ע"י תומ"צ כו' עכ"ל, והיינו כנ"ל בפי' עלו במח' כו'] ואח"כ מלך העולם שנמשך וגילוי גם בבחי' עולם שהוא מבחי' דבור כו', וזהו ג"כ מ"ש שמע ישראל הוי' אלקינו שמתחלה נמשך בנש"י ואח"כ ה' אחד שנמשך הגילוי גם בעולמות כי אחד הוא ז"ר וארץ וד' רוחות העולם, וזהו מלך העולם היינו שיהי' בחי' מלוכה בעולם, כי הנה כתיב וממשלתך בכל דור ודור, והחילוק בין מלוכה לממשלה הוא כי ממשלה הוא בע"כ, משא"כ מלוכה הוא ברצון כו' להיות ה' מלך שבבחי' מלוכה מאיר גילוי שם הוי' וע"י הברכה ממשיכים שיהי' גילוי בחי' מלוכה כו', [דהנה אמרז"ל כד אמליכתא למע' ולמטה ולד' רוחות תו לא צריכת, והיינו שיהי' גילוי בחי' מלכותו למטה, והענין דהנה באמת כל הנבראים בטלים לאלקות ממש, דהנה מקור התהוותם הוא מהמאמר האלקי המחי' אותם כמו חיות וקיום

דיבור: גר' דצ"ל דירה (הערת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, בשוה"ג).

האדם הוא ממאמר נעשה אדם, וחיות וקיום השמים הוא ממאמר יהי רקיע, ובאמת מאמר האלקי זה צ"ל תמיד בהנברא ובמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים שדבר ה' צ"ל תמיד בשמים ואם הי' מסתלק כרגע הי' נעשה אין ואפס ממש והי' כלא הי' ממש, וכמו שהוא בשמים כן הוא בכל הנבראים שבכל העולמות העליונים והתחתונים ואפילו בהארץ הלזו הגשמיות שאם הי' מסתלק ממנה כרגע ח"ו האותיות דע"מ היו תוזרות לאין ואפס ממש כמו קודם הבריאה, שהמאמר האלקי זהו עיקר מציאותם, וא"כ מזה מובן איך שכל נברא באמת בטל לאלקות מאחר שכל עיקר מציאות הנברא הוא מהמאמר ורוח פיו ית' שהוא הוא לבדו המוציאו תמיד מאפס ואין ליש והמאמר ורוח פיו ית' זהו מציאות הנברא ממש שאם לא המאמר ח"ו לא הי' מציאות הנברא כלל, וא"כ כל נברא שאנו רואים באמת הוא בטל בתכלית להכח הפועל המהווה אותו תמיד מאין ליש ולא יש שום מציאות כ"א מאמר ורוח פיו כנ"ל והם בטלים באלקות כמו ביטול זיו השמש בשמש שהזיו המאיר לארץ ולדרים עלי' בוודאי ישנו גם בגוף כדור השמש, אך שם הוא בטל בתכלית ואינו עולה בשם כלל ונחשב לאין ואפס ממש לגבי גוף כדור השמש שהוא מקור האור וזיו זה ואינו נופל עליו שם לומר עליו שם יש כלל, כמו"כ יובן שכל הנבראים בטלים בתכלית למקורם שהוא המאמר האלקי המהווה אותם תמיד מאין ליש מאחר שאין מציאות זולתו כלל כנ"ל. ועוי"ל בעומק יותר דהנה כתי' מכה"כ ותרגומו זיו יקרי' וכתי'ב את השמים ואת הארץ אני מלא אני הוא א"ס עצומ"ה, והענין הוא דבאמת אני שהוא א"ס עצומ"ה מלא את השמים ואת הארץ ולית אתר פנוי מיני' ממש והוא נמצא בכל מקום ובכל נברא ממש רק שאינו נתפס ונקלט בפנימיותו ר"ל דבאמת הוא נמצא בכל דבר נברא בתוך תוכו בפנימיותו ממש ולא יש שום מקום פנוי כלל ח"ו אך אינו נתפס בהנברא פי' שאינו מאיר בגילוי שיותפס בהנברא בהשגת או בהרגשה בפנימיותו, וזהו לית מח' תפיסא בי' כלל שאינו שייך בו ית' שום תפיסא והשגה כלל, אבל באמת הוא נמצא בכל מקום ומקום ממש (ובאמת בחי' זו זהו דוקא עיקר החיות וד"ל) אך מה שמאיר בהנברא בפנימיותו להחיותו ר"ל שנראת ונגלת החיות ר"ל מה שנראה ונגלת שהוא חי הוא רק זיו והארה מבחי' זו לבד, אך בכ"מ שמתפשט ההארה להחיותו שהוא בחי' זיו יקרי' שם ממש נמצא גם בחי' א"ס עצומ"ה בחי' אני שהוא מקור אור וזיו זה, וא"כ הרי האור והזיו הזה המתפשט בכל נברא להחיותו ח"ה תמיד במקורו ממש כמו אור וזיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש ממש מאחר שבכל מקום ומקום ממש שהזיו מתפשט שם, שם ממש נמצא גם בחי' אני א"ס עצומ"ה שהוא מקור אור וזיו זה א"כ הוא תמיד במקורו ממש, וכמו אור וזיו השמש כמו שהוא בגוף כדור השמש ממש שם הוא בטל בתכלית ואינו עולה בשם כלל כנ"ל כן האור וזיו המחי' את הנבראים מאחר שהוא תמיד במקורו כנ"ל ה"ה בטל בתכלית ואינו עולה בשם בפ"ע כלל וכלל, וכבר נת"ל שהאור וזיו זה הוא הוא מציאות הנברא ממש שאם לא זיו זה ח"ו לא הי' מציאות הנברא כלל וכנ"ל ומאחר שהזיו בטל במקורו כמו"כ הנברא ג"כ בטל בתכלית בא"ס עצומ"ה מאחר שכל מציאותו הוא הזיו וההארה

שמתבטשטת מא"ס עצומ"ה והויו בטל במקורו ממש כמו זיו השמש שהוא בגוף כדור השמש כנ"ל הרי גם הנברא בטל במציאות בתכלית בא"ס עצומ"ה כו' כנ"ל (ובפרט שעיקר קיום מציאותו הוא דוקא מא"ס עצומ"ה בחי' אני, אלא שאינו מורגש כנ"ל, והזיו נראה ונגלה ומורגש כנ"ל וד"ל). והנה האמת הוא כנ"ל שכל נברא בטל בתכלית לאלקות ואינו מציאות יש ודבר נפרד כלל כנ"ל, אך לגבינו נראה העולם ליש ודבר נפרד בפ"ע, והיינו מפני שההתהוות הוא ע"י שם אלקים שהוא מדת הגבורה והצמצום לצמצם ולהעלים על אור הוי' שלא יאיר ויתגלה כמו שהוא שיהיו הנבראים בטלים לאלקות בתכלית אלא מצמצם ומעלים שיהי' העולם נראה ליש ודבר נפרד בפ"ע ועולם כמנהגו נוהג בדרך הטבע, וזהו אלקים בגימטריא הטבע, וזהו בחי' מל' שהוא מקור התהוות הנבראים שיהיו נראים ליש ודבר נפרד, אך צמצום זה הוא רק לגבינו, אבל באמת הנה בחי' מל' בטל ומיוחד בתכלית בא"ס ב"ה, דמה שעלה ברצונו המשוט שיהיו עולמות הוא שעלה ברצונו אנא אמלוך, ומלוכה אינו שייך כ"א דוקא על עם עוממות נבראים נפרדים, וזהו אין מלך בלא עם שאפי' אם יהי' לו הרבה בנים אינו שייך עליהם מלוכה ואפי' על שרים ג"כ אינו נופל שם מלוכה כ"א דוקא על עם עוממות נבראים נפרדים, וכדי שיהי' התהוות נבראים שיהיו נראים ליש ודבר נפרד זהו דוקא ע"י בחי' מל' שם אלקים שם אד', נמצא בזה דוקא נשלם הרצון מה שעלה ברצונו אנא אמלוך, ומ"מ ה"ה בחי' א"ס ממש מה שעלה ברצונו אנא אמלוך וזהו"ע שבחי' מל' מיוחד כו', ואינו מצמצם ומעלים כלל שמצמצם ומסתיר שייך לומר על דבר הנפרד שייך לומר שמסתיר על אותו הדבר אבל בחי' מל' שהוא מיוחד בא"ס פי' שהוא מיוחד בא"ס ממש ואינו שייך שעצם יצמצם ויסתיר על עצם ומשו"ז אין שום דבר מסתיר על אלקות דאין לך דבר שחוץ ממנו והצמצום הוא רק לעינינו א"כ הרי בחי' מל' מיוחד בא"ס בתכלית היחוד ממש, וזהו"ע שילוב שם אד' בשם הוי' פי' ששם אד' מיוחד בתכלית בשם הוי' ב"ה ואינו מצמצם ומעלים כלל, שהצמצום הוא רק לגבינו אבל לגבי א"ס א"ז צמצום כלל ומאיר שם הוי' למטה כמו למע' וזהו שילוב הוי' באד' פי' שא"ס עצמותו ומהותו מאיר ומתגלה ע"י בחי' מל' למטה כמו למע' ממש שהשמים והארץ וד' סטרין הכל מלא ממש מא"ס ב"ה בשוה ממש כו' אף שהוא למע' ממקום וזמן מ"מ הוא נמצא למטה במקום וזמן כמו למע' ממש שאין בחי' מל' מצמצם ומעלים כלל לגבי' ית' אלא בטל ומיוחד בא"ס בתכלית היחוד וזהו שילוב הוי' באד' פי' שהם משולבים ומחוברים ומיוחדים יחד ממש למטה ג"כ בלי שום פירוד אלא שאינו נראה לנו וזהו ההתגברות דשם אד' לגבינו, אבל באמת הוא מיוחד בתכלית, וא"ס עצומ"ה הוא למטה כמו למע' ממש כנ"ל, והנה בחי' מל' הוא מקור ההתהוות כל הנבראים שיהיו הנבראים כמו שהם עכשיו כנ"ל, ונמצא עיקר מציאות כל הנבראים הוא בחי' מל' כי בהסתלק שם זה ומדה זו הי' העולם חוזר להיות אין ואפס ממש, נמצא זהו עיקר מציאותם ומאחר שבחי' מל' בטל לא"ס כמו"כ כל הנבראים בטלים במציאות ממש לגבי מהו"ע ית' כביטול אור השמש, רק שמצמצם ומעלים שאינו נראה לגבינו שלא יתבטלו

במציאות, והן הן גבורותיו שאף שבחי' א"ס עצומ"ה שלמע' ממקום וזמן מאיר למטה ממש בבחי' מקום וזמן וכל נברא ונברא באמת בטל בתכלית לגבי א"ס עצומ"ה כנ"ל ומ"מ יהי' נראה ליש ודבר נפרד שלא יתבטלו בחי' זמן ומקום ממציאותם לגמרי ולא יהי' שום בחי' זמן ומקום במציאות אפי' לתחתונים, אלא אף שהוא בטל בתכלית כנ"ל מ"מ יהי' נראה למציאות ויש, וכוונת הבורא הוא שכמו מציאות יש ונברא גשמי מ"מ יהי' בטל ומקושר לאלקות בתכלית כנ"ל, ואיך יהי' זה הביטול בהאדם, שא"א כלל שהגוף הגשמי יהי' בו ביטול האמיתי הנ"ל שאם יהי' בו הביטול בגילוי כנ"ל לא יהי' מציאות נברא גשמי כנ"ל ואיך אפשר להיות שניהם שאף שהוא נברא גשמי מ"מ יהי' בטל לאלקות בתכלית, זהו ע"י תומ"צ, שע"י לימוד התורה ה"ה מקשר חכמתו ובינתו ודעתו בחכמת התו' וא"כ ה"ה מיחד באס"ס ב"ה ממש. וביאור הענין הוא דהנה כשאדם משכיל אינה השכלה הרי שכלו מקיף אותה ההשכלה, וגם שכלו מלובש בההשכלה והיא בשעה שמשכיל ההשכלה, וזהו שהוא מקיף והשכלה, וגם מוקף מההשכלה, וא"כ כשלומד תו' הרי חב"ד שבנפשו מקושר בחב"ד שבתו' ומחשבתו במח' שבתו', והוא מקיף ומוקף מהם ה"ז יחוד נפלא שאין כמוהו נמצא כלל, ואורייתא וקוב"ה כולא חד שחכ' התורה הוא חכמתו ורצונו ית' שכך עלה ברצונו שאם ימעון זה כך וזה כך יהי' הפסק כך וכך, והוא והחכמתו אחד, וכשהאדם לומד תורה בביטול ומקשר חב"ד שלו ומח' בחכמת התורה שהוא חכ' ורצונו ית' אשר הוא וחכ' אחד, ה"ה מקושר ומיחד בא"ס ממש בתכלית היחוד, וכן המצות הם רצונו ית', שרצונו וחפצו ית' הוא שזה יהי' מצוה, ובשהאדם עושה המצוה, וכמו מצות הצדקה שהיד הגשמי הנותן הצדקה נעשה מרכבה ממש לבחי' א"ס היינו הרצה"ע שמלובש בהמצוה, וזשארז"ל האבות הן המרכבה שכל אבריהם כולם היו קדושים ומבדלים מעניני עוה"ז ולא נעשה מרכבה רק לרצה"ע לבדו כל ימיהם, וכ"ש המח' וההרהור בד"ת וכן הדבור בתו' או מעהמ"צ התלוים בדבור וכ"ש נה"א עצמת המלובש בהם, הרי בשעה שעוסק בתומ"צ כנ"ל ה"ה מיוחדים ממש בתכלית היחוד ביחוד גמור בבחי' רצה"ע ולא מרכבה לבד, וזהו כד אמליכתא למע' ולמטה כו' פי' כשיתבונן היטיב בהעמקת הדעת איך שא"ס עצומ"ה שלמע' מבחי' זמן ומקום מאיר ומתגלה ע"י בחי' מל' למטה ממש בבחי' זמן ומקום שמדת מל' אינו מצמצם ומעלים כלל דבחי' מל' מקושר עם א"ס בתכלית היחוד, ומציאות כל הנבראים הוא בחי' מל' כנ"ל ומאחר שמקורם בטל, הרי גם הם בטלים בתכלית לא"ס ב"ה, והוי' אחד שז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם וכל הנבראים שבהם בטלים בתכלית לאוא"ס כנ"ל והצמצום רק לגבינו, אי לזאת ואהבת שיהי' לו אהבה ותשוקה ורצון להיות מקושר באלקות, אך גופו הגשמי

בגוכי"ק בשוה"ג: תו"א פ' חיי ד"ה להבין משארז"ל *.

---

*) שם מבואר שע"י תומ"צ אפשר להנשמה שהיא יש ונברא להשיג מהות אלקות.

אינו יכול לקבל ביטול האמיתי הנ"ל כ"א שיתבטל ממציאותו, ואין זאת רצון הבורא דנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בהתחתונים דוקא פי' שיהיו תחתונים ושימשיכו המשכות אלקות למטה, וצריך לשות עצות בנפשו איך יבוא כמו שהוא מלובש בגוף להביטול הנ"ל, יגמור בדעתו בק"ש ענין לימוד התו' והו ודברת בם, שע"י שמקשר תב"ד שלו ומחשבתו בתב"ד ומח' התו' שהוא חכמתו ורצונו ית' והוא וחכמתו אחד וכן במעהמ"צ שיבטל רצונו ולא ירצה ולא יחפוץ בדברים גשמים ותעצוגי עוה"ז, כ"א שיהי' רצונו במעהמ"צ שהם רצה"ע עי"ז נעשה נפשו מיוחד בא"ס ב"ה בתכלית היחוד ביחוד גמור כנ"ל (וגופו נעשה מרכבה לאלקות כנ"ל) ועי"ז נמשך המשכת אלקות למטה ממש להיות לו דירה בתחתונים (וע' בסוף ההג"ת שלפני זה) (ועכשיו הוא בהעלם ולע"ל יאיר בחי' זו בגילוי). ע' בד"ה ויעתק (רל"ד) פי' הפסוק לכל תכלה ראיתי קץ דמכל הכלים שיוכל להיות ראיתי קץ מזה רחבה מצותך מאד שע"י אהבה דבכל מאדך דוקא יהי' רחבה כו', ואפ"ל שהוא ג"כ כנ"ל שמההתבוננות הנ"ל * לאה' בכל מאדך לצאת מהגבלת הכלי דכמו שבאמת תוא דכל נברא בטל לאלקות בתכלית שלא יש שום מציאות כלל רק נראה כו' כן יהי' בפועל שלא יהי' שום יש כלל ויצא מהגבלת הכלי לגמרי את' דבכל מאדך כי נתאוה הקב"ה כו' ולא להתו בראה כ"א יש ובטל, ואיך אפשר שכמו שהוא מלובש בגוף ומ"מ יהי' מקושר לאלקות בתכלית עד שלא יהי' שום מציאות בפ"ע כלל וכלל, זהו על ידי מצות שיבטל רצונו וחפצו מי לי בשמים כו' אפי' געה"ע וגעה"ת שכ"ז רק זיו כו' כ"א במעשה המצות ובזה הוא מקושר לא"ס עצומ"ה ממש ועי"ז נמשך המשכת אלקות למטה מטה, וזהו רחבה מצותך מאד שמצות נעשים כלים רחבים לקבל מאור העליון חב"ג והוא דוקא ע"י שעושה המצוה בהתקשרות כנ"ל והתקשרות זו נעשת ע"י את' דבבל מאדך שקדמה לה כנ"ל וזהו"ע עושין רצונ"מ ע"ש בד"ה הנ"ל. וזהו"ע מלך העולם שממשיכים שיהי' גילוי בחי' מלוכה בעולם, שהאדם כמו שהוא נברא יש ודבר יהי' בטל ומקושר לאלקות בתכלית ע"י עסק התומ"צ ושימשיך המשכת אלקות למטה להיות לו דירה בתחתונים כנ"ל ולע"ל יאיר ויתגלה בחי' זו למטה בגילוי והי' הוי' למלך על כל הארץ כו' (ע' בההגהות לד"ה להבין ענין הברכות שבתו"א ס"ב וז"ל כי הברכה זהו הגילוי הנמשך ע"י המצוה עכ"ל) ע' בד"ה את ה' האמרת (למ"ד) פי' וז"ל מלכותך ראו בניך בוקע ים כו' הפך ים ליבשה כו' שענין המלוכה הוא שיכול להפך ולשנות כו' עכ"ל וי"ל ע"פ מ"ש בסש"ב ח"ב פ"ה ח"ל והנה ע"ז ארז"ל בתחלה עלה במח' כו' דהיינו התגלות אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתו' עכ"ל כל הנ"ל נ"ל לפע"ד בדרך אפשר כפה"ג מדברי רבינו הק' זצללה"ה בשער היחוד והאמונה, ומדברי כ"ק אאמו"ר וצללה"ה בדרוש מים רבים (ל"ו) ומסש"ב ח"א ומכ"ד בתו"א, ואם שגיתי כו' ה' הטוב יכפר בעדי] וזהו"ע ל' נוכח שהוא

הנ"ל לאה' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : הנ"ל בא לאה'.

המשכה ממקור בחי' ממכ"ע באותיות המח' ואותיות הדבור כו', ואח"כ אומרים ל' נסתר דהיינו שממשיכים ג"כ מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' נסתר והיינו לפי שאינו מושג כלל [והנה ידוע דהברכה הוא להמשיך מה שיש בשדש ומקור שיומשך בגילוי וכמבואר במ"א והנה אי' בזהר ח"ג דרע"א סע"ב בגין דברכתא דבריך בר נש לקוב"ת אתא לאמשכא חיין ממקורא דחיין (וע"ש בפי' הרמ"ז מ"ש על מ"ש בזהר ואי לא בריך כו') והיינו להמשיך מבחי' כתר דידוע דבחי' כתר הוא ממוצע בין מאציל לנאצלים, וכל ההמשכות שנמשך בחו"ב צ"ל ע"י הממוצע דכתר דוקא, וזהו"ע* לעורר ולהביא אור המשכה חדשה ע"י בחי' הכתר דוקא כדי שיבוא אור חדש מעצמיות המאציל, היינו בחי' עתיק שהוא מחצה העליון שבכתר בחי' תחתונה שבמאציל, וזהו"ע מקורא דחיין מקור החיים ומקור התענוגים, שגם בחי' זו בכלל מקור יחשב, ואינו דבר חדש לגמרי כו'] אך א"א להמשיך מבחי' סוכ"ע כ"א שיומשך תחלה מבחי' ממכ"ע ואח"כ יכולים להמשיך גם מבחי' סוכ"ע כו' [ואפ"ל הכוונה כשמגיעים לכל הבחי' שאפשר להשיג ע"י אתעדל"ת אז מאיר ממילא גם מדרי' ובחי' שאין אתעדל"ת מגיע לשם, שאינו שורה אלא כשיש שלימות וכמו בספה"ע דכתיב תספרו חמשים יום ואינו סופרים רק מ"ט כו' והוא דכשמגיע לבחי' מ"ט שערים אז ממילא נמשך שער הנו"ן וכמבואר ענין זה באריכות בכ"ד בלקו"ת, ובד"ה ואשא* אתכם על כנפי נשרים (ל"ח שהוא השמים כסאי שבתו"א) בעגין ואל זה אביט כו' יעו"ש] וזהו"ע הברכה שהיא המשכה מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע,

[קיצור. להבין שינוי ל' דשנה ושנים, וכפל ל' שני חיי כו' ושני ל' רבים, הנה מאה הו"ע מ"ב שחייב לברך כו' א"ת מה אלא מאה, וצ"ל והלא כתי' מה. וצלה"ק ההפרש בין ברכה להודאה ברכה לשמים והודאת לך עצומ"ה, אך כתי' אברכך משמע שברכה ג"כ לעצומ"ה. וילה"ק נוסח הברכה נוכח ונסתר, ברוך אתה נוכח, והם אותיות שנבראו בהם שו"א, ויש אותיות המח' ואו' הדיבור, וכמו בלבושי' דשכל ומדות יש שכל וכח המשכיל, כמו"כ בלבושי מחדו"מ יש כח המח' וברכה הוא המשכה מכח המח' במח', וסדר ההמשכה, הוי' אלקינו בנש"י שעלו במח' שהם עיקר המכוון וזהו אלקינו כוחינו וחיותינו דוקא, ומלך העולם שיומשך בעולם גילוי המלוכה, דבאמת כל נברא בטל לאלקות בתכלית אך הגוף מסתיר, והצמצום רק לגבינו, וכדי שהנשמה כמו שמלובשת בגוף יבוא להביטול הוא ע"י שמקשר חב"ד ומח' בתורה, ומבטל רצונו וחפצו שלא יחפץ כ"א במעהמ"צ שהם רצה"ע, וזהו"ע גילוי המלוכה, מל' ברצון כו', וזהו"ע

בגוכי"ק בשוה"ג: חייב אדם (רל"ח) א'.

וזהו"ע לעורר: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: וזהו"ע הברכה לעורר.

ואשא . . שבתו"א: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א על מאמר זה ברשימת מאמרי דא"ח.

*) שם מבואר שענין הברכה הוא להמשיך רק משדש ומקור וכו'.

נוכח מקור ממכ"ע, ונסתר סוכ"ע, אך אינו נמשך בחי' סוכ"ע עד שמגיע לכל הבחי' דממכ"ע ואז נמשך גם בחי' סוכ"ע ממילא].

ב) **והנה** הברכה היא על המצות דוקא לפי שמצות שרשן גבוה מאד כי תרי"ג מצות דאוריי' וז' דרבנן הוא תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר סוכ"ע [לכן ע"י שמקיים המצות נמשך הברכה גילוי בחי' סוכ"ע כנ"ל], ועוד לפי שעיקר המצות הוא בחי' ביטול כי המצות נחלקי' לג' קוין וכשארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, והנה ג' קוין אלו הוא בחי' ביטול כמו עבודה הוא להקריב את נפש הבהמה ע"ג המזבח ונכללת באש שלמעלה, וכן תפלה שבמקום קרבנות זהו ג"כ להקריב נפש הבהמית ברשפי אש האהבה כו' וכן תורה כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו [אלא צ"ל לימוד התורה בביטול כנ"ל], וגמ"ח הוא ג"כ בבחי' ביטול שצריך ליתן מחיי נפשו גם לחבירו שזהו א"א כ"א ע"י ביטול [אפ"ל וכמו אברהם שהי' מאכיל ומשקה לכ"א, וא' ע"ע ואנכי עפר ואפר שהי' בטל בעיני עצמו ולא היו אצלו שום תפיסת מקום, וחשיב אשר כל אדם טוב ממנו וא"כ צריך ליתן לו, וגם כמו שמבואר במ"א בענין משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שצ"ל משפט בצדקה, דאיך שיך שהוא יתענג בתפנוקי בנ"א וחבירו ימות ברעב ח"ו, אלא כל מה שאצלו הוא קצת מותרות צריך ליתן לחבירו, זהו ג"כ ביטול, שיסתפק בהכרחיות ולא יתענג כו', ועוד דהמעות שנותן צדקה הרי הרויח זה בכל כחות נפשו החיונית, ואפי' כשבא לו בלא יגיעה הרי הי' לוקח בעד מעות אלו דבר שכל גופו יהנה מהם, וכשנותנם לעני הרי עי"ז נעשה נפשו החיונית בטל ומקושר לאלקות בתכלית כנ"ל באריכות, וגופו נעשה מרכבה לאלקות כנ"ל]. והנה בנפש יש ג"כ בחי' ביטול וכמ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך דהיינו מה שיש בנפש האדם, כי יש בנפש האדם בחי' ביטול, וכמ"ש אדם אתם אתם קרוים אדם כי אדם בגימ' מ"ה, ועיקר ההמשכה הוא ע"י בחי' ביטול דוקא וכמשארז"ל א"ת מה אלא מאה, דהיינו לפי שע"י מה דוקא יכולים להמשיך מבחי' מאה שהוא בחי' כתר, והוא מ"ש בת"ז שם מ"ה מלגאו דאיהו אורח כל אצי' ואיהו שקיו דאילנא שכל ההמשכות הוא ע"י שם מ"ה דוקא לפי שהוא בחי' ביטול כו'.

ועתה י"ל מה שברכה הוא רק לשמך והודאה הוא רק לעצמותו, והענין הוא דהנה ידוע שחכ' היא ראשית התשתלשלות, והנה ענין ההשתל' הוא שיש להם ערך שאפי' עולמות בי"ע שהם בבחי' בריאה מאין ליש יש להם ערך עכ"פ לעולם האצי' [שהרי חכ' דאצי' הוא מקור למקור לחכ' דבריאה וע"ד אין לך עשב כו'] וכמ"ש מזה בד"ת פתח אליי' הנ"ל [וע"ש בד"ה אך ענין הפרסא כו' מבין מזה דעת רבו כו' שהחכ' דאצי' היא בעצומ"ת כו'] ובידוע שבאצי' יש ג"כ ד' בחי' אבי"ע והם חו"ב ומדות ודבור, שחכ' היא עולם אצי' ובינה היא בחי' עולם הבריאה כי בינה מקננא בכורסיא, ות"א בחי' יצי' ודבור בעולם עשי', שהם כנגד ד' אותיות של שם הוי' יו"ד באצי' ה' בבריאה ו'

ביצי' ה' אחרונה בעשי' כו', נמצא שיש להם ערך כמו שבאצי' יש ערך לחו"ב ומדות ודבור, כמו"כ יש ג"כ ערך לעולמות בי"ע עם אצי' ואפי' לעולם עשי' עם עולם אצי' יש ג"כ ערך כמו שאנו רואים שהדבור אעפ"י שהוא רחוק מבחי' שכל מ"מ יש להם ערך שהרי השכל נתלבש בדבור כו', משא"כ התהוות חכ' מאוא"ס אינו בערך השתל' עו"ע לפי שאין ערוך אלי' כלל וכמ"ש אנת הוא חד ולא בחושבן שאינו בערך כלל, אלא מאין ליש ממש וכמ"ש ותחכ' מאין כו', בדרך מציאה כו' כולם בחכ' עשית, שהחכ' נחשבת כעשי' לגבי א"ס ב"ה [וע' משי"ת מזה לקמן אי"ה בד"ה ואלה תולדות יצחק]. והנה בזה יובן החילוק שבין ברכה להודאה, דהנה ברכה הוא המשכה מהעלם אל הגילוי וכמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם דהיינו מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' שהיא המשכה בבחי' גילוי, וע"כ אינו שייך לומר בחי' ברכה כ"א בבחי' חכ' שהוא ראשית ההשתל' שיכולים להמשיך ברכת וגילוי מבחי' חכ' שהוא מקור בחי' עלמא דאתכסי' כו', והוו שחכמים תקנו הברכות והיינו לפי שחכמים הם עיני העדה בבחי' ראי' וע"כ הם תיקנו הברכות שהוא המשכה בבחי' גילוי וראי' כו', ובנפש ענין הברכה הוא ג"כ להמשיך בחי' ראי' כי יש אמונה וברכה, אמונה היא רק בבחי' מקיף וע"כ יכול לעשות ג"כ ההיפוך וכמשארז"ל גבבא אפום מתתרתא רחמנא קרי', וע' מזה בד"ה ואהבת את (למ"ד) בסופו, וענין הברכה הוא להמשיך כח וחיות באמונה כמ"ש וצדיק באמונתו יחי', דהיינו שע"י צדיק שהוא בחי' ק' ברכות וצ' אמנים (דאמן מתחיל באלף והיינו שאפי' מבחי' אלף בחי' פלא עליון יומשך ג"כ, והוא ענין א' עם ענין הברכה וכמשנת"ל) ויו"ד קדישים וד' קדושות ע"ז ממשיכים חיות באמונה, וענין החיות באמונה הוא שיהי' בחי' ראי' ודעת וכמ"ש וידעת היום שהוא בחי' הכרה והרגשה באלקות ויהי' נתאמת בעיניו כאלו הוא רואה ממש, והנה כ"ז שייך בחי' שמך דהיינו בבחי' שם הוי' שהוא בחי' חכ' לפי שהוא ראשית ההשתל' ויכולים להמשיך בבחי' גילוי, משא"כ מבחי' עצמות אוא"ס א"א להמשיך בבחי' ברכה וגילוי לפי שלית מח' תב"כ שאפי' בחי' ח"ע ג"כ אינו משיג מהות של אוא"ס, וע"כ אינו שייך שם רק בחי' הודאה, כי הודאה אינה בבחי' השגה כלל רק שאע"פ שאינו משיג בשכלו מודה שכן הוא האמת, וזהו מודים אנחנו לך, שלעצמותו ומהותו אנו מודים לבד בבחי' הודאה לפי שא"א להמשיך מבחי' אוא"ס בבחי' ברכה וגילוי, ויברכו שם כבודך שמבחי' שמך שייך לומר גם בחי' ברכה [וזהו"ע הברכה שיהי' ההודאה כאילו רואה ממש (הודאת ואמונה הם ענין אחד).

בגוכי"ק בשוה"ג: חייב אדם פי"ג *).

---

*) הכוונה להמשך חייב אדם רל"ח פי"ג, שם מבואר שענין הברכה הוא שיהי' ההודאה כאילו רואה וכו'.

וזהו שאנו אומרים בבהמ"ז בברכת הארץ ועל הכל כו' אנחנו מודים לך ומברכים אותך, דהודאה הוא שאינו משיג בשכלו שהוא כן רק שמודה, וזהו שמודה שהגשמיות בטל והאמת הוא כמו שקמי' ית' שלמעלה היש וכל מה שלמטה הוא אין שלא יש מציאות יש כלל למטה אלא הכל בטל (ע' בתו"א בר"ה להבין ע' לחם משנה בד"ה והנה עכ"ז). אבל לא שמושג אצלו שכ"ה אלא מודה בדרך הודאה לבד, ומברכין אותך הוא שתהי' הברכה בגילוי ממש כמו למעלה כו' ולכן נעשה ע"ז האמונה וההודאה כאילו רואה ממש כו', וזהו וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא אלקים שאין שם אלקי' מצמצם ומעלים כלל לגבי' ית' ובחי' שם הוי' מאיר ומתגלה ע"י שם אלקי' למטה מטה ממש כמו למעלה וממילא כל דבר נברא בטל בתכלית לאלקות כביטול זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש כנ"ל רק ההסתר לגבינו שנראה כו' והעצה לקשר כל עשר כחות נפשו וג' לבושיו בתורה ומעהמ"צ שע"ז נעשה מיוחד ובטל ומקושר באלקות כנ"ל וד"ל.

ובלק"ת פ' עקב ד"ה ואכלת ושבעת וברכת פ"ב כ' שההודאה הוא בחי' יחו"ת ביטול היש, וברכה הוא המשכה מבחי' ח"ע יחו"ע ביטול אמיתי כו' וכדי שיהי' הודאה ביטול היש צ"ל ברכה והמשכה מבחי' יחו"ע כו' יע"ש, ואפ"ל שזהו כמשנת"ל שא"ס עצומ"ה נמצא למטה כמו למעלה ממש, ובאמת כל נברא בטל לאלקות בתכלית שלא יש שום יש כלל כי הוא בטל במציאות ממש, רק ההסתר לגבינו שנראה לי"ש, וכשיעמיק דעת בהתבוננות זו איך שכל נברא בטל בתכלית כנ"ל יבא לואהבת כנ"ל ס"א כו' והעצה שיעסוק בתומ"צ בכל כח נפשו החיונית שהוא מק"נ כמ"ש בסש"ב ח"א פ"ז ומקבל חיות מדברים גשמים שהם ג"כ תחת ממשלת ק"נ וכשמקשר א"ע לתומ"צ ה"ה מעלה כל אלו שהם מק"נ, וזהו"ע ביטול היש לאין, כנלע"ד בדרך אפשר.

קיצור. וזהו שהברכה היא על המצות (מענין ברכת התפלה וברכת הנהנין ע' בד"ה חייב אדם ל"ח) דמצות שרשן מכתר, וזהו"ע הברכה שיומשך כו', ועוד דמצות הם נחלקי' לג' קוין וכולם בחי' ביטול וע"י הביטול מ"ה נמשך מאה בחי' כתר, וזהו ההפרש בין *.

בשוה"ג בגוכי"ק: אפ"ל בתו"א ד"ה להבין ע' לחם משנה הודאה יחו"ע, והברכה הוא שיהי' מרשג כאילו רואה ממש כו', ובלק"ת ד"ה ואכלת הודאה היא יחו"ת ביטול היש (וי"ל שגק' הודאה כמו המודה שמבטל דעתו כו'), וברכה הוא יחו"ע דבאמת לא יש שום מציאות כלל, ועי"ז בא לביטול היש לאין.

---

*) ע"כ נמצא תחי' בגוכי"ק, ד"ה זה הוא הנהות לד"ה ויהיו חיי שרה — תרל"א, ולשלימות הענין נדפס ד"ה זה דשנת תרל"א לקמן בהוספות.

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק [וצ"ל דידוע דואלה מוסיף על הראשונים וכאן מדבר קודם מענין ישמעאל ומה שייך מוסיף כו'. ורש"י פי' אלה תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים בפ', נראה כוונתו לתרץ מה שואלת מוסיף כו' היינו עשו לדבות על ישמעאל, והכוונה י"ל כמו שפי' האלשיך דכמו שאברהם יצא ממנו ישמעאל והיינו כדי שיצא יצחק מבורר צ"ל שיצא ישמעאל שהוא הזוהמא מותרות וע"ז יצא אח"כ יצחק מבורר, כמו"כ כאן כדי שיצא יעקב מבורר יצא תחלה עשו שהוא הזוהמא ואח"כ יצא יעקב מבורר (כ"פ באלשיך ודפוח"ת), אך באמת ה"ז דוחק דא"כ ה"ז לגנאי שיצא ממנו עשו אף שהכוונה שע"ז יצא יעקב מבורר, מ"מ מ"ש ואלה בוי"ו והוא מוסיף כו' ה"ז לגנאי וזהו אינו נכון לומר, אלא צ"ל שהוא לשבח, וגם אם כוונת רש"י הי' ג"כ כמו שפי' האלשיך הול"ל עשו האמור בפ' מהו יעקב ועשו כו'. והנה להבין זה צ"ל תחלה כפל ל' ב"פ יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק], הנה כתי' שמאלי תחת לראשי ויימינו תחבקני, שמאלי תחת לראשי הוא מדת יצחק ויימינו תחבקני הוא מדת אברהם כי עבודת האע"ה הי' בחי' גמ"ח והכנסת אורחים כמ"ש ויטע אשל כו' [ויקרא שם בשם ה' אל עולם שהמשיך שם הוי' בעולם ע"י שהי' מאכיל ומשקה לכל אפי' לערבים והשפיע השפעת גשמים ע"ז המשיך המשכת אלקות בעולם, וזהו שהי' מרכבה למדת החסד] שהוא מלמעלמ"ט, ועבודת יצחק הי' ענין חפירת בארות שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע, ולהבין ענין מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע הנה ארז"ל בשבת פ' מפנין דקכ"ז ע"א גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה שנא' אד' אל נא תעבור מעל עבדך, פי' שביקש אאע"ה שימתין עד אשר יכניס האורחי' [ולכאו' צ"ל איך שייך שהכנסת * גדול יותר מהקבלת פני שכינה, והענין דהנה] כתי' ואהבת את ה' ולכאו' צ"ל איך שייך ל' ציווי על אהבה, אך הנה פי' ואהבת [אינו כמו שמפרשים בכ"מ אהבה שיהי' לו אהבה ורצון ותשוקה לאלקות שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע, אלא הפי' להיפך ואהבת המשכה מלמעלמ"ט והוא] שיהי' שם שמים מתאהב ע"י. והענין הוא דהנה אנו אומרים בנוסח התפלה אלקינו ואלקי אבותינו [ולכאו' הול"ל תחילה אלקי אבותינו ואח"כ אלקינו, והענין דפי') אבותינו הוא בחי' חו"ב והנה כדי שיהי' בחי' חכ' [אשר אין ערוך לגבי א"ס] הוא ע"י צמצום וזהו ה' אחד פי' אחד הוא אין כיוצא בו כמ"ש במד"ר אחד הי' אברהם שבדורו לא הי' נמצא כמוהו, וכמו"כ פי' ה' אחד שאין כיוצא בו והיינו שאין ערוך אליו כלל שאינו בבחי' ערך ותשתל' כלל [וזהו אנת הוא חד ולא בתושבן שאינו בחושבן כלל דחשבן הוא שיש ערך כמו א' לגבי אלף אלפי' וריבוי רבבות יש לו ערך, ובד"כ יש בתורה ה' מספרים יחידות עשירית מאה אלף רבבה והם נגד ד' עולמות אבי"ע, יחידות עשירית מאה בג' עולמות בי"ע ואלף ורבבה באצי', אלף בחכ' אאלפך חכ' כו', ורבבה באי"א (ע' בד"ה ואלה תולדות, ל"ז, וע' בלקו"ת פ' ברכה ד"ה ואתא

---

*הכנסת גדול : כ"ה בנוב"ק, ואוצ"ל : שהכנסת אורחים גדול.

מרבבות כו' וצ"ע), דד' עולמות אבי"ע הם בערך זל"ז אפי' עשי' בערך אצי' ונק' סדר השתל', אבל אנת שהוא בחי' א"ס הוא חד ולא בחושבן שהחכ' ראשית ההשתל' אין ערוך כלל לגבי א"ס, וזהו כולם בחכ' עשית שהחכ' נחשבת כעשי' נשמיות לגבי א"ס, וזהו מ"ש רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו כו' פי' רבות עשית היינו ריבוי הנבראים שנתהוו וכמ"ש מה רבו מעשיך ומה גדלו מעשיך, ושרש כל הנבראים הוא מבחי' חכ' וכמ"ש כולם בחכ' עשית, וזהו נפלאותיך ומח', נפלאותיך הם בחי' חו"ב שהם מופלאים ושרשם מבחי' פלא עליון (וי"ל נפלאותיך הוא כמ"ש בס"י בל"ב נתיבות פליאות חכ' כו' ואפ"ל שזהו"ע מ"ש שהם מופלאים והם נתיב הל"ב שנק' שכל מופלא, שער הנו"ן דבינה שהוא למעלה מהשגה, ופי' מופלא כמו שת"א כי יפלא ארי יתכסי שמכוסה ונעלם כו'), ומחשבותיך הוא בחי' חו"ב שנמשכי' במדות ובחי' נפלאותיך ומח' הם מקור לריבוי הנבראים שהו"ע רבות עשית, ועז"א נפלאותיך ומח' הם רק אלינו שלגבינו נק' נפלאותיך ומחשבותיך, אבל לגבי א"ס עצומ"ה אין ערוך כלל, וכדי שיתהוה בחי' נפלאותיך ומח' מא"ס אגידה ואדברה עצמו מספר שצ"ל צמצומים עד אין שיעור, דיבור הוא צמצום וכמ"ש כבוד מל' יאמרו וגבורתך ידברו ע' בסידור ע"פ זה (וי"ל * פי' אגידה הוא כמ"ש במ"א בענין האספו ואגידה שהו"ע המשכת הקו חוטא יקירא קדישא וכמו"כ י"ל כאן שכדי שיומשך בחי' אגידה שהו"ע המשכת הקו צ"ל ואדברה עצמו מספר שצ"ל צמצומים עד אין שיעור כו', ואפי' עדן פנימיות החכ' כחי' עדן עין לא ראתה אלקים זולתך שהוא ג"כ ע"י צמצום שם אלקים שהחכ' אינו בערך הא"ס] כ"א שמה שנתהוה בחי' חכ' וכל השתלשלות זהו ע"י צמצום כו', ולכן לגבי' ית' אין ערוך אליו כלל, וזהו אלקינו ואלקי אבותינו כי כדי שיהי' בחי' אבותינו הוא ע"י בחי' אלקינו שהוא בחי' מדת הצמצום כנודע, ובמד"ר אי' ששם אלקי' הוא מדה"ד [ואח"כ ואלקי בוא"ו שהוא ההמשכה בחכ' לאחר הצמצום דאלקינו וא"ז מורה על ההמשכה דרך שערות, ע' בתו"א פ' ויצא בביאור לד"ה ושבתי בשלום ו' שערה כו' יעו"ש, וזהו"ע] אבא יונק ממוחא שהוא בחי' צמצום דשערות וכנודע שהשערות הם רק מבחי' מותרי מוחין כו' שהיא הארה מועטת ומצומצמת [וכמו בנזיר דכתי' קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו וכן כהנים צ"ל שערות דקדושה תלוי בשערות דכדי שיומשך מבחי' א"ס שקדוש ומובדל א"א ב"א ע"י בחי' שערה שהיא הארה מצומצמת, וזהו מ"ש ועתיק יומין יתיב לבושי' כו' ושער ראשו כעמר נקי דכדי שיומשך מבחי' ע"י צ"ל ע"י צמצום דשערות דוקא] וזהו בראשית ברא אלקי' פי' בראשית הוא בחי' חכ' שהיא ראשית הגילוי וכדי שיהי' בחי' ראשית דהיינו בחי' חכ' ברא אלקי' שזהו ע"י צמצום דוקא [וסדר הברכה ברוך אתה הוי' שיומשך מבחי' הוי שלמעלה מסדר השתל' וכמארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד השם כמו שהוא כלול בעצמותו ע' בר"ת

---

*) בגוכי"ק חסר סיום התצע"ג, ואוצ"ל לאחרי "אין שיעור כו'".

להבין ענין אוא"ס בבוך תקס"ז כי"ק אאזמו"ר האמצעי זצללה"ה, ובתחילתו בכי"ק אאזמו"ר זצללה"ה (ובעמוד שנמחק) ובד"ה כד אנת תסתלק בבוך הנ"ל. ואפ"ל במ"ש ונשגב הוי' לבדו הוי' כמו שהוא בבחי' לבדו, צ"ל תחילה אלקינו שהוא צמצום ואח"כ ואלקי בוא"ו שהוא דרך שערות שהוא בבחי' צמצום עד שיומשך בבחי' אבותינו שהם חו"ב ואח"כ אלקי אברהם כו' חג"ת], ובהתבונן בזה ממילא יבוא לבחי' ואהבת כו' [שיהי' לו רצון ותשוקה ליכלל בא"ס עצומ"ה, וזהו רצוא, ואם רץ לבך שוב לאחד, דנתאווה תקב"ה להיות לו דירה בתחתונים לא לתתו בראה כו' אלא להמשיך המשכת אלקות למטה, וזהו ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב ע"י המשכה מלמעלמ"ט], ופי' שיהי' שם שמים מתאהב ע"י, הנה מצינו שנק' הקב"ה בשם שמים כמ"ש ואתה תשמע השמים ולא נאמר בשמים כ"א השמים כו', והיינו כי שמים הוא ז"א דאצי' כנודע ושם שמים הוא בחי' מל' שנק' שם שהוא רק שם מבחי' שמים וכמ"ש במד"ר ע"פ טוב שם, מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם כמ"ש אשר הלכו אלקי' לפדות לו לעם ולשום לו שם, ופי' שיהי' שם שמים מתאהב כי הנה אמרו בזהר וכד אנת תסתלק מיניהו אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא, פי' גופין הוא בחי' כלי המדות שנק' בשם גופין ואור המאיר במדות ובע"ס הם הנק' נשמתין וכד אנת תסתלק דהיינו בזמן הגלות אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא ואו חיות כל העולמות הוא מבחי' הכלי' הכלי' כי הכלי' הם ג"כ אלקות כו' רק ששרשן הוא מבחי' הרשימה כו' לכן הוא בבחי' העלם כו' [וכמ"ש אלביש שמים קדרות כו' אותותינו לא ראינו, חשך כפול ומכופל והעלם והסתר לגמרי ונראה שהכל טבע עולם כמנהגו נוהג כו'] והעבודה הוא שיהי' שם שמים מתאהב דהיינו להמשיך בחי' אוא"ס ב"ה בשם שמים כו' [שיהי' גילוי אלקות למטה וכמו גילוי אותות ומופתים דיצ"מ וקרי"ס ומ"ת שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי, וזהו מצד גילוי שם הוי'], וזהו זה' עבודת אאצ"ה להמשיך בחי' אוא"ס מלמעלמ"ט ע"י הכנסת אורחים שהוא בחי' צדקה וגמ"ח כו' [שהי' משפיע לכל טוב תמיד והוא מצד הביטל שהי' בטל ושפל בעיני עצמו וכמ"ש ואנכי עפר ואפר וכמשנת"ל בד"ה ויהיו חיי שרה ס"ב, והי' מאכל ומשקה לכל אדם ואח"כ אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו כסבורים אתם כו' וא"ל דעו למי מברכין ופרסם אלקותו בעולם, וכדאי' באו"צ שהי' נדיב בין בגופו (להטריח בעצמו דוקא ואל הבקר רץ אברהם) בין בנפשו (היינו שפרסם אלקותו בעולם, והי' לומד עמם חכמת אלקות כו') ובין בממונו, וע"י הנדיבות שלו אפי' בגשמיות

בגוכי"ק בשוה"ג: וצ"ע דתחילת אומרים אלקינו ואלקי כו' ונת"ל שהוא הצמצום שיהי' חב', ומ"ש ש"ש הכוונה שיומשך גילוי אוא"ס שלמעלה מהחב' היינו תוס' אורות, ולא כמו שבתחילת ההתהוות. וי"ל שאומרים אחר אלקינו כו' אל עליון גומל כו' ומביא כו' ואי' בכוונת מהאריז"ל אל עליון עצמות אוא"ס שלמעלה מעלה מבחי' חב' וע"ז או' למען שמו שיומשך בבחי' שם והיינו שיהי' שם שמים כו'.

המשיך המשכת אלקות מלמעלמ"ט, וכן גם עכשיו כל איש ישראל ע"י העשיות המצות שעושה בביטל רצונו (ובאמת בכל מצוה שעושה יש בזה ביטל הרצון, שהרי מצד עצם רצון וחפץ הנה"ב הי' מתענג בתענוגי גשמיים ולא הי' עושה ח"ו כו' אשר זה ביד כל אדם להשיג, והוא אינו עושה כן אלא עושה רצון ה' ומניח תפילין ומתפלל וכן שארי המצות שהאדם עושה ה"ז נגד רצון הנה"ב מצד עצמו, א"כ ה"ז ביטל היש לאין, ולכן כל המצות נק' בשם צדקה), ובפרט במצות צדקה וגמ"ח והכנסת אורחים שהעושה אותם הוא ביטל עצמותו שהרי הרזיח המעות בכל כחות נפשו התיונית (שהוא מק"נ ומקבלת חיות ג"כ מדברי' שתחת ממשלת נוגה), ואפי' אם בא לו בלא יגיעה חרי בעד מעות אלו הי' קונה דבר שכל גופו יהנה מהם, והוא לא כן הוא עושה אלא שנותנם לצדקה או גמ"ח לחבירו או שנותן לאורחים לאכל ה"ז ביטל היש וזה יקר מאד בעיני ה' וזה תכלית המכוון, ודבר זה נמצא בכאו"א מישראל שיש לו אחת משלשה אלה האמורי' לעיל דישראל הם רחמנים בני רחמנים וכל איש מישראל נוגע לו צער חבירו כמו שלו ממש, ואדרבה עוד יותר, וחושב בדעתו שחבירו טוב ממנו ולכן משפיע לו או נדבה או גמ"ח אשר מחי' אותו ממש, או שנותן לו לאכל שמשפיע לו חיים, וכח יחייתו ה', שעי"ז ממשיך גילוי אלקות בעולם, וזהו שכ' בסש"ב הניח הקב"ה כו' ולא בחר אלא בנו, ישראל עמו למטה דוקא, והוא מוקדם לברכה שנמשך על נפשו ברוחניות וגם בגשמיות שיצילהו מכל צו"צ ונ"מ ופ"ר ומשעות הר', וישפיע לו שפע רב בבני חי' ומזונא, וברוחניות שיוכל לעבוד ה' באמת ולא יטריד לו שום דבר (אשר באמת זה רצון כאו"א מישראל ממש, והרבה ענינים יש באדם מישראל שאינו רוצה באותו דבר ובאמת מה שאינו רוצה הוא מפני שחושש אולי יבוא ח"ו וח"ו לעבור על רצונו ית' ח"ו ואע"ג דאיהו כו' ובודאי יעזרהו השי"ת ויגצל מזה), ומצות צדקה עומד לאדם בזה ובבא כמ"ש פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד, וזהו שע"י מצות בכלל ומצות הצדקה וגמ"ח והכנסת אורחים (שהם ענין אחד) בפרט ממשיכים שיהי' שם שמים מתאהב שיהי' גילוי אלקות למטה כמו יצי"מ כו' וכנ"ל), והענין הוא דהנה כתי' ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, פי' ואורח צדיקים כי הנה הקב"ה נק' בשם צדיק כמ"ש צדיק ה' בכל דרכיו והיינו כי צדיק הוא ע"ש צדקה וענין הצדקה למעלה הוא להחיות רוח שפלים דהיינו שיהי' בחי' גילוי אלקות כו', וכמו"כ למטה ע"י הצדקה והכנסת אורחי' ממשי' גילוי אלקות, וזהו ואורח צדיקי' שהוא בחי' צדקה והכנסת אורחי' ע"ז יהי' כאור נוגה פי' כאור נוגה הוא ע"ד אור שבעת הימים שהי' האדם מביט מסוף העולם ועד סופו כו', והיינו כי עכשיו שנתמעט האור הנה הגם שלמעלה מאיר גילוי אלקות אך הנה למטה יכול להיות בחי' חשך והעלם אך ע"י ואורח צדיקי' ממשיכי' שיהי' כאור נוגה דהיינו שיהי' גילוי אלקות למטה כמו למעלה ע"ד אור שבעת הימים, וזה הי' עיקר עבודת אברהם להמשיך גילוי אלקות ע"י הכנסת אורחי' כו', ובזה יובן משארז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה, כי הנה שכינה הוא בחי' מל' משא"כ ע"י הכנסת אורחים ממשיכי'

שיהי' שם שמים מתאהב והיינו בחי' יחוד סוכ"ע בממכ"ע כנ"ל לכן גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה כו'. [וזהו שמסיימים בברכה ראשונה דתפלה למען שמו באהבה שיהי' שם שמים מתאהב, וזהו וינוחו בו ישראל מקדשי שמך שממשיך בבחי' שם שיהי' שם שמים מתאהב כמ"ש ותעש לך שם כהיום הזה דהיינו שיהי' גילוי בחי' שם כמו היום הזה, וכנ"ל שהלך הקב"ה * ת"ק שנה לעשות לו שם, מספר חמש מאות הוא כנגד ה' מדות עיקרם חג"ת נ"ה עד שיומשך בבחי' שם ופי' ענין עשיית השם יובן ממשארז"ל צדיקי' שמן קודם להם, וכמו"כ הקב"ה שמו קודם לו ושמי הוי', ופי' שמו קודם לו ששמו הוא עיקר המכוון ר"ל שעיקר המכוון הוא שיהי' התהוות יש מאין שיהי' מציאות היש דוקא דעלה ברצונו אנא אמלוך ואין מלך בלא עם, ושיהי' ביטל היש לאין ועי"ז יומשך המשכת אלקות למטה ונתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וזהו שמו קודם לו שזהו מה שעלה ברצונו הפשוט שיהי' התגלות אלקות למטה ע"י מעשה התחתונים דוקא, והיינו ע"י מעשה המצות בכלל ובפרט ע"י מצות הצדקה וגמ"ח והכנסת אורחים שעי"ז ממשיכים לאתקנא רזא דשמי' וע' מזה בד"ה החודש הזה לכם (ל"ד) באריכות.

קיצור. ואלה כו' צ"ל מה שייך כאן מוסיף על ענין ראשון שמדבר מתולדות ישמעאל, עוד צ"ל כפל ל' יצחק בן כו' אברהם כו', הנה כתי' שמאלי תחת כו' יצחק מלמטלמ"ע וימינו כו' אברהם מלמעלה, והענין דואהבת שיהי' שם שמים מתאהב ע"י, והוא כשיתבונן איך שאפי' החכ' אינו בערך הא"ס וההתהוות הוא ע"י צמצום, וזהו אלקינו ואלקי אבותינו צמצום והשערות, ואי לזאת ואהבת ליכלל כו' ואם רץ לבך שוב כו' שיהי' ש"ש כו' היינו להמשכת * המשכת אוא"ס בכלים דע"ס שיהי' גילוי אלקות למטה, ותעש לך שם כהיום הזה, וזה נע' ע"י מעתמ"צ ובפרט מצות הצדקה וגמ"ח והכנסת אורחים עי"ז המשיך אברהם, וגם עכשיו ממשיכים עי"ז גילוי אלקות למטה).

ב) **והנה** זהו עבודת אברהם שהוא בחי' מלמעלמ"ט ועבודת יצחק הי' מלמטלמ"ע שהוא ענין חפירת בארות והנה לכאו' בחי' יצחק הוא ג"כ מלמעלמ"ט שענין חפירת הבאר הוא גילוי ההעלם שיהי' נובע מהמקור שע"י החפירה בארץ מתגלה המקור הנובע, והנה הקב"ה נק' בשם מקור מ"ה כמ"ש אותי עזבו מקור מים חיים, וא"כ עבודת יצחק בחפירת הבארות הי' שיהי' גילוי אלקותו ית' מהעלם לגילוי וא"כ לכאו' הוא שוה לעבודת אברהם שהיא מלמעלמ"ט, אך הנה באמת עבודת יצחק הי' מלמטלמ"ע פי' מלמטלמ"ע שעיקר עבודתו הי' בבחי' העלאה מלמטלמ"ע והגם שגם בעבודת יצחק המשיך שיהי' גילוי אלקות למטה כמו אברהם ע"י עבודתו אך הנה עבודתו הי' באופן אחר דהיינו הזדככות הגשמיות בבחי' העלאות מלמטלמ"ע כי באלקות אינו שייך

הקב"ה, ת"ק : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : הקב"ה מהלך ת"ק.
להמשכת המשכת : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : להמשיך המשכת.

מעלה ומטה גשמי' כי הוא ית' למעלה מגדר מקום, אך הנה פי' מעלה הוא מדריגת גבוה ומטה הוא מדריגה הפחותה ועבודת יצחק הי' להעלות בחי' מטה כו', [וביאור ענין ההפרש בין אברהם ליצחק, הנה אברהם המשיך המשכות אלקות למטה וזהו ענין בחי' מצות, וזהו אברהם בגימ' רמ"ח, והנה אנו רואים שהאדם המקיים המצוה אף שעושה המצוה מ"מ יוכל להיות שאינו נוגע לעצמו כלל ואין הגוף שלו מדבק, משא"כ יצחק נעקד ע"ג מזבח שהו"ע מס"נ לגמרי שע"ז הגוף מדבק שיהי' כלי לאלקות, וגם שמבואר בתו"א בד"ה השמים כסאי שע"י מצות מעשיות ובפרט מצות הצדקה נעשי' מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ואיך אומרי' כאן שאין הגוף מדבק ע"י מצות מעשיות, אך הענין שהרי אמר רק מוחו ולבו זכים היינו שיזדככו המות והלב להבין גדולת אוא"ס ב"ה ויהי' מקושר לאלקות, וביאור הענין הנה צ"ל דקדוק לשונו הק' שע"י מצות מעשיות נע' מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, מהו המספר אלף פעמים דוקא, ולמה מוחו ולבו דוקא, והענין דהנה אמרז"ל אלף נכנסים למקרא מאה מהם למשנה עשרה לתלמוד אחד להוראה, פי' מקרא בעולם העשי' שנשפל עד העשי', וכשאלף באים להשגת העשי' מאה מהם יכולים לבוא למשנה היינו השגת יצירה (וכמ"ש בבה"ז פ' בראשית אתתא דההוא נער כו' ע"ש), ועשרה מהם לתלמוד השגת הבריאה (וכידוע מענין במחשפים הושיבני כו' ועל תורתך שלמדתנו כו') ואחד להוראה היינו גילוי האצי' (אפ"ל דהוראה הוא להורות ולהבדיל בין הטמא לטהור כו' וכחכ' אתברירו, ואבא מקנגא באצי', ע' בגמ' כתובות ד"ז ע"א מי איכא הוראה לאיסור (ע' בפירש"י שם) ואפ"ל כנ"ל דהוראה מבחי' חכ', וחכ' הוא רחמים קו הימין חח"ן, ומשני אין כו' וי"ל דהיינו כמ"ש בחיט דחכ' יש בה קצת דין, וע' בס' קהלת יעקב מע' ה' הוראה מצד הבינה וז"ש בגמ' מי איכא כו' דבינה כולא רחמים, ומשני אין כו' דאף שהוא רחמים מ"מ מינה דינין כו' יעו"ש, וצ"ע דבינה היא מקו השמאל בג"ה), והנה ההפרש בין אצי' לבי"ע אפ"ל כמ"ש בכ"ד דיש ב' מדרי' בנשמות וכמ"ש וזרעתי כו' זרע אדם וזרע בהמה, זרע אדם הם נשמות דאצי' דכמו שהאדם יש לו דעת כמו"כ נשמות דאצי' הוא שיש להם דעת חזק והתקשרות באלקות (ע' מענין הדעת בסש"ב ח"א פ"ג ובאגה"ק פט"ו ד"ה להבין משל ומליצה ובתו"א פ'

בגוכי"ק בשוה"ג: ד"ה תולדות ל"ז *.
ואשא, השמים, ומקנה רב (ל"ח) **.
ענין הדעת צ"ל מסש"ב ח"א פ"ג ובלקו"ת וידעת ובת"א פ' תולדות בביאור לד"ה מים רבים.

---

*) שם מבואר ההפרש בין אברהם ליצחק.
**) הכוונה להמשך המתחיל ואשא אתכם, שהוא הגהות לד"ה השמים כסאי שבתו"א (וראה לעיל ע' כב), והמשכו ד"ה ומקנה רב תרל"ח. שם מבואר שע"י מצות מעשיות נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה.

תולדות בביאור לד"ה מים רבים, ובלק"ת פ' ואתחנן ד"ה וידעת ובשגי הביאורים ומשם תדרשנו), וזרע בהמה הם נשמות שאין להם דעת, ולפ"ז ענין נשמות דאצי' הוא שיש להם השגה בא"ס (ע' בד"ה פזר נתן לאביונים (מ"ב) בענין יוסף יתום מאמו) ומתבוננים בגדולת א"ס והדעת הוא שמקשר דעתו בחוזק בגדולת א"ס ב"ה ואינו מסיח דעתו ומזה נולד אצלו אהוי"ר לאלקות, וזהו שע"י מצות מעשיות נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים שיזכה לגילוי האצי' להבין גדולת אוא"ס ב"ה כנ"ל, וכ"ז ה"ז הגבלה (וע' משית"ל אי"ה), ועוד דמעלת מצות מעשיות דוקא הנה אי' בזהר עשי' לעילא ופי' לעילא בחי' בינה וזהו שמוחו ולבו נעשים זכים אלף פעמים ככה ובינה הוא השגה והבנה שהוא הגבלה, אבל מדרי' יצחק שנעקד ע"ג המזבח ה"ז מס"נ בפועל והביטל בכל אברי הגוף ממש אפי' בהאברים שאין בהם השגה כמו הידים והרגלים שזהו בלי גבול לגמרי וזהו למעלה גם מבחי' בכל מאדך בכל ממונך שהו"ע נתינת הצדקה כל ממונך מ"מ ה"ז הגבלה וזהו מדרי' אברהם, אבל מדרי' יצחק הוא כפי' הב' בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד שהוא בלי גבול ממש שיוצא מהגבלת הכלי לגמרי וד"ל, וזהו"ע זיכוך הגוף העלאה מלמטה למע' שהמטה יהי' כלי לאלקות, וביאור הענין יובן מענין] והפרש בין מ"ת לעזה"ב כי הנה במ"ת הי' גילוי אלקות למטה כמ"ש וירד הוי' על הר סיני, והנה הגם שהי' גילוי אלקותו ית' למטה אעפ"כ העולם הי' גשמי כמו שהי' רק מצד שהוא ית' הוא כל יכול הי' גמשך גילוי אלקותו גם בעה"ז הגשמי כי לפניו ית' גשמיות ורוחניות שוי' כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה, אבל לע"ל הנה ארז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' כ"א שהגוף גשמי יהי' ניזון מרוחניות וא"כ בהכרח שיזדכך הגוף עד שיהי' יכול ליזן מתענוגי רוחנים כו', והיינו שיהי' בחי' עליית העולמות מלמטלמ"ע, (וכמ"ש במ"א שבאופן החיבור יש ב' אופנים או שירד התחתון לגבי העליון או שיתעלה התחתון לעליון, כמבואר זה היטב בדרוש ואתחנן) וז"ע שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי' פי' שילוב ה' באד' הוא בחי' מלמעלמ"ט שאלף של שם אד' קודם ליו"ד של שם הוי', וזהו הוראה על המשכה מלמעלמ"ט ששם הוי' מאיר בשם אד' והגילוי הוא משם אד' כי אזלת לקרתא עביד כנימוסהא שהוא בחי' יהו"ת וכמו משה שעלה אל האלקי' אז לא אכל ארבעים יום וארבעים לילה ומלאכי' כשירדו למטה אכלו כי אזלת לקרתא כו', ושילוב אד' בהוי' הוא בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, וזהו ההפרש בין אברהם ליצחק כי עבודת אברהם הי' מלמעלמ"ט והיינו שהמשיך גילוי אלקות למטה ע"ד כמו במ"ת כו' ועבודת יצחק הי' חפירת בארות מלמטלמ"ע בבחי' העלאות ע"ד לע"ל כו' [וביאור הענין הנה שילוב הוי' באד' הוא שש' הוי' בחי' עצם אוא"ס נמצא למטה כמו למעלה ממש, ודוקא ע"י שם אד', שאין שם אד' שהוא בחי' מל' מסתיר כלל

העבודה שמצד מוח ולב ה"ז הגבלה, מאדך מאד שלך, משא"כ עקידה מס"נ בפועל.

מפני שבחי' מל' מיוחד באי"ס בתכלית היחוד וא"כ אינו שייך שיסתיר כו', וההגברה דשי' אד' הוא שיהי' נראה לעינינו יש כו' אף שבאמת הם בטלים במציאות מפני אור הוי' שמאיר למטה ממש, הרי מצד זה אפ"ל כמו שהי' במ"ת שהי' גילוי אלקות ממש, ומ"מ הי' המטה במקומו והוא מצד ההגברה דשם אד' שא"ז המכוון מה שיאיר מלמעלה כ"א שיהי' עבודת האדם דוקא ביטל היש לאין ומלתם את ערלת לבבכם ומלתם אתם דוקא, ואם נא' א"כ מהו הפעולה מה שהאיר בגילוי במ"ת (וכן עכשיו בהעלם), י"ל שזה נותן כח על הביטל היש לאין, דבמ"ת על כל דיבור ודיבור פרחה נשמתם, שהי' לפי שעה ביטל אמיתי ואמרו נעשה ונשמע שהוא קבלת עול מעשה המצות ביטל היש לאין, וזהו שילוב הוי' באד', אבל לע"ל יהי' שילוב אד' בהוי' שיהי' ההגברה דשי' הוי', שהרי גת"ל ענין שילוב הוי' באד' הוא ההגברה דשם אד' ר"ל שהמטה יהי' מטה ולא כלי להגילוי כדי שיהי' העבודה לאדם שיהי' ביטל היש לאין, אבל לע"ל היינו בגמר הבירורים שהוא עבודת האדם וישלם המכוון שיתברר כל מה שנתהוה משם אד' שם אלקים בחי' מל' או יהי' שילוב אד' בחוי' ההגברה דשי' הוי' פי' שהמטה יהי' כלי לקבל גילוי אלקות וכמשנ"ת כל ענין זה באריכות לעיל בד"ה ויהיו חיי שרה, וזהו"ע אברהם ויצחק, אברהם הוא כמו הגילוי דמ"ת שילוב הוי' באד' (ונותן כח לבחי' יצחק כמשית"ל אי"ה) ויצחק כמו לע"ל שילוב אד' בהוי' העלאה מלמטלמ"ע שהמטה יהי' כלי לאלקות שהגוף הגשמי יהי' כלי לאלקות שלא יהי' גשמי מציאות בשר יש כמו שהוא עתה כו' כנ"ל), והנה הגם שאברהם חפר בארת רק אחרי מות אברהם סתמום פלישתים כי הפלישתים ליצנים היו [וחסד דלעו"ז אפ"ל מנגד לחסד דקדושה לכן אחרי מות אברהם הסתלקות אור החסד דקדושה אפ"ל ההגברה דחסד דלעו"ז, וזהו שסתמום כו'], אבל בארות דיצחק לא סתמו כו' [דחסד דלעו"ז א"א להיות מנגד ליראה דקדושה וכמ"ש מזה בלק"ת בביאור הא' לד"ה וידעת.

קיצור. ועבודת יצחק מלמטלמ"ע הגם שחפירות בארות ג"כ המשכה גילוי המקור, האמת כ"ה רק החילוק באופני ההמשכה דעבודת יצחק הוא שהמטה יהי' כלי לקבל, ובד"כ הו"ע ההפרש בין מצות אף שנע' מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה מ"מ ה"ז הגבלה, אבל יצחק נעקד ע"ג המזבח מס"נ לגמרי בלי גבול ממש, וביאור ענין ההפרש בין אברהם ליצחק הוא כמו ההפרש בין מ"ת ללע"ל מ"ת שילוב הוי' באד' ולע"ל שילוב אד' בהוי' העלאה מלמטלמ"ע, ולכן בארות דיצחק לא סתמו, שא"א להיות מנגד ליראה דקדושה].

ג) **והנה** בבארות דיצחק כתי' ויקרא להם שמות כשמת אשר קרא להן אביו שמות ראשון מלא וא"ו והשני חסר וא"ו, ולכאו' צ"ל מהו שייך בחי' וא"ו בבארות דיצחק הלא וא"ו הוא בחי' המשכה וכמ"ש הקל קול יעקב קלא קדמאה חסר וא"ו כי קלא קדמאה הוא בחי' קול דתפלה שהוא בחי' העלאה וקול תב' מלא וא"ו לפי שהוא בחי' המשכה ע"י התורה כו' כנודע הרי כי וא"ו הוא בחי' חמשכה וא"כ למת נא' וא"ו בשמות דבארות דיצחק, שהם העלאות

מלמטלמ"ע כו', אך העניין הוא דהנה מצינו שגם וא"ו הוא בחי' העלאה ג"כ דהנה שם מ"ב שהוא בחי' העלאות כנודע הוא ואוי"ן שהוא ז"פ וא"ו כנודע, ויובן זה מענין הפרש שבין שרפים לאופנים שהשרפים הם שש כנפים והאופנים הם בד' כנפי' והיינו כי ד' כנפים דאופנים הם נגד ד' אותיות דשם אדנ"י ולע"ל נא' ולא יכנף עוד כו' היינו כי עכשיו לא כשאני נכתב אני נקרא אבל לע"ל יהי' נק' כמו שנכתב כו', אבל השרפי' הם בשש כנפי' היינו לפי שהם בחי' שוקיו עמודי שש שמשיגי' איך שהוא ית' קדוש ומובדל כו', לכן הם אומרים קדוש וכפי' קדוש הוא כמ"ש בזהר שקדוש בוא"ו הוא הוא"ו כמו שהוא עולה בקדש כו' ועד"ז הוא בחי' שם מ"ב שהוא ואוי"ן כנ"ל היינו שיש בחי' בוא"ו שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע כו', ולכן בספה"ע הם זפ"ן לפי שספה"ע הוא בחי' המשכות מלמעלמ"ט לברר את הנה"ב הם זפ"ז שיש גם בחי' המל' בכל מדה וכנודע שענין הגילוי למטה הוא מבחי' המל' כו', אבל בשם מ"ב שהוא בחי' העלאות מלמטלמ"ע הם ז"פ וא"ו כו', א"כ גם בבארות דיצחק שהם בחי' העלאות מלמטלמ"ע צ"ל בהם וא"ו כו', והנה באברהם נא' קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, והיינו לפי שאברהם הי' עבודתו מלמעלמ"ט לכן הי' אוהב את יצחק שהי' עבודתו מלמטלמ"ע כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך כדכתי' מים קרים על נפש עייפה וכמו"כ להיפוך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים, ולכן אברהם שמדתו המשכה מלמעלמ"ט אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק מלמטלמ"ע, היינו בחי' יצחק שהוא פחד יצחק הנ"ל שבחי' ביטול זה גבוה מאד כמ"ש בזהר אית יראה ואית יראה כו', וכמו שאנו רואים שנקל יותר לבוא לבחי' האהבה מלבחי' יראה כו' רק יעקב אמר ופחד יצחק הי' לי לפי שיעקב הי' בחי' תפארת והנורא אל עליון פי' אל עליון הוא בחי' שלמעלה מהשתלשלו' והנורא הוא בחי' מקור היראה כו', והנה עפ"ז יובן מה שארז"ל לעולם יהי' אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליי' לא נענה אלא בתפלת המנחה והיינו כי תפלות כנגד תמידין תקנו ותפלת השחר הוא כנגד תמיד של שחר ותפלת המנחה הוא כנגד תמיד של בין הערבים ותמיד של שחר הוא בחי' אברהם ותשבה"ע הוא בחי' יצחק, והנה כתי' עבדו את הוי' בשמחה מאו לפניו ברננה ואיתא בזהר שמחה בצפרא רננא ברמשא וידוע שענין השמחה הוא ענין התגלות כו' כמ"ש במ"א, אבל רננא הוא ניגון מבחי' מרירות וזהו מדריגת יצחק שהוא בחי' העלאות מלמטלמ"ע בחי' הזדככות כנ"ל, וכתי' בואו לפניו ברננה דעו כי הוי' הוא האלקי', והיינו כשבואו לפניו ברננה בחי' יצחק אז דעו כי הוי' הוא אלקי' יחוד הוי' ואלקי' בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו' ולכן אליי' לא נענה אלא בתפלת המנחה כו' (י"ל כי במעשה דאליי' אמרו ה' הוא האלקי' ה' הוא האלקי' כו', וזהו דעו שהכל ידעו שהוי' הוא האלקי' כו').

ד) והנה לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו וכמשארז"ל בשבת כו', ולכאו' צ"ל מפני מה יצחק דוקא, אך העניין הוא דהנה יצחק הוא בחי' צחוק עשה לי אלקי', והיינו כי עיקר הצחוק הוא מבחי' יצחק וכנודע ממשל התענוג שבא מדבר חידוש דוקא, והיינו ענין הפירורים מלמטה למעלה ועי"ז

דוקא נעשה הצחוק והתענוג, כי הנה יש בחי' פנימיות התענוג שכעת א"א להגלות כו', וזהו ההפרש בין מר"ה למשיח שמר"ה לא המשיך רק מבחי' חיצוניות התענוג, אבל לע"ל יתגלה בחי' פנימיות התענוג וזהו בחי' עדן עין לא ראתה אלקי' זולתך, פי' עדן הוא בחי' פנימיות חכ', ואיתא בע"ח שפנימיות אבא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם, ותנה עדן זה עין לא ראתה אלקי' זולתך כ"א ע"י בחי' יצחק ענין הבירור מלמטה למעלה ע"י יהי' בחי' צחוק וגילוי פנימיות עתיק ולכן נא' אלקי' זולתך שהוא בחי' יצחק כו', ולכן לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו, אך הנה כדי שיהי' בחי' יצחק זהו ע"י בחי' אברהם דוקא, וזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, כי הנה יש ב' בחי' אתעדל"ע שיש בחי' אתעדל"ע שמעורר אתעדל"ת שהיא הנותנת להיות בחי' אתעדל"ת ויש בחי' אתעדל"ע שלאחר אתעדל"ת, וזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם שכדי שיהי' בחי' יצחק בחי' העלאה מלמטלמ"ע זהו ע"י אברהם שהוא בחי' בקר דאברהם בחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת, ואח"כ אברהם הוליד את יצחק הוא בחי' אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת כי הנה בירור דיצחק צריך בירור שני והיינו כי בירור דיצחק הוא בחי' בירור דמ"ן וצריך לחיות עוד בירור שני שהוא בחי' בירור דמ"ה כי מצד בחי' גבורות יכול להיות יניקה לחיצונים לכן צ"ל בחי' בירור שני בירור דמ"ה כו', ודוגמא לזה הוא תורה ועבודה וגמ"ח שבחי' עבודה שהוא בחי' גבורות העלאה מלמטלמ"ע צריך בחי' תורה וגמ"ח שהוא בחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת ואח"כ בחי' אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת וד"ל.

בס"ד, ש"ת, דמ"ג

ת"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (שבת דכ"א ע"ב) ופי' התוס' ומיירי שהבית עומד לרה"ר אבל אם עומדת לחצר יניחנה על פתח חצירו, ורש"י ז"ל כתב וז"ל מבחוץ משום פרסומי ניסא, ולא ברה"ר אלא בחצירו שבתיהן היו פתוחין לחצר עכ"ל, מפרש שאין צריך ברה"ר כ"א בחצר, וכן הביא הב"י סי' תרע"א בשם רש"י שאין צריך ברה"ר, אך הט"ו פסקו כהחו' דדוקא ברה"ר (שם דכ"א ע"א) והיכן מנח לה כו' והלכתא משמאל כדי שתהא מזוזה בימין ונ"ת משמאל וכתב הטור בשם אבי העזרי שאם אין מזוזה בפתח (היינו פתח הפטור ממזוזה וצ"ע) יניחנה בימין, ולכאורה צ"ל מה שנ"ח מצוה להניחה מבחוץ דוקא, ודוקא לרה"ר שמ"ש לפתח ביתו אין הכוונה שיהי' בפתח הבית דוקא (וכמו מזוזה דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך ששייך להבית שהבית חייב במזוזה משא"כ נ"ח אינו שייך לפתח הבית דוקא) אלא העיקר שיאיר ברה"ר וכמ"ש התו'

שאם הבית עומד בחצר צריך להניחה על פתח החצר, ואף לדעת רש"י ז"ל שאין צריך ברה"ר הרי כ' ג"כ שצריך להניחה בחצירו אבל לא פתח ביתו העיקר כמובן משם (וע' בטו"ב סי' הנ"ל) וצ"ל זה למה שייך נ"ח לרה"ר וגם צ"ל למה בשמאל דוקא וגם צ"ל דבאומרו כדי שיהי' מזוזה בימין וב"ח משמאל משמע שהם שיכים זל"ז דכאשר מזוזה בימין אז א"ל נ"ח משמאל וא"ל א"א להיות נ"ח משמאל ולכן סובר אבי העזרי שאם אין מזוזה בפתח צריך להניחה בימין, וצ"ל מה שייך מזוזה לנ"ח ומזוזה מימין דוקא וב"ח משמאל דוקא, והענין בקצרה הוא דמלכות בית יון רצו להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצונך ולכן אח"כ כשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום, תקנו להדליק נ"ח משמאל לתקון קו השמאל ולכן צריך להניחה ברה"ר לברך אף רה"ר טורי דפרודי ג"כ.

וביאור הענין דהנה כתיב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר (משלי ד' כ"ב) המשיל המצות לנר ותורה לאור שמאיר, ונר יש בו ב' פירושים הא' שהוא הכלי שמחזיק את השמן והפתילה וכן פירש רש"י ז"ל (שם ע"ב בד"ה גרות) לנצ"ש של זהב שנותנים לתוכה שמן ופתילה, והב' שהוא השמן והפתילה המחזיק את האור ושניהם הם כוונה אחת לענין זה שעיקר קיום האור הוא ע"י הנר דבלא השמן לא הי' האור מאיר זמן רב כ"א זמן מועט וגם לא הי' האור זך וע"י השמן האור זך ונקי ודולק זמן רב, והנה גם לפי' הא' שהוא הכלי הוא מחזיק את השמן נמצא הנר ע"י הוא האור ובלעדו לא יאיר כלל וכמו"כ צ"ל כאן שכדי שיהי' והתורה אור הוא דוקא ע"י הנר מצוה ובלא נר מצוה א"א להיות ותורה אור.

וביאור הענין הנה כל המצות נתלבשו בדברים גשמיים ציצית בצמר גשמי תפילין בקלף גשמי ד"מ שבלולב בצמחים גשמיים וכן מזוזה בקלף גשמי וכן כל המצות כמו תרומות ומעשרות כו' והנה מציאות הדברים גשמיים נתהוו משם אלקים, וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, ודבור הוא בחי' מל' שם אלקים וזהו בראשית ברא אלקים ל"ב פעמים אלקים נאמר במע"ב שע"י ששם אלקים מצמצם ומעלים ומסתיר על שם הוי' וכמ"ש שמש ומגן ה' אלקים שכמו המגן ונרתיק מסתיר על אור השמש כמו"כ שם אלקים מצמצם ומסתיר על אור הוי' וכ"כ רבו הצמצומים וההסתרים עד שנתהוו מציאות דברים גשמיים שיהי' נראה כאלו הוא יש ודבר נפרד לגמרי אך תכלית בריאת יש מאין המכוון שיהי' ביטול היש לאין היש יהי' בטל אל האין והוא ע"י התבוננות שיתבונן בגדלות א"ס ב"ה איך דאני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנבה"ע. ולכאו' צ"ל איך אומרים דאני הוי' לא שניתי והרי יש כמה וכמה חילוקי מדרי' בהגילוי אלקות שמאיר בכל עולם ועולם כמו בד' עולמות אבי"ע הרי אין א' מהם דומה לחבירו שהרי באצי' מאיר גילוי אלקות דאיתו וחיותי וגרמוהי חד ובבריאה אינו מאיר גילוי אלקות כ"כ ובאצי'

גופא יש ג"כ חילוקי מדרי' דבכתר ובחכ' מאיר אוא"ס בקירוב מקום ובבינה בריחוק מקום ואין הכוונה מקום גשמי ח"ו אלא הכוונה דבכתר ובחכ' מאיר גילוי רב ובבינה אין מאיר בגילוי כ"כ ובז"א מאיר דרך הלון שהוא צמצום יותר ובמל' דרך נקב שהוא עוד צמצום יותר אך מ"מ באצי' ד"כ מאיר גילוי אלקות שנק' גילוי ההעלם דאלקות אבל בבריאה אינו מאיר גילוי אלקות ונק' בריאה יש מאין וביצי' עוד בהעלם יותר ובעשי' עוד בהעלם יותר וכמ"ש מזת במ"א עד שבעוה"ז הגשמי שאנו בה הוא חשך כפול ומכופל העלם והסתר לגמרי וא"כ הרי יש שינוים גדולים ואין אומר דלא שניתי כלל, אך הענין הוא דהנה כל השינוים הנ"ל הוא רק לגבי המקבלים דעולם האצי' מפני שגודכך העולם והספי' לכן יכולים לקבל יותר גילוי אלקות ועולם הברי' לא נזדכך כ"כ אינו יכול לקבל גילוי אלקות כ"כ וכן יצי' ועשי' עד שעוה"ז הגשמי מפני שלא נזדכך עדיין אינו יכול לקבל גילוי אלקות, הרי כ"ז לגבי המקבלים, שאינם מקבלים האור, אבל א"ס הוא נמצא למטה כמו למעלה ממש וכמ"ש כחשיכה כאורה שהוא נמצא במקום החשך כמו במקום האור שאין החשך מסתיר לפניו כלל, דהנה סבת החשך והעלם למטה שיהי' מציאות היש נת"ל שהוא מצד שם אלקים שמעלים ומסתיר עד שיוכל להיות מציאות היש כנ"ל והנה הצמצום וההסתר הוא לגבינו שיהי' מציאות היש אבל לגבי א"ס עצומ"ה אינו שייך שום צמצום והסתר ח"ו. וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא וכתי' מלא כה"א כבודו כו' שהרי אינו שייך שיסתיר כ"א דבר הוולת אבל עצם אינו שייך שיסתיר ע"ע כמו שאינו שייך לומר שהאדם יסתיר ע"ע כמ"ש בש"ע או"ח סי' צ"א לענין כיסוי הראש דאינו מועיל מה שישים ידיו על ראשו מפני שאין העצם מסתיר על העצם ולמע' הרי אין לך דבר שחוץ ממנו ותו' ואלקים כולי' חד כו' כמ"ש במ"א וא"כ אינו שייך ששום דבר יסתיר על אלקות כלל, וא"כ אינו שייך לו' ששם אלקים יסתיר עליו ח"ו שהרי שם אלקי' שהוא בחי' מל' הוא אלקות ומיוחד בא"ס בתכלית היחוד וא"כ אינו מסתיר כלל גם לגבי ההארה משם הוי' המהוה עולמו' כ"א לגבי המקבלים אבל לא לגבי האור וא"כ לא שניתי גם בההארה שמאיר מאוא"ס כו' וכ"ש לגבי העצמות שאינו שייך שום הסתר דבאמת בזה דוקא נשלם המכוון דמה שעלה ברצונו הפשוט שיהי' עולמות הוא כדי שיהי' אנא אמלוך ואין מלך בלא עם וא"כ ההתהוות שנעשה מבחי' מל' שיהי' מציאות היש זהו עיקר המכוון דנתאות הקב"ה לתיות לו דירה בתחתונים דוקא וא"כ בזה דוקא נשלם הרצון וא"כ בחי' מל' הוא א"ס ממש וא"כ אינו שייך שיסתיר על אוא"ס אלא אוא"ס נמצא למטה כמו למעלה ממש ואדרבה למטה מאיר אוא"ס מדרי' יותר גבוה מבעולמות העליונים שעצם האוא"ס נמצא למטה דוקא שהוא עיקר המכוון (וכמ"ש בתו"א פ' וירא ד"ה פתח אלי' וז"ל ואדרבה המאור הוא בהתגלות) ועמ"ש בתו"א בהביאור לד"ה יביאו לבוש מלכות בד"ה וביאור ההפרש כו' (שכל מה שנתהוה עולמות עליונים עולמות א"ס הוא בכדי שע"י ריבוי

השתלשלות אלפים רבבות מדרי' וע"י ריבוי צמצומים יהי' מציאות היש שאם לא היו ההשתל' והצמצומים כ"כ לא הי' אפ"ל מציאות יש נראה ונפרד, ולכן כדי שיהי' מציאות היש צ"ל תחלה עולמות עליונים א"ס אך אין זה עיקר המכוון אלא עיקר מה שעלה ברצונו א"ס עצומ"ה שיהי' עולמות הוא שיהי' עוה"ז הגשמי דוקא וא"כ הרי א"ס עצומ"ה נמצא דוקא למטה בעוה"ז הגשמי שזה עיקר ולא עולמות עליונים ומ"מ א"ז שינוי ח"ו קמי' ית' ואפ"ל מיני' ובי' אמת שעיקר המכוון הוא עוה"ז דוקא אך אאפ"ל עוה"ז הגשמי אם לא שיהי' תחלה עולמות העליונים א"כ הרי בהעולמות עליונים נמצא בהם המכוון שע"י יהי' התהוות עוה"ז הגשמי (א"כ הרי בהם נמצא ג"כ א"ס עצומ"ה מה שעלה ברצונו כו' כן אפ"ל) רק המכוון שהתחתונים דוקא היינו הנבראים שבעוה"ז הם דוקא יהיו כלים לבחי' א"ס עצומ"ה (ועי' בד"ה ויגש רל"ג שגם לע"ל יהי' עולם התיקון ועי' בתו"א פ' וישלח שיעקב רצה להמשיך המקיפים דתהו בכלים דתיקון יעו"ש ענין זה בעבודה אך הרי כ"ז ע"י עבודת האדם למטה דוקא) נמצא לפי"ז מובן איך דבאמת לא שניתי כלל וד"ל אלא שאינו נראה לגביהם אבל באמת עצם אוא"ס הוא נמצא למטה ממש וא"כ הרי לא שניתי כלל דהשינוי הוא בהמקבלים שאינם מקבלים האור בגילוי אבל לגבי האוא"ס לא שניתי כלל שהוא נמצא למטה ממש.

קיצור, צ"ל מה שנ"ח צ"ל על פתח ביתו מבחוץ דוקא ברה"ר או בחצר ובשמאל דוקא וכשיש מזוזה בימין אז אפ"ל נר חנוכה משמאל וא"ל אא"ל בשמאל וס"ל לאבי העזרי שמניחה בימין וביאר הענין דתנה בתי"ב כי נר מצוה ותו"א שע"י נ"מ דוקא אפ"ל ותו"א והענין דהנה המצות נתלבשו בדברים גשמי' והמכוון שע"י מעהמ"צ יהי' ביטול היש לאין והוא ע"י התבוננות דאני הוי' לא שניתי שהשינוים הם מהמקבלים שאינם יכולים לקבל האור אבל א"ס הוא נמצא למטה כמו למע' ממש שאין לך דבר שחוץ ממנו ועצמות אינו שייך שיסתיר ולכן גם חשך כו' דסבת החשך מש' אלקים ושם אלקים מיוחד באוא"ס וע"י שם אלקים נשלם הרצון דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים וא"כ אינו שייך שיסתיר רק לגבינו דהן הן גבורות' אבל לגבי א"ס אינו שייך שיסתיר ונמצא למטה כמו למעלה ממש, ואדרבה המאור הוא בהתגלות פי' נמצא למטה כו' ועי' בד"ה ויאמר ה' הן עם אחד (מ"ג).

ב) **אמנם** עדיין צ"ל דהנה ע"פ כל הנ"ל מובן מה שלא שניתי מצד ריבוי ההתחלקות בהגילוי אורות שא"ז שינוי לגבי' מפני שאין שום דבר מסתיר לפניו וה"ת נמצא למטה כמו למע' כו' כנ"ל אך לכאורה איך לא שניתי מצד העולמות עצמן שקודם לא הי' עולמות ואח"כ נבראו עולמות דלכאורה זה שינוי ח"ו, אך הענין דהנה זה הי' שייך לומר אם הי' העולמות מציאות יש ודבר נפרד ח"ו, אז שייך שיהי' מצדם ח"ו שינוי בהמהוה ח"ו

אמנם באמת מה שעוה"ז נראה ליש ודבר נפרד אין האמת כן אלא באמת כל נברא בטל לאלקות בתכלית אלא שנראה לגבינו שהוא יש אבל באמת הוא בטל לאלקות ואינו מציאות יש כלל, ולזאת לא שניתי גם מצד עצם העולמות כו' ת"ל, וביאור הענין הוא, דהנה כתיב בדבר ה' שמים נעשו שהתהוות השמים הוא מדבר הוי' שהוא המא' יהי רקיע מזה נעשה השמים וכתי' לעולם ה' דברך נצב בשמים שדבר הוי' צ"ל תמיד בהשמים ואם הי' מסתלק ממנו כרגע הי' נעשה אין ואפס ולא הי' מציאות השמים כלל וכן הוא בכל נברא ונברא הכח אלקי דהיינו אותי' הדבור המהו' אותן מוכרח להיות תמיד בהנברא ואם יסתלק ח"ו יהי' אין ואפס מהנברא וביאור הענין דהנה התהוות העולמות מאו"ס אינו כמו כלי הנעשה ע"י האומן שאנו רואים כאשר יוצא לצורף הכלי הרי הכלי בקיומה גם כאשר ידי האומן מסולק' ממנה והוא מפני שהאומן לא חידש דבר בגוף ועצם ישות הדבר שעשה ממנה הכלי כ"א לקח עד"מ החיכת עץ או מתכת כסף וזהב וכדומה שהי' מציאות יש מקודם ג"כ ולא חידש בה במה שעשאה כלי רק מה שתחלה הי' גולם ועכשיו הוא בציור כלי אבל בעצם היש לא חידש דבר ואם גם הוסיף על הכסף או על הזהב כו' ה"ה מאיזה יש אחר כו' ומפני שלא חידש דבר בהעצם לכן יכול להיות הכלי בלא האומן כמו שהי' היש קיים קודם שעשה ממנה הכלי אמנם מעשה ה' בהתהוות העולמות שהן יש מאין, דמציאת היש הוא התחדשות גמורה מה שלא הי' קודם דהוה ההפרש בין השתלש' עילה ועלול לבריאה יש מאין דהשתלשלות עילה ועלול כשנתגלה מציאות העלול אין מציאו' מתחדש כאן בעיקרו וכבר הי' כמו שהוא במציאתו במקורו ג"כ זמה שנתחדש כאן הוא רק מה שנתגלה מהעלם אל הגילוי וכמו שכל ומדות דמציאות המדה הי' קודם בשכל ג"כ אלא שלא היתה נרגשת כ"כ וכשבא במדה שבלב זהו שנתגל' מן ההעלם שהי' בשכל לידי גילוי בלב כו' אבל לא שנתחדש הדבר בעיקרו כו' משא"כ בריאה יש מאין הוא שמציאות היש הוא התחדשות גמורה בעיקרה דהנה גם החוקרים מודים דהתהר' הגשמי מן הרוחני אין לך ברי' יש מאין גדול מזה והיינו שנתהווה דבר מלא דבר והנה דבר ולא דבר הם הפכיים זמ"ז ומובן דבלא דבר אאפ"ל שום מציאות דבר וא"כ מה שנתהוה הדבר מהלא דבר ה"ה מציאות חדשה מה שלא הי' במקורו כלל וכמו צמיחת התבואה או הפרי (לאחר שנרקב הגרעין) מכח הצומח שבארץ שהוא דבר חדש שלא הי' מעולם בעצם כח הצומח מציאות התבואה הגשמי או הפרי הגשמי אף שממנה בא מ"מ מציאות הפרי הגשמי לא הי' מעולם בכח הצומח והרי זה יש מאין כמו"כ יובן בכללות התהוות העולמות שהם בחי' יש מאין שהוא התהוות חדשה הגם דבהכרח לומר שכל דבר שנתהווה הי' כלול תחלה במקורו ומה שלא יש בכח אא"ל בפועל כידוע ומאחר שנתהווה העולמו' ה"ה כלולים תחלה במקורם כו' אך הענין הוא דבאמת הי' כלולים תחלה במקורם אך לא עצם מציאות היש כ"א הרוחני מהעולמות הי' בלול במקורו כמו עד"מ אדם

הבונה בנין בית שבתחלה עלה ברצונו לבנות הבית ואח״כ חשב בה שתהי׳ באופן כזה וכזה עד שבא לידי פועל ואם לא הי׳ הרצון והמחשבה תחלה לא הי׳ בא פועל הדבר הוא בנין הבית כו׳ ומ״מ הרי גוף העצים והאבנים והעפר שהן הן מציאות הבית לא הי׳ במחשבתו כלל אף שחשב בכ״ז מ״מ לא הי׳ שם רק תרוחני׳ של הבית לא עצם הגשמי וככה יובן ע״ד דוגמא למעלה דמה שהי׳ במצאים העולמות במקורם היינו רק הרוחני׳ של העולם אבל מציאות הגשמי׳ לא הי׳ מעולם כלל וכשנתהוה הוא מציאות חדשה וקדמו ההעדר שלא הי׳ קודם כו׳ ולכן נק׳ התהוות העולמות, התהוות בדרך דילוג דדילוג הוא כשנעשה דבר שאינו בערך המהווה כלל דהשתל׳ עו״ע שהן בערך זל״ז (ולכן הן כלולים זב״ז כו׳ כנ״ל) הרי זה בסדר והדרגה משא״כ יש מאין רוחני׳ וגשמי׳ שהגשמי׳ אינו בערך הרוחני׳ כלל א״כ מה שנתהווה הגשמי׳ מהרוחני׳ אינו בסדר והדרגה כ״א בדרך דילוג. וע״פ הנ״ל יובן איך שהאין המהווה את היש מוכרח להיות בהיש דמאחר דמציאות היש הוא דבר חדש שלא הי׳ קודם א״כ אא״ל קיומו כ״א כאשר מקורו נמצא בו׳ ואם מסתלק ח״ו יתבטל מציאותו ויהי׳ אין ואפס והמשל בזה הוא כמו אבן שטבעו הוא לירד למטה הנה כשזורקין אותו מלמעלמ״ט ילך מעצמו עד אין שיעור כ״ז שלא יהי׳ דבר המעכב הילוכו כו׳ משא״כ כשזורקין אותו מלמטלמ״ע הרי במעט רגע יפול למטה והוא מפני שהילוך מלמטלמ״ע הוא היפך טבעו ורק האדם הזורק פעל בו חידוש זה שיעלה למעלה לזאת כל זמן שכח היד הזורק תקיף את האבן הנושאו למעלה ה״ז עולה למעלה ומיד כשנפסק הכח שפועל בו החידוש ה״ה חוזר לטבעו העצמי ונופל למטה כו׳ וכמ״כ יובן בעולמו׳ מאחר דמציאות ישותם הוא התחדשות והיפך מקורם כנ״ל דכמו שהי׳ כלולים בכח הי׳ מציאות רוחני כו׳ וד״ל וא״כ צריך מקורם, שפעל בהם החידוש להיות תמיד בהם ואז הן קיימים במציאותם ואם יסתלק ח״ו יתבטל החידוש בהם ויהיו אין ואפס כמו קודם שנבראו כו׳ ח״ש לעולם הוי׳ דברך נצב בשמים שהדבר ה׳ צריך להיות תמיד בהשמים וכמ״כ בכל הנבראים וא״ל הי׳ נעשו אין ואפס ח״ו כו׳. ומאחר שכן דעיקר קיום הנברא הוא הדבר הוי׳ המהווה אותו הרי צריכים להעמיק ולהבין מהו העיקר מציאות הנברא כ״ז קיומו הרי יובן ע״פ הנ״ל דעיקר מציאותו הוא הדבר הוי׳ המהווה אותו מאחר שאם הי׳ מסתלק ממנו הדבר הוי׳ הי׳ נעשה אין ואפס ולא הי׳ שום מציאות כלל א״כ גם עכשיו כשישנו במציאות כל מציאותו הוא הוא הדבר הוי׳ שהוא האור והזיו, זהו כל מציאותו ואינו מציאות נפרד בפ״ע כאשר נראה לנו כו׳ וכמו עץ הגשמי׳ התהוותו הוא מהמא׳ עץ פרי ומזה נעשה מציאות העץ ותמיד המאמר עץ פרי עומד בהעץ להוותו ולהחיותו תמיד מאין ליש, ואם הי׳ מסתלק ממנו כרגע הי׳ נעשה ממנו אין ואפס ולא הי׳ שום מציאות כלל כמו שהי׳ קודם הבריאה נמצא גם עכשיו שישנו מציאות עץ מהו מציאותו הרי רק המאמר עץ פרי לבד ולא מציאות יש לבדו ואלו נתנה רשות לעין לראות הי׳ רואין כ״ד איך שהוא בטל במציאות פי׳ איך שכל מציאותו הוא רק הדבר הוי׳ כנ״ל רק

מפני שעיני בשר לנו אין אנ"ר זאת בראי' חושיית (ורצון הבורא הוא כך בכדי שיהי' ביטול היש לאין) אבל בראיית השכל צריכים להבין שכל דבר גשמי שאנ"ר בעינינו אינו גשמי אלא הוא מאמר אלקי וצ"ל באלו הוא רואה ממש בעיניו והו"ע הרגש' כאלו רואה (עי' בד"ה ויהי לי שור וחמור (מ"ג)) ובאמת י"ל הביטול בעומק יותר דהנה נת"ל דעצם א"ס ב"ה הוא נמצא למטה כמו למעלה ממש וכמ"ש ואת השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיני' רק שהוא העלם לגבינו שאינו מאיר בגילוי שאם הי' מאיר בגילוי הי' נעשה אין ואפס ממש אבל בהעלם הוא נמצא למטה כמו למע' ממש וזיו ההארה ממנו נמשך בכל נברא לתחיותו כנ"ל אך בכל מקום ומקום ממש שמתפשט שם הוי' לחחיות הנברא שם ממש נמצא בחי' אוא"ס עצומ"ת שהוא מקור האור והזיו וא"כ מוכרח לומר שכל נברא בטל בתכלית בא"ס עצומ"ת דכמו זיו השמש שמאיר לארץ ולדרי' עלי' כמו שהוא בגוף כדור השמש שם בטל בתכלית ואינו עולה בשם זיו כלל ואינו שייך לו' עליו שהוא מציאו' בפ"ע אלא מקורו בטל בתכלית ואינו במציאו' כלל ורק כשמאיר למטה שייך עליו קריאת שם זיו בפ"ע מפני שלא יש כאן גוף כדור השמש מקורו אבל כמו שהוא במקורו הוא בטל במציאות עד שאינו שייך עליו קריאת שם זיו בפ"ע כמו"כ יובן בנמשל מאחר דא"ס עצומ"ת נמצא למטה בכל מו"מ ממש ולית אתר פנוי מיני' כלל א"כ האור והזיו מא"ס שמתפשט בכל נברא הוא בטל לא"ס עצומ"ת כמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש שאינו שום מציאות כלל ורק למטה שייך עליו קריאת שם זיו בפ"ע מפני שבכאן הוא רחוק ממקורו וא"כ הרי א"ס עצומ"ת שנמצא בכל מו"מ ממש שהזיו מתפשט נמצא עצם א"ס אם כן הרי הזיו תמיד במקורו שבכל מקום שהוא שם מקורו עצם א"ס ב"ה וא"כ הוא בטל בתכלית עד שאינו עולה בשם זיו כלל כנ"ל וכבר נת"ל שכל מציאות הנברא' הוא הוא האור והחיות שמתפשט מא"ס ואינו מציאות בפ"ע ומאחר שהזיו בטל גם הנברא בטל לא"ס מאחר שכל מציאותו הוא הזיו כנ"ל וא"כ כל הנברא הוא בטל בתכלית בא"ס עצומ"ת אלא שנראה לנו מציאו' היש (כדי שיהי' ביטול היש לאין) אבל באמת הוא בטל במציאות לגמרי ואינו שום מציאות נפרד כלל אלא בטל במציאות בא"ס עצומ"ת כו' (ובפרט כמשנ"ת במ"א בד"ה אלה תולדות נח רל"ז) שמציאות גוף הנברא הוא מא"ס הסוכ"ע ועי' בד"ה מי כמוך.

קיצור, ובאמת מה שהנבראים נראים ליש אין האמת כן שבאמת הם בטלים במציאות דהנה התהוותם הוא מהמא' אלקי לעולם הוי' דברך נצב בשמים שתמיד הוא שופע חיות בהנברא ומוציאו מאין ליש והוא מפני שמציאות ישותם הוא התחדשות וכל התחדשות צ"ל בו כח המחדש תמיד וזהו המחדש בטובו בכי"ת כו' ואם הי' מסתלק כרגע הי' נעשה אין ואפס כמו קודם שנברא וא"כ גם עתה שישנו במציאות כל מציאותו הוא הזיו שהוא הדבר הוי' (צל"ע בד"ה מי כמוך הנ"ל) ועוד בעומק יותר יובן הביטול (דלפי הנ"ל שמציאות הנברא הוא הזיו ולא מציאות יש הרי מ"מ

שייך עליו קריאת שם זיו אבל כאן שאינו שייך עליו קריאת שם זיו כלל) דהנה נת"ל דעצם א"ס ב"ה הוא למטה כמו למע' והארה וזיו ממנו מתפשט בהנברא להחיותו א"כ בכמו"מ שהזיו מתפשט שם נמצא עצם א"ס ב"ה מקור ושרש האור והזיו א"כ הרי הזיו הוא תמיד במקורו וה"ז כמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש שאינו עולה בשם כלל כמו"כ הזיו אינו עולה בשם זיו כלל ומציאות הנברא הוא הזיו וא"כ הנבראים בטלים במציאות בא"ס עצומ"ה ואינם שום מציאות בפ"ע כלל כו'.

ג) **והנה** כאשר ישכיל האדם ויתבונן איך שבאמת אור א"ס נמצא למטה כמו למעלה ממש כנ"ל ובאמת כל נברא ונברא בטל בתכלית לאוא"ס עד שאינו במציאות כלל ומה שנראה ליש הוא רק לגבינו אבל באמת הוא בטל לאוא"ס עצומ"ה דמובן בזה גדלות אור א"ס ב"ה באופן ההתהוות כו' וגם איך שלא שניתי כלל הן מצד הגילוים והן מצד העולמות כו' ולכן באמת לא שניתי כלל והוא לבדו הוא כו' לאחר הבריאה כמו קודם הברי' כו' (ועמ"ש בסש"ב פ"כ) הרי תכלה וגם תכסוף נפשו לדבקה בו ית' וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ שלא יחפוץ לא בגעה"ע ולא בגעה"ת אפי' בעוה"ב שכ"ז אינו עצם אוא"ס וכ"ש שלא יחפוץ בתענוגי עוה"ז אלא רצון א' לאלקות ר"ל דכמו שהאמת הוא שכל נברא בטל לאלקות כנ"ל אלא שלגבינו נראה ליש, ירצה ויחפוץ שגם לעינינו יהי' נראה כ"ד כמו שהוא אלקות ולא יהי' מציאות היש כלל והוא בכל מאדך, שיוצא מהגבלת הכלי פי' שהגבלת הכלי הוא שהוא מציאות יש אך רצונו ותפצו הוא שיוצא מהגבלת הכלי פי' שגם מציאות היש גשמי יהי' בטל לאלקות שיהי' נראה לעינינו כל דבר כמו שהוא אלקות ממש (והנה ביטול זה בהאדם הוא בב' מדריגות שהאדם כולל מגוף ונה"ב שהגוף הוא יש גשמי שנרגש בחוש המישוש למציאות יש והנה"ב הוא ג"כ יש אך אינו יש גשמי שנרגש בחוש המישוש שהרי מציאותו הוא כח רוחני ונק' יש מפני שאינו בטל לאלקות כמו הנה"א שהוא בטל במציאות שאין לו רצון אחר כ"א אלקות (ועי' בד"ה והנה אנחנו מאלמים ובד"ה ויהי לי שור וחמור מ"ג) ואין אור א"ס שורה אלא במי שבטל אבל הנה"ב כל רצונו ותפצו הוא בתאוות ותענוגי עוה"ז (ואפי' בתאוות היתר) לכן נק' יש שאינו בטל לאלקות פי' שיש לו רצון אחר ואינו בטל לאלקות במציאות ממש היינו שלא יהי' לו רצון אחר כלל כ"א לדבקה בו והנה"ב שיש לו רצון אחר ה"ה מציאות היש שהוא דבר בפ"ע (ולכן נק' סט"א דמאחר שיש לו איזה רצון אחר (בל"א אז עד האט נאר עפיס א וועל צו אנאנדער זאך) אינו בטל לאלקות אלא הוא מציאות בפ"ע (בל"א איך וויל דיא זאך שהוא תאוה גשמי הרי יש לו רצון אחר שאינו אלקות) ואין אור א"ס שורה אלא במי שבטל אליו פי' שאין לו רצון אחר כ"א אלקות והנה"ב מקבל מבחי' אחוריים דקדושה לבד כמאן דשדי בתר כתפוי ולכן נק' סט"א צד אחר שאינו צד הקדושה וכמ"ש בסש"ב פ"ו) נמצא שיש ב' מציאות היש הגוף שהוא מציאות יש ממש בחוש המישוש

והנה"ב שהוא כח רוחני והוא מציאות היש שיש לו רצון אחר שאינו אלקות וצ"ל הביטול הנ"ל ג"כ בב' המדרי' א' ביטול היש דנה"ב שלא יהי' מציאות היש (וא"ל דכמו שהאמת הוא שאינו יש בפ"ע דשטן ופניניה לש"ש נתכוונו) אלא בטל במציאות בא"ס עצומ"ה שלא יהי' לו רצון אחר כ"א אלקות שיהי' מהאס ברע בתכלית שנאו רע וכל מה שהוא מסט"א (פי' הן הן כל הדברים הגשמי' המותרים וכמשי"ת שכל דבר גשמי אפי' דבר קל יש לו שרש בהיכלות הסט"א) ישנא אותו בתכלית וכמ"ש תכלית שנאה שנאתים (כמ"ש בסש"ב פ"ו) כ"א להיות תמיד בטל לאלקות לדבקה בו ולהתענג על הוי' באה"ר ואהבה בתענוגים וזהו שהוא בטל במציאות שאין לו רצון ותענוג אחר כ"א הרצון והתענוג להתענג על ה' וזהו הביטול דנה"ב, וביטול היש דהגוף הוא שהגוף הגשמי יהי' כלי לאלקות ויהי' ניזון מזיו השכינה ולא יצטרך לאכו"ש גשמי שבהכרת, וכמו שהאמת הוא שכל דבר גשמי הוא אלקות ובאמת גוף האדם וכן גוף כל דבר גשמי הוא בחי' א"ס הסוף"ע כמשנת"ל בד"ה תולדות נח הנ"ל אלא נראה לעינינו ליש, ירצה ויחפוץ שהגוף הגשמי יהי' נראה לעינינו בראי' חדשי' איך שהוא בחי' א"ס עצומ"ה א"ס הסוף"ע ויהי' כלי לא"ס עצומ"ה שנמצא למטה כמו למעלה ממש ועוד יותר כנ"ל ויהי' ניזון מזיו השכינה ולא יצטרך לאכו"ש לזה תכלה ותכסוף נפשו דכמו שבאמת כ"ה כן יהי' בפועל ממש הב' מיני ביטול הנ"ל, אך איך ירווה צמאונו בזה שיהי' היש בטל בתכלית שהרי מ"מ הוא מציאות היש (כנ"ל בב' המדרי') העצה לזה הוא ע"י ההתקשרות בתו' ומצות דהנה התורה היא חכמתו ורצונו ית' והוא וחכמתו א' ואורייתא וקוב"ה כו"ח וכשיקשר א"ע בתורה הרי נפשו החיונית שהיא מק"ג גם מקבלת חיות מהדברים שהם מק"ג הרי נעשה הכל מקושר לא"ס עצומ"ה דלית מחתב"כ והוא מלובש בחכמת התורה וכשמקשר א"ע בתו' הרי נעשה מקושר לא"ס עצומ"ה והיחוד הוא יחוד נפלא שאין כמוהו ודוגמתו בעולם כלל מקיף ומוקף כמשל החובק את המלך כו' כמ"ש בסש"ב פ"ד ופ"ה וכן במעהמ"צ שהמצות הן פגימי' רצונו ית' וכשעושה את המצוה כדבעי ה"ה נעשה מקושר לאלקות בתכלית וכמו נתינת הצדקה שנותן מה שהרויח בכל כחות נפשו החיונית שתתייגע עד שהרויח את המעות ואפי' אם לא התייגע בזה הרי באותן המעות הי' לוקח דבר שכל גופו יהנה מהם וכשנותן אותם לצדקה או גמ"ח ה"ה מקשר בזה הנפש החיונית שיהי' בטל לאלקות וגם המצות נתלבשו בדברים גשמים כנ"ל וע"י עשיית המצות הכל נעשה בטל ומקושר לאלקות וע"ז רחבה מצותך מאד שנעשים כלים רחבים לקבל מאד העליון שבל"ג וז"ש בזהר מאן דמהפך חשוכא לנהורא ומרירו למתקא פי' כשמהפך מרירו למתקא חיינו שנהפך מרירות הגוף ונה"ב שרוצה בתענוגי עוה"ז וכל תענוגי עוה"ז נשפעים מהקליפות וסט"א ואין לך דבר למטה בתענוגי עוה"ז שאין לו שרש ומקור בהיכלות דסט"א ואפי' דבר קל כמו סלסול השערות וכדומה שהוא לכאורה דבר קל יש להם שרש בהיכלות הסט"א ועושה רושם גדול בנפש וכמ"ש

ביוסף ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה שסלסל בשערות מיד ותשא אשת אדוניו כו' ונענש ע"ז וישב בביהא"ס י"ב שנה לתקן החטא הרי שלכאורה הוא דבר קל ובאמת הוא פוגם מאד שגורם כו' ולכן נק' מרירו מר כו' וכשכופה א"ע בכל תענוגי עוה"ז שלא יעשה אותם (רק מה שבהכרח וג"ז לש"ש) ומהפך אותם למתקא שמתענג על הוי' וקרבת אלקים לו טוב שבכח האכילה ילמוד ויתפלל באמת ויתענג על הוי' ועמ"ש בסש"ב ספי"ד אזי נמשך לאתהפכא תשוכא לנהורא שבחי' א"ס עצומ"ה יאיר למטה מטה גם במקום החשך בגילוי ממש וכמ"ש גם כי אשב בחושך ה' אור לי שיאיר גילוי אלקות למטה מטה בהגוף ונה"ב ובד"כ העולם לא יעלימו ולא יסתירו כלל שלא ירצה כלל בהאות ותענוגי עוה"ז אלא יהי' מואס ברע בהכלית שנאו רע (פי' רע אין הכוונה על האוות איסור אלא אפי' על תאוות היתר כו' שאינו לש"ש היינו מה שבהכרח לו כ"א לפ"ע כדי שיוכל ללמוד ולהתפלל נק' רע והוא שונא אותם בהכלית שנאו רע) ונשלם רצונו בהביטול דנה"ב שאין לו רצון אחר כ"א לדבקה בו ולהתענג על הוי' (עי' בסש"ב פ"י שיש ב' מדרי' בבני עלי' ושניהם עולים בקנה אחד יעו"ש) (אבל מה שרצונו וחפצו שגם הגוף יהי' בטל במציאות שיהי' נראה איך שהוא בחי' א"ס הסוכ"ע ויהי' כלי לאלקות ולא יצטרך לאכו"ש ולא יצטרך לאכו"ש גשמי כמו שהוא עכשיו אלא יהי' בחי' א"ס הסוכ"ע (כמבואר כ"ז באריכות בד"ה תולדות נח הנ"ל) ונשלם רצונו וחפצו בשלימות ומעין זה יוכל להיות עכשיו ג"כ שאין העולם מסתיר לו ואדרבה מסייע לו בעבודתו דכמו שע"י חמא ועון כתיב כ"א עוונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלקי' שע"י העון נעשה מסך מבדיל שמסתיר ומעלים על אלקות וכמ"ש אלביש שמים קדרות כו' והר"ע הנסיונות שבאים על האדם שהן הן העלמות כו' כמ"ש במ"א וז"ש תייסרך רעתך כו' שהרע שהוא עושה הוא המייסר אותו שמעלים ומסתיר מזה באה כל דבר רע המייסר אותו רח"ל כמ"ש על כי אין אלק' בקרבי מצאוני כו' כמו"כ להיפך מי שהוא עובד אלקי' ה"ה מזכך העולם עד שאין העולם מעלים לו כלל ואדרבה מסייע לו בעבודתו מה שנראה ונגלה לו חיות העולם והתנהגה שהוא אלקות כו' וכ"ז דוקא ע"י העבודה דעכשיו בתומ"צ בבחי' ביטול היש לאין כנ"ל וזהו כי נר מצוה ותורה אור שע"י נר מצוה היינו שכופה א"ע בכל תענוגי עוה"ז ועושה את המצוה כדבעי הנה ע"ז מקשר נפשו החיונית (וגם גופו נעשה מרכבה כמ"ש בסש"ב) ובדבר הגשמי שבו יעשה את המצוה נעשה הכל כאשר לכל בטל ומקושר לאלקות בתכלית בבחי' א"ס עצומ"ה והנה כשיעשה את המצוה כדבעי למהו' כנ"ל הנה ע"ז נעשה שמחת הנפש גדול מאד כשמתבונן שע"ז מקשר נפשו החיוני' וכן הדבר

הגשמי שבה נתלבשה המצוה באי"ס עצומ"ה בחי' א"ס בעהר"צ וכן ע"י לימוד התורה יתקשר נפשו בבחי' א"ס עצומ"ה דלית מחשבה תפיסא בי' כלל תגדל השמחה מאד מאד וכידוע דעיקר הוא העבודה בשמחה וכמ"ש תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב הרי שאין העונש מפני שלא יש עבודה אלא מפני שאין העבודה בשמחה דהעיקר הוא העבודה בשמחה וצ"ל השמחה בכל ג' העמודים שעליהם העולם עומד בתו' ועבודה ובגמ"ח, וכמארז"ל אין עומדים להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך קלות ראש (היינו שמחה של פר"ע) אלא מתוך השמחה אר"י א"ר וכן לדבר הלכה צ"ל מתוך השמחה וכן ארז"ל (שבת דס"ג ע"ב) ע"פ (קהלת י"א) שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחרותיך כו' עיניך, ע"כ לד"ת, ופי' רש"י שמח בילדותיך למוד בשמחה וטוב לב ודע כו' מכאן ואילך למעש"ט, ופי' רש"י ודע כי על כל אלה ע"כ מה שלמדת סופך ליתן כו' אם לא תקיים עכ"ל, וברש"י שם בקהלת (סי' י"א ט') אינו לא כר"ה בגמ' הנ"ל ולא כר"ל וצ"ע ובטפורנו שם פי' שמח במה שהשגת מן השלמות בימי ילדותך שאין בו טרדות כו' ויהי' לזכרון כו' ויטיבך כו' ומה שהשגת אז יעזרוך להשיג ולהוסיף בימי בחרותיך וכמארז"ל אם שמעת בישן תשמע בחדש כו' ודע כו' ובשעת העון והמעשה דע לפני מי אתה עמל ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון עכ"ל ובפי' תעלומות חכ' (מהמ"ח חו"ד) פי' שמח כו' בילדותיך שתראה לעשות תשובה בבחרותיך על מעשה שעשית בילדותיך ולא תמתין עד ימי הזקנה למען כו' ויטיב לבך בימי בחרותיך וגם תראה שיהי' לך טוב בבחרותיך (פי' הכוונה שיהי' טוב בעבודתו ית') ההלך בדרכי לבך וממילא תלך בזקנותיך בדרכי לבך להטיבך כו' (והוא כענין חנוך לנער עפ"י דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו) עכ"ל ואכמ"ל בזה וכן מעהמ"צ שהוא העמוד דגמ"ת צ"ל בשמחה וכמ"ש אל ירע לבבך כו' ומכלל לאו אתה שומע הן דהעיקר הוא שמחה ש"מ והשמחה הוא ממעהמ"צ גופא ומב' דברים תגדל השמחה בנפש אם ממה שבזה מקיים רצה"ע וכמו אדם גדול שמצוה לאדם פשוט לעשות איזה דבר ה"ה שמח במה שהוא עושה רצון האדם גדול והוא זכה למלאות רצונו וכ"ש וק"ו כשמתבונן שע"י המצוה שהוא עושה משלים הרצון של ממה"מ הקב"ה שכך עלה ברצונו הרי תגדל השמחה מאד, ועוד זאת שנית כשמתבונן שע"י עשיית המצוה הרי כל נפשו נעשה מקושר לא"ס עצומ"ה פנימי' רצונו ית' ובאמת בחי' א"ס בעהר"צ המלובש במצוה זו תהי' שמחת הנפש גדולה מאד (וכמ"ש בסש"ב) וכן בתור' ובתפלה צ"ל ג"כ השמחה מצד ההתבוננו' הנ"ל וע"י העבודה בשמחה גורם למע' כבי' שמחת הלב וכמ"ש שמן וקטרת ישמח לב, לב זה הקב"ה וכמ"ש ולבי ער צור לבבי ושמחת הלב הוא שמאיר פנימי' אוא"ס ב"ה וכמו המלך בעת שמחתו מגלה כל מצפונו מה שצפון וטמון אצלו אך בעת שמחתו מגלה אותם כמו"כ למע' ידוע דשמחת גורם גילוי והיינו שמאיר ומתגלה פנימי' אוא"ס ב"ה והור"ע ותו"א שמאיר אור התורה

כמו שהוא בשרשה, דהנה כתי' כאשר יאמר משל הקדמוני שהתו' הוא משל לא"ס קדמונו ש"ע בחי' מקדם עד שלא נעשה שלמע' מס' השתל' ובחי' זו יאיר למט' מטה ממש וזהו נעשה דוקא ע"י נר מצוה שקודם שהו"ע ביטול יש לאין שבא לדבקה בו אז ע"ז נמשך ותו"א שיהי' גילוי אוא"ס ב"ה למטה ממש שהו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא וכנ"ל כי כל שינוי בעצם הדבר הוא דוקא ע"י אור שלמעלה מהדבר דוקא ולזאת בכדי לאהפכא חושך העולם לאור הוא דוקא ע"י קדם שהוא מקור התורה שלמע' מבחי' עולם לגמרי כו' וד"ל וזהו שמן וקטרת ישמח לב דקטרת הוא העלאה מדומם די"א סממני הקטרת כולם דומם והו"ע א' עם מעהמ"צ שהם ג"כ נתלבשו בדברי' גשמיים שהן דוממים (דאפי' המצות שנתלבשו בצומח תיינו לאחר שנפסק חיותם כמו אתרוג וד"מ בלולב מצותן לאחר שנתלשו מן האילן שנפסק חיותן ואז הם דוממים) ועמ"ש בהדרושים השייכים לד"ה יונתי תר"מ על נייר פערטיל, ועי"ז דוקא ישמח לב שמאיר בחי' פנימי' אוא"ס ב"ה שהוא בחי' ותו"א (ואפ"ל שמן הוא בחי' ח"ס והוא מקור התורה וז"ע ותו"א שנעשה ע"י העלאה דקטרת ויש להעיר לענין הקטרת שהוא ריח שהנשמה נהנה ולא הגוף לבעל החוטם כו' בחד קטירא אתקטרנא והו"ע אהבה דבכל מאדך הנ"ל וזהו מביא לידי עשיית המצות ביטול היש לאין והו"ע קטרת ההעלאה דדומם) וזהו שע"י ג"מ יבוא לתו"א וזהו שמסיים אח"כ ודרך חיים תוכחת מוסר פי' הדרך ומבוא להמשיך בחי' חיים העליונים היינו בחי' א"ס עצומ"ה הבבע"ג הוא ע"י תוכחת מוסר שמייסר א"ע בדברים המותרים שהעיקר הוא המשפט כמ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שכדי שיהי' אתה עשית וכידוע דאתה הוא גילוי וכדי שיהי' גילוי אוא"ס למטה זהו ע"י משפט וצדקה המשפט בצדקה שישפוט א"ע בדברי' המותרים שאינם בהכרח לו ויכפה א"ע ויתרחק מאד מתענוגי בנ"א ומתענוגי עוה"ז רק מה שצריכים בהכרח (ואף זה רק לש"ש) ויקדש א"ע במותר לו (שהוא מ"ע דאורייתא וכמ"ש בסש"ב פכ"ט) והוא בב' אופנים למנוע א"ע מהמותרות ומה שבהכרח יהי' בקדושה (ועי' מ"ש בסש"ב שע"י שמקדש א"ע אף שבאמת אינו קדוש ומובדל כו' רק כובש את יצרו ומקדש עצמו עי"ז והייתם קדושים סופו לחיות קדוש ומובדל באמת מהסט"א דאדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמע' ומסייעים אותו לגרשם לגמרי כו' עד שנעשה קדוש ומובדל לגמרי וזהו כמשנת"ל שע"י ג"מ שהוא הכפי' ע"ז ותו"א לחיות אתהפכא חשוכא לנהורא לגמרי כנ"ל) וזהו המשפט ששופט א"ע וגם ישפוט א"ע בנתינת הצדקה שיתן לעני דמשארז"ל חייך קודמין היינו כשאין לך רק קיתון של מים ואם יתן לחבירו ימותו ח"ו שניהם בצמא ובל"ז אינו שייך לומר שהוא יתענג בתענוגי עוה"ז וחבירו ימות ברעב ח"ו איך שייך דהמותרות שלו טוב יותר מחיי הנפש של חבירו וצריך לשפוט עצמו מהו מותרות אצלו והמותרות יתן לעני, ונמצא המשפט בב' דברים א' מה ששופט א"ע מהדברים המותרים שלא יתענג כלל בתענוגי בנ"א והמשפט

שיתן המותרות לצדקה לעני (וזהו דקדוק הלשון משפט וצדקה ולא כתיב משפט בצדקה אלא וצדקה משמע שיש משפט בלא צדקה ומשפט וצדקה כנ"ל) וזה המשפט בסו"מ ועש"ט והוא נ"מ כנ"ל ועי"ז ממשיכים הדרך חיים הדרך ומבוא שיומשך בחי' חיים העליונים בחי' א"ס עצומ"ה בחי' ותו"א אור התור' כמו שהיא בשרשה ומקורה שיאיר למטה להיות אתהפכא חשוכא לנהורא לגמרי כנ"ל וזה שארז"ל מה יעבוד אינש ויחי' ימית עצמו והיינו שע"י שימות עצמו בתענוגי עוה"ז כנ"ל יחי' שהוא הדרך ומבוא להמשיך חיים העליונים בחי' ותו"א, והנה כל המצות הוקשו למזוזה שהמזוזה הוא בפתח הבית שמעלה כל מה שיש בבית יהי' הכל בטל לאלקות והיינו שיהי' הכל לש"ש כו' כנ"ל ועי"ז ממשיכים ותו"א כו' כנ"ל ולכן מזוזה בימין שהו"ע ימין מקרבת שמקרב כל הדברים גשמיים לאלקות כנ"ל שיהי' הכל בטל לאלקות כו'.

קיצור, והנה כשיתבונן בכל הנ"ל תכלה ותכסוף נפשו דכמו שבאמת לא יש שום מציאות זולתו ית' כ"א הכל אלקות כן יהי' נראה לעינינו פי' שהנה"ב לא יהי' לו רצון אחר כ"א אלקות ויהי' מואס ברע בתכלית והגוף יהי' נראה לעינינו איך שהוא בחי' א"ס הסוכ"ע וזהו בכל מאדך לצאת מהההגבלה שלא יהי' מציאות יש בפ"ע כלל ואיך ירוחה צמאונו בזה העצה לזה הוא ע"י התומ"צ שע"י שיכפה א"ע בכל התענוגים אפי' המותרים כו' מה שהוא מותרות כ"א מה שבהכרח ויקשו' את כל נפשו בתו"מ שע"ז הרי כל נפשו החיונית וכל הדברים הגשמיים שמהם מקבלים חיות וכן הדבר הגשמי שבה נתלבשה המצוה נעשה הכל כאשר לכל מקושר לא"ס עצומ"ה שמלובש בתורה ומצות וע"י ביטול היש לאין דמעהמ"צ (הן בסו"מ והן בוע"ט) העיקר שיהי' העבודה בשמחה והשמחה הוא מעש' המצות גופא שנעשה מקושר לא"ס ע"ז ישמח לב למע' שיאיר ויתגלה פנימי' אוא"ס בנפשו שיהי' אתהפכא חשוכא לנהורא לגמרי ומיאוס ברע בתכלית שנאו רע ולא יהי' לו רצון אחר כ"א אלקות לדבקה בו ולהתענג על הוי' וסוכ"ס ע"י העבודה דעכשיו בביטול היש לאין יהי' לע"ל מתגלה בבוד ה' וראו כ"ב בראי' חושית שלא יש מציאות גשמי כלל כ"א הגוף יהי' בחי' סוכ"ע ויהי' ניזון בפנימי' וכידוע שהמזון בפנימי' (ואפ"ל שהו"ע א' עם מה שהגוף יהי' כלי לאלקות פי' שיקבל בחי' א"ס עצומ"ה הסוכ"ע בפנימי') מא"ס עצומ"ה הסוכ"ע וזהו כי נר מצוה שע"י עשית המצות בביטול היש לאין ע"ז ותו"א שיאיר אור התורה כמו שהוא בשרשו בחי' א"ס קדמונו ש"ע שיהי' אתהפכא כו' ומפ' אח"כ הדרך חיים הדרך ומבוא שיומשך בחי' א"ס הבבע"ג הוא על ידי תוכחת מוסר שישפוט א"ע להתרחק מתענוגים גשמיים והמשפט ליתן צדקה לעניים ועי"ז ודרך חיים שהו"ע ותו"א, והנה הוקשו כל המצות למזוזה שהוא בפתח הבית ומורה שכל מה שבבית בטל לאלקו' וז"ע כי נר מצוה ביטול היש ולכן הוא בימין ימין מקרבת כו'.

ד) ועפי"ז יובן ענין נ"ח שמצוה להניח משמאל ועל פתח ביתו מבחוץ דוקא, והענין הוא דהנה ארז"ל בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים ולהבין זה הנה כתיב קומה ה' למנוחתיך כו' וכתי' ה' איש מלחמה שיש ב' מדרי' מלחמה ומנוחה וכמו עד"מ שנים הלוחמים וכשא' אינו בטל לחבירו אז הן לוחמים זע"ז ומנצח אותו אבל ענין המנוחה הוא שאינו לוחם עמו אלא ממילא הוא בטל אליו וכמו שלמה שמצד עצם גדולתו ורוממותו היו כלם בטלים אליו ונק' איש מנוחה שלא הי' צריך מלחמה כלל והנה הביטול שמצד מנוחה הוא גדול יותר מהביטול שמצד מלחמה הגם שהתגבר עליו ונצחו והוא בטל אליו מכל מקום אין הביטול כ"כ אבל אם הוא בטל אליו מצד גדולתו ורוממותו הוא בטל בתכלית הביטול עד שאינו מציאות בפ"ע כלל וכמו"כ יובן בעבודה בנה"א דולע"ז עשה אלקים דכמו שיש נפש הקדושה שכל ומדות ומדומ"ע יש בלע"ז נה"ב ויצה"ר שהן שכל ומדות מדומ"ע דסט"א וצריך להיות מלחמה להגביר הנה"א על הנה"ב ושעת צלותא שעת קרבא להגביר הנה"א על הנה"ב בסו"מ ועש"ט כנ"ל ע"י התבוננות תנ"ל אך יש מדרי' מנוחה והוא עבוד' הצדיקים שמצד עצם אהבה שמתענג על אלקות עד שמואס ברע בתכלית שנאו רע דא"צ לזה מלחמה כלל שהמדות דנה"ב ממילא מתבטלי' כמ"ש כהמס דונג מפני אש כן יאבדו מפניך כו' והניצוצו' ממילא נכללות בקדושה כביטול הגר מפני האבוקה, וזהו ההפרש בין תפלה דשבת לתפלה דחול דתפלה דחול שעת צלותא שעת קרבא כנ"ל אבל בשבת בורר אסור ואינו שייך לומר שבשבת אינם מתעלים הניצוצות רק שנמשך אור רב כ"כ עד שהם מתבטלי' ממילא ואינו צריך מלחמה כלל אך תחלת צ"ל עבודת הבירורים בששת ימין דחול וע"ז אח"כ בשבת מאיר אור רב עד שהם מתבטלים שמי שטרח בע"ש דוקא יאכל כו' וושארז"ל המהלך בדרך ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים תחלה שהו"ע עבודת הבירורים בדרך מלחמה ואח"כ משמר יום א' שבת מדרי' המנוחה (והדיעה דס"ל שם בגמ' (שבת דס"ט ע"ב) דמשמר יום א' ומונה ששה איתותב שם יע"ש) וזהו בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים פי' עושים רצש"מ הוא בחי' בכל מאדך לדבקה בא"ס עצומ"ה ע"י מעהמ"צ כנ"ל וע"ז וחו"א שנמשך אור התורה בחי' התורה כמו שהיא בשרשה ומקורה מבחי' א"ס עצומ"ה שיאיר למטה ואזי מלאכתן נעשית ע"י אחרים שהניצוצות ממילא מתבטלים כביטול הגר מפני האבוקה ומברדים הסט"א שלא ע"י מלחמה אלא מתבטלים ממילא כו'. וזהו"ע נ"ח שהיונים רצו להשכיחם תורתיך ולהעבירם מחוקי רצונך והיינו ההתגברות חכמ' דקליפה שטמאו כל השמנים שבהיכל היינו חכ' חיצוני' שמטמא תכ' התורה חכ' דקדושה וזהו כתבו על קרן השור כו' והענין הוא כמ"ש בסש"ב ח"א ספ"ת דחכ' חיצוני' קשה טומאתן יותר מטומאת דברים בטלים שהן מטמאין רק המדות כו' וע"י גילוי אור המוחין חרי אפשר להאיר בחי' המדות וכמ"ש בתר"א בד"ה בכ"ה בכסלו בענין

גרזת המגורה משא"כ חכ' אוה"ע שמטמא חב"ד שבנפש וחב"ד הוא מכלל עצמות הנפש ומטמא כללות נפשו ר"ל והענין דהנה עיקר ההפרש בין חכ' דקדושה לחכ' דסט"א דחכ' דקדושה עיקרה הוא הביטול וחוא בחי' מה וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהגה"ה דהשראת אוא"ס הוא בחכ' דוקא והוא מצד הביטול ועי' פי"ט וה"ה גורם ביטול בנפשו ועי"ז הוא בא לקיים התומ"צ וכמו"כ כל המדות טובות הם מצד הביטול משא"כ חכ' חיצוניות ה"ה גורם הישות והרגש עצמו והעדר הביטול ומנגד לכללות התומ"צ וגורם כל המדות רעות כמו גאוה וכעס קנאה ותאוה וכבוד כו' דכאשר הוא בטל ואינו מרגיש עצמו ה"ה לא ירצה שום דבר תאוה וכ"ש רצון חזק וכן לא יפול בו ענין הגאוה והכעס וגם קנאה וכבוד וכדומה משא"כ טבע הישות מביא את כל אלה כו' ואח"כ בשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום תקנו להדליק נ"ח שהו"ע ותו"א שנ"ח שמנה נרות וחם ח"פ הוי' (דנר הוי' כו') והנה ארז"ל כנור של לע"ל של ח' ימין כנור הוא כ"ן נר ושמונה נימין הם ח"פ הוי' והוא בגימט' יצחק דלע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו הרי נ"ח הוא ענין א' עם הגילוי דלע"ל א"כ ה"ז בחי' ותו"א שהמשיכו אור גדול כ"כ עד שהקלי' וסט"א יתבטלו ממילא בלי מלחמה והמשיכו זאת ע"י מס"ב שלהם שמסרו נפשם על קדה"ש ע"ז המשיכו אור גדול כ"כ (וזהו כשגברו מלכות בית חשמונאי גברו דוקא, דתחלה צ"ל בחי' מלחמה ביטול היש לאין וזה"ע המס"ב שלהם, התקינו נר חנוכה שהמשיכו בחי' ותו"א) וזהו שמצות להניח על פתח הבית מבחוץ ולרשות הרבים דוקא שמברר בחי' חוץ להאיר גם ברה"ר טורי דפרודי שגם שם יהי' הביטול וזהו עד דכליא רגלא דתרמודאי שגם תרמודאי שהם היצה"ר וזה"ב יהי' ג"כ בבחי' כלות הנפש כו' ועוד יש לומר תרמוד אותי' מורדות וחוא קליפת עמלק יודע את רבונו ומכוון למרוד וצריך להיות עד דכליא רגלא דתרמודאי שהנצוצו' יכללו בקדושה כביטל הנר בפני אבוקה ועצם קליפת עמלק יתבטל כהמס דונג בפני אש כן יאבדו כו' וזהו דנר חנוכה חוא להאיר ברה"ר במקום החשך ג"כ גם כי אשב בחשך ה' אור לי כו' ואפ"ל דחשך חוא ר"ת חמור שור כלב חמור ושור ומבגייהו נפיק כלבא שהאותיות האמצעות בגימט' כלב וידוע דעמלק נק' כלב במד' וזה שנ"ח להאיר במקום החשך ג"כ פי' שגם קליפות עמלק יתבטלו ממילא וזהו נ"ח מצוה להניחה בשמאל דוקא שהם מבררים ומתקנים קו השמאל שיתבטלו הקליפות כביטול נר בפני האבוקה ולדעת רש"י דס"ל שצריך להניחה בחצר י"ל שהוא ג"כ כנ"ל דחצר בגימט' בינה גבורה הוד קו השמאל (כ"כ בס' ק"י) וידוע דיניקת הסט"א הוא מקו השמאל פרה דקבילת משמאלא שמצד ריבוי הדיחוים יכול להיות יניקה ליצה"ר ובה"ב וכמ"ש באריכות בלק"ת בד"ה וידבר כו' זאת חקת התורה ולכן נר חנוכה מניחה בחצר לתקן קו השמאל ולא בדרך מלחמה אלא בדרך מנוחה שיתבטלו ממילא א"כ הוא מכוון א' עם מניחה בחצר או ברה"ר אך כ"ז דוקא כשיש מזוזה בימין אז נ"ח משמאל דדוקא כשיש תחלה בחי' נ"מ שהוא אהבה דבכל מאדך

לדבקה בו כנ"ל ע"ז דוקא ממשיך בחי' ותו"א שהוא ענין נ"ח לתקן קו השמאל אבל בשלא יש מזוזה בימין שהוא בחי' ונ"מ תחלה אינו נמשך ותו"א וכנ"ל שדוקא כשישראל עושים רצונו של מקום אז מלאכתן נעשית ע"י אתרים ולכן מניחה אז בימין שהוא ג"כ מצוה כמו כל המצות שהוא בחי' וימין מקרבת להורות על ההמשכה דותו"א לתקן קו השמאל די במה שמניחה על פתח ביתו מבחוץ להורות שמאיר האור גם ברה"ר טורי דפרודא שגם שם יהי' הביטול וכלות הנפש כו'.

קיצור. ועפי"ז יובן ענין נ"ח משמאל כו' דהנה בזמן כו' עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים כו' דהנה יש מלחמה ומנוחה מלחמה בעבודה הנק' עבודת הבינונים להלחם עם היצה"ר להגביר הנה"א על הנה"ב בסו"מ ועש"ט כנ"ל בענין נר מצוה אך מנוחה הוא עבודת הצדיקים שמואס ברע וא"צ להלחם כלל וזהו שעושים רצונו של מקום היינו אהבה דבכל מאדך וביטול היש לאין אזי ע"י מאיר בחי' ותורה אור ואז מלאכתן נעשית ע"י אחרים שהניצוצות ממילא יתבטלו ונק' אתהפכא כו' לגמרי וזהו"ע נ"ח שהם טמאו כל השמנים היינו חכ' חיצוניות שמטמא חכ' דקדושה חכ' התורה (כמ"ש בסש"ב בפ"ח) וצריכים להמשיך מקור התורה וזהו כשגברו ע"י מסירת נפש התקינו נר חנוכה ברה"ר שיתבטלו הקלי' ממילא וזהו ברה"ר להאיר מקום החשך דוקא כשיש מזוזה בימין דכשיש תחלה בחי' ונ"מ אז אפ"ל ותו"א ולכן כשאין מזוזה כו' מניחה בימין שהוא מצוה כמו שאר המצות ואז נמשך ותורה אור לתקן קו השמאל ולתורות על זה די במה שמניחה לרה"ר כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: אפ"ל כסדר המדרי' לא הי' אפ"ל הבירור שהי' חלשים ומעטי' ע' בתו"א בכ"ה בכסלו.

אפ"ל דכשבטל אליו מצד הגדלות הביטל יותר מהביטל שע"י מלחמה שמנצחו, אתכפי' ואתהפכא.

י"ל חנוכה שמונה נרות אפ"ל ה' הגילוי דלע"ל, וא"כ זהו"ע א' עם תורה אור.

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. הנה בזהר דרי"ו ע"א ר' חייא פתח ואמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ זכאין כו' דקוב"ה קרא לון צדיקים לאחסיין לון ירותת עלמין בעלמא דאתי לאתענגא בההוא עלמא כמ"ד אז תתענג כו' מ"ט בגין דמתדבקין בגופא דמלכא כמד"א ואתם הדבקים כו' ר' יצחק פתח ועמך כו' תנא ר' שמעון דאחסנת ירותא עילאה דההיא ארץ לית מאן דירית לה בר ההוא דאקרי צדיק כו' מ"ט אקרון צדיקי ומ"ט ירתין למטרוניתא בגין דאתגזרו כו' ונטיר להאי ברית כו' [דכל מאן דעייל בהאי ברית קדישא כו' ונטיר ברית אתדבק בגופא דמלכא ואקרי צדיק ועל דא לעולם ירשו ארץ] מאן ארץ דא ארץ החיים. וצ"ל שרש ההפרש בין ר"ח לר"י שלכאו' מאחר שר"י אומר ג"כ מאן ארץ דא ארץ החיים שבכ"מ פי' ארץ החיים היא ביגה לפי שמהבינה נמשך הדרור והחירות, וכענין שארז"ל חירות ממה"מ לכן נק' הבינה חיים [וכגודע מענין אלקי' חיים זמלך עולם] גם מפני כי חו"ב הם תרדל"מ והחכ' נק' חיה כמ"ש והחכ' תחי' לכן גם הבינה נק' חיים. וא"כ מהו ההפרש בין ר"ח לר"י ולמה משנים טעמיהן שר"ח מפרש שלכן נק' צדיקים ע"ש ההתדבקות לאלקות. ור"י מפרש הטעם מפני מצות מילה. וגם צ"ל מה שייך פסוק זה שיהי' הקדמת לחיי יעקב באמ"צ. והענין הוא דהנה במק"מ מפרש שר"ח סובר שע"י שנק' צדיקי' ע"ז באים לעלמא דאתי הוא בחי' בינה שנק' עלמא דאתי, וזהו ע"י הדביקות בה' אלקינו הוא בחי' ז"א ויסוד אימא מסתיים בו"א, ושם הוא בחי' ש"י עולמות [ר"ל בבחי' יסוד אימא שם הם ש"י עולמות דעתיד הקב"ה להנחיל לכל צו"צ]. ורי"צ מפרש על בחי' המל' ואומרו דההיא ארץ לית מאן דירית לה בר ההוא צדיק להיות כי כל מה שנשפע בבחי' המל' הוא ע"י יסוד ז"א ולכן יש כל בחי' המל' בצדיק הוא בחי' היסוד כו'. אך מה שייך לקרות בחי' המל' בשם ארץ החיים יתבאר לקמן אי"ה. ומוצא טעם ע"ז למה נק' צדיקים מפני שמקיימין מצות מילה [ובגין דנטרין ברית ועי"ז מתדבקין בגופא דמלכא ונק' צדיקי' ולכן ירית למטרוניתא. והנה להבין ענין דאתדבקון בגופא דמלכא ועי"ז ירית עלמא דאתי לדעת ר"ח, ולדעת ר"צ הוא ג"כ ע"י דאתדבקון בגופא דמלכא וכמ"ש שכל מאן דאעייל כו' אתדבק רק שסובר שעי"ז ירית מטרוני', והעיקר הוא מצות מילה שעי"ז אתדבק בגופא דמל' וירית למטרוניתא. הנה להבין כ"ז צ"ל תחילה ענין ירידת הנשמה בגוף דידוע שהוא צורך עלי' וצ"ל מהו העלי', והענין דהנה ישראל עלו במח', והנה במח' יש ב' מדריגות גילוי המח' וכח המח', דאותיות המח' הם ג"כ כ"ב אתוון כמו אותיות הדבור, וכמו בדבור הרי הוצאות האותי' מהעלם אל הגילוי הוא ע"י המוצאות אה"ע מן הגרון כו' מ"מ זהו רק הוצאות האותיות מהעלם אל הגילוי, אבל לא ששרש התהוותם הוא מהמוצאות, אלא עצם האותיות חקוקות בעצם הנפש שהנפש מליאה אותיות. כמו"כ יובן במח' שמה שאדם חושב זהו גילוי המח', שהמח' הוא ג"כ גילוי, דהשכל קודם שבא לידי מח' אינו מושג עדיין כלל, רק אח"כ כשחושבו באותיות המח' אז הוא בא לידי גילוי. נמצא שהמח' הוא גם כן גילוי רק שהוא גילוי העלם העצמי לגבי

עצמו וזהו אותיות המח' מל' אתא. ויש כח המח', הם אותיות המח' כמו שהם בעצם הנפש שהם אינם בערך אותיות אלו כלל וזהם מקורי לגילוי אותיות המח'. וזהו כח המח' שבעצם הנפש שבכחו להרהר ולחשוב מח' עד אין קץ. וכמו"כ יובן למעלה ג"כ הגם כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכמבו' במ"א. מ"מ יש שם ג"כ ב' בחי' אלו, גילוי המח' שלמעלה וכח המח', וישראל עלו במח' שרשן מגילוי המח', וכח המח' הוא בחי' כסא הכבוד, כסא כם א' א' הוא אדם בחי' מדות, וכס א' כיסוי לבחי' א', והיינו מח' שהוא לבוש המדות, דמחשבת אדם היא המדה (ובאמת כל עיקר סיבת המחשבות הם מצד המדה שבלב וד"ל) דכשיש לאדם אהבה לאיזה דבר כל מח' הוא באותו דבר בכל פרטיו ואיך שטוב לו הדבר והוא, וכן להיפך כשיש לו יראה ופחד מאיזה דבר כל מחשבתו תקועה בעומק באותו דבר בלי יפנה מזה כלל, הרי שהמח' הוא לבוש להמדה שהמדה מתלבש בהמח' (וי"ל דבמח' מתלבש המדה יותר מבדבור, וכמבו' במ"א דבדבור אינה מתלבשת כ"א לאחר שנתצמצמה וכמו שאנו רואין דכשהוא בהתפעלות המדה א"י לדבר כלל, ומ"מ יכול לחשוב אז בהמדה, ומ"מ אנו רואין כשהמדה מאירה בתוקף עוז א"י לחשוב ג"כ וכמו כשנופל עליו יראה פתאומית מאיזה דבר מתבלבל מחשבתו לגמרי מפני שאז מאיר עצם המדה כמו שהיא (אפ"ל * שמאיר המדה כמו שהיא למעלה מחכ' וכידוע דהמדות בשרשם למעלה מהחכ' (שהחכ' מחליש המדה) דז"א בעתיקא אחיד ותליא. ולכן אנו רואי' דבשעת השריפת ר"ל מתפעלי' גם בנ"א שאינו נוגע להם כלל ומ"מ מתפעלי' עד שמתבלבלים מדעתם לגמרי ואפ"ל שהוא מטעם הנ"ל, אך שמעתי מכ"ק אאמו"ר זצללת"ה (סובות ט"ל) הטעם ע"ז מפני שהוא במשך ממדת המל' וידוע שהוא מדת הפחד לכן הכל מתפחדים, כך נרשם בזכרוני ואיני זוכר בבירור) וזהו כס א' ונש"י שרשן מגילוי המח', וזהו שארז"ל שהנשמות חקוקות מתחת כסה"כ, היינו מבחי' גילוי המח', והעבודה הוא לאשתאבא בגופא דמלכא היינו בחי' המדות שנק' גופין וכמ"ש בת"ז וכמה גופין כו'. ובד"כ העלי' הוא מבריאה לאצי', דמח' הוא עולם הברי', וזהו שעולם הבריאה נק' עולם הנשמות והעלי' הוא בהמדות שהם גופא דמל' ועוד יותר בבחי' אוא"ס שמתלבש בהמדות וכמ"ש והיא נביעא איהי כנשמתא לגופא והיינו המשכת הקו שמאיר בכלים דע"ס דאצי'. וזהו אצי' ל' ויאצל מן הרוח כו' שהוא הפרשת הארת מא"ס וכמבו' במ"א, וגם ל' אצלו וסמוך ממש (ע' בהביאור לד"ה כה כו' אם בדרכי תלך שזהו עיקר ויאצל כו') וכן יובן עד רום המעלות יש בחי' גילוי המח' ובח המח' (ע' בלק"ת פ' נצבים בהביאור לד"ה כי כארץ) ושרש נש"י הוא מבחי' המח' והעלי' היא בבחי' א"ס שמתלבש בהכלים שהוא בחי' חיוהי'. ויובן כן עד רום המעלו' גם באו"ס שלפני הצמצום (ע' בד"ה שובה (שנר' בקצרה) הוא בהד"ה יונתי מ"ם ע"ש). והנה עלי' זו הוא ע"י ירידת הנשמה בגוף ונה"ב דוקא, דשרש הנה"ב הוא מה שנפל בשבה"כ

(אפ"ל : בגוכי"ק חסר סיום החצע"ג, ואוצ"ל לאחרי „אחיד ותליא".

מתהו, וידוע ההפרש בין תהו לתיקון, דבתהו הי' ריבוי האורות ומיעוט הכלים, ובתיקון מיעוט האורות וריבוי הכלים. ואין ההפרש בין ריבוי ומיעוט לבד שהם בערך א' רק שהם מרובים, לא כ"ה אלא שהם בערך אחר לגמרי ורחוקי' זמ"ז. ויובן זה מכמו שאנו רואין ההפרש בין אור השמש לאור הלבנה שלבד שהוא בריבוי יותר ה"ה אינו בערך כלל, או כמו אור השמש לגבי אור היום שהוא אור בפ"ע שאינו שייך להשמש, ואין להם דמיון זל"נ. וע"ד שארז"ל אור שנברא ביום ראשון הי' אדם מביט מסוף העולם ועד סופו, וידוע הפי' שהי' מביט בכל העולמות מסוף עדאת"כ עד סוף עדאת"ג ועכשיו אין אדם רואה רק מיל או יותר מעט הרי א"ן בערך כלל. וכ"ז בתיקון שהוא מיעוט האור וכ"ש בתהו שהוא ריבוי האור שאינו מערך וסוג אור דתיקון כלל וכלל. וסיבת שבה"כ לא הי' מצד מיעוט הכלים שהרי אנו רואי' שבתיקון יש כלים מועטי' שמקבלים אור מרובה, וכמו באברי האדם הרי אבר הראש קטן יותר מהגוף והרגל, ומ"מ כל הכחות הנעלי' הם בראש ג' מוחין חב"ד ורצון וכח הראי' והשמיעה והטעם והריח כו', משא"כ בגוף ורגל הרי שתאור מרובה יותר והכלי הגשמי מועטת מ"מ יכולה להכיל האור, אלא מוכרח לומר שא"ז סיבת השבירה, אלא העיקר מצד ריבוי האור שהוא אור גדול שאינו שייך שיתלבש בתוך הכלי (ע' בד"ה להבין ענין אפרה של יצחק, מ"א, והוא שייך ליונתי מ"ם). והנה הנה"ב כמו שהיא למטה ה"ה מעלים ומסתיר על אלקות ויש לו רצונות זרות ותאוות זרות בתענוגי עוה"ז ונמשך רק אחר תאוות נפשו שהוא רע, אבל שרשו הוא מעולם התהו (ע' בהביאור לונתתי לך כו' ששרשו מחיצוניות המלכי' ע"ש) למעלה מעלה משרש דנה"א, ולכן כאשר הנה"ב מתעורר לאהבה לאלקות האהבה גדולה וחזקה יותר מבנה"א שהרי היא גבוה בשרשו יותר מהנה"א לכן ג"כ גדולה יותר, וע"ז מתעלה הנה"א ג"כ היינו הנשמה המלובשת בגוף, והנה כתי' יעקב חבל נחלתו וכמו החבל כשראשה א' קשור למעלה והשני למטה, כשמושכין ראש א' נמשך ראש השני ג"כ, כמו"כ יובן כאן שע"י שמתעלה הנשמה המלובשת בגוף מתעלה ג"כ שרש ומקור שלמעלה במדרי' עליונה יותר משרשה שהיא מלבושין כנ"ל ונתעלה לאשתאבא בגופא להתקשר בבחי' א"ס עצומ"ה, וכ"ז דוקא ע"י הנה"ב. אך אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן זהו שהקדימו חז"ל תחלה פסוד"ז ושתים לפניה היינו כשיתבונן איך שהמלאכים ושרפי' ואופנים בטלים לאלקות, ושרש הנה"ב הוא משמרי האופנים לכן כשמתבונן ששרשו בטל לאלקות פועלים אצלו הזה, ואח"כ בברכה שני' אהבת עולם מעורר ר"ר על נפשו אשר הורחקה (ואפ"ל שהתעוררו ר"ר הוא על הנה"ב איך שבאמת ניצוץ דתהו שגבהה מעלתה כ"כ כנ"ל ונפלה למטה מטה כ"כ ומתאוה לתענוגי עוה"ז ואינו רוצה להיות מקושר לאלקות שילמוד ויתפלל ויעשה מצות אלא דוה בבהמה היורדת למטה מטה בארץ, והרחמנות על הניצוץ דתהו גדול מאד שנתרחק שלא בערך כלל, דתחילה כמו שהי' בעולם התהו הי' מקושר לאלקות בתכלית הביטול (וכמבו' במ"א בענין בהמה בה מ"ה שעיקר סיבת השבירת הכלים דתהו הי' מצד עוצם הביטול שהי' להם לאלקות זהו בה מ"ה פי' ששם בחי' מ"ה בעצם

ולא הי' הכלי יכולי' להכיל הביטול, ע' בד"ה להבין ענין השתל' עו"ע, ובד"ה יו"ט של ר"ה (ל"א) שם מבואר הענין היטב (וזה דלא כמ"ש בכ"ד שסיבת שבה"כ הוא מצד ישות האורות ולא הי' * להיות התכללות). והנה ידוע דעולם עקודים הוא שהע"ס עקודים בכלי אחד, והיינו מצד עוצם הביטול עד שאין להם כלים מיוחדים אלא כלולים כולם בכלי אחד וגם הכלי הוא אחד יחו"ע, ולפי המתבאר כאן ששבה"כ הי' מצד עוצם הביטול ולא הי' הכלי יכולה לסבול אפי"ל שהביטול עוד גדול יותר מהביטול דעולם העקודים. וצע"ג שהרי בכ"ד נת' שהשבירה הי' בעולם הנקודים שלמטה מעקודים כ"ה ע"פ הרוב (וע' בתו"ח ד"ה בראשית ד"ב שמה שלע"ל בגמר הבירורי' שיתעלו הניצוצות לשרשם מ"מ לא יהי' שבה"כ הוא מפני שיהי' בהם הביטול כמו בעקודים כו', יע"ש באר היטב, וכ"ז כשנא' שסיבת השבירה הי' מצד הישות. אבל כמשנ"ת כאן שהוא מצד עוצם הביטול לא הי' באפשרי להתלבש בכלים כלל צ"ע איך אפשר לתווך שניהם שהביטול הי' גדול מאד עד שא"א להתלבש בכלי ולכן הי' שבה"כ, והשבירה הי' בעולם נקודים שלמטה מעקודים א"כ צ"ל שבעקודים עוד הביטול גדול יותר ומ"מ הם בכלי אחד. וגם צ"ל איך יהי' לע"ל. וע' בד"ה להבין ענין השתל' הנ"ל שכ' שם לחבר ב' הדברים שהאמת הוא שהי' הביטול גדול מאד וא"א שיתלבשו כו' וזהו הסיבה דכשנתלבשו הי' הישות בכ"א אנא אמלוך דוקא וצל"ע שם היטב. וגם צל"ע בד"ה יו"ט של ר"ה הנ"ל). ובסידור ח"א שער הת"ת מבו' שהשבירה הי' בעולם העקודים, ולע"ע א"מ לי הענין כלל, ואני תפלה שהשי"ת יאיר עיני להבין הדברי' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך, אך זה מובן שהניצוץ דתהו כמו שהי' בשרשו הי' בטל בתכלית בבחי' מ"ה בעצם) ונפלה למטה מטה כ"כ שלבד שאין לו הביטול הנ"ל ה"ה מרוחק מאלקות בתכלית והיצה"ר תמיד משוקע בתאוות גשמיים תענוגי עוה"ז ואפי' תאוות היתר ה"ז רע כמשנת"ל בד"ה ת"ר ג"ח (מ"ג) ואין לך נפילה גדולה מזו א"כ הרחמנות על הניצוץ דתהו גדול מאד כן צ"ל לפי המשך דרוש זה). והנה כשיתבונן בכל הנ"ל וכן שיעורר ר"ר על נפשו בעוצם הריחוק שהוא מרוחק מאלקות ואי לזאת יבא לבחי' אה"ר ועזה לצאת מנרתק הגוף וליכלל ולהתבטל באי"ס עצומ"ה לדבקה בו ולא יחפוץ בשום דבר כ"א באלקות לבדו ית' (ולפי הנ"ל יצדק ע"ז משל מאמת חמים שסוכרין אותם כו' והיינו על הניצוץ דתהו כנ"ל) ועי"ז מתעלה הנה"א ג"כ למדריגה עליונה יותר מכמו שהוא בשרשו בבחי' מח', שעי"ז יבוא לאשתאבא בגופא דמל' עצם אוא"ס, וזהו דוקא ע"י ירידת הנשמה בגוף, דהנשמה מצ"ע לא הי' בא לביטול כזה, והגם שמבו' בכ"ד שהנה"א מצ"ע א"צ תיקון, היינו שא"צ בירור מתערובות הרע שאין בו תערובות רע כלל וכמבו' בת"א בהביאור לד"ה מים רבים פ' תולדות וע' בד"ה ויהי לי שור (מ"ג) אבל עליות שייך בו (וע"ד בשבת בורר אסור ומ"מ אז דוקא זמן עליות העולמות, וע' בד"ה ת"ר

---

* הי' להיות: כ"ה בנוכי"ק, ואוצ"ל: הי' יכול להיות.

ג"ח הנ"ל). ועל ל' הקבלה הנה יש שם מ"ה ושם ב"ן ושם ב"ן הוא שנפל בשבירה עד שנעשה למטה יצה"ר ונה"ב, ושם מ"ה מברר ב"ן ואח"כ כשמתברר שם ב"ן עולה בבחי' ס"ג שלמעלה ממ"ה. וידוע דש' ס"ג הוא בבינה. וזהו והחיות נושאות את הכסא שנושאים את הכסא ובחי' אדם שעל הכסא אדם בגימ' מ"ה לבחי' כי לא אדם שלמע' מסדר השתל' והיינו בחי' כתר. והגם שגת"ל דשם ס"ג בבינה הרי בינה הוא כתר דז"א, ועוי"ל שהרי התגלות עתיק הוא בבינה. והנה כ"ז הוא העלי' מלמטלמ"ע אך עיקר הכוונה שיומשך המשכת אלקות למטה בבחי' מל', וזהו ע"י תומ"צ דתרי"ג מצות דאורייתא וז"מ דרבנן הם תר"ך עמודי אור, וכמו העמוד מתבר הגג עם הרצפה כמו"כ ע"י המצות נמשך אוא"ס שבכתר בבחי' מל'. אך המצות הם חסד (דגמ"ח הוא כללות כל המצות) ומצד החסד אפשר שיומשך גם למקום שאינו ראוי לכן צ"ל תורה שנק' תורת אמת אין אמת אלא תורה וע"י התורה יומשך למקום הראוי דוקא, דבחכ' אתברירו, וזהו כל ארחות ה' חסד ואמת, פי' שהאורה והדרך שיומשך המשכת ש' הוי' בעולם שיאיר גילוי אוא"ס בעולם הוא על ידי שניהם דוקא חסד ואמת הם תומ"צ, ובד"פ יש במצות ב' מדריגות אלו, דמ"ע הם המשכת ה"ח במל', ומל"ת הם להפריד הרע הכפי' בכל דבר ודבר. וזהו שא' רי"צ דירית מט' שממשיך המשכת אוא"ס במל', ומ"ט אקרי צדיק ומ"ט ירית למטרוניתא בגין דאתגזרון כו'. ופי' הרמ"ז להיות כי מצות מילה הוא העברת הערלה החופה על עטרת היסוד ועי"ז מפריד בין הטוב ובין הרע כי ע"י חטא עה"ד טו"ר נתערבו טו"ר, לזה ניתנה מצות מילה שיכריתו הערלה התופה על עטרת היסוד בענין רשע מכתיר את הצדיק וצריכי' להעבירה לגמרי, והיינו ענין תאוות איסור שצריכי' להעביר לגמרי מכל וכל ועור הפריעה שתוא נגד ק"נ די במה שקורעין אותה ומבטלים גסותה ובעבודה הוא בחי' כיבוש התאוה שיהי' בלא לב ולב. וכמו אכו"ש שמוכרחי' לאדם, אך הרתיחות הדמים בזה והלעיטה ודוקא דברים הטובים יותר זהו אינו הכרח כלל וכלל וצריך לכבוש יצרו ולכפות א"ע בדברים אלו שלא יהי' רק מה שבהכרח וג"ז לש"ש ואז יכולה להתכלל בקדושה, שזהו שנק' ק"נ להט החרב המתהפכת שע"י העבודה מתהפכת מרע לטוב. וז"ש רי"צ שע"י מצות מילה אקרון צדיקי' ויריית מט', דהנה מצות מילה היא חלוקת מכל המצות, שה"ה מ"ע, שמ"ע הוא להמשיך המשכות אלקות מלמעלמ"ט (והיינו שנמשך ע"י ה"ח אך עצם עשיית המצוה הוא להפריד הרע כמו מל"ת, שהוא העלאה מלמטלמ"ע. דענין פירוד הרע הוא שלא יומשך הנה"ב אחר תאוות הגוף כ"א יהי' לו רצון א' לאלקות, וזהו העלאה מלמטלמ"ע וע"ז ממשיך ה"ח כנ"ל. וזהו מ"ט אקרון צדיקי' בגין דאתגזרון כו' שע"י מצות מילה שהוא העברת הערלה היינו להבעיר גסות הרע לגמרי, ולקרוע עור הפריעה הוא לבטל גסות דק"נ שלא ירצה ויחפוץ בתענוגי עוה"ז כ"א רצון אחד לאלקות לכן נק' צדיק, והו"ע אחד עם ההתדבקות בגופא דמל' שמקושר לאלקות בתכלית כנ"ל וע"ז ירית מטרוניתא שממשיך המשכת אוא"ס במל'. ואח"כ מפרש דבריו כמה דתנינן הנ"ל מאן דאתגזר ועייל בהאי ברית כו' ונטר כו' ואתדבק בגופא דמל'

כו' והיינו כנ"ל שע"י פירוד הרע אתדבק בגופא דמל' שזה"ע פירוד הרע כנ"ל. ועל דא לעולם ירשו ארץ פי' וע"י שמתדבק בגופא דמל' ירשו ארץ היינו ירידת מטרו' שממשיך המשכת או"ס במל' (ובמצות מילה יש שני בחי' אלו כנ"ל) מאן ארץ דא ארץ החיים זית"ל למה נק' המל' ארץ החיים).

ב) **וביאור** הענין יובן ע"פ משארז"ל ע"פ ויתפרז עלה תאנה ויעשו להם תגורות ארשב"י עה"ד תאנה הי', ודרש תאנה שהביא תואנה לעולם, ולכן עשו תגורות מעלים של תאינה דוקא לפי שכל אילן לא רצה לקבלם רק התאנה לפי שבו קלקלו הוכרח לקבלם, ועוד שם במד"ר א"ר יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחייט, ולכאו' צ"ל במה שאמר רשב"י שעה"ד תאנה הי' וכ"ה דעת ר' נחמי' בגמ' ברכות פ' כיצד מברכין, הלא נמשלה תושבע"פ לתאנה דכתי' נוצר תאנה יאכל פריי' ודרשו רז"ל בעירובין דנ"ד מה התאנה נלקטת אחד אחד שלכן היא פטורה מן הפיאה כמ"ש במשנה כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל כו' ולקיטתו כאחד, והיינו לאפוקי תאנה שנלקטין א' א', כך ד"ת היום לומד הלכה אחת ולמחר הלכה א', ואיך גא' שעה"ד תאנה הי'. אך הענין יובן בהקדם מ"ש מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש, ופי' בזהר פ' חקת דקפ"ב שקאי על חובא דאדם קדמאה שעמלו הי' תחת השמש, והיינו בבחי' סיהרא לבד. והענין הוא דהנה כתי' וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקי', פי' שהוי' הוא האלקי' וכולא חד. הגם דכתי' שמש ומגן ה' אלקי' שנמשל ש' אלקי' למגן שכמו המגן מסתיר על אור השמש כן ש' אלקי' מעלים ומסתיר על אור ש' הוי', ויש בש' אלקי' ק"ך צירופי אלקי' שבהשתלשלות ג' עולמות בי"ע נמשך מק"ך צירופי' אלו דש' אלקי' יש ודבר נפרד עד שמבחי' מ"ח צירופי' אחרוני' דש' אלקי' נמשך גם בחי' אדמת בני חם. אבל בחי' ש' הוי' הוא למעלה מבחי' מקור ליש ודבר נפרד כמ"ש אני הוי' לא שניתי, מ"מ ע"ז נא' וידעת כו' כי ה' הוא האלקי' שכולא חד ובחי' ש' אלקי' מקבל משם הוי', וזהו שא' משה אד' למה הרעות לעם הזה, שסבר משה שמה"ד נמשך מש' אד' וש' אלקי', וע"ז השיב לו וידבר אלקי' כו' אני הוי' שכולא חד. ובחי' גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו דוקא, וזהו שאה"כ אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקי' לפי שכולא חד עם ש' הוי'. ומה שנמשל ש' אלקי' למגן שהמגן מסתיר וכנ"ל, אך באמת הגם כי המגן מסתיר אמנם בלא המגן לא היו יכולים לקבל כלל רוב תוקף בהירות השמש. שלכן לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה כו' ורשעים נדונים בה שא"א לקבל רוב תוקף החום מהשמש עצמה א"ל ע"י המגן. ועד"ז יובן בנמשל שהגם ששש' אלקי' מסתיר על אור הוי' וקדושתו, מ"מ הנה זהו בכדי שע"י ש' אלקי' יוכלו הנבראים והנוצרים והנעשים לקבל, ובל"ז לא היו יכול להיות נמשך מש' הוי' כו'. ונמצא כי ההעלם הוא סיבת הגילוי ובזה יובן ענין חובא דאדם קדמאה שעמלו בי' תחת השמש היינו בחי' סיהרא לבד, שע"ז הפריד ש' אלקי' מש' הוי'. וזהו שארז"ל (סנהדרין דל"ח ע"ב) אדה"ר מושך בערלתו הי', והיינו שרש הסתר הערלה נמשך מש' אלקי'

שכשמפרידין ש' אלקי' מש' הוי' יכול להיות נמשך הסתר והעלם גמור ולא ההסתר בכדי שיוכל להיות גילוי כנ"ל כ"א העלם גמור, וכמו ממ"ח צירופי' אחרונ' שנמשך מהם החיות גם לאלקי' אחרים שהם יש גמור. וזהו דעת האומר משוך בערלתו שהמשיך בחי' הסתר הערלה ע"י אשר הפריד שורש כל ההסתרים מבחי' ש' הוי' שנמשל לשמש. וזהו ג"כ דעת רשב"י שאומר עה"ד תאנה היתה, פי' תאנה היא בחי' מל' שמתלבשת במלאך מט"ט שהוא שרו ש"ע, והוא מחציו ולמעלה טוב ומחציו ולמטה רע, ולא שהוא עצמו רע ח"ו כ"א ממנו נמשך חיות גם לבחי' הרע ג"כ, שהרי כתי' ואתה מחי' את כולם שגם סט"א צריכה לקבל חיות מהקדושה. ולכן מחציו ולמטה רע היינו שנמשך ממנו ההשפעה מחציו ולמטה גם לבחי' הרע לצורך קיומו, ומחציו ולמעלה טוב שנמשך ההשפעה לבחי' טוב והוא עצמו כולו טוב.

ג) ועפי"ז יובן ג"כ איך המשילו תושבע"פ לתאנה הרי תאנה היא עה"ד טו"ר אך באמת איתא ברע"מ שתושבע"פ היא אילנא דטו"ר שלכאו' הוא תמוה האיך יאמר על תושבע"פ שהיא אילנא דטו"ר הלא כתי' עץ החיים היא למחזיקים בה. אך פירושו הוא שלפי שתושבע"פ מברר את עה"ד לכן נק' אילנא דטו"ר כי המברר נק' ע"ש המתברר, וכמ"ש הבחי שהדבר המדביק נק' ע"ש דבר המתדבק בו. אבל תושב"כ הוא בחי' עץ חיים שתושב"כ היא למעלה מהבירור של עה"ד טו"ר. וזמ"ש ואת התורה אשר שם משה שארז"ל זכה נעשית לו סם חיים, פי' שכשזכה ולמד תורה לשמה גורם חיבור עה"ד עם עץ חיים, והיינו בחי' תושבע"פ שנק' עה"ד ע"ש המתברר עם תושב"כ שנק' ע"ח ועי"ז נעשית לו סם חיים. לא זכה כגון שלמד תורה בגסות נעשית לו כו' לפי שמפריד עה"ד מע"ח שפירוד עה"ד גרם מיתה כו'. וזהו שא"ר יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחייט, פי' קלקלת עובדך ע"י פירוד עה"ד סב חוט וחייט היינו ענין ויתפרו עלה תאנה לחבר את התאנה הוא בחי' עה"ד עם ע"ח וז"ע יוסף דכתי' בי' בן פורת יוסף פורת אותיות תופר שמחבר ב' העצים דיחו"ע ויחו"ת, ועי"ז מחבר עה"ד עם עץ החיים. וזהו דכתי' לקח עץ א' וכתוב עליו ליהודה כו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים בו' וקרב אותם אחד אל אחד והיו לאחדים בידך. שענין התחברות העצים הוא חיבור עה"ד עם עה"ת, והוא ענין התחברות יהודה ויוסף, יהודה הוא בחי' הודאה הוא בחי' ביטול היש לאין, שהגם שאינו משיג מ"מ מודה שכן הוא, והוא בחי' יחו"ת ביטול היש לאין, ויוסף הוא בחי' יחו"ע איך שלמעלה היש ולמטה אין וכולא קמי' כלא חשיב שזהו בחי' עץ חיים, וקרב אותם אחד אל אחד ע"ד אחד באחד יגשו, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד, וזהו למהוי אחד באחד שגם ביחו"ת יהי' מושג איך שקמי' כלא חשיב. וזהו שא"ר יצחק קלקלת עובדך סב חוט וחייט, היינו לתפור ולחבר עה"ד בעה"ח ע"ד בן פורת יוסף אותיות תופר כו'. ופי' חוט הוא ע"ד שארז"ל כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, שהתורה הוא בחי' חוט שהוא בחי' הקל קול יעקב, קלא קדמאה חסר וא"ו היינו בחי' תפלה שהיא ג"כ

חוט וקלא בתראה מלא וא"ו הוא בחי' קול דתורה שהוא בחי' המשכת החוט. וזהו צוארך בחרוזים שכמו החרוז של אבנים טובות ומרגליות הנה החוט הוא המחבר אותם כן בחי' החוט דתורה ותפלה הם המחברי' ב' העצים, רק שתפלה היא מלמטלמ"ע כנודע ותורה היא מלמעלמ"ט. וזהו סב חוט וחייט שע"י תורה ותפלה עי"ז מחבר עה"ד בעה"ח להיות לאחדי'. וזהו שאה"כ באדה"ר ויתפרו עלי תאנה שע"י התשובה שעשה אדה"ר חיבר בחי' התאנה בחי' עה"ד לבחי' עה"ח. וזהו שאמר ויעשו להם חגורות, שהנו כענין חגור חרבך על ירך גבור, פי' ירך הוא מקור התאות ורומז לבחי' פגם הברית, וע"י שיזכור שיש חרב נוקמת נקם ברית עי"ז יבוא לשמירת הברית. ובזה יובן מ"ש בזהר ויעשו להם חגורות זהו כסוי' דצציתא, שלכאו' אינו מובן מהו שייך ענין החגור לצציתא, אך הענין דבצציתא כתי' פתיל תכלת ותרגומו חוטא דתכלתא, ונודע כי תכלת פי' דאכיל ושצי, שהוא בחי' כורסייא דדינא, וכמ"ש בזח"ב תרומה דקל"ט ריש ע"א שיש כורסייא דדינא דדיינין בי' ד"ב, ויש כורסייא דדינא דדיינין בי' ד"מ, ותכלת היא כורסייא דד"ב, וע"ז ירא וכמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זוני' אחריהם, שזהו ע"י שיתבונן בתכלת דצציתא, וזהו ויעשו להם חגורות על בחי' הירכין שו"ע סב חוטא וחייט שהוא בחי' תשובה ותורה ותפלה חרב נוקמת נקם ברית.

ד) **והנה** ממשנת"ל מובן שע"י המילה וע"י התורה עי"ז נעשה בירור ותיקון עה"ד טו"ר שע"י המילה שמפריד הערלה ומקרע עוד הפריעה שהוא התאות רעות המותרים, וכענין קדש עצמך במותר לך, וכן ע"י שיזכור שיש חרב נקמת נקם ברית עי"ז יתי' זריז לשמור א"ע ולנטור בריתו שלא יבוא לידי טומאה דהיינו שיזהר מלהרהר ביום שלא יבא לידי טומאה בלילה וכן בכל הפרטי' שצריכי' שמירה. וכן ע"י לימוד התושבע"פ שנק' תאינה עי"ז מפרידין הטוב מן הרע וכענין רב יהודה כולא תנוי' בנזיקין הוי שהוא להפריד הרע מן הטוב כו' הנה ע"ז מבררי' את עה"ד טו"ר להיות הטוב בפ"ע ולא יהי' מעורב ברע כו'. וזהו שסובר ר' יצחק שע"י מצות מילה קרא לון צדיקים להיות כי ע"י העברת הערלה מפרידין הרע מן הטוב ולכן ירית למטרוניתא היא בחי' המל' בחי' שם ב"ן שבשם ב"ן דוקא הוא שנעשה הערובות טו"ר כו', וגם כי תושבע"פ נק' תאינה שעה"ד תאינה היתה לפי שמבררת טו"ר והמברר נק' ע"ש המתברר וכנ"ל בענין אילנא דטו"ר. אך עדיין צ"ל למה קורא את בחי' המל' בשם ארץ החיים, והלא ידוע שמבחי' הנוק' נמשך בחי' מיתה ונק' אתר דמשתניא ודוד שהי' מבחי' המל' הי' בר נפלא רק שהאבות ואדה"ר נתנו לו ע' שנה, ולמה קורא אותה ארץ החיים. אך הענין י"ל בשני דרכים הא' כי הנה כתי' אתהלך לפני הוי' בארצות החיים שיש ב' ארצות שנק' חיים והיינו בינה נק' ארץ עילאה ומל' הוא בחי' ארץ תתאה ושניהם נק' חיים, ומה שהמל' הוא אתר דמשתנא זהו בחי' חיצונית המל', ואמנם פנימיות המל' הנק' כלת משה הוא כמו בחי' הבינה ממש, וע"ז אמרו כאמת בתה כו' ולכן מצד בחי' זו נק' המל' ארץ החיים. ועוי"ל לפי שע"י

הבירור שמבררי' עה"ד טו"ר עי"ז ממשיכי' מעה"ח בעה"ד ואז נק' גם בחי' המל' ארץ החיים. וזהו אתהלך לפני הוי' שההילוך הוא בבחי' התורה כמ"ש הליכות עולם לו וארז"ל א"ת הליכות אלא הלכות והיינו כי ע"י ההלכות בחי' תושבע"פ עי"ז נעשה ההילוך להיות בבחי' אתהלך לפני הוי' כו' ואז הוא בארצות החיים שגם המל' נק' ארץ החיים כו'.

ואמנם ר"ת סובר הן אמת כי הבירור דעה"ד טו"ר הוא במל' אבל ז"א הוא בחי' עה"ת, אך ע"י מה נעשה הבירור זהו ע"י התורה שנק' עץ חיים היא וחיי עולם נטע בתוכינו א"כ זהו בחי' הדבקות בה' אלקינו ולא בשם אלקי' לבד כ"א גם בשם הוי' ולכן סובר שעי"ז יורשי' בחי' הבינה שיסוד אימא מסתיים בו"א כו'.

וכ"ז הוא הקדמה להבין ענין ויחי יעקב בארמ"צ, והיינו שע"י היותו באמ"צ עי"ז זכה לחיין עילאין הנמשכי' מהבינה, וכענין דאיתא בזהר על שרה נחתת וסלקת וכענין ויעל אברם ממצרי' שע"י בחי' מצרי' נעשה העלי' של אברהם כו' וכן ביעקב ע"י היותו במצרי' זכה לחיין עילאין הנמשכי' מהבינה לפי פי' ר"ת. וענין שבע עשרה שנה הוא בחי' טוב בחי' יסוד אם יגאלך טוב כו' ועי"ז ירית למטרוניתא לפי פי' רי"צ ולכן פסוק ועמך כולם צדיקים הוא הקדמה להבין ענין חיי יעקב שבאו לו ע"י היותו באמ"צ דוקא לפי ב' הפירושי' דר"ת ורי"צ כו'.

בס"ד

וילך איש מבית לוי כו'. הנה לוי הוא ל' התקשרות והתחברות כמ"ש הפעם ילוה אישי אלי וכתיב ביום ההוא תקראי אישי, דלע"ל יקרא בשם אישי, והנה להבין ענין ההתקשרות והתחברות שעי"ז תקראי אישי לע"ל צ"ל מהו מדרי' אישי, והענין דהנה כתי' לויתן זה יצרת לשחק בו, לויתן הוא ג"כ ל' התקשרות והתחברות כמ"ש וילוו עליך וישרתוך, וכמו הגלוים אליו, ומהלויתן נעשה השחוק, והענין דהנה ידוע דתכלית הירידה הוא צורך עלי', והנה ארז"ל עד שלא גבוה"ע הי' הוא ושמו בלבד שתי' האור כלול בעצמותו, דהנה ידוע דההתהוות כל העולמות הוא רק מבחי' שם שהוא הארה בעלמא שאינו נוגע אל העצם וכמו שם האדם שאינו נוגע לעצם האדם אם יקראוהו בשמו. כמו"כ התהוות העולמות הוא רק מבחי' שם והארה בעלמא, ולכן אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אתה כו' קודם שנבה"ע כו' ולאחר שנבה"ע בשוה מפני שכללות התהוות העולמות הוא רק מזיו והארה בעלמא, וכמו השמש שאין הזיו פועל בו שום

שינוי שגם אם אינו מאיר למטה מ"מ א"ז שינוי בגוף השמש. כמו"כ כללות התהוות העולמות שהוא מבחי' זיו א"ז שינוי ח"ו בעצמותו ית'. וזהו מלך שמו נק' עליהם כמו המלך שאין עצם המלך מתפשט בבני המדינה רק שמו של המלך מתפשט בהמדינה ומזה נופל האימה והפחד על כאו"א, ועצם המלך מרומם ונשגב מעם. כמו"כ יובן למעלה שכל התהוות וחיות העולמות הוא רק מבחי' שם והארה בעלמא וכמו שם המלך שמתפשט על בני המדינה. רק ששם המלך כו' פועל רק האימה והפחד בבני המדינה אימת מל' בכל אחד. ולמעלה השם ה"ה החיות של כאו"א בפרט אבל העצם מרומם ונשגב וקדוש ומובדל מגדר עולמות. והנה קודם שנבה"ע הי' שם זה כלול בעצמותו ומהותו ית', וזהו עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד. ולכאו' מה שייך שם קודם שנבה"ע וכמו שם אדם שאינו שייך אלא לוולתו, אבל לעצמו א"צ השם כלל, כמו"כ למעלה קודם שנבה"ע אינו שייך שם, ומזה אומרים עד שלא כו' הוא ושמו בלבד. והענין הוא דשם ואור זה שהוא מקור להתהוות העולמות, הנה קודם שנבה"ע הי' שם זה כלול בעצמותו, פי' מה שבכחו ויכלתו שיאיר ממנו אור להוות עולמות ונבראי'. והנה כמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש ה"ה בטל בתכלית עד שאינו עולה בשם זיו כלל. כמו"כ יובן למעלה שהאור והזיו כמו שהי' כלול בעצמותו הי' בטל בתכלית עד שאינו עולה בשם זיו כלל, ואח"כ כשהי' צ"ל התהוות העולמות נבראי' בע"ג, ואפי' עולמות עליונים ג"כ אינם בערך הא"ס דאפי' בחי' א"ק נק' ג"כ אדם דבריאה שהוא בריאה יש מאין. ואם הי' גמשך האור כמו שהוא לא הי' התהוות העולמות כמו שהוא עכשיו אלא היו בטלים במציאות בא"ס ונתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתוני' דוקא. וכדי שיהי' מציאות תחתונים צ"ל צמצום ומק"פ שצמצם א"ע כבי' וסילק אורו הגדול על הצד. והנה הצמצום באור א"ס, דבא"ס עצומ"ה אינו שייך שום צמצום ח"ו. אלא הצמצום הוא בהאור הנ"ל שלא יאיר ויתגלה האור כמו שהוא אלא בחי' אחרונה בלבד שבבחי' אור הנ"ל וכמ"ש בע"ח כאלו נא' מל' דמל', ע' בלק"ת בהביאור לד"ה מוצאיהם למסעיהם. וזהו שהי' הצמצום באור א"ס ואח"כ גמשך המשכת הקו שהוא הארה מאוא"ס. וזהו מ"ש בע"ח ש"ח הוא שער שבה"כ פ"ה שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק וחיינו ראשית המשכת הק"ו מאוא"ס ונק' בחי' זו אצי' דכללות, דכמו שאצי' שבפרטיות העולמות הוא גמשך מהעלם אל הגילוי, ולכן נק' עולם האצי' גילוי ההעלם מאלקו' וכמבואר במ"א, וכידוע מענין ברוך קונך שקאי על האצי', כמו"כ יובן באצי' דכללות הוא מה שנמשך מהעלם אל הגילוי. דתחלה הי' הצמצום והיינו שנתעלם האור בהמאור כמ"ש בת"א פ' חיי שרה ד"ה פתח אליהו, ואח"כ כשנמשך הק"ו שהוא הארת אוא"ס שמאיר בגילוי לחיות התהוות העולמות, הנה ראשית גילוי הקו נק' אצי' והוא עתיק לבחי' א"ק שנק' ברי' דכללות. נמצא מבו' מהנ"ל שבחי' האור שמאיר לחות העולמות הוא רק הארה מבחי' שמו שהי' כלול בעצמותו ית'. וזהו מ"ש מלכותך מל' כל עולמים, פי' מל' כ"ע הוא מה שנמשך האור והזיו להחיות העולמות כל עולם בפרט, אבל מלכותך הוא בחי' מל' דא"ס שהוא כמו שהי' עד שלא

נבה"ע שהי' האור כלול בעצמותו ובטל בתכלית באי"ס עצומ"ה ואינו שייך להתהוות העולמות כלל. וזהו הודו על ארץ ושמים שרק אורו וזיוו מאיר בשו"א וכל צבאם להוותם ולהחיותם מאין ליש, אבל עצם שמו הוא כמ"ש כי נשגב שמו לבדו שהוא נשגב ומרומם מגדר עולמות, ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי והוא בבחי' לבדו וכמ"ש ונשגב הוי' לבדו ביום ההוא (וצ"ע עדיין). וזהו אתה קדוש ושמך קדוש דלכאו' הול"ל אתה ושמך קדוש, ולמה מחלק אתה קדוש בפ"ע ושמך קדוש בפ"ע, ואם מחלק ביניהם שהם ב' מדרי' הול"ל אתה קדש ושמך קדוש והי' החילוק בין קדש לקדוש. והענין דהנה שמך קדוש הוא שהוא קדוש ומובדל מגדר עולמות ואינו שייך שיומשך להוות העולמות דאם הי' התהוות העולמות מבחי' האור כמו שהוא הי' מתהוי' עולמות עד אין קץ ושיעור באופן אחר לגמרי לא כמו שהם עכשיו, אלא מה שנמשך להוות הוא רק האירה ובחי' אחרונה מבחי' שמו הוא שנמשך להוות העולמות, אבל עצם שמו הוא קדוש ומובדל מגדר עולמות לגמרי. ואתה קדוש הוא עוד בחי' עליונה יותר מבחי' שמך קדוש. דהנה בחי' שמך הוא שקדוש ומובדל ואינו נמשך בגילוי להוות העולמות מפני שהי' עולמות עד אין קץ כו', אבל מ"מ שייך עליו שם אור שנק' אור א"ס פי' שהוא אור שא"ס להתפשטותו, אבל מ"מ הוא בגדר גילוי אלא שהגילוי הוא א"ס. וגם כמו שהאור כלול בעצמותו היינו מה שהוא ושמו בלבד נת"ל שהוא מה שבכתו ויכולתו שיאיר אור שיהי' ע"י התהוות העולמות, א"כ הרי גם כמו שהוא כלול בעצמותו הוא מקור למקור, שבחי' תחתונה שבו יאיר ויתגלה ויהי' ע"י התהוות העולמות. אבל בחי' אתה קדוש הוא בחי' עצמיות, דאינו שייך לומר ע"ז גם א"ס שהוא ג"כ קריאת שם וקצת תפיסא שאין לו סוף, אלא שהוא בחי' עצמיות שאינו בערך וגדר גילוי כלל וכלל, דכל עצם בלתי מתפשט כלל, א"כ בחי' אתה קדוש הוא קדוש ומובדל גם מבחי' שמך ואינו בערכו וכמו זיו השמש כמו שהוא כלול בעצמותו לגבי עצם גוף כדור השמש. והנה לחלק שם בין קדש לקדוש אינו שייך דגם בחי' שמך הוא מדרי' גבוה מאד ואינו שייך לומר עליו שהוא קדוש בו' שמורת על המשכה שה"ת בעצם אינו בגדר המשכה רק לאחר שנתצמצם היינו שנתעלם האור לגמרי או בחי' אחרונה שבו מאיר בגילוי. ולומר על שניהם קדש אינו שייך שהרי מ"מ הוא (היינו בחי' שמך) מקור למקור לבחי' גילוי, לכן נא' בשניהם קדוש. והחילוק ביניהם יובן במה שמחלקם אתה קדוש בפ"ע שהוא קדוש באו"א ושמך קדוש באו"א וד"ל. והנה מכל הנ"ל מובן שהאור והזיו שמאיר מבחי' שמו להיות מקור לעולמות, הנה קודם שנבה"ע הי' האור כלול בעצמותו שהי' בטל בתכלית וכמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש שאינו • בשם זיו בפ"ע והוא בטל להמאור בתכלית, ואחר שנבה"ע ע"י הצמצום ומקו"פ כנ"ל ה"ה נתפשט ונמשך להוות ולהחיות נבראי' מאין ליש עד שיהי' מציאות יש

שאינו בשם : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : שאינו עולה בשם.

ודבר נפרד היינו מציאות התחתוני' (ע' בד"ה וילך איש מבית לוי (למ"ד) שהביא בשם הרמ"ז בפ' תרומה דקל"ד ב' שאע"פ שיש פירוד בין בי"ע לאצי' היינו בבחי' כלי העולמות, אבל לא בבחי' אור הפנימי המתפשט בהם וע"ש שבחי' הק"ו שמאוא"ס הוא בכל העולמות בשוה יע"ש) א"כ ה"ז ירידה גדולה מאד לגבי האור והזיו שירד למטה מטה כ"כ גם בעולמות התחתוני' לגמרי. וצ"ל שהירידה הוא צורך עלי', והיינו שע"י העבודת למטה ממשיכים מבחי' אתה קדוש בבחי' שמך קדוש. הגם שנת"ל שבחי' אתה קדוש אינו בגדר גילוי דכל עצם בלתי מתפשט, מ"מ בכח הכל יכול הוא שגם העצם נתגלה למטה מטה כו', והיינו ע"י ביטול היש לאין שעושין למטה עי"ז נמשך המשכת עצמיות אוא"ס למטה. וזהו וינוחו בך ישראל מקדשי שמך שישראל הם מקדשי שמך שממשיכים מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש, ואח"כ וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. וידוע דשמחה הוא גילוי, וזהו וישמחו כו' שיומשך בחי' אתה קדוש בגילוי למטה. ע' בד"ה ושאבתם (מ"ב). נמצא שהוא עלי' גדולה מאד שהרי אפי' בחי' שמך קדוש אינו בערך ודוגמא כלל לגבי בחי' אתה קדוש כנ"ל, וכשיאיר ויתגלה בחי' אתה קדוש ה"ז עלי' גדולה מאד. ועל עלי' זו נא' לויתן זה יצרת לשחק בו שע"י ההתקשרות וההתחברות שמחבר הדברי' התחתונים לאלקות עי"ז נמשך השחוק והתענוג העליון כו'.

קיצור, לוי' ל' התחברות כענין לויתן כו' לשחק בו שע"י ההתחברות נעשה השחוק. וביאור הענין, הנה תכלית ירידה צורך עלי', והנה עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ולכאו' מה שייך שמו עד שלא כו'. אך הנה כללות התהוות העולמות הוא מבחי' שמו שהוא רק הארה, ולכן אני הוי' לא שניתי, דאין הארה פועל שינוי בעצם הדבר, והארה זו עד שלא נבה"ע הי' כלול בעצמותו היינו מה שבכחו ויכולתו להוות עולמות ונבראים, ע' בתר"א בד"ה פתח אליו, ואם הי' התהוות העולמות מבחי' שמו כמו שהוא הי' נתהוה עולמות עד אין קץ ושלא בערך כמו שהם עכשיו, אלא צ"ל צמצום כו' התעלמות האור לגמרי ואח"כ המשכת הק"ו מבחי' אחרונה שבו כאילו נא' מל' דמל' דא"ס, וראשית גילוי הקו זהו מ"ש בע"ח שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק, וזהו מל' מכ"ע, מכ"ע הוא בחי' מל' מקור כל עולם אפי' הנק' עולמות הא"ס, היינו בחי' א"ק וע"ק כו'. ומלכותך הוא בחי' מל' דא"ס כמו שהשם כלול בעצמותו, וזהו אתה קדוש ושמך קדוש, שמך קדוש ומובדל, דאם הי' מאיר עתה עצם השם כמו שהוא הי' נעשה אין ואפס, רק בחי' אחרונה שבו אחר הצמצום אפשר להיות מקור לעולמות, ואתה קדוש גם מבחי' שמך קדוש, דשמך הגם שהוא קדוש כו' שאם הי' מאיר בעולמות הי' נעשה אין ואפס מ"מ האור הוא בגדר גילוי ונק' אוא"ס שאין סוף להתפשטותו רק שאין העולמות כלים לגילוי זה, וגם כמו שהשם כלול בעצמותו נת"ל שהוא מה שבכחו ויכולתו כו' הרי הוא מקור למקור שבחי' אחרונה שבו לאחר הצמצום יהי' מקור להתהוות נבראי' מאין ליש. אבל אתה קדוש אינו שייך לומר ע"ז גם א"ס שהוא קצת תפיסא, אלא עצמיות, וכל עצם בלתי מתפשט כלל,

וא"כ שמך קדוש אינו בערך כלל לגבי אתה קדוש. מכ"ז יובן שהאור קודם ברה"ע הי' כלול בעצמותו והי' בטל בתכלית כמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש, ואח"כ נעשה מקור לעולמות ונבראי' מאין ליש, שהק"ו שוה בכל העולמות, וה"ז ירידה גדולה. וצ"ל שהוא צורך עלי', והיינו שע"י עבודה למטה ממשיכים בחי' אתה קדוש. הגם שנת"ל שאינו בגדר גילוי, מ"מ מצד כח הכל יכול אפ"ל שגם עצמיות כמו שהוא יתגלה למטה. וזהו וינותו בו ישראל מקדשי שמך ואח"כ וישמתו כו'. ועל עלי' זו נא' לויתן כו' שע"י ההתחברות כו' היינו ביטול היש לאין נמשך השחוק ועונג העליון שיומשך בחי' אתה קדוש למטה כו'.

קיצור ב'. להבין ענין לויתן כו' לשחק בו. הנה תכלית ירידה צורך עלי' ועד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד השם הי' כלול בעצמותו היינו כמו שבכחו ויכולתו להוות העולמות, ואח"כ נעשה הצמצום בשמו כמו שהי' כלול בעצמותו שלא יאיר רק בחי' אחרונה שבו. ועצם שמו קדוש ומובדל שאם הי' מאיר עתה בעולמות הי' נעשה אין ואפס. וזהו שמך קדוש, אך מ"מ האור בגדר גילוי רק שאין העולמות כלים לו לקבל. ועוד שכמו שהי' כלול בעצמותו היינו מה שבכחו ויכולתו כו' ה"ה מקור למקור שבחי' אחרונה שבו יהי' מקור לעולמות. אבל אתה קדוש אינו שייך לומר גם א"ס רק עצמיות וכל עצם בלתי מתפשט כלל, ומובן ירידת האור דבתחלה הי' כלול בעצמותו בחי' אתה קדוש, ואח"כ נעשה מקור לעולמות. אך הוא צורך עלי' שע"י ביטול היש לאין נמשך בחי' אתה קדוש, דמצד כח הכל יכול לא יש נמנעות כלל, וזהו לויתן כו' שע"ז נעשה השחוק כו'.

ב) **וביאור** הענין הנה ארז"ל לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שכן אלי' לא נענת אלא בתפלת המנחה שנא' ויהי בעלות המנחה ויאמר אלי' עניני ה' כו' וירד אש, ולכאו' צ"ל איך נדמת א"ע לאלי' שחי' נביא ומסר נפשו כו' וכ"ש עכשיו בדורותינו אלה שנתמעטו הלבבות כו', והתורה היא נצחית וצ"ל שגם עכשיו יכול כ"א לבוא לזה שיענהו ה' כמו שענה לאלי', וצ"ל שזהו מפני מעלות המנחה בעצם שיש מעלה במנחה שאז יענה דוקא, ולכן אלי' לא נענה ג"כ אלא בתפלת המנחה ולא בתפלת שחרית וערבית, ולכאו' צ"ל מהו המעלה בתפ"מ, והרי תפ"ש הוא מרובה מתפ"מ ולמה בתפ"מ דוקא נענה, והענין דהנה ארז"ל (ע"ז ד"ג ע"ב) ג' שעות רביעיות יושב ומשחק עם לויתן שנא' לויתן זה יצרת לשחק בו. והנה ג' שעות רביעיות הם בזמן המנחה אז הקב"ה יושב ומשחק עם לויתן. ועפ"ז יובן מה שנענה בתפ"מ דוקא. דהנה ארז"ל המתענה ת"ח בשבת קורעין לו גז"ד של ע' שנה, דאף דשבת הוא זמן העונג מ"מ מותר להתענות מפני שהתענית הוא עונג לו, ומ"מ בגשמיות הרי התענה שסיגף א"ע בשבת לכן צריך לישב התענית לתעניתו, ודוקא כשהתענה בשבת אז קורעין לו גז"ד של ע' שנה, והענין דהנה שבת הוא זמן העונג וכמ"ש אז תתענג על הוי', וכמו שאנו רואין שהמלך בעת שמחתו כשרואה עני עומד בפתח מצוה להכניסו לבית ולמלאות כל רצונו, וכן המלך

בעת שמחתו ה"ה שולח לאסירים חפשי. דשלא בשעת השמחה הרי מלך במשפט יעמיד ארץ, אבל בזמן שמחתו א"י לסבול הצער של חבירו לכן הוא שולח לאסירי' חפשי ומרחם על העני מפני שא"י לסבול הצער. וכמו"כ יובן למעלה דשבת שאז זמן הענג למעלה והוא יושב בצער ומתענה לכן א"י לסבול צער וקורעין לו גז"ד כו'. וכמו"כ יובן כאן דבג' שעות רביעיות שהוא זמן הענג אז הקב"ה יושב ומשחק עם לויתן הרי זמן זה הוא זמן העונג למעלה וא"י לסבול אז הצער לכן הוא נענה. ולכן עיקר הבקשה שהאדם ישאל צרכיו הוא בעת תפ"מ שאז זמן העונג למעלה וכנ"ל.

אך הנה צ"ל משארז"ל ג' שעות רביעיות יושב ומשחק עם לויתן למה ג' שעות רביעיות דוקא. וצ"ל שהטעם שהשחוק הוא בג' שעות רביעיות דוקא מפני שאז זמן תפ"מ ומזה נעשה השחוק, והוא שיושב ומשחק עם לויתן וכמ"ש לויתן זה יצרת לשחק בו משמע שהשחוק הוא מהלויתן, וא"כ צ"ל דלויתן ותפ"מ למטה הוא ענין אחד, ולכן נענה בתפה"מ דוקא מפני שמזה דוקא נעשה השחוק והתענוג למעלה. ולכאו' צ"ל מהו התענוג מתפ"מ כ"כ יותר מתפ"ש וערבית. והענין דהנה רז"ל פליגי בזמן תפ"מ שרבנן סברי זמן תפ"מ עד הערב, ור"י סבר עד פלג המנחה וטעם פלוגתתם דר"י עד פלג המנחה דסובר דתפלות כנגד תמידין תקנו, ותפ"מ הוא נגד תשבה"ע, וזמן הקרבת תשבה"ע הוא בט' שעות ומחצה, ולכן קאמר שזמנה עד פלג המנחה הוא שעה ורביע קודם הלילה. אמנם רבנן סברי דזמנה עד הערב דס"ל כר' יוסי בירושלמי דתפ"מ הוא נגה קטרת דכתי' תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב, ולכן זמנה עד הערב כמו קטרת. ואיפסקא הלכתא דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, וא"כ צ"ל דבמנחה יש ב' הבחי' תשבה"ע וקטרת. דאל"כ למה פסקו דעביד כמר כו' שאם הוא נגד תשבה"ע הי' צ"ל זמנה עד פלג המנחה (ע' בגמ' ברכות דכ"ו ע"ב דרבנן סברי תמיד קרב עד הערב וצ"ע כנ"ל) ואם הוא נגד קטרת הי' צ"ל הל' כרבנן דזמנה עד הערב. אלא עכצ"ל שיש בתפ"מ ב' מדרי' מדרי' תשב"ע ומדרי' הקטרת ולכן דעביד כמר כו'.

קיצור, וביאור הענין הנה ארז"ל לעולם יהא אדם זהיר בתפה"מ שכן אלי' כו' ולכאו' איך נדמה א"ע לאלי', אלא צ"ל שיש מעלה בתפה"מ שאז כולם נענים. והענין דארז"ל רביעיות יושב ומשחק עם לויתן כו' והוא זמן הענג וארז"ל המתענה כו' בשבת קורעין לו גז"ד כו' דשבת זמן הענג למעלה וא"י כביכול לסבול הצער. כמו"כ יובן כאן מפני שאז זמן הענג לכן נענה. אך צ"ל למה השחוק דוקא ברביעיות ומה"ע תפ"מ ללויתן. אלא צ"ל שהשחוק נעשה מתפה"מ. והענין דהנה יש פלוגתא בזמן תפ"מ רבנן סברי עד הערב דס"ל מנחה נגד קטרת תיקנו. ור"י סבר עד פלג המנחה דס"ל כנגד תמידין תקנו. ובש"ע פסק דעביד כמר עביד כו'. וצ"ל שיש ב' מדריגו' בתפ"מ תשב"ע וקטורת כו'.

קיצור ב'. ענין שיהא אדם זהיר בתפ"מ מפני שאז זמן הענג למעלה. ולכן נענה. אך למה זמן הענג בתפ"מ, וצ"ל שהענג הוא מהמנחה. והענין דבתפ"מ יש ב' מדריגות תשבה"ע וקטרת, פלוגתא דרבנן ור"י כו'.

ג) **והנה** להבין ב' בחי' אלו בתפ"מ צ"ל תחלה ההפרש בין קרבנות לקטרת וידוע דהקרבת קרבנות הי' על מזבח החיצון וקטרת על מזבח הפנימי, אבל על מזה"ח לא הקטירו קטרת, רק בשעת הקרבת הנשיאים הי' הוראת שעה שהקטירו קטרת על מזה"ח, והיינו מפני שהי' אז תנוכת המזבח. וכמו התינוק כשמחנכין אותו לילך לביה"ס, פעם ראשונה הולכים עמו גדולי' ונותנים לו מתנות מרובות כדי לחנכו, ואח"כ הולך בעצמו, כמו"כ כדי לחנך את המזבח הקטירו עליו קטרת שהוא מדרי' גבוה יותר, וכמבו' בלק"ת ד"ה זאת תנוכת המזבח ובד"ה זאת חנוכת המזבח (מ"ם). אבל אח"כ הי' הקרבת הקרבנות על מזה"ח וקטרת על מזה"פ. וכנגד זה בעבודה בנפש האדם יש ג"כ ב' בחי' חיצוניות הלב ופנימיות הלב. והנה להבין זה צ"ל תחלה ענין הקרבנו' הנה כתי' את קרבני לחמי לאשי שהקרבנות הם לחם לאשי, אשי הם השרפי' שנק' שרפי' ע"ש שנשרפו בהביטול לאלקות, והו אשי אש שלי. והענין דהנה כתי' שרפי' עומדים ממעל לו וקאי על מ"ש תחלה וארא את אד' יושב על כסא רם כו' וע"ז קאמר שרפי' עומדים ממעל לו, היינו ממעל לש' אד', ולכאו' צ"ל איך שייך שהשרפי' שהם מלאכי' דבריאה ששרש התהוותם הוא מש' אד' בחי' מל' דאצי' יעמדו למעלה מש' אד', היינו למעלת משרשם. אך הענין דהנה איתא בשם הבעש"ט ז"ל דבכ"מ שרצון האדם שם ה"ה כאלו עומד שם. והו שארז"ל מח' טובה הקב"ה מצרפה למעשה, מאחר שרוצה באמת ה"ז כאלו עשה. וכן בהיפך אם רוצה איזה דבר בתענוגי' גשמי' ה"ה נעשה אותו הדבר, וכידוע מה שהראה הבעש"ט ז"ל לתלמידו שור בכובע של שבת והיינו שאותו האיש אכל בשר בתאוה גדולה ונעשה שור והכובע לא נשתנה מפני שהיא בגד של שבת, כך א' כ"ק אאמו"ר זצללה"ה בש"ק ויגש ש' תר"מ, ואני לא שמעתי הדרר). והיינו מפני שרצון הוא הכח הנעלה מכל כחות הנפש ומושל ושולט על כולם, ולכן במקום שרצונו שם כאלו הוא עומד שם. וכמו"כ יובן בשרפי' שהם משיגים איך ששרש חיותם הוא רק משם והארה בעלמא, וא"ס עצומ"ה קדוש ומובדל, ולכן אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי כו' אתה קודם כו' ואתה לאחר כו', והגם שנתהוו העולמות וכמ"ש בראשית ברא אלקי', אך ה"ה מהארה בעלמא שאין הארה פועל שום שינוי בהעצם כנ"ל (פ"א). וזהו שאי' קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות, צבאות הוא שם דברי' אות הוא בצבא דילי', והוי' הוא מקור האורות, והיינו אור המאיר בבריאה. וכדי שיומשך ח' צבאות צ"ל תחלת ג"פ קדוש הם ג' צמצומי' ואח"כ נמשך הוי' צבאות אות הוא בצבא דילי' שהוא רק הארה בעלמא, וכמו אות א' מענין שלם. והשרפי' משיגי'

בגוכי"ק בשוה"ג: נלע"ד קרבנות מגיע' לבחי' שמך קדוש, וקטורת לבחי' אתה קדוש.

זאת ולזאת רצונם וחפצם ותשוקתם ליכלל ולהבטל באוא"ס עצומ"ה שקדוש ומובדל כו', ובמקום שרצונם שם, שם הם עומדים כנ"ל. ובשרפים כל מציאותם הוא הרצון ולכן נק' שרפי' שנשרפו (ע' ביאור ענין זה בד"ה שתי ידות לקרש האי, למ"ד). וזהו שרפי' עומדים ממעל לו למעלה מש' אד' שהוא שרשם שזה רק הארה והם רוצים ליכלל באי"ס עצומ"ה. וע"י ההעלא' ממשיכי' המשכות אלקות למטה שיהי' קדוש ו', דז' בראשו יו"ד שהוא אות הראשון דש' הוי', הוי' ל' מהוה והיו"ד מורה על תמידית ההתהוות וכמ"ש ככה יעשה איוב וממשיכים ש' הוי' (וע' בת"א פ' בא בד"ה בעצם היום הזה בענין שחנה המשיכה האור בבריאה) וג"פ קדוש הם ג' ווי"ן מורה על ההמשכה מג' קוין כו'.

קיצור, והענין דקרבנות הי' על מזה"ח וקטרת על מזה"פ, והו"ע חיצוני' הלב ופנימיות. והנה בקרבנות לחמי לאשי היינו לשרפי'. והענין דבשרפים כתי' ואראה את אד' כו' שרפי' עומדים ממעל לו, ואיך שייך ממעל לבורא, אלא מפני ששרפי' משיגים איך שמקור חיותם הוא רק הארה ועצם א"ס קדוש ומובדל. וזהו קדוש ג"פ הם ג' צמצומים עד שנמשך ה' צבאות שם דבריאה, ורוצים בכליון ותשוקה ליכלל באי"ס עצומ"ה ומאחר שרצונם שם ה"ז כאלו עומדים שם, ועי"ז ממשיכים קדוש ו' בראשו יו"ד, היינו ש' הוי', וג' ווין ג' קוין כו'.

קיצור ב', להבין ענין הקרבנות. הנה שרפי' עומדי' ממעל לו, היינו בכליון ותשוקה ליכלל באי"ס עצומ"ה שקדוש ומובדל מעולמות, ועי"ז ממשיכים קדוש ו' היינו המשכת ש' הוי' כו'.

ד) והנה הקרבנות הם לחמי לאשי הם השרפי', דכמו שהלחם מחזק את האדם שמחבר הנשמה עם הגוף, דבהעדר האכילה יוכל להפרד כו' ח"ו, והאכילה מחבר הנשמה עם הגוף, וכמ"ש באלי' וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום, בכח האכילה דוקא, וכמארז"ל ת"ח אסור להתענות מפני שממעט במלאכת שמים, פי' ת"ח הוא כל מי שעוסק בתורה, ואסור להתענות מפני שעי"ז נחלש גופו ומוכרח למעט במלאכת שמים שמוכרח לבטל מלימוד התורה מפני חלישות כחו, נמצא שהאכילה הוא מחבר הנשמה עם הגוף, כמ"כ יובן למעלה שהקרבנות הם לחם לאשי, דהנה ד' חיות המרכבה הם שרש כל דבר גשמי שלמטה, וכידוע דשרש כל הבהמות הם מפני שור שבמרכבה ושרש כל החיות מפני ארי' ושרש כל העופות מפני נשר, הגם שבהמה הגשמיות אינה בערך כלל לגבי פני שור שבמרכבה שבטל לאלקות תמיד בביטול עצום, מ"מ ה"ז כמארז"ל אין לך עשב למטה שאין לו מזל למעלה המכה בו ואמר לו גדל, הגם שעשב הגשמי אינו בערך לגבי מזל הרוחני ששופע בו חיות, מ"מ ה"ה שרשו שמכה בו ואו' לו גדל שפועל בו הצמיחה מקטנות לגדלות (ע' בת"א פ' וירא ד"ה פתח אלי', ובד"ה אלה תולדות נח, ל"ז) כמו"כ כאן בהבהמה הגשמיות שלמטה שרשה מפני שור שבמרכבה, וכשמקריבי' בהבהמה ע"ג המזבח נתעלה בהבהמה בשרשה פני שור שבמרכבה. אך פני שור הוא

מהשמאל וצ"ל לאכללא שמאלא בימינא לכן הי' האש שע"ג המזבח בדמות ארי', ארי' דאכיל קורבנין, וזהו שנכלל השמאל בימין ועי"ז והחיות נושאו' את הכסא כו'. וכמו לחם הגשמי הגם שהוא למטה מהאדם שהוא מדבר והמאכל חי או צומח, מ"מ ה"ה מחזק את האדם שמחבר הנשמה עם הגוף כנ"ל. כמו"כ הקרבן שהיא הבהמה הגשמיות כשמתעלה לשרשה פני שור שבמרכבה עי"ז והחיות נושאות את הכסא והאדם שעל הכסא בבחי' כי לא אדם הוא. היינו שמתעלי' לבחי' עליונה יותר מכמו שהיו מתעלי' בלתי הקרבן. ועכשיו תפלת כנגד תמידין תקנו, שהתפלה היא ההקרבה דנה"ב וכמ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן, שההקרבה צ"ל מכם היינו הנה"ב שבאדם שיהי' בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר יהי' לו אהבה לאלקות. וזהו שתקנו פסוד"ז ושתים לפניה, דבפסוד"ז מבאר הביטול דמלאכים הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים כו', ואח"כ בברכות ק"ש איך שהשרפי' והאופנים בטלים לאלקות השרפי' אומרים קדוש והאופנים אומרים ברוך, ושרש הנה"ב הוא משמרי אופנים. וכשמתבונן איך שרשו בטל לאלקות נעשה בו הזזה עד שבא להביטול שיהי' בטל לאלקות. וזהו ואהבת בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר יהי' לו אהבה לאלקות. וכמשנת"ל שהקרבן נעשה לחם שעי"ז והחיות נושאות כו', כמו"כ יובן כאן שע"י קירוב הנה"ב ששרשו ג"כ מפני שור רק מפני אדם שבפני שור, וע"י שמקריב הנה"ב ונתעלה לשרשו עי"ז והחיות נושאות את הכסא והאדם שעה"כ לבחי' אוא"ס בחי' כי לא אדם הוא כו'.

קיצור, והנה הקרבנות הם לחם לאשי כמו הלחם מחבר נשמה עם הגוף, כמו כן הבהמה שרשה מפני שור שבמרכבה, ועל ידי שמקריבי' אותה ע"ג המזבח נכלל בשרשה, וצ"ל לאכללא שמאלא בימינא זהו"ע ארי' דאכיל קורבנין, ועי"ז והחיות נושאות כו'. ועכשיו בתפלה ג"כ הקרבת נה"ב שיבא לאהבה לאלקות ע"י הקדמת פסוד"ז וברכת ק"ש איך ששרשו בטל, ושרשו ג"כ מפני שור ועי"ז נעשה והחיות נושאות כו'.

קיצור ב'. והקרבנות לחם לשרפי' כמו הלחם מחבר הנשמה עם הגוף כמו כן כשהבהמה נכללת בחיות המרכבה עי"ז והחיות נושאות כו', וכמו"כ בתפלה הקרבת הנה"ב כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: ונתתי לך מהלכי'.

בס"ד

ד) * **וביאור** הענין, הנה כתי' באתי לגני כו' אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, ואי' במדרש שה"ש פ"ה לגן אכ"כ אלא לגני לגנוני, מקום שהי' עיקרי בתחלה דעיקר שכינה בתחתונים הי' ע"י חטא אדה"ר נסתלקה לרקיע הא' (מלמעלמ"ט) כו' עד ז' דורות שסילקו השכינה למעלה מז"ר, כנגדן עמדו ז' צדיקי' והורידו השכינה למטה, בא אברהם והורידה לרקיע הא' (מלמטלמ"ע) כו' עד שבא משה והורידה למטה בארץ, וכמו שהי' קודם חטא עה"ד שהי' גילוי אלקות, וכתי' ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, שהי' העבודה בג"ע מה שעכשיו הוא תשלום שכר הי' אז העבודה שם, אך ע"י חטא עה"ד שעבר על הציווי דנתיו בשילחין ובגירושין וכמ"ש ויגרש את האדם וישלחהו לעבוד את האדמה כו' (כמ"ש במד"ר בראשית פי"ט וכ"ה במדרש איכה) דמתחלה כתי' אלה תולדות השמים וארז"ל במד"ר בראשית פי"ב כל תולדות שבמקרא חסר בר מתרין אלה תולדות כו' ואלה תולדות פרץ, והיינו דעולם על מלואו נברא שהי' גילוי אלקות למטה, ואח"כ נהסרו ו' דברים כמ"ש במד"ר שם, וי"ל ו' דברים זהו ו' דש' הוי' שהוא"ו אינו מאיר בה', ועל ל' החסידות הוא שאינו מאיר הקול בדבור, וזהו"ע נחר גרוני, שמי שניתר גרונו (בל"א הייזריק) ה"ה מדבר רק בלא קול, ומזה נמשך העלם והסתר למטה וכמ"ש נאלמתי דומי' החשיתי מרחל לפני גוזזי' נאלמה כאלם שאינו מדבר והיינו מה שאינו מאיר הקול בדבור שמאחר שמדבר בלא קול ואינו נשמע כלל ה"ז כמו שאינו מדבר, ובעבודה בנפש האדם ענין נחר גרוני הוא שהגרון שם הם ג' שרי פרעה קנה ושט ורידין, שהקנה שואב כל מיני משקין, והם כל תענוגי עוה"ז שמתענג בהם דמים מצמיחי' כל מיני תענוג, ורידין הם רתיחות הדמים בכל דבר תענוג, ושט כלול משניהם, והם ג' שרי פרעה שר המשקים שר האופים ושר הטבחים, ומקומם בצואר הוא הגרון, וז"ש על צואריו נרדפנו ע' בזח"ג דמ"ה ב' (וע' בזח"א דר"ט ב' שמפרש זה על בהמ"ק וכ"ה במד"ר במקומו, דבהמ"ק נק' צואר וכמ"ש כמגדל דוד צוארך כו' וע' בזהר שם שכ' מה הצואר שפירו כו', וי"ל שהשופרי' שנעשה מן הצואר היינו כשמברכי' ג' שרי פרעה הנ"ל נעשה מזה שופרי, ועוי"ל שופרי כפשוטו ל' יופי כמו שפרה שמשפרת אמרי שפר, והיינו כנ"ל שהקול מאיר בדבור, וידוע דקול הוא בחי' תפארת שהוא בחי' יופי, וע' בסידור בפסוד"ז כבוד מל' יאמרו כו'), וזהו שאנו מבקשי' ושבור עול כו' מעל צואריו היינו לאכפי' לג' שרי פרעה הנ"ל, וזהו"ע מ"ש בזהר בגלותא קוב"ה סליק לעילא ולעילא, והיינו ענין ו' סליק לעילא

בגוכי"ק בשוה"ג: בהוספות ג' שרי פרעה בקדושה.

ד) : ב"ה בגוכי"ק, וכנראה צ"ל : ה).

*) כנראה הכוונה לתו"א הוספות קב, ג.

שאינו מאיר בה' ונהו נעשה ע"י חטא עה"ד, ואפ"ל דזהו דאי' במד"ר פכ"א ע"פ ויגרש שהראה לו חורבן בהמ"ק, וזהו"ע שחסרו ו' דברי' ע"י חטא עה"ד, וכדי שיהי' באתי לגני לגנוני מקום שהי' עיקרי בתחלה שיאיר גילוי אלקות למטה והו"ע אלה תולדות פרץ מלא, הוא ע"י אריתי מורי עם בשמי, אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, ואי' במד"ר בשה"ש שם אריתי מורי עם בשמי זה קטרת הסמים וקומץ הלבונה, אכלתי יערי עם דבשי זה הקטר חלבי' ואימרי קד"ק, שתיתי ייני עם חלבי זה יין הנסכים ואימרי קדק"ל וצ"ל למה דוקא ע"י מצות הקרבנות ע"ז ממשיכים המשכת אלקות למטה יותר משארי המצות שעושים, והענין דהנה אי' במדרש פ' תרומה פי"ג א"ר ברכי' כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה, למעלה זבול וערפל כמ"ש וראה מזבול קדשך וכתי' ומשה נגש אל הערפל, למטה זבול וערפל כמ"ש ה' אמר לשכון בערפל וכתי' בנה בניתי בית זבול לך, למעלה שרפי' עומדים למטה עצי שטים עומדים, למטה כה"ג עומד ומקריב קרבנות ע"ג המזבח למעלה מיכאל עומד ומקריב נשמותיהן של צדיקים (במד"ר פ' הנ"ל ליתא זה, וע' בגמ' חגיגה די"ב ב' וסוף מנחות) ולא עוד אלא שתביבין מה שלמטה ממה שלמעלה שהנית כל מה שלמעלה וירד למטה, ולכאו' צ"ל למה תביבין מה שלמטה דוקא יותר ממה שלמעלה, ולהבין זה הנה כתי' היום לעשותם וארז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, שעיקר זמן עשיית המצות הוא בעוה"ז דוקא שביתן הבחירה לאדם לבחור בטוב, ואפי' אם עבר ח"ו על אחת ממצות ה' מ"מ מועיל לו תשובה דאין לך דבר שעומד בפני התשובה אפי' על עבירות החמורות מועיל ג"כ התשובה ומ"ש אין מספיקין בידו לעשות תשובה היינו שאינו מסייעין לו, אבל מ"מ כשדחק ונכנס מועיל לו התשו', אבל בעוה"ב שם אין שייך מעהמ"צ, וגם אם פגם בעוה"ז שם מקבל הדין ומשפט ע"ז, שאינו יכול להוציא נפשו ממאסר הגוף שם, אלא נדון לפ"ע מעשיו בעוה"ז וצריך זיכוך הרבה עד שתזדכך נפשו כמו כף הקלע היינו שמשליכין אותו בהמח' והרהורי' שהי' בהם בעוה"ז בהבלי עולם, ומתלוצצי' ממנו כו' כמבו' במ"א, ואח"כ בא לגיהנם ואינו מועיל שם התשובה כלל, וצ"ל למה אינו מועיל שם התשו', כ"א בעוה"ז דוקא.

ו) אך הענין הוא, דהנה אנו רואי בעוה"ז התחברות שני הפכים שרחוקי' זה מזה לגמרי, והם הנשמה עם הגוף, שהנשמה שרשה גבוה מאד שישראל עלו במח' ושרשה למעלה ממלאכים, ששרשם מדבור וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, אבל הנשמות שרשן ממח' שמח' הוא מדרי' גבוה מדבור שהדבור הוא רק לזולתו דלעצמו א"צ דבור רק לגלות לזולתו, וגם מה שמתלבש בדבור הוא בחי' אחרונה וכמו עד"מ רב שמשפיע שכל לתלמידו, הנה מה שנשפע בדבור אינו בערך כלל לגבי עצם השכל כמו שהוא בשכל הרב, והמח' מלביש כל השכל בשלימות, וגם אנו רואי' מי שהוא בעל שכל גדול מאד בשעה שנובע אצלו ההשכלה מהעלם אל הגילוי בשפע רב כמעין הנובע אז א"י לדבר כלל בההשכלה מפני שנובע תמיד השכלות חדשות בזה מכח המשכיל, וצריך להתגבר ולצמצם א"ע בצמצום עצום למצוא צנור קטן איך

לגלות ההשכלה (וכידוע מ"ש על האריז"ל שצריך לצמצם א"ע ולמצוא צנור קטן לגלות להם ההשכלה כמ"ש בעה"מ בהקדמה ג' פ"ב) ובודאי במח' יוכל לחשוב אז שזהו ראשית גילוי החכ' מהעלם אל הגילוי, וכ"ז שלא בא לידי מח' א"ו גילוי כלל, וכן מ"ש די לחכימא ברמיזא ונת' במ"א שזהו עצם נקודת ההשכלה שא"א לגלות כלל בדבור ובמח' ודאי מתלבש גם עצם נקודת ההשכלה כמו שהוא בשכל הרב, וכן עצם נקודת ההשכלה שאינו בא לידי גילוי ברמיזא ה"ה מתלבש במח', הרי שהמח' למעלה שלא בערך נגד דבור, וכן מח' שמלביש מדות אנו רואין שהמדות מתלבשי' במח' יותר מבדבור, דכשבאדם מאיר גילוי המדה בהתפעלו' א"י לדבר כלל, וכמו שאנו רואי' דמי שהוא בכעס וקצף גדול א"י לדבר מפני ריבוי הכעס היינו שהמדה מאיר בגילוי רב ובהתפעלות עצומה עד כשנח מכעסו מעט היינו שהמדה אינה בתקפה וגבורתה כ"כ אז יכול לדבר, אבל בהמח' מתלבשת המדה בשלימותה שגם בעת כעסו דהיינו בשעת התפעלו' המדה שהמדה מאירה בתקפה וגבורתה ה"ה חושב או באותו דבר (ע' בד"ה ויחי יעקב, מ"ג) מכ"ז מובן מעלת המח' לגבי הדבור, שהמח' הוא מדרי' גבוה ונעלה ממדרי' הדיבור כנ"ל שמתאחד עם כחות הנפש הנעלי' ביחוד גמור שלא בערך הדבור כלל, ולפ"ז יובן ההפרש בין מלאכים לנשמות דמלאכי' שרשם מדבור וכמ"ש בדבר ה' כו' והנשמות עלו במח' שהוא למעלה מהדבור, וגם אומרם ז"ל עלו במח' היינו מדרי' היותר גבוה במח', דכמה מחשבת' למחשבתא אינון וכמ"ש בזהר שיש כמה מדרי' במח' (וע' בק"י ער' מח' מת' הוא בחי' כתר) ושרש הנשמות הוא מבחי' מתה"ק בחי' א"ק, וזהו שנק' בחי' נשמה שהוא בחי' א"ק אדם דבריאת דכלליות, וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא ששרשת מבחי' טה"ע (והיינו למעלה מבחי' נשמה הנ"ל, ע' בתו"א והוספות ד"ה להבין ענין חנה"א), וכל נשמה היא נשמת דאצי' והראי' ממארז"ל שיוכל כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה האבות אברהם יצחק ויעקב, וגם למעלת משה, ועוד למעלה יותר שיוכל להגיע למדרי' משיח ג"כ, והיינו מצד שרש נפשו שיש בה כל המדרי', ובאמת גם הנשמה כמו שמלובשת בגוף בבחי' מקיף מאיר בה גם המקיפי' דנשמה היינו ח"י (ע' בוה"ב בסבא דמשפטי' דצ"ד ע"ב וע' במק"מ שם, וע' בסה"מ סי' מ"ח ד"ה ותנה האדם, וע"ש בסי' י"ז).

ז) **ותנה** מכל הנ"ל מובן דשרש הנשמה היא גבוה מאד, וירדה למטה ונתלבשה בגוף גשמי שהוא ממשכא דחויא שהוא ק"נ והיא היפך ממש מהנשמה ואינה בערכה כלל, ואעפ"כ הנשמה מתחברת עם הגוף ביחוד גמור, ששניהם יחד נק' אדם, והנשמה מתפעלת ממקרי הגוף שאם בעשה כאב באיזה אבר היינו בגשמיות האבר כמו כשחותך היד הרי מיד הנפש מרגשת, שהגוף בלא הנפש אינו בגדר הרגשה, ומשארז"ל בגמ' (ברכות די"ח ע"ב) ע"פ (איוב י"ד) אך בשרו עליו יכאב (וע"ש במצ"ד וצ"ע) קשה דמה למת כמחט בבשר החי, היינו שמרגישים הכאב מהרימה, צ"ל דהיינו מחמת הקיסטא דחיותא שנשאר גם לאחר כו' וכמבו' במ"א לכן מרגיש כו', אבל הגוף עצמו ה"ה דומם ואינו שייך שירגיש כו', הרי שהנפש מתחבר עם הגוף, ואפי' עצם הנשמה ה"ה

בבחי' מקיף על הגוף (ע' בסה"מ סי' מ"ח הנ"ל) ושייך לאדם זה שהוא שרש נשמתו (ובהסתלק הנפש המלובש כו' מסתלק שרש הנפש ג"כ כו') א"כ ה"ה כל הנשמה מתחברת עם הגוף, והם שני הפכים לגמרי, ולא כמו למעלה המלאכים הגם שיש להם ג"כ גופים והו"ע חומר וצורה מ"מ הרי החומר בערך הצורה, והוא כענין מהתעבות האור נעשה הכלי, והראי' מהגלגלים וצבא השמים שחומרם בערך צורתם, וכמו השמש שיש בו חומר וצורה, היינו נפש וגוף, ואנו רואין שמיד שהנפש אומר שירה מיד פועל ההשתחוואי' בחומר גוף השמש שזהו הילוכו תמיד ממזרח למערב שהו"ע ההשתחוואי' שמשתחות להשכינה דשכינה במערב (וההשתחוואי' נעשה ממילא בחומר הגוף) הרי שהחומר הוא בערך הצורה, וכמו"כ יובן במלאכי' שהגם שיש להם גופי' מ"מ הוא בערך נפשם וכמ"ש הרמב"ן ע"פ עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש כו' שגוף המלאכי' הוא מב' יסודות אש ורוח שהם ב' יסודות הדקי' והרוחנים, והם בערך נפשם, דהצורה של המלאכים הוא מבחי' אש ורוח, שרפי' בהם התגברות יסוד האש יותר, והאופני' יסוד הרוח ובמ"ש כי רוח החי' באופנים, וכן אפי' למעלה יותר בע"ס דאצי' שהם אורות וכלים, הרי הכלים בערך האור עד שיכולים לקבל האור, והראי' דאורות דאצי' אינן יכולים להתלבש בכלים דברי', וכן אורות דברי' אינם יכולים להתלבש בכלים דיצי' לפי שאין הכלי בערך האור, וא"כ הכלים דע"ס דאצי' שיכולים לקבל האור הוא מפני שהם בערך האור דאל"ס לא היו יכולי' לקבל האור, ונהו"ע השבירה שהי' בע"ס דעולם התהו מפני שהכלים לא הי' בערך האור, ולא יכלו לקבל האור ונשברו הכלים, א"כ צ"ל דהכלים דע"ס דאצי' שהם ג"כ כמו גוף ונפש הם בערך זה לזה, אבל האדם הרי נשמתו הוא בחי' מדבר, וידוע דמדבר הוא בחי' כתר, וכנ"ל דישראל עלו במח' בחי' מחה"ק דא"ק, והגוף מד' יסודות שמתוספי' בו ב' יסודות הגסים מים ועפר, שהגוף הוא גשמי ממש ממשכא דחויא שהוא ק"נ כנ"ל הרי שהם ב' הפכים לגמרי מן הקצה אל הקצה שאין הגוף בערך הנשמה כלל כנ"ל, ואפי' משה שנזדכך גופו מאד עד שיוכל לקבל התורה מידו של הקב"ה לידו ממש, מ"מ אינה בערך נשמת משה דכתי' בי' מן המים משיתיהו מבחי' מים דחכ', וכידוע דמשה משה לא פסיק טעמא ביניהו שהי' למטה כמו למעלה, וגופו הגם שנזדכך היינו שנזדכך בערך גופי שארי בנ"א, אבל מ"מ אינה בערך הנשמה שלו, וז"ש ויאמת שם משה שצריך למיתה כו' כדי לצאת מהגוף שלו, הרי שהגוף והנפש הם ב' הפכי' לגמרי כו' כנ"ל, והנה הטעם מפני * דוקא נשמת האדם שרשה מבחי' מדבר שלמעלה הרבה משרש נפש המלאכי' נתלבשה דוקא בגוף גס ועב הרבה יותר מגוף המלאכים הוא מפני שבכח הנשמה לברר ולהפך

בגוכי"ק בשוה"ג: צ"ע בע"ס דאצי' דאחליפו דוכתיי', וצל"ע בשיטות הר"ם רקנטי ובד"ה ויצום (ל"ן).

מפני דוקא: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מפני מה דוקא.

גם גוף גס ועב כזה, משא"כ המלאכי' ניתן להם גוף רוחני יותר מנשמות, מפני שאינם יכולים לברך יותר, ואם הי' להם גוף גשמי לא הי' בכחם להפכו, וכידוע מהגפילים שנפלו למטה, ולא עמדו נגד הגוף, והיינו מפני שאין אור נפשם גבוה כ"כ שיוכלו להפך גוף גס כ"כ, ולכן ניתן להם גוף רוחני בערך אורם שיוכלו להפך חומר גופם לצורת נפשם (וכמו השרפי' שנק' כן ע"ש שנשרפו בהביטול, וגופם נשרף לגמרי, וכל מציאותם הוא רק הרצון לאלקות, וזהו שנתהפך חומר גופם לצורת נפשם, ע' בד"ה שתי ידות הנ"ל) אבל נשמות מפני ששרשם גבוה מאד כנ"ל לכן יכולים לברך ולהפך גוף גס וגשמי כזה ג"כ שזה צריך ג"כ להתברר, ועיקר הבירור דגוף ונה"ב הוא ע"י האדם דוקא, מפני שנשמתו גבוה מאד כנ"ל, ולכן נתלבש נשמה גבוה דוקא בגוף עב וגשמי, אך זה צ"ל * אפשר להיות התחברות שני הפכים כאלו שהם הפכים לגמרי מן הקצה אל הקצה כו' כנ"ל.

ח) אך הענין הוא דכדי שיוכלו להתחבר שני הפכים הנ"ל הוא מפני שמאיר מדרי' גבוה יותר משניהם ע"ז הם מתחברים, וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואינם מכבים זא"ז הגם דמים ואש הם ב' הפכים מ"מ אינם מכבים זא"ז והיינו מפני שמאיר עליהם מדרי' עליונה משניהם לכן הם מתחברי' זה עם זה, וכמו ב' שרים שהם שונאי' ול"ז בתכלית השנאה, מ"מ כשבאים לפני המלך מדברים זה עם זה כשני אוהבי' שלא שונאי' מעולם, והיינו מפני אימת המלך דשות על שניהם, כמו"כ יובן במיכאל וגבריאל שאינם מכבי' זא"ז מפני שמאיר עליהם מדרי' עליונה יותר לכן הם מתחברים, ועפ"ז יובן כאן הטעם שבעוה"ז מתחברי' ב' הפכי' דנשמה וגוף מפני שבעוה"ז מאיר מדרי' עליונה יותר מבעוה"ב, והענין דהנה ידוע דיש שני מדרי' ממכ"ע ומכ"ע, ממכ"ע הוא האור שמתלבש בפנימיות העולם לחיותו בפנימיותו, וע"ז ארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, כמו הנשמה שמחי' את הגוף, הגם שבהנשמה לא יש התחלקות הכחות כלל, מ"מ כשמתלבשת בגוף הרי מתחלק החיות באברי' פרטי' לפעול פעולתו, כח הראי' בעין וכח השמיעה באוזן, ולא ישנו את תפקידם, שכח הראי' שבעין לעולם לא יומשך באוזן וכן להיפך, אלא כ"א פועל פעולתו הפרטיות וכמו"כ בכללות סדר השתל' שהוא בחי' התחלקות כמו מחנה מיכאל באהבה מחנה גבריאל ביראה, שזהו התחלקות שכ"א עומד תמיד במדריגתו בלי שינוי, וזהו מ"ש ואחר הרוח רעש לא ברעש הוי', ואחר הרעש אש, לא באש הוי', ואחר האש קול דממה דקה תמן קאתי מלכא, דג' מדריגות דרוח רעש ואש הם ג' עולמות בי"ע, ואינו מאיר שם ש' הוי' שהכלים דבי"ע א"י לקבל גילוי ש' הוי', ואחר האש קול דממה דקה שהוא בחי' מל' דאצי' תמן קאתי מלכא, ששם מאיר ש' הוי' שהכלים בערך האור שיוכלו לקבל גילוי

---

* צ"ל אפשר : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : צ"ל איך אפשר.

ש' הוי', וזהו בחי' ממכ"ע שהאור מתלבש בפנימיות הכלי והוא לפ"ע הכלי, ולכן כשהושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם כשהי' הגילוי מעט יותר מהחוק הקצוב נתבטלו לגמרי, שהאור צ"ל בערך הכלי דוקא, אבל בחי' סוכ"ע הוא שאינו מתלבש בפנימיות כלל, וזהו שנק' סוכ"ע שאין הפי' שסובב ומקיף את העולם, דבאמת הוא נמצא בכ"מ ממש למטה כמו למעלה שוה דלית אתר פנוי מיני' ואת השמים ואת הארץ אני מלא אני בחי' א"ס עצומ"ה, אלא שאינו מתלבש בפנימיות, ר"ל שאינו נתפס בגדר מקום, ונק' סובב שכמו העיגול שאין בו מעלה ומטה, כמ"כ בבחי' א"ס הסוכ"ע אינו שייך מעלה ומטה דכמו שאינו מושג לתחתונים, כך אינו מושג לעליונים בשוה, השוה ומשוה קטן וגדול, ובתשיכה באורה, דכל נהוראין מתחשכאין קמי' כ"ע אע"ג דאיהו אור צת אור מצוחצח אוכם הוא קדם עה"ע, והנה המלאכי' שואלים אי' מקום כבודו, ואומרים מכה"כ, שבחי' א"ס הסוכ"ע מאיר למטה בעוה"ז, וכמ"ש בסש"ב פמ"ו, הניח הקב"ה כל העולמות העליוני' והתחתונים ולא בחר בכולם כ"א בישראל עמו למטה בעוה"ז, דכאן דוקא מאיר בחי' א"ס הסוכ"ע, ולכן יוכל להיות בעוה"ז חיבור ב' הפכי' גוף ונשמה, מפני שבעוה"ז מאיר בחי' א"ס הסוכ"ע לכן יוכל להיות חיבור שני הפכי' כנ"ל בענין המשל ופחד כו' מיכאל שש"מ כו', ועפי"ז יובן מה שמעהמ"צ הם למטה בעוה"ז דוקא שהמצות הם לברר בירורי' דש' ב"ן שנפלו בשבה"כ, וצריכי' לבררם ולהפכם לאלקות וזהו שייך דוקא בעוה"ז מפני שמאיר כאן בחי' א"ס הסוכ"ע, ויכולים להפוך מרע לטוב, ולכן אפי' אם פגם, מועיל התשובה שיתהפך מרע לטוב ויתקשר באלקו', אבל בעוה"ב אינו מועיל התשו', דעוה"ב הוא לאחר הבירור שכבר נתברר וכ"א על מקומו יבא דוקא וא"א להפוך, וכמו שא"א להפוך מרגל שיהי' ראש, אבל בעוה"ז שהוא קודם הבירור והוא עולם המעשה שמאיר כאן בחי' א"ס הסוכ"ע יכולים להפוך וכמו תוך מ' יום ליצירת הולד שיכולים להפוך

ע"י תפלה כו'.

ט) ועפי"ז יובן מ"ש במד"ר כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה כו' ולא עוד אלא שחביבין מה שלמטה ממה שלמעלה, דהגם דלמעלה מיכאל שר הגדול עומד ומקריב נשמותיהן של צדיקי' ע"ג מזבח ועי"ז ממשיך תוס' ארות מאצי' לברי', אך כ"ז האור שבערך הכלי, שהאור שנמשך ע"י ההקרבה הוא בערך הכלים דבריאה, אבל ע"י הקרבן שמקריבי' למטה ממשיכי' בחי' א"ס הסוכ"ע שלמעלה מבחי' השתל', וזהו אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות ממשיכים בחי' ומדרי' שקדוש ומובדל מגדר עולמות, והיינו בחי' א"ס הסוכ"ע, וזהו יפה שעה א' בתשו' ומעש"ט בעוה"ז מכל חי' עוה"ב, שהכל הוא בחי' ממכ"ע, אבל ע"י תשו' ומע"ט בעוה"ז ממשיכים בחי' א"ס הסוכ"ע כו'.

ועתה צ"ל מ"ש באתי לגני כו' אכלתי יערי עם דבשי, דכדי שיהי' באתי לגנוני שיומשך המשכת אוא"ס למטה בגילוי מקום שהי' עיקרי בתחלה, הוא ע"י אכלתי יערי כו' שהו"ע הקרבנות וכמ"ש במד"ר תנ"ל, ולבאו' והלא

ע"י כל המצות ממשיכים המשכת א"ס הסוכ"ע בעולם, וגם עכשיו שלא יש קרבנות, מ"מ ממשיכים ע"י מעהמ"צ בחי' א"ס הסוכ"ע, ולמה ע"י קרבנות דוקא ע"ז באתי לגני, אך הענין דבקרבנות היו רואי' בעין הגשמי איך שנמשך בחי' רצה"ע הוא בחי' א"ס הסוכ"ע במצוה זו, שהי' יורד אש מלמעלה לאכול הקרבן והו"ע ארי' דאכיל קורבנין ובחי' ארי' הוא מדרי' גבוה מאד אור י"ה היינו אור המאיר בי"ה והוא בחי' סוכ"ע, אבל בשארי מצות הגם שע"י נמשך ג"כ בחי' א"ס הסוכ"ע, אבל אינו מאיר בגילוי בעולם, שנמשך האור למעלה ורק הארה לבד נמשך למטה שמאיר בגילוי בנפשו, אבל עיקר האור אינו מאיר למטה בגילוי ולע"ל יאיר האור שממשיכי' עכשיו ע"י מעהמ"צ יאיר אז בגילוי למטה, אבל עכשיו אינו מאיר בגילוי בעולם, אבל ע"י הקרבנות האיר בגילוי למטה בחי' א"ס הסוכ"ע, וזהו שנא' על קרבנות דוקא נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני שע"י הקרבנות מאיר גילוי א"ס הסוכ"ע בעולם, וזהו באתי לגני כו' שכדי שיומשך גילוי אוא"ס לגנוני מקום שהי' עיקרי בתחלה הוא ע"י אכלתי יערי עם דבשי, שהם הקרבנות שע"ז גילוי אוא"ס בעולם, ועכשיו תפלה במקום קרבנות תקנו שע"י תתפלה נמשך לרפאות החולי' ולברך השנים כו' שמאיר ג"כ בגילוי בעולם כמו בקרבנות כו'.

להבין ההפרש בין תורה לתפלה, ס' אדכרי לי' יומא דתלגא, להבין מה שאוא"ס למעלה עד א"ק כו', בס' בשו"ב, וירא ישראל את היד הגדולה, ס' תרי"ח תרי"ט א"ג וידבר כו' וארא בב"ה בכסלו, ס' בראשית ח"ג, להבין ענין שפיכת הנפש ס' ברוך אתה, עה"מ ד"א, וסמך ידו על ראש העולה, ס' רד"ל, החדש הזה דברו כו' ויקחו איש שה כו' קיצור ויקחו, ס' שמות ח"א עד יתרו, ובראשי חדשיכם ס' ט"ל, לא הביט, אנפי, ויקהלו.

במד"ר שמות פט"ו ויחשוף יערות אלו סמני הקטורת ועי' במ"כ שם, וצל"ע באלשיך בפי' הפ' אכלתי כו', במד"ר ר"פ הנ"ל סמדר נתנו ריח אלו הבינונים שעשו תשובה.

בס"ד

וירד הוי' על הר סיני ויקרא הוי' אל משה אל ראש ההר, ואי' במד"ר פ' בא פי"ב ע"פ כל אשר חפץ הוי' עשה בשמים ובארץ אמר דוד אעפ"י שאמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבנ"א, מ"מ בטל הגזירה, משל למלך שגזר בני רומי לא ירדו לסורי' ובני סורי' לא יעלו לרומי, עמד וביטל הגזירה, כך מתחלה השמים שמים לה' והארץ נתן לבנ"א, ובמ"ת עמד וביטל הגזירה ואני המתחיל וירד הוי' על הר סיני, ואל משה אמר עלה אל הוי', דפסוק זה ואל כו' עלה אל הוי', נא' לאחר מ"ת כמו שפי' הרמב"ן ע"פ זה, וכן משמע מת"י שם שהי' אחר מ"ת, וע' ברש"י שם שפי' שהי' בד' * היינו קודם מ"ת, וע' ברמב"ן שדחה אותו, וע' באוה"ח שם ומ"ש בלי שום חולק, ע' ברמב"ן שהביא דעת ר"י בר"י שחולק והוא במכילתא פ' יתרו פ"ג, ולכאו' צ"ל והלא כתי' תחלה ומשה עלה אל האלקי' שהי' קודם מ"ת קודם שירד הוי' על הר סיני ואיך אמר ואני המתחיל, אך הענין הוא דהנה אמרז"ל בגמ' סוכה ד"ה ע"א אר"י מעולם לא ירדה שכינה למטה, ולא עלו משה ואלי' למעלה, והכתי' וירד הוי' על הר סיני, למעלה מי"ד טפחים, והכתי' ומשה עלה אל האלקי', למטה מי"ד טפחים, ואפ"ל די"ד טפחים היינו ע"ס דאצי' וזהו למטה מי"ד היינו למטה מאצי' כ"א בבריאה, וי"ל דלמטה מי"ד היינו בבחי' חשמל שמקיף לזו"נ שהוא למטה מי"ס דאצי', וז"ש במד"ר יתרו פכ"ח ומשה עלה אל האלקי' עלה בענן וירד בענן והענן זהו בחי' חשמל הנ"ל, ולפ"ז מתורץ מ"ש תחלה ומשה עלה אל האלקי' היינו למטה מי"ס דאצי' שלא נתעלה באצי', ומ"ש בפ' משפטי' ואל משה אמר עלה אל הוי' היינו שנתעלה באצי', וזהו למעלה מי"ד, ועוי"ל דהחילוק הוא בהשמות דכאן כתי' ומשה עלה אל האלקי', ובפ' משפטי' כתי' עלה אל הוי', וא"כ גם אחר מ"ת הי' למטה מי"ד היינו למטה מי"ס דאצי', אך קודם מ"ת בא לבחי' שם אלקי', ואחר מ"ת בא לשי' הוי', וכ"ז בברי', והיינו כענין הוי' צבאות שהוא שם דברי', דצבאות הוא שם שבברי' אות הוא בצבא דילי' והוי' צבאות היינו אוא"ס שמאיר בברי', דשם הוי' הוא מתייחד עם כל השמות, והענין דהנה ידוע שיש ז' שמות שאינן נמחקין אל אלקי', והנה אי' בע"ח ששם אל בחסד ושם אלקי' בגבו' כו', אבל האור הוא ש' הוי' בכולם, שהאור הוא אור פשוט בתכלית הפשיטות ואין שייך בו שום התחלקו' כלל, דהנה שמות של הע"ס חכ' חסד כו' והו רק בהכלים שיש התחלקות כלי החכ' כלי החסד וחכ' אינו חסד וחסד אינו גבו' כו' אבל האור הוא פשוט ואינו שייך בו התחלקות חכ' וחסד כו' כלל, ומה שנק' אור החכ' אור החסד הרי בק' האור חכ' או חסד, אי' בפרד"ס שהוא כמשל המים שמשתנים לפי גוון הכלים דהמים בעצם אין בהם שום גוון כלל, וכשנותנים אותם בכלי אדומה או המים אדומי', וכשנותנים אותם בכלי ירוקה המים ירוקי' והנה זה שהמים כשהם בתוך הכלי אדומה הם אדומים, א"ז נעשה שינוי בעצם המים שעצם המים נעשי' אדומי', שהרי

שהי' בד' : כ"ה בגוב"ק, ואוצ"ל: שהי' בד' בסיון.

בששופכי' המים אח"כ מתוך הכלי ה"ה בגוונם כמו שהי' מקודם, ונמצא מה שהיו אדומי' בעת שהיו בכלי האדומה, זהו רק שנראי' כך מפני גוון הכלי, אבל בעצם הם בגוונם הקדום ולא שנעשה בהם שינוי בעצם, וכמו"כ יובן בהאורות דע"ס דאצי' שהוא אור פשוט שאינו שייך בו שום התחלקות כלל, ומה שנק' אור החכ' אור התסד, זה רק שמשתנה לפי גוון הכלי שכשנמשך בכלי החכ' הוא חכ' וכשנמשך בכלי חסד הוא חסד והוא רק מצד הכלי, אבל לא בעצם האור שהאור החכ' אינו אור החסד כו' כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות בלי שום התחלקות כלל, וי"ל כמו רב המשפיע שכל לתלמידי', וזה מקבל את השכל בעומק יותר וזה אינו מקבל העומק, ושניהם מקבלים את אותיות הרב בשוה, רק שזה מבין את עומק ההשכלה מתוך האותיות וזה אינו מבין את עומק ההשכלה כ"כ כמו חבירו, ואינו נמצאי' אצלו כ"א האותיות, ומעט עומק ההשכלה, או שאינו מבין עומק ההשכלה כלל, מ"מ שכל הרב א' הוא האם נא' שזה שינוי בשכל הרב, כמו"כ יובן למעלה שהשינוי הוא רק מחמת הכלים המקבלי', אבל האו"ס פשוט בתכלית הפשיטות בלי שום התחלקות, וחתו שהאורות של כל הספי' הם שם הוי', דש' הוי' נק' שם העצם.

ב) **וביאור** ענין שם העצם יובן עד"מ מגוון לבן שנק' גוון עצמי, פי' שאינו דבר נוסף על העצם, ולא כמו שארי גוונים שהם דבר נוסף על העצם ולא שהעצם כן אלא שנצבע להיות כן, משא"כ גוון לבן אינו דבר נוסף על העצם, אלא הוא הוא העצם שהעצם הוא לבן, וכמו באמת שאינו מצוי כלל מציאות גוון שיהי' צבעו לבן ממש, ומה שיש גוונים הלבנים אינם בערך לעצם לבנונית כמו שהוא בעצם, וכמו שאנו רואי' פשתן הלבן לא יש דוגמתו בצבע כלל שיהי' צבעו לבן כמוהו, שהפשתן הם לבן בעצם ומה שמכבסי' את הפשתן הנק' גיבלייכט ועי"ז נעשה לבנים, היינו להסיר מהם העפרורית שבהם והשחרות שנדבק בהפשתן וממילא מתגלה לבנוניתו, אבל לא שהכביסה פועל בו בעצם כמו הצבע בדבר הנצבע כו' נמצא שגוון לבן חלוק מכל הגוונים שכולם הם דבר נוסף על

בגוכי"ק בשוה"ג: שינוי השמות חכ' חסד כו' זהו רק לפי מעלת הכלים איך שמקבלי' האור, וי"ל עד"מ תלמידי' המקבלי' שכל מהרב זה מקבל וכן זה וזה באו"א זה * הרי שכל א' וזה אינו מקבל והכל משכל אחד שהוא שכל הרב.

צ"ע אם זה ** מכוון למש"כ כי זה מפני שאור השכל בא ע"י אותיות כו'.

גוון לבן אינו דבר נוסף, וכן בשארי שמות כח הגבול והבבע"ג, עד שלא נבה"ע, שיעור בעצמו בכח, חיוהי וגרמוהי.

---

*) בפאקסימיליא מגוכי"ק יש באן תיבה אינה ברורה.
**) כנראה הכוונה למשל הרב המשפיע שכל לתלמידי'.

העצם, משא"כ גוון לבן הוא גוון עצמי שאינו דבר נוסף על העצם, וכמו"כ יובן למעלה שש' הוי' נק' שם העצם שאינו דבר נוסף על עצמותו ית' והגם ששארי שמות הם ג"כ אינם דבר נוסף על העצם ח"ו, והיינו שמה שנק' חסדן או רחמן ושם אל בחסד ושם אלקי' בגבו' הם אינם דבר נוסף על העצם אלא הם א"ס עצומ"ה, ומוכרח לומר כן שהרי אנו קוראין בשמות אלו חנון ורחום אל אלקי', וארז"ל ע"ם בכל קראנו אליו ואליו ולא למדותיו, ואם נאמר שהבינויי' וכל השמות לבד שם הוי' אינם עצמות אלקו' ח"ו איך אנו קוראין בשמות אלו ובהבינוים אשר דבר זה אסרו רז"ל, מוכרח לומר שהם א"ס עצומ"ה ממש, ומ"מ אינם נק' שם העצם כ"א ש' הוי' לבד נק' שם העצם.

ג) **והענין** דהנה אי' בזהר איהו וחיוהי חד איהו וגרמוהי חד, פי' חיוהי הם האורות וגרמוהי הכלים כן פי' בע"ח ובאגה"ק ד"ה איהו וחיוהי, והנה מה שאיהו וגרמוהי חד הוא מה שאיהו מתייחד עם גרמוהי לברוא בהם וע"י מאין ליש, והיינו ג' עולמות בי"ע עד עוה"ז הלזו תגשמי שנראה ליש ודבר נפרד לגמרי הגם שבאמת אין לך שום דבר נפרד כלל שאין לך דבר שחוץ ממנו, וגם לאחר הצמצום וסילוק האור שנשאר חלל ומקו"פ אין הכוונה שנשאר חלל ריקן לגמרי ח"ו אלא האור הוא ממלא את החלל כמו קודם, והתפרש הוא רק בין העלם לגילוי, שבתחילה האיר שם גילוי האור, ועכשיו נמצא שם ההעלם, אבל א"ס הוא ממלא את החלל גם עכשיו לאחר הצמצום ומק"פ וכמ"ש באוצ"ח בתחלתו בהג"ה שמ"ש באוצ"ח בפנים שנעשה הצמצום באמצעיתו שסילק האור על הצד כביכול ונשאר מקו"פ, כ' ע"ז לא מקו"פ לגמרי אלא שנשאר רשימו בתוך החלל כו' ע"ש, ואין עוד אפי' בחללו ש"ע, וע' בד"ה מים רבים (ל"ו) וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני הוא בחי' א"ס עצומ"ה וכמו שהאדם אומר על עצמו אני הכוונה על עצמותו כמו"כ אני מלא הוא א"ס עצומ"ה שנמצא למטה כמו למעלה ממש, ועוד יותר וכמ"ש בתו"א פ' וירא ד"ה פתח אליו, אך מ"מ ה"ה העלם כנ"ל ובאמת הוא שא"ס נמצא למטה ממש דאני מלא כנ"ל, אך מ"מ אינו נראה לעינינו, אלא שנראה לנו העולם ליש ודבר נפרד, אמנם זה מוכרח לומר שיש חיות המחי' את העולם, וכמו שהנפש המחי' את הגוף, הגם שאין אנו רואים את הנפש כלל, ואין אנו יודעים מה הוא, אבל זהו בלי ספק שיש נפש המחי' את הגוף שה"ה חי ויש בו תנועה ומוכרח לומר שיש דבר המניע, שהרי בצאת הנפש כו' ה"ה כאבן דומם בלי שום תנועה כלל וא"כ כשהוא חי והוא מתנענע מוכרח לומר שיש בו נפש המחי' אותו, וכמו"כ יובן שהגוף גם לאחר הסתלקות הנפש מוכרח לומר שיש בו דבר המחייהו לבד הקיסטא דחיותא שנשאר גם אח"כ, שזהו הרגש הנפש ממקרי הגוף, ולכן קשה רימה למת כו', אלא בעצם מה שהגוף הוא בדמותו ובצלמו כמו שהי' קודם עד שלא נסתלק הנפש, ובהסתלק הנפש ממנו לא נתבטל מציאותו לגמרי אלא

בגוכי"ק בשוה"ג: הנפש מחי' ולא מהווה.

שאינו חי אבל הוא בדמותו ובצלמו כמו שהי' מקודם, וא"כ מוכרח לומר שגם בעת שהוא חי מצד הנפש שמתלבש בו הנה הנפש רק מחי' אותו אבל לא שמהווה אותו מאין ליש דאל"כ הרי בהסתלק הנפש מהגוף הי' צ"ל אין ואפס מהגוף ושיפרדו ממנו הד"י כמו שהי' קודם שנברא, אלא מוכרח לומר שהגוף יש לו שרש בפ"ע וכמו העץ שהוא צומח גם לאחר שכורתי' העץ ולא יש בה עוד נפש הצומחת וה"ז דומם, מ"מ יש בה כח המחזיק אותה להיות במציאותה כמו שהי' קודם שכרתו אותה ולא יתפרדו הד"י שבה, והיינו כח המרכיב הד"י שבה, וכן בכל דבר ודבר ה"ה מד"י ויש כח המרכיב הד"י שאינו בכלל הד"י, שהרי עצם הדבר לא יש בו צורת הד"י וכמו עץ שמציאותו הוא מהתכללות הד"י, ולו עצמו צורתו אינה מאחד מהד"י לא אש רוח ולא מים ולא עפר, וזה ודאי דמציאותו הוא הד"י, וכשיפרדו ממנו הד"י לא יש שום מציאות, ולמת אין לו צורה א' מהד"י, אלא מוכרח לומר שיש כח המרכיב הד"י, וזהו מציאותו הגשמי של העץ, והיינו בחי' א"ס עצומ"ה שזהו עיקר קיום מציאות הגשמי שיהי' בגשמיותו לבד מה שיש בו נפש הצומחת שפועל בו הצמיחה מקטנות לגדלות או נפש החיוני' שפועל בו התנועה, ומצד בחי' זו הוא בדמותו ובצלמו גם לאחר שכורתים העץ שמסתלק ממנו נפש הצומחת וכן בבע"ח לאחר שמסתלק ממנו נפש החיוני' כנ"ל, וכח זה שבגוף הגשמי המקיימו להיות גשמי זהו בחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי לברוא בהן וע"י מאין ליש שיהי' נראה ליש ודבר נפרד, וכמו"כ יובן בבחי' גרמוהי עצמו שהם כלים דע"ס דאצי' שמה שם אל בחסד ושם אלקי' בגבו' כו' היינו בחי' החיות של הכלי עצמו שזהו בחי' איהו והוא בחי' א"ס עצומ"ה כו' כנ"ל.

ד) ועפי"ז יובן מה ששארי שמות שאינם נמחקי' אינם נקראי' שם העצם כ"א ש' הוי' נק' שם העצם, הגם ששארי שמות ג"כ אינם דבר נוסף על עצמותו ח"ו והם א"ס עצומ"ה בחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי שם אל בחסד כו' ששם אל הוא האור המחי' ומקיים עצם מדת החסד חיינו כלי החסד לבד האורות שמתלבשי' בהכלים בפנימיותם להיות חי וכנ"ל במשל גוף ונפש האדם ושם אל זהו האור מבחי' איהו שמתייחד עם כלי החסד, ומ"מ אינם נקראי' שם העצם, והענין דהנה מדות דאצי' שהם כלים דמדות דאצי' הם מקורים להתהוות העולמות יש מאין שיהי' מציאות היש וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שבנין העולם הוא ממדת החסד וכמ"ש בת"ז כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא, אבל לאו דאית לך צדק ידיעא כו' ולאו מכא"מ כלל זה קאי על האור שקאי על מה דפתח תחלה אנת הוא עה"ע כו' והוא גביעא איהו כנשמתא לגופא וידוע שז"ע המשכת הקו שנמשך בכלים דאצי', והנהגת העולמות להיות בחי' גבול ומדה זהו מהכלים דאצי' ומאחר שהם מקורים להיות מציאות הגבול מוכרח לומר שיש בהם ג"כ כח הגבול, וכמארז"ל ע"פ גדול אדונינו ורב כח שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפי' רבבות פרסאות, והגם שהוא מספר גדול והפרסאות הם פרסאות שלמעלה מ"מ ה"ו הגבלה במספר רל"ו אלפי' רבבות (ע' בד"ה חיי שרה) ואפי' שרש ומקור המדות שהוא בחי' תבונה

בן ובת, הרי כתי' ולתבונתו אין מספר ומבו' במ"א הקושי' דהל"ל אין חקר והתי' ע"ז דאם הי' אומר אין חקר הפי' שאינו בגדר מספר כלל, לכן או' אין מספר פי' שאין שם מספר להניח עליו, אבל הוא בגדר מספר, וכמו אשר לא יספר מרוב, שהוא ריבוי כ"כ עד אשר לא יספר שאין להניח עליו שם מספר, שלא יש מספר גדול כ"כ, אבל הרי כולו בגדר מספר, א"כ ה"ז הגבלה, ובד"כ כלים דאצי' ה"ה מגבילים האור, ואף אם נא' שבזה אינם מגבילי' את האור, שיוכל להתפשט בלי גבול אף כמו שמתלבש בכלי ואין הכלי מגביל עליו בזה (ע' בד"ה שיטת הר"מ מרקנטי, ובד"ה ויצוום, ל"ז) אבל בזה הם מגבילים שהוא חסד ולא גבורה, או חב' ולא חסד ולא נצח כו' א"כ הרי כלליות הכלים דע"ס הם גבול או כח הגבול, וא"כ שרש שרשן של הכלים שזהו בחי' איהו שמתייחד עם גרמוהי מוכרח לומר שיש בו ג"כ גבול, הגם שהוא א"ס עצומ"ה ומה שיך לומר גבול, אך באמת הכוונה לא שהוא גבול ממש כמו גבול גשמי ח"ו או אפי' כמו גבול שהע"ס דאצי' שנק' גבול, אלא שנק' כח הגבול שבא"ס שהוא א"ס ממש ומ"מ הוא כח הגבול שיש בחי' הגבול שבא"ס וכמ"ש בעה"ק שא"ת שא"ס הוא הכח הבבע"ג ואין לו כח בגבול אתה מתסר שלימותו וא"ס הוא שלימותא דכולא אלא כשם שיש לו כח בבע"ג כך יש לו כח בגבול, וזהו כח הגבול שבא"ס, שהוא א"ס ומ"מ הוא כח הגבול דמצד א"ס הכל יכול לא יפלא ממנו דבר ויכול להיות שאם שהוא א"ס ומ"מ הוא כח הגבול היינו שרש ומקור הכלים דאצי' שנק' כח הגבול הנמצא ממנו תחלה עד הגבול היותר אחרון שבעוה"ז הגשמי שהוא א"ס עצומ"ה היינו הכח המרכיב הד"י כנ"ל.

ה) ועל ל' הקבלה הנה שרש ומקור הכלים הוא מבחי' רשימה שנשאר לאחר הצמצום בידוע דכשהי' הצמצום ומק"פ היינו שנתעלם האור בהמאור הרי אין דבר שבקדושה נעקר ממקומו לגמרי ונשאר רשימה מהאור, והנה ענין הרשימה מבואר בלק"ת בביאור לד"ה את שבתותי תשמורו ובד"ה להבין מ"ש באוצ"ח בשם העה"מ שהם אותיות דרל"א שערים, ומוכרח לומר שהרשימה לא נגע בה הצמצום כלל, דהנה יש צמצום, ונגע בו הצמצום, צמצום הוא במקום החלל, ונגע בו הצמצום הוא בבחי' עיגול הגדול שלפני הקו, ופי' עיגול הגדול שלפני הקו הוא, דהנה בתחילה הי' אוא"ס ממלא את כל מקום החלל, ואח"כ כשהי' הצמצום אי' בע"ח ובאוצ"ח ובמב"ש שהצמצום הי' באמצעו ממש, ובעיגול ולא בריבוע וע"ש הטעם ע"ז, והאוא"ס המקיף את מקום החלל נק' עיגול הגדול שלפני הקו, ובעיגול זה נגע בו הצמצום ולא צמצום ממש, דצמצום ממש הי' במקום החלל שבתחלה הי' אוא"ס ממלא את כל מקום החלל ואח"כ נסתלק האור לגמרי ממקום החלל שאינו מאיר שם כלל בגילוי כ"א ההעלם נמצא שם

בגוכי"ק בשוה"ג: בבוך פערטיל בסופו.

ש' הוי' ש' העצם, אני הוי' הוא שמי י"ל בדרך אפשר שהוא ש' הוי' שבכלי התי"ת ועדיין צע"ג.

כנ"ל, וזהו צמצום ממש, אבל בעיגול הגדול שלפני הקו רק נגע בו הצמצום דהאוא"ס שהאיר בגילוי בתוך החלל כביכול סילק אורו על הצד בבחי' עיגול הגדול שכל האור הוא שם ולא יצא לחוץ כלל, א"כ אינו שייך לומר ע"ז צמצום ממש, דצמצום הוא סילוק האור לגמרי, וכאן הוא להיפך שכל האור בשלימות הוא שם בהעיגול הגדול רק נגע בו הצמצום היינו שיהי' רק שם ולא יתגלה לחוץ כלל, וזהו שנק' נגע בו הצמצום, אבל אותיות הרשימה צ"ל שלא נגע בהם הצמצום כלל, שה"ה רושם שנשאר מבחי' א"ס שלפני הצמצום משום שאין דבר שבקדושה נעקר ממקומו לגמרי כנ"ל ואם נא' שנגע בה הצמצום, א"כ א"ז רושם מבחי' א"ס שלפני הצמצום אלא מוכרח לומר שלא נגע בה הצמצום, והגם שמבו' שם שגם בהאותיות דרשימה נגע בהם הצמצום שהרי קודם הצמצום הי' אוא"ס ממלא את כל מקום החלל בגילוי ע"י האותיות הנ"ל והצמצום נעשה שנסתלק האור שאין האותיות מגלים האור, א"כ הרי נגע הצמצום באותיות הרשימה, אמנם זהו רק בפעולת האותיות שתחלה היו מגלים האור ועכשיו אינם מגלים, אבל עצם האותיות לא זזו ממקומן, וגם בפעולת האותיות שנגע בהם הצמצום א"ז מצד האותיות כ"א מצד האור שאינו מתגלה ע"י האותיות, ולא שבהאותיות לא יש כח לגלות האור שהאותיות ביכולתם לגלות האור כמו שהוא עכשיו ג"כ, ומוכרח לומר כן, דאם נא' שנגע הצמצום גם בעצם אותיות הרשימה א"כ איך ממשיכים ע"י תומ"צ תוס' אורות מא"ס שלפני הצמצום ונמשכי' ע"י בחי' הרשימה שהאותיות דרשימה מגלים האוא"ס שלפני הצמצום, וידוע דהמגלה צ"ל למעלה מהמדבר המתגלה או לכה"פ שוה לו, ואם נא' שהאותיות דרשימה נגע בהם הצמצום איך הם מגלים בחי' אוא"ס שלפני הצמצום, אלא מוכרח לומר שהאותיות דרשימו לא נגע בהם הצמצום כלל, ויובן זה מהמשל המבואר בלק"ת בביאור לד"ה את שבתותי הנ"ל על ענין הצמצום ושנשאר רשימה לאחר הצמצום הוא כמו עד"מ לימוד התוס' שנכתבה השכלת ר"י בעל התוס' בדיו על הנייר באותיות, הנה האותיות אינם עצם ההשכלה אלא שמתוך האותיות מובן השכלת ר"י בעה"ת ע"ה עומק סברתו והשכלתו, ודוקא מי שהוא בר שכל בעצם מבין ההשכלה מהאותיות, אבל מי שאינו בר שכל אף שמבין את האותיות עצמן מציאותם ומהותם ותופס האותיות מ"מ אינו מבין את השכל מתוך אותיות כלל, ולא נשאר אצלו כ"א האותיות ולא עצם ההשכלה שבתוך האותיות, וכמו"כ יובן ענין הצמצום הוא שנתעלם האור שהי' מאיר בתחילה בגילוי בתוך האותיות ואח"כ נתעלם האור שאינו מאיר מתוך האותיות ונשאר הרשימה היינו שנשארו רק האותיות שמתוך האותיות אינו מובן השכל והו"ע הצמצום שהי' בפעולת האותיות שאין האור מאיר ע"י בגילוי, אמנם הנה מבואר במשל הנ"ל שמהאותיות אינו מובן השכלת ר"י בעה"ת נבג"מ, היינו דוקא מי שאינו בעל שכל אינו מבין מתוך האותיות אבל מי שהוא בר שכל ה"ה מבין מתוך האותיות כל עומק השכלת ר"י בעה"ת, וכמו"כ יובן למעלה שהצמצום שהי' בהאותיות הוא שאין האור מאיר בגילוי ע"י האותיות כמו שהי' קודם הצמצום שהי' אוא"ס ממלא את כל מקום החלל בגילוי ע"י אותיות אלו נמצא שהצמצום הוא רק בהאור, אבל האותיות עצמן בכוחם ויכולתם לגלות גם עכשיו את האור וכנ"ל

במשל שמי שהוא בר שכל ה"ה מבין מתוך האותיות את עומק השכלת ר"י בעה"ת, א"כ מכ"ז מובן שבהאותיות הרשימה לא נגע בהם הצמצום כלל, והוא הוא רשימה מבחי' אוא"ס שלפני הצמצום, אך מ"מ אף שלא נגע בהם הצמצום מ"מ ה"ה אותיות וידוע דאותיות הם גבול שמגבילי' את השכל ובנ"ל שהאותיות מגבילי' שזהו השכלת ר"י ולא השכלת ר"ת עד"מ וגם הם מעלימי' על עצם אור ההשכלה, א"כ מוכרח לומר שהוא גבול, ולכאו' לפ"ז איך שייך לומר אותיות בא"ס שלפני הצמצום, אלא צ"ל שהוא כח הגבול שבא"ס, ומבחי' זו נמשכי' השמות שם אל בחסד וש' אלקי' בגבו' פי' שם אל הוא האור מבחי' הרשימה שע"י נתהוה כלי החסד, וש' אלקי' הוא האור מבחי' הרשימה שמהווה כלי הגבו' כו'.

ועפי"ז יובן מה שהשמות אינם נק' שם העצם אף שהם א"ס עצומ"ה שלפני הצמצום אמנם ה"ה כח הגבול שבא"ס הוא מקור שיהי' ע"ז התהוות היש ובעלי גבול כו' לכן אינו צודק ע"ז קריאת שם עצם כמו שנק' למטה עצם, דהנה ידוע דכל עצם בלתי מתחלק, וא"כ בחי' הרשימה שהוא כח הגבול להיות ממנו גבול והתחלקו' שם אל דוקא בחסד ולא בגבו' ושם אלקי' דוקא גבו' ולא חסד כו' בנ"ל, א"כ אינו שייך ע"ז לומר עצם שהם שני הפכי' הגם שלמעלה אינם הפכי' כלל שהם כח הגבול ומ"מ הם א"ס עצומ"ה שלפני הצמצום כמו כח הא"ס הבבע"ג ואינו שייך לומר שהכח הבבע"ג הוא למעלה מכח הגבול שבזה אתה מחסר שלימותו, אלא שהם שניהם בחי' א"ס עצומ"ה שיש לו כח בגבול כמו שיש לו כח בבע"ג כו' אך מ"מ למטה אינו שייך לומר ע"ז קריאת שם עצם שלמטה עצם וגבול הם שני הפכי' כו' כנ"ל וד"ל.

ו) **אבל** ש' הוי' נק' שם העצם שאינו דומה לשארי שמות כלל שגם עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד היינו בחי' ש' הוי' והי' הוא ושמו בלבד כמו שהשם הי' כלול בהעצמות, והוא מדרי' שאינו שייך לעולמות כלל שהוא כמו שהי' אוא"ס ממלא כל מקום התלל קודם הצמצום, ומ"ש אני הוי' הוא שמי וארז"ל הוא שמי שקרא לי אדה"ר משמע ששייך לעולמות שהרי קרא לו כך מברה"ע ואילך, אינו כן שמה שארז"ל הוא שמי שקרא לי אדה"ר היינו שקרא בחי' שמי מהעלם אל הגילוי, אבל באמת הי' ש' הוי' גם קודם שנבה"ע כנ"ל והוא בחי' א"ס הבבע"ג שאינו שייך שם התחלקות כלל, וכמו כחות הנפש כנ"ל שהם כלולים בעצם הנפש היינו בבחי' יחידה שביחידה שאינו שייך שם שום התחלקות כחות כלל, וכמו"כ יובן למעלה לפני הצמצום שהי' הוא ושמו בלבד אינו שייך שם שום התחלקות כלל וכמו תכחות כשכלולי' בבחי' יחידה שביחידה כנ"ל ועוד יותר מזה דכלליות הנשמה היא גבוא שאפי' על בחי' יחידה אי' בע"ת שהוא ניצוץ גבוא, וא"כ כ"ש למעלה שאין שייך שום התחלקות כלל, ואפי' במה ששיער בעצמו בכח מה שעתיד להיות בפועל שהוא מדרי' הג' בחי' קדמון כמ"ש בשער היחוד, והו"ע מה שעלה ברצונו אנא אמלוך, היינו רק מה ששיער בעצמו בכח עדיין, והוא מה שיש בכחו ויכולתו כו' והכח והיכולת הוא להיות עולמות וספי' עד אין קץ ועד אין שיעור כלל ובאופן אחר לגמרי

כמו שהם עכשיו אלא בבחי' בלי גבול, דמה שנתהוו ע"ס דוקא במדה וגבול עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר זהו מצד בחי' הרשימה שהוא בחי' כח הגבול שבא"ס בנ"ל, אבל מצד בחי' שהוא בבע"ג והגילוי הי' ג"כ בלי גבול כלל, והגם שגם שם יש מציאות חב' וחסד, הנה החכ' הוא רק בידיעת עצמותו ולא בחכ' ידיעא והיינו רק מה שבכחו ויכולתו בהעלם העצמי ולא שיש מציאות פרט חכ' בפועל כו' וד"ל, וזהו בידיעת עצמותו יודע. ולהבין זה הנה ארז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד היינו שרואה בכ"ד את הנולד מזה אתר זמן רב, מה שלא יש כח זה באחר, והוא בכחו לראות את הנולד, והיינו דוקא כשיודע הדבר ההוא אז ה"ה רואה את הנולד מזה, אבל קודם שיודע את הדבר אינו שייך שיודע את הנולד, ומ"מ ת"ז בלי * שכשידע את הדבר ידע את הנולד מזה, ונק' חכם ע"ש, ומזין יודעים שידע את הדבר הנולד, הוא רק מפני שיודעים כחות עצמים שלו שיש לו כח בהעלם העצמי שבכחו ויכולתו שכשידע איזה דבר ידע את הנולד, ולע"ע איני יודע את הדבר ואינו רואה את הנולד (אם לא מי שהוא בעל רוה"ק ויודע ברוה"ק, אבל כאן מדברי' בחכם דעדיף כו') וזהו רק מצד כחות עצמי' בהעלם העצמי, וכמו"כ יובן למעלה, אך באמת משל מכוון לזה אינו שייך כלל דהנשמה היא נברא כו' כנ"ל אך אפס קצתו יכולים להבין מזה למעלה ענין בידיעת עצמותו יודע בכח בהעלם העצמי מה שבכחו ויכולתו כו', ובאמת ע"ס הנזכרות הם שרשי הכלים כמ"ש הפרד"ס בשער הצחצחות פ"ו, אבל האורות פשוטים לגמרי כו' כמ"ש במ"א, והנה בחי' הקו שנמשך מבחי' זו לאחר הצמצום ה"ה עצם אוא"ס כמו שהי' קודם הצמצום וכמ"ש בכוואריז"ל שהקו הוא הוא האור שלפני הצמצום ממש וכוונת הצמצום הוא רק כדי שיתהוו עולמות בע"ג ויוכלו לקבל האור, אבל לאחר הצמצום נמשך המשכת הקו שהוא בחי' א"ס שלפני הצמצום והעולמות יכולים לקבל א"כ הרי הקו הוא הוא האור שלפני הצמצום ממש, והגם שזה גופא מה שהוא קו וחוט ה"ז צמצום, ואף שאינו צמצום ממש כמו בחלל ומקו"פ, דצמצום הוא התעלמות האור לגמרי, ובאן גילוי אור, אבל מ"מ נגע בו הצמצום זה ודאי שה"ה קו וחוט, וה"ז כמו שנת"ל בעיגול הגדול שלפני הקו שנגע בו הצמצום וא"כ הקו למטה מרשימה, וי"ל דנגע בו הצמצום דקו אינו דומה לנגע בו הצמצום דעיגול הגדול שלפני הקו, דנגע בו הצמצום שבעיגול הגדול הוא

בגוכ"ק בשוה"ג: ע' ג' בחי' אדם *.

יונתי מ"ם **.

ה"ז בלי: כ"ה בגוכ"ק, ואוצ"ל: ה"ז בלי ספק.

*) כנראה הכוונה לד"ה זה הנדפס באוה"ת בלק ע' תקסב ואילך, שם מבואר דמה שנתהוו ע"ס הוא מצד הרשימו וכו'.

**) הכוונה להמשך יונתי תר"מ פי"א, שם מבואר בענין ידיעת עצמותו כו'.

שיתעלם האור בתוכו ולא יאיר לחוץ כלל, אבל נגע בו הצמצום דקו הוא ע"ד צמצם שכינתו בין שני בו"י ארזן שהצמצום הוא שיאיר גילוי אלקות במקדש כמ"ש במ"א, כמו"כ בקו מה שנגע בו הצמצום הוא שהאור שלפני הצמצום יאיר ויתגלה למטה, א"כ סוף כל סוף הרי הוא האור שלפני הצמצום שלא נגע בו הצמצום כלל, דבאמת שרש הקו הוא מת"ת הנעלם כמ"ש בזהר הרקיע על מאה"ז בראשית דט"ו בריש הורמנותא כו' יעו"ש (והצמצום הוא במל' דא"ס) וי"ל שהוא רק בוקע את העיגול הגדול שלפני הקו כו', וזהו אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הצמצום לאחר הצמצום, שכמו שקודם הצמצום שהי' ממלא כל מקום החלל הי' נק' אוא"ס, כמו"כ גם לאחר הצמצום נק' אוא"ס שהוא בחי' א"ס הבבע"ג גם לאחר הצמצום שהאור הוא אור פשוט בתכלית הפשיטות דלא יש בו שום התחלקות כלל בין אור החב' לאור התסד, ואור החב' הוא הוא אור התסד ובן אור התסד הוא אור התכ', דמאחר שהקו שנמשך אחר הצמצום הוא האוא"ס שלפני הצמצום (ע' במב"ש ש"א פ"א הצמצום הי' בשביל התהוות הכלים דא"ק ואת"כ כשתזר והאיר הקו מא"ס חזר עצמות א"ק ונתלבשה בכלים שלו, ע"ש מזה מובן בנ"ל) וכמו שבא"ס שלפני הצמצום בחי' איהו לא יש התחלקות חב' וחסד כמו"כ בהקו שנמשך מא"ס שהוא בחי' חיוהי לא יש בו התחלקות כלל בעצם, רק שנשתנה לגוון הכלי כנ"ל וגם לאחר שנמשך האור בכלי החב' ונק' אור החב' הנה קריאת שם חב' הוא רק שיודע בידיעת עצמותו, ומה שנק' חב' ידיעא הוא רק מצד הכלי, אבל מצד האור אינו שייך לומר קריאת שם חב' אלא החב' הוא רק בידיעת עצמותו כו' כנ"ל וד"ל, וכנ"ל במשל המים שמשתנים לפי גוון הכלי הוא רק שנראה בגוון אדום או ירוק אבל לא שנעשה שום שינוי בעצם המים שכששופכין המים ח"ה בגונם הקדום, כמו"כ כאן אף לאחר שנמשך אור פרטי אור החב' הוא רק מצד הכלי, אבל מצד האור הנה החב' הוא רק בידיעת עצמותו כו' כנ"ל.

ז) **ועפי"ז** יובן מה ששם הוי' נק' שם העצם שאינו דבר נוסף על עצמותו שכמו עד שלא נבה"ע שהי' אוא"ס ממלא את כל מקום החלל שהוא בחי' איהו הוא בבע"ג כלל ואינו שייך שם התחלקות הספי' רק מה שבידיעת עצמותו הוא יודע, כמו"כ ש' הוי' שלאחר הצמצום היינו המשכת הקו שנמשך מאוא"ס שהם האורות שמתלבשי' בע"ס בחי' חיוהי, לא יש בו שום התחלקות כלל גם לאחר שנמשך אור פרטי חב' חסד כו' הוא רק מה שבידיעת עצמותו יודע ולא בחב' ידיעא כו', וזהו שנק' שם העצם כמ שנק' למטה עצם שבלתי מתחלק, שגם כמו שהקו נמשך ומתלבש בכלים דאצי' הוא בלתי מתחלק כלל כנ"ל, ועפי"ז יובן מה שש' הוי' מתייחד עם כל השמות, מפני ששם הוי' הוא מקור האורות והוא בחי' א"ס עצומ"ה שלא יש בו שום התחלקות חב' וחסד כו' הכל שוין לפניו, לכן הוא מתייחד עם כולם (ושינוי גילוי האור הוא רק מפני שינוי המקבלים כנ"ל, ועפי"ז יובן ענין הוי' צבאות, דצבאות הוא שם שבבריאה, והוי' צבאות הוא כשמאיר בחי' אוא"ס עצומ"ה היינו האור כמו שהוא באצי' נמשך בבי"ע והו"ע הוי' צבאות כו' שהאור מאיר בבי"ע כמו באצי' ממש,

והנה ידוע דאוריי' מחכ' נפקת היינו חכ' דאצי' ושרש שרשה הרי אלפי' שנה קדמה לעולם היינו קדמה למעלת ומדרי' העולם, שהוא בחי' א"ס שלפני הצמצום שהי' הוא ושמו בלבד שהוא בחי' שאינו שייך לעולמות כלל, ומה שייך שם ידיעת התורה מאחר שאינו שייך שם חכ' הרי אינו שייך חכ' התורה ג"כ, אלא בחי' התורה ששם הוא מה שבידיעת עצמותו יודע את התורה בידיעת עצמותו בהעלם העצמי דוקא, וא"כ גם לאחר הצמצום דאוריי' מחכ' נפקת חכ' דאצי' ה"ה ג"כ מה שבידיעת עצמותו יודע את התו' ואין הידיעה דבר נוסף על העצם, ובמ"ת שניתנה התורה למטה היינו שבחי' חכים ולא בחכ' ידיעא כ"א בידיעת עצמותו האיר בחי' זו למטה בבי"ע, וזהו וירד הוי' על הר סיני שהעליוני' ירדו למטה היינו שבחי' הוי' שהוא שם העצם מה שבידיעת עצמותו יודע נמשך למטה ומבחי' זו ניתנה התורה שהוא מה שבידיעת עצמותו יודע את התורה, ואל משה אמר עלה אל הוי', היינו שבא לבחי' הוי' צבאות היינו אור הא"ס שמאיר בבריאה כנ"ל, ומ"ש תחלה ומשה עלה אל האלקי' היינו רק בשם אלקי' שהוא מקור הכלים.

ח) **אך** צ"ל דהנה נת"ל שמ"ש וירד הוי' על הר סיני היינו ששם הוי' שם העצם מקור האורות בחי' א"ס עצומ"ה נמשך בבי"ע, ובגמ' אמרו דמ"ש וירד הוי' על הר סיני היינו למעלה מיו"ד, פי' למעלה מיו"ד ספי' דאצי' ולא האיר בבי"ע, והנה באמת כ' המפרשי' שר"י שבגמ' חולק עם מדרש זה, אך לתוך ב' המדרשי' אפ"ל שהוא ע"ד כמ"ש רש"י ע"פ וירד הוי' כו' והוא מהמכילתא פי' יתרו פ"ד יכול ירד עליו ממש ת"ל מן השמים דברתי עמכם מלמד שהרכין הקב"ה את השמים ושמי השמים העליוני' והציען על ההר וירד כסה"כ עליהם, וידוע דשמי השמים הוא בחי' אצי' ופעמים מבואר דשמי השמים הוא בחי' כתר, וזהו שמתרץ ב' הפסוקי' דוירד הוי' על הר סיני שנמשך בחי' שמי השמים בחי' כתר למטה, ומן השמים דברתי עמכם שהרכין כו' ואיך יצדקו שניהם, ואפ"ל ביאור דבר זה דהנה ידוע ההפרש בין מ"ת להגילוי דלע"ל שהגילוי שבמ"ת נק' מלמעלמ"ט והגילוי דלע"ל נק' מלמטלמ"ע, דבמ"ת הגם שהי' גילוי אלקות למטה, מ"מ המטה הי' במקומו שלא נזדכך כלל אלא הוא מטה כמו שהי' קודם (ומה שבמ"ת פסקה זוהמתן אפ"ל שהוא כמ"ש בסש"ב בבינונים שהרע שבהם ישן ויכול להיות חוזר וניעור, כמו"כ כאן הרי אח"כ הי' חטא העגל שחזרה זוהמתן וה"ז שינוי' והיינו שגם מתחלה לא נזדכך לגמרי) ולע"ל יהי' מלמטלמ"ע פי' שהמטה יזדכך ויהי' במקום המעלה והיינו שהמטה יהי' כלי לגילוי אוא"ס וכידוע דלע"ל יהי' הגוף הגשמי כלי לאוא"ס הסוכ"ע,

---

בגוכי"ק בשוה"ג: הג' בעצם כו' נימול *.

---

*) כנראה הכוונה לד"ה בעצם היום הזה הנדפס באוה"ת לך לך (כרך ד') ע' תשכה ואילך (והוא הנהות לד"ה זה שבתו"א), שם מבואר דשמי השמים הוא בחי' כתר.

משא"כ במ"ת שהגם שהי' גילוי אלקות למטה, מ"מ לא הי' המטה כלי לזה כלל לקבל בפנימיות, וזהו"ע שילוב הוי' באד' שאות הראשון הוא א' דאד' והוא הגובר, והיינו שאף שהי' גילוי ש' הוי' שהוא שם העצם בחי' א"ס עצומ"ה למטה, מ"מ ש' אד' שהוא מקור* ה"ה מתגבר שהתחתון לא יהי' כלי לזה (והמכוון בזה כדי שיהי' ביטול היש לאין שיהי' עבודה דבמ"ת גמשך מהמת עצמו שלא באתדל"ת), וזהו וירד הוי' על הר סיני יכול ירד עליו ממש פי' שהאיר אצי' בבי"ע ת"ל מן השמים דברתי ושמים הוא בחי' אצי' ולא מבי"ע, ולקיים שניהם מלמד שהרכין הקב"ה את השמים ושמי השמים העליונים והציען על ההר וירד כסה"כ עליהם, והיינו שהאמת שנמשך אור האצי' כמו שהוא בבי"ע וזהו וירד הוי' שהוא שם העצם על הר סיני בבי"ע, ומ"מ לא ירד עליו ממש כ"א מן השמים דברתי כו' שאין בי"ע כלי לגילוי זה, וזהו משל למלך שגזר בני רומי לא ירדו לסורי' דרומי הוא ג"כ בחי' כתר לא ירדו לסורי' שלא יומשך למטה, ובמ"ת ביטל הגזירה וירד הוי' על ה"ס שנמשך בחי' ש' הוי' למטה, ומ"מ הוא למעלה מיו"ד כתי' הגמ' שהוא באצי' ולא בברי' היינו שאין בי"ע כלים לגילוי זה לכן נק' זה למעלה מיו"ד כו' ואת"כ ואל משה אמר עלה אל הוי' אפ"ל מפני שמשה נזדכך הי' כלי לגילוי זה דמשה מן המים משיתיהו מים דהכ' וידוע דמשה משה לא פסיק טעמא בינייהו כו', אבל קודם מ"ת ומשה עלה אל האלקי' שרש ומקור הכלים, דשרש נש"י הוא מפנימיות הכלים, ומשה עלה רק אל האלקי' שרש ומקור הכלים, אבל ע"י מ"ת נזדכך שהי' כלי לבחי' איהו וחיוהי ולמטה מיו"ד היינו כמו שהאיר ש' הוי' בבריאה וכלליות ישראל לא היו כלי' לזה כנ"ל (ועפי"ז ניחא שהרי בתו"א פ' בא ד"ה בעצם ב' שם שמשה לא המשיך בחי' הוי' צבאות כ"א חנה, והיינו כנ"ל), וזהו וירד הוי' על ה"ס שנמשך ש' הוי' שם העצם כנ"ל למטה בבי"ע אך בי"ע לא היו כלים לזה לקבל בפנימיותם ואל משה אמר עלה אל הוי' שנזדכך והי' כלי לזה כו' כנ"ל.

בס"ד

מד"ר תרומה פל"ג

ר' ברכי' פתח כתי' לך ה' הגדולה והגבו' כו' כי כל בשמים ובארץ, אתה מוצא כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה, למעלה יש זבול וכמ"ש (בישעי' סי' ס"ג ט"ו) הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך,

---

* שהוא מקור: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שהוא מקור הכלים.

למטה זבול כמ"ש (מ"א ח' י"ג) בנה בניתי בית זבול לך, למעלה שרפים עומדים, למטה עצי שטים עומדים, וכמו בביהמ"ק שלמטה כה"ג עומד ומקריב קרבנות ע"ג מזה"ח כמו"כ למעלה ברקיע הנק' זבול מיכאל עומד ומקריב נשמות ע"ג המובח וכמארז"ל בגמ' חגיגה זבול שבו מיכאל עומד ומקריב נשמותיהם של צדיקים ע"ג מזבח הוי כי כל בשמים ובארץ, ולא עוד אלא שחיבב מה שלמטה ממה שלמעלה שהרי הנית מה שלמעלה וירד למטה וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וצ"ל איך שייך שחיבב מה שלמטה ממה שלמעלה, שהרי למעלה שרפים עומדים וכמ"ש ויעמידם לעד לעולם ומהו"ע העמידה למעלה, והרי לא יש ישיבה גשמיות וממילא אינו שייך עמידה ג"כ, ומהו"ע העמידה, אלא שהוא מה שעומדים תמיד בביטול, וי"ל עדיין למה נק' עומדים דוקא, וי"ל שהוא כמ"ש אח"כ חק נתן ולא יעבור שעומדים תמיד במדריגתם וכידוע שהמלאכים נק' עומדים וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, ואיך שיהי' ה"ה תמיד בביטול ואומרים קדוש שמשיגים איך שא"ס קדוש ומובדל מגדר עולמות ורוצים ליכלל בא"ס עצומ"ה שקדוש ומובדל וכמ"ש בכ"ד בענין שרפים עומדים ממעל לו, ובד"כ השרפים הם מלאכים היותר עליונים שמעמדם בבריאה, ועצי שטים שהיו במקדש ה"ה עצים גשמיים צומח, והם רק רמיזא לבחי' שרפים עומדים שלמעלה, ואיך שייך לומר שהם חביבים יותר מהשרפים שלמעלה, וכן במה שקרבנות שלמטה חביבין משלמע' ג"כ פלא, דהקרבנות שלמע' הם שמיכאל כה"ר מקריב נשמותיהן של צדיקים, והקרבנות שלמטה הם שמקריבים בהמה גשמיות ע"ג מזבח, ומ"מ זה חביב יותר לפני הקב"ה מהקרבה שמיכאל כה"ר מקריב נשמותיהם כו', וכמארז"ל על קרבנות בח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני לפני דוקא לפני א"ס עצומ"ה, והוא פלא גדול. ולהבין זה צלה"ק תחילה ענין הקרבנות שהיו מקריבים בביהמ"ק, דהנה כתיב את קרבני לחמי לאשי, שהקרבנות נק' לחם למע', ולכאו' א"מ איך שייך בחי' לחם למע', ולמת צריך ללחם, ובאמת יש מפרשים מה שכתוב את קרבני לחמי לאשי שהם קרבנות רק לבחי' אשי שהם המלאכים שנק' אשים, ובד"כ הם שרפים שנק' אשים ע"ש שנשרפו בהביטול והם בחי' אש, וכתי' ואתה מחי' את כולם ואי' במדרש כולם צריכים למזון, אפילו מלאכים* מזון, ומהו המזון שלהם, זהו זיו שכינתו ית' שמאיר להם, זהו המזון שלהם ועז"א קרבני לחמי לאשי שע"י הקרבנות שמקריבים נמשך להם בחי' זיו השכינה וזהו החיות שלהם, אך זה דוחק, דלבד מה שזה ג"כ אינו מובן איך קרבן שמקריבים בהמה גשמיות ע"ג מזבח מזה נמשך לחם להשרפים, הנה לשון הפסוק אינו מורה כן שה"ה אומר קרבני לחמי שהוא לחם שלי, וכן אמרז"ל ע"פ רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, משמע לאביהם שבשמים דוקא, ולא למלאכים, וכן אמרז"ל במדרש שה"ש בפסוק לסוסתי

---

*מלאכים מזון: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מלאכים צריכים מזון.

רעייתי מהו שירעו אותי בשני תמידים את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש כו' הרי אמר אותי דוקא, וא"כ צ"ל למה צריך ללחם.

ב) ולהבין זה צלה"ק תחילה מ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שהי' גילוי אוא"ס ממש בביהמ"ק, ולכאו' צ"ל איך שייך זה שהרי נאמר השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, והיינו שהי' שלמה מתמי' כי האמנם ישב אלקים על הארץ השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה, פי' שמתמי' היאומן זאת וכמו שתרגם ארי מאן יסובר ומאן דמי כי באמת ישב אלקי' כו' השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וידוע דשמים הוא בחי' אצי' ושמי השמים בחי' כתר שהם בחי' עולמות א"ס ומ"מ לא יכלכלוך, ואף כי הבית הזה שהי' בגדר מקום, אך מזה גופא משמע שהי' גילוי אוא"ס בביהמ"ק, שהרי אמר זה אחר שראה שהענן מלא את הבית וכמ"ש תחילה ה' אמר לשכון בערפל, וע"ז הוא מתמי' ומספר חסדי ה' שבבית הזה מאיר בחי' א"ס מה ששמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו', וצ"ל איך הוא, והנה יש מפרשים ג"כ ענין השראת השכינה שהי' בבהמ"ק שהוא ע"ד גילוי הגבואה, שענין הנבואה הוא רק זיו והארה ולא עצמיות וכמ"ש ביד הגביאים אדמה וכמו הדמות שרואין במראה שהוא אספקלריא שאינה מאירה (הנק' בל"א שפיגל) שמה שנראה שם דבר העומד נגדו בדרך או"ת, כ"ז אינו עצם הדבר כ"א דמות לבד הוא שנראה בהמראה, כמו"כ יובן ענין הנבואה שביד הגביאים אדמה שהוא רק זיו והארה בעלמא, ולא עצמיות אוא"ס (ואפ"ל דכל נבואה הוא מנו"ת שהם לבר מגופא, ועי' בהוספות בה"ז פ' בלק בד"ה פתח ואמר המלאך כו') וז"ש במראה אליו אתוודע רק בחי' מראה והיינו מל' דאצי' כמו שמסתתר בראש הבריאה בכלים מכלים שונים, שיש פרסא המפסיק בין אצי' לבריאה, וענין הפרסא הוא כמו המשל שאומרים על איזה דבר שא"א להבינו כמו שהוא, שהמשל הוא דבר זר מהנמשל וכמו ראה חיים עם אשה אשר אהבת שהוא משל על חכמת התורה, ולשמרך מאשה זרה הוא משל על תכ' חיצוניות שהמשל הוא דבר זר לגמרי מהנמשל, וכמו"כ יובן בכל המשלים כשרב צריך להשפיע שכל עמוק לתלמידו, וכשיאמר לו עצם השכל כמו שהוא לא יבין התלמיד כלל, ת"ה מלביש את השכל באיזה משל והמשל הוא באמת דבר זר מהנמשל אך בו מרומז הנמשל, וע"י שמבין את המשל, אח"כ מהמשל מבין את הנמשל, וזה נק' אור של תולדה, וכמו עד"מ כשפורסין מסך המפסיק על אור הנר, הנה מה שמאיר אח"כ ע"י המסך הוא מה שבוקע ויוצא דרך נקבי המסך, ואור זה שבוקע נקבי המסך ומתפשט בבית הוא רק הארה דהארה, ואינו בערך כלל לגבי עצם האור כמו שהוא בלי

בנוכ"ק בשוה"ג: בה"ז הו' פ' בלק *).

*) הכוונה לבה"ז הנזכר בפנים המאמר, ועי"ש.

מסך, הגם שהוא ג"כ רק הארה, שהאור עצמו אינו מתפשט כלל כ"א הארה מאור הנר הוא שמתפשט בהבית, מ"מ אינו בערך כלל האור הבוקע ומתפשט ומאיר ע"י המסך מהארת עצם* שמתפשט בבית, כנראה בחוש, כמו"כ מה שמבין השכל מתוך המשל הוא אור של תולדה לאחר שבוקע את המשל ויוצא לחוץ שאינו בערך כלל לגבי עצם שכל הרב שהי' משפיע לו בדיבור בלא משל (רק שאינו כלי לקבל בלא משל כנ"ל) ובאמת מהמשל אף שיש בו כל פרטי הנמשל מ"מ התלמיד אינו מבין מתוך המשל כל פרטי הנמשל כמו שהם אצל הרב כ"א רק הארה דהארה כו' כמו"כ יובן הפרסא שמפסיק בין אצי' לבריאה הוא שמעלים על אור האצי' לגמרי, ומה שאח"כ בוקע הפרסא ומאיר בבריאה הוא רק הארה דהארה, וי"ל שאינו בערך לגבי מל' דאצי' שנעשה מקור לבי"ע (היינו בחי' ארץ) קודם שבוקע הפרסא, וכמו"כ יובן גילוי הנבואה שהוא מל' דאצי' שמסתתר בראש הבריאה שהוא רק הארה דהארה, וזהו נק' מראה כמו המראה הוא רק דמות ולא עצם כנ"ל, כמו"כ בחי' מל' שמסתתר הוא רק דמות הארה מראה דמות כבוד הוי', והגם שבאמת במראה זו יש כל האורות העליונים וכמ"ש במראה אליו אתוודע ל' אתוודע מורה על עצמיות, וכמו אדם שאומר לחבירו אתוודע לך במקום פלוני היינו שיתוודע כל עצמותו בכל חלקי פרטיו, וכמו"כ צ"ל דבמראה אליו אתוודע היינו שיתוודע אוא"ס עצמו"ת, וכמובן ג"כ מהנ"ל מהמשל שמלביש את הנמשל הרי כל פרטי הנמשל היינו כל השכלות הרב בכל פרטיו ועומק השכלתו הכל מלובש בהנמשל* (ע' בתו"א ד"ה פתח אלי') וכמו"כ למע' בבחי' מל' שנק' מראה יש בה כל האורות העליונים וכמ"ש בס' קבלה שגם בחי' יגת"ד שרשו יגמת"ר אל רחום וחנון כו' הכל מתגלים בבחי' מל' דאצי' כמו שהם ממש, מ"מ מל' דאצי' שמאיר בבריאה הגם שיש בה כל האורות העליונים מ"מ זהו רק דמות ולא עצם הדבר, וזהו במראה אליו אתוודע, שבאמת כל הבחינות שבעצמותו מתגלים במראה, מ"מ הוא רק דמות וכמו אור הנר שמאיר ע"י המסך הגם שעצמות אור הנר כמו שהוא בכל פרטיו מאיר ע"י המסך מ"מ אינו בערך לגבי עצם אור הנר, וכמו האדם שנראה במראה הגם שכל פרטיו נראה בהמראה מ"מ הוא רק דמות האדם ולא עצם האדם, וכמו"כ יובן ענין גילוי הנבואה שהוא רק דמות, ואפי' נבואת משה שידוע ההפרש בין נבואת משה לשארי נביאים דכל הנביאים נתנבאו בכח אספקלריא שאינה מאירה כדמותינו ומשה נתנבא בזה בחי' אספקלריא המאירה, וכמ"ש במראה ולא בחידות, חידה הוא כשמלבישים שכל עמוק בענין זר שאינו מערך השכל כלל וזהו נבואת שארי הנביאים, אבל נבואת משה הוא בחי' מראה (ל' זכר) שהוא בחי' אספקלריא המאירה והוא בחי' אור אבא (דנבואתו הי' מנו"ה דאבא) ואינו כמו בחי'

---

*מהארת עצם: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מהארת עצם האור.
בהנמשל: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בהמשל.

מראה כבוד הוי' שהוא בחי' מל' דאצי' שהוא רק דמות, אבל אוא"ס שמאיר בתכ' אינו דמות כ"א הארה עצמיות, מ"מ מאחר שמתלבש בכלי אינו א"ס עצומ"ה כ"א הארה רק שההארה היא הארה עצמיות, ומ"מ היא הארה לבד ולא עצם כו', וכמו"כ השראת השכינה שמאיר בבהמ"ק הוא רק הארה ע"ד גילוי הנבואה ולא עצמות אוא"ס כו', וע"ד כמו זיו השמש שמאיר למטה לארץ ולדרים עלי' שרק הזיו לבד הוא שנמצא למטה, ולא עצם השמש, כמו"כ השראת השכינה שהי' בבהמ"ק הוא רק זיו והארה ולא עצמיות אוא"ס כו'.

ג) אך באמת אינו כן כ"א בבהמ"ק האיר עצמיות אוא"ס ב"ה, שה"ה אומר האומנם ישב אלקים כו' הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית, משמע דבבית הזה מאיר א"ס עצומ"ה מה שגם השמים ושמי השמים לא יכלכלוך זכן כתי' כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו ופי' המצוד"ד כמו כסה"כ שמי מרום וכמ"ש השמים כסאי (ופי' שמים שם מים ומים הוא בחי' חכ' ובד"כ שמים הוא עולם האצי' דאבא מקננא באצי', אך שמי מרום הוא בחי' כתר) מראשון שהוכן לך מקדם וכמ"ש נכון כסאך מאז (והיינו ששרש השמים מאז ומקדם אשר לא נעשה וי"ל שהוא בחי' מתה"ק בחי' א"ק, וי"ל זהו"ע כסא הכבוד קדם לעולם, וע' בד"ה אז ישיר בס' שמות ת"א*) מקום מקדשינו ר"ל כ"ה מקום מקדשינו כי כמו שהשכינה היא בשמים כ"ה בבהמ"ק עכ"ל הרי כמו שבשמים מאיר בחי' מרום מראשון שהוא בחי' עצמיות אוא"ס כך במקדש מאיר עצמיות אוא"ס, וכן כתי' אכן יש הוי' במקום הזה הרי שבחי' שם הוי' שהוא שם העצם כמ"ש בד"ה וירד הוי' על ה"ס (מ"ג) באריכות ובחי' זו מאיר בגילוי ממש בבהמ"ק, וע' ברמב"ן ר"פ תרומה שכ' סוד המשכן הוא אשר הכבוד ששכן על ה"ס ישכון עליו בנסתר, והיינו שכל הגילויים שהי' במ"ת שאמר אנכי הוי' אלקיך שמאיר מבחי' אנכי מי שאנכי א"ס עצומ"ה עד שהוי' יהי' אלקיך, כן בבהמ"ק האיר בחי' אלו והיינו שבבהמ"ק האיר בחי' כבוד עילאה בחי' מקיף דיחידה, ומ"ש בנסתר ר"ל שהאיר בחי' עלדאת"כ שלמעלה מעלדאת"ג (ע' בד"ה ועשו לי מקדש ובד"ה ברמב"ן ר"פ תרומה כו' שבס' שמות ח"ב*) הרי שבבהמ"ק האיר בחי' א"ס עצמותו ומהותו וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי

בנוכ"ק בשוה"ג: צ"ע מענין מראות גדולות ומראות קטנות, וי"ל דמ"מ מתלבש בכלי החכ'.

ואו' ל"ד*.

וע' . . ח"א: נדפס באוה"ת בשלח ע' תקא ואילך.
ע' . . ח"ב: נדפסו באוה"ת תרומה ע' אתב ואילך. שם ע' אתלת ואילך.
*) הכוונה לד"ה ואולם חי אני תרל"ד, שם מבואר ההפרש בין מכה"כ לכבוד הוי' כו'.

בתוכם, ושכנתי מורה על עצמיות אוא"ס ב"ה כו' שהאיר במקדש, וז"ש וכבוד הוי' מלא את המשכן, וידוע ההפרש בין מכה"כ ובין כבוד הוי' דמכה"כ תרגם זיו יקרי' שהוא רק זיו בעלמא, ועל ברוך כבוד הוי' ממקומו ת"י יקרי' דהוי' שהוא בחי' א"ס עצמותו, וזהו ברוך כבוד ה' ממקומו משרשו ומקורו שיומשך בחי' כבוד הוי' והיינו בחי' מקור המחשבה דאנא אמלוך, דמח' זו דאנא אמלוך מוכרח לומר שיש לה מקור מאין נמשך המחשבה וכמו שלמטה עד"מ יש שכל ומדות ואח"כ מח' דבתחלה הוא השכל שמשכיל בשכלו שטוב לו הדבר ונעשה נט' בשכלו להדבר ההוא ואח"כ יוצא המדה מהעלם אל הגילוי ונעשה מדה בתוקף לאהוב הדבר ואח"כ עולה מהלב למוח לתרהר בזה איך להביא הדבר מהכח אל הפועל, וכמו"כ בעולמות העליונים יש ג"כ ע"ס ואח"כ מח' (שמהלב עולה במוח להרהר וכידוע) וכמו"כ יובן בשרש ומקור בא"ס שלפני הצמצום צ"ל תחלה ע"ס והם נק' ע"ס הגנוזות במאצילן ולאחר שנעשה מדה ורצון בהמלוכה אח"כ נמשך המח' דאנא אמלוך, וזהו עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שמו הוא שם הוי' שהוא ע"ס יו"ד חכ' ה' בינה ו' מדות ה' אחרונה בחי' מל', ועד שלא נבה"ע היינו קודם שעלה במח', דכשעלה במח' מיד נבראו כל העולמות וכמ"ש בזהר במח' אתת נבראו כל העולמות, ועד שלא נבה"ע היינו קודם שעלה במח' עדיין הי' הוא ושמו בלבד היינו ע"ס הגנוזות, וזהו שהמח' דאנא אמלוך כלולה במקורה ושרשה בע"ס הגנוזות עדיין ואז נק' כבוד הוי' וזהו ברוך כבוד הוי' להמשיך בחי' כבוד הוי' כמו שהוא בשרש ומקור בע"ס הגנוזות, ומכה"כ הוא לאחר שנמשך מע"ס הגנוזות וזהו יחיד חי העולמים מלך שנמשך מבחי' יחיד היינו בחי' א"ס יחיד ומיוחד היינו מע"ס הגנוזות במאצילן בבחי' מלך וזהו"ע מכה"כ, ומלך יחיד חי העולמים היינו בחי' מל' היינו כמו שבחי' מלך היינו המח' דאנא אמלוך כמו שהיא כלולה עדיין בבחי' א"ס יחיד ומיוחד וזהו"ע כבוד הוי', וז"ש וכבוד הוי' מלא את המשכן שבחי' כבוד היינו כמו עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד היינו המח' כשהיא כלולה בעצמותו עדיין והיינו רק מה שבכוחו ויכולתו לחוות כו' בחי' זו הי' מלא את המשכן שהאיר בגילוי במשכן (ובמשית"ל אי"ה), וזהו"ע השראת השכינה שהי' במשכן שהוא בחי' עצמיות כו', וכן יש הרבה פסוקים המורים ע"ז, וכמו ונועדתי אליך שמה ודברתי אתך שזה מורה על עצמות כו', וכל התו' נכתבה בדרך שלישי המדבר וכמ"ש בהקדמת הרמב"ן בפי' עה"ת, א"כ מ"ש ונועדתי ודברתי ושכנתי הוא בחי' א"ס עצומ"ה המדבר ומספר (וכידוע בענין מועדי ומצותי), מכ"ז מובן שבחי' א"ס עצומ"ה שורה ומתגלה בבהמ"ק, אך צ"ל איך הוא מתגלה ושורה בגדר מקום, הגם דבאמת לק"מ היפלא מה' דבר דמצד א"ס הכל יכול אינו שייך לומר ח"ו שא"א להיות בגדר מקום, ישתקע הדבר ולא יאמר דאם אתה אומר כן הרי אתה מחסר שלימותא, וא"ס הוא שלימותא, ולא יפלא דבר שגם בחי' א"ס עצומ"ה אפ"ל בגדר מקום וגבול באין מונע כלל ח"ו, האמת הוא כן דמצד א"ס לא יש דבר הנמנע כלל, אך מ"מ זה אפשר לתבין בשכל אנושי ג"כ איך שא"ס עצמותו

הי' שורה בבהמ"ק בגדר מקום שהי' נראה לעין בגדר מקום, וצ"ל זה. ועוד צ"ל דהנה כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא (ירמי' כ"ג כ"ד) ופי' אני הוא א"ס עצומ"ה וכמו אדם שאומר ע"ע אני כוונתו על עצמותו כמו"כ מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא הכוונה דבחי' א"ס עצומ"ה הוא מלא בשמים ובארץ בשוה, וגם בארץ הלזו הגשמיות ובעוח"ז הגשמי השפל מלא מבחי' א"ס עצומ"ה, וכמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד הוי' את כל הארץ דכמו דבבהמ"ק האיר בחי' כבוד הוי' כנ"ל כמו"כ בארץ הלזו הגשמי מלא מבחי' כבוד הוי', וכמאמר לית אתר פנוי מיניי' וכמ"ש במד"ר שמות פ"ב ע"פ וירא אליו מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה למה מתוך הסנה ללמדך שאין מקום פנוי מן השכינה אפי' סנה שהוא הפחות שבאילנות (וע"ש לפני זה כו' שמיכאל יורד כו') הרי א"ס עצומ"ה שורה למטה בארץ בגדר מקום הגשמי, וצ"ל איך הוא במשך בגדר מקום, וגם צ"ל מהו ההפרש בין ביהמ"ק ששם שורה עצמות אוא"ס כו' בחי' כבוד הוי' כנ"ל לכל העולם והלא כתי' וימלא כבוד את הארץ* שבכל הארץ מאיר בחי' א"ס עצומ"ה, א"כ מהו שכי' ושכנתי בתוכם במקדש דוקא כו' כנ"ל.

ד) **והנה** להבין כ"ז הנה כתי' ויפגע במקום ואי' במד"ר פ' ויצא פס"ה שהקב"ה נק' מקום וכמאמר ברוך המקום וזהו שאמרו שם הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו ובמד"ר פ' תשא ס"פ מ"ה ע"פ הנה מקום אתי אמרו אתרי טפילה לי ואין אני טפיל לאתרי, וצ"ל מהו הרבותא שא' הנה מקום אתי שהמקום טפל אליו ואין הוא טפל להמקום, והענין דהנה מקום הוא בחי' ממכ"ע, שהוא החיות המחי' את העולם, דהנה העולם הוא בגדר מקום גשמי שיש לו ו"ק הם ד' רוחות מזרח ומערב כו' ומעלה ומטה, וכמו שיש ו"ק גשמים כמו"כ יש ו"ק רוחנים והם מקור חו"ק גשמי' מקור חיותם המחי' אותם ובחי' זו נק' ממכ"ע שמתלבש בפנימיות העולמות להחיותם, וע"ז אמרז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, דכמו החיות שמחי' את הגוף ה"ה מתלבש ונתפס בגוף בפנימיותו להחיותו כח הראי' בעין וכח השמיעה באזן וכח ההילוך ברגלים, ויש בו התחלקות ובד"כ מתחלק הגוף לג' מדרי' ראש וגוף ורגל, ואינו דומה החיות המתלבש בראש להחיות המתלבש בגוף ורגל (לבד מה שכללות החיות שמתלבש בגוף שורה במוח וממנו נמשך בכל האברים) דבראש נמצאים כל הכוחות הנעלים ג' מוחין חב"ד וכח הראי' וכח השמיעה וטעם וריח שהם הכוחות הנעלים שבאדם, ובגוף העיקר הלב ששם משכן המדות, וידוע דמדות לגבי מוחין אינו בערך כלל שהמוחין מולידים המדות ומנהיג את המדות, ובזה האדם חלוק מבע"ח במה שיש לו שכל, דמדות יש בבהמה ג"כ אדרבה הם תקיפים יותר מבאדם והיינו מפני שלא יש בה שכל, שהשכל מחליש את המדה כו' וכידוע, כמבו' במ"א באריכות, והאדם יש בו שכל וזה מעלתו,

---

כבוד . . הארץ : כ"ה בנוב"ק, ואוצ"ל : כבוד הוי' את כל הארץ.

א"כ מובן מזה שמדות לגבי מוחין אינם בערך כלל, וברגל לא יש רק כח ההילוך שהוא הכח היותר אחרון ואינו בערך המדות ג"כ, ובאמת בכאו"א יש ג"כ כחות חלוקים זמ"ז כמו בראש ג' מוחין חב"ד חלוקים זמ"ז, וכן ראי' שמיעת טעם כו' וכמארז"ל אינו דומה ראי' לשמיעה, דראי' חכ' שמיעה ביניה, וכן בגוף יש חילוקי כחות לב וכבדא, לב שבו רוח חיים והוא בחי' רוח וכבד נפש כי הדם הוא הנפש, ולמטה מהקרום דפסיק במיעי דב"נ שם אברי המזון שהם אברים גשמים, ושם גופא ג"כ אין אחד מהם דומה לחבירו, הרי שיש ריבוי התחלקות בחיות המתלבש בגוף להחיותו, וכמו"כ יובן בהעולם שיש ג"כ ריבוי התחלקות וכמ"ש מה רבו מעשיך ה' והם ריבוי הנבראים שנתהוו, ובכללות הם ד' מדרי' דצחו"ם, אך בד"פ הרי בכאו"א יש ריבוי מדרי' חלוקות כמו בדומם יש כמה מינים עפר ואבנים, ואבנים טובות שטובים ומאירים ואבנים פשוטים, וכן בצומח יש כמה מינים שונים, וכן בחי יש כמה מינים בהמות וחיות ועופות וכמה מיני בהמות וכמה מיני חיות וכמה מיני עופות וכן במדבר יש כמה סוגי אדם ואפי' במין אחד אין אחד מהם דומה לחבירו שאין דעותיהם שוות ולא מזגם ותכונתם, וזהו מה רבו מעשיך, ומה גדלו מעשיך הם גדולי הנבראים כמו השמים שהוא מהנבראים הגדולים, ומלאכים דמלאך א' בשליש עולם עומד ויש בזה ב' פירושים א' שהמלאך שליש מהעולם ב' שהעולם שליש מהמלאך, ובמלאכים יש ג"כ ריבוי התחלקות וכמארז"ל כתי' היש מספר לגדודיו וכתי' אלף אלפים ישמשוני כו' ומשני מ"ש אלף אלפים והו מספר גדוד אחד אבל לגדודיו אין מספר, וכל הגדודים הם מחולקים זמ"ז וכן הריבוי שבגדוד א' הם מחולקים זמ"ז וכן יש ריבוי עולמות עד אין שיעור וכמ"ש ועלמות אין מספר א"ת ועלמות אלא ועולמות שהם בלי מספר כלל, ובד"כ נחלקות לג' מדרי' ראש גוף רגל והם בריאה יצי' עשי', וכולם יש להם חיות המחי' אותם וכמ"ש ואתה מחי' את כולם, וכמו חיות הנשמה שמחי' את הגוף ה"ת מתחלקת בכל אבר לפ"ע, כמ"כ החיות שמתלבש בהעולם להחיותו הוא מתחלק בכל דבר ודבר ומחי' לפ"ע ונמשך בכל עולם לפ"ע, הגם שבאמת אין המשל דומה לנמשל שהנשמה היא רק מחי' את הגוף ולא מהווה את הגוף, משא"כ החיות שמתלבש בהעולם ה"ה מהווה את העולם מאין ליש, אך מ"מ בזה הם דומים שההתהוות הוא בהתחלקות כמו הנפש שמחי' את הגוף שיש בו התחלקות כנ"ל כמו"כ התהוות העולמות הוא בבחי' התחלקות.

ה) **והנה** מקור החיות המחי' את העולם הוא בחי' מל' וכמ"ש מלכותך מל' כל עולמים שבחי' מל' הוא מקור כל העולמות, והענין דהנה כתי' גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, דהנה עיר * מקיבוץ בתים הרבה ובית הוא מקיבוץ אבנים הרבה ואי'

עיר מקיבוץ : כ"ת בגוכי"ק, ואוצ"ל : עיר הוא מקיבוץ.

בס"י שתי אבנים בונות שני בתים ג' אבנים בונים ששה, דאבנים הם אותיות ושני אותי' אפ"ל שני צירופים כמו אב בא כו', שלשה אותי' אפ"ל ששת צירופים, וכמ"כ יש ריבוי התחלקות אותיות וצירופים, וזהו המקור של הגבראים שנבראו וכמארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם, והגם שלא יש רק ע"מ, ונבראים יש הרבה יותר, אך יש צירופים וחילופים ותמורות וכמו א"ת ב"ש כו', וריבוי האותיות והצירופים הם המחיים את כל הנבראים, וזהו מלכותך מל' כ"ע שבחי' מל' שהוא עולם הדיבור שנק' עיר אלקינו הוא מקור כל העולמים, הרי בבחי' מל' שהוא מקור כל הנבראים יש בו ג"כ התחלקות כנ"ל שהם התחלקות הצירופים, אך באמת שרש התהוות העולמות הוא מבחי' מדות העליונות וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה ויש בזה ב' פירושים הא' שבמדת החסד נבנה העולם, ב' שלצורך בנין העולם נבנה תחילה מדת החסד, אך לב' הפי' הרי מדת החסד היא מקור העולם (וכמא' חסד אמר יברא) וכמו"כ שארי מדות וכמ"ש ששת ימים עשה שהם ששה מדות דכל יומא עביד עבידתא, וזהו איהו וגרמוהי חד, גרמוהי הם הכלים, ואיהו מתייחד עם גרמוהי לברוא בהם וע"י מאין ליש, והיינו שע"י שאיהו מתייחד עם גרמוהי נמשך הארה מבחי' איהו להיות התהוות העולמות, וא"כ בהארה זו מבחי' איהו שנמשך ע"י היחוד דאיהו עם גרמוהי, שייך בזה ג"כ בחי' מספר וגבול מאחר שהוא מקור גבול גשמי, ולא שהוא גבול ממש אלא כח הגבול וכמ"ש בעה"ק שאם תאמר שיש לו כח בבע"ג ואין לו כח בגבול אתה מחסר שלימותא, וא"ס הוא שלימותא דכולא, וכח הגבול הנמצא ממנו תחלה הם כלים דע"ס דאצי', שנק' כח הגבול ולא גבול ממש כ"ה דעת הפרדס, אך לפי דעת האריז"ל הם גבול, וזהו שכ' בפרקי היכלות שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים רבוי רבבות פרסאות, יוצר בראשית הוא מקור המהוה העולמות, ת"ז הגבלה רל"ו אלפים רבוי רבבות, והגם שהפרסאות הם פרסאות של מעלה מ"מ ה"ז הגבלה, וכ"ז בהכלים דמדות דאצי', אבל האור הוא אור פשוט בתכלית הפשיטות ולא שייך בו שום התחלקות וגבול כלל, וכמ"ש בד"ה וירד הוי' הנ"ל באריכות, וזהו להפי' דגרמוהי הם כלים אפי' כלי החכ', וחיוהי אורות אפי' אורות דמדות הם ג"כ פשוט בתכלית, אך לפי פי' האריז"ל דגרמוהי הם מדות האורות והכלים, וחיוהי הם האורות והכלים דג"ר, ומדות הם מקור העולמות וכמ"ש זכור רחמיך והסדיך כי מעולם המה רחמים והסדים שייכים לעולמות, וכמו שאנו רואים דהמדות שייכים דוקא כשיש זולת דמי שהוא חסדן או רחמן היינו דוקא כשיש זולת על מי להתחסד ועל מי להתרחם אבל כשלא יש זולת הרי מתבטל המדה לגמרי, משא"כ מוחין הרי יוכל לישב לעצמו ולהשכיל השבלות, כמו"כ יובן למע' דהמדות הם שרש ומקור הגבול הגשמי שלמטה, א"כ הרי שייך בהם ג"כ גבול ומספר, וזהו בחי' מקום הרוחני, דבמו מקום הגשמי הוא ו"ק גשמים, כמו"כ יש מקום הרוחני והיינו ששה מדות ו"ק רוחנים, וכ"ז בחי' ממכ"ע שנק' מקום, והנה בחי' לך הוי' הגדולה והגבורה שבחי' גדולה וגבורה הם המדות העליונות הם טפל ובטל לך שהם בטלים

לגמרי לבחי' א"ס עצומ"ה דלאו מכל אילין מדות כלל, וזהו הנה מקום אתי אתרי טפילה לי ואין אני טפל לאתרי שאין הכוונה על בחי' מקום הגשמי, אלא הכוונה שגם שרש ומקור דמקום והיינו בחי' ז"א ששה מדות שהוא מקור בחי' ממכ"ע טפל ובטל אליו יתי כו'.

בס"ד

האומנם ישב אלקים על הארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה, והיינו ששלמה מתמי' כשראה אשר כבוד הוי' מלא את הבית ומתמי' דמאחר שהשמים ושה"ש אינם כלים לעצמיות אוא"ס, מכ"ש הבית הזה איך שייך שיהי' כלי לעצמיות א"ס ב"ה, אבל באמת כ"ה דבמקדש האיר עצמיות אוא"ס וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וצ"ל איך המקדש שהי' בגדר מקום יהי' כלי לעצמיות א"ס.

ו) **ולהבין** זה צלה"ק תחלה ביאור ענין הנה מקום אתי דאי' ע"ז במד"ר פ' ויצא פס"ח הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וצ"ל תחילה פי' וענין מקום, הנה בתי' מקום הביא בעקרים ח"ב פי"ז ב' דיעות הא' הוא שהמקום המקיף את הגשם נק' מקום, והוא ז"ל כי' דעתו שהמקום הממולא נק' מקום, והיינו הפנוי והריקות אשר בו יכנוס הגשם נק' מקום, וזהו בעה"מ ש"א פ"א ועוד בהרבה מקומות פי' פי' הא' שהביא העקרים ודעתו שהמקום הוא העיגול הגדול שלפני הקו אשר גושא וסובל כל העולמות וכן הפרדס בערך מקום פי' שהת"ת נק' מקום והוא בחי' שם הוי' דשם הוי' בחשבון המרובע עולה קפ"ו יו"ד פעמי' יו"ד עולה ק' הפ"ה עולה כ"ה ופ"ו עולה ל"ו הפ"ה כ"ה ס"ה קפ"ו בגימט' מקום, וקאמר הטעם למה נק' מקום שהוא ית' הוא נושא וסובל העולם שהם ו"ק וזהו הוא מקומו ש"ע שנושא וסובל העולם, וא"כ פי' תי' מקום, מקור, והוא כענין שמפרש רז"ל ברוך כבוד הוי' ממקומו משרשו ומקורו, והיינו לפי פירושם שהמקום הוא הנושא וסובל וא"כ הוא מקור העולם שכולם מסתעפים ממנו כמ"ש הפרדס שם, וכ"כ הפרדס שם בשם ר"מ שמקום הוא בחי' כתר שהוא שרש ומקור כל העולמות וגם כתר לי' כותרת ומקיף, וב"נ מהרמב"ם שמפרש מקום היינו המקור וכמו שמפרש צור מקום מחצב האבנים, ורבינו ז"ל פי' שמקום הוא בחי' ממכ"ע והיינו העולם ומקור העולם שהוא בחי' מל' וגם ששה מדות שהם בכלל ממכ"ע, והיינו קרוב לדעת העיקרים, וזהו הקב"ה נק' מקום דקדב"ה הוא ז"א ומל' ובחי' ז"א הוא ששה קצוות מקור העולם שהם ו"ק גשמים וז"א הם ו"ק רוחנים והוא ג"כ בכלל ממכ"ע ולכן הקב"ה נק' מקום, ובלק"ת מהאריז"ל בפ'

תשא בפי' הנת מקום משמע ג"כ שמפרש כרבינו ז"ל שהמקום פנוי שבו העולמות הוא בחי' מקום, נשמע מזה שיש ב' פירושים בחי' מקום הא' שמקום הוא בחי' א"ס הסוכ"ע שבושא וסובל העולם והוא מקור העולם, הב' שמקום הוא בחי' ממכ"ע, אך צ"ל לפי דעה זו מ"ש במד"ר הוא מקומו ש"ע דהוא קאי על א"ס עצומ"ה שהוא מקום העולם והיינו כהדיעה הא' שמקום הוא המקור, אך הנה באמת יש לתווך כל הפי', ויובן בהקדם ביאור ענין מ"ש ואהבת את הוי' אלקיך כו' שואהבת ל' ציווי ולכאורה צ"ל מה שייך ציווי על אהבה ה"ה מדה שבלב ואינו שייך ציווי ע"ז. אך הענין דהציווי אינו על האהבה כ"א על ההתבוננות בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל כו' ה' אחד, וממילא יבוא לאהבה, והיינו שיתבונן איך שא"ס הוא יחיד ומיוחד ואני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע בלי שום שינוי כו' כי העולמות בטלים נגדו ית' ומה שנראה לנו העולם ליש ודבר מציאות מה הוא שקר גמור שבאמת אינו במציאות כלל רק שנראה לנו ליש, אך באמת א"א לומר שמה שנראה העולם ליש הוא שקר גמור דבאמת אינו במציאות כלל, שהרי אמרז"ל (סנהדרין פ"ז מי"א) שנים לוקטין קישואין א' לוקט חייב וא' לוקט פטור העושה מעשה חייב האוחז את עינים* ואם נאמר שבאמת לא יש מציאות עולם כלל למה העושה מעשה חייב הלא לא עשה דבר, ואם נא' שגם מה שסקלו אותו הוא ג"כ רק שנדמה כן, א"כ לפ"ז לא יש שכר ועונש כלל ח"ו, אלא צ"ל שהעולם הוא מציאות רק שאינו מציאות אמיתי וכמ"ש הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"א ה"ד) הוא שאמר הגביא ה' אלקים אמת שאין לך אמת כאמתתו והוא לבדו אמת, וביאור הענין הנה אי' בפדר"א הארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסה"כ, וכן אי' במדרש האור מהיכן נברא מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק זיו הדרו, ולכאו' צ"ל מה שייך לומר מהיכן נברא הרי הכל נברא בדרך בריאה יש מאין.

ז) **אך** הענין הוא שכל דבר שנברא למטה יש לו שרש ומקור למע', וזהו שאמר הארץ מהיכן נבראת פי' מאיזה בחי' הוא נמשך ואמר משלג שתחת כסה"כ, והאורה שלמטה נברא מהטלית, היינו הלבוש שמלביש ומעלים ומסתיר על אור עצמותו ית', ולאחר שהעלים או אפשר להיות האורה של מטה וכן כל נברא שלמטה יש לו שרש ומקור למע'

בגוכי"ק בשוה"ג: ת"א ז"י *.

מי כמו בוך פער' קאליר'א **.

את עינים: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: את עינים פטור.

*) הכוונה לד"ה זה יתנו שבתו"א פו, ג. שם מבואר שע"י ההתבוננות ממילא יבוא לאהבה.

**) הכוונה לד"ה מי כמוכה תרכ"ט (נדפס בסה"מ תרכ"ט ע' קמג ואילך), שם מבואר בנוגע למציאות העולם בו'.

כמו השמש שמאיר למטה שרשו ומקורו הוא בחי' שמש הוי' והגם שאיבי בערך כלל השמש לגבי בחי' שמש הוי' מ"מ ע"י ריבוי רבבות השתל' מדרי' נמשך ונתהווה מבחי' שמש הוי' שמש שלמטה, וכן הארי' שלמטה שרשו מפני ארי' שבמרכבה, הגם שאין ערוך ביניהם כלל שהארי' שלמטה הוא חי' טמאת שטורף ודורס, ופני ארי' שבמרכבה עומד ואומר שירה והחיות נושאות את הכסא כו' ומ"מ הוא שרשו ומקורו ע"י ריבוי רבבות השתל' מדרי' עד שנתהווה הארי' שלמטה וכן הבהמות שרשם מפני שור שבמרכבה, וזהו כמארז"ל אין לך עשב למטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, הגם שבאמת אין ערוך העשב לגבי המזל כמו התפוח שיש בו מתיקות וחמיצות האם נאמר שגם במזל הרוחני יש בו מתיקות וחמיצות זה אינו שייך כלל, אלא המתיקות הוא נמשך מבחי' חסד והחמיצות מבחי' גבורה, שע"י השתל' וסדר ריבוי המדרי' מדרי' אחר מדרי' עד שנמשך מבחי' חסד המתיקות בהתפוח כו', והנה זה מובן שאם יתגלה על הנבראים שלמטה שרשם ומקורם שלמעלה כמו השמש שלמטה בהגלות נגלות עליו בחי' שמש הוי' הי' נעשה ממנו אין ואפס וכן הארי' והשור שלמטה אם הי' מתגלה עליו שרשם ומקורם החיות שבמרכבה כמו שהם הי' נעשה מהם אין ואפס לגמרי והי' כלא הי' כלל, שאפילו במלאכים שכלים נבדלים אמרז"ל הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם והיינו שהי' גילוי מעט יותר מהחוק הקצוב נעשה מהם אין ואפס וכ"ש שארי נבראים, וכידוע שהבריאה הי' בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא ולכן נעשה מציאות יש, וגם עכשיו לאחר שנברא אם הי' מתגלה הבורא על הנברא הי' נעשה אין ואפס כו', וא"כ מאחר שכשיתי' איזה שינוי יתבטלו א"כ גם עכשיו שישנם במציאות אינם מציאות אמיתי וכמארז"ל נהרות המכזבים אחת לשבוע פסולים לקידוש מי חטאת, הגם שכעת הם הולכים בשפע ונובעים תמיד, מ"מ אינו נק' נביעה כלל ואינם נק' מים חיים, דמאחר שעומדים ליפסק הגם שעכשיו עדיין לא נפסקו ה"ה פסולים, וכמו"כ יובן כאן הגם שהעולם ישנו במציאות, מ"מ מאחר שבהגלות נגלות עליהם שרשן ומקורן מאין שנתהוו יהי' מהם אין ואפס, תרי גם עכשיו שישנם במציאות אינם מציאות אמיתי, ובפרט שסוף כל סוף הרי יתבטלו כל העולמות באלף הז' שהוא חד חרוב, א"כ הרי זה כמו נהרות המכזבים אחת לשבע שנים שגם הו' שנים ה"ה פסולים, כמו"כ העולם אף בשית אלפי שנין שהעולם עומד אינם מציאות אמיתי וז"ש במדרש קהלת פ"א דז"פ הבל שאמר שלמה הם נגד ז' ימי בראשית שכל מה שנברא בז' ימי בראשית הם הבל מפני שעומדים ליחרב והיינו כנ"ל שגם עכשיו הם הבל אף שישנם במציאות כו'.

ח) אך באמת יובן שגם העולמות כמו שהם עתה שהם מציאות היש מ"מ ה"ה בטלים במציאות לגבי א"ס עצומ"ה, והענין דהנה בעשרה מאמרות נברא העולם בדבר הוי' שמים נעשו שהתהוות העולמות נעשת מבחי'

דיבור עליון ויאמר אלקים יהי אור יהי רקיע יהי מאורות. והנה כתי' לעולם ה' דברך נצב בשמים שהדבר הוי' עומד תמיד בהשמים להוותו ולהחיותו מאין ליש ואם הי' מסתלק* כרגע הי' נעשה אין ואפס, דענין התהוות העולמות א"ז כאשר יוצא לצורף כלי שהכלי היא דבר נפרד מהאומן וישנה במציאות גם כשאינו אצל האומן, דאף שהאומן ילך בשוק מ"מ הכלי במציאותה, אבל למעלה אינו כן, דאומן שעשה הכלי הרי עשאה יש מיש, שגם שקודם שעשאה הי' יש, רק שבתחלה הי' חומר כמו חתיכות כסף או זהב והאומן לא חידש בה דבר רק מה שעשה בה צורה אבל לא שחידש בעצם הדבר, שעשה דבר מלא דבר, לכן אפשר להיות גם בלא האומן, אבל ענין התהוות העולמות הוא בריאה יש מאין שהוא התחדשות מה שלא הי' מקודם, שהרי מציאות היש כמו שהוא עתה לא הי' במקורו, ואף שהעולמות היו כלולים תחלה במקור המהוום, זהו עד"מ במח' אדם כשיצייר ציור אבן במח', או כשיחשוב בהבנין שרוצה לבנות ומצויר במחשבתו כל פרטי הבנין ארכו ורחבו וחדריו וציור במח' כל הבית כמו שהיא, הרי הציור במח' הוא רק ציור רוחני שהרי גשם אבן וגשם הבנין לא יש במחשבתו כ"א ציור רוחני, כמו"כ יובן מה שהעולמות היו כלולים במקורם זהו רק ברוחניות אבל גשמיות העולם לא הי' כלול כלל, וזהו החילוק בין השתל' עו"ע לבריאה יש מאין, דהשתל' עו"ע הרי העלול הי' כלול בעילתו תחלה, וכמו שכל ומדות שהמדות נולדו מהשכל בדרך עו"ע, הרי יש מציאות מדות בשכל ג"כ והם נק' מדות שבשכל דמיד שמבין בשכלו שטוב לו הדבר נעשה מיד נטי' להדבר בשכלו, ואח"כ יוצא מהעלם אל הגילוי עד שנעשה מדה שבלב הרי שהמדה הי' כלולה תחלה בשכל, אבל בריאה יש מאין הרי מציאות היש כמו שהוא לא הי' בהאין תחלה, ולכן גם לאחר שנתהוו העולמות כתי' לעולם הוי' דברך נצב בשמים שהכח הפועל צ"ל תמיד בהנפעל, ויובן עד"מ כשאדם זורק אבן למעלה מוכרח לומר שיוצא כח מיד האדם ומקיף האבן והכח הזה מגביה את האבן לעלות למע', וכמעט רגע נופל למטה, והוא מפני שענין העלי' למע' בהאבן הוא דבר ההיפך טבעו שטבעו ליפול למטה, וכדי שיהי' בו התחדשות היפך טבעו היינו שיעלה למע', היינו מפני כח יד האדם שמקיף אותו ונושאו, ותיכף כשנבלה כח היד האדם ה"ה נופל למטה, כמו"כ יובן בענין התהוות העולמות יש מאין שזה שיהי' ה"ז התחדשות גדול לכן צריך הכח הפועל להיות תמיד בהנפעל ואם יסתלק כמעט רגע ח"ו יהי' אין ואפס כמו האבן הנ"ל משא"כ האומן שעשה הכלי הרי לא עשה בה שום התחדשות כו', כנ"ל, וא"כ מאחר שעיקר קיום מציאותם הוא האור והזיו המחי' אותם א"כ זהו מציאותם וכמו העץ הגשמי נתהוה מהמאמר עץ פרי והמאמר עץ פרי צ"ל תמיד בהעץ ואם הי' מסתלק ממנו כרגע הי' נעשה אין ואפס וא"כ גם עכשיו כשהוא במציאות הרי כל מציאותו

מסתלק כרגע: כ"ה בגופי"ק. ואוצ"ל: מסתלק ממנו כרגע.

הוא המאמר עץ* ורק נראה לנו ליש מפני שעיני בשר לנו ואין אנו רואין המקור המהווה אותו וכן הי' רצון הבורא כמו שית"ל אי"ה, אבל אילו ניתנה רשות לעין לראות הי' רואין בכל דבר איך שהוא בטל במציאות שאינו דבר בפ"ע כלל כ"א הוא הוא הדבר הוי' ואינו דבר בפני עצמו כו'.

ט) ועו"ל בעומק יותר ענין ביטול העולמות לגבי א"ס עצומ"ה שבטלים במציאות לגמרי, דהנה ידוע מ"ש בע"ח דכשעלה ברצונו הפשוט שיהי' * הי' אוא"ס ממלא את כל מקום החלל, ואח"כ נעשה הצמצום, וענין הצמצום הוא התעלמות האור שהאור נכלל במאור ונשאר חלל ומקום פנוי, והנה לא שנשאר ח"ו מקו"פ לגמרי אלא אוא"ס ממלא מקום החלל לאחה"צ כמו קודם הצמצום רק החילוק דקודם הצמצום הי' שם גילוי אור, ולאחר הצמצום נמצא שם בהעלם, ויובן זה עד"מ מכח התנועה שביד הרי יש עצם כח התנועה שבכותו ויכולתו לנענע ואין הכח הזה פועל בגילוי לנענע כ"א הארה מעצם כח התנועה הוא אשר פועל התנועה בגילוי, ועצם כח התנועה נמצא ג"כ ביד, רק מה שפועל התנועה בגילוי הוא הארה ממנו, והנה לפעמים כשנעשה קלקול בהדם שביד כמו כשמתקרר הדם מחמת קרח או ששכב הרבה על היד ומחמת זה נעדר ממנו התנועה שאינו יכול לנענע בידו ה"ה כאבן דומם, הנה מה שא"י לנענע א"ז מחמת שנסתלק ממנו כח התנועה לגמרי מהיד, שהרי במעט זמן כשמתחמם הדם מיד ה"ה יכול לנענע, ואם נא' שבתחלה מה שלא יכול לנענע הוא שנסתלק לגמרי כח התנועה ח"ו נק' מיתת האבר וצריכים לתחכו, וכאן הרי במעט זמן חוזר כח התנועה, מוכרח לומר שגם מקודם שנחמו הדמי' לא נסתלק לגמרי ויש בו כח התנועה או ג"כ רק שנסתלק גילוי כח התנועה שפועל התנועה ונתעלם במקורו הוא עצם כח התנועה, ולכן כשמחממים הדמים מתגלה גילוי כח התנועה, וקודם לזה הי' בהעלם, אבל עצם כח התנועה לא נסתלק כלל שאל"כ הי' צריכים לחתוך היד, אלא בהעלם נמצא שם קודם שנחמו הדמים ג"כ, וכמשל הזה יובן למעלה כשהי' הצמצום באוא"ס הוא שנתעלם האור ונכלל במאור, אבל עצם א"ס עצומ"ה שהוא בחי' מאור הוא נמצא במקום החלל לאחה"צ כמו קודם הצמצום, וזהו שבחי' א"ס עצומ"ה הוא מלא בכל העולמות בשוה, וזהו בחי' א"ס הסוכ"ע שמאיר בכל העולמות בשוה, דסוכ"ע אין פי' שסובב ומקיף מלמע' אלא הוא נמצא למטה כמו למע' רק שנק' סובב מפני שאינו מתלבש ונתפס בפנימיות העולמות ואינו שייך בו מעלה ומטה וכמו העיגול שאינו שייך בו מעומ"ט, ומה שנמשך ממנו להוות ולהחיות העולמות שמתלבש בפנימיות העולמות להחיות בגילוי וזהו בחי' ממכ"ע הוא רק הארה אור וזיו בעלמא שאינו בערך לגבי א"ס עצומ"ה, אבל באמת א"ס עצומ"ה הוא מלא

המאמר עץ: כ"ה בגוכ"ק, ואוצ"ל: המאמר עץ פרי.

שיהי' הי': כ"ה בגוכ"ק, ואוצ"ל: שיהי' עולמות הי'.

בכל מקום ומקום ממש ולית אתר פנוי מיניי' וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני א"ס עצומ"ה, ועפי"ז יובן איך שהעולמות בטלים במציאות לגבי א"ס עצומ"ה, ויובן עד"מ זיו השמש המאיר לארץ ולדרים עלי' הרי בודאי אור וזיו ישנו גם בגוף כדור השמש, אך שם הוא בטל במציאות עד שאינו עולה בשם זיו כלל, ואינו שייך עליו קריאת שם זיו רק למטה שלא יש כאן גוף כדור השמש, אבל כמו שהוא כלול במקורו בגוף כדור השמש אף שישנו שם, ה"ה בטל במציאות לגמרי עד שאינו שייך לומר עליו שם זיו כלל והוא כמו שאינו ממש, וכמו"כ יובן בנמשל מאחר שא"ס עצומ"ה הוא מלא גם בזה העולם הגשמי ולית אתר פנוי מיניי' ממש, ובכל מקום ומקום ממש, ולא יש מקום אשר יתפשט שם הזיו ולא יהי' נמצא שם המאור ח"ו אלא בכל מקום ומקום שמתפשט שם הזיו שם ממש נמצא בחי' א"ס עצומ"ה בחי' המאור, א"כ הרי הזיו הוא תמיד כלול במקורו וכמו הזיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש הוא בטל במציאות כמו"כ אורו וזיוו ית' שהוא הדבר הוי' ה"ה תמיד כלול במקורו ושרשו בבחי' א"ס עצומ"ה א"כ הוא בטל בתכלית ואינו שייך לומר עליו שם זיו כלל וכפי שנת"ל שכל דבר נברא כל מציאותו הוא האור והזיו כנ"ל וא"כ מאחר שהזיו בטל תמיד במקורו א"כ גם הנבראים תמיד בטלים במציאות לגבי א"ס עצומ"ה ואינו שום דבר בפ"ע כלל, ובפרט לפי מה שנת' במ"א שעיקר מציאות הגשמי הוא מבחי' א"ס הסוכ"ע שאפי' אם הי' רבוא רבבות השתל' לא הי' אפ"ל מציאות הגשמי וגם החוקרים מודים בזה דהתהוות הגשמית מהרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, והיינו שכדי שיהי' גשמי' הוא מבחי' א"ס עצומ"ה א"ס הסוכ"ע, וא"כ הרי כל דבר גשמי שנראה לעינינו הוא א"ס הסוכ"ע ואינו מציאות דבר מה בפ"ע כלל כו'.

יו"ד) **הנה** מובן מכל הנ"ל איך שהעולמות בטלים במציאות לגבי א"ס עצומ"ה, רק שנראה לעינינו ליש ודבר נפרד והן הן גבורותיו אף שבאמת הם בטלים במציאות ועיקר מציאותם הוא א"ס הסוכ"ע כנ"ל מ"מ מסתיר ומעלים שיהי' נראה ליש, וכך הוא רצון הבורא והמכוון בזה כדי שיהי' ביטול היש לאין (וי"ל דלק"מ ענין שכר ועונש מאחר שכך הוא רצון הבורא הרי שייך שכר ועונש) וכ"ז ההסתר הוא לגבינו, אבל לגבי א"ס ב"ה אינו שייך שום דבר המעלים מאחר שאין לך דבר שחוץ ממנו וא"כ הרי א"ס הוא נמצא למטה כמו למע' וממילא העולמות בטלים במציאות לעצמיות אוא"ס ב"ה מאחר שעומדים תמיד במקורם כנ"ל. וכל מציאותם הוא א"ס הסוכ"ע כנ"ל. והנה"ע ק"ש שאומרים ה' אחד, ולכאורה הול"ל יחיד דמורה על אחדות יותר מאחד דאחד יש אחד המנוי כמו יום אחד כו'. אך הענין דהנה אמרו"ל כד אמליכתא למע' ולמטה ולד' רוחות תו לא צריכת, וענין המלוכה (מלוכה הוא ביטול ברצון) הוא שיתבונן בזה בדעת חזק ובהרגשה גמורה איך שהעולמות בטלים במציאות לגבי א"ס עצומ"ה וכל מציאותם הוא הא"ס הסוכ"ע וזה מרומז בתיבת אחד דח' מורה על ז' רקיעים וארץ

וד' הם ד' רוחות העולם והם* לאלף א"ס אלופו של עולם כביטול זיו השמש בגוף כדור השמש, וזהו שא' אחד, דיחיד מורה רק שא"ס יחיד ומיוחד ואין שני לו וזה הכל מודים, אבל אחד מורה איך שהעולמות בטלים במציאות כו'.

יא) **והנה** כשיתבונן בכל הנ"ל איך שבאמת כל הנבראים בטלים במציאות לגבי א"ס עצומ"ה וכל מציאותם הוא א"ס הסוכ"ע רק שנראה לעינינו לישׁ, אי לזאת ואהבת כו' שיהי' לו רצון ליכלל באי"ס ד"ל שהרצון שלו יהי' בכליון ותשוקה נפלאה דכמו שבאמת הוא שכל נברא הוא בטל במציאות כו' כן יהי' נראה לעין הרואה שיראה כל דבר נברא איך שהוא אלקות, והעצה לזה הוא והיו הדברים האלה בד"ת הכתוב מדבר שהתורה היא חכמתו ורצונו ית' וע"י שמקשר נפשו בתורה הרי מתקשר נפשו באי"ס עצומ"ה, וסוף כל סוף ע"י לימוד התו' ומעהמ"צ בדרך אתכפיא יבוא אח"כ לאתתפכא שיתהפך בה"ב שלא ירצה שום דבר כ"א אלקות, עד שלע"ל יהי' הגילוי למטה שכל דבר גשמי לא יהי' נראה גשמיות הדבר אלא יהי' נראה לעין כל איך שהוא א"ס עצומ"ה בחי' א"ס הסוכ"ע כו', והו"ע שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי' וידוע דאות הראשון גובר, שילוב הוי' באד' הוא ששם הוי שם העצם בחי' א"ס עצומ"ה הוא נמצא למטה כמו למע' ממש וכל מציאות דבר גשמי שאנו רואין הוא א"ס עצומ"ה וההתגברות הוא משם אד' שיתראה למציאות יש ולא יהי' כלי לאלקות פי' שלא יהי' כלי בגילוי כמו שהוא באמת אלקות כך יתראה ג"כ אלא נראה לישׁ ודבר נפרד והמכוון בזה כדי שיהי' ביטול היש לאין ועי"ז יהי' לע"ל שילוב אד' בהוי' שיהי' התגברות שם הוי' שכל דבר גשמי יהי' נראה כמו שהוא באמת שהוא א"ס הסוכ"ע, ועכשיו אינו נראה ונגלה כך אבל באמת כל דבר גשמי הוא א"ס עצומ"ה, ועפי"ז יתווכו כל הפי' שיש שמפרשים שהמקום נק' מקור כל דבר, ורבינו ז"ל פי' שקאי על העולם, ולפי הנ"ל הם א' שבאמת העולם הוא בחי' א"ס עצומ"ה, וזהו שכ' במדרש הוא מקומו ש"ע וניהא גם לפי' רבינו ז"ל שמקום קאי על העולם דפי' הוא מקומו ש"ע הוא בחי' א"ס עצומ"ה א"ס הסוכ"ע הוא עצמו כביכול מקומו ש"ע שהמקום הגשמי באמת הוא למע' מגדר מקום שה"ה עצמיות אוא"ס כו'.

יב) **והנה** בבהמ"ק הי' תגילוי מעין לע"ל דכמו שלע"ל יהי' נראה ונגלה איך שהמקום הגשמי יהי' למע' מגדר מקום, שהגוף הגשמי דעכשיו יהי' לע"ל בחי' א"ס הסוכ"ע, כמ"כ בביהמ"ק עכשיו ג"כ, דהנה בקדה"ק הי' שם הארון וארז"ל (מגילה ד"י ע"ב יומא דכ"א ע"א ב"ב צ"ט ע"א) מקום הארון אינו מן המדה, דבקה"ק הי' כ' אמה על כ' אמה והארון הי' אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ועמד באמצע בקה"ק ומ"מ הי' עשר

---

* ואם לאלף : כ"ה בנומי"ק, ואוצ"ל : והם בטלים לאלף.

אמות לכל צד בינו לכותל, הרי אף שהי' במקום ומ"מ אינו בגדר מקום שאינו מן המדה, והיינו מפני שבבקה"ק האיר הגילוי כמו שיהי' לע"ל שתמקום יהי' למעלה מגדר מקום שהגשמי יהי' אלקות כנ"ל כן הי' בבהמ"ק עכשיו ג"כ שהמקום הי' למע' מגדר מקום. ועפי"ז יובן הקושיא שנת"ל איך הי' גילוי עצמות אוא"ס במקדש דהלא השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואיך שייך שיהי' במקדש שהי' בגדר מקום, ולפי הנ"ל ניחא דשמים ושמי השמים ה"ז לפי סדר השתל' שיש התחלקות כל מדרי' לפ"ע ושייך הגבלה, ונכלל ג"כ בכלל מקום שאינו כלי לעצמיות אוא"ס שיאיר בגילוי, אבל בבהמ"ק שהמקום הי' למע' מגדר מקום כנ"ל, והראי' ממקום הארון שאינו מן המדה לכן הי' כלי לגילוי עצמיות אוא"ס, ובכל העולם הוא עכשיו בהעלם שנראה לעינינו לישׁ, ובגמר הבירורים כשיושלמו כל הבירורים אז בהעולם יהי' הגילוי כמו במקדש דלע"ל יאיר ויתגלה עצמיות אוא"ס שהגוף הגשמי שנראה עכשיו ליש לע"ל יהי' נראה לעין הרואה שהוא א"ס עצומ"ת שלא יהי' נראה ליש כ"א יהי' נראה לא"ס הסוכ"ע כו' כנ"ל.

בס"ד

יג) **והנה** כתי' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כיסיתיך לנטוע שמים וליסד ארץ (ישעי' נ"א ט"ז) וצ"ל מה צריכי' לנטוע שמים וליסד ארץ, והלא השמים והארץ ה"ה נבראו בשימ"ב וכמ"ש בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ והם נטועים ומיוסדים וכמ"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואמרז"ל נטה ימינו וברא שמים נטה שמאלו וברא ארץ ומהו צריכים נטיעה עוד, וגם צ"ל מ"ש הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה (עמוס ט' ו') וצ"ל מהו בנין עליות למע' וגם צ"ל מהו"ע ואגודתו על ארץ יסדה והנה בגמ' (מנחות דכ"ז ע"א כריתות ד"ו ע"ב) אמרו שע"י ואגודתו הייגו שכולם ביחד ע"ז על ארץ יסדה כן פרש"י שם וכן מ"ש הבונה בשמים מעלותיו הוא ג"כ ע"י ואגודתו.

ולהבין זה צ"ל תחלה מ"ש בזהר דע"מ נק' מילין דהדיוטא ולאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא ולכאו' איך ע"מ נק' מילין דהדיוטא. אך הענין דשרש ענין הדיוט אי' בת"א ע"פ אין זה כ"א בית אלקים ות"א לית דין אתר הדיוט אלהין אתר דרעוא בה מן קדם הוי' משמע מזה דכל העולם נק' אתר הדיוט ורק מקום המקדש אינו אתר הדיוט וצ"ל ענין הדיוט מהו הנה כתי' נער הייתי גם זקנתי * ש"ע אמרו והוא מט"ט

זקנתי ש"ע : כ"ה בכוכי"ק, ואוצ"ל : זקנתי שרו ש"ע.

שנק' נער, והענין דכדי שיומשך ההשפעה מעולם האצי' למטה בעוה"ז שהוא גבול וכמארז"ל מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה בין כל רקיע מהלך ת"ק כו' וגם העולם הוא נראה ליש ודבר נפרד, וגם שיש שם בחי' עה"ד טו"ר תוצרך להתצמצם השפעה זו בעולם בבחי' מט"ט וזהו שנק' אנפי זוטרי קטנות וצמצום שהחילוק בין קטן לגדול הוא רק הקטנות והצמצום, וע"כ נק' הדיוט וכמ"ש בזהר על מט"ט הדיוט איהו לגבי מארי' ובאמת גם הדיוט הוא מדרי' גבוה רק לגבי מארי' נק' הדיוט וכמו כהן הדיוט לגבי כה"ג שלגבי כה"ג נק' הדיוט, ועד"ז יובן מה שע"מ נק' מילין דהדיוטא אף שהם גבוהים מאד מ"מ מאחר שהם מקור העולם שהוא בע"ג ונראה ליש כו' וגם שנעשה מקור לעה"ד טו"ר לכן נק' מילין דהדיוטא, ויובן זה ממה שאנו רואים שיש בגוף האדם חצר הכבד שנק' קרומא דפסיק במעי דב"נ והוא מפסיק בין אברי הנשימה לאברי המזון שיש הבדל רב ביניהם, שאברי הנשימה הם בתכלית הדקות והרוחניות, ואברי המזון הם בתכלית ההגשמה, וכנראה בתוש ההפרש בין לב וריאה שהם מאברי הנשימה להאצטומכא שהוא מאברי המזון שאינם בערך כלל, והפועל ההבדל הנ"ל הוא החצר הכבד שהוא עושה ההבדל וההפרש ביניהם ומאחר שבכוחו להבדיל מוכרח לומר שהוא כלול משניהם רוחניות וגשמיות, וכמו"כ יובן למע' דהנה כתי' יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים תיינו מ"ע ומ"ת דקודם שהי' הרקיע היו מעורבים מ"ע במ"ת וממילא מ"ע לא היו בתכלית העילוי ומ"ת לא היו בתכלית ההגשמה שלא הי' ניכר הרע שנתבטל ממילא בריבוי טוב והרקיע שהבדיל בין מ"ע למ"ת ונעשו מ"ע בתכלית הדקות והרוחניות ונק' עה"ח שלא יש בהם תערובות רע, ומ"ת ירדו למטה וזהם מקור כל תענוגי גשמיים ונק' עה"ד טו"ר, וכ"ז נעשה ע"י הרקיע וכמו המסגנת שמסגן הדבר שמה שיוצא ע"י המסגנת הוא בתכלית הדקות בלי שום תערובות פסולת, ומה שנראה הוא העב והגס ביותר, וקודם שסינן במסגנת לא הי' ניכר כלל הפסולת כ"כ, וכמו"כ יובן בהרקיע שמבדיל בין מ"ע ומ"ת כו', ומאחר שבכחו להבדיל מוכרח לומר שהוא כלול משניהם מרוחניות ומגשמיות, ולכן בכחו להבדיל שהמים עליונים יהי' בתכלית הדקות מה שלא הי' כן קודם ההבדלה ומ"ת יהי' בתכלית ההגשמה מה שלא הי' ג"כ קודם ההבדלה, נמצא שהמא' יהי רקיע שממנו נתהוה הרקיע המבדיל הנ"ל כלול משניהם כנ"ל לכן נק' ע"מ מילין דהדיוטא, וזהו שכל מה ששייך לעולמות נק' אתר הדיוט כו'.

יד) **אך** על מקום המקדש ת"א לית דין אתר הדיוט דתנת על מקום המקדש כתי' אכן יש הוי' במקום הזה שהי' גילוי שם הוי' שהוא שם העצם כמשנ"ת בד"ה וירד ת' עה"ס וחי' מאיר ומתגלה במקדש, והגם דאת השמים ואת הארץ אני מלא שהוא בחי' א"ס עצומ"ת אך כ"ז בהעלם, וכמשנת"ל דהאמת הוא דא"ס הוא נמצא למטה כמו למע' בשוה, וכל נברא באמת הוא אלקות, אך מ"מ לעינינו נראה ליש כנ"ל אבל במקדש

הי' נראה בגילוי איך שהיש הגשמי הוא אלקות, וגם המקום למע' מג"מ, וכמשנת"ל דמקום ארון אינו מן המדה הרי אף שהי' בגדר מקום מ"מ הי' למע' מן המקום, ולכן אינו נק' אתר הדיוט וזהו ששלמה דוקא בנה את המקדש ולא דוד וכמ"ש (בדהי"א כ"ב ח' ט') הנה בן נולד לך הוא יהי' איש מנוחה כו' כי שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו הוא יבנה בית לשמי וצ"ל מה שייך שלום לבנין ביהמ"ק כמ"ש הטעם כי שלמה שמו כו' ושלום כו' הוא יבנה כו', והענין דהנה כתי' המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואינם מכבים וא"ז הגם שמים ואש הם שני הפכים לגמרי מ"מ עושה שלום ביניהם ע"י שהמשל ופחד עמו מפני שמאיר גילוי אור שלמע' משניהם וכמו ב' שרים שמנגדים זל"ז ושונאים זל"ז בתכלית השנאה מ"מ כשבאים לפני המלך מפני האימה והפחד אימת מל' שנופל על שניהם ה"ה מדברים זע"ז וכשני אוהבים נאמנים, כמו"כ יובן למע' שע"י שמאיר עליהם גילוי אור מלמע' עושה שלום במרומיו ואפ"ל שיתחברו שני הפכים, וכמו"כ יובן עוד למע' יותר בעולם האצי' שיש בחי' חסד וגבו', חסד קו הימין וגבו' קו השמאל, שהם הפכים זמ"ז מים ואש, וז"ע מיכאל וגבריאל מחנת מיכאל באהבה שהוא בחי' חסד והו"ע קו הימין פני ארי' אל הימין ומחנה גבריאל ביראה בחי' פני שור מהשמאל, ושלום הוא בחי' ת"ת שמחבר חו"ג, דת"ת עולה עד הכתר לכן בכוחו לחבר חו"ג, וכמו"כ יובן בביהמ"ק שהי' חיבור שני הפכים מקום ולמע' מגדר מקום והיינו ע"י שהאיר מבחי' א"ס עצומ"ה שלמע' מגדר מקום ונתבטל המקום והי' נראה ונגלה איך שהמקום הוא באמת למע' מגדר מקום, וזהו ששלמה דוקא בנה את ביהמ"ק שהוא בחי' שלום חיבור ב' הפכי' מקום ולמעלה מגדר מקום כו'.

טו) **והנה** מה שבביהמ"ק הי' גילוי עצמות אוא"ס כמו שיהי' לע"ל, הוא ע"י עבודת הקרבנות שהי' בביהמ"ק, וזהו מ"ש את קרבני לחמי לאשי שהקרבנות נק' לחם, והענין דהנה הקרבנות שהי' מקריבים בהמה נשמיות ע"ג המזבח ונכלל באש שלמע' ונתעלה הבהמה לשרשה ומזה נעשה הלחם למע', והענין דכמו שיש ג' שותפים באדם או"א והקב"ה נותן בו נשמה, כמו"כ יש ג' שותפים בבהמה ונפש הבהמה נמשך מפני שור וכידוע דד' חיות המרכבה הם מקורים לכל הבהמות והחיות והעופות, פני ארי' מקור כל החיות ופני שור מקור כל הבהמות ופני נשר מקור כל העופות ושרש שרשה של הבהמה הוא מעולם התהו שקדם לעולם התיקון, והיינו ששרשה למע' משרש האדם ששרשו מתיקון, והבהמה שרשה מתהו, ולכן האדם מקבל חיות מצומח וחי, הגם שהאדם הוא מדבר והוא למע' הרבה מצומח וחי, ומ"מ מקבל חיות מהם וכמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כ"א על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, זמוצא פי הוי' שבהמאכל

בגוכי"ק בשוה"ג: החיות נתברדו והבהמה שלמטה לא נתבררה עדיין והיא למעלה בשרשה.

הוא למעלה מהרבה* מהמוצא פי הוי' שבהאדם ולכן כשמקריבין בהמה גשמיות על גבי המזבח ע"ז והחיות נושאות את הכסא ובחי' אדם שעל הכסא לבחי' ומדרי' כי לא אדם הוא.

ולהבין זה צ"ל תחלה איך שייך לומר בחי' אדם למע' והלא אין לו דמות הגוף ואין לו גוף, והאיך כתי' ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמע', אך הענין הוא דבחי' כמראה אדם הוא שנתצמצם בבחי' כמראה אדם, דעיקר הכוונה הוא כדי שיהי' לו דירה בתחתונים וכמאמר נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים והיינו שיהי'* אוא"ס בנש"י למטה, והנה כדי שיהי' גילוי אלקות למטה, שהעולמות ונש"י הם נבראים בע"ג, ואוא"ס הוא בלתי בע"ג, זהו ע"י שנתצמצם בבחי' כמראה אדם, ובחי' כמראה אדם היינו בחי' תומ"צ וכמ"ש זאת התורה אדם, וכמו שהאדם כלול מרמ"ח אברים כמו"כ רמ"ח פקודים הם רמ"ח אברים דמלכא והיינו בחי' מדות עליונות דז"א הוא בעל ט"ס טפ"ט פ"א רת"ס רמ"ג ה"ח המגדילים רמ"ח, ותורה הוא בחי' מוחין אורייתא מחכ' נפקת, שמחכ' ולמטה מתחיל סדר השתל' שנק' בחי' מקום, עד שנשתלשל ע"י ריבוא רבבות השתל' עוה"ז שלמטה שהוא בגדר מקום וגבול גשמי, אבל א"ס עצומ"ה שלמע' מבחי' חכ' הוא למע' מסדר השתל' ולאו מכל אילין מדות כלל ואנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעא, וכמ"ש כולם בחכ' עשית שגם החכ' נחשבת לעשי' גשמיות לגבי' ית', ואינו שייך שם גדר מקום כלל ומע' ומטה שוין קמי', ומתחכ' ולמטה נק' כמראה אדם, ולכן מפני שאנו מדמין אותו לבחי' כמראה אדם שייך לומר לחם, דכמו שהלחם באדם שלמטה מחבר הנשמה עם הגוף, כמו"כ למע' הלחם הוא מחבר שיומשך תוס' אורות בבחי' כמראה אדם שהוא בחי' סדר השתל' עד שיומשך למטה גילוי אלקות כו', ועפי"ז יתורץ הקושיא איך שייך בחי' לחם למע' ולמה צריך ללחם, דבאמת בעצמיות אוא"ס אינו שייך כלל לומר לחם ואכילה וכמ"ש בזהר ע"פ באתי לגני אכלתי כו' באתרי' לאו אורחא למיכל אך כשבאתי לגני הוא בחי' כמראה אדם שם שייך אכילה וכמ"ש אכלו רעים ופי' בזהר אכלו רעים לעילא בחי' חו"ב ושתו ושכרו דודים לתתא בחי' זו"נ, והיינו כדי שיומשך אוא"ס בחכ' עד שיומשך למטה גילוי אלקות, וזהו שאמרו ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, שמים הוא אש ומים מדות עליונות, ואביהם שבשמים היינו בחי' חכ' שנק' אב, ושם שייך לחם שיומשך תוס' אורות כו'.

והנה הלחם שלמע' הוא ענין הקרבנות מה שמקריבים בהמה גשמיות ע"ג המזבח ששרשה מתתו שלמע'*, וע"י שמקריבים אותה ע"ג מזבח

מהרבה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : הרבה.

שיהי' אוא"ס : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : שיהי' גילוי אוא"ס.

שלמע', וע"י : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : שלמעלה מתיקון, וע"י.

מבררי' הניצוץ דתהו שמלובש בה ומקרבים אותו לשרשו וזהו קרבן ל' קירוב, קירוב הכחות והשמות, שמעלים הניצוץ לשרשו, ועי"ז נמשך תוס' * מאוא"ס עצומ"ה שלמע' מתהו ותיקון, דהנה סתירת התהו הי' שלא במקרה ח"ו כ"א בונה ע"מ לסתור וסותר ע"מ לבנות, וא"כ גם קודם שנתהווה עולם התהו הי' ברצון א"ס ב"ה שיהי' סתירת התהו ושיהי' בנין התיקון לברר הניצוצות דתהו, וא"כ ע"י הקרבן שמבררי' הניצוץ דתהו נשלם הרצון דא"ס עצומ"ה שלמע' מתהו, ונמשך עי"ז תוס' אורות מבחי' עצמיות אוא"ס ב"ה, ועל ל' הקבלה י"ל דהנה השבירה הי' בשם ס"ג, ועי"ז הבירור דקרבנות שנתעלה שם ב"ן בשם ס"ג ונמשך משם ע"ב שלמע' משם ס"ג, וי"ל שזהו בחי' עקודים שלמע' מנקודים וברודים תהו ותיקון, ובחי' זו האיר בבהמ"ק בגילוי, ולכן במקדש קורין את השם בכתבו וי"ל דהיינו שם הוי' במילוי יודין שהוא בחי' שם ע"ב, וזהו שהכה"ג הי' אומר בבהמ"ק ביוהכ"פ אנא בשם ע"ב דע"ב, וזהו"ע שבבהמ"ק הי' גילוי עצמיות אוא"ס ב"ה, והיינו ע"י הקרבנות שהיו מקריבים במקדש כו'.

טז) **והנה** אמרו"ל (תענית דכ"ז ע"א) א"ר יהודה אמר שמואל כהנים לוים וישראלים מעכבים את הקרבן, והיינו בקרבן תמיד שבא משל ציבור, ופירש"י אם אין מעמד מכולם כדתנן על כל משמר הי' מעמד של כהנים לוים וישראלים, והענין דהנה מצינו בכ"ד שהי' צ"ל שלשה, כמו כהנים ולוים וישראלים, ובכהנים גופא כה"ג סגן כהן הדיוט, ובלוים יש ג' גרשון קהת ומררי, ובישראלים יש גם כן ג' מדרי' יעקב ישראל ישורון והם שלש של שלש שלש, דזהו כלל בכ"מ שכדי להמשיך תוס' וריבוי אור צריך להיות ג' דוקא, וכענין בשלשה אומר נברך, מה שאין כן אחד אפי' הוא גדול הדור ות"ח א"י לומר נברך, כ"א דוקא ג', וכמו"כ יובן כאן שלהקרבת הקרבנות הי' צריכים להיות ג' כהנים לוים וישראלים. והענין דהנה כתי' כל אשר ברא אלקים לעשות וארז"ל לתקן שכל מה שנברא בשימ"ב צריכים תיקון, שאפי' השמים וצבא השמים שהם נבראים היותר גדולים שעליהם אמר דהע"ה מה גדלו מעשיך הוי', מ"מ הנה כתי' (איוב ד' י"ח) הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה וכתי' הן בקדושיו לא יאמין ושמים לא זכו בעיניו (איוב ט"ו ט"ו), והיינו שגם המלאכים הגם שהם נבראים גדולים, מ"מ הם נבראים ויש להם גופים רק שהוא מב' יסודות הדקים אש ורוח, אבל מ"מ ה"ה מסתיר על נפשם, וזהו שיש במלאכים דין ועונש וכמ"ש בפיוט ומלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו כו' לפקוד על צבא מרום כו', כי לא יזכו כו' ולא שהדין ומשפט הוא על מעשה בפועל דכלום יצה"ר יש בהם, אלא מפני שהביטול אינו כדבעי למהוי, וזהו שאנו מוצאים לפעמים שיש במלאכים ביטול במציאות וכמ"ש

תוס' מאוא"ס : כ"ה בנוכ"ק, ואוצ"ל : תוס' אורות מאוא"ס.

וצבא השמים לך משתחוים, ולפעמים הם בבחי' הפירוד עד שנמצא בהם החטא, וכמ"ש אפקוהו למט"ט ומחיוהו שיתין פולסין דנורא, והיינו לפי שיש בהם גוף ונפש ומצד חומר גופם שמסתיר על נפשם יוכלו להיות בבחי' הפירוד, ושרשו מחיצוניות הכלים דו"א, ומצד נפשם הם בתכלית הביטול כי הנשמה שרשה מבחי' הארת האור שבתוך הכלי כו' (צ"ע) וזהו שהמלאכים בקשו ליתן להם את התורה לתקן ג.פם מה שעי"ז במלאכיו ישים תהלה, ולא ניתן להם כי כלום יצה"ר יש בכם, כי עיקר הבירור הוא למטה בגוף ונה"ב, וע"ז ניתנה התורה לברר את הנה"ב וכידוע שהתורה נק' עוז ותושי' שנותנת תוקף עוז * ומתשת כח הנה"ב, ומשים שלום בפמליא של מעלה היינו חיבור הנה"א עם אלקות ושלום בפשמ"ט שגם היצה"ר יבוא לבחי' הביטול לאלקות, וכן השמים לא זכו בעיניו הוא ג"כ מפני שהביטול אינו כדבעי למהוי דשרש השמים הוא מעש"מ שנק' מילין דהדיוטא, ויש בהם העלם והסתר והגשמה כנ"ל, לכן אפשר שהביטול יהי' שלא כדבעי למהוי, ובזח"א ויגש דר"ז ע"א מפרש ושמים לא זכו בעיניו למעליותא שמפני חביבותן ע"כ לא זכו בעיניו וכמו אדם שיש לו כלי נאה, כל מה שהיא נאה ביותר ה"ה מתקנה שמפני חביבותה נדמה לו שלא נתקנה בטוב, ויהי' איך שיהי' הרי השמים וצבא השמים צריכים תיקון, וזהו לנטוע השמים כו' הגם שכבר נטועים משימ"ב מ"מ צריכים תיקון עדיין, והאדם בעבודתו הוא מתקן אותם, וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה שע"י הילוך הנשמות נעשה הילוך במלאכים ג"כ שמתעלים במדרי' יותר * עד שמזדכך חומר גופם לצורת נפשם (וכידוע בענין השרפים שנשרפו בהביטול כו').

יז) והנה אי' בירושלמי פב"ת דתענית ה"ב לנטוע שמים וליסוד ארץ אלו הקרבנות, שע"י מתקיימים חוקת שמו"א (קה"ע) והיינו כמ"ש בש"ס דילן אלמלא מעמדות לא נתקיימו שו"א, והיינו ע"י קרבנות והעיקר המעמד שבקרבנות עי"ז מתקיים העולם, דהנה קרבן ל' קירוב שמקרבין הניצוץ דתהו לשרשו, ועי"ז נמשך תוס' וריבוי אור מבחי' א"ס שלמע' מתהו ותיקן בהשמים ועי"ז נעשה קיום ותיקון השמים עד שנמשך למטה שלא יהי' העלם והסתר ויהי' גילוי אלקות למטה, ועכשיו תפלה כנגד תמידין תקנו שע"י התפלה עושין הנטיעה והתיקון לנטוע שמים וליסוד ארץ, כי כמו שבקרבנות

בשוה"ג בגוכי"ק: עד"מ למטה ע"י אכילת לחם ניתוסף כח, ואפ"ל בקרבנות יש ריח ג"כ ריח ניחוח, ומ"מ ריח קטורת למעלה, וי"ל אתה קדוש ושמך קדוש, דגם שם ע"ב הוא שם הוי', וע' בד"ה וילך איש מבית לוי, ובד"ה וירד ח' על ה"ס.

עוד ומתשת: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: עוז לנה"א ומתשת.
יותר עד: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: יותר נעלה עד.

כתי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וארז"ל במדרש דא כבש המזבח, כן אי' בזהר סולם דא צלותא כמו שבסולם יש ד' שליבות כמו"כ בתפלה יש ג"כ ד' מדרי' עד פסוד"ז, ופסוד"ז וברכות ק"ש ואח"כ בק"ש בא לואהבת כו' בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר יהי' לו אהבה לאלקות, וזהו"ע הקרבן דכמו הקרבן מקריבין בהמה גשמיות כמו"כ היצה"ר הוא נה"ב ששרשו מפני שור ושרש שרשו הוא מעולם התהו וע"י שמבררים אותו ומעלים אותו לשרשו עי"ז אח"כ בשמו"ע אומרים ברוך אתה הוי' שיומשך בחי' שם הוי' שהוא שם העצם למטה שיהי' למטה גילוי עצמות אוא"ס, וזהו הנטיעה שנעשה עי"ז ובארץ, וז"ש היושבי בשמים ואי' בזהר היושב הול"ל אלא שממשיכים בחי' יו"ד שהוא בחי' אור אבא שלמע' מסדר השתל' בשמים וזהו הנטיעה שעושים בשמים, וזהו הבונה בשמים מעלותיו פי' שממשיכים בשמים מבחי' על השמים כמ"ש כי גדול מעל שמים חסדך, אך הנה כ"ז דוקא כשאגודתו על ארץ שיש בחי' אגודה אין אגודה פחות משלשה היינו כהנים לוים וישראלים, וכ"א כלול משלשה, שהתכללות מורה על ביטול, דמצד הביטול שיש בהם לכן הם מתכללים יחד, אבל כשהם בחי' יש הם ענפין מתפרדין, וכידוע מענין ע' נפש יוצאי ירך יעקב, דהגם שהם ע' מ"מ הם נק' נפש ל' יחיד והיינו מפני שהם יוצאי ירך יעקב יו"ד עקב שהיו"ד שהוא בחי' ביטול נמשך עד עקביים שעי"ז יוכל לתיות התכללות, וע"י אגודתו שהו"ע ההתכללות נמשך לתיות הבונה בשמים מעלותיו שיומשך מבחי' על השמים, והמים אשר מעל השמים בחי' מ"ע בחי' כתר שהוא בחי' אבני שיש טהור, וכמו ר"ע שאמר כשתגיע לאבני שיש טהור א"ת מים מים, כי מים שאין להם סוף הוא בחי' כתר דאין סוף מתקרי', וזהו הנטיעה שנמשך בהשמים וכ"ז דוקא כשיש התכללות, וכמו במ"ת שנא' ויחן ישראל נגד ההר כולם כאיש אחד אז ניתן להם התורה, וכמ"ש ברכנו אביגו כולנו כאחד, דדוקא כשכולנו כאחד אז נמשך הברכת וזהו שכל"י מעכבים את הקרבן שצ"ל התכללות חג"ת, ואז נמשך ע"י בחי' אוא"ס בגילוי למטה (ר"ל שאז הקרבן עולה למע') ועכשיו תפלה במקום קרבנות צ"ל ג"כ התכללות כלו"י הם אהוי"ר ורחמים ואז אפשר לברר את נה"ב כו' כידוע.

ח"י) **ועפי"ז** יובן מ"ש במד"ר פתח ר"ב כי כל בשמים ובארץ כל מה שיש למע' יש למטה כו' ולא עוד אלא שחיבב מה שלמטה ממה שלמע', שהרי הניח את שלמע' וירד למטה, ולבאו' איך שייך שהקרבנות שלמטה חביבין יותר, והענין לפי שלמטה יש עה"ד טו"ר, ולכן כשמבררים הרע נמשך תוס' וריבוי אור מבחי' עליונה יותר, דכד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דהנה ידוע דכשהי' שבה"כ בעולם התהו ונפלו הכלים למטה הנה כל מה שהי' אפשר להתכלל באצי' נתברר ונתכלל באצי' ומה שלא הי' אפשר להתכלל באצי' נפל בבריי', ונתברר שם ונתכלל בעולם הבריי' כו' עד שהיותר תחתון נפל למטה בעוה"ז, אך הנה ידוע דמה שנפל למטה שרשו למע' יותר וכמו עד"מ אבן שבראש החומה נופל למרחוק יותר, וכמו

האבוקה שמאיר למרחוק יותר, כמו"כ מה שלמע' יותר נמשך למטה מטה יותר, ולכן הניצוצות שמבררים למטה כשמתעלים לשרשם נמשך גילוי אור יותר, וזהו כד אתכפי' כו' בכולהו עלמין שנמשך בחי' א"ס הסוב"ע שנמשך בכל העולמות בשוה בלי שום התחלקות, ולכן חביבין מה שלמטה ממה שלמע', דע"י הקרבנות של מעלה נמשך בחי' ממכ"ע וע"י הקרבנות של מטה ממשיכים בחי' א"ס הסוב"ע שיאיר גילוי אלקות, וכמו"כ עצי שטים שלמטה חביבין יותר מהשרפים שלמע' הגם שהשרפים עומדים תמיד בביטול, מ"מ הרי א"ז רבותא כלל דכלום יצה"ר יש בהם הגם שיש להם גופים כנ"ל מ"מ יצה"ר לא יש בהם, אבל למטה שיש גוף ויצה"ר וזהו"ע עצי שטים לי' שטות וכמארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות ותיינו שטות שלמטה מן הדעת, ויש שטות שלמעלה מן הדעת כמו הנביא שנק' משוגע מפני שהוא למע' מטו"ד וכמו אתני לי' שטותא לסבא, וכשמהפך השטות דלעו"ז להשטות דקדושה שז"ע עצי שטים שהי' במקדש ע"ז ממשיך תוס' ריבוי אור ולכן הם חביבים יותר, וזשארז"ל על קרבנות נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני שע"י שמקריבין בהמה גשמיות ע"ג מזבח נעשה נח"ר לפני דוקא, וכמו"כ עכשיו תפלה כנגד כו' ע"י שמבררים הנה"ב נמשך תוס' וריבוי אור שיהי' גילוי א"ס עצומ"ה למטה כו'.

בס"ד, מ"ג

להבין ענין מצות אכילת מצה שנצטוינו בה מהאל ית' ומהו פעולתה בנפש האדם, הנה אי' בזהר דהמצה נק' מיכלא דמהימנותא שמחזק האמונה בנש"י וכמ"ש שכן ארץ ורעה אמונה, פי' שרועה ומפרנס האמונה, וכמו משה שנק' רעיא מהימנא שמפרנס נש"י (ע' בתר"א בד"ה ואלה המשפטי ובהביאור שם) כמו"כ מצה נק' מיכלא דמהימנותא שמפרנס האמונה, וצ"ל איך שייך שלחם גשמי הוא מפרנס בחי' האמונה בנש"י, והנה בכתאריז"ל נז' הטעם בענין אכילת מצה שהוא בחי' קטנות אבא וזהו לחמא עניא די אכלו כו' ד' יו"ד נקודה תחת היסוד, ולכאו' צ"ל והלא ידוע דנקודה תח"י קאי על בחי' מל' ומה שייך זה לקטנות אבא, וגם צ"ל דלכאו' ה"ז סותר לגמרי למ"ש בזהר דמצה הוא מיכלא דמהימנותא ואמונה היא למעלה מהדעת, דבדעת המושג אינו שייך אמונה שה"ה משיג שהוא כן, אלא האמונה היא למעלה מהדעת, ולפמ"ש בכתאריז"ל שהמצה היא קטנות אבא ה"ה בחי' דעת, ואף שהוא קטנות מ"מ ה"ז חב' ודעת, וידוע דלחם שרשו מבחי' חב' ולכן אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן, מכ"ז מובן שהוא בחי' דעת, ואיך שייך לומר שמצה היא מיכלא דמהימנותא מאחר שהמצה היא בחי' דעת ובחי' האמונה היא למעלה מהדעת כנ"ל.

ב) **והנה** להבין כ"ז צ"ל תחלה ענין האמונה. ויובן בהקדים ענין הידוע דבכלליות סדר השתל' יש ב' בחי' ממכ"ע וסוכ"ע, והם בחי' או"פ ואו"מ. או"פ הוא שמתלבש בהכלים ובהעולמות בפנימיותן, והיינו בחי' יושר שהוא בבחי' סדר והדרגה מעלה ומטה חב"ד חג"ת נה"י, ויש בזה התחלקו' מדרי' בכל עולם ועולם לפי ערכו. ובחי' סוכ"ע הוא בחי' או"מ שאינו נכנס בהכלי בפנימיותו מפני אורו הגדול כ"א נשאר בבחי' מקיף מלמעלה שאינו נתפס בהכלי ולא יש בו שום התחלקות כלל. ולהבין ב' בחי' אלו י"ל עד"מ בנפש האדם הנה ידוע דיש תרי"ג מיני כחות בהאדם כמ"ש בסש"ב ח"א פנ"א, ותרי"ג כחות אלו הם מתפשטי' בהגוף להחיותו ומתלבשים ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו בכל אבר ואבר להחיותו לפי ערכו במזגו ותכונתו הראוי לו, כח הראי' בעין וכח השמיעה באזן ולא ישנו את תפקידם לעולם שכח הראי' לא יומשך לאזן וכח השמיעה בעין מפני שהעין הוא כלי לכח הראי' והאזן כלי רק לכח השמיעה, וכל אבר מקבל כח הראוי לו. וכללות החיות שורה במוח שבראש ומשם הוא מתפשט בכל האברים. ובד"כ יש ג' אברים כללים בגוף האדם ונק' ג' שליטים והם מוחא ולבא וכבדא, שהכולל הראשון הוא המוח שכולל כל החיות של כל האברים אף חיות הלב וכידוע (ולכן מוח שליט על הלב) ומהמוח נמשך ללב וליבא פליג לכל שייפין ונמשך הדם בכבד ומשם מתחלק לכל האברים. וג' בחי' אלו הם ג' בחי' נר"ן, נשמה במוח, ורוח בלב ונפש בכבד והם בחי' אדם פנימי ואדם אמצעי ואדם חיצוני. וכמו"כ יובן למעלה בעולם האצי' שהחיות שמתפשט מאוא"ס והוא בחי' או"פ הוא* בהכלי בפנימיותם בכל כלי לפ"ע, ותחלה מתחלק לג' חלקים כללים והם חב"ד חג"ת נה"י, והם ג' בחי' פנימי אמצעי חיצון בד"כ, ואח"כ מתחלק לרמ"ח כלים והם רמ"ח אברים דמלכא. וכידוע דז"א בעל ט"ס טפ"ם פ"א ורת"ס (הם ג"כ בחי' פנימי אמצעי חיצוני) הם רמ"ג והח"ח המגדילים רמ"ח. וכמו שנת"ל בחיות הנפש שמחי' את הגוף שנמשך בכל אבר ואבר לפ"ע בהתחלקות גמורה כנ"ל כמו"כ יובן למעלה שהחיות מאוא"ס שנמשך בהכלים דאצי' הוא בכל כלי לפ"ע, שכלי החסד הוא כלי לאור החסד ולא לאור הגבו', וכלי הגבו' הוא כלי לאור הגבו' כו' (ומ"ש במ"א בענין אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבו' ואור הגבו' בכלי החסד י"ל שהוא עד"מ שאנו רואין באברי הגוף הגם שהחיות שבהם מתחלק וכח הראי' נמשך דוקא בעין כו' מ"מ בהכרח לומר שכל אבר ואבר כלול מכולם, כמו בהילוך ברגל יש בו גם מכח היד ומכח העין והאזן והראש, וכן בכח היד יש מכח ההילוך שברגל, והראי' שאם יארע איזה קלקול באיזה אבר יהי' קלקול בכל האברי', כמו

בגוכי"ק בשוה"ג: מדלג על ההרי', עד שנגלה כו'. והאי' משתא'.

הוא בהכלי: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: הוא מתלבש בהכלי.

*) כנראה הכוונה לד"ה והאיש משתאה שנדפס בתו"ח חיי שרה קלז, ד ואילך, שם מבואר שכל אבר כלול מכל האברים.

שאם יכאב לו העין או שן א"י להלוך ברגליו, וכן בהרפואה והתיקון שאם ירפאו לאבר א' יתרפא זולתו. מכ"ז מוכרח לומר שכל אבר כלול מכולם (והתכללות זאת באה מצד האברים דוקא, דלאחר שבאה החיות הנפש ונתלבש בגשמיות אברי האדם ובהגידי' אז נעשה בהם ההתכללות, וקודם שנתלבש הנפש בגוף לא הי' בהם ההתכללות כלל אלא הי' כל כח נבדל מזולתו וכמ"ש במ"א). והנה אף שכל אבר כלולים בו כל הכחות כ"ז הכל בהעלם עדיין ולא בגילוי כמו כח הראי' שיש ביד אינו בגילוי שהרי היד אינו רואה, וכן בכל האברים רק בבחי' העלם בלבד נמצא בו מכל האברי', וכלי לחיות בגילוי אינו אלא לחיות פרטי כלי העין לכח הראי' וכלי האזן לכח השמיעה. וע"פ כל הנ"ל אפ"ל שכמו"כ ענין אחליפו דוכתייהו כו'. אך צע"ג שי"ל שזהו משל להתכללות הע"ס זב"ז שגם להדיעה דלא ס"ל ענין אחליפו דוכתייהו מודה בענין ההתכללות זב"ז שזהו"ע עולם התיקון וכמבו' במ"א) וכמו"כ יובן בג' עולמות בי"ע שהחיות הנמשך בהם בתחלה מתחלק בג' עולמות בי"ע שהם ג' כללים ואח"כ מתחלק בריבוי פרטי' בכלים מכלים שונים ובריבוי העולמות, שיש עולמות עד אין שיעור וכמאמר ועלמות אין מספר א"ת ועלמות אלא ועולמות אין מספר, שיש עולמות עד אין מספר, וכן יש ריבוי מיני נבראים בדצח"מ וכמ"ש מה רבו מעשיך ה', ובכולם מתלבש החיות בפנימיות להחיותם ובהתחלקות בכל עולם ובכל נברא לפ"ע, וכ"ז נק' ממכ"ע ואור פנימיות שנתפס בהעולמות בפנימיותם להחיותם כו'.

ג) אך הנה בחי' סוכ"ע שהוא בחי' אור מקיף אינו מתלבש בהעולמות בפנימיותם כ"א בבחי' מקיף, ואין הפי' סובב שהוא בבחי' סובב ומקיף מלמעלה אלא הוא נמצא למטה כמו למעלה וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיני', ונק' סובב שאינו מתלבש בהעולמות בהפנימיות ואינו נתפס בהם שלא יש כלי לבחי' זו שיותפס בהכלי. ויובן עד"מ בכחות כמו הרצון שמושל ושולט על כל כחות הגוף והוא נמצא בכל האברים בשוה ואינו שייך לומר עליו שהוא נמצא בראש יותר מברגל או שאינו נמצא ברגל כלל, שהרי אנו רואים שתיכף שעולה ברצונו לנענע ברגל תיכף הוא מנענע בלי שום שהיות זמן, ואם נא' שהרצון הוא בראש ולא ברגל, וכשעולה ברצונו לנענע נמשך הרצון מהראש לרגל, הי' צ"ל איזה שהיות זמן עד שיומשך מראש לרגל, ואנו רואי' שאינו כן אלא תיכף כשעולה ברצונו הוא מנענע, ואנו רואי' שהרצון פועל ברגל בשוה כמו בראש. מזה מובן שהרצון שוה בכל הגוף, שהוא נמצא בכ"מ מהגוף ולא יש מקום שלא נמצא שם הרצון שה"ה פועל בכל הגוף בשוה כנ"ל. ומ"מ אינו נתפס בשום מקום, שהרי לא יש בו חילוקי' שבמקום זה מהגוף אינו מאיר כ"כ כמו ברגל אינו מאיר כ"כ כמו בראש, שהרי אנו רואי' היפך זה שהוא פועל ברגל כמו בראש, א"כ לא יש בו חילוקי' כלל, ומוכרח לומר הסיבה לזה מפני שאינו נתפס בשום מקום בפנימיות שלא יש מקום שיהי' כלי לו וממילא לא יש חילוקי', וכידוע דכ"ד שנכנס בפנימיות כמו החיות שמתלבש באברי האדם

שמתלבש בפנימיות האברי' אור בכלי, ומפני שלא כל הכלי' שוים, ממילא יש התחלקות בהאור ג"כ שהאור הוא לפ"ע הכלי. וכמו עד"מ אם יש קלקול מעט בכלי העין הרי אור הראי' מתמעט ואינו מאיר כ"כ בכלי כ"א מעט, והוא מפני שאין העין כלי לגילוי אור הרבה. ומ"מ א"ז שייכות לכח השמיעה שהוא בתקפו כמו שהי' מקודם, ואדרבה עוד בחוזק יותר בידוע, והיינו מפני שהאזן הוא כלי לקבל יותר גילוי אור מכלי העין מפני שיש קלקול בהכלי כנ"ל. וכ"ז דוקא בשארי כחות הגוף מפני שנתפס בפנימיות, היינו שנמשכים אור בכלי לכן יש בו התחלקות, וא"כ הרצון אנו רואין שלא יש בו התחלקות כלל והוא בכל הגוף בשוה כנ"ל, וגם אם נחלש איזה אבר אינו שייך לומר שבו נתמעט כח הרצון שאינו רוצה ובכל הגוף הוא בתקפו כמו מקודם, אלא גם אז הוא שוה בכל האברים אם בתוקף או בריפוי. (אם לא שניטל האבר כמו ניטל היד ח"ו שאינו כלי כלל לשום גילוי אור וחיות וה"ה כאבן דומם, אינו מאיר בו הרצון ג"כ. אך זה אינו נצרך להנמשל מפני שלמעלה אינו שייך שלא יאיר המקיף כלל כו' וד"ל) ומאחר שאין בו התחלקות מוכרח לומר שאינו נתפס בפנימיות בשום מקום לכן לא יש בו התחלקות כלל, וככל המשל הנ"ל יובן למעלה בבחי' א"ס הסוכ"ע שאין פי' שהוא סובב ומקיף מלמעלה, אלא הוא נמצא למטה כמו למעלה ובכל מקום ומקום ממש וכמ"ש את השמים והארץ אני מלא, שבחי' עצומ"ה הוא מלא בשו"א בשוה ולא יש בו שום התחלקות, ובאצי' ובעולם העשי' עד עוה"ז הגשמי הוא בשוה ממש, דכמו שאין עוה"ז הגשמי כלי לבחי' עצמיות אוא"ס כמו"כ אין עולם האצי' כלי לו כלל שאינו נתפס בפנימיות בהעולמות שיהי' בו התחלקות כמו בחי' גילוי אוא"ס שנמשך בפנימיות שיש בו התחלקות, כמו בהע"ס חב"ד חג"ת נה"י שאינם דומים זל"ז, וכידוע דמוחין לגבי מדות אינו בערך כלל, ובאצי' מאיר גילוי אור יותר ובברי' אין האור מאיר בגילוי כ"כ ובברי' יותר מיצי' כו', והוא מפני שנתפס בפנימיות ולכן יש בו התחלקות והוא בחי' ממכ"ע. אבל בחי' א"ס הסוכ"ע שאינו נתפס בפנימיות לכן לא יש בו התחלקו' כלל, ובעולם האצי' ובעשי' עד עוה"ז הגשמי בשוה ממש. ולכן נק' סוכ"ע שהוא מאיר בבחי' מקיף, פי' אף שהוא נמצא בכ"מ ממש מ"מ נק' מקיף מפני שאינו מתלבש בפנימיותם ואינו נתפס בהם. וכמו שנת"ל בענין הרצון שהוא נמצא בכל הגוף בכל מקום ומקום ממש, ואינו נתפס בשום מקום מהם, כמו"כ יובן למעלה בבחי' א"ס ית' שהוא נמצא בכל מו"מ ממש ואינו נתפס בפנימיות (וזה גורם לזה והא בהא תליא דמפני שאינו נתפס בהם לכן הוא נמצא בכמו"מ בשוה וכנ"ל בענין הרצון באריכות).

ד) והנה כתי' כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ שעיקר ההתהוות הוא מבחי' חפץ ורצון היינו בחי' א"ס הסוכ"ע. דמבחי' ממכ"ע לא הי' אפשר להיות התהוות העולמות, ואפי' חוקרי' מודים דהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה. וביאור הענין דהנה ידוע דיש ב' מיני השתל', השתלשלו' עי"ע ובריאה יש מאין. השתל' עו"ע נק' יש

מיש, היינו שהעלול הוא בערך עילתו והי' כלול תחלה בהעילה, וגם אח"כ העילה נתפסת בהעלול, וכמו עד"מ שכל ומדות ידוע דהמדות נולדי' מן השכל דכשמתבונן בשכלו שטוב לו הדבר ה"ה רוצה אותה הדבר, הנה אנו רואין שהמדות הם לפ"ע השכל, וכמו הקטן ששכלו קטן הוא רוצה דברים קטנים, ולאחר שמתגדל שכלו ומבין שהם דברים שטותי' אינו רוצה בם, ורוצה בדברים גדולים יותר, ולפ"ע התבוננות שכמה שמתבונן בשכלו שטוב לו הדבר ההוא כך נעשה אצלו האהבה, וז"ש לפי שכלו יהולל איש. וכן בעבודה הנה לפ"ע ההתבוננו' שמתבונן בגדולת א"ס כך נולד אצלו האה' ויראה כו'. וגם מובדח לומר שהמדות היו כלולים תחלה בהשכל שקודם שיצאו לידי גילוי היו תחלה כלולים בהשכל שיש בשכל הטו' לחסד או לדין והם נק' מדות שבשכל, וגם השכל נתפס בהמדה שהרי הוא מתבונן בשכלו באותו מדה חסד או דין הרי בשעה זו השכל נתפס בהמדה שאינו יכול להתלבש בד"א והוא טרוד להוליד מדה זו. וזהו שינוי בהמשפיע מקודם שהוליד המדה לאחר שנתלבש להוליד המדה. אבל ענין בריאה יש מאין הוא שהנברא אינו בערך הבורא כנ"ל, שהנברא הוא מציאות יש אם יש נברא או יש נאצל ונברא מאין היינו בחי' א"ס שאינו בערכו כלל, וגם לא הי' כלול תחלה בהאין הוא המקור המהוה אותו, והנה ידוע דהתהוות הוא בדרך בריאה יש מאין, וז"ש רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך. פי' רבות עשית הם ריבוי הנבראי' שנבראו וכמ"ש מה רבו מעשיך ה' שיש ריבוי נבראים וכידוע שיש ד' מיני דצח"ם ובכל א' יש כמה וכמה מינים ריבוי דומם וריבוי מיני צומח כמה מיני אילנות וכמה מיני עשבים, וריבוי מינים בחי בהמות וחיות ועופות, ובכ"א כמה מינים, וגם במדבר יש כמה מינים, וכ"א מהם אינו דומה לחבירו במגזו ותכונתו. ושרש התהוותם הוא מבחי' נפלאותיך ומחשבותיך היינו בחי' חכ' וכמ"ש כולם בחכ' עשית, שכל מה שנברא הכל נברא מבחי' חכ', ולכן אנו מוצאים שמן בכל דבר אפי' מאבנים מוציאים ג"כ שמן, וידוע דשמן הוא בחי' חכ'. אבל אין ערוך אליך שלגבי עצמיות אוא"ס אין ערוך כלל, ולא שהעולם נברא בדרך השתל' עו"ע שהעלול בערך העילה ופועל שינוי בהעילה בהתהוותם, אלא דרך בריאה יש מאין שאינו פועל שום שינוי באוא"ס וכמ"ש אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע בלי שום שינוי כלל. דעיקר התהוות העולמות הוא מבחי' א"ס הסוב"ע שהוא בחי' א"ס עצומ"ה, והיינו בחי' מחת"ק דא"ק, שצופה ומביט על כל הדורות וסוקר הכל בסקירה א', והוא בחי' רצון הקדום, רצון לרצון, שעלה במח' להיות רצון לברוא עולמות להיות בחי' יש, והכל בעצמותו עדיין טרם שבא לידי גילוי, והענין דהנה בחי' מחה"ק הוא ממוצע בין עצמיות אוא"ס ובין הנאצלים, דבבחי' א"ס עצומ"ה אינו שייך לומר שהעולמות היו כלולים אף בד"כ, וביאור הענין דהנה יש ב' בחי' רצון, רצון הפשוט ורצון הכללי, ונק' רצון המורכב, והנה בחי' רצון הפשוט הוא בחי' א"ס עצומ"ה כשעלה ברצונו הפשוט שיהיו עולמות קודם שהי' הצמצום ומק"ם עדיין, ואף שכל העולמות היו כלולים שם

דהרי עלה ברצונו כו', מ"מ אינו שייך שם עדיין לומר כלל ופרט. ורצון הכללי הוא בחי' רצון הקדום דמחה"ק שאחר הצמצום ומקו"פ. ויובן עד"מ למטה מי שנפל לו במחשבתו שרוצה לבנות בית, הנה במחשבתו הראשונה ממש שנפל לו פתאום ברעיונו בהחלט שרוצה בית, הנה ממח"* לא יוצא לידי פועל מאומה, אף שנחלט אצלו בכמעט רגע שירצה בבית, מ"מ ממח' זו לא יעשה בפועל מאומה והוא בחי' מקיף הרחוק מאד שאינו שייך לגילוי כלל, ואח"כ כשיעבוד עוד זמן עולה במחשבתו עוד הפעם הדבר ההוא, הנה במח' זו גיכרים בה הפרטים יותר, וממח' זו יבא לידי גילוי אח"כ (משל זה א"א להסבירו הרבה, אך כל איש כשיתבונן היטב בעצמו ירגיש ויראה בחוש שכ"ה, והוא משל מכוון מאד, ונמצא בס' כ"ק אדמו"ר האמצעי זצללה"ה), וכמו"כ למעלה דכשעלה ברצונו הפשוט שיהיו עולמות אף ששיעור בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל, מ"מ אינו שייך שהעולמות היו כלולים שם בד"כ, מאחר שאינו שייך שיומשך מזה התהוות העולמות בפרט, שהרי בחי' זו הוא לפני הצמצום עדיין, וקודם הצמצום אינו שייך שיהי' התהוות העולמות, וממילא אינו שייך לומר שם שעומדים בכלל, מאחר שלא יש פרט. ובחי' זו נק' טה"ע שהוא לפני הצמצום שאינו שייך לומר עליו רצון הכללי כ"א רצון הפשוט. ובחי' רצון הכללי הוא מה שאחר הצמצום עלו ונסקרו כל העולמות בד"כ במח' הקדומה דא"ק שצופה ומביט עד סוף כל הדורות וסוקר כולם בסקירה אחת. ואף שהעולמות והנבראי' הם שם בד"כ עדיין, וכמו כשעולה ברצונו לבנות בית שנכלל במח' זו כל הפרטים שיש בהבית, מ"מ נק' רצון הכללי, שמבחי' הרצון הכללי נמשכי' רצונות פרטים רצון להאציל ורצון לברוא מאין ליש (ולפה"נ הכל במחה"ק עדיין שניכרים שם הפרטים, וי"ל דהיינו מה שית"ל אי"ה שתיכף שעלו במח' מיד נתהוו כל העולמות וד"ל) ולכן נק' רצון הכללי ששייך שם כלל ופרט. ועל ל' הקבלה נק' בחי' זו עתיקא דעתיקין או עתיקא סתימאה (וי"ל דבחי' עתיקא סתימאה הוא בחי' הרצון הראשון שברצון הכללי הנ"ל, והיינו בחי' רצון הכללי שכולל כולם קודם שנמשכו הרצונות הפרטי' היינו הרצון להאציל כו' שג"ז (ר"ל הרצונות הפרטים) בעצמותו עדיין וד"ל) ובחי' מתה"ק דהיינו בחי' רצון הכללי הוא ממוצע שמבחי' מחה"ק נמשכי' העולמות בד"פ לידי גילוי. וכידוע ממ"ש במ"א בענין בראשית נמי מאמר הוא והוא בחי' מאמר אחד, וכמ"ש במח' א' נבראו כל העולמות, והיינו בבחי' מתה"ק ואח"כ נפרטו בט' מאמרות כו' ורצון ומח' זו היינו בחי' רצון הכללי מחה"ק הוא החיות המחי' את העולמות, שהרי כל החיות והתהוות העולמות הוא מפני שעלה ברצונו להיות עולמות, ובזה כל העולמות שוים, שהרי ברצון זה עלה במח' עוה"ז הגשמי כמו עולם האצי', ואדרבה עיקר המכוון מה שעלה ברצונו הוא בחי' עוה"ז הגשמי, דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא, רק שהחיות נמשך בבחי' העלם ואינו מתגלה בנבראי', שכך עלה ברצונו כדי שיהי' מציאות היש. ולכן נק' סוכ"ע

---

* ממח' לא : כ"ה בגוכי"ק; ואוצ"ל : ממח' זו לא.

שאינו מתלבש ואינו נרגש בפנימיות כמו השתל' עו"ע שהעלול משיג את עילתו. אבל בבחי' א"ס הסוכ"ע אין הגבראי' מרגישי' את החיות. אבל באמת הוא עיקר החיות, דמבחי' ממכ"ע אפי' אם הי' ריבוי רבבות השתל' לא הי' אפ"ל מציאות היש כמו שהוא כ"א הי' הכל בבחי' רוחניות, וכדי שיהי' היש גשמי הוא דוקא מבחי' א"ס הסוכ"ע. ומת שארז"ל שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל זהו רק בהחיות הנרגש ופועל בו הצמיחה מקטנות לגדלות, וזהו שא' המכה בו וא"ל גדל, אבל עצם התהוות היש הוא מבחי' א"ס הסוכ"ע. וכן יובן בכל מה שנברא במע"ב שהוא מבחי' חפץ ורצון ה'. דהנה ביום ראשון נברא האור ממאמר יהי אור, והוא מפני שביום ראשון האיר בחי' חסד לכן נברא האור ביום ראשון. ושרש האור נמשך מבחי' חכ', שהחכ' נק' אור, שה"ה בחי' השגה והוא אור, ולהיפך כתי' הכסיל בחשך הולך העדר האור, וחכ' הוא בחי' אור איזהו חכם הרואה את הנולד, הרי שרש האור הוא מבחי' חכ'. מ"מ כדי שיהי' מציאות אור הגשמי (היינו האור שלנו שהוא אור גשמי בערך של מעלה) הוא בכח הא"ס הכל יכול שמהווה גשמיות מרוחניות וכמ"ש כי הוא צוה (במחה"ק) ונבראו. אבל מהחכ' עצמה אף אם יהי' ריבוי רבבות השתל' מדרי' לא הי' נתהוה מציאות אור גשמי, כ"א בכח הא"ס דוקא. ומ"מ שיך ע"ז לומר שהתהוות האור הגשמי הוא מחכ' דהיינו שבחי' חכ' שהוא אור ריחני נשתלשל ונמשך ממנו האור הגשמי ע"י רצונו ית' הכל יכול. וז"ש כל אשר חפץ ה' עשה, שעיקר התהוות היש הגשמי הוא מבחי' רצון וחפץ הוי' כו' כנ"ל. (וי"ל בדרך אפשר שגם החיות הנרגש הוא מבחי' סוכ"ע רק שנמשך ומאיר בממכ"ע, וצ"ע עדיין. וע' בתו"א בד"ה יביאו לבוש מל', וכפה"נ שם קאי על התהוות מהות הגשמי כו' יעו"ש, ע' משית"ל בדרוש זה קרוב לסופו).

ה) וי"ל שעפי"ז יובן מה שרז"ל כינו את הבורא עולם בשם הקב"ה. דהנה קדוש וברוך הם ב' בחי' הנ"ל סוכ"ע וממכ"ע, קדוש הוא בחי' סוכ"ע שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין וברוך הוא בחי' ממכ"ע. והנה בחי' ברוך יש ב' פי' הא' ל' והמלך שלמה ברוך ל' מקבל שנתברך מאחרים (כל"א ער איז גיבענצט), הב' ל' ברכה והמשכה שמשפיע ומברך לאחרים. ויובן למעלה ב' פי' אלו, דהנה בחי' מל' נק' ברכה וכמ"ש ברמ"ז בענין אות ב' סי' ברכה, והיינו ברוך ל' מקבל, שמקבל השפעה מבחי' הב' דברוך ל' משפיע, והיינו ב' חכ' שנק' ברוך ראש ומקור כל ברכה. וזהו איהו ברוך ואיהי ברכה, איהי ברכה היא בחי' מל', ואיהו ברוך בחי' יסוד אבא דמהחכ' ולמטה סדר ההשתל' וחכ' הוא ראשית ההשתל', ולכן נק' חכ' ראשית כמ"ש וירא ראשית לו. אבל בחי' א"ס שלמעלה מבחי' חכ' נק' קדוש שהוא קדוש ומובדל אפי' מבחי' חכ' ג"כ. ולכן כדי שיהי' התהוות החכ' מא"ס שלמעלה מהכ' כתי' והחכ' מאין תמצא שנמצא בדרך מציאה כמו המציאה א"י מי אבדה, כמו"כ בחי' חכ' נאצל מא"ס לא ע"ד סדר השתל' שהעלול משיג עילתו, אלא נמצא בדרך מציאה, והיינו בדרך בריאה יש מאין, פי' מאין

המוחלט שאינו מושג כו'. וזהו שכינו חז"ל את בורא עולם בשם הקב"ה י"ל מפני שעיקר ההתהוות הוא מבחי' א"ס הסוב"ע וכמ"ש כל אשר חפץ הוי' עשה בשמים ובארץ כו'. שכל ההתהוות נעשה מבחי' חפץ ורצון הוי' (והגם בדבר ה' שמים נעשו ה"ה בכח הא"ס וכמשית"ל אי"ה) וי"ל שזהו מ"ש בזהר ע"פ אין קדוש כה' כמה קדישין איגון ואין קדוש כה' שאף שזהו עיקר החיות שמחי' את הנבראי' ומ"מ הוא קדוש ומובדל מהם (וכמשית"ל אי"ה). ו) **ועל** ל' הקבלה ב' בחי' אלו דסוב"ע וממכ"ע. הנה בבחי' מל' יש ב' מדרי' ע"ס דמל' וכתר מל'. בחי' ע"ס דמל' היינו בחי' ברוך ממכ"ע, ובחי' כתר מל' זהו בחי' קדוש סוב"ע שקדוש ומובדל. והגם שנת"ל שגם בחי' חכ' נק' ברוך ואיך או' כאן דכתר מל' שהוא למטה מבחי' חכ' נק' קדוש. אך הענין דאף שבסדר השתל' הנה בחי' כתר מל' למטה מבחי' חכ', מ"מ באמת שרשה למעלה מבחי' חכ'. ויובן זה כמו בחי' מדות, הרי ידוע דלידת המדות הם מהחכ' דכשמתבונן בשכלו שטוב לו הדבר ה"ה רוצה אותה, ומ"מ עצם המדות שרשם למעלה מהחכ', וכמו שאנו רואי' שאפי' בהמה שאין לה חכ' מ"מ יש לה מדות, ואדרבה המדות הם בתוקף יותר. הרי שאפשר להיות מדות בלי שכל. והיינו מפני שהמדות שרשן למעלה מחכ', וכמ"ש בזהר או"א במזלא אתכלילן ז"א בעתיקא אחיד ותליא שהמדות למעלה מהחכ' ורק שנולדי' מהחכ' והיינו כדי להחלישם שהחכ' מחליש המדות וכמ"ש במ"א באריכות. כמו"כ יובן בבחי' מל' אף שנמשכה מבחי' ז"א דתפארת דז"א נעשה כתר לנוק', מ"מ שרשה למעלה אף מבחי' חכ', דשרש המל' הוא מרדל"א שהוא מדרי' היותר העליונה שבבחי' כתר. וידוע דהשתלשלות הכתרים זה מזה, ולכן יש בבחי' * כח לברוא יש מאין מה שלא יש בבחי' חכ' כ"א בבחי' כתר, והיינו מפני דהשתל' הכתרים זה מזה (צל"ע ההפרש בין מ"ש דמל' שרשה מרדל"א ומ"ש השתל' הכתרי' זמ"ז, ומ"ש במ"א דדיבור שרשו מבחי' מדבר, מהו ההפרש בין ג' לשונות אלו, וצ"ע) ולכן נק' בחי' כתר מל' קדוש שהוא בחי' סוב"ע כו'. ובשרש שרשן למעלה יותר יובן ב' בחי' אלו דממכ"ע וסוב"ע, דהנה ידוע מ"ש בע"ח דבחי' הק"ו שנמשך מאוא"ס הוא נמשך בהכלי בפנימיותם, דהנה ידוע דכשעלה ברצונו הפשוט שיהי' עולמות הנה בתחלה הי' אוא"ס ממלא כל מקום החלל וכשהי' צ"ל עולמות הי' בתחלה צמצום ומקו"פ, ובתוך המקום הזה נצטיירו כל הד' עולמות אבי"ע, ואח"כ נמשך הקו מאוא"ס והאיר בתוך העולמות ובע"ס דאצי', וראשית הגילוי הוא בחכ', ומהחכ' נמשך בכל הע"ס דאצי'. ובחי' זו נק' ממכ"ע שיש בו התחלקות, שבחכ' אין האור מאיר כמו בבינה כו' (וי"ל שא"ז סותר למ"ש בד"ה וירד הוי' על ה"ס (מ"ג) יע"ש וד"ל) ובאצי' מאיר גילוי אור בחי' הקו ובעולם הברי' אינו מאיר כ"כ בגילוי (ע' בת"א בהביאור הב' לד"ה יביאו לבוש מל') אף שהקו מאיר בכל העולמות אף בעולם העשי',

---

בבחי' כז: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בבחי' מל' כת.

מ"מ אינו מאיר בהעולמות בשוה, ונק' בחי' זו ממכ"ע. אמנם בחי' א"ס הסוכ"ע הוא בחי' העיגול הגדול שלפני הקו שמקיף כל הד' עולמות בשוה מראש דא"ק עד רגלי העשי' וכמ"ש ומתחת זרועות עולם כו', ומקיף את בחי' הקו ג"כ. ובחי' זו הוא בחי' א"ס הסוכ"ע שאינו נמשך בהעולמות בפנימיותם כ"א בבחי' מקיף. והיינו כנ"ל שהוא נמצא בכאו"א ממש, אך אינו נתפס בהם ח"ו, ולכן נק' בחי' סוכ"ע שהוא בחי' מקיף כו'.

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו'. ואי' במד"ר במקומו בשעה שבא משה כו' והלא אמר הקב"ה ועבדום כו' ארבע מאות שנה ואין בידינו אלא רד"ו שנה, אלא הואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיכם אלא מדלג על ההרים כו'. ולת"ז מפני מה נק' גאולת מצרים בשם דילוג* צ"ל תחלה מ"ש אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, ולכאו' הול"ל אשר בראתי שו"א שזהו פלא יותר, דיצ"מ הרי כל הנפשים שהיו ביצ"מ היו יש מיש, כמו מופת הדם שממים נעשה דם ה"ז יש מיש, היינו שנשתנה היש הראשון מכמו שהי', ועד"ז כל הנפשים דיצ"מ היו יש מיש. משא"כ בריאת שו"א הוא יש מאין והוא דבר פלא יותר, והול"ל אשר בראתי שו"א שהוא פלא יותר, ולא נז' ענין בריאת העולם עד בדבור זכור את יום השבת כו' כי ששת ימים

ז) ועתה* צ"ל ענין האמונה, וגם צ"ל מה שעיקר זמן האמונה שנקבע בנש"י על כל השנה הוא בפסח שבו גאולת מצרים וע"י אכילת מצה דוקא. הנה מצות האמונה הוא ממ"ש אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, וכמ"ש בחיוך כ"ה לידע ולהאמין שיש אלקה, והרמב"ם בס' היד בהקדמה במנין המצות כ' ג"כ כל' הנ"ל, ובסה"מ סי' א' כ' בל"ז מצוה א' הוא הציווי אשר ציונו בהאמנת אלקות והוא שנאמין שיש עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים והוא אומרו אנכי ה' כו' עכ"ל. ובה' יסוה"ת פ"א ביאר מצוה זו בהרחב הביאור יותר וז"ל יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משו"א ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, עכ"ל. והנה להבין כ"ז צ"ל תחלת מ"ש אנכי ה' אלקיך.

ז) ועתה . . . ה' אלקיך: בגוכי"ק מתחיל פ"ז ב"ועתה כו'", אבל מצורת הכתיבה נראה שהד"ה "קול דודי" נתוסף לאחר זמן והוא במקום התחלת הקטע דפ"ו, הבא בשוה"ג.

עשה ה' את השמים ואת הארץ. אך הענין דבאמת ענין יצ"מ הוא פלא גדול יותר מברה"ע. דהנה ברה"ע הוא יש מאין, פי' מאין מהארה בעלמא. והיינו שנתהוה מבחי' דיבור העליון וכמ"ש בדבר הוי' שמים נעשו בע"מ נברא העולם שכל השתל' העולמות נתהוו רק מבחי' דבור. וזהו"ע הריבוי והתחלקות שיש בנבראים וכמ"ש מה רבו משעיך ה' שיש ריבוי נבראי' עד מאד וכמשנת"ל, הנה כ"ז הוא מצד ריבוי הצירופים שבבחי' דבור העליון. ויובן ממשארז"ל ע"פ אלף אלפי' ישמשוני' וריבוי רבבן קדמוהי יקומון וכתי' היש מספר לגדודיו, ל"ק אלף אלפי' מספר גדוד אחד ולגדודיו אין מספר. פי' גדוד הוא מקור החיות שנשפע בכתות המלאכי'. אך פי' תי' גדוד הוא ענין אסיפה וקיבוץ מהרבה יחד. וכמו"כ יובן למעלה ג"כ ענין הגדוד היינו בחי' י"ב גבולי אלכסונים שענין אלכסון הוא התכללות המדות זה בזה כמו חסד שבגבו' וגבו' שבחסד, וממזיגה והתכללות זאת נמשך אור חדש כלול משניהם, וזה נק' גדוד. אך הגדוד כמו שהוא באצי' הוא אחד (י"ל אחד ולא יחיד ע' באמ"ב פ"ח) עדיין ולא יש בו התחלקות רק אח"כ כשנמשך במל' דאצי' נעשה בו ההתחלקות. וכמו עד"מ מדת שבלב שיש לו אהבה לאיזה דבר, הנה האהבה כמו שהיא בלב עדיין ה"ה פרט א' ולא יש בו התחלקות, וכשמגלה את"כ האהבת בדבור הרי יש בה כמה פרטי צירופי' והתחלקות. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' גדוד היינו מדת א' דאצי' שנעשה ע"י מזיגת והתכללות המדות דאצי' כנ"ל לא יש בו התחלקות כ"א פרט מדה א'. ואח"כ כשנמשך המדה ומתלבש בדבור העליון היינו בחי' מל' אז נעשה במל' ריבוי צירופי' עד אין שיעור. וזהו אלף אלפי' מספר גדוד א' היינו שמגדוד א' נשפע חיות במלאכי' אלף אלפי', ודוקא כשנמשך בבחי' מל', וכידוע דריבוי הכלים הוא במל' יותר שכל שלמטה יותר בו הריבוי יותר. א"כ הרי ריבוי התהוות הנבראי' שנבראו הם מהריבוי צירופי' שבבחי' מל' שהוא בחי' דבור העליון.

ח) והנה הגם ששרש התהוות הדבור הוא מבחי' חכ' וכמ"ש כולם בחכ' עשית, ה' בחכ' יסד ארץ, ארץ היא בחי' מל' ושרשו הוא מבחי' חכ' וכמא' אבא יסד ברתא. וכמו שאנו רואי' בנפש האדם הרי התחלקות האותיות בת' מוצאות אחה"ע מן הגרון כו' וצירופי האותיות הוא מחכ' שבנפש. ולכן התינוק שאין בו דעת אינו יכול לדבר אף שיש לו קול ומח' ומדות ומ"מ א"י לדבר היינו לחלק הקול בה' מוצאות הפה ולצרפם, הרי שעיקר התחלקות האותיות והצירופי' הוא מבחי' חכ', וז"ש ויהי האדם לנפש חיה ות"א לרוח ממללא, וידוע שיש ה' מדרי' בנפש נר"נ ח"י, נפש הוא בחי' אותיות מח' ודבור, ורוח הוא הבל הלב שהוא קול, ונשמה בבינה השגה והבנה נשמת שדי תבינם, וחי' בחכ' ובמ"ש והחכ' תחי', והיינו הברק המבריק בריקת וסקירת השכל וכידוע (ואינו סותר למשנת"ל פ"א וד"ל). וזהו ויהי האדם לנפש חיה ששרש הנפש שהוא בחי' הדבור כנ"ל הוא מבחי' חי' שהוא בחי' חכ' כנ"ל. אך עכ"ז הרי רק הארה בעלמא הוא שנמשך מחכ' לדבור, והגם

שמחכ' נמשך ההתחלקות בהדבור, מ"מ החכ' בעצמה אינו בערך התחלקות כמו הדבור, שהרי נת"ל שגם במדות מגדוד א' היינו ממדה א' נעשה הריבוי אלף אלפי', הרי מה שבבחי' מל' הוא אלף אלפי' במדות הוא רק אחד. כ"ש וק"ו בחכ', שידוע שהמדות לגבי מוחין אינו בערך כלל וכמ"ש במ"א, ובפרט מוח החכ' שהוא למעלה הרבה אף ממוח הבינה וכמ"ש בכ"ד אינו שייך לומר שבחי' חכ' הוא בערך התחלקות כמו בחי' דבור. א"כ הרי עיקר התהוות הנבראים בבחי' ריבוי התחלקות הוא מבחי' דבור לבד, ומה שנמשך מבחי' חכ' בדבור הוא הארה היותר מועטת בחי' היותר אחרונה הוא שנמשך בדבור כנ"ל. ואפי' אם נא' שהחכ' שהוא ענין ברק המבריק כנ"ל וד"ל הוא אינו פשוט בתכלית הפשיטות שה"ה מציאות חכ'. הנה נת"ל שחכ' היא ראשית השתל' ונק' ברוך ראש ומקור כל הברכה שמשפיע לט"ס שלמטה מבחי' חכ', ומחכ' ולמטה נק' סדר השתל' והחכ' בכלל השתל', וידוע דהשתל' אינו בערך לגבי א"ס עצומ"ה שלמעלה מסדר השתל'. אך מבחי' החכ' לבד אף שהוא בסדר השתלשלו' לא הי' אפ"ל התהוות העולמות כמו שהם בבחי' יש ודבר נפרד. כ"א ע"י בחי' מל', ואף גם זאת בדרך בריאה יש מאין אפ"ל התהוות העולמות בבחי' יש ודבר נפרד ובע"ג וכמארז"ל מן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה בין כל רקיע כו', שהם עולמות מוגבלי', וכ"ז הוא מבחי' מל' בחי' דבור עליון, וזהו מלכותך מכ"ע שכל עולמים נתהוו רק מבחי' מל' מלך שמו נק' עליהם, וכמו שם האדם שאינו נוגע לעצם האדם כ"א לזולתו שיקראהו בשמו כך כל השתל' העולמות שיהיו העולמות מוגבלים ונבדלי' זמ"ז וכל עולם הוא בבחי' גבול ויש ודבר כו' התהוותם הוא משם והארה בלבד מבחי' מל', וזהו ברוך שם כבוד מל' לע"ו שם הוא הארה כנ"ל וכבוד ג"כ לבוש שהוא הארת וכמו ר"י קארי למאנא מכבדותא, ומל' הוא ג"כ הארה, ומזה לע"ל. נמצא התהוות העולמות הוא מהארה דהארה, היינו מבחי' שם דכבוד מל'. וז"ע בריאת העולמות שנתהוות בדרך בריאה יש מאין היינו אין והארה בעלמא כו'.

ט) **אבל** ענין אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, פי' אנכי הוא בחי' אנכי מי שאנכי א"ס עצומ"ה ולא מה שהוא הארה בעלמא כו', ולכן מצד בחי' זו הי' יצי"מ, והענין דהנה כמו ש"ש מצרים בקליפה כמו"כ יש מצרים בקדושה, והיינו מה שהעולמות הם נבראי' בע"ג, ולא עוה"ז בלבד שהוא גבול ממש, אלא אפי' עולמות העליונים הם ג"כ גבול, ואפי' עולם האצי' הרי כלים דאצי' הם גבול לדעת האריז"ל וכמ"ש בכ"ד ומהם במאה"ז ע"פ חיי שרה קוב"ה דאתכליל כו' וגם לדעת הפרדס שמפרש שהמדות דאצי' אינם גבול וכמ"ש בד"ה חיי שרה הנ"ל מ"מ ה"ה סובר שנק' כח הגבול. וע' מ"ש בס' שיעור קומה מהרמ"ק ז"ל פ"ב בפי' תי' ספי' ל' מספר ונק' ספי' ולא ספורות שהם בעצמם באין גבול ונותנים גבול ומספר לשלמטה מהם וע' בפ"א בפ' תי' מדוש כ' ג"כ שנק' ל' מדה מפני שהם נותנים מדה ושיעור אל הפעולות היוצאות מאת מאצילם. וע"ש שכ' שהמדות הם ממוצעים בין המאציל לנבראים שנבראו ממנו ית' וצייר ב' הבחי' שבממוצע ע"ש, וי"ל שהם הב' בחי' אור וכלי. ולפ"ז י"ל שהע"ח

עם הפרדם לא פליגי כלל ודל"ל וצ"ע, וע' באגה"ק בד"ה איהו וחיוהי בפי' חיוהי וגרמוהי כו'. ולכן נק' מצרים שהם מצרים וגבולים. וזהו אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, שע"י שהאיר מבחי' אנכי מי שאנכי בחי' א"ס עצומ"ה בחי' א"ס הסוכ"ע ע"י הי' יצ"מ שיצא מכל המצרי' וגבולים שלא כמו שהעולם עכשיו שיש להם גבול דבאצי' מאיר גילוי אלקות, ובבריאה אינו מאיר גילוי אור כ"כ כמו באצי' ואין עולם הבריאה יכול לקבל הגילוי אלקות שבעולם האצי', וביצי' עוד האור במיעוט יותר מכמו שבעולם הבריאה. וכידוע בענין יוצר אור ובורא חשך, שהבריאה הוא בחי' עדאת"כ ויצי' עדאת"ג. ובעשי' אינו מאיר גילוי אור כ"כ כמו ביצי'. וזהו הגבלה שבכל עולם האור לפ"ע העולם וא"י לקבל גילוי אור עליון יותר. אבל ענין יצ"מ הוא שלא יהי' מצרים וגבולים ויאיר בחי' א"ס הסוכ"ע בכל העולמות בשוה בעוה"ז הגשמי כמו בעולם האצי', וכמאמר אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין בשוה. והיינו מצד גילוי אוא"ס הסוכ"ע בחי' אנכי מי שאנכי, כי לפניו ית' אצי' ועשי' שוין וכמ"ש כולם בחכ' עשית שגם החכ' נחשבת לפניו כעשי' גשמיות. ולכן מצד בחי' * אשר הוצאתיך מאמ"צ כו'. והנה בעבודה בנפש האדם יש ג"כ מצרים וגבולי' וכמארז"ל באדר"נ פל"א שכל מה שברא הקב"ה בעולם ברא באדם שהאדם נק' עולם קטן. וא"כ מאחר שיש בעולם מצרי' וגבולים א"כ צ"ל שיש באדם ג"כ מצרים וגבולים. ואי' בכהאריז"ל שהמצרי' באדם הוא מיצר הגרון, והענין דהנה יש מוח ולב, בלב שם משכן המדות אהוי"ר, אך הולדת המדות נמשך מהלב * דכשמתבונן בשכלו בגדולת א"ס ע"י נולד * המדה בלב לאהבה אותו ולירא מפניו, וזהו שנתהפך השכל ממהות מוחין למהות מדה, והו"ע מה שיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א. פי' דבמדות יש ג"כ ע"ס ונחלק לג' שלישים חב"ד חג"ת נה"י, ובחי' חב"ד שבמדות היינו שנק' חב"ד לגבי מדות אבל לגבי מוחין הם בחי' מדות ממש א"כ מה שיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א שנמשך להיות חב"ד במדות ה"ז שנתהפך ממש ממוחין למדות. והנה מדות לגבי מוחין אינם בערך כלל וכידוע, וכדי שיתהפך ממוחין למדות ה"ז צמצום עצום מאד. וצ"ל ממוצע ביניהם לחברם יחד. וז"ע מיצר גרון שהוא המחבר וממשיך מהמוח למדות שיתהפך המוחין למדה. וזהו ענין שיש בגרון קנה ושט וורידין והם המחברי' המוחין למדות וכמ"ש בת"א בד"ה לכן אמור בהביאור שם. אך הנה אנו רואי' לפעמים אף שמתבונן בשכלו בגדולת אוא"ס ב"ה והי' צ"ל מזה הולדת איזה

בגוכי"ק בשוה"ג: ת"א לכן *.

מצד בחי': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מצד בחי' זה.

נמשך מהלב: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: נמשך מהמוח.

ע"י נולד: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ע"ז נולד.

*) כנראה הכוונה לד"ה לכן אמור שבתו"א (הנזכר לקמן), ושם מבואר שיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א וכו'.

מדה אהוי"ר, ואנו רואי' שאינו מתפעל בלב כ"כ. והיינו מפני שנתעכב במיצר הגרון שמפסיק ואינו נמשך ממוח ללב. וז"ע גלות מצרים ופרעה מלך במצרים, פרעה אותיות הערף שמעכב ההשפעה במיצר הגרון שלא יומשך ללב. וכמו שנת"ל שיש קנה ושט ורידין במיצר הגרון והם המחברי' מוחין למדות, וה"ז בקדושה. וכמו"כ יובן בלעו"ז ג"כ יש ג' בחי' אלו והם ג' שרי פרעה שר המשקים ושר הטבחי' ושר האופים, קנה ושט הם תאוות אכילה ושתי' שהריאה שואבת כל מיני משקה, והאכילה הולכת דרך הושט. והווריד'ין הם בחי' רתיחות הדמים בהבלי עוה"ז שאפ"ל בלא לב ולב. והנה"ע מצרים בעבודה בנפש. והנה כדי להיות יצ"מ שיצא מהמצרים הנ"ל זהו מ"ש אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ שע"י שנמשך מבחי' אנכי מי שאנכי ע"י * נמשך מהמוחין ללב שהוה"ע יצ"מ. וזהו דוקא ע"י גילוי בחי' א"ס עצומ"ה בחי' א"ס הסוכ"ע שהאיר בזמן יצ"מ, וע"ז יצאו מהמצרים וגבולים כו' כנ"ל.

יו"ד) **ועפי"ז** יובן מ"ש אנכי כו' אשר הוצאתיך מאמ"צ ולא כתי' אשר בראתי שמו"א. דהנה בריאת שו"א הוא מאין ליש, פי' מאין הארה בעלמא כנ"ל באריכות. אבל ביצ"מ הי' גילוי בחי' אנכי מי שאנכי בחי' א"ס הסוכ"ע ולא הארה בעלמא כו'. וזהו מ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' שהגילוי בבחי' דילוג ולא כסדר השתל' עו"ע מפני שהאיר בחי' א"ס שלמעלה מסדר השתל' וכמ"ש עד שנגלה עליהם מלך מה"מ הקב"ה וגאלם. מלכים הם בחי' וי"נ, מלכי בחי' חו"ב, מלך מלכי המלכים הוא בחי' כתר שהוא בחי' שלמע' מסדר השתל'. ובמורא גדול זה גילוי שכינה בחי' מל' דא"ס. וצ"ל שהאיר בחי' היותר גבוה שבמל' דא"ס (וי"ל כמו שנת"ל בבחי' מל' דאצי' בחי' כתר מל', כמו"כ י"ל בבחי' מל' דא"ס שהאיר בחי' מקיפי' לבחי' מקיפי' ומשם דוקא נמשך להיות גאולת מצרים לצאת מהמצרים וגבולי' שע"פ סדר השתל'. וזהו ששם הי' בעצמו שלא ע"י אתעדל"ת, דאתעדל"ת אינו מגיע רק לבחי' חכ' שהיא ראשית ההשתל' בחי' ממכ"ע, אך בבחי' א"ס שלמעלה מסדר השתל' אינו מגיע לשם אתעדל"ת כ"א שנמשך מצד כי חפץ חסד העצמי בחי' סוכ"ע. ולכן נא' אשר הוצאתיך מאמ"צ. ואין הכוונה על האותות ומופתים שהי' ביצ"מ שהם יש מיש (וי"ל שזה שיתהפך טבע העולם הוא ג"כ מבחי' א"ס הסוכ"ע וכמ"ש בד"ה מזוזה מימין ע"פ כי גדול הוי' מכל אלקים, אלקים בגימ' הטבע מקור התהוות העולמות, וגדול הוי' בחי' סוכ"ע שמושל ושולט על שם אלקים לשנות טבע העולם כו') אלא הכוונה על עצם היציאה ממצרים היינו מהמצרים וגבולים שזהו מפני שהאיר מבחי' א"ס הסוכ"ע כו'. והגם שנת"ל שגם ברה"ע הוא מבחי' א"ס הסוכ"ע, וכמו שיצ"מ הי' בלי אתעדל"ת כמו"כ

בגוכי"ק בשוה"ג: מענין שתיקה תו"ח והאיש משתאה, עו' מוגבלי' לק"ת אני ה' כו' הוצאתי (הב').

ע"י נמשך: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ע"ז נמשך.

ברה"ע הי' ג"כ בלי אתעדל"ת כ"א מצד כי חפץ חסד, וכידוע וכמבואר בכ"ד וכמ"ש בע"ח בשעלה ברצונו הפשוט כו' כי טבע הטוב כו', הרי הי' ג"כ בלי אתעדל"ת. האמת שכ"ה שהתהוות העולמות הוא מבחי' סוכ"ע, אבל הוא בהעלם שאין ההתהוות והחיות נרגש בגילוי, והחיות שנרגש בגילוי הוא מבחי' דבר הוי', וזהו כל עיקר כוונת הבריאה שלא יהי' ניכר החיות שמחי' אפי' החיות דממלא ומכ"ש החיות דסוכ"ע, אבל ביצ"מ הוא להיפך שכל עיקר הכוונה שיהי' גילוי בחי' א"ס הסוכ"ע. ועויי"ל דאף שברה"ע הי' מבחי' א"ס הסוכ"ע בחי' כי חפץ חסד מצ"ע, אך כ"ז בבחי' חיצוניות, וביצ"מ האיר פנימיות מהו"ע ממש אשר אינו שייך שם שום העלאת מ"ן וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו כו', ומשם נמשך להיות גאולת מצרים כו'.

יא) והנה מצות האמונה הוא מפסוק אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ היינו שהאמונה היא בבחי' אנכי מי שאנכי בחי' א"ס הסוכ"ע שם שייך אמונה, דהנה בבחי' ממכ"ע אינו שייך אמונה שהוא החיות שמתלבש בגוף ונרגש וע"ז ארז"ל מה הנפש ממלאה את הגוף אף הקב"ה ממלא את כל העולם, פי' כמו הנפש שממלא את הגוף הרי האדם מרגיש החיות שהוא חי וכל חי מתגענע, ובהכרת לומר שיש נפש המחי' אותו וממנו הוא חי, והראי' בצאת הנפש מן הגוף ה"ה כאבן דומם ואינו חי, וא"כ עכשיו שהוא חי מוכרח לומר שיש נפש שמחי' אותו, והגם שא"י מהו הנפש ולא ראה אותו, וכידוע דגילוי הנשמה הוא למעלה מג"א ורוה"ק והאריז"ל זכה לזה ע"י שמתה ש"מ, אך מ"מ הוא בלי ספק אצלו שיש נפש שמחי' אותו, וזה נק' חיות הנרגש שמרגיש שהוא חי, וכמו"כ יובן בעולם שהרי אנו רואי' שהעולם חי, וגם בצומח נרגש החיות שבו שה"ה צומח מקטנות לגדלות, והגלגלי' מתנענעי' ומוכרח לומר שיש בהם דבר המניע אותם, והיינו החיות שלהם, וכ"ז נק' ממכ"ע ואינו שייך בזה אמונה שה"ה משיג בשכלו כן, ועיקר אמונה שייך בא"ס הסוכ"ע שבאמת הוא עיקר החיות המחי' את העולם, ואין העולמות והנבראים פועלים בו שום שינוי וכמ"ש אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם כו' והוא לבדו הוא כמו קודם שנבה"ע בלי שום שינוי כלל.

וביאור הענין הנה כתי' אל דעות ה' שיש ב' בחי' בדעת ד"ת וד"ע, והם ב' מיני השגחות מלמעלה, ותחלה צ"ל ההשגחה דד"ת, דהנה ידוע דהדעת הוא פנימיות המדות ונק' בזוהר מפתחא דכליל שית דהיינו שהדעת פותח את המדות והם נמשכים ע"פ הדעת, ויובן עד"מ בנפש האדם שהדעת גורם התפעלות המדות, דאף שהמדות נולדים מהשכל שכשמתבונן שטוב לו הדבר ה"ה רוצה אותה, מ"מ התפעלות המדות הוא מהדעת, דהנה דעת הוא ל' התקשרות וכמ"ש האדם ידע, ובנפש הדעת שבמדות ענין הדעת הוא הכרה והרגשת עצמותו, ומי שיש לו הרגשת עצמותו (בל"א ער פילט זיך זייער שטארק) תיקר נפשו בעיניו, ולכן דבר הטוב לו הוא אוהב אותה באהבה עזה מאד, וכן דבר שאינו טוב לו ה"ה שונא אותה בתכלית השנאה וא"י לסבול כלל אפי' דבר קטן, ומתפעל הרבה מזה שה"ה רע לו, משא"כ מי שאינו מרגיש

עצמותו כ"כ (בל"א ער איז בא זיך ניט אזוי טייער) כשרואה דבר שטוב לו אינו מתפעל כ"כ, וגם לא יתפעל מדבר שנגד רצונו. ואף שמבין בשכלו בטוב שטוב לו הדבר או אינו טוב, מ"מ אינו מתפעל כ"כ מפני שאינו מרגיש את עצמותו כ"כ. אבל מי שמרגיש את עצמותו ה"ה מתפעל הרבה כו' כנ"ל. הרי שהתפעלו' המדות הוא מהדעת דזקא ולכן נק' מפתחא דכליל שית. פי' שפותח את התפעלות המדות ומעורדם כו'. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' הדעת הוא פנימיות ד"א, וידוע דהנהגת העולמות הוא מבחי' המל' ושרשם ההנהגה מבחי' המדות, והדעת הוא פנימיות המדות שמטה את המדות לחסד או לדין כפי מעשה התחתונים' דבבחי' דעת זה נוגע מעשה התחתונים. וזהו"ע ההשגחה דד"ת. ועז"נ שבעה אלה עיני הוי' המה משוטטים בכל הארץ וכתי' עיני ה' המה משוטטות לראות במעשה בנ"א שמשגיח על כל פרט ופרט. וההעלאו' מ"ן של מעשת התחתונים' מתעלה תחלה בבחי' מל' וכמא' הזהר כדין טיקלא דאסתחרת קמי', עד שמתעלה במדות דאצי' ולפי"ע ההעלאת מ"ן נמשך מלמעלה מהמדות לחסד כו' ע' לקמן בד"ת אם בחקתי תלכו. וכ"ז בחי' ד"ת שהוא בחי' סדר השתל' ממכ"ע.

יב) **אך** בחי' ד"ע הוא בחי' שלמעלה מסדר השתל' בחי' א"ס הסוכ"ע והוא בחי' מחה"ק * שצופה ומביט עד סוף כל הדורות וסוקר הכל בסקירה אחת שכל העולמות טרם שיצאו לגילוי בפרט היו כלולים שם. וכמו עד"מ הרוצה לבנות בית הרי בתחילה עולה במחשבתו בד"כ כל הבית ובו כלולים כל הפרטי' עציו ועפרו וגגו וקירותיו, אך שם הם עומדים בד"כ ואינם ניכרים שם הפרטי' עדיין ואח"כ כשיוצא לידי פועל יוצא כל פרט ופרט בפ"ע וא"ז דבר חדש כלל שכבר הי' תחלה במחה"ק כל הפרטי' האלו רק שיצאו מהעלם אל הגילוי. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' מחה"ק דא"ק הנה כשעלה ברצונו הפשוט להיות התהוות העולמות אזי עלו ונסקרו כולם בסקירה * מרכ"ד עד סוכ"ד הייגו מראשית השתל' העולמות מתחילת האצי' עד סוף העשי' ממש וכל הנבראי' שבהם וכל אשר יהי' בשית אלפי שנין דהוי עלמא וכל מעשה אשר יעשה בהם, וא"ל מעשה האבות ויצ"מ וכניסת הארץ וחורבן בהמ"ק וגם ימוה"מ ותחה"מ, אלא כל מעשה איש ואיש ממש מעשה אנוש ותחבולותיו הכל אשר לכל עלו במחה"ק דא"ק וכמ"ש היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם שכולם נסקרים בסקירה א' כמשל הנ"ל. אך באמת אין המשל דומה לנמשל דהנה ממחשבת האדם לא נעשה מאומה וכמו במשל הנ"ל אף שמצייר במח' אפי' כולם בד"פ אפי' אם יחשוב כמה וכמה * לא יהי' מזה מאומה. אבל בבחי' מחה"ק הנ"ל תיכף שעלה במח' מיד נתהוו כל העולמות והנבראי'. וזהו כי

בחי' מחה"ק : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : בחי' מחה"ק דא"ק.
כולם בסקירה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : כולם בסקירה אחת.
כמה וכמה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : כמה וכמה זמן.

לא מחשבותי מחשבותיכם דלמטה המח' רק גורם הדבר ולמעלה מהמח' נתהוו העולמות, רק באופן הנעלה יותר. ואח"כ נפרטו ויצאו לידי גילוי והכל בכח הא"ס (ע' בת"א בהביאור הב' לד"ה יביאו לבוש מל' ובלקו"ת בהביאור לד"ה לבבתני), וכמו שנת"ל שעיקר ההתהוות העולמות הוא מבחי' א"ס הסוכ"ע. ומה שנת"ל שהתהוות הוא מבחי' מל' בחי' דבר ה' ה"ה ג"כ בכח הא"ס. וגם עכשיו לאחר שנבראו העולמות הרי ידיעתו ית' מקפת את העולמות מכל צד ופנה וכמ"ש ומתחת זרועות עולם וכמו עיגול הגדול שמקיף את עיגול הקטן ממנו ה"ה מקיפו בחלק העליון מהעיגול הקטן, וגם בחלק התחתון ממנו ה"ה מקיפו ונשפל למטה ממנו, כמו"כ יובן למעלה שבחי' הסוכ"ע בחי' ד"ע שהוא בחי' מחה"ק כנ"ל ה"ה מקיף כל העולמות בשוה גם המדרגת היותר תחתונות דעוה"ז הגשמי, וצופה ומביט ומשגית על כל פרט ופרט ממש במעשה איש ותחבולותיו וכמ"ש אני הוי' בוחן כליות ולב, לפניך גגלו כל תעלומות, אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך, וידיעה שיודע את הנבראי' הוא הוא עיקר החיות שמחי' אותם. אך הנה ידיעה זו אינה ע"ד הידיעה דד"ת שמתלבש בכל פרט בפנימיות ומעשה התחתוני' נוגע שם כמשנת"ל שעי"ז נעשה התפעלות המדות לחסד או לדין כו' וכנ"ל. אבל בבחי' הידיעה דד"ע אין שום התפעלות ממעשה התחתונים וכמ"ש וירא און ולא התבונן לא הביט און ביעקב ואין הפי' שלא ראה האון אלא הפי' שאע"פ שרואה אינו נעשה מזה שום התפעלות כלל שאין הפגם מגיע לשם והשכר ועונש נמשך מהדעת שמתפשט במדות. וכמו עד"מ למטה יש מוחין דגדלות ומוחין דקטנות, דמי שיש לו מוחין דקטנות ה"ה מתפעל ומתקצף מיד כשעושים לו נגד רצונו וכמו הקטן שבוכה ומתקצף אפי' מדברים קטנים. משא"כ מי שיש לו מוחין דגדלות אינו מתפעל כלל אף אם עושין לו נגד רצונו. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' ד"ע שאינו מתפעל כלל ממעשה התחתוני' דהידיעה אינו בידיעה שחוץ ממנו אלא כמ"ש הרמב"ם בידיעת עצמותו יודע את הנבראי' ומה שיודע מעשה התחתונים א"ז פועל שום שינוי בהמדות שיומשך מזה עונש לרשעים. ויובן זה מענין ידיעה ובחירה שאין הידיעה מכריח הבחירה, שאף שיודע את כל מעשה האדם את אשר יעשה כל ימי חייו ה"ה ית' יודע זה מקודם מ"מ אין זה מכריח הבחירה שבהכרח יעשה האדם כמו שהוא בהידיעה העליונה שניתנה לו הבחירה חפשית לבחור כמו שירצה וכמ"ש ובחרת בחיים, שהידיעה שיודע את האדם אם * כל מעשיו ותחבולותיו מיום הולדו עד יום מותו א"ז פועל שום שינוי בהאדם. וכמו עד"מ אדם שחושב ומצייר ציור אבן במחשבתו וחושב אודות האבן הזה, מ"מ לא נעשה שום שינוי בהאבן ממחשבת האדם שחושב בו. וכמו"כ יובן שאין הידיעה שייך להאדם כלל ואינו פועל בו שום שינוי. ולכן אף שידוע בד"ע איך שיעשה האדם מ"מ ניתן לאדם הבחירה שיוכל לבחור כמו שירצה, הגם שבודאי בלי ספק שיעשה כמו שידוע בהידיעה העליונה, האמת הוא שיבחור כן אבל לא שהידיעה העליונה מכרחת אותו

אם כל : כ"ה בגוכ"ק, ואוצ"ל : עם כל.

שיעשה כן. וי"ל שהידיעה בד"ע הוא כמו שיעשה האדם לאחר הבחירה, ר"ל שהידיעה הוא שיודע איך יבחור האדם, אבל לא הידיעה מכרחת הבחירה. וכמו"כ יובן מה שאין הידיעה שיודע פועל שום שינוי בהמדות שיומשך העונש לרשעים כמשל אבן הנ"ל, וגם יובן שאין הידיעה פועל שינוי באי"ס עצומ"ה (והא בהא תליא וד"ל) שהידיעה אינה בדרך התלבשות וכמארז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם ל' וידוע בדרך מאליו וממילא. ועפ"ז יתורץ קושיית הפלסופי' על ענין ההשגחה שמקשי' והלא א"ס הוא אחדות פשוטה ואם נא' שמשגיח על כל פרט ופרט ה"ז גורם ח"ו ריבוי כו'. ובאמת הוא פשוט בתכלית הפשיטות. ועפ"י הנ"ל יובן שהידיעה של מעלה אינו ע"ד ידיעת האדם שהידיעה הוא נוסף על עצמותו שלא ידע זה מקודם ואופן הידיעה הוא בדרך התלבשות והפיסא שנתפס בהדבר, שהרי בשעה שכח הידיעה טרוד בענין זה אינו יודע ענין אחר, אבל למעלה הכל גלוי וידוע לפניו בדרך מאליו ואינו מתלבש ח"ו לידע, אלא שהכל ידוע ממילא. וא"כ אינו שייך לומר שהידיעה גורם ריבוי ח"ו, וכמו שאפי' בכחות הנפש הרי נת"ל שכח הרצון הוא אינו מתלבש בכלי ופועל בבחי' מקיף מאיליו וממילא ע"י שמאיר שם, ולכן הוא בכ"מ בשוה, וכמשנת"ל דהא בהא תליא דכשמתלבש בכלי' ומאחר שלא כל הכלים שוים, ממילא יש שינוים באופן גילוי אור ג"כ, אבל כח הרצון מפני שאינו מתלבש בכלי לכן הוא שוה בכ"מ ברגל כמו בראש בלי שום התחלקות כלל. וכמו"כ יובן בבחי' ד"ע מאחר שידוע בדרך מאיליו וממילא, א"כ אף שמשגיח על כל פרט ופרט אין זה גורם ריבוי והתחלקות ח"ו בהידיעה העליונה, הגם שההתהוות נעשה ג"כ ממה שהכל גלוי וידוע בהידיעה העליונה כנ"ל, וי"ל שהרי ההתהוות הוא ג"כ בדרך מאיליו וממילא שלא בדרך התלבשות כו' (ע' בתו"א בד"ה ארדה נא) ואין זה גורם ריבוי וכנ"ל במשל הרצון, ועוי"ל (והוא עיקר התירוץ על כוונת הקושי' מההתהוות וד"ל) דהיא הנותנת מאחר שעיקר מציאות התהוות הנבראים הוא מא"ס עצומ"ה וכמשנת"ל א"כ כל הנבראים עיקר מציאותם הוא בחי' א"ס עצומ"ה ומבלעדי לא יש שום מציאות כלל, וכמשנ"ת באריכות לעיל בד"ה א"ר ברכי' יצו"ש וא"כ כל נברא ונברא הגשמי שנראה לעין דבר גשמי כמו עץ ואבן וכל הדברי' שנבראו וכמו גוף האדם וכמדומה* הוא רק שנראה לעין כך, אבל באמת הוא הוא א"ס עצומ"ה ממש דממך הכל ואין לך דבר שחוץ ממנו ית' כלל, ור"ל שכל דבר גשמי באמת הוא א"ס ממש בחי' א"ס הסוב"ע, וא"כ מה שפועל ההתהוות אינו שייך לומר שפועל שינוי באיזה דבר מאחר שהכל א"ס ב"ה כו' וד"ל (ועמ"ש שמה שבדבר הוי' כו' הכל בכח הא"ס וכמו"כ עתה המחדש כו' בכ"י ובכ"ע ובכ"ר ממש, הכל בכח הא"ס) (וא"ת א"כ לפ"ז יפעול העונש ג"כ, כשתעמיק דעתך בטוב תבין שא"ז קושי' כלל וכלל וד"ל והמ"י, וא"א להרחיב הביאור בזה. עונש מצד הגבורה. וי"ל ע' בד"ה ויקחו אליך פרה אדומה. וי"ל זהו"ע עברי בעמק הבכא מעין ישיתיהו

וכמדומה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : וכדומה.

את העומק, כענין והשקה את נחל השטים שיהי' כולה משקה, ועמ"ש מזה בד"ה וככה הגדול באריכות) *.

בס"ד

את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו אני הוי', וצ"ל מה שייכות שבתותי תשמרו למקדשי תיראו, וגם צ"ל מה"ע הירא דבהמק"ד, וגם צ"ל מה שגבי שבת כתי' תשמרו וידוע דהשמר פן ואל אינם אלא ל"ת, ולכאו' מזה ענין הל"ת לשבת הגם שבשבת יש מל"ת ג"כ וכמ"ש לא תעשה כל מלאכה, מ"מ עיקר מצות שבת הוא מ"ע כמ"ש ששת ימים כו' וביום השביעי תשבות ונק' שבת ע"ש השביתה שהיא המ"ע דשבת, ואף * נא' שהשבת אינה עיקרה מ"ע, אבל זה ג"כ שאין עיקרה מל"ת ולמה אמר תשמרו שהוא מל"ת, וגם צ"ל שינוי תל' דבמקדשו אמר תיראו, שהיראה היא מקור שס"ת ל"ת, ובשבת אמר תשמרו, ולהבין זה צ"ל תחילה מ"ש ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת, משמע שצריכי' לעשות את השבת, וכן כתי' זכור את יום השבת לקדשו דמשמע שישראל מקדשים את השבת, ולכאו' צ"ל והלא שבת מיקדשא וקיימא, ואינו דומה לקדושת יו"ט דישראל אינון דקדשיני' לזמנא, ולכן מברכין בברכת שמ"ע דיו"ט מקדש ישראל והזמנים דישראל מקדשי' את הזמנים, וכמ"ש במד"ר פ' בא פט"ו ע"פ החדש הזה לכם א' מלה"ש להקב"ה אימתי אתה עושה את המועדות כו' א"ל אני ואתם נסכים על מה שישראל גומרים ומעברים את השנה כו' אלה מועדי אשר תקראו אתם אתם כתי' אתם בין בזמנם בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו, לשעבר הי' בידי שנא' עשה כו' מכאן ואילך ה"ה מסורה בידכם אם אמרתם הן הן א"א לאו לאו כו', הרי שישראל עושין את המועדות, אבל שבת הוא מיקדשי וקיימא משימ"ב כי בו שבת ולכן חותמין מקדש דהקב"ה מקדש את השבת, וא"כ מהו לקדשו שישראל מקדשים ועושין את השבת וגם ממשמע שהוא ציווי לעשות את השבת ולקדשו, וצ"ל תחילה ענין השבת מהו. הנה

בגוכי"ק בשוה"ג: השכר הוא שיתגלה האמת שכ"ד הוא א"ס עצומ"ה, וזהו שכר מצוה מצוה, וע' בד"ה אלה תולדות נח ל"ז ובד"ה וככה הגדול בתחילתו.

---

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

ואף נא': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ואף אם נא'.

ידוע דשבת הוא זמן עליות העולמות שעולים למעלה ולא שעצם העולמות עולים למעלה אלא שהחיות אלקי שמחי' ומהווה העולמות הם עולים למעלה לשרשן ומקורם וזהו מ"ש כי בו שבת מכל מלאכתו אשר עשה, וכמו עד"מ השביתה למטה הוא עליות הכחות למקורם ושרשם וכמו אומן שעושה כלי הרי בשעת העשי' כל הכחות מושפלים בעשי' ולא כח המעשה שביד לבד מושפל בהעשי' אלא גם שארי כחות כמו המדות מושפלים בזה שה"ה יש לו מדה היינו אהבה לעשות הכלי דאל"כ לא יעשה, וכן גם המוחין שצריך להשכיל איך לעשות הכלי והציורים, ואחר שגומר המלאכה ה"ה שובת ונח ממלאכתו שבשעת המלאכה נתייגע מהעשי' שהשפיל הכחות ואחר שעשה הכלי ה"ה שובת ונח והיינו החזרת המוחין למקורן ושרשן כמו שהי' קודם העשי', ואחר ששובת נמשך עונג מהעשי' שמתענג מהכלי שעשה, משא"כ בשעת העשי' לא יש עונג כלל (כ"א העלם הענג שיהי' אחר העשי' ע' בסידור בשער התקיעות) כ"א לאחר ששובת מהמלאכה אז נמשך העונג שמתענג מהמלאכה, וכמו"כ יובן למעלה דהנה בדבר הוי' שמים נעשו שהתהוות העולמות הוא מבחי' דיבור והיינו בחי' אותיות וצירופי' שמהם נתהוו העולמות בריבוי התחלקות עד אין שיעור וכמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים שלשה בונים ששה בתים כו' מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור, שכל עיקר התהוות העולמות הם מבחי' דיבור שנשפל בהעשי', וזהו שנק' אותיות הדיבור בשם אותיות שהוא מל' ואתא מרבבות קודש זכתי' אמר שומר אתא בוקר, שהוא ל' גילוי, והיינו שנמשך החיות אלקי להוות ולהחיות העולמות מאין ליש, וכידוע שכל ענין הדיבור הוא גילוי לגבי זולתו, והיינו מקור העולמות בחי' עלמא דאתגליא שיהיו נראים העולמות מציאות יש ודבר נפרד וזהו נעשה מאותיות הדיבור כו'.

ב) **והנה** בחי' מחשבה שלמעלה נמשך ג"כ לצורך התהוות העולמות, דהנה כתי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולכאו' מה השמיענו בזה פשיטא דאינו דומה מח' ית' למחשבת האדם, ומהו הרבותא כ"כ. והענין דהנה ידוע הוא דבאדם הרהור לאו כדיבור דמי דהיינו שהמחשבה אינו כדיבור ולא עביד מידי, והגם שהמח' למעלה מהדיבור, ולכן נק' המח' נהר דכמו שהנהר נמשך תמיד ונובע מהמעין בלי הפסק, כן המח' היא נמשכת ונובעת תמיד בלי הפסק, ולא כמו הדיבור שאינו נמשך תמיד ויש עת לדבר ועת לחשות ויש מעצור לרוחו שלא לדבר כלל, אבל המח' לא ינוח ולא ישקוט אפי' כרגע ואין ביכולתו לפשוט א"ע מהמח' שלא יחשוב שבהכרח חושב תמיד, מזה ניכר שהמח' הוא כח נעלה יותר מהדיבור ומתאחד

בגוכי"ק בשוה"ג: ההפרש בין מוחין שבמדות לעצם המוחין בלק"ת ואתה מרבבו'.

עם הנפש יותר מהדיבור, ולכן כמו שהנפש* כמו"כ המח' שמתאחד עם הנפש הוא ג"כ נצחי משא"כ הדיבור שאינו מתאחד עם הנפש כ"כ לכן הוא נפסק וכידוע שהמח' נק' לבוש הפנימי לגבי דיבור שנק' לבוש החיצון (או לבוש החיצון לגבי לבוש המעשה וכידוע וכמשית"ל אי"ה). מ"מ הנה המח' באדם לא תפעול שום פעולה מורגשת כמו הדבור, וכמו עד"מ אם יחשוב אדם במח' לעשות איזה דבר, הנה מחשבתו לא תפעול מאומה, ואף אם יצייר במח' ציור אותו דבר בכל פרטיו עכ"ז הי' כלא הי' ולא יעשה מאומה אבל בדיבור אף שמעצם* לא יתהווה שום דבר, מ"מ הדיבור פועל שיעשה זולתו (וכ"ש המעשה שע"י נעשה וד"ל) וכמ"ש באשר דבר מלך שלטון שמצות לאחרים לעשות והם עושין, אבל מהמח' אפי' אם יחשוב כמה וכמה זמן בכל ציור פרטי הדברי' מ"מ לא יפעול כלום, אף שיעשה זולתו, הרי המח' אינו פועל כלום לידי פועל, אבל למעלה תיכף שעלה במח' שיהיו עולמות מיד נתהוו כל העולמות וכמ"ש בזהר במח' א' נבראו כל העולמות, ואדרבה עיקר ההתהוות הוא מבחי' מח' והנבראי' שנבראו מבחי' מח' הם נבראים נעלים יותר, והם נבראים מעלמא דאתכסיא שהם מכוסי' ונעלמים פי' שאינם בגדר גילוי למטה מפני עוצם האור שמאיר שם, וגם נק' עלמא דאתכסיא שהנבראים שבעלמא דאתכסיא הם כמו נוני ימא שמובלעי' במי הים ואינם יכולים לחיות בלי מים כמו"כ נבראים אלו הם בטלים ומקושרים לאלקות בתכלית הביטול ואינם נפרדים אפי' כרגע, משא"כ מה שנתהוה מאותיות הדיבור נק' עלמדאת"כ* שהם בבחי' יש ודבר נפרד וכמו נבראים שביבשה שהם מופרדים מהארץ, ונמצא מובן מזה שבחי' מח' נמשך ג"כ לצורך התהוות העולמות וכמו עד"מ אומן שעושה כלי הרי בתחילה חושב במחשבתו איך לעשות הכלי, כך למעלה בתחילה עלה במח' שיהי' התהוות העולמות, ויש בזה כמה מדרי' מח' כללית ומח' פרטיות היינו כל דבר ודבר בפרט ותיכף שעלו במח' נתהוו העולמות ואח"כ נפרטו בדיבור ונבראו נבראים דעלדאת"ג.

ג) ועוד זאת יובן שגם בחי' מדות עליונות נמשכו ג"כ לצורך התהוות העולמות, דהנה כתי' ששת ימים עשה ולא כתי' בששת ימים שהי' משמע שבזמן הששה ימים הי' ברה"ע אלא כתי' ששת ימים עשה משמע שהששה ימים גופא עשו, והנה ששה ימים הם בחי' ששה מדות שנק' בשם יומין, הגם דהמדות הם למעלה מבחי' זמן, דזמן שייך רק בבחי' מל' מלך מלך ימלוך שהוא בחי' זמן עבר הוה ועתיד אבל בבחי' מדות דאצי' אינו שייך זמן ומקום דבאצי' מאיר גילוי אלקות, והמדות נק' סדר זמנים

שהנפש כמו"כ : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : שהנפש נצחי כמו"כ.
שמעצם לא : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : שמעצם הדיבור לא.
עלמדאת"כ : כ"ה בגוכי"ק, וכנראה צ"ל : עלמדאת"ג.

וכמ"ש במדרש מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן, אבל זמן אינו שייך לומר שם, מ"מ ה"ה נק' בשם מדות שפי' מדה וגבול שהם מוגבלי' ע"פ קו המדה שזה חסד וזה גבורה והם מדרי' בפ"ע והפכים זה מזה לגמרי שהחסד הוא היפך הגבורה, ולכן שייך בהם (ע' בע"ח שער הכללים פ"א ופ"ב, ובשער הולדת או"א וזו"נ פ"ה, ובפרד"ס ש"ה הוא שער סדר הולדת אצילות פ"ז וע"ש פ"ג) קדימה ואיחור שבתחילה נאצלה מדת חסד, ואח"כ כשהי' צ"ל אצי' מדות הגבורה הוא ע"י שנפסק מדת החסד ונאצלה מדת הגבורה והיינו ע"פ קו המדה שמודד כל המדידות דאורות בכלים עד פה יומשך מדת החסד ואח"כ יומשך מדת הגבורה, א"כ ה"ז הגבלה, ואף שאינם גבול כמו הגבול שלמטה שהם גבול גשמי ואף לא כמו בעולמות אבי"ע, מ"מ שייך לומר על מדות שהם בחי' ימין וכמ"ש יומין עילאין שקאי על המדות, והוא בחי' יומו של הקב"ה כו', וזהו ששת ימים קאי על ששה מדות העליונים שנק' יומין עילאין, והששת ימים עשו פי' שהששה ימים גופא נמשכו בהעשי' וכמ"ש בזהר כל יומא ויומא עביד עבידתא ביום ראשון האיר מדת החסד, ולכן נברא ביום הראשון בחי' האור שהוא בחי' חסד כו' וביום השני נמשך מדת הגבורה ולכן נתהוות ביום הב' הרקיע המבדיל בין מים למים, וכן בכל יום נמשך מדת אחת כו'.

ד) אך צ"ל דהנה נת"ל שהמדות הם למעלה מהזמן וכאן אומרים שהמדות נמשכו כ"א ביומו דוקא מדת * ביום א' דוקא ומדת הגבו' ביום ב' כו', ואפ"ל שהענין יובן ע"פ המבואר במ"א על מאה"ז בפלגות לילא קוב"ה אתא לאשתעשע עם צדיקייא בגיניתא דעדן, וז"ש הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות מאן אינון עבדי ה' העומדים כו' בלילות בחצות דוקא שאז עיקר זמן עסק התורה שהוא עת רצון למעלה, וצ"ל למה בחצות דוקא, וגם מ"ש בפלגות לילא קוב"ה אתא לאשתעשע עם צדיקי' בג"ע והיינו ענין עסק התורה שעוסקין בג"ע שזהו"ע תענוג הנשמות בג"ע וכידוע, וצ"ל למה בחצות דוקא והלא הצדיקי' בג"ע לומדים כל היום וכל הלילה ומהו חצות הלילה דוקא. אך הענין יובן בהקדים בקצרה ענין ההפרש בין נשמות למלאכים, וידוע דהנשמה הם למעלה ממלאכים דשרש המלאכים הוא מבחי' דיבור ותנשמות שרשם מבחי' מח' שלמעלה הרבה מבחי' דיבור וכמ"ש במ"א באריכות (ע' בלק"ת ד"ה את שבתותי באריכות מזה, וע' בד"ה וילך איש מבית לוי, מ"ג), ומ"מ אי' בכהאריז"ל דהמלאכים שרשם מבחי'

בגוכי"ק בשוה"ג: אך עיקר התהוות עוה"ז הגשמי הוא מבחי' דיבור, תקעו הב', נבראי' שע"י מח' בריאה, ג"כ ע"י הדבור מל' דאצי', ועוד כמשל האומן מח' קודם מעשה.

---

* מדת ביום: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מדת החסד ביום.

או"א מבחי' זווג נשיקין שהוא זיווג רוחני, והנשמה שרשם מיחוד זו"נ מבחי' זיווג גופני. אך הענין דהמשכה שנמשך ע"י זיווג גופני היא המשכה עליונה יותר מההמשכה שנמשך ע"י זיווג רוחני, וכמו עד"מ באדם השפעת השכל שמשפיע הרב לתלמידו שהוא השפעה רוחניות, הנה הוא רק הארה בעלמא, ולא שעצם שכל הרב נשפע להתלמיד, וכמאמר א קאפ קען מען ניט ארוף שטעלין, ויש בחי' השפעה עליונה יותר ותיינו ענין השפעת הטפה הנמשכת ממוח האב, הגם שהיא השפעה גשמיות, מ"מ ח"ה נמשכת מעצמיות מוח האב, ולכן ההולדה בדומה לו ממש, וכידוע שהבן נמשך מעצמיות מוח האב, וכמו"כ יובן למעלה הגם שהנשמות הם מזיווג גופני, אך ע"ז נמשך המשכה עליונה יותר, והיא הנותנת מפני שהיא המשכה עליונה בחי' עצמיות אוא"ס שהנשמה היא חלק ה' ממש וכמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם שנמשכים מבחי' עצמיות אוא"ס, לכן א"א שיומשך ע"י זיווג רוחני כ"א דווקא ע"י זיווג גופני וכנ"ל במשל שבהשפעת שכל הרב אינו נשפע עצם השכל, והנה ידוע דאורייתא מחב' נפקת ששרש התורה הוא מבחי' חב' וכמו שנת"ל בענין נשמות ומלאכים כמו"כ יובן בענין המשכת התורה שנמשך מבחי' ח"ע שיש בזה ב' מיני המשכות, הא' הוא בחי' המשכת מהות ועצמיות ח"ע ובחי' זו א"א להתגלות בחי' רוחניות כ"א בתשב"כ ובתושבע"פ שלפנינו שמלובשים בענינים גשמים המתליף פרה בחמור וכן שנים אוחזין בטלית כו' שבהסברות שבתורה הגשמיות שלפנינו בכשר פסול כו' מלובש מהו"ע בחי' ח"ע שלמעלה ובחי' זו א"א כלל להתלבש בבחי' רוחניות כ"א בגשמיות דוקא, והמשכה הב' הוא מה שנמשך הארה מבחי' ח"ע ולא מהותה ובחי'* אפשר להתלבש ברוחניות ג"כ מאחר שהוא רק הארה, וזהו"ע לימוד התורה שלומדים הצדיקים בג"ע כל היום וכל הלילה היינו רק הארה מבחי' ח"ע שהרי שם לומדים רוחניות התורה ולא בגשמיות וכמ"ש במ"א כו', משא"כ בלימוד התורה בעוה"ז נמשך מהו"ע בחי' ח"ע, וזה יפה ש"א בתשומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב כו', אך בחצות לילה שאז רצון למעלה נמשך בג"ע ג"כ מבחי' מהו"ע ח"ע, וזהו בפלגות לילא כו' שהחצות חלוק שנמשך מבחי' מהו"ע כו' כנ"ל וזהו"ע מעלת העוסקי' בתורה בחצות לילה שהתורה שלנו הוא בחי' המשכה עצמיות אך אז מאיר גילוי בחי' תורה שלמעלה ובחי' שעשועים וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועים שעשועי המלך בעצמותו, הרי מובן מזה שבחי' עצמיות ח"ע שהוא למעלה מעלה מבחי' זמן שה"ה בחי' פנימיות ח"ע, וגם ידוע דמותין דאבא הוא למעלה מסדר השתל' וכ"ש בחי' השעשוע ועונג העליון שמאיר בחב', ומ"מ הוא נמשך בבחי' זמן דוקא בחצות כנ"ל דבפלג' לילא דוקא ולא בכ"י תמיד. וכמו"כ יובן בחי' המדות אף שהם למעלה מבחי' זמן מ"מ נמשך כ"א ביומו דוקא כו' כנ"ל.

---

* ובחי' אפשר: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ובחי' זו אפשר.

ה) והנה מכל הנ"ל מבואר שהששה ימים שהם ששה מדות עליונות נשפלו ג"כ בעשיות והתהוות העולמות, ובאמת בחי' חב"ד נשפלו ג"כ בעשיות העולמות וכמ"ש ה' בחכ' יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו שזה בחי' חב"ד, אך הוא בחי' תב"ד שבמדות, וזהו שאמרז"ל בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו בחכ' ובתבונה ובדעת ובכח ובגערה כו', שכל העשר בחי' נשפלו בעשיית והתהוות העולמות שכ.לם נמשכו בבחי' הדיבור שע"י הדיבור הי' עיקר התהוות העולמות וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, וזהו שכ' בראשית ברא אלקים ול"ב פעמים אלקים גז' במע"ב, דהתהוות העולמות שיהי' בחי' מציאות יש ודבר נפרד הוא ע"י שם אלקים דוקא מדה"ד והצמצום שמצמצם ומעלים על האור, וכמ"ש שמש ומגן ה' אלקי' דכמו שהמגן מעלים ומסתיר על אור השמש לבלי יאיר כמו שהוא כמו"כ שם אלקי' מעלים ומסתיר על אור הוי' כדי שיהי' העולמות בבחי' יש ובע"ג, וזהו שגז' שם אלקי' לבד, שההתהוות הי' ע"י שם אלקי' בחי' הדיבור ובבחי' זו נמשכו כל הכחות העליונים כו' כנ"ל.

והנה בשבת כתי' כי בו שבת מכל מלאכתו אשר עשה, והענין יובן כמשנת"ל עד"מ האומן שעושה כלי הנה בזמן העשי' הרי כל הכחות מושפלים בהעשי' ולאחר שגומר ה"ה שובת והיינו החזרת המוחין למקורם ושרשם וא"כ הוא מתענג מן הכלי אשר עשה, כמו"כ יובן למעלה דבשבת הוא השביתה והו"ע עליית העולמות שהחיות האלקי המחי' ומהווה העולמות היינו בחי' ע"ס כנ"ל הם מסתלקים ועולים למקורם ושרשן באצי', וזהו"ע שבת אותיות תשב היינו החזרת הכחות למקורם ושרשן, ואחר השביתה נמשך בחי' העונג מהעשי', וזהו"ע העונג שנמשך בשבת, ועפי"ז יובן מ"ש ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת שיש ב' בחי' בשבת, הא' היינו השביתה מכל אשר עשה ובחי' זו הוא בחי' שבת תתאה שבתא דמעלי שבתא, ובחי' הב' הוא בחי' שבת עילאה שבתא דיומא והו"ע מ"ש וקראת לשבת עונג שיומשך בחי' עונג בבחי' שבת ועז"נ לעשות את השבת כו'.

ו) אך עדיין צ"ל משנת"ל דבשבת זמן עליות העולמות שהחיות אלקי המחי' ומהווה עולמות מאין ליש הוא מתעלה בשבת לשרשו ומקורו וכמשנת"ל פ"ה, והלא ידוע מ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים שהדבר הוי' היינו המאמר יהי רקיע עומד תמיד בשמים להוותו ולהחיותו מאין ליש ואם הי' מסתלק אפי' כרגע הי' נעשה אין ואפס וכמ"ש בסש"ב ח"ב שאינו דומה כאשר יצא לצורף כלי, שהכלי אחר שהאומן גומרה אפ"ל בלי האומן, אבל ההתהוות העולמות שנתהוו במאמר וברוח פיו מאחר שההתהותם מאין ליש צ"ל הדבר הוי' עומד תמיד בהנבראים, וכמשנ"ת באריכות בד"ה ר' ברכי' פתח (מ"ג) יעו"ש פ"ח וספ"ט, ומאחר שבשבת החיות אלקי מתעלה לשרשו

בגוכי"ק בשוה"ג: צ"ע חיצוניות נשאר למה מונים יום ראשון כו'.

ומקורו איך העולמות קיימים בשבת הי' צ"ל אין ואפס מכל העולמות כנ"ל. ולהבין זה צ"ל תחילה בביאור יותר משנת"ל שהתהוות העולמות הוא מבחי' מחדומ"ע, דהנה ידוע שיש בנפש האדם ג' לבושים מח' דיבור ומעשה שהמח' הוא לבוש הפנימי שהם אותיות המלבישים את השכל לגלות העלם העצמי לגבי עצמו, שכאשר האדם צ"ל איזה שכל וסברא א"א להבינו כ"א ע"י אותיות המח' אז ע"י שמתלבש בהם השכל ה"ה מבין את השכל לאשורו וטעמו ונמוקו עמו, וכ"ז לגבי עצמו אבל לגבי זולתו הנה המח' נשאר בבחי' העלם כמו שהי' בתחילה, שהרי אנו רואין בשיחשב אדם איזה השכלה עמוקה ויהי' מחשבתו טרוד לגלות העלם העצמי לג"ע, הרי לא ידע זולתו כלל מה הוא חושב, רק שיבין שחושב איזה דבר, אבל לא יודע מה, וזה נק' גילוי כללי, אבל לא הדבר בפרט וזהו רק ידיעת המציאות בכלל, לכן נק' המח' לבוש הפנימי שמלביש את השכל ומתאחד עם הנפש משא"כ הדיבור כל מהותו הוא רק לגלות לזולתו שע"י הדיבור ישיג זולתו ג"כ את השכל אשר השכיל החכם, אשר בעצמו א"א לו להשכיל שכל זה, ה"ה רק גילוי לזולתו, אבל לצורך עצמו א"צ את הדיבור כלל, ומה שארז"ל ומתלמידי יותר מכולם שע"י הדיבור שמדבר את השכל לזולתו ע"ז ניתוסף אצלו השכלות חדשות בהשכל מת שאם לא הי' מדבר כ"א חושב במח' לא הי' יודע כלל את השכל, א"כ הרי הדיבור הוא לצורך עצמו, הנה זהו מחמת שכאשר נשפל שכל לזולתו היינו שיעביר השכל שיובן לזולתו ג"כ, אזי יוצא העלם שכלו יותר, מה שבעמקות המח' שהוא לצורך עצמו א"צ לזה כלל, וא"כ אינו לצ"ע, אמנם המח' הגם שמה שחושב במח' ג"כ אינו דבר חדש שהרי ההשכלה הוא מת שכבר השכיל ולא שהשכל בא מהמח' עצמה, שהרי נמצא מציאות השכל קודם המח', מ"מ נק' לצ"ע, שהרי בלתי המח' א"י את * כלל, שהרי גם בשישכיל איזה השכלה ותיינו ברק המבריק שנופל לו השכל ע"ד בריקה לא יש בו שום תפיסא עדיין ואם לא יחשב בו כלל הרי יתבטל ההשכלה והי' כלא הי' ולא יודע כלל את ההשכלה, א"כ הוא מוכרח לצ"ע שבלעדה אף אם השכיל איזה השכלה ת"ז אינו כלום, וע"י המח' בא לידי גילוי בפועל לגבי עצמו, נמצא שהמח' הוא רק לצורך עצמו ואינו לצורך זולתו כלל, רק שכדי שיגלה הדבר לזולתו בדיבור צריך לעבור תחילה במח' אבל עצם המח' אינו שייך לזולתו כלל כנ"ל והדיבור הוא רק לצורך זולתו ואינו שייך לעצמו כלל ולפ"ז הי' מהראוי לקרות להדיבור לבוש החיצון, אך מפני שיש לבוש חיצוני יותר והוא לבוש המעשה לכן נק' הדיבור לבוש התיכון שאינו מרוחק כמו המעשה שהוא מהות אחרת לגמרי, שהרי פעולת המעשה הוא שפועל איזה דבר בדבר גשמי נפרד ממנו לגמרי כמו עץ ואבן שהוא דבר נפרד ממנו, וגם הכח הפועל שיש בהדבר, דהנה בכ"ד יש כח הפועל בהנפעל שנשאר בו גם לאחר

את כלל : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : את השכל כלל.

גמר עשיית הכלי, וכידוע שהמגיד דמעזריטש נ"ע הכיר בכלי א' שהאומן שעשה הכלי הוא סומא בעין אחת, הרי גם בגשמיות עשיית איזה מלאכה יש בה כח הפועל, הרי כח זה שעשה נפרד מהאדם הפועל לגמרי, משא"כ הדיבור ה"ה ג"כ אותיות כמו אותיות המח', רק שאותיות המח' אינם נשמעים לזולתו רק מגלה לגבי עצמו, ואותיות הדיבור נשמעים לזולתו ע"י הקול שמשמיע את אותיות הדיבור לזולתו, אבל מ"מ ענינם א' ששניהם אותיות כו'.

ז) **והנה** ג' בחי' וג"ל כמו שהם בנפש כמו"כ יובן למעלה ג"כ שיש ג' בחי' אלו, דהנה בתי' כל הנק' בשמי ולכבודי בראתי' יצרתיו אף עשיתיו, בראתיו יצרתיו הם ב' עולמות בריאה יצי', והם ב' בחי' מח' ודיבור, וכמו שנת"ל שהמח' הוא רק לגבי עצמו ואין בו גילוי לזולתו כלל, והדיבור הוא גילוי לזולתו, כמו* יובן בב' עולמות שנק' בזהר בשם עלדאת"כ ועלמדאתג"ל, דהנה עולם הבריאה נק' עלדאת"כ פי' שהוא מכוסה ונעלם ואינו מאיר לזולתו שאין עולם הבריאה מאיר בגילוי לנבראים דיצי', ונק' חושך העלם והסתר וכמ"ש יוצ"א ובורא חושך, שהבריאה נק' חשך, ולא שעצם הבריאה הוא חושך העלם והסתר שאינו מאיר שם גילוי אלקות, אדרבה נק' חושך מפני עוצם הגילוי אור שמאיר שם בריבוי מאד, לכן נק' חושך לגבי זולתו שא"א להתגלות לזולתו, וכמו המח' נק' חושך שמפני רוב בהירות המח' א"א להתגלות לזולתו*.

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם כו' ונתתי גשמיכם בעתם כו', ופירש"י ז"ל אם בחקתי תלכו אם תהיו עמלים בתורה, שאם תהיו עמלים בלימוד התורה אז ונתתי גשמיכם כו', וצ"ל מהו אם תהיו עמלים כו' והול"ל אם תלמדו תורה, ועוד צ"ל מ"ש אם בחקתי כו' אז ונתתי גשמיכם, דמשמע שהתורה הוא העלאה מלמטלמ"ע והוא העלאת מ"ן וע"ז נמשך המשכת מ"ד שיומשך הגשם מלמעלה, וצ"ל מה שייך תורה לגשם, ועוד צ"ל הלא ענין

בגוכי"ק בשוה"ג: ע' לק"ת שה"ש דכ"ב להבין הטעם. וע' על מאה"ז אמר תלתא אינון דזמינין, ומאה"ז פ' ויחי מאנין דילך.

מענין הביטול דשבת בלק"ת לבאר ע' יוה"כ, ת"א פס' כי טובי,

כמו יובן: כ"ת בגוכי"ק, ואוצ"ל: כמו"כ יובן.

*) ע"כ ומצא בגוכי"ק.

התורה הוא בבחי' המשכה מלמעלמ"ט, וכנודע מענין שנת' במ"א בענין ההפרש בין מ"ת לג"ע, שבג"ע נא' מי יעלה בהר ה' נקי כפי' ובר לבב, שחשיב הרבה מדות וזיכוך הנפש עד שיוכל לעלות בהר ה', אבל במ"ת הגם כי לא נזדכך העולם עדיין מ"מ ירד ה' על הר סיני וכמ"ש וירד ה' על הר סיני, שביום החמשי' שיצאו מאמ"צ קיבלו התורה על הר סיני הגם כי לא נזדככו עדיין, שביציאתם ממצרי' גא' כי ברת העם והיינו מפני כי הרע הי' עדיין בתוקף רק שברחו ממנו כמ"ש בסש"ב, והגם כי בספה"ע בררו המדות עכ"ז הי' צריכי' אח"כ בהמסעות שהוא ג"כ בירור המדות ופ"ו, בכדי להכניע את המדבר עמי', ועכ"ז הי' תחלה מ"ת, והיינו מפני כי בבחי' הנמשכת מלמעלמ"ט אין שום מניעה ועיכוב כלל הגם כי לא נזדכך עדיין, וכמו שגי בנ"א א' עומד בהר והשני בשיפולי ההר שיש ב' אופנים ביחודם או שהתחתון יעלה למעלה או שהעליון יורד למטה והנה בעליית התחתון למעלה יש כמה עיכובי' עד שיעלה בראש ההר, אמנם בירידת העליון למטה לא יש שום עיכוב כלל, כמ"ש מזה באורך בחינוך, אך הנה לפ"ז אינו מובן מ"ש אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם שמאחר שזהו מלמעלמ"ט לא יש שום עיכוב בהמשכה ולמה תלה דוקא אם בחוקתי תלכו כו', ויובן בהקדם ענין ההפרש בין תורה לתפלה, שהתורה היא בחי' חיי עולם והתפלה היא חיי שעה ופי' חיי שעה מה שנמשך חיות והשפעה בבחי' שעה והיינו בחי' הזמן כו', וביאור הענין צ"ל תחלה שורש ענין התפלה דהנה שרש ומקור התהוות עולמות הנבראי' בע"ג הנה מקור הראשון להם הם בחי' כלי המדות והיינו כמ"ש בעה"ק שא"ת שאא"ס הוא בבע"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו, והגבול הנמצא ממנו ראשון הם כלי המדות (ע' בס' חורף תרט"ז כי ידעתיו די"ז ע"ב שם סעי' ח' בענין מאנין דילך, ובד"ה ויצוום שבס' רל"ת, ומשנת"ל ד"ה וירד ה' על ה"ס), והיינו שהם שרש ומקור לבחי' הגבול כו', והנה אם ע"פ הגבלת הכלים נמשך מניעת המטר וכדומה כו' צריך לעורר ר"ר מבחי' שגבוה מבחי' המדות, והלא אין ערוך לך שהרי כלליות השתל' העולמות אינם נחשבים אפי' כטפה מים כו', וענין ההעלאת מ"ן שע"י התפלה יובן ממשנ"ת במ"א בת"א בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה שהוא כמו שמביאים למלך דבר חדש בכדי שיפנה אל בקשה הקטנה והנמוכה לגבי מעלת ומדרגת המלך דכתי' לב מלכים אין חקר וע"י הדבר חדש ממשיך לב המלך כמו ע"י צפור המדברת הגם שבנ"א מדברים בביגה יתירה יותר רק אין זה דבר חידוש שהאדם הוא מדבר אבל מצד החידוש שגם הצפור שהוא בעל חי תדבר עי"ז ימשיך לב המלך ויעורר אותו לתיות נפנה לבקשה הנמוכה של ההדיוט שאינה בערך לב המלך המרומם ומתנשא מערך מעלת האדם שפל המבקש מאתו איזה דבר, וכמו"כ יובן למעלה שהרי כלליות השתלשלו' העולמות דבי"ע אינו ערוך כלל לגבי אא"ס מהותו ועצמותו ית' ולא אפי' כטפה לגבי ים אוקיינוס שהרי אר"י יכולני לשער כמה טפות יש בים שנמצא יש איזה ערך וגם הטפה היא מהות אחד עם המים שבים, אבל נבראים לגבי ובורא ית' הם אין ערוך ממש ושרש התהוות והנהגת עולמות הנבראים הוא ע"י כלי המדות דאצי' הנק' ז"א, וכמאמר אלי' חסד דרועא ימינא גבורה דרועא

שמאלא כ' כולא לאחזה איך מתנהג עלמא וע' במאה"ז ע"פ והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו כהדין טיקלא כו' בזח"א פ' וירא דכ"ט ע"א, והת"י מפרש בתחבולותיו בחוכמתי' יעו"ש באורך וע' פירש"י ז"ל באיוב סי' ל"ז ע"פ והוא מסיבות, וכיון שלפום עובדיהון דבנ"נ נמשך מניעת ההשפעה מהמת שלא אכשיר דרי (ועמ"ש מזה בס' בה"ז ח"א ב"ש דכה"א על מאה"ז (פ' וירא דקט"ב) והוא מסיבת מתהפך כו' טיקלא גלגל בחי' מל' והמסבב את הגלגל שהוא הטיקלא י"ל שהם כלים דמדות דאצי', נמצא זהו לאחר שכבר נמשך ההשפעה בבחי' מל', מ"מ מסבב הטיקלא שלא יומשך למטה, ואפ"ל שזהו מארז"ל הרעותי מעשי וקפחתי פרנסתי, פי' שע"י שהרעותי את מעשי עכשיו, קפחתי פרנסתי היינו מה שהרוויח מכבר (דפרנסה הוא מה שהרוויח כבר, מ"מ קפחתי כו') והיינו כנ"ל דאף שכבר נמשך ההשפעה שהרוויח ע"י מע"ט שעשה מכלים דמדות דאצי' בבחי' מל' שהוא הטיקלא שיומשך למטה, מ"מ אם ח"ו פגם אח"כ מסבב הטיקלא ומונע ומעכב ההשפעה כו', ועמ"ש בתו"א בד"ה ארדה נא, ועמ"ש בלק"ת בפ' קרח בד"ה ותנה פרח מטה אהרן ויגמול שקדים בפי' הזן את העולם כולו בטובו כו' ובסידור ח"ב בד"ה יום ליום יביע אומר, וע' משנת"ל בד"ה להבין ענין מצות * מצה) צריך המתפלל לעורר ר"ר מבחי' שלמעלה מהמדות שיומשך ההשפעה (עמ"ש בד"ה והוא מסיבת הנ"ל שהגלגל הוא בחי' סוכ"ע, מל' דאצי' נק' ג"כ סוכ"ע כמ"ש בלק"ת בד"ה ועתה יגדל נא, ומ"ש שהטיקלא הוא בחי' סוכ"ע והיינו שההשפעה שנשפע למטה הוא מבחי' סוכ"ע י"ל ע"ד המבואר במ"א בענין ויעש הוי' לשרה שכדי שיומשך עשי' בגשמיות נמשך מבחי' שם הוי' עצמו שהוא בחי' סוכ"ע, דעשי' לעילא כו' וכמשנת"ל בד"ה וה' פקד את שרה כו', וכמו"כ י"ל כאן שכדי שיומשך השפעה גשמיות למטה נמשך מלמעלה יותר מבחי' שלמעלה מסדר השתל', וכמבואר בכ"ד ההפרש בין השפעות גשמיות להשפעת רוחניות, ועמ"ש מזה בענין מצות פרו ורבו, ובבה"ז ומאמה"ז (בראשית דכג"ב) לא טוב היות האדם לבדו, והמסבב את הגלגל הוא בחי' קו המדה כו' ושרש הקו המדה הוא מבחי' קו וחוט שממנו מתעגלים כל העיגולים, וי"ל כמ"ש בבתהאריז"ל שגם העיגולים נמשכים ע"י הק"ו (שהוא בחי' יושר) שמתעגל וחוזר ומתעגל כו', ועמ"ש בתו"א בביאור הב' לד"ה יביאו לבוש מל' בד"ה להבין ההפרש כו' בסוף הדרוש, ובלק"ת ד"ה ויקח קרח, וכדי שיתהפך הנהגה שבסדר השתל' צריכים להמשיך מבחי' שלמעלה מהקו וחוט וי"ל שהוא מבחי' עיגול הגדול שלפני הקו, שי"ל דענין התשו' הוא צעקה פנימיות בקול פשוט וכענין השופר תקיעה שהוא קול פשוט וכתי' ערומים בדעת כו' ונמשכים אחריך כבהמה דכיא הרות, ועי"ז ממשיכים מבחי' שלמעלה מאורות בכלים שיתמלא כל הפגמים וכמ"ש בלק"ת בדרושי ר"ה, ועמש"ש בד"ה תקעו הא', וי"ל דבחי' קו וחוט זהו"ע המשכת אוב"כ וצריכי' להמשיך מבחי' שלמעלה מהקו וי"ל דהייגו בחי' עיגול הגדול

מצות מצה : כ"ת בגוכי"ק, ואוצ"ל : מצות אבילת מצה.

שלפני הקו, ועמ"ש בס' ר"מ דקנ"ג ע"א בהקיצור מהדרוש שובה, בענין פשט האיל את ידיו ונגע בטליתו של אברהם אבינו כו' יע"ש והגם שבדרוש זה מתבארים כל הענינים במדרי' שלאחר הצמצום מ"מ באמת כל ענין וענין הוא נמצא מסכ"ד עד רכ"ד גם לפני הצמצום הראשון וכידוע), ואיך יגיע לזה, הלא אין ערוך לך וכנ"ל אלא שהוא ע"י רשפי אש ובירור הנה"ב שגם הנה"ב ישוב לאהבת ה' וכמארז"ל בכל לבבך בשני יצריך, והוא ע"י הקדמת שתים לפניה לפני ק"ש שאומרים והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול איך שהאופנים הם בטלים לאוא"ס ב"ה, וע"ז מתעורר גם הנה"ב כי שרשו משמרי האופנים כו' וע"י ההתבוננות איך שהשרש ומקור שלו בטל ע"ז יגיע גם לו בחי' הביטול להיות בכל לבבך בשני יצריך כו', והעלאה והתעוררות זו היא כמשל מצפור המדברת שע"י הדבר חידוש מעורר לב המלך שיפנה לבקשת ההדיוט, כמו"כ עיקר העלאת מ"ן תלוי באתעדל"ת של נש"י דוקא המלובשים בגופים הגם שמלאכים עומדים ברום עולם ותמיד משי"ב בלי הפסק אומרים ביראה קדוש, גם בדעת יותר ידברו, שהשגתם גדולה ועצומה ומתענגים על הוי' לאין קץ, משא"כ למטה שיש מח"ז רבות הטורדות ומפילות לב האדם, וגם האהבה שמעורר תולפת ועוברת, ויש לה הפסק כו' אך בשביל התידוש שבזה שהרי כח האדם להיות מדבר נלקח מאכילה ושתי' ומי שאינו אוכל ג' ימים נעשה חלוש ואין לו כח הדיבור בשלימות וכן כמה מניעות כמו מניעת הקור וכדומה, דבר זה יקר מאד בעיני ה' וכמשל צפור הנ"ל, לכן ע"ז מעורר ר"ר להיות נמשך יהי רצון רצון חדש שיהי' רופא חולים ומברך השנים, וע' בלק"ת בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים ובת"א בד"ה מזוזה מימין מענין מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל שענין המתר הוא בחי' יהי רצון, והנה הכתר עושים מאבנים טובות ואותיות התפלה הוא בחי' אבנים כנודע מענין מ"ש בס"י שתי אבנים בונות שני בתים שלשה אבנים בונות ששה בתים כו', וכשהתפלה היא באהוי"ר אז האבנים הם אותיות התפלה הם אבנים טובות וראוים לעשות מהם כתר ועטרה, אמנם מ"מ דבור האדם הם אותיות גשמי', לכן ע"י המלאכים דגפיף להון ומנשק להון מזככים האותיות, כי המלאכים הם רוחנים, והדבור שלהם הוא כערך המחשבה שלנו וע"י המלאך המקבל התפלה מזדככת התפלה מגשמיות לרוחניות ע"י המלאך ההוא, והנה גבוה מעל גבוה עד עולם העליון שבו משכן מט"ט והוא קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל להיות נמשך יהי רצון רצון חדש שיומשך ההשפעה כו', והוא ענין ההעלאת מ"ן שע"י התפלה.

ומעתה יובן ענין התורה שהתורה נק' חיי עולם הוא כמ"ש ואתה מרום לעולם הוי' שע"י עסק התורה נמשך מבחי' מרום שהוא בחי' כתר כו', והנה בבחי' התורה יש שני בחי' והיינו מ"ש יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, שיש ב' בחי' בתורה הא' הוא בחי' מטר והב' הוא בחי' טל, וענין ההפרש בין מטר לטל, כי המטר הוא ע"י ואד יעלה מן הארץ והשקה כו', והיינו שזהו כמו באתעדל"ת אתעדל"ע, שע"י שהאידים עולים מן הארץ ומתקבצים לעננים ואח"כ יורד מהם הגשם, אבל ענין הטל הוא בחי' אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת

והיינו שהוא בחי' אתעדל"ע שבחי' אתעדל"ת אינה מגעת לשם כלל, ולכן טל לא מיעצר שהרי אלי' שאמר חי ה' אם יהי' טל ומטר הנה על המטר פעל משא"כ על הטל והיינו להיות כי הטל הוא מבחי' גבוה ששם אינו פועל אתעדל"ת כלל.

ועפי"ז יובן ההפרש בתורה שיש ב' בחי' מטר וטל מטר הוא באתעדל"ת אתעדל"ע וזהו"ע משארז"ל כל הקורא בתורה הקב"ת קורא ושונה כנגדו, ולכן יש בזה חילוקי מדרי' וכמשארז"ל עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרוי' ביניהם ומנין אפי' חמשה, שלשה, שנים, אחד ומאחר שצ"ל מנין משמע שיש בזה חילוקי מדרי' דאל"כ לא הול"ל מנין כו' וזהו באתעדל"ת אתעדל"ע שע"י הלימוד התורה שלומד ע"ז ממשיך המשכה מלמעלה, אך יש בחי' טל תורה שהוא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת וזהו"ע משארז"ל ג"ש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, והגם שמה שקורא ושונה בנגדו הוא ג"כ כל היום וכל הלילה שהרי זה לומד בשעה א' כו' וגם מצות לימוד התורה הוא והגית בו יומם ולילה, מ"מ ג"ש הראשונות הוא ענין בפ"ע שזהו בחי' עליונה יותר, וביאור הענין הנה כתי' בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התורה שנק' ראשית שעיקר קיום העולם הוא בשביל התורה וכמ"ש תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקיימו ישראל את תורתי מוטב כו' עשרה עשרה הכף בשקל * שעה"ד מכוון בנגד עש"מ, דהנה עש"מ שהם עיקר חיות וקיום העולמות הם נק' מילין דהדיוטא וכמ"ש בזהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא, דעם * א"ס הוא מרומם ונשגב הבדלות אין קץ מבחי' עש"מ והם כלא חשיבי ממש, וכמשל מלך ב"ו שיש לו אלף אלפי' וריבוי רבבות ככרי כסף וזהב ומרבים לספר בשבחו בעפר וחרסות שיש לו שהם מילין דהדיוטא בתכלית לגבו, כמו"כ ויותר מכן יובן למעלה שכללות עש"מ שהם חיות וקיום * הם מילין דהדיוטא שאינם בערך א"ס כלל, וכדי שיומשך מבחי' א"ס בעש"מ כדי שיהי' קיום וחיות העולם זהו ע"י תורה דהנה כתי' כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו כו' דכדי שיומשך בבחי' בראתיו כו' שהם ג' עולמות בי"ע נבראים בע"ג מבחי' א"ס הבבע"ג זהו ע"י תורה, וזהו לכבודי אין כבוד אלא תורה שע"ז נמשך בבחי' בראתיו כו' דהנה התורה הוא ממוצע בין א"ס לנבראי' וזהו ואתי' אצלו אמון ל' אומן שהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שבה ועי"י הי' התהוות העולמות, שחיות וקיום כל המציאות גשמים שיש בהעולם תוא ע"י התורה, וזהו"ע הל' השגור בפי' רז"ל לא דברו חכמים אלא בהוה פי' שהתהוות העולמות והנבראים הוא ע"י שדיברו חכמים בתורה, וכנודע שהחכמים נק' בנאים שעוסקים בבנינו ש"ע שהם בונים העולם ע"י לימוד התורה שהתורה הוא ממוצע בין א"ס להעולמות כנ"ל, והנה ידוע דהממוצע צ"ל כלול מבחי' * הבחי',

---

בשקל : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : בשקל הקודש.

דעם א"ס : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : דעצם א"ס.

חיות וקיום : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : חיות וקיום העולמות.

מבחי' הבחי' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : מב' הבחי'.

וכמו"כ יובן בתורה שהוא הממוצע שהוא כלול ג"כ מב' בחי' תיינו בחי' אחרונה שבמאציל וריש ומקור לנאצלים, והו"ע בחי' סתים וגליא שיש בתורה, וזהו אחור וקדם צרתני פנימיות וחיצוניות, וביאור הענין דהנה בתורה יש ב' בחי' שיר וזמרה, דהנה כתי' ובלילה שירו עמי זהו בחי' שירה שבתורה, שנק' רננא דאוריי"תא, ויש בחי' זמרה, דהנה זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי, שדוד שיבח את התורה בבחי' זמרה שבתורה, ולהבין ענין בחי' זמרה שבתורה, הנה אנו רואין עד"מ ענין הזמר הוא עריבות ומתיקות שיש בהזמר, ואפי' כשמזמרים ומנגנין גיגון א' כמה פעמים שהוא עריבות א' מ"מ כשערב לו ניגון א' אף אם ישמע אותו כמה פעמים ויתענג מהניגון כאילו הוא דבר חדש, וכמו"כ יובן בענין התורה והמצות שהם נק' חוקים שאין בהם טעם בעשייתן שאין בזה שום טעם ושכל המושג, מ"מ הי' מתענג מזה בתענוג עצום, שהרי אף שאין בהם טעם מ"מ יסודתן בהררי קדש בחי' רצה"ע שכך עלה ברצונו שיהי' כך, והנה בחי' רצון הוא למעלה מכל הגילוים דאפי' דגעה"ע שהוא רק זיו תורתן ועבודתן, אבל ע"י המצות שלמטה ממשיכים עצם הרצון שהוא בחי' שלמעלה מעלה אף מבחי' החכ' שנק' עדן, ולכן הי' שש ושמח בעסק התורה והמצות וכמו הזמר אף שמזמרי' אותו כמה פעמים מ"מ יש בזה תענוג, כמו"כ המצות אף שבכולם מלובש הרצה"ע מ"מ הי' מתענג בזה בתענוג עצום, מאחר שבהם וע"י נמשך בחי' רצה"ע, וזהו בחי' זמרה דתורה, ובחי' זו הוא בחי' חיצוניות התורה מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע, וכמשנת"ל שזהו"ע שממשיכים ע"י המצות בחי' רצה"ע, וזהו דוקא כשעושה המצוה כתיקונה, אבל אם לא יעשה אותה בתיקונה הרי בטל כל ההמשכה א"כ ה"ז באתעדל"ת כו', ולכן נענש דוד במה ששיבח את התורה בבחי' חיצונית, שיש עוד בחי' עליונה יותר בתורה, ותיינו בחי' פנימיות התורה וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועים יום יום הוא בחי' שעשועי המלך בעצמותו והוא בחי' התענוג שהוא למעלה הרבה מבחי' הרצון, ועז"נ לא ידע אנוש ערכה אלקים הבין דרכה, והוא בחי' שיר שיש בתורה סתום דתורה, והוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת, והנה במ"ת האיר בחי' זו וכמ"ש פנים בפנים דיבר ה' עמכם שנמשך בחי' פנים העליון פנימיות התורה בחי' עונג העליון שלמעלה מהרצון, ולכן על כל דיבור ודיבור פרחה נשמתם שהוא בחי' שלמעלה מהכלים שהאדם א"י להכיל בחי' זו בפנימיות, והחזירן בטל תחי' טל שעתיד להחיות בו את המתים שהוא ג"כ בחי' פנימיות התורה שלמעלה מאתעדל"ת, ולכן נמשך במ"ת בחי' זו הגם לא נזדככו עדיין ולא היו ראויים לכך מפני שהוא בחי' שלמעלה מאתעדל"ת כו' דטל לא מיעצר, והנה אמרז"ל כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייתו, ובילקוט הגירסא טל תורה, פי' אור תורה כי הנה בתורה יש בחי' אור הגנוז והיינו בחי' אור שנברא ביום ראשון גנזו הקב"ה לצדיקים לע"ל והיכן גנזו גנזו בתורה, ובחי' אור זה הוא מבחי' ז"ת דע"ק שזהו בחי' אור זה"י, והיינו כי העולם נברא באופן שלא יהי' מיתה כלל, רק ע"י חטא עה"ד נקנסה מיתה על אדה"ר, ומ"מ הטל שעתיד להחיות בו את המתים זהו מבחי' גבוה יותר, והיינו כי הגם שבחי' אור זה"י לא תי' מיתה מ"מ בכדי שיובל להחיות המת צ"ל נמשך מבחי' הגבוה יותר והיינו

מבחי' ג"ר דעתיקא, וזהו ענין טל שעתיד להחיות בו את המתים, והנה מאן דנפיל מדרגי' אקרי מית וע"י בחי' הטל הנ"ל יתקבצו כל הניצוצות שנפלו כו', אך הזוכה לבחי' טל תורה זהו המשתמש באור תורה, היינו שע"י לימודו בתורה המשיך בחי' אור הגנוז שבתורה, שלזה כיוונו מה שארז"ל כל המשתמש באור תורה היינו בחי' אור הגנוז כו' אור תורה מחייהו הוא בחי' טל תורה שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא כו', וזהו אם בחוקתי תלכו אם תהיו עמלים בתורה, וענין עמל תורה הוא כמ"ש ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר לא עבדו אינו דומה שוגה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו קא"פ שזה נק' עובד אלקים והו"ע אתכפי' שכופה א"ע יותר מרגילותו ועי"ז ממשיך בחי' עליונה יותר, וזהו מ"ש אף חכמתי עמדה לי, חכמתי שלמדתי באף עמדה לי, דתי' אף קאי על סט"א וכמאמר ג' פתהו באף, והנה אף עשיתיו הוא מרבה בחי' רביעית שע"י העבודה בחי' עשי' שמברר ומעבד את הגוף והנה"ב שמק"ג שזהו בחי' אף ע"ז מרבה בחי' רביעית הוא בחי' כתר שלמעלה מאצי', שתחכ' הוא ראשית האצי' כו', וזהו אף חכ' כו' חכמתי שלמדתי באף פי' ע"י לימוד התורה בעמל שמיגע א"ע ומברר את הגוף ונה"ב, אז נק' עובד אלקים, ומרבה בחי' רביעית בחי' כתר, וזהו אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם כו' גשם הוא בחי' אור הגנוז בתורה אור זה"י דהנה כל אורה האמור באלי' ביריד גשמים הכתוב מדבר שהאור זה"י הוא בחי' גשם וכמו שפירש"י ז"ל בפסחים דס"ח א', שבעתים הם זפ"ז עולה מ"ט, ושבעתים כאור זה"י ז"פ מ"ט עולה שמ"ג וז"ל נמצא עודף על אור של עכשיו שמ"ג עכ"ל, דעכשיו כתי' שמש ומגן הוי' אלקי' שהכל ע"י שם אלקי', אך ע"י עובד אלקים שזהו בחי' היגיעה בתורה ממשיכי' בחי' גשם שהוא בחי' אור זה"י, וי"ל שזהו לשונו הקדוש נמצא עודף על אור של עכשיו, שהוא כענין אף מרבה בחי' רביעית כו' כנ"ל, אך כ"ז בחי' מטר דתורה דבאתעדל"ת כו' אבל בחי' טל תורה הוא בבחי' מלמעלמ"ט ע"ד הטל שלא מיעצר, ולכן אנו מברכי' נותן התורה בבחי' מתנה כו' אך גם המתנה אינו נותנים כ"א למי שראוי, וכמארז"ל אי לאו דעביד לי' רעותא לא הוי נתן לי' לכן כשמשתמש באור תורה היינו בחי' אור זה"י טל תורה מחייהו בחי' טלא דנטיף מעתיקא כו', ועפי"ז יתורצו כל הקושיות שנת"ל, דמה שהתורה הוא המשכה מלמעל"ט זהו בחי' טל תורה שהוא בחי' ג"ר דעתיקא, וטל לא מיעצר שאף שלא יש אתעדל"ת מ"מ נמשך בחי' * ולכן וירד הוי' על ה"ס הגם שהמטה הי' במקומו ולא הי' כלי לזה כלל, מ"מ נמשך גילוי אלקות למטה מפני שהוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת, אך מתנה אינו נותנים אלא למי שראוי, הגם שאין אתעדל"ת מגיע לשם מ"מ צריכי' שיהי' ראוי לכך (ומה שבמ"ת נמשך בחי' זו אף שלא הי' המטה ראוי לכך, עמ"ש בד"ה אלה תולדות יצחק (מ"ג) בעינן שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי' שזהו כדי ליתן כח בו' ע"ש באריכות), לכן צ"ל תחילה כל המשתמש באור תורה שזהו"ע אם בחקתי תלכו

---

* נמשך בחי' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : נמשך בחי' טל.

שתהיו עמלים בתורה בעמל ויגיעה לברר את הנה"ב שמק"נ ועי"ז ממשיך בחי' גשם מטר דתורה, ומאחר שהמשיך בחי' מטר דתורה ממילא מאיר בחי' טל דתורה, והוא ע"ד מ"ש בלק"ת פ' במדבר בהביאור הב' לד"ה וספרתם בענין תספרו חמישים ואינו סופרים רק מ"ט ימים, והיינו דשער הנו"ן דבינה אין בנו כח להמשיך לכן אין בו ספירה ורק נמשך ממילא, ודוקא לאחר שסופרים מקודם מ"ט ימים שנעשה השלימות במ"ט שערי בינה, אז את"כ ממילא נמשך שער הנו"ן דבינה, ועמ"ש בס' רל"ח בדרוש השמים כסאי בענין תפלת שמ"ע ואל זה אביט כו' וכמו"כ יובן כאן אם בחקתי תלכו אם תהיו עמלים בתורה וממשיכי' בחי' גשם שהו"ע אור זה"י אז ממילא את"כ מאיר בחי' טל דתורה, ודוקא אם תהיו עמלים בתורה שהו"ע העמל ויגיעה לברר את הנה"ב וכנ"ל בענין אף חכמתי עמדה לי כו' אז דוקא ממשיך בחי' גשם, אזי את"כ מאיר מאיליו וממילא בחי' טל דתורה שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא ג"ר דעתיק כו'.

י"ל ההפרש בין תפלת לבחי' מטר דתורה, לפי משנ"ת בדרוש זה, אפ"ל דע"י תפלת ממשיכים בחי' א"א שהוא בחי' מחצה התחתון דכתר בחי' רצון, וענין מטר דתורה הוא המשכת בחי' אור זה"י ז"ת דעתיקא שמתלבשים בג"ר דא"א כנלע"ד בדרך אפ"ל.

בס"ד

אני לדודי ודודי לי הרזעה בשושנים. הנה אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול, וצ"ל מה שייך אלול לבחי' אני לדודי כו'. וגם צ"ל הפי' דאני לדודי כו', וידוע דבחי' דודי הוא בחי' ז"א וכמ"ש בזהר ע"פ שתו ושכרו דודים, וצ"ל אני לדודי דבחי' אני הוא בחי' יותר גבוה מבחי' דודים ומבחי' אני נמשך בחי' דודים, ועי"ז ודודי לי ההעלאה, וצ"ל כ"ז. וגם מה שייך זה לחדש אלול, ולהבין זה צלה"ק תחלה, דהנה ידוע דמר"ח אלול עד יוה"כ ועד בכלל הם מ"ם יום שהי' משה בהר לקבל לוחות האחרונות שניתנו ביוהכ"פ, וזהו אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וס"ת ד' יודי"ן להורות על המ' יום שהי' משה בהר, ולכן מר"ח אלול עד יוה"כ אלו מ"ם יום הם ימי רצון דכתי' ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ואמרז"ל מה הראשוני' ברצון אף האחרוני' ברצון, והיינו שאז מאירים בחי' י"ג מדה"ר אל רחום וחנון כו'. וזהו שבתי' אלול יש שם אל שהוא שרש ומקור יגמה"ר. ולכאו' מה"ע יגמה"ר באלול הרי ידוע דבחי' יגמה"ר שייך לסליחת עוונות וכמ"ש נושא עון ועובר על פשע, וזמן התשובה וסליחת עוונות הוא בעשי"ת שהם יו"ד ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, ולכן נתקן לומר בעשי"ת שיר המעלות ממעמקים קראתיך כו' בכ"י

והו"ע התשו' מעומקא דלבא ועי"ז ימשיך על נפשו בחי' יגמה"ר שיחי' נושא עון כו'. אבל מה"ע יגמה"ר לחדש אלול. אך הענין הוא, דהנה יגמה"ר שמאירים בחדש אלול היינו אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת, היינו התשובה. דהנה נת"ל דעיקר זמן התשובה הוא ביו"ד ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ ונק' עשי"ת ע"ד מ"ש שובה עד הוי' אלקיך, שהו"ע ההשבה מלמטלמ"ע עד שהוי' יהי' בבחי' אלקיך וכמשי"ת אי"ה. וצריכים לעורר התשובה, דהגם שבאתעדל"ת אתעדל"ע, מ"מ כדי לעורר האתעדל"ת נמשך אתעדל"ע מלמעלה לעורר את האדם לשוב לה' בכל לבו ובכל נפשו. וז"ע בחי' יגמה"ר שמאירים בחדש אלול, והיינו בחי' התגלות רח"ר שע"י התעוררו' רחמים על נש"י יהיו יכולים לשוב לה' כו', וכמשי"ת אי"ה.

ב) הרועה בשושנים הוא בחי' ר"ה שאז אומרים כתבנו וחתמנו בס' פרנסה כו' בס' חיים טובים כו', וזהו הרועה בשושנים שרועה ומפרנס אותנו. אך הרועה יש ב' פי', הא' שרועה ומפרנס את אחרים, והב' שהוא עצמו רועה וכמו והאתונות רועות כו', ולכאו' צ"ל מה שייך זה למעלה. דלפי' הא' שהוא רועה לאחרים ניחא דהיינו מה שהוא ית' רועה ומפרנס נש"י וכמ"ש רועינו זוננו כו', אבל לפי' הב' שהוא רועה א"ע מה שייך לומר כן על למעלה. אך הענין דג"ז אמת שרועה א"ע וכמאמר רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסי' לאביהם שבשמים שהוא ית' כבי' מתפרנס מהם, והיינו ע"י תומ"צ שישראל עושי' ע"ז ממשיכים גילוי אלקות בעולם. וביאור הענין הנה ארז"ל בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התורה שנק' ראשית שעיקר כוונת ברה"ע הוא בשביל התורה ובשביל ישראל שהוא המקיים את התורה. וכל קיום עוה"ז הגשמי הוא ע"י התורה וכמארז"ל ע"פ אלה תולדות השוה"א אלה בזכות מי נבראו ובזכות מי הם עומדי' כו' בזכות אלה העדות והחוקי' והמשפטי' וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי הרי כל קיום העולם הוא ע"י התורה. והענין דהנה חיות אלקות המחי' ומהווה עולמות מאין ליש תמיד בכ"ע ובכ"ר וכמ"ש המחדש בטובו בכי"ת מע"ב ולאו דוקא באמת בכ"ע ובכ"ר נמשך חיות חדש, וכידוע שיש כ"ד צירופי' בכ"י י"ב צירופי הוי' וי"ב צירופי אד' וכל צירוף וצירוף נמשך חיות חדש. וגם כל צירוף נחלק לכמה מדרי', וכמו בשעה זמניות בכל שעה יש תתר"ף חלקים. כמו"כ למעלה בהצירופי' שהם חיות העולמות יש בכל צירוף כמה וכמה מדרי', וכל רגע ורגע ממש נמשך חיות חדש להחיות העולם. וכדי שיומשך חיות אלקות בתוך העולמות ואפי' עולמות העליוני' שכולם אין ערוך כלל בערך א"ס עצומ"ה שאינם תופסים מקום יותר ממה שאינו תופס מקום טפה אחת מים כנגד ים אוקיינוס, יותר מזה עד אין קץ אינו תופס מקום כלל כל העולמות העליוני' לגבי א"ס

בגוכי"ק בשוה"ג: אב הרחמן, אב הרחמים, ש"ה ממעמקי', אני בפ' שלח אני כו', וישא יעקב ויבך וישק כו' ובכה, צעקה פנימיות, אתם נצבים, התעו' רחמ' שוש אשיש.

עצומ"ה, דכל העולמות אפי' עולם האצי' נק' הכל בשם ממכ"ע, שע"ז ארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף אף הקב"ה ממלא את כל העולם, פי' כמו הנשמה שממלא את הגוף, הגם דבהנשמה עצמה לא יש התחלקות מ"מ כמו שנמשך החיות להחיות את הגוף ה"ה מתחלק לכחות פרטי' כת הראי' בעין וכח השמיעה באזן ולא ישנו את תפקידם לעולם, שכח הראי' לא יומשך באזן כו' שכל כלי מקבל החיות שיפעול בו פעולתו והאור לפ"ע הכלי. וכמו"כ יובן בכלליות השתל' העולמות שהוא בבחי' התחלקות כמו מחנה מיכאל לעולם חסד ומחנה גבריאל לעולם גבו' כו' ואפי' בשרש שרשן דבחי' מיכאל וגבריאל שהוא בחי' חו"ג דע"ס דאצי' ה"ה ג"כ בחי' ממכ"ע שהאור הוא לפ"ע והוא מתלבש בתוך הכלים בפנימיותם וכמ"ש במ"א. אבל בחי' א"ס הסוכ"ע הוא בחי' סובב ומקיף שאינו נתפס ונתלבש בפנימיות ואין בבחי' זו שום התחלקות כלל, והוא בחי' הבבע"ג. ובחי' זו נק' בחי' רצון כמו הרצון בנפש האדם שאינו נתפס בפנימיות, כמו"כ בחי' א"ס עצומ"ה אינו מתלבש בפנימיות ולכן לא יש בבחי' זו שום התחלקו' כלל דהא בהא תליא וכמבואר במ"א באריכות (ע"ל בד"ה להבין ענין מצות אכילת מצה) ונק' בחי' א"ס הסוכ"ע, והנה ידוע דממכ"ע לגבי א"ס הסוכ"ע אין ערוך כלל, וכדי להמשיך מבחי' סוכ"ע שיהי' ממכ"ע, והיינו שיהי' להתהוות העולמות זהו ע"י התומ"צ שהם חכ' ורצונו ית', וכידוע שהמצות הם מבחי' רצה"ע דתרי"ג מצות דאוריי' וז' מצות דרבנן הם תר"ך ע"א שהוא בחי' כתר, וכתר הוא בחי' רצון, ומשם שרש המצות. שכך עלת ברצונו שזה יהי' מצוה וע"י שיעשה האדם את המצות כמו להניח תפילין ולהתעטף בציצית ולתקוע בשופר ולעשות סוכה כו' וכדומה ימשיך בחי' גילוי רצה"ע למטה. וכן שרש ומקור התורה היא ג"כ מבחי' רצה"ע המלובש בחכ' (ע' בלק"ת ד"ה תקעו וי"ל שהוא בחי' פנימיות החכ') שכל עיקר התו' הוא פי' וביאור המצות שדוקא באופן זה יהי' המצוה, ואם יעשנה באופן אחר א"ז מצוה כלל ולא ימשיך ע"ז בחי' רצה"ע כלל. הרי שהתורה ג"כ שרשה מבחי' רצה"ע שכך גזרה רצונו ית' שבאופן זה דוקא יהי' המצוה וגילה לנו רצונו ית' ע"י חז"ל. וזהו אם לא בריתי יומם ולילה חקות שו"א לא שמתי, שעיקר קיום העולם כנ"ל הוא ע"י התומ"צ. דבתחילת הבריאה הי' זת מצד כי חפץ חסד הוא ובמ"ש בכ"ד וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו כו' מצד טבע הטוב להטיב כו'. אך כשנברא אדה"ר כו' באתעדל"ת תליא מילתא והיינו ע"י תומ"צ (וי"ל שזהו מה שאדה"ר ביום שנברא היינו ביום ו' לברה"ע אמר מזמור ה' מלך כו' דהוי' הוא בחי' א"ס הסוכ"ע ומלך הוא בחי' ממכ"ע וכמ"ש מל' מכ"ע, ואמר הוי' מלך כו' שהמשיך מבחי' הוי' בחי' א"ס הסוכ"ע שיהי' בחי' מלך הוא בחי' ממכ"ע כו' כנ"ל).

וזהו מה שמצינו שהתורה נמשל ללחם וכמ"ש לכו לחמו בלחמי, ולכאו' למה נמשל ללחם דוקא. ולפי הנ"ל יובן דמה הלחם פעולתו שמחבר הנשמה עם הגוף, והגם שהנשמה עצמה א"צ לאכילה כלל ואינה שייכות לה כלל וכלל

מ"מ בהעדר האכילה הרי יפרד הנשמה מהגוף כו' וע"י האכילה שאוכל ה"ה מחבר הנשמה עם הגוף וכמ"ש באלי' וילך בכח האכילה ההיא ארבעים יום, בכח האכילה דזקא, הרי שהלחם ממשיך חיות הנפש שיחי' את הגוף, וכמו"כ ע"י תומ"צ מתברים חיות אלקי עם העולם, היינו שיומשך מבחי' סוכ"ע שיהי' ממכ"ע זהו ע"י תומ"צ כנ"ל. ולכן נמשל ללחם דכמו הלחם מחבר הנשמה עם הגוף כמו"כ התורה ממשיך חיות אלקי בתוך העולם.

ועוד זאת יובן ממה שהמשיל הנביא ישעי' את התורה ללחם, דכמו שהלחם לבד מה שהוא מחבר הנשמה עם הגוף שלא יפרד ח"ו, עוד זאת הרי ע"י ריבוי האכילה שאוכל לחם הרבה הרי מתוסף בו עוד חיות ונעשה חזק יותר ובכל יום ויום ה"ה מתחזק יותר. וכמו"כ יובן בתורה שע"י התומ"צ ממשיכים תוס' וריבוי אורות מה שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר. דהנה ידוע מ"ש בזהר שכל ענין המצות הם לאתקנא רזא דשמי', ודקדק לומר רזא דשמי' ולא שמי' סתם. והענין דהנה יש ז' שמות שאינם נמחקים ש' הוי' אל אלקי' כו' ונק' בחי' שמות, אבל בחי' רזא דשמי' פי' שיש שם שהוא רז וסתום ונעלם, והיינו בחי' שמו הגדול שהוא רז שעל בחי' ומדרי' זו נא' ושמי הוי' לא נודעתי להם שהאבות לא השיגו בחי' שמו הגדול כ"א נגלה למשרע"ה וכמ"ש בתחילת שליחותו לכן אמור לבנ"י אני הוי', פי' שציוהו לגלות לכ"י שיש בחי' שמו הגדול שלא נתגלה להאבות והם ימשיכו זה ע"י תומ"צ (וי"ל והכונה לזה מובחן להיות תחלה שעבוד מצרים) זבחי' שמו הגדול הוא בחי' שלמעלה מעלה משארי שמות שאינם נמחקים, דכל השמות הקדושי' הם כולם בבחי' סדר השתל' היינו שהם הארות והמשכות אוא"ס להיות בחי' ממכ"ע. וכידוע מ"ש בע"ח שם אל בחסד היינו המשכת אוא"ס דלאו מכא"מ איהו כלל להיות מדת החסד וכן ש' אלקי' בגבו', היינו ההמשכה להיות מדת הגבו', ואפי' ש' הוי' הוא ג"כ ההמשכה להיות בחי' ממכ"ע דהוי' ל' מהוות, וגם זה ממשיכים ע"י תומ"צ כנ"ל. אבל שמו הגדול הוא בחי' ומדרי' שלמעלה מעלה מסדר השתל' ואינו נמשך ומתלבש תוך עלמין כלל, והגם שנק' ג"כ שם, וכמו שאין לשם האדם ערך כלל לגבי עצם האדם כמו"כ בחי' שמו הגדול אין ערוך כלל לגבי א"ס עצומ"ת, מ"מ ה"ה למעלה

בגוכי"ק בשוה"ג: אני הג' *.

כשיש התפשטות החיות פועל אכי' וכשמסתלק צריכי' ריח חזק, וכמו"כ ע' התו', ותשובה ריח ריח בגדיו, תו"א ראה, וצ"ע ריחא דלבושייכו.

לחם גי' מזל סי' בהמ"ז.

---

*) אולי הכוונה לד"ה אני הוי' אלקיכם הנדפס בלקו"ת שלח כח, ב ואילך. שם מבואר שהשמות הם הארות והמשכת אוא"ס להיות בחי' ממכ"ע.

משארי שמות הקדושים, ולמעלה אפי' מבחי' סוכ"ע ג"כ, דמאחר שנק' סוכ"ע ה"ה בערך העלמין, אבל בחי' שמו הגדול אינו בערך וסוג שייכות לעלמין כלל. וע"ז א' בפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, וכמו"כ גם עכשיו לאחר שנבה"ע הוא ושמו אחד, והוא בחי' מל' דא"ס שלפני הצמצום הראשון, ובחי' זו ממשיכים ע"י תומ"צ. וזהו לאתקנא רזא דשמי' היינו להמשיך בחי' שמו הגדול שהוא בחי' אוא"ס שלפני הצמצום שהוא רז ונעלם כנ"ל ושיומשך בחי' זו למטה בגילוי. וזהו מ"ש וקרבתנו מלכינו לשמך הגדול, ואי' בשו"ע וקרבתנו לה"ס לשמך הגדול מלחמת עמלק יעו"ש, והיינו שע"י קיום תומ"צ שהם בירורי הקליפות וסט"א וראשית גוים עמלק וכמשית"ל אי"ה, ע"ז ממשיכים בחי' שמו הגדול בחי' אוא"ס שלפני הצמצום. וזהו בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התו' שנק' ראשית, דעיקר מכוון בריאת העולמות הוא להמשיך תוס' וריבוי אורות ושיהי' גילוי אלקות למטה. וזה ע"י התורה דוקא כנ"ל שע"י התו' ממשיכים בחי' שמו הגדול בחי' מל' דא"ס שלפני הצמצום שיאיר ויתגלה למטה דוקא בגילוי ולא כמו שהוא בסדר השתל' כפי סדר הבריאה שכל מה שלמטה יותר שם ההעלם יותר דבאצי' מאיר גילוי אלקות ולכן נק' אצי' ל' אצלו וסמוך ובחב' מאיר אוא"ס בקירוב מקום ואבא מקננא באצי', ובד"פ גם באצי' יש התחלקות מדרי' וכמ"ש בע"ח דבכו"ח מאיר אוא"ס בקירוב מקום ובבינה מאיר אוא"ס בריחוק מקום, ומבינה לז"א מאיר דרך חלון, ומז"א למל' מאיר רק דרך נקב. וע' ביאור ענין זה בד"ח קרוב ה' לכל קוראיו שהם מדרי' חלוקות מאד זמ"ז. אך מאצי' לבריאה יש פרסא המפסקת לגמרי, וענין הפרסא מבואר במ"א שהוא כמו ענין המשל שמלביש את השכל שהמשל הוא דבר זר לגמרי מהנמשל. כמו"כ יובן ענין הפרסא המפסקת בין אצי' לבריאה שהוא מסך מבדיל לגמרי שמעלים ומסתיר האור עד שעולם הבריאה מכלל עולם הנפרדי' יחשב שעז"נ ומשם יפרד ונק' יש מאין שהוא בחי' יש. והגם שבבריאה מאיר אור האצי', וכמו שמהמשל מובן השכלת הרב כמו"כ ע"י הפרסא מאיר אור חכ' דאצי' עצמה בעולם הבריאה. אך י"ל שמאיר רק בהעלם ולא בגילוי, שהרי בבריאה יש אחיזת החיצוני' ובחכ' כתי' ימותו ולא בחב'. אך בבריאה מאיר גילוי אלקות יותר מכמו ביצי' וביצי' יותר מבעשי' עד שבעשי' שם חשך והעלם והסתר לגמרי חשך כפול ומכופל שאינו מאיר גילוי אור כלל כ"א בהעלם אוא"ס נמצא למטה כמו למעלה ממש. וע"י תורה ממשיכי' שיהי' למטה מאיר אוא"ס בגילוי. וזהו כל עיקר הכוונת מהבריאה דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים לו דוקא בחי' א"ס עצומ"ה, וזהו ע"י התורה דוקא כנ"ל. וזהו בראשית בשביל התורה כו' שעי"ז נשלם המכוון, ובשביל ישראל כו' דדוקא כשישראל לומד תורה ומקיים מצות יכול להמשיך גילוי אוא"ס למטה וכמשית"ל אי"ה. וזהו מ"ש רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים וכתי' רועה ישראל האזינה שישראל עושין כבי' מרעה ומזון להקב"ה, והיינו כנ"ל, שע"י תומ"צ ממשיכים בחי' תוס' אורות מבחי' א"ס עצומ"ה שלמעלה מעלה מסדר השתל' בסדר השתלשלו', וזהו הפרנסה שמפרנסים להקב"ה בחי' סדר השתל'.

והגה חכ' היא ראשית ההשתל', וזהו שמפרנסין לאביהם שבשמים, שמים הוא בחי' ז"א ואביהם שבשמים הוא בחי' חכ'. וזהו משארז"ל בזמן שישראל עושים כבי' מוסיפים כח בגבורה של מעלה והיינו כנ"ל.

אך עדיין צ"ל איך יש בכח התורה להמשיך בחי' אוא"ס עצומ"ה כנ"ל, והלא התורה היא מלובשת בעניני' גשמיי' כמו ענין שנים אוחזין בטלית וכל עניני טוען ונטען, ובדברי' שהם תחת ממשלת ק"נ כמו המחליף פרה בחמור וכל עניני נזיקין ועניני טומאה וטהרה, וכן המצות נתלבשו בדברים גשמיי' כמו ציצית בצמר הגשמי תפילין בקלף הגשמי תקיעת שופר בקרן של איל גשמי כו' וכדומה כל המצות כולם נתלבשו בדברי' גשמי' שהם תחת ממשלת ק"נ, והאיך בהם וע"י ממשיכים בחי' אוא"ס עצומ"ה. אך הענין יובן בהקדם ענין הידוע שיש ד' מדרי' בעוה"ז והם דצח"מ, והמדבר הוא למעלה מכל הג' המדרי' שהוא המובחר שבנבראי', ומ"מ עיקר החיות של המדבר הוא מהצומה והחי שהם למטה ממנו במדרי'. והגה כתי' כי לא על הלחם לבדו יחי' * כ"א על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, היינו המוצא פי הוי' שיש במאכל. וצ"ל הלא האדם יש בו ג"כ מוצא פי הוי' היינו מאמר נעשה אדם. ולמה מקבל חיותו דוקא מהלחם שהוא תחת ממשלת ק"נ כידוע. אך התירוץ ע"ז הוא מפני שהלחם שרשו מבחי' התהו, והאדם שרשו מבחי' התיקון לכן יש בכח הלחם להחיות את האדם. וביאור הענין דהנה ידוע דבעולם התהו היו אורות מרובים והיינו שהי' התגלות האור בתוקף ובתגבורת בתכלית ואור התהו הי' למעלה הרבה מאור התיקון, וכמ"ש באגה"ק שהאור דתהו הוא מבחי' ש' ס"ג שבפנימיות א"ק, משא"כ בחי' התיקון שהוא מבחי' ש' מ"ה, עמ"ש בלק"ת פ' אמור בביאור דכבשי', ובביאור לד"ה ראשי המטות. וסיבת שבה"כ שהי' בעולם התהו הוא מפני שהאור האיר בתוקף ותגבורת לא הי' בהם התכללות ולא היו יכולים המדות לסבול זא"ז, ומדת החסד הי' כולו חסד ומדת הגבו' כולו גבו' בתוקף ועוז, ולא יכלו הכלים לסבול האור ונשברו ונפלו למטה, ומהם נעשו ונבראו כל הנבראי' שלמטה דצ"ח. ולכן בנבראים שלמטה לא יש ג"כ התכללות כמו הנשר הוא רחמני ולא יש בו נטי' לגבו' כלל, והעורב אכזרי ולא יש בו נטי' לחסד כלל, והיינו מפני ששרשם מבחי' כלים דתהו שלא הי' בהם התכללות כלל, (ע' בסידור שער בהמ"ז ד"ה ת"ר מניין שרשם מכלים כו' ולפ"ז צ"ע, וי"ל עפמ"ש בלק"ת בביאור לד"ה וידבר ראשי המטות רק מ"מ איזה רשימה נשאר כו' יעו"ש). אמנם בעולם התיקון שם

בגוכי"ק בשוה"ג: לעני' קומי לך כי תבואו, סי' ש' בהמ"ז.
תומ"צ בירו' שבה"כ ונקדשתי *.

לבדו יחי': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: לבדו יחי' האדם.
*) כנראה הכוונה לביאור לד"ה ונקדשתי, נדפס בלקו"ת אמור לג, ב ואילך.

מיעוט האור, והיינו שאין האור מאיר בריבוי ותוקף כ"כ, וע"כ הם בבחי' קוין שיש בהם התכללות שהמדות כלולים זמ"ז. והנה"ע שעולם התיקון הוא בחי' ש' מ"ה, דמ"ה הוא בחי' ביטול והביטול גורם התכללות כידוע וכמבואר במ"א באריכות. ולכן האדם שלמטה ששרשו מבחי' שם מ"ה יש בו ג"כ התכללות המדות חו"ג שגם במדת הגבו' כלול חסד כמו האב המכה את בנו שהוא גבו' וכלול בזה חסד ג"כ, ועיקרו חסד, וכדומה בכת"ד. ולא כמו שארי בראי' שלא יש בהם התכללות כנ"ל, וכמ"ש הרמב"ם בהקדמת פי' המשנה כל מיני בע"ח ואילנות יש להם פעל א' או ב' פעלים כו', אבל האדם יעשה מעשים רבים משתנים זמ"ז כו'. ומ"ש שכל הנבראי' יש להם פעל* או ב' פעלים, י"ל דהנה נת"ל שכל הנבראי' שרשם מהתהו ויש דיעה בקבלה שגם הספי' * הי' כלול כ"א מט"ס פעם אחד, ולכן יש להם ב' פעלים. נמצא מבואר מהנ"ל שבעולם התהו הי' ריבוי האור יותר מבתיקון, ואין הכוונה בריבוי ומיעוט לבד, אלא שהאור הי' במהות אחר לגמרי שלא מערך אור התיקון כלל. ועפי"ז יובן איך שיש בכח המאכל להחיות האדם אף שהוא מדבר שהוא למעלה מדצ"ח. אך כ"ז בסדר השתל' שם האדם למעלה מדצ"ח שהאדם בגימ' מ"ה בחי' חכ' ודצ"ח הם מבחי' ש' ב"ן, ולכן האדם יש לו ממשלה על כל הנבראי' שהוא מבחי' ש' מ"ה והוא מבררם דמ"ה מברר ב"ן, אבל בשרשם הרי דצ"ח למעלה מהמדבר שהם מעולם התהו שקדם לעולם התיקון. ולכן יש בכחם להחיות את האדם היינו לחבר הנשמה עם הגוף וגם להוסיף ולחזק את החיות פנ"ל, וזהו בגשמיות. וכמו"כ יובן ברוחני' כשהאדם אוכל את המאכל בכוונה לש"ש שכוונתו באכילה זו בכדי שבכח האכילה זו יוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את השי"ת ולא למלאות תאוות נפשו כ"א לש"ש, הרי עי"ז מברר הניצוץ דתהו שיש בהמאכל ומעלה אותו לשרשו ועי"ז יורש אורות דתהו שיומשכו בכלים דתיקון*.

———— ● ————

בס"ד

יפה שעה א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב. ולכאו' צ"ל והלא המצות למטה נתלבשו בדברי' גשמי' שתחת ממשלת ק"נ ציצית בצמר הגשמי ותפילין בקלף הגשמי כו', ועוה"ב שהוא ג"ע הרי מאיר שם גילוי אלקות שזהו תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה וגם נשמות הגבוהות כמו נשמת

פעל או: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: פעל א' או.

שגם הספי': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שגם הספי' דתהו.

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

האבות ומשה כולם הם בג"ע להנות מהעונג שמאיר שם, ואיך שייך לומר שיפה שעה א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז הגשמי מכל חיי עוה"ב. וידוע הפי' מכל חיי עוה"ב היינו מבחי' כל שהוא חיי עוה"ב, ובעוה"ב גופא יש כמה מדרי', ויש מדרי' נעלים עד * קץ ומצות מעשיות שבעוה"ז יפה מכל הנ"ל, וצ"ל איך שייך לומר כן. ולהבין זה הנה כתי' היום לעשותם ואמרז"ל פ"ב דעירובין דכ"ב ע"א היום לעשותם ולא למחר לעשותם. והיינו שעיקר זמן עשיית המצות הוא בעוה"ז דוקא, שעוה"ז נק' עולם המעשה ובה ניתנה הבחירה חפשית להאדם שיבחר בהטוב, וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו', והעצה ובחרת בחיים הוא בחי' חיי עולם אשר נטע בתוכינו, אשר ע"ז יהי' דבוק לבחי' אוא"ס חיי החיים וכמ"ש ואתם הדבקים בהוי' אלקיכם כו' (וע' בד"ה ראה נתתי * (בס' במדבר דברי' מן ספר שויב"ד) בשם הבחי' חיים הוא בחי' תחה"מ וטוב הוא מ"ש מה רב טובך אשר צפנת כו' וי"ל טוב הוא בחי' יסוד וי"ל שהוא בחי' מלך השמיני הדר יסוד דא"ק שמשם התחלת עולם התיקון כידוע) ולא עוד שאפי' אם חטא אדם יכול לתשוב בתשו' ולשוב אל הוי' באמת ולעבדו בכל לבבו וה' יסלח לו כו'. משא"כ בעוה"ב אין הבחירה חפשית כלל, רק כמו שנמשך בעוה"ז כך נמשך בעוה"ב. וע"ז אמרז"ל התקן עצמך לפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין, שלפ"ע העבודה בעוה"ז בקיום התומ"צ כך נותנים לו חלקו בעוה"ב, ושם אינו מועיל תשובה וגם לא יש שם עשיית המצות, ולכאו' צ"ל והלא עוה"ב גבוה במעלה מעוה"ז כנ"ל ולמה עשיית המצות הוא דוקא בעוה"ז ולא בעוה"ב וכמ"ש היום לעשותם כנ"ל והו פלא לכאו'. ולהבין זת צ"ל תחלה ההפרש בין עולם התהו לעולם התיקון שידוע מ"ש בע"ח שעולם התהו היו הע"ס רק בבחי' נקודות יו"ד נקודת, ר"ל נקודת החסד נקודת הגבורה. והיינו שלא נתחלקה כל ספי' לעשר כ"א רק כנקודה שלא יש בה שום התחלקות, כמו"כ בעולם התהו הי' יו"ד נקודות שכל ספי' לא הי' בה שום התחלקות והתפשטות לאורך ורוחב כ"א בדרך כללי ובקיצור מופלג זו חסד לבד ולא הי' כלול מגבו', וזו גבורה לבד ולא הי' כלול מחסד כו', וגם הי' הספי' זה תחת זה והי' מופרדי' זה

בגוכי"ק בשוה"ג: י"ל שייכות עיגולים לתהו שהאורות מקיפי' ולא נתלבשו בהכלים כמ"ש בת"א ד"ה וישלח. וי"ל שהמשל בזה כמו הכחות בעצם הנפש, שהרי האורות הם אינם בגדר התיישבות בכלי ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמיני עצרת בנייר פערטיל השייך לס' מ"ם וע' בד"ה בחוקתי בהביאור, כ"ז, וא"כ ה"ז כמקיף הב' שבד"ה הבאים ישרש, אך מ"מ הם הכחות הכלולים בעצם הנפש הם כחות נבדלים, וכמ"ש בתו"ח ד"ה ויהי כל הארץ שפה רק ששם

---

* עד קץ: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: עד אין קץ.

בד"ה ראה נתתי: נדפס באוה"ת נצבים ע' א'רלח.

מזה שהחסד הי' מדה בפ"ע והגבורה מדה בפ"ע ולא הי' בהם התכללות, והא בהא תליא וכמשי"ת לקמן אי"ה. משא"כ עולם התיקון הוא שנבנה כל ספי' בבחי' פרצוף כמו מהכ' נבנה פרצוף אבא בע"ס, ומו"ק פרצוף ז"א, בכ"א ע"ס והיינו שנתחלק הספי' לפרטי פרטיות וכמו טפ"ט ובכ"א רת"ס והי"ח המגדילים עד שנעשו רמ"ח אברי' כו', וגם נעשה התכללות הספי' זמ"ז (וכמשנת"ל דהא בהא תליא).

מבואר זה על עקודים, ולפי הנ"ל י"ל שהוא בחי' נקודים, ובד"ה מילדות * מבואר ענין עיגולים כמשל הכחות בעצם הנפש, ועיגולים הוא בחי' התהו כמבואר בת"א מי שם פה. וי"ל שגם בת"א שם ג"כ הכוונה המשל כמו בד"ה מילדות הנ"ל, בת"א ד"ה מי שם ציון ע' בד"ה מילדות, משמע שמה שמבאר ענין עולם התיקון והתהו עיגולים וישר הכוונה שענין עיגולים יושר הוא כמ"ש בד"ה מילדות הנ"ל, והיינו כנ"ל, אך צ"ע לומר שבת"א כן הכוונה שה"ה אומר משל מהמח', ובד"ה ויצוום רל"ג מבואר הכוונה שהוא ספי' היינו קו, ויש עוד נקודה שלמעלה, והמשל דעצם הנפש זהו נקודה לפי מ"ש בתו"א ד"ה הנ"ל, ואפשר אם נתבר ע' עיגולי' וישר לתות"ק כמ"ש בד"ה מילדות אפשר י"ל שהכוונה שם שהשבירה הי' בעקודים כמ"ש בסידור שער ת"ת, אך דוחק לומר, ועוד דבד"ה מי שם א"א לומר כן וכנ"ל, וע' בהביאור לד"ה המגיד מראשית כו' תקס"ג, שעיגולים דתהו הוא כמשל הכחות כמו שכלולים בראש, וזהו כוונת נעיצת כו' מבראש כו' היינו מבחי' עיגולים, וא"כ ת"ז קרוב כמשל המח' שבתו"א, אך לא זכיתי להבין שזה יהי' משל על האורות דתהו ומה שייך לומר על אורות דתהו שהם מקיפי' לאורות דתיקון ופי' כוונת נעיצת ע' בד"ה ויצוום הנ"ל נראה שאינו מפרש כן וע' בתו"ת ד"ה ויקח מן הבא בידו מבואר ענין עיגולים וישר דתהו ותיקון קרוב להמבואר בד"ה מילדות הנ"ל, וע' בד"ה לא איש דברי' אנכי תקס"ג שהוא המאמר מי שם פה שבתו"א שם מבואר בהדי' שמשל המח' הוא על עיגולים דתיקון שהם מקיפי' דישר, וא"כ י"ל שההג"ה בתו"א ד"ה מי שם מ"ש וע' ע"פ מילדות הוא שלא כמ"ש תחילה שעיגולים דתהו הוא כמשל המח', אלא ב' בחי' בנפש שכ' שם בתו"א כוונתו או"פ ואו"מ דתיקון ואו"מ דתהו הוא למעלה מזה, שהעיגולי' הוא שאינו בגדר התישבות בכלי כלל, וע' בד"ה אם בחוקתי, כ"ו, שהפרש בין תהו לתיקון הוא כמו ההפרש בין אורות וכלים, וא"כ י"ל ביאור הענין כמבואר בד"ה להבין מה שהנקודים המה יו"ד אורות ביו"ד כלים תקס"ח, יעו"ש, והוא ג"כ כמו בד"ה מילדות, בד"ה קדש לי כל בכור מובן ג"כ שהבכורה דעשו שרשו למעלה מסוכ"ע, וע"י תשובה ממשיכי' זה.

ובד"ה מילדות: כנראה הכוונה לד"ה ויאמר מלך מצרים למילדות (נדפס באוה"ת שמות כרך ז') ע' בתצא ואילך).

ולהבין ביאור ענין ההפרש בין תהו ותיקון צ"ל תחילה מה שיש ב' בחי', בחי' עיגולים ובחי' יושר. ויובן זה עד"מ בנפש האדם המתלבשת בגוף האדם שהכחות הנפש מתחלקי' באברי' פרטים בכל אבר ואבר לפי מזגו ותכונתו וכמ"ש בזהר שבמוח יש תלת חללי דגולגלתא שנים בפני הראש וא' לאחורי' לצד העורף שבהם מלובשים ג' מוחין חב"ד רוחניים מאור הנפש, חכ' ובינה בהב' חללי' שבפניו והדעת מאחוריו. ואח"כ מתחלקת לפרטי' יותר כמו ה' חושים חוש הראי' וחוש השמיעה כו' שהם המשכת מהמוח שבראש שמשם מתפשט כח הראי' בהעין לראות וכח השמיעה באוזן לשמוע. וכן מתפשט הנפש עוד למטה יותר בהגוף כח המעשה בידים וכח ההילוך ברגלי', ובכל אבר פרטי מאברי הגוף מתלבש בהם האור הנפש לפי מזג ותכונת האדם, שכח השכל שבנפש להשכיל השכלות ה"ה מתלבש במוח ולפ"ע חומר המוח כן הוא כלי לקבל בתוכו אור הנפש, וכן העין הוא מוכשר לקבל בו כח הראי', ולכן כחות הנפש לא ישנו את תפקידם לעולם, שכח הראי' לא יומשך באוזן וכח השמיעה לא יומשך בעין כו', נמצא מובן מזה שהאור הנפש המתלבש בגוף הוא שהאור הוא בערך הכלי, ולכן מתלבש בהכלי בפנימיותו. והנה בודאי כחות אלו המלובשים בנפש * ישנם גם בעצם הנפש קודם התלבשותם בגוף, וכמו כח השכל המלובש בחומר המוח להשכיל השכלות מוכרח לומר שגם קודם התלבשותו במוח יש בנפש כח להשכיל השכלות, שאל"כ מאין בא לו השכלה זו ומוכרח לומר שגם שם יש מקור לכח השכל שמשם נמשך ההשכלה, והוא הנק' כח המשכיל שבנפש שהוא מקור להשכיל כל מיני השכלות. אך בכח השכל שבעצם הנפש יש ב' מדרי', היינו כח המשכיל שבעצם הנפש להשכיל השכלות וממנו בא ההשכלה בנפש בגילוי. כמו שתחילה הי' השכל כלול בהעלם בכח המשכיל ואח"כ בא לידי גילי בגילוי השכל שבנפש. אך יש עוד בחי' כח השכל שבעצם שאינו בגדר גילוי כלל בשכל הגלוי שבנפש שמתלבש בחומר המוח. דהנה ידוע דכח המשכיל שבנפש הוא בחי' ח"ס ובסתום גופא יש ב' מדרי', הא' שהוא רק סתום לגבי המקבלים שמצד מיעוט ערכם אינם יכולים להשיגו ונשאר בבחי' מקיף עליהם, וא"כ אף שהוא בחי' העלם ואינו מתלבש בגילוי השגה גמורה, מ"מ ה"ה מרחף ושורה ומקיף על המוח וקצת ממנו בא לידי גילוי. דמאחר שהסתימות שלו הוא אינה מצ"ע כ"א מצד המקבל וא"כ לפעמים שמעמיק שכלו ביותר או בבעל שכל גדול ה"ה מתגלה ביותר מאחר שעצם האור הוא בגדר גילוי כו' כנ"ל. אך יש בחי' סתום הב' הוא שהוא סתום מצד עצמו שהאור אינו בגדר גילוי כלל אף אפס וקצתו ממנו ג"כ אינו שייך שיתגלה בפנימיות בהשגה בכלי ואפי' בבר שכל וחכם היותר גדול לא יתגלה לעולם מפני שאינו בגדר גילוי בכלי כו'. וזהו בחי' חכ' שיש בנפש גם למעלה מהתלבשותו בגוף. ומובן מהנ"ל שאינו בערך לגבי כח החכ' שבנפש כשמתלבש בגוף. וכן יובן

בנפש : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : בגוף.

בשארי כחות הנפש שכולם ישנם גם בעצם הנפש קודם התלבשותם אך הם שם באופן ומהות אחר לגמרי מכמו אח"כ בהתלבשותם בגוף כו', והנה ידוע דכחות הנפש המלובשי' בגוף יש בכל כח והתכללות מכולם, וכידוע דבכח החכ' יש מדות ג"כ ויש שכל המטה כלפי חסד כו' הכל במחו ושכלו עדיין (וכמבואר במ"א שהקפידה במוח כו') וכן המדות כל אחד כלול מחכ' המחייב המדה וגם כלול מהמדה זולתה כמו בחסד יש גבורה וכן בגבורה יש חסד כו' וכמבואר במ"א וכמ"ש חשך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר, שחסד כלול מגבו' וגבו' כלול מחסד כו'. אבל כוחות הנפש קודם התלבשותם בגוף י"ל אף שבודאי גם שם כלול כאו"א מכל הכחות אך מ"מ מובן הדבר ששם הוא בהעלם גדול מאד ואינו מאיר ומתגלה כלל הפרטי מדרי' שיש בהכח ההוא, כ"א עצם הכח הזה לבד ולא פרטי הכחות שבו, והפרטי הכחות שבו הם בהעלם גדול מאד.

והנה כחות הנפש המלובשים בגוף אף שהם מחולקים כ"א בכלי שלו ולא ישנה את תפקידו כנ"ל שכל אבר חומרי הוא לפ"ע צורת הכח המתלבש בו ולזאת כח הראי' נמשך תמיד בהעין ולא יומשך בהאוזן, מפני שאין חומר האוזן מוכן לקבל בתוכו צורת כח הראי', וכן בכל הכחות כח ההילוך דוקא ברגל וכח המעשה ביד דוקא כו', הרי שהם מחולקי' לגמרי זה מזה, ומ"מ אנו מוצאים בהם התכללות שהם כלולים זה מזה, וכל כח הוא כלול משארי כחות הנפש, וכמו כח המעשה שביד, אף שהעיקר בו הוא רק כח הנפש לפעול פעולות שונות, והיד לא יראה ולא ישמע לעולם וכן לא יהלוך היד, מ"מ יש בו בהעלם גם מכח הראי' וכח השמיעה, והראי' כשנחלש כח הראי' נעשה שינוי גם בכח המעשה שביד שאינו יכול לפעול פעולתו כ"כ, וכמו"כ כשנחלש כח השמיעה ח"ו פועל שינוי בכח המעשה שביד וכח ההילוך שברגל כנראה בחוש הסומא שנחסר אצלו כח הראי' אינו יכול לפעול כ"כ בהיד ג"כ לבד מה שאינו רואה איך לעשות את הדבר, שאין זה שינוי בהיד כ"א מפני הסיבה שאינו רואה איך לצייר או לכתוב ומפני זה אינו יכול לפעול פעולה זו, אך אנו רואין בחוש שעצם כח הפעולה נחלש אצלו, וכמו"כ בשארי כוחות הנפש, והחוש יעיד ע"ז (ומה שאנו מוצאים בס' הרפואה שמי שחסר אצלו כח אחד מתחזק הכח השני וכמו הסומא שאינו רואה מתחזק אצלו כח השמיעה שהוא שומע בטוב יותר מקודם כשחי' אצלו כח הראי' כו', אדרבה מזה מובן בטוב שהכוחות כלולים זה מזה, דהנה זהו הבחה תלוטה וגמורה אשר כל כחות הנפש הם כחות מחולקי' ומובדלי' כח הראי' הוא כח מובדל לראות ולא לשמוע וכח השמיעה הוא רק לשמוע ולא לראות כמו"כ שארי הכוחות (ואפי' חכמי האוה"ע הראשונים מודים כן) והסומא שחסר אצלו כח הראי' מפני סיבת קילקול כלי העין וכידוע אי' הוא מקום כח הראי' מאחר שאינו מתלבש בהעין הרי לא נחסר לגמרי, ונפשו חסר כח אחד א"א לומר כן והראי' שהרי הסומא מוליד שלם מזה מוכח שהכח ישנו גם עתה כשנסתלק מכלי העין, אלא מוכרח לומר שנסתלק ונכלל בעצם הנפש

ושם ישנו במציאות וכמ"ש הרס"ג והוכיח בראיות ברורות, וא"כ יפלא מפני מה מתחזק כח השמיעה אצל הסומא, הרי כח הראי' לא יומשך בהאוזן, שהרי הוא כח מובדל רק לראות וכל חומר מוכן לצורתו, וכלי שלו הוא העין, וכשנתקלקל הכלי נסתלק האור, ובהאוזן לא יומשך שאין החמר לפ"ע הצורה (ואם נא' שכח הראי' נמשך בהאוזן ונשתנה פעולתו שפועל עתה כח השמיעה א"כ מפני מה הסומא מוליד שלם בכח הראי') אלא מוכרח לומר שכל כוחות הנפש כלולים זה מזה וכח הראי' שבעין יש בו ג"כ בהעלם מכח השמיעה, ולזאת כשנסתלק כח הראי' מתחזק כח השמיעה מפני כח השמיעה שבהעלם בכח הראי' כו'), ולזאת לפעמים כשנעשה קילקול ברגל מקיזים דם בחיד ובזה מתרפא הרגל, וכידוע בס' הרפואה כשנעשה חולי ר"ל באבר אחד צריכי' לרפאות אחר ובזה ממילא מתרפא אבר אשר בו החולי ר"ל כו'. ומכל הנ"ל יובן אשר כל כוחות הנפש הם כלולים ומיוחדים זה בזה בתכלית היחוד וההתכללות, ולבד מה שהראש כולל כל הכוחות שבנפש וכידוע שהמוח שבראש כולל כל הכחות יחד ומשם מתפשט בכל האברים כל כח באבר שלו וכמ"ש בפש"ב ח"א ולזאת כשנוקף אצבעו שברגל מרגיש תיכף בהראש, וכן אנו רואין אשר טרדות השכל שבראש פועל בכל האברים, וכנראה בחוש מי שהוא טרוד בשכל עמוק ה"ה הולך ברצוא ושוב במהירות עד שאינו מרגיש כלל את ההילוך שההילוך נעשה ממילא והראש נושא את הרגל ולא ינוח ולא ישקוט כלל ויעשה פעולות שונות ואינו מרגיש כלל, וכ"ז מפני טרדת המוח בעומק התשכלה עושה היד או הרגל את הפעולה ממילא, וכן מי שמעמיק דעתו בחוזק באיזה השכלה עמוקה מאד ומכ"ש כשצריך להמציא איזה השכלה וכענין אשתומם כשעה חדא או שתיק רב והו"ע העלאת כלי שכלו בכח המשכיל להמציא ההשכלה חדשה שמעמיק דעתו בחוזק עד שנשאר כאבן דומם ממש (ועמ"ש במ"א ההפרש בין אשתומם ושתיקת בתו"ח פ' חיי שרה ד"ה והאיש משתאה לה מתריש לדעת כו') ה"ז פועל שינוי בכל האברי' שנשתנה בהם החיות וממילא נשתנה הפעולה שאינם פועלים פעולתם כו' וכמ"ש במ"א באריכות פרטי הדברים בזה ואכמ"ל כ"כ. והוא מפני שהראש הוא כולל כל כוחות הנפש וממנו נמשך כל כח לאבר הראוי לו כנ"ל לזאת העמקת הדעת וטרדת השכל בהשכלה עמוקה פועל שינוי בכל האברים כו' כנ"ל לבד זאת הרי הכוחות הנפש גופא לאחר שנמשכי' כל כח באבר שלו ה"ה קשורים ומיוחדים זה עם זה בתכלית הקישור והיחוד וכח המעשה שביד יש בו מכח הראי' שבעין וכח השמיעה וכח ההילוך וכן כולם קשורים ומיוחדים זה בזה וזה עם זה בתכלית היחוד ומקבלים זה מזה כו' כנ"ל. וכמו"כ יובן בהכוחות פנימי' שבנפש שהם עשר כוחות הנפש שכל ומדות שהם כלולים זה מזה, שהרי יש בו בהעלם המדות וכמו שיש שכל המטה כלפי חסד ושכל המטה כלפי דין וכידוע מענין הקפידה שהוא במוח ובהעלם שם יש קצת קפידה על הדבר הזה,

---

בגוכי"ק בשוה"ג: וצל"ע בתו"ח כמדומת בפ' חיי שרה.

ולא יצא מהעלם לידי גילוי בלב להיות המדה בתקפה כ"א כלולה בהעלם עדיין במוחו ואח"כ כשגולד המדה ויוצא מהעלם לידי גילוי להיות מדה שבלב אהבה ויראה, שגאה והתפארות וכדומה הרי יש בהם מבחי' השכל ג"כ והוא הנק' מוחין שבמדה שמהמדות שבמוחין נעשה מוחין שבמדות והם הג"ר שבמדה וכידוע ומבואר במ"א, וכן המדות ה"ה כלולים זה עם זה שהחסד כלול מהגבורה והגבו' *.

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

ספר המאמרים — תרמ״ד

ספר המאמרים

— תרמ"ד —

בס"ד

וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דיבר, הנה פקד הזא ל' זכרון שנזכר ה' על שרה, וכמו פקדת ארץ ותשוקקי' (תלים סי' ס"ה יו"ד) ופי' במצו"צ זכרון והשגחה וכן פי' בת"י אדכירתא ארעא, והיינו הזכרון על הארץ במה ששייך זכרון והיינו שירדו גשמים כו', והנה ארז"ל (במס' תענית ד"ח ע"ב) נא' פקידה באשה ונא' פקידה בארץ נא' פקידה באשה וה' פקד את שרה ונא' פקידה בארץ פקדת הארץ ותשוקקיה, ועוד שם נא' לידה באשה ונא' לידה בארץ כו' שמדמים אותם זל"ז, ולכאו' מה שייכות זל"ז להשוות פקידת האשה לבנים לפקידת הארץ לגשמים, אך הענין הוא דהנה ארז"ל בני חיא מזונא לאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא, וענין פקידת ארץ לגשמי' זהו"ע מזונא דמים מצמיחי' כו', וזהו עיקר הברכה במזונא שירדו גשמים, לכן השוום חז"ל למצוא דברי' ששניהם שוים להיות ששניהם במזלא תליא שהם משורש א' כו', אך לפ"ז צ"ל מ"ש וה' פקד את שרה וארז"ל כ"מ שנא' והוי' בתוס' ו' הוא וב"ד, והיינו בחי' ב"ד העליון שבהיכל הזכות שיושבים שם ע"ב סנהדרין לשפוט את האדם כ"א כדרכיו כו', ואם בנים במזלא תליא מה שייך זה לב"ד איך יוכלו לשפוט על דבר שאין בידם, שנמשכים מבחי' מזלא כנ"ל וגם הלא מצינו מפורש בתורה שבחו"מ תלוים בזכות דכתי' ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך כו' לא תהי' משכלה ועקרה כו' את מספר ימיך אמלא הרי חשיב כאן בתו"מ, ועז"א ועבדתם כו' הרי שתלוי בעבודה דוקא, וכן כתי' אם בחוקתי תלכו ופרש"י אם תהיו עמלים בתורה אז ונתתי גשמיכם כו' ונתנה הארץ יבולה כו' שהוא מזונא ודוקא אם תהיו עמלים בתורה, וכן כל ענין התפלות והבקשות הוא שאנו מבקשים שיומשך חיי ומזונא כמו בשמ"ע רפאנו וברך עלינו, ומאחר דבמזלא תליא מה שייך בקשה ע"ז, וכמו שמציינו ברחב"ד שא"ל ניחא לך ליחרב עלמא ואפשר דאתייליד בשעתא דמזונא, הרי רחב"ד הגם שהי' זכאי בודאי והי' לו זכות מ"מ א"ל ניחא לך דליחרב כו' מפני שזה תלוי במזלא, ומהנ"ל משמע דתלוי בזכות, ובעיקר הענין שאמרו בתו"מ לאו בזכותא תליא אלא במזלא תליא צ"ל והלא אין מזל לישראל שלישראל לא יש מזל כלל וא"כ מה שייך לומר במזלא תליא, וכמו שהקשה התוס' שם.

קנה

ב) **אך** העניין הוא דהנה רז"ל פי' אין מזל לישראל שבחי' אין הוא המזל, וזה שאמרו אין מזל לישראל היינו בבחי' המזלות דהילוך הכוכבים ומזלות, אבל האין הוא המזל, וע"ד ארז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי בהיות ידוע דכל הנשמה אינה מתלבשת בגוף שהגוף קטן מהכיל ומה שנמשך בגוף הוא רק הארה, אבל עיקר הנשמה נשארה למעלה בבחי' מקיף ומשם נמשך ההארה בהגוף וזהו שנק' מזל כמו ונוזלים מן לבנון פי' ל' הולה והטפה כמו יזל מים כו' רק נוזל הוא ההארה שנוזל ונוטף בהגוף ומזל הוא מקור ההארה והיינו מה שנשאר בבחי' מקיף, וזהו"ע מזל דישראל, ושרש בחי' זו למעלה הוא בחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל', היינו בחי' ב' מזלות דנוצר ונקה מי"ג ת"ד דא"א שמשם מקור נש"י, וע"ז ארז"ל בחו"מ כו' במזלא תליא היינו מזלות דנוצר ונקה שלמעלה מסדר השתל', וזהו דאי' בפדר"א בזמן שהקב"ה חפץ לשלות ברכה בצמח הארץ אזי פותח אוצרות השמים ומקבלת הארץ ממ"ע שמעל השמים, וכן ארז"ל בתענית הנ"ל מאי פלג אלקי' קובה יש ברקיע וכ' בחדא"ג שהוא כמ"ד הארץ שותה ממ"ע, וכן ת"י קובתא דמטרא, וכן אי' במד"ר פ' בראשית פ"ד פלג אלקי' הוא מעיינו של הקב"ה דפלג הוא ל' פלגא מ"ע ומ"ת, ופלג אלקי' הוא בחי' מים העליונים, ומשם נמשכים הגשמים והיינו בחי' מזלא כו', וזהו שפירש"י ז"ל כשאתה חפץ כו' מפלגא שלך והיינו ממ"ע, וזהו כמ"ש בפדר"א, והעניין דהנה כתי' והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כאור שבעת הימים, ופרש"י בפסחים שבעתים היינו זמ"ז עולה מ"ט כאור זה"י ז"פ מ"ט עולה שמ"ג בגימ' גשם, וידוע דאור זה"י הוא בחי' ז"ת דעתיקא, ומשם נמשך הגשמים למטה וזהו כל אורה האמור באלי' בירידת גשמים הכתוב מדבר שהגשמים שלמטה נמשכים מבחי' אור זה"י כו', וזהו שארז"ל הכל במזלא תליא אפי' ס"ת שבהיכל, וידוע בענין ספר וסופר וסיפור דספר הוא בחי' בינה, וסופר הכותב את הספר היינו בחי' חכ', וספר תורה הרי יש בו ב' הבחי' ספר בחי' בינה והסופר שכ' את הספר והכל במזלא תליא שחו"ב יונקי' מב' מזלות דא"א כו', ועוי"ל דס"ת הוא בחי' תושב"כ חכ', והיכל הוא בינה, ואפי' ס"ת שבהיכל ב' הבחי' דחו"ב במזלא תליא חכ' ממזל הח' ונוצר ואימא ממזל הי"ג שהוא בחי' ונקה והיינו בחי' מזל העליון ומזל תחתון כו', אך עדיין צ"ל מ"ש ועבדתם את ה' אלקיכם ובירך את לחמך כו' שחשיב שם בחו"מ ואמר ע"ז ועבדתם דוקא שתלוי בעבודה הרי שתלוים בזכותא ולעיל נת' דבמזלא תליא מילתא כו'.

והנה להבין כ"ז, צ"ל תחלה מ"ש (תלים מ"ו) נהר פלגיו ישמחו עיר אלקי' ויש בזה כמה פי', ורש"י פי' נהר גן עדן (וי"ל גע"ע בינה) וע' באלשיך שפי' שקאי על ענין קרי"ס (וי"ל ג"כ שבינה עלמא דאתכסי' מאיר בבחי' מל') והפי' נהר פלגיו, נהר הוא בחי' בינה וכמ"ש ונהר יוצא מעדן עדן חכ' ונהר

בגוכי"ק בשוה"ג: צ"ע ברכה מה שבשרש תפלה יה"ר.

בינה, ופלגיו הם הנחלים הנמשכים מבינה והיינו בחי' ז"מ שנולדים מהבינה ישמחו עיר אלקי' וידוע דעיר אלקים הוא בחי' מל', ולכאו' זהו ענין א' עם מ"ש כל הנחלים הולכים אל הים דנחלים הם בחי' מדות והים הוא בחי' מל', ולפ"ז צ"ל מ"ש ישמחו עיר אלקי' מהו"ע השמחה ע"י פלגיו והלא בפסוק כל הנחלים כתי' והים אינו מלא פי' שאינו מתפעל מזה שאינו פועל בו שום שינוי וה"ז היפך השמחה, דשמחה הוא התפעלות הנפש שמצד הגילוי כו' וכאן כתי' ישמחו עיר אלקי' שגילוי הפלגי' פועלים שמחה בהעיר אלקים בחי' מל' כו'.

ג) ולהבין זה צ"ל תחלה שרש ענין יחוד שמשא וסיהרא שהוא בד"כ ענין ז"א ומל', דהנה ידוע דהמל' נאצלה בסוד שרש רק נקודה חדא ולא פרצוף שלם ויש בזה ב' דיעות איזה נקודה נאצלה אם כתר מל' או מל' דמל', וכדי שיהי' בחי' מל' פרצוף שלם זהו"ע בנין המל' מהט"ס שקודמי' לה, דממל' דחכ' נמשך חכ' שבמל' וממל' שבחסד נמשך חסד שבמל' כו', וכן כל הט"ס וזהו"ע סוד תוס' שניתוסף בה להיות פרצוף שלם, והענין דהנה עיקר בחי' מדת המל' הוא להיות מלך על עם ומשם נמשך חיות כל העולמות וכמ"ש ואתה מחי' את כולם מל' מכ"ע שכל עולמים שרש חיותם הוא מבחי' מל', וזהו שבנין המל' הוא מהט"ס שקודמי' לה, דבחי' מל' שבכל ספי' הוא בחי' הגילוי שבה, והיינו מה שבכתה לגלות (אחר הצמצום דמל' וע' בסידור ח"ב ד"ה אדי' שפתי תפתח) ומהם בנין המל' להיות פרצוף שלם היינו להחיות הנבראים שלמטה וכמ"ש ואתה מחי' את כולם כו' (ע' בד"ה להבין ענין מל' מכ"ע * בס' תקס"ב תקס"ג ומקצת מתקס"ד תקס"ה), והנה זמן בנין המל' הוא בר"ה דכמו אדה"ר וחוה דיו פרצופי' נבראו ואח"כ נסר א' מצלעותיו ואח"כ ויבן ה' אלקי' את הצלע, כמו"כ עצם המל' נאצלה בסוד שרש רק נקודה חדא, ובר"ה הוא בנין המל' להיות נבנה בפרצוף שלם בט"ס כנ"ל, וז"ע ט' ברכות וט' תקיעות דר"ה שע"י הברכות והתקיעות ממשיכים ט"ס לנקודת המל' ואז נעשי' בבחי' פרצוף שלם, וזהו שאומרי' פסוקי מל' בר"ה שמביאין ראי' מן התורה שצ"ל בנין המל' וכמו עד"מ אדם שאומר לחבירו תדע שכן הוא שהרי פלוני אומר ג"כ כן, וכן מביאי' ראי' מה"ת היינו יו"ד פסוקי' מתנ"ך שכתוב בהם מלך, והיינו שצ"ל בנין המל' בפרצוף שלם להיות מלך על עם כו', וזהו והאתנים מוסדי ארץ, אתנים אותיות תנאים, והם המייסדי' בחי' ארץ שהוא בחי' מל', דבאמת עיקר בנין המל' נמשך מתורה וכמבואר במ"א, והנה כ"ז הו"ע בנין המל' להיות פרצוף שלם, ועיקר בניינה הוא בר"ה, אך אח"כ צ"ל יחוד ז"א ומל' והיינו ענין יחוד שו"ס, והיינו היחוד שבכל ר"ח וכמו חלבנה שמקבלת בכל ר"ח אור חדש מהשמש, כמו"כ יובן זאת למעלה שהלבנה היא בחי' מל' והשמש היא בחי' ז"א, דהנה שמש הוא בחי' שמש הוי' וכתי' זה הוי' קוינו לו שש' הוי' נמשך בבחי' ציור קוין חח"ן

בד"ה . . . מכ"ע : נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ג (ח"א) ע' רעז ואילך.

מימין בג"ת משמאל דת"י באמצע, ויש י"ב צירופי הוי' והם בחי' י"ב גבולי אלכסוני' דו"א דאצי', והיינו ענין התכללות המדות זב"ז כמו חסד עם הוד וגבורה בנצח כו' והם י"ב צירופי הוי' שבכ"א משתנה הצירוף שהאור הוא באו"א שמהתכללות חסד עם הוד נמשך אור שהוא בחי' רחמים והמשכת האור שנמשך מההתכללות דגבו' בנצח הוא באו"א וע' בפרדס שער כ"א שהוא שער פרטי השמות פ"ו, ולכן החילוק בהצירופי' היינו איזה אות קודם וכמש"ש, וזהו שיש למטה י"ב ר"ת והיינו שהלבנה מקבלת מי"ב צירופי' שבש' הוי', בכל ר"ח נמשך פרצוף א' מזיווג והתכללו' המדות, ולהבין ביאור ענין י"ב גבולי אלכסוני' הנה בד"כ הם התכללות המדות זע"ז, דהמדות עצמן הם הפכים זמ"ז כמו חסד וגבורה, שמדת החסד ענינה להשפיע בלי גבול וכמו אברהם שהי' מרכבת למדת החסד הי' משפיע רוב טוב לכל אדם בלי שום דקדוק כלל, והיינו מפני ששרשו מדת החסד דאצי' שענין מדת החסד הוא להשפיע טוב, וע"י שמעורר מדת חסד דאצי' ע"ז ממילא נמשך בחי' החסד שלמעלה מאצי' וכמ"ש ואהבת עולם אהבתיך (י"ל בבחי' חסד דאצי') ע"כ משכתיך חסד שנמשך מבחי' חסד עליון שנק' בשם גדולה וכמ"ש ולגדולתו אין חקר שלגדולתו העצמיות אין חקר כלל כי בהגלות נגלות אור החסד עליון היינו בחי' רב חסד דא"א הרי כולא קמי' כלא חשיב שאין שום דבר תופס מקום כלל וממילא גם הפגם שפגם דהיינו התגברות הסט"א ג"כ אינו תופס מקום וכמו שארז"ל בדורו של אנוש אע"פ שהיו עוע"ז ולא נענשו והיו ניזונים בחסדו של הקב"ה ששם אינו תופס מקום כלל כו' ולכן משם נמשך להיות סליחת עוונות נושא עון כו' (והתשובה לעורר בחי' זו ר"ל להפוך מדת הגבו' שלא ינגד לחסד דאצי' כו') ובחי' חסד עליון זה נמשך ע"י התעוררו' בחי' חסד דאצי' וכמ"ש אהבת עולם אהבתיך ע"ז משכתיך חסד כו', אך בחי' הגבו' הוא היפך מדת החסד לגמרי שהוא מדת הדין והצמצום ברצוי דקדוקי' וכמ"ש הן שמים לא זכו בעיניו ובמלאכיו כו' שהביטול עדיין אינו כדבעי למהוי וזהו ריבוי הדין והצמצום, וכדי שיהי' התכללות ב' המדות דחו"ג שהם הפכים לגמרי הוא ע"י גילוי אוא"ס שמאיר בע"ס דאצי' כי א"ס עצומ"ה הוא רם ונשא מע"ס דאצי' וכמא' דלאו מכא"מ א"כ, וכשמאיר הארה שלמעלה משניהם ה"ז גורם ביטול המדות וע"ז מתכללים זע"ז וכמ"ש המשל ופחד עמו ע"ז ממילא עושה שלום ביניהם מיכאל כו' להיות ההתחברות אש ומים בחי' חו"ג, וכן עד"ז יש התכללות בכל פרטי מדות דאצי' כמו התכללו' חסד עם ההוד שהוא ענף הגבו' וגבו' עם נצח שהוא ענף החסד כו'.

ד) ויובן תחלה פרטי ההתכללות במדות דנה"א שיש בו ג"כ ששה מדות חסד וגבו' כו' שהם אהבה ויראה כו' והענין הוא דהנה מדות דנה"א נולדי' מההתבוננו' כשיתבונן בגדולת א"ס ב"ה איך שלגדולתו העצמיות אין

בגוכי"ק בשוה"ג: גבו' מנגד לחסד דאצי' וממילא אינו נמשך מגדולה, וזהו"ע הזכות להפוך ממדה"ד למדה"ר וממילא נמשך אח"כ מבחי' מולא כו'.

חקר כלל ונשגב הוי' לבדו וכמ"ש אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה דכמו שקודם הבריאה הי' הוא לבדו הוא כמו"כ לאחר שנבה"ע יש מאין הוא לבדו הוא, וע"ז נתקן בכל סדר פסוד"ז הללו כו' כל מלאכיו כו' יהללו שם הוי' כי נשגב שמו כו' ואח"כ ביוצ"א אומרים ביטול המלאכי' שהשרפי' אומרים קדוש כו' שהאור האלקי הוא קדוש ומובדל לאחר ההשתל', כמו קודם ההשתל', והגם שההשתל' נמשך בריבוי עליות מדריגו' מדרי' אחר מדריגה עד נו"ן אלפי' יובלות שהם חלוקי מדריגו' באופן הגילוי אלקות מ"מ גם לאחר תשלום הנו"ן אלפי' אין שינוי לפניו מקודם שנבראו כו' דכלליות השתל' העולמות והנו"ן אלפי' יובלות הוא רק מבחי' שמו כי מהותו ועצמותו ית' קדוש ומובדל מהם (הגם שהוא עיקר המחי' ומהוה כו' וד"ל), וזהו קדוש כו' הוי' צבאות הוי' הוא הי' והוה ויהי' כא' בלי שום שינוי כלל והיינו מפני שהוא קדוש ומובדל מהצבאות הנמשכי' מש' הוי' וזהו דכתי' אין קדוש כהוי' ופי' בזח"ג דמ"ג א' דכמה קדישין אינון כו' ולאו קדישין בהוי', דפי' הוי' ל' מהוה שמהוה את הנבראי', ואעפ"י שמהוה הכל מ"מ הוא קדוש ומובדל מהם, ובחי' קדוש כזה לא נמצא בכל בחי' קדישין דלעילא מפני שבכל סדר השתל' מי שנק' קדוש שהוא מובדל מאיזה דבר לא ימצא בו ההפכי' היינו ההתפשטו' אל הדבר שהוא קדוש ומובדל ממנו, משא"כ למעלה בש' הוי' אע"פ שהוא קדוש ומובדל מ"מ הוא העיקר המחי' ומהוה דאיהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס בו שהוא קדוש ומובדל כו', והנה כשיתבונן באריכות ההתבוננו' איך שא"ס הוא קדוש ומובדל מגדר עולמות עי"ז יבא למדת האהבה שיהי' לו אהבה ותשוקה וצמאון ליכלל בא"ס עצומ"ה שקדוש ומובדל כו' ולא יחפוץ בשום דבר כ"א באוא"ס כו' ומ"מ כלול בזה היראה ג"כ דמאחר דאיהו תפיס בכולהו עלמין, דאף דלית מאן דתפיסא בי' שהוא קדוש ומובדל ואינו בא בגילוי בהשגה שיהי' נראה ונגלה (כ"א הארה מצומצמת שנראה העולם ליש כו') אבל באמת אוא"ס עצומ"ה הוא העיקר המחי' ומהוה את העולם להיות יש ודבר נפרד וא"כ הרי ה' הסוכ"ע נצב עליו בכ"מ שהוא ממש ועי"ז יפול עליו אימתו ופחדו ית' שהוא בחי' יראה עילאה יראה בושת שמתבוששש כו' או יר"ת שירא למרוד בעיני כבודו כו' ע' בלק"ת פ' ואתחנן ד"ה וידעת הג' ובסש"ב פ"ג ופ"ד ופמ"א) (אהבה מרחוק יראה מקרוב לק"ת ד"ה אלה מסעי ד"ה וידעת הנ"ל), ולפעמים היראה בהתגלו' ואהבה כלולה בהיראה בהעלם וכמ"ש וכל הלבבות יראון וכל קרב וכליות יזמרו לשמך כו', וענין התי"ת הוא קיום תומ"צ שאחר האהוי"ר שבתפלה וכמאמר והתי"ת זה מ"ת, והנה מה שאין שכלו חזק להוליד מההתבוננו' בחי' אהוי"ר שאינו יכול להעמיק דעתו כ"כ בהתבוננות, העצה הוא בבחי' גו"ה שהם ענפי החסד והגבו' ואין בהם גילוי אור כ"כ, וענין ההודאה בנפש הוא כמ"ש מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלקינו פי' אף שאין אנו משיגים עומק ההשגה הזאת איך שהוי' הוא אלקי' כולא חד, אבל אנו מודים זאת בהודאה גמורה, וכמו א' שמודה לתבירו כשמנצחו בדבר מה שאתו האמת ה"ה מודה לו בהכרח ואף שאינו מבין בכלי שכלו מ"מ ה"ה מבטל עצמו ומודה לו, כמו"כ יובן בעבודה בנפש האדם ענין ההודאה הוא שמבטל עצמותו בתכלית וכמ"ש

הפעם אודה ה' הייגו ביטול עצמותו ואף שאינו מבין בשכלו איך הוא כולא חד, מ"מ ה"ה מודה דהוי' הוא אלקי' שהוא קדוש ומובדל ואין העולמות תופסים מקום ומ"מ אין קדוש כהוי' דאיהו תפיס בכולהו עלמין שעיקר התיות וההתהוות הוא מאתו ית' והוא קדוש ומובדל מהם, ומהודאה זו שמודה שא"ס קדוש ומובדל פועל אצלו האה' והתשוקה לאוא"ס שקדוש ומובדל כו' ומקיים ע"ז תומ"צ אחר התפלה באמת לאמיתו כו', ונמצא בבחי' ההודאה זו שהוא ענף הגבו' (ויש בה בחי' יראה) מתכללת בה בחי' האהבה והתפארת, דכמו ע"י ההתבוננו' הנ"ל כשמתבונן באריכות בהעמקת הדעת ומבין בטוב איך שאיהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס בי' פועל האהוי"ר ות"ת, כמו"כ אף שאינו מבין בשכלו, אך הוא מודה באמת לאמיתו שהוא כן ממילא מזה מתעורר מדת האהוי"ר והת"ת כו'.

ה) **וכמו"כ** אנו רואי' שיש מדת הנצח שמתכללת במדת הגבו' כי ענין בחי' הנצח הוא לעמוד על נפשו בבחי' לתיות שמאל דוחה ולאכפי' לסט"א להיות סו"מ בכל פרטי מל"ת, והענין דהנה מבואר לעיל דיראה הוא מקור שס"ה מל"ת והיינו שע"י שמעורר בנפשו מדת יראתו ופחדו ית' ממילא יהי' סו"מ אם מפני יר"ע יראה בושת או מפני יר"ת שירא למרוד כו' הרי שענין שמירת מל"ת שלא יעבור על דבר שאסרה התורה הוא מפני מדת היראה שבנפשו, אך אם אין ביכולתו לעורר את היראה בלבבו שאין היראה מתגלות לבו לפעול להיות סו"מ, או העצה הוא במדת הנצח שהו"ע העקשות וכמ"ש כי עם קשה עורף הוא כו' שמתעקש להתגבר על היצה"ר הגם שאין לו מדת היראה כ"כ, אבל זה יודע בטוב שאין זה רצון ה' ואדרבה הוא היפך רצון ה' שהרי זה אסרה תורה ואי לזאת יתעקש ויעשה הסכם חזק בנפשו לנצח את היצה"ר ולהתגבר עליו בסו"מ לעמוד על נפשו נגד כל דבר המונע אותו שלא ימשך אחר פיתוי היצה"ר ולדחותו ולבטלו ולא יעבור ח"ו אפי' על איסור קל של ד"ס כו', וזהו התכללות הנצח בגבורה שע"י הנצח שהוא ענף החסד בא להיות סו"מ שהוא ענין מדת הגבו' כנ"ל, נמצא שאף שנצח הוא ענף החסד ולא הגבו' וההוד הוא ענף הגבו' ולא הגבורה * מ"מ יוכלו ב' מדות אלו להחליף שרשם שהנצח ענף החסד יתאחד ויתכלל במדת הגבו', וההוד שהוא ענף הגבו' יתאחד ויתכלל במדת החסד כו' כנ"ל, וכמו"כ יובן למעלה יש ג"כ התכללות המדות כנ"ל שהנצח יתכלל בגבו' וההוד בחסד, וזהו מ"ש ימינך הוי' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, ולכאו' מהו"ע הכפל ב"פ ימינך, אך הענין הוא דכתי' נעימות בימינך נצח שבחי' נצח הוא בחי' ימין שהנצח הוא ענף החסד וז"ש ימינך ה' נאדרי בכח זהו"ע לאכללא שמאלא בימינא, וביאור הענין דהנה ידוע דבכל מדה יש ג' מדרי' כמו במדת החסד יש המוחין שבהמדה והוא בחי' אהבה שמשפיע לו מצד האהבה שיש לו, בחי' הב' הוא בחי' החסד בעצם שההשפעה

הגבורה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : החסד.

אינה מצד האהבה שיש לו אם * מפני עצם מדת החסד שהוא איש הטוב בעצם לכן משפיע לכל וכמו אברהם שהי' מאכיל ומשקה גם לערבים שאינו שייך שהי' אוהב אותם, הג' הוא בחי' הנצח היינו שאינו איש הטוב בעצם ג"כ רק שכופה א"ע ומשפיע לו, וכמ"כ יובן למעלה ש"ש ג' מדריגות אלו בחי' המוחין שבמדת החסד ועצם מדת החסד להשפיע לכל, ומדת הנצח הוא להתגבר ולהשפיע לו, וזהו ימינך ה' נאדרי בכח שאף שאין העלאת מ"ן ממעשה התחתונים מגיע אפי' לבחי' מדת החסד בעצם מ"מ ה"ה משפיע מצד שהגיע מעשה התחתונים למדת הניצוח שמנצח א"ע כביכול ומתגבר להשפיע וזהו לאכללא שמאלא בימינא, שיש במדת הנצח הזה רשימה ממדת החסד והאהבה וכלול בזה בחי' הגבו' להיות התגברות החסד בבחי' ניצוח כו', אך כשאין העלאת מ"ן מגיע אפי' לבחי' הניצוח אז כתי' ימינך ה' תרעץ אויב שהניצוח בא בבחי' ההתגברות מצד הגבו' שבקו השמאל שאף שלא יש העלאת מ"ן ממעשה התחתונים יומשך השפעת הטוב מצד מדת הניצוח והעקשות כביכול שמתאחד עם הגבו' קו השמאל כו' והוא כמ"ש הושיעה לו ימינו שהוא מצד הארת החסד שמאיר בקו השמאל שיתגבר להשפיע כו' (י"ל שזהו"ע מדת ההוד למעלה) (וצ"ע אם הב' מדרי' הכוונה על גבו' שבנצח ונצח שבגבו' או גבו' שבנצח וחסד שבהוד) וכמו"כ יובן פרטי בחי' ההתכללו' בהמדות כמו שיש התכללות חו"ג וגו"ה כמו"כ ההתכללות במדת יסוד שדרך שם נמשך ההשפעה פעמים * נצח פעמים מבחי' הוד כו', וזהו"ע י"ב צירופי הוי' שמשם מקבלת הלבנה בי"ב ר"ח דסיהרא מצ"ע ל"ל מגרמי' כלום, רק שמקבלת מבחי' שמש הוי' מהי"ב צירופי' כו'.

ו) **ועפ"י** הנ"ל יובן משארז"ל שישראל מונין ללבנה, דכמו שהלבנה ל"ל מגרמי' כלום כ"א שמקבלת מאור השמש, כמו"כ יובן בכנס"י שאין להם מצ"ע כלום כ"א מה שמקבלים מהאור אלקי שמלובש בתומ"צ שהם נק' מצות הוי' וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך שע"י המצוה שעושה ה"ה ממשיך על נפשו בחי' אור האלקי שמלובש בהמצוה, והם כלי קיבול לקבל בחי' אור האלקי דתומ"צ, ואין להם משל עצמם כלום שהם בבחי' ביטול לגמרי שאינם מציאות יש ודבר נפרד בפ"ע, משא"כ או"ה שהם בפירוד מונין לחמה כו' ולא קבלו את התורה, אבל ישראל הם בבחי' ביטול שאינם דבר בפ"ע רק כלי קיבול לבחי' התורה והמצות כו', וזהו משארז"ל ע"פ אשר בתבתי להורותם להודיעם כתי' שהמצות הם בבחי' הריון ועיבור בנש"י, והתורה והמצות שאנו מקיימים היום הם תורת הוי' ומצות הוי' ממש שקיבל משה בת"ס, והראי' שמצינו בקצת מצות מעשיות שעושין למטה שנק' בשם מצות הוי' וכמו בתרומת כתי' תרימו תרומת הוי' ממש וכן בקרבנות כתי' קרבן הוי' קרבני לחמי כו'

אם : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : כ"א.
פעמים נצח : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : פעמים מבחי' נצח.

וכן מובן בכל מצות שעושין ישראל הם ממש מצות הוי' ותורת הוי' כו', וזהו שמונים ללבנה דכמו דסיהרא ל"ל מגרמי' כלום כ"א מה שע"י יחוד שמשא וסיהרא מקבלת אור השמש שהם י"ב צירופי הוי' כנ"ל כמו"כ בש"י אינם שום מציאות יש ודבר בפ"ע כ"א מה שמקבלי' בחי' י"ב צירופי הוי' ע"י קיום התומ"צ שנק' מצות הוי' כו'.

בס"ד

ואברהם זקן כו' וה' ברך את אברהם בכל, ואי' במד"ר פנ"ט ר"ל אמר שהשליטו ביצרו, ולכאו' צ"ל מהו הברכה גדולה כ"כ לגבי אברהם שנתנסה בעשר נסיונות ועמד בכולם מהו הברכה שהשליטו ביצרו, ולהבין זה צ"ל תחלה.

ז) **הנה** כתי' שחורה אני ונאוה כו' ואי' בזח"ג דקצ"א ע"א אבל בשעתא דאיהי גו רחימו כו' מגו דחיקא דרחימו דלא יכלא למסבל אוערת גרמי' בזעירת סגי עד דלא אתחזיאת מינה אלא זעיר דנקודה חדא ומאי איהו יו"ד כו', ופי' המק"מ אזעירת גרמי' בסוד נקודה תחת היסוד, והביא בפע"ח שלאחר שנבנה המל' בבחי' אב"א כשמחזירי' אותה בפני זעיר (היינו להיות פב"פ) הלואי שיהי' כל פרצוף נקודה תחת היסוד נגד בחי' פנים, והיינו ביטול בחי' המל' כשמקבל האור מבחי' ז"א, והענין דהנה נת"ל דסיהרא ל"ל מגרמה כלום רק שמקבלת אור השמש, ובכל ר"ח הוא יחוד שו"ס לקבל אור השמש, וזהו שאנו רואי' שמט"ן בחדש והילך מתחלת הלבנה להתמעט אורה מעט מעט עד אשר בר"ח תחשך ותתמעט אורה לגמרי עד שאינה נשאר אור אפי' כנקודה שאינה מאירה למטה כלל (ע' בסידור ד"ה והוא כחתן כו') והיינו ביטול המקבל אל המשפיע שכדי שתקבל אור חדש צ"ל ביטול בעצמות אורה הקדום כדי שתוכל לקבל אור חדש, אבל כ"ז שהיא באורה הקדום בבחי' יש א"א שתקבל אור חדש וכמו עד"מ גרעין שזורעין אותו בארץ כדי שיהי' ממנו צמיחה מוכרח להיות תחלה רקבון שירקב הגרעין בארץ, ואם לא ירקב הגרעין לא יהי' שום צמיחה, דבכדי שיהי' התהוות חדשה היינו שיצמחו חטים חדשים שהוא מאין ליש מוכרח להיות תחילה הביטול מיש לאין היינו שהיש דגרעין ירקב ויתבטל בבחי' האין הוא הכח צומח ואח"כ נמשך מאין ליש, וכמו"כ יובן בכל גילוי אור הבא מלמעלה צ"ל בחי' ביטול המקבל אל המשפיע דוקא, אבל כל שהוא בבחי' יש אינו כלי לקבלה וכמשארז"ל על גסי הרוח שהם בבחי' יש גמור (עמ"ש במ"א שיש בג"ר ב' מדרי' מה שמיסוד הרוח והוא ההגבהה והתנשאות כו' הב' מ"ש בסש"ב והגאוה מיסוד האש שנגבה למעלה והיינו מה שלתאוה יבקש נפרד חמימות התאוה כו', וכמ"כ יובן כאן בב' המדרי' שהוא

בבחי' יש גמור (ע' בד"ה ת"ר ג"ח מ"ג) וכלי מלא מתאוות ותענוגי עוה"ז כו' אינו מחזיק כו') אין אני והוא יכולים לדור, כי אין אור אלקי מאיר ומתגלה בבחי' יש כ"א בדבר הבא בתכלית הביטול במציאות מכל וכל כו', וכמו"כ יובן למעלה דכשצריכה הלבנה שהיא בחי' מל' לקבל הארה חדשה מבחי' שמש הוי' שהוא בחי' ז"א וכמשנת"ל שהלבנה מקבלת בכל ר"ח צירוף חדש מי"ב צירופי הוי' מתמעטת אורה ונעשית בחי' נקודה תח"י ואז ה"ה מקבלת אור חדש מבחי' ז"א.

ת) **וביאור** הענין, הנה במאו"א אות נו"ן סעי' למ"ד כ' כל נקודה מצד החכ' נקודה עילאה נק' חכ' כו' נקודה קדמאה נק' אבא וכן המל' נק' נקודה עכ"ל, והענין מה שחכ' נק' נקודה דהנה אנו רואים כשנמשך החכ' מכח המשכיל נמשך רק ברק המבריק בלבד ואינו ניכר בה שום גילוי שכל עדיין ולכן נק' נקודה שאין בה שום התפשטות לאורך ורוחב, ולכן החכ' הוא בחי' יו"ד שחלוק מכל האותיות דכל האותיות יש בהם התפשטות אורך ורוחב, משא"כ היו"ד היא נקודה חדא בלי שום התפשטו' וכמו"כ החכ' כמו שהיא נמשכת מכח המשכיל היא רק נקודה בלבד, והיינו מפני שכח המשכיל שבנפש האדם הוא נחשב מעצם הנפש שאינו מתלבש בכחות גלוים כלל וכמבואר במ"א לכן מה שנמשך ממנו בבחי' גילוי א"א להאיר רק נקודה אחת לבד, וזהו החכ' מאין שהחכ' היא בחי' אין, ונק' כח מ"ה שאין בה שום מציאות התפשטות כלל ולכן נק' נקודה כו', ואח"כ כשנקודה זו מאיר בבחי' בינה נעשה מזה אורך ורוחב, אבל עצם החכ' היא נקודה חדא דמה שאפשר להתגלות מכח המשכיל שהוא נחשב מעצם הנפש שיומשך לידי גילוי בבחי' בינה להיות השגה באורך ורוחב א"א רק נקודה חדא, ואם לא הי' הצמצום בבחי' נקודה לא הי' שום התגלות כלל כו' דכדי שיהי' גילוי מוכרח להיות הצמצום תחלה היינו שיתצמצם להיות רק נקודה חדא כו', והנה כמו שנת"ל בבחי' חכ' שנק' נקודה מפני שא"א שיתגלה בבחי' בינה כ"א נקודה חדא, כמו"כ יובן כשנמשך ההשפע' מבחי' ז"א למל' אינו נמשך ג"כ רק נקודה חדא, דאם היו מאירים עצם המדות כמו שהם לא הי' בחי' מל' יכול לקבל האור, וכמו שאנו רואי' עד"מ למטה כשמאירים המדות בתוקף ההתגלות כמו כאשר הוא בכעס גדול א"י לדבר כלל והיינו מפני שהמדה מאירה בתוקף והתגלות א"א שיתצמצם המדה באותיות הדבור כ"א כאשר נתצמצם המדה בעצמותו תחלה היינו ששכך חמתו אז יוכל להתלבש באותיות באותיות הדבור, וכמו"כ יובן למעלה דעצם המדה כמו שהיא א"א שתאיר בבחי' מל' כ"א לאחר שתתצמצם רק נקודה בלבד נמשך מז"א למל' והיינו מה שנתצמצם ונמשך מבחי' יסוד ז"א ההשפעה בבחי' מל' וכמו"כ יובן כשנמשך מבחי' מל' להיות מקור לג' עולמות בי"ע שאין עריך בריאה מוגבלת לגבי בחי' מל' שהיא מדה ממדות דאצי' הרי בהכרח שיתעלם אורה ג"כ רק כנקודה

בגוכי"ק בשוה"ג: הניצנים נראו בארץ ג"ן מ"ם.

ואז תאיר אור להיות התהוות בי"ע דכדי שיהי' גילוי בנבראי' בע"ג מוכרח להיות שיתצמצם האור בעצמותו ולא יאיר רק נקודה כו' וע' במאו"א כ' מיעוט הירח כו' לפעמים תתמעט יותר ותרד בבריאה, וכמו"כ יובן בשרש שרשן בהתהוות העולמות דכשעלה ברצונו הפשוט להיות התהוות העולמות צמצם אור העצמי כביכול וידוע ענין הצמצום שהו"ע הסתלקות האור שהאור נתעלם במאור ולא נשאר רק נקודה אחד שהוא בחי' הרשימה יו"ד דשם ס"ג, ונקודה זו היא נקודה היולי שכולל בתוכה כל האור העצמי הוא בחי' או"ס שלפני הצמצום שנתצמצם הכל להיות רק בבחי' נקודה אחד והיא סיבת הגילוי להיות מהנקודה אח"כ המשכת הקו"ח בבחי' אורך להיות גילוי או"ס שלפני הצמצום בנאצלי' שנתלבשו אורות בכלים, ומבואר ענין זה היטב בשער היחוד מן פי"ב עד פט"ז ומשם תדרשנו, וע' בד"ה גן נעול (מ"ם) פ"ו ופ"ז.

ט) **והנה** כמו שנת"ל ענין הנקודה מלמעלמ"ט שהו"ע צמצום האור בבחי' נקודה והיינו הצמצום אצל המשפיע שמצמצם אורו כדי שיתקבל אצל המקבל, כמו"כ יובן שיש נקודה מלמטלמ"ע מהמקבל אל המשפיע והענין דכמו שנת"ל ענין הנקודה מלמעלמ"ט שהו"ע העדר ההתפשטות שמעלים אור העצמי ולא נשאר רק נקודה כדי שיתקבל אצל המקבל, כמו"כ יובן בהנקודה שמלמטלמ"ע שהו"ע ביטול המקבל אל המשפיע וכמו עד"מ תלמיד שיושב לפני רבו שצריך להתבטל מהתפשטותו לגמרי ולא ישאר בו רק נקודה חדא שיהי' כלי קיבול לקבל השפע, דאם לא יתבטל עצמותו ויהי' בבחי' יש בפ"ע אינו כלי לקבלה כלל דכלי מלא אינו מחזיק כ"א כשמבטל א"ע מכל וכל בהעדר ההתפשטו' לגמרי והיינו ביטול המקבל אל המשפיע אז הוא כלי לקבל השפע דכלי ריקן מחזיק כו', וכמו"כ יובן למעלה בבחי' מל' דאצי' דכשהמל' מהוה עולמות בי"ע ה"ה שם בבחי' פרצוף שלם בע"ס ואורות וכלים (נראה שהכוונה גם על בחי' פב"פ וזה נסתר דבחי' אב"א נשאר כו' וכמשית"ל אי"ה, וג"ז נראה מכל הדרושי' דמה שמדברים בענין זה מענין ב' בחי' דמל' בחי' פב"פ ואב"א א"ז מה שמבואר במ"א בענין ים ויבשה דים הוא בחי' פנימיות המל' כלת משה כנ"ל בד"א שמוכרח לומר כן, וצ"ע) אך כשעולה למעלה באצי' לקבל מבחי' ז"א נסתר כל פרצופה לגמרי ולא נשאר רק נקודה חדא והו"ע נקודה תה"י, והענין דבכ"ד יש עצם והתפשטות וכשעולה למעלה לקבל אור חדש מוכרח להיות ביטול המקבל אל המשפיע והיינו שנסתר בחי' ההתפשטות הם הט"ס דמל' לגמרי ולא נשאר כ"א נקודה השרשיות נקודה העצמיות לבד כו' (ע' בס' בה"ז ויב"ד בהגהות לבה"ז בלק דקצ"א שחורה אני כו' פ"ג), וכמו שנת"ל הנקודה בבחי' מל' מלמעלמ"ט כמו"כ יובן ענין נקודה זו גם בבחי' חכ', דכדי שיומשך ההשפעה מהמשכיל מקור השכל להיות גילוי השכל צ"ל תחלה הביטול בבחי' חכ' להיות ביטול כל עצמותה לבחי' המשכיל מקור השכל, וכמו ענין שתיק רב וכמו אשתומם שעה חדא שהו"ע העלאת כלי שכלו למשכיל מקור השכל ואז הוא רק נקודה חדא שנסתר כל התפשטותה ואינו בגדר התפשטות להשפיע למטה כלל וזהו שתיק רב דאידי דטריד למיבלע מלמעלה לא פליט

דבכדי שיוכל לקבל ההשפעה מלמעלה מכח המשכיל שהוא בחי' ת"ס בכלל חכ' שבכתר צ"ל הביטול בבחי' חב' להיות רק נקודה תדא והיינו בחי' חכ' דאבא או כתר דאבא, דלגבי בחי' הכתר הרי החכ' הוא בחי' מקבל וכמ"ש ברמ"ז ר"פ וארא דכתרא ומוחא הם בחי' דכר ונוק', ואפשר לבאר זה מענין הידוע שיש ב' בחי' ראש וראשית שהכתר נק' ראש והחכ' נק' ראשית וכמבואר במ"א, ועד"ז יובן הביטול בבחי' ז"א לגבי אימא דכדי שיומשך מוחין חדשים בבחי' ז"א הוא ע"י הביטול שהוא בבחי' עיבור תלת כלילן גו תלת שהו"ע ביטול היש דז"א ביטול התפשטותה לגמרי וע"ז נמשך בחי' מוחין חדשים לז"א כו', ומכל הנ"ל מובן ענין הנקודה מלמטלמ"ע שהו"ע ביטול המקבל אל המשפיע כו', וזהו מ"ש למען יזמרך כבוד ולא ידום נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך והו"ע תיאובתא דהמקבל להמשפיע והיינו עליות בחי' מל' לקבל השפע מבחי' ז"א בעלת ואז נעשית נקודה תה"י, וכמו"כ יובן למעלה בשרש שרשן של העולמות שיש ג"כ בחי' נהו"ת ונהו"ע, ושם אפ"ל נהו"ת הוא בחי' הרשימה ונהו"ע הוא בחי' עיגול הגדול שלפני הקו (וע' בהרשימה ד"ה אז ישיר מהמא' ג"ן תר"מ), ועפ"י כל הנ"ל יובן מ"ש בזהר הנ"ל שחורה אני ונאוה דאזעירת גרמי' ואתכסיאת כו' ולא אתחזי רק נקודה יו"ד כו', והייט כשהמל' עולה לקבל האור מבחי' מל' * אז נסתר כל עצמותה לגמרי ותיא בבחי' ביטול במציאות ולא נשאר כ"א נקודה חדא וזהו ולא אתחזי כ"א נקודה יו"ד, דאות יו"ד היא נקודה דלית בה חיוורתא כלל, דאחר שנבנה בחי' מל' להיות בפרצוף שלם ה"ה בחי' ה', ואות ה"א יש לבנונית ואורך ורוחב, הנה דאחר שנבנה בפרצוף שלם הרי ידוע דכל העלאות מ"ן דמעשת התחתונים הוא ע"י בחי' מל' והיינו הלבנונית לקבל ההעלאות מ"ן וכידוע דהמל' נק' באר והיינו בחי' יסוד דגוק' וגם כלי לקבל ההמשכת מ"ד מלמעלמ"ט, אך כשעולה למעלה לקבל ההשפעה והו"ע יחוד שמשא וסיהרא אז היא בבחי' אות יו"ד לבד, ועדי"ז צ"ע (וע' בבמ"ז הנ"ל ד"ה שחורה כו') והשחרות דבנקודה הו"ע הביטול במציאות לגמרי בלי שום מציאות יש כלל כו', אך צ"ל איך שייך לומר בבחי' מל' שנסתר כל עצמותה ונשאר רק נקודה א', והלא תמיד צ"ל בבחי' מל' ע"ס להאיר בבי"ע והם מקוריים לבי"ע חב"ד שלה מאירי' בבריאה חג"ת ביצי' נה"י מאירים בעשי', וא"כ צריך תמיד להאיר כדי להיות קיום לג' עולמות בי"ע, אך הענין דמה שנמשך בחי' מל' להאיר בבי"ע זהו בחי' אחוריי' דמל', והכוונה בענין בנין המל' בפרצוף שלם היינו בחי' הפנימיות בחי' פב"פ והיינו כדי שתאיר בבי"ע שלא בבחי' אחוריים כ"א בחי' פנימיות כו', ומ"ש שנעשית רק נקודה תדא זהו מבחי' פב"פ אבל בבחי' אב"א יש ע"ס (ע' בס' בה"ז ויב"ד על מאה"ז בלק דקצ"א ברמ"ז ה' כל מלאכיו כו') אבל כל הע"ס דבחי' אב"א אינן נחשבות לגבי בחי' פב"פ רק נקודה א' וכמ"ש במק"מ בשם פע"ת כנ"ל, והנה אחר שהמל' היא בבחי' נקודה אז נמשך אח"כ ההשפעה

---

* מבחי' מל': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מבחי' ז"א.

מבחי' ד"א למל' והו"ע יחוד שמשא וסיהרא להיות המל' בבחי' פרצוף שלם ולהאיר בבי"ע בחי' פנימיות כו' וכמ"ש בזהר הנ"ל בסוף הענין דודה נפיק בו' ואתבנית בו' ה' כמלקדמין כו'.

י) **והנה** ככל משנת"ל בענין הלבנה צ"ל ג"כ במשארז"ל שישראל מונים ללבנה שיש בישראל ג"כ מדרי' זו, דהנה כמו שהלבנה מט"ז בחדש תחשך ותתמעט אורה ואינה מאירה למטה כ"כ עד אשר בסוף התודש תחשך אורה לגמרי, ואח"כ מר"ח מתחלת להאיר מעט אור ואח"כ הולך ומתוסף בה האור עד ט"ז בחודש ואז היא במילואה, והיינו מפני שהלבנה מצד עצמה אין בה אור כלל דסיהרא ליתי לה מגרמי' כלום כ"א מה שנאצלת בסוד שרש שהיא הנקוד' השרשית בחי' כתר מל', וכל אורה הוא רק מה שמקבלת מהשמש הוא בחי' שמש הוי' שמשם נמשך להיות בנין המל' בפרצוף שלם, ומט"ז בחודש מתחלת להתקרב לשרש ומקור האור הוא בחי' השמש, ולכן מתמעט אורה דכל זמן שהמקבל עומד אצל המשפיע אינו בבחי' התפשטות כלל כ"א בבחי' ביטל וכיווץ ואז הוא כלי לקבלה, כמו"כ הלבנה כשמתקרב אל המשפיע שהוא השמש מתמעט אורה שהיא נעשית רק נקודה א', ואז הוא היחוד שו"ס זהר"ע מולד הלבנה, ואח"כ מתוסף אורה והיינו מפני שמתרחקת מהשמש אז היא מתפשטת ומאירה למטה גילוי אור והוא האור שקיבלה מהשמש, ונמצא ריחוקה מה שמתרחקת הוא סיבת גילוי האור שמאירה למטה, אך קודם ההתפשטות מוכרת להיות תחילה ההעלאה וביטל אל המשפיע, שאם לא תקבל מהשמש לא יהי' לה אור להאיר למטה לכן צ"ל תחלה ההעלאה והו"ע הביטל ואח"כ כשמתרחקת מאירה האור שקיבלה מהשמש למטה להנבראי' דבי"ע, וככל המשל הזה יובן בעבודה בנפש האדם ג"כ. והענין דהנה ידוע דהחסד נק' אור וכמ"ש וירא אלקי' את האור כי טוב וכתי' טוב וחסד ירדפוני וכתי' כי טוב חסדך מחיים הרי מובן מזה שחסד וטוב הם ענין א' ושניהם נכללים בבחי' אור, וא"כ לפ"ז יובן בבחי' האהבה שהיא ג"כ בחי' חסד, וכמשנת"ל דהאהבה הוא פנימיות החסד דמה שמשפיע חסד הוא מצד שיש לו אהבה אליו, וא"כ חרי האהבה נק' ג"כ אור, זהו ואהבת בגימ' ב"פ אור והיינו או"י ואו"ת.

וביאור הענין הנה כתי' ואהבת את הוי' אלקיך ולכאו' צ"ל מה שייך ציווי על אהבה שהיא מדה שבלב (ועמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור הסליחה ל"ד), אך הענין הוא דהציווי הוא על ההתבוננות וממילא יבוא לאהבה, וזהו שאומרים תחילה פסוק ראשון דק"ש שמע כו' הוי' אחד שא"ס הוא יחיד ומיוחד ואין ערוך אליו כלל וע"י אריכות ההתבוננות בזה יבא לאהבה שיהי' לו רצון ותשוקה ליבלל באוא"ס עצומ"ה נמצא שאין הציווי על האהבה כ"א על ההתבוננות וממילא יבוא לאהבה, אך באמת י"ל דהציווי הוא על האהבה ג"כ, והוא כמשארז"ל ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב ע"י פי' שיהי' גילוי האהבה למטה שבחי' האור כי טוב יאיר ויתגלה למטה, ובעבודה הוא שיאיר ויתגלה בחי' גילוי * בכל נפש

בחי' גילוי : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : בחי' גילוי האהבה.

מישראל וכמו אברהם שהי' מכניס אורחים ומאכילם ומשקם ואח"כ א"ל דעו למי מברכים ברכו מי שאכלתם משלו כו', והנה אהבה זו שמלמעלמ"ט באה בבחי' ריחוק דוקא וכמו שנת"ל דהלבנה מאירה אורה דוקא לאחר שנתרחקה מהשמש וכמו"כ יובן דגילוי אור האהבה הבאה מלמעלה באה דוקא ע"י הריחוק וכמשית"ל אי"ה, אך כמו שנת"ל שהלבנה טרם קבלתה מלמעלמ"ט צריך להיות תחילה ההעלאה והו"ע ביטל עצמותו מכל ההתפשטות לגמרי ולא ישאר כ"א נקודה, כמו"כ יובן בכנס"י כדי שיומשך גילוי אור האהבה מלמעלמ"ט צ"ל תחילה העלאה מלמטלמ"ע והו"ע הביטל וצמצום עצמותו מכל ההתפשטות לגמרי.

יא) **וביאור** הענין דהנה ב' בחי' אלו דהעלאה והמשכה זהו"ע אברהם ויצחק, דאברהם נק' אברהם אוהבי והוא בחי' המשכה מלמעלמ"ט, ויצחק הי' מרכבה לבחי' הגבורה שהו"ע העלאה מלמטלמ"ע, וכדי שיומשך בחי' גילוי אור דאברהם צ"ל תחלה בחי' יצחק, דהנה אי' בזהר ח"א דקמ"א סע"ב ע"פ ויקרא אלקי' לאור יום כו' לאור דא אברהם ולחשך דא יצחק, וכדי שיומשך בחי' אור דאברהם צ"ל תחילה בחי' חשך דיצחק, דענין חשך דיצחק הוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע ונק' בחי' זו חשך ע"ש העדר ההתפשטות וכמאמר כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עה"ע שפי' אוכם הוא חשך ובטל וכמו כל נהוראין מתחשכאין קמי' שהחשך הו"ע הביטל לגבי המדרי' שלמעלה ממנו, וצ"ל תחילה הביטל דיצחק ואח"כ המשכת האור דאברהם, דזהו כלל בכ"מ שחשך קדום לאור וכמו בברה"ע כתי' ויהי ערב ויהי בקר תחילה ערב ואח"כ בקר וכמארז"ל כבריית של עולם ברישא חשוכא והדרי נהורא, וי"ל כמו שמדברים כאן ענין אור ומשך איך הוא בשרש שרשן הראשון י"ל בדרך אפ"ל דהנה כתי' אל אלקי' הוי' דיבר ויקרא ארץ כו' וידוע דבדי שיהי' התהוות העולמות הוצרך להיות תחילה צמצום שנתעלם האור במקור ונשאר נקודא חדא היא בחי' הרשימו, ואח"כ נמשך המשכת הקו וזהו"ע שם אל בחי' החסד שהוא בחי' אברהם וכמארז"ל ע"פ מי העיר ממזרח זה אברהם וידוע שהו"ע ראשית גילוי הקו (וי"ל מ"ש מי כו' ממזרח דמזרח הוא בחי' הת"ת והקו שרשו מת"ת הנעלם, וכמ"ש בזהר"ק על מאה"ז ברית הורמניתא) והמשכת הקו נמשך ומאיר ומתחלק מהרשימו, ושרשו י"ל מעיגול הגדול שלפני הקו ונמשך ע"י הרשימו שהיא בחי' נהורא תתאה שתאוב להאור כו' וד"ל, ולהבין ב' בחי' אלו דאברהם ויצחק בעבודה בנפש תאדם, הנה אמרז"ל אנשי יריחו היו כורכין את שמע שהיו סומכי' אחד לואהבת ולא היו מפסיקי' לומר בשכמל"ו ואין הלכה כאנשי יריחו אלא כדי לבוא לואהבת צ"ל תחילה בשכמל"ו, והענין דהנה פסוק ראשון דק"ש הוא בכלל בחי' יחו"ע והיינו כשיתבונן איך שכולא קמי' כלא חשיב וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון בשוה קודם ההשתל' ואחר ההשתל' וכמ"ש אני הוי' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה כו', וז"ש אתה הוא הוי' לבדיך אתה עשית את השמים ואת הארץ דכמו שהי' הוא לבדו הוא קודם כמו"כ גם עכשיו אתה הוא הוי' לבדיך אחר שעשית את השמים והארץ, דכללות השתל' העולמות שנבראו הוא רק

משם והארה בעלמא שאינו נוגע לעצמות כלל וכולא קכ"ת ובטלים לגמרי שאינם תופסים מקום לגבי אוא"ס כלל וכמו ביטל הדיבור בעודו כלול במקור וכמו זיו השמש כמו שהוא בגוף כדור השמש שאינו עולה בשם כלל, דלמטה עיקר המאיר הוא הזיו השמש שהוא המאיר לארץ ולדרים עלי' והיינו מפני שלמטה לא יש גוף כדור השמש, אבל זיו השמש כמו שהוא בגוף כדור השמש אינו תופס מקום ואינו עולה בשם זיו כלל, וזהו ה' אחד דחי"ת מורה על ז"ר וארץ וד' הם ד' רוחות העולם וכולם בטלים לגבי אלף שהוא א"ס אלופו ש"ע, והנה כשיתבונן בכ"ז יבא למס"נ שלא יחפוץ בשום דבר מי לי בשמי' כו' ואפי' ג"ע ועוה"ב כו' כ"א לדבקה בו הוא בחי' אוא"ס עצומ"ה וכמ"ש כלה שארי ולבבי ופי' התרגום ישתצי גושמא שהו"ע הכליון והביטל לגמרי כ"א לדבקה בו, ובד"כ בחי' מדרי' זו הוא בחי' יראה שענין היראה הוא הביטל במציאות לגמרי, וכמו הירא' והפחד שנופל על האדם כשעומד בקרוב אצל המלך שמתבטל לגמרי בלי שום הרגשת יש כלל (בל"א ער פארלירט זיך אין גאנצין) כמו"כ ענין ההעלאה מלמטלמ"ע בבחי' מס"נ באחד היינו שמתבטל בביטל עצום בלי שום הרגשת עצמותו כלל וכלל וכמ"ש בת"י ישתיצי גושמא שהוא כליון ניש לגמרי כו' וזהו בחי' יצחק שהוא בחי' היראה כמ"ש ופחד יצחק שהו"ע ההעלאה מלמטלמ"ע כו'.

יב) **אך** כדי שיהי' בחי' אהבה וידוע דאהבה ה"ה בבחי' יש מי שאוהב, זהו שאומרי' בשכמל"ו פי' כשיתבונן שכל העולמות נתהוה רק משם והארה בעלמא וכידוע דשם הוא הארה כמו שם האדם שאינו נוגע לעצם האדם וכבוד ג"כ הארה וכמו ר"י קארי למנא מכבדותא והלבוש אינו נוגע להעצם, ומל' גם הארה שהוא רק התפשטות המלוכה (וע' בד"ה ויאמר לו יהונתן מ"ב) ובשאומרי' בשכמל"ו היינו הארה, והארה דהארה, והארה דהארה דהארה, ומזה נמשך לע"ז היינו שיהי' התהוות העולמות בבחי' מציאות יש ודבר נפרד, וקגם שבאמת העולמו' בטלים לגבי אוא"ס כזיו השמש בשמש וכמו הדיבור במקור הדיבור וכמ"ש בסש"ב ח"ב בשער היחוד והאמונה וכמבואר ד"ז באריכות במ"א (ד"ה א"ר ברכי' מ"ג) אך מ"מ הרי לעינינו העולם נראה ליש ודבר נפרד ומעלים ומסתיר לגמרי על אור הוי' וקדושתו, וע"ז ואהבת שיהי' לו אהבה ותשוקה לאלקות, והאהבה תוא לחיות גילוי אלקות למטה שזאת יהי' כל חפצו ומגמתו להיות לו דירה בתחתונים שיהי' נראה לעינינו גילוי אלקות בעולם, וזהו שיהי' שם שמים מתאהב ע"י פי' שם שמים הוא בחי' מל' וכמ"ש בפרד"ס בענין שם שהוא בחי' מל' וזהו שם הוי' שהוא היכל וכלי לשם הוי' וכמו"כ יובן כאן בענין שם שמים דהקב"ה נק' שמים וכמ"ש ואתה תשמע השמי' ושם שמים הוא בחי' מל' כנ"ל וזהו שיהי' שם שמים מתאהב שיאיר ויתגלה גילוי אלקות למטה וכמ"ש ותעש לך שם כהיום הזה שהשם יהי' גילוי כמו היום הזה, והענין דהנה כתי' אשר הלכו אלקים לפדות לו ולקנות לו שם ואמרז"ל מציגו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם, וי"ל לקנות לו שם היינו היפך ממה שמצינו לפעמים כמאמר וכד אנת תסתלק מנייהו אשתארו

כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא וידוע שהו"ע הסתלקות האורות ואז ההנהגה בעולם מחיצוניות הכלים, וממילא הרי העלם והסתר למטה כו' החשך יכסה ארץ אלביש שמים קדרות כו' אבל ענין לקנות לו שם הוא שיהי' גילוי אלקות ולא יהי' היש מעלים ומסתיר כלל ופי' לקנות י"ל שהוא כמבואר במ"א ענין ברוך קונך שהוא בחי' אצי' אשר שם איהו וחיותי חד איהו וגרמוהי חד ובחי' זו יאיר בבי"ע, וענין ה' מאות שנה הם חמשת מדות וכידוע וכמבואר במ"א וזהו שיהי' שם שמים מתאהב שיהי' הגילוי למטה ולא יסתיר היש כו' וזהו בחי' אברהם שעבודתו הי' הכנסת אורחים שהי' מאביל ומשקה לכ"א וא"ל ברכו למי שאכלתם משלו כו' והיינו שהמשיך גילוי אלקות בעולם. וזהו בד"כ ב' בחי' העלא' והמשכה בעבודה דכמו שנת"ל בענין הלבנה שמקבל אור השמש תחילה צ"ל העלאה מלמטלמ"ע והו"ע בחי' ביטל עצמותה לגמרי ורק נקודה א' תתה"י, ואח"כ נמשך ההמשכה מלמטלמ"ע • היינו המשכת האור משמש הוי' בבחי' לבנה ומתחלת להאיר למטה ונת"ל דגם בר"ח נמשך חיות העולמות היינו מבחי' אב"א, אך מה שמאירה אח"כ הוא בחי' פנימיות בחי' פב"פ, וי"ל דהיינו שיהי' הבירור בבי"ע ע"ד שהי' בזוה"ב שמצד גילוי האור נתבררו הקליפות ממילא ולא הי' להם שום יניקה כו' ע' בלק"ת בהביאור לד"ה במדבר סיני מש"ש מזה, ובעבודה היינו ב' הבחי' אברהם ויצחק, ותחילה צ"ל בחי' יצחק שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע בחי' ביטל נקודה כו' ואח"כ בחי' אברהם אוהבי שיהי' ש"ש מתאהב גילוי בחי' אור למטה שלא יהי' העלם והסתר למטה וי"ל שהו"ע א' עם משנת"ל שהלבנה הוא בבחי' פב"פ עם המל'.

ועפ"ז יובן מ"ש במדרש ע"פ וה' בירך את אברהם בכל שהשליטו על היצה"ר, ולכאו' אברהם שהי' במעלה עליונה כ"כ שנתנסה בעשר נסיונות ועמד בכולם מהו הברכה שהשליטו על היצה"ר, והענין הוא דע"י העשר נסיונות זכה לברכה שהשליטו כו' דהנה ענין הנסיון הוא הסתר פנים שנמשך מעולם התהו מלפני מלך מלך שנפלו ונתלבשו בקליפות וסט"א שהם המסתירים ומונעים ומעכבי' וזהו הנסיון שמונע לו ההילוך בדרך ה' וכידוע, ואברהם שעמד בכל הנסיונות היינו שבירר את הקליפות והסט"א שמסתירים על אור הוי' וקדושתו והמשיך שיהי' גילוי אלקות למטה וזהו שבירכו שהשליטו על יצרו שלא יצטרך להלחם עוד עם היצה"ר והסט"א כ"א יתבררו ממילא בדרך מנוחה כנ"ל כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: ענין אהוי"ר המבואר בפי"א ופי"ב הוא באו"א ממה שנת"ל ענין אהי"ר בפ"ד וד"ל.

מלמטלמ"ע: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מלמעלמ"ט.

בס"ד

יג) **ולהבין** ענין עליית המל' צ"ל התחלה ההפרש בין זמן שבזמ"ק קיים לזמן דעכשיו בזה"ג. דהנה אי' בע"ח שער מיעוט הירח פ"ב דבזמן בהמק"ד הי' זו"נ פב"פ וגם נה"י החדשים האירו במל'. והענין דכתי' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וידוע דשכינה הוא בחי' מל' ונק' שכינה כמ"ש בפרד"ס בערך שכינה מפני שמשכנת בעולם התחתון כל האצי' העליון וז"ע גילוי אלקות שהי' מאיר ומתגלה בבהמק"ד היינו שהאיר שם גילוי אור האצי' כו'. ולהבין ענין גילוי אלקות שהי' מאיר ומתגלה במקדש, צ"ל התלה מ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני משמע א"ס עצומ"ה ופעמים כתי' מלא כל הארץ כבודו ות"י זיו יקרי' שהוא רק זיו והארה בעלמא, אך הענין הוא דהנה ידוע דבבחי' המשכת אוא"ס שנמשך בעולמות יש ב' בחי' ממכ"ע וסוכ"ע, ולהבין ב' בחי' אלו למעלה הנה מבשרי אחזה אלקה דבחיות הנפש שמתלבש בהגוף להחיותו יש ג"כ ב' בחי' הא' הוא ע"ד ממכ"ע וכמשארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף אף הקב"ה ממלא את כל העולם דכמו שהנשמה ממלא את הגוף הרי החיות מתלבש בכלי הגוף בתוכו ובפנימיותו בכל אבר ואבר לפ"ע, ובד"כ נחלק הגוף לג' חלקי' ראש וגוף ורגל וכמו"כ מתחלק החיות המתלבש בהגוף ג"כ והם ג' בחי' נר"נ נשמה במוח שבראש ורוח בלב ונפש בדם, וענין בחי' נשמה הוא השכל וכמ"ש ונשמת שדי תבינם ומשכן השכל הוא במוח הגשמי ולפ"ע כלי המוח כך יהי' בו משכן השכל והיינו מפני שהשכל הוא נתפס ממש בכלי המוח ולכן לפ"ע כלי המוח יאיר בו השכל, ובמ"ש בספרי המחקר והרפואה שאם יהי' המוח קר יעדר ממנו חוש המח' והזכרון, וכן תלוי ביבשות ולחלוחית כו' ושינוי מזיגת כלי המוח גורם שינוי במהות השכל וכמו שאנו ראין באדם לאחר שמיגע מוחו הרבה בעמקות איזה ענין או כשרוצה לישן אז א"א לו להשכיל שום השכלה והיינו מפני הקיטורים והאידים העולים על מוחו, ואז כלי המוחין אינם כלים ראוים לקבל גילוי אור השכל, וכל שינויי האדם בדעותיהם הוא מפני השינוי במזג כלי מוחם היינו בהתרכבה דקרירות וחמימות ולח ויבישות וגם תלוי ברכותו וזכותו וכמ"ש בס' שעה"ש מ"ט ולפ"ע מזג כלי המוח כן הוא מקבל בתוכו אור ומי שאין כלי מוחו ראוים לקבל אור השכל לא יועיל לו שום דבר וכמאמר אַ קאָפּ קען מען ניט ארופּ שטעלין, וכמו"כ יובן בכל הכחות במו כח הראי' שבעין וכח השמיעה שבאזן הכל הוא לפ"ע מזיגת האברים כן הם מקבלי' בתוכם גילוי אור הנפש, וכמו"כ יובן בגוף כמו הלב הגשמי שבו

בגוכי"ק בשוה"ג: נש' קס"ג.*

---

*) הכוונה לד"ה נשא את ראש תקס"ג (הנזכר לקמן בפנים, נדפס במאמרי אדה"ז — תקס"ג (ח"ב) ע' תקיב ואילך), שם מבואר ב' הפסוקים דאת השמים ואת הארץ אני מלא, ומלא כל הארץ כבודו.

משכן המדות הוא ג"כ לפ"ע* וכן בכל האברי' פרטים כמו כח ההילוך ברגל שהוא לפי אופן הרכבת הגידים בהרגל יהי' תנועת הרגל להילוך ואם הי' ההרכבה באו"א או שאם הי' בו ריבוי מזג הדם והתמימות לא הי' יכול להלוך כלל, מכ"ז יובן שהנפש מתלבש באברי הגוף בפנימיותם ונתפס בהם לכן תלוי במזג האברים שיהי' כלים לגילוי אור הנפש שאם לא יהי' המזג בהאבר כך וכך לא יהי' כלי מוכן לקבל בו אור וחיות הנפש, נמצא מזיגת האברי' הם לפי ההשערה באור הנפש** מזיגה יכול להיות מתלבש ונתפס בפנימיות שיפעול הפעולה, ולכן שינוי הפעולה** האברים והנפש לא ישגה את תפקידו אלא כח הראי' נמשך תמיד בהעין וכח השמיעה תמיד בהאזן וכח המישוש והתנועה ביד וכח ההילוך ברגל, ולא ישתנה שהאזן יראה והעין ישמע וכדומה, והיינו מפני שהאזן נתמזג באופן שיהי' כלי לגילוי אור השמיעה שבנפש ולא יקבל בתוכו אור הראי', והעין נתמזג באופן שיהי' כלי לאור הראי' ולא לאור השמיעה כו' וכדומה בכל האברי' והכחות כו' (וי"ל שזהו הכוונה מ"ש בביאור לד"ה נשא ס"ג שההרכבה בהרגל הוא ממחות חיות הנפש שנתמזגה כו' יעו"ש, וי"ל שהכוונה כנ"ל שלפי השיעור בהכח הרגל שבנפש באיזה אופן יוכל להתלבש בפנימיות בהכלי לפעול ההילוך בזה האופן עשה הבורא ית' וצייר את מזיגת והרכבת הרגל שיהי' כלי כו' כנ"ל).

טו)* **והנמשל** מכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה באור חיות מאו"ס שמחי' את העולמות וכמ"ש ואתה מחי' את כולם שמחי' את העולמות מאין ליש הנה חיות זה הוא מתלבש בתוך העולמות בתוכם ופנימיותם כמשל הנפש שמתלבש בפנימיות בתוך הגוף, ואין האור מאו"ס מאיר בכל עולם בשוה כ"א בכל עולם ועולם לפ"ע ההזדככות כן מאיר שם גילוי או"ס וכמו שנת"ל שיש בד"כ בגוף ג' חלוקי מדרי' ראש גוף ורגל כמו"כ יובן למעלה הם ג' עולמות בי"ע ובעולם הבריאה מאיר גילוי או"ס יותר מעולם היצי', ובידוע דעולם הבריאה נק' עלמדאת"כ, ועולם היצי' נק' עלדאת"ג, והיינו מפני שבעולם הבריאה מאיר גילוי או"ס יותר, ואין העולמות שלמטה יכולים לקבל גילוי אור שבעולם הבריאה, ולכן נק' עלדאת"כ שהוא מכוסה ונעלם מעולם היצי' שא"י לקבל גילוי אור זה, הגם שהאור המאיר בעולם היצי' הוא ג"כ הגבה למעלה יותר מהאור שבעולם העשי' עד שהעולם עשי' ג"כ א"י לקבל האור דעולם היצי', מ"מ ה"ה בערך זה לזה, אך האור דעולם הבריאה צ"ל שהוא אור זך וגבוה כ"כ שלא במעין וערך האור דעולם היצי' ואינו בגדר גילוי כלל וכלל, דהגה ידוע דג' עולמות אלו עד"מ בנפש הם ג' בחי' מחי' דיבור ומעשה, והרי אנו רואין שהדיבור ומעשה הגם שהם רחוקי' זמ"ז

---

*) בגוכי"ק יש כאן כמה תיבות אינן ברורות.

**) בגוכי"ק יש כאן תיבה אינה ברורה.

טו : בגוכי"ק בשוה"נ: פי"ד בנייר בפ"ע. (מסיבות טכניות נדפס לקמן ע' רכג).

שהמעשה הוא דבר נפרד לגמרי שה"ה מתלבש בדבר הנפרד לגמרי ממנו והרי הכח נפרד ממנו (והו"ע כח הפועל בנפעל שנשאר גם לאחר העשי' וכידוע מהבעש"ט ז"ל שהכיר בהכלי שהאומן הי' סומא בעין אחת, והיינו מהכח הפועל שנשאר בהנפעל גם לאחר העשי') והדיבור אף שאינו נפרד לגמרי מהאדם שעצם כח הדיבור אינו מתלבש בדבר נפרד (ומה שהאותיות נחקקין באויר י"ל שע"ז אינו שייך לומר שנפרד בדבר הזולת כו') מ"מ אנו רואין שהדי' והמעשה ה"ה קרובים זל"ז שהדיבור הוא גילוי לזולתו שע"י הדיבור הוא מגלה לו מצפוני לבבו, והגם שאין האותיות נעשים נפרדים כנ"ל מ"מ בזה הם שוים שהם ג"כ מגלים, משא"כ המח' אינו בגדר גילוי כלל שהרי א"א לידע מה שחושב זולתו ואינו שייך לומר שיתגלה המח' כמו שהוא לזולתו שיראה כל אדם מהו חושב כ"א כשמגלה מחשבתו בדיבור, ואף גם זאת א"א להתגלות רק הארה מהמח' ולא עצם כח * וכמבואר במ"א שעצם כח המח' כמו שהוא אצלו א"א לגלות בדיבור, שהרי במח' אפשר לחשוב השכל כמו שהוא אצלו וא"י להתגלות בדיבור כן, וכן המח' מלביש עצם המדה כמו שהיא בתקפה וגבורתה, משא"כ בדיבור א"י להתלבש (מה שחשב קודם בהמדה החיא) כ"א אחר שנתצמצם ונשאר רק הארה (ע' בד"ה וילך איש מ"ג), וכ"ז מפני שכח המח' הוא כח דק ורוחני כ"כ שאין ערוך לגבי כח הדיבור, ולכן א"א שיתלבש בכח הדיבור, וכמ"כ יובן בעולם הבריאה שהאור הוא דק ורוחני הגבה למעלה יותר מהאור שמאיר בעולם היצי' ואינו בגדר גילוי בעולם היצי' וכנ"ל בהמשל דמחו"ד, ועוד יובן זאת מהידוע מ"ש בכתהאריז"ל ושתוא מהת"ז שאימא עילאה מקננא בכורסי' וז"א מקננא בעולם היצי', ולפ"ע הריחוק מהמוחין למדות שמובן שהם רחוקי' לגמרי כמו"כ יובן הריחוק בין בריאה ליצי' כו'.

טז) **ומכל** הנ"ל יובן מה שעולם הבריאה נק' עלדאת"כ והיצי' נק' עלדאת"ג דכמו שהדי' הוא גילוי לזולתו כמו"כ האור דעולם היצי' הוא בגדר גילוי למטה משא"כ האור דעולם הבריאה אינו בגדר גילוי למטה (שזהו כל ענין סדר השתל' צמצום אחר צמצום כדי שיהי' מדרי' היותר תחתונה שעיקר המכוון הוא עולם העשי' וכמבואר בכ"ד, אך כדי שיהי' עולם העשי' נתהוה תחילה עולם היצי' שהוא בערך עולם העשי' ואח"כ נתצמצם להיות עולם העשי' כו'), וזהו מ"ש יוצר אור ובורא חושך שהיצי' נק' אור גילוי, משא"כ הבריאה נק' חשך לרוב העלמו שאינו בגדר גילוי למטה כו', וזהו שאימא עילאה מקננא בכורסי' וז"א ביצי' כו', וי"ל דהיינו שבברי' מושג השגת אלקות משא"כ בעולם היצי' אינו מאיר שם בחי' אימא עילאה היינו שלא יש שם השגת אלקות כמו בעולם הבריאה (וע' בד"ה מי יתנך כאח (מ"ב) פט"ז ששם מבואר שבינה רק * הוד אתפשטת שלא יש השגת אלקות בעולמות בי"ע כ"א רק הודאה בכולם, וע' בד"ה ועתה אלקינו מודים אנחנו בס' ת"ר שם מצאתי כמ"ש כאן יע"ש).

עצם כח : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : עצם כח המח'.

רק הוד : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : רק עד הוד.

ולכן השרפים שמעמדם בבריאה כידוע אומרים קדוש שמשיגים איך שא"ס קדוש ומובדל מגדר עולמות, אבל האופנים וחיות הקדש שמעמדם בעולם היצי' ועולם העשי' עבודתם הוא ברעש גדול מצד העדר ההשגה וכמבואר במ"א, ומכ"ז יובן איך שבעולם הבריאה מאיר גילוי אור יותר מעולם היצי', וכן בעולם היצי' יותר מעולם העשי' כנ"ל, והגם שגם הנבראים דעולם הבריאה נבראו מאין ליש ולכן נק' בשם בריאה דהיינו להורות שהוא דבר חדש מה שלא הי' מקודם שנברא, וכמו ואם בריאה יברא ה' שפרש"י ז"ל אם נברא פה לארץ משימ"ב טוב, ואם לא נברא אז יברא עכשיו היינו שיהי' דבר חדש מה שלא הי' מעולם, וזהו"ע בריאה יש מאין שנברא דבר חדש מה שלא הי' מעולם שמציאות יש ובע"ג לא הי' קודם שנברא עולם הבריאה שבאצי' לא יש מציאות יש רק בעולם הבריאה נברא זה דבר חדש והיינו מפני שמקור המהוה מסתתר מהדבר המתהווה ולכן אפשר להיות מציאות היש ודבר נפרד, שאם הי' המהוה מאיר ומתגלה על הדבר המתהווה הי' אין ואפס לגמרי שלא הי' מציאות נברא כ"א ע"ד השתל' עו"ש שהם הכל מדרי' רוחניות אך כדי להיות מציאות גשמי זהו ע"י העלם והסתר הבורא מהנברא וזהו בריאה יש מאין, פי' מאין שאינו מושג וכמו מ"ש והחכ' מאין תמצא שנק' בשם מציאה כמו עד"מ המוצא מציאה שלא נודע לו כלל מאין בא לו הדבר הזה עד שחייב להכריז אולי יתודע ע"י סימנים מי הוא הבעל החפץ הזה כו', ואם נודע לו מי אבדה א"ז מציאה, וזהו והחכ' מאין תמצא שנמצא בדרך מציאה שאינו מושג מקור המהוה, וכמו"כ יובן ענין האין המהוה היש דבריאה הוא ג"כ עד"ז שאינו מושג דאל"כ אינו נק' אין כ"א עילה כו' וא"כ במה יודע איפה בעולם הבריאה האין המהוה יותר מבעולם היצי' והעשי' עד שנא' כנ"ל שבעולם הבריאה מאיר יותר גילוי אלקות ונק' עלדאת"כ כנ"ל.

אך הענין דאמת ויציב הדבר הזה שהאין מקור המהוה אינו מושג גם בעולם הבריאה כמו בעולם היצי' והעשי' כו' אך זהו מהות האין אינו מושג אבל מציאותו מושג וכמו עד"מ בנפש האדם הרי לא ראה אדם מעולם מהות הנפש המחי' אותו מ"מ בלתי שום ספק אצלו שבודאי יש נפש המחי' אותו שה"ה חי מוכרח לומר שיש דבר המחי' אותו, וזהו הנק' ידיעת המציאות ולא השגת המהות שיודע שיש מציאות הדבר אבל א"י מהותה מה, ובענין ידיעת המציאות בזה יש הפרש והבדל בין עולם הבריאה לעולם היצי' כו' דבעולם היצי' והעשי' רק ידיעת המציאות ובעולם הבריאה השגת המציאות כו'.

יז) **וביאור** הענין הנה אמרז"ל כל מה שיש בים יש ביבשה כו' וההפרש בין ברואים שבים לברואי' שביבשה, הנה ברואים שבים הם

בגוכי"ק בשוה"ג: גן פב"ן *.

*) הכוונה להמשך מצה זו (גן נעול) תר"מ פנ"ב, שם מבואר החילוק בין ידיעת המציאות להשגת המציאות.

מובלעים במי הים עד שא"י להיות נפרדים מהם וכמארז"ל חולין דקכ"ו סע"ב ברואים שבים אלמלי עולות ליבשה מיד מתות וכמובן מהמשל שהמשיל ר"ע לר"י בן פפוס אם במקום חיותינו כך כו' מובן שדגי' שבים א"י להיות נפרדי', משא"כ ברואים שביבשה הגם שהם מקבלים חיות מן הארץ וכמ"ש ארץ שממנה יצאת לחם, פי' לחם הוא שם כולל כל מיני חיות לפרט הנבראים לאדם ובע"ח, שהכל צומח מהארץ, ומ"מ ה"ה נפרדים מהארץ הם יכולים להיות באויר כמו העופות ששטים באויר וכן לשוט בספינה בים כו', אבל ברואים שבים מוכרחים להיות מובלעים תמיד בים ואז הם מקבלים חיותם ואם יפרדו מהים נפרד חיותם, והיינו שנבראו באופן כזה כו' והגם שהם מציאות דבר מהות בפ"ע, אך נבראו באופן כזה פי' שנתחדשו מאין להיות מציאו' יש חי באופן שיהיו מובלעים תמיד בהאין המהוה אותם ואז יהי' בו חיותו שיורגש ענין מציאותו כו', וכמו שמצינו בנבראים שביבשה ג"כ בדוגמא זו וכמו בצומח שכ"ז שצומחי' מוכרחים להיות מקושרים לארץ, וכשיבדילו ביניהם לא יצמח כלל, רק לאחר שכבר נצמחו אז יכולים להבדילו מן הארץ, ודגים שבים גם לאחר שנגדלו צ"ל מובלעים בהמים הוא האין המהוום, וכאשר יובדלו ממקורם יופסק חיותם היינו הרגש מציאותם כו', וכמו"כ יובן במלאכים ונשמות דבריאה שאם היות שהם נבראים עכ"ז אופן קבלת חיותם הוא שיהיו מובלעים במקור חיותם פי' שיהיו תמיד בטלים בבחי' האין המהווה אותם ולא יהיו נפרדים ממנו כ"א בזאת הם נפרדים במה שמרגישים חיותם להרגש מציאות נבדל כמו אדם חי שמרגיש חיותו, אבל מ"מ ה"ה מובלעים בהאין, פי' שהם דבוקים וקשורים תמיד בהאין ומרגישים את האין המהווה אותם בהרגשה תמיד ואינם נפרדים מהרגשה והשגה זו אפי' רגע, והגם שאינם משיגים מהות האין שהיו מתבטלים ממציאותם כנ"ל, אבל מ"מ מציאות האין המהווה אותם הם משיגים ומרגישים תמיד והם מובלעים פי' קשורים ודבוקים תמיד בהאין בהרגשה אמיתית כנ"ל.

יח) **והנה** י"ל עוד בעומק יותר הביטל דהנבראי' דבריאה, דהנה נת"ל שהדגים שבים מובלעים במי הים וה"ז כמו הצומח, וההפרש רק לאחר גידולם כנ"ל, אך באמת שהצומח גם קודם שנגמר אינו דומה לדגים שבים, דהנה הצומח אף שצ"ל תמיד מקושר להארץ כ"ז גידולו מ"מ ה"ה אינו מציאות

בגוכ"ק בשוה"ג: בס' מ"ם דרכ"ט *).
לגו' י"ס ל"ה *).

---

*) הכוונה להמשך מצה זו הנ"ל פנ"ב, שם מבואר החילוק בין ברואים שבים לברואים שביבשה.

*) הכוונה לה"ה לגוזר ים סוף תרל"ה (הנזכר לקמן במנים) פ"ג, שם מבואר שדגים שבים כל מציאותם הוא מים.

העפר ממש (רק מה שהכל הי' מהעפר וע"ז אינו שייך לומר שמהותו עפר כו') משא"כ דגים שבים הרי כל מציאותם הוא מים (ולכן דגים יש בהם קרירות מפני שמהותם מים שהוא קר ולח) ולכן דגים אינם טעונים שחיטה ודי להם באסיפה וכמ"ש אם את כל דגי הים יאסף להם, ואפי' עופות שנבראו מן הרקק (מים ועפר מעורבים יחד) ה"ה ניתרים בסימן אחד רק הבהמות צריכים שחיטה ב' סימנים מפני שנבראו מן העפר, אבל דגים שהם מן המים א"צ שחיטה כלל מפני שה"ה כמו מים, וכן לענין עירוב מקואות ושפופרת הנוד, וחציצה וכדומה ארשב"ג שכל שתחילת ברייתו מן המים אינם חוצצים, פי' שאינם חוצצים בפני המים ומצטרפים לשיעור שפופרת הנוד כו', מכ"ז מובן שהדגים הגם שהם מציאות מהות נברא בפ"ע מ"מ ה"ה בטלים בתכלית עד שכל מהותם הוא מים, והמים מתפשט בהם בתוך תוכם ופנימיותם ומקיפם מכל צד וא"י להפרד מהמים כלל, וצריכים להיות מובלע תמיד במקור המהוה, וכמו"כ יובן בנשמות ומלאכים דעלדאת"כ היינו נבראי' דבריאה, דכמו דגים שבים הם נחשבים למהות מים כו' כנ"ל כמו"כ יובן בנבראי' דבריאה שהם בטלים ומובלעים כ"כ עד שהם נחשבים למהות אחד היינו שאינם מסתירים כלל על האור האלקי השופע בהם, והגם שהם נבראי' נפרדים וכמ"ש ומשם יפרד זהו רק במה שמרגישים החיות במציאות נבדל כנ"ל אבל מ"מ הם מובלעים בהאור האלקי' המהוה והיו לאחדי' ממש, וזהו שמצינו במלאכים שקוראים א"ע בשם הוי' וכמו ותקרא שם הוי' הדובר אלי' בי נשבעתי נאום הוי' שקורא א"ע הוי', וכן מצינו מ"ש במלאכי' שוב אשוב אליך כו' ולא חשכת את בנך את יחידך ממני כו' הנה נשאתי פניך לבלתי הפכי כו' שמכנים הפעולה לעצמם שהם עצמם העושים, ובאמת אין בידם ובכוחם מאומה לעשות רק מה שנצטוו, שהם רק שלוחים, ומ"מ מיחסים הפעולה לעצמם, וקוראים את עצמם בשם תוי', והיינו מפני עוצם הביטל שלהם לגבי המשלחם עד שאינם מציאות נפרד בפ"ע כלל, והיינו שאינם מסתירים כלל על האין האלקי השופע בהם הוא כח המשלחם, ולכן קוראים א"ע הוי' והכוונה על האור האלקי שבהם, והוא מפני שלא יש מציאות אחר כלל, וכן מצינו בנשמות שמעלמא דאתכסיא ג"כ באופן כזה, וכמו משרע"ה אמר ע"ע ונתתי עשב כו' ונתתי מטר כו' שמיחס ג"כ הפעולה אליו וכי הוא הנותן, הרי הקב"ה הוא הנותן מטר וכמ"ש השולח מטר על פני חוצות (וע' מ"ש במ"א בההפרש שבין אח"פ שהקב"ה בעצמו נותן המטר ובחו"ל ע"י שילוח) ומ"מ אומר ונתתי והיינו כי משה הי' נשמה מעלדאת"כ וכמ"ש מן המים משיתהו, והי' בטל במציאות לגמרי לגבי אור האלקי השופע בו וכמ"ש ואנחנו מ"ה שהי' תמיד בבחי' הביטל דמ"ה ביטל במציאות לגמרי, ולכן הי' כבד פה כו' שמפני עוצם הביטל לא הי' בגדר דיבור והתגלות למטה, ולכן אמר

בגוכי"ק בשוה"ג: א"א ממכ"ע מל' דא"ס סוכ"ע ת"ר הגהו' אשירה *).

*) הכוונה להגהות לד"ה אשירה להי' (שבתוי"א) בבוך ת"ר (מס. 1135).

ע"ע ונתתי כו' והכוונה על אור האלקי שבו ולא ע"ע כי לא יש שום מציאות דבר נפרד בפ"ע כו', וכמו באברי אדם שהם בטלים להנפש לגמרי, אין זה פירוד כשאומר אדם רגלי הלכה או ידי עשתה שאין הפעולה מתיחסת לדבר נפרד מעצמו אלא הכל הוא עצמו שהכל נפש אחד, כמו"כ במלאכי' ונשמות שנק' נוני ימא שמבנים הפעולה לעצמם מפני שמעוצם הביטל שבטלים במציאות ומתאחדים והיו לאחדים ממש ואינם נפרדים כלל להיות מציאות בפ"ע וכמו דגים שבים כנ"ל, וכמו"כ מבואר במ"א על רשב"י ג"כ שא"ל מאן אדון הוי' צבאות דא רשב"י שקראו אותו בשם הוי', והיינו מפני הביטל שלו דבחד קטירא אתקטרנא שהוא ביטל במציאות (וכידוע שרשב"י הי' ניצוץ נשמת משה) ולכן קראו אותו בשם הוי' וקאי על האור אלקי שבו ולא יש בו עוד מציאות אחר לבד האור האלקי כו' כנ"ל (ע' בד"ה לגוזר י"ס בס' רל"ה שמפרש נונין על הנשמות כשהן בבחי' עיבר בבטן אמו כו' והארבין הם המלאכי' שהם נשמה וגוף כו' וצ"ע דבמק"מ בשלח דס"ח פי' נונין מלאכים וארבין נשמות, והנה בבאה"ז על החהר בשלח דס"ח דחה פי' המק"מ ופי' נונין וארבין שניהם על נשמות יעו"ש, אך לפי הפי' הנ' מפרש כהמק"מ ולפי פי' זה פי' על הארבין עד"מ הספינה כו', ובס' בה"ז ב"ש בהביאור על מאה"ז הנ"ל פי' ג"כ נונין על המלאכים דבריאה, והנשמות בהיותם בבחי' עיבור נק' נונין כו' יעו"ש, ובס' קה"י פי' אניות על הנשמות וכ"מ ובמאו"א, וצ"ע, ואני תפלה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך ועמקי סודתך, וע' במאה"ז הנ"ל שהמשל עובר בבטן אמו היינו קאי על הנבראי' דבריאה). ומכל הנ"ל יובן מעלת הנבראי' דעלדאת"כ היינו הנבראים דבריאה שהם משיגים ומרגישים האין המהוום וכנ"ל שהם בבחי' ביטל במציאות שהו"ע הרגש אמיתי, וכ"ז הוא מפני שעולם הבריאה הוא הנברא הראשון שנברא מהאין, ויש שם גילוי האין יותר, ובמ"א מבואר שהוא כמו העלול שמוקף מעילתו עדיין (וי"ל שהכל א' ועדיין צל"ע ולבאר זה אי"ה).

יט) **ועפ"י** כל הנ"ל יובן מ"ש יוצר אור ובורא חשך שחיצי' נק' אור והבריאה נק' חשך, ולכאו' הלא הבריאה למעלה מיצי' ולמה נק' הבריאה חשך כו' ובכתהאריז"ל אי' שכשאומר יוצ"א ימשמש בתש"י ובבורא חשך ימשמש בתש"ר, וידוע דתש"ר למעלה מתש"י וא"כ מובן מזה שבורא חושך הוא למעלה מיוצ"א, ואיך שייך לומר והלא היצי' הוא אור כו' כנ"ל, אך הענין יובן ע"פ משנת"ל שהבריאה הוא כמו עד"מ כח המח' שבאדם שאינו גראה ונגלה לזולתו כ"א שמגלה העלם העצמי לגבי עצמו, אבל זולתו לא ידע כלל מהו חושב, והיינו מפני שהמח' הוא לבוש הראשון שמלביש את השכל והוא

בגוכי"ק בשוה"ג: וככ' הגי'.

---

*) כנראה הכוונה להמשך וככת תרל"ז פע"ב, שם מבואר החילוק בין מחשבה לדיבור.

יותר קרוב להשכל, ולכן לפי רוב בהירתו א"א שיתגלה אורו לזולתו בקירוב כ"א ע"י ההתלבשות בדיבור שהוא לבוש השני שנסתר ונחסר אורו כנ"ל אז יוכל להתגלות לזולתו ג"כ, משא"כ כמו היותו במח' לבד א"א להתגלו' לזולתו כ"א לגבי עצמו שאדם קרוב לעצמו לכן יוכל להתגלות אצלו ע"י לבוש הקרוב אבל לגבי זולתו שאינו קרוב אצלו שורי הציווי דואהבת לרעך כמוך נא' כמוך בכף הדמיון לבד ולא כעצמותו ממש, שזה א"א שיהי' בשום ממש כי אדם קרוב אצל עצמו, ולכן אין אדם משים עצמו רשע שאינו נאמן להעיד ע"ע לעשות עצמו רשע ע"י עדותו מפני כי קרוב הוא לגבי עצמו, וקורבה זו הוא יותר קרוב מכמו קורבה אפי' קירוב האב לחבן או שני אחים, שהרי גם האב והאח לא יהי' מושג השכל ע"י מחשבתו, כ"א לעצמו דוקא, והיינו כי הקרובים דאב ואח ה"ה נוסף על עצמותו, אבל היותו קרוב לגבי עצמו אינו שום דבר נוסף כלל על עצמותו כו', והגם שהקרוב ג"כ פסול להעיד כו' מ"מ אנו רואין שהקורבה לגבי עצמו יותר אפי' מהקורבה שלגבי האב, דלאב או לאח אינו מתגלה השכל מהו חושב כ"א לגבי עצמו, והיינו מפני שהאב והאח הגם שהם קרובי' מאד זל"ז מ"מ ה"ה דבר הנוסף על עצמותו, אבל היותו קרוב לעצמו אין שום דבר נוסף כלל על עצמותו כו'.

כ) **וככל** הנ"ל בענין המח' מפני שהוא לבוש הראשון שמלביש את השכל לכן אינו מתגלה לזולתו כ"א לגבי עצמו, כמו"כ יובן בענין קרובת עולם הבריאה להאין המהוה אותו, מפני שעולם הברי' הוא יש הראשון שנברא מהאין, וכמו המח' הוא לבוש הראשון שמלביש את השכל כמו"כ עולם הבריאה הוא היש הראשון שהאין נושא ע"ע, ה"ה קרוב בתכלית להאין, והגם שעולם הבריאה הוא ג"כ דבר נוסף דמשם יפרד כתי', א"כ ה"ה דבר נוסף על עצמותו בחי' האין, מ"מ הרי ידוע דהעיקר הוא האין המהוה ואם יסתלק האין המהוה מהמתהוה הי' אין ואפס לגמרי וכמ"ש לעולם הוי' דברך נצב בשמים שצ"ל תמיד ואם הי' מסתלק כרגע הי' נעשה אין ואפס כו' וכמ"ש בסש"ב ח"ב שער היחוד והאמו' (וע' מ"ש מזה באריסות בד"ה אמר ר' ברבי', מ"ג) הרי בלתי האין לא הי' מציאות היש כלל, וא"כ בשעת שחיש במציאותו, מהו עיקר מציאותו הוא האין, ומבלעדי לא יש שום מציאות דבר כלל, א"כ אינו שייך לומר שהוא דבר נוסף כו', ומכל הנ"ל יובן מה שעולם הבריאה נק' חשך, דכמו המח' מפני שהוא לבוש הראשון להשכל לרוב בהירתו א"א להתגלות לזולתו כ"א לגלות העלם העצמי היינו העלם עצם השכל לגבי עצמו לבד ולא לגבי זולתו כו' כמו"כ בעולם הבריאה להיותו היש הראשון שנברא מהאין דאצי' לרוב דקותו ורוחניותו אינו בגדר גילוי למטה ולכן נק' חשך ע"ש שאינו מתגלה למטה כמו המח' כו'.

גם האב : נ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : גם לאב.

ויבן עוד מה שהבריאה נק' בשם חשך וכמ"ש ובורא חושך שזהו מצד עוצם ריבוי האור שמאיר בעולם הבריאה לכן נק' חשך שאינו בגדר גילוי לזולתו וכמו עד"מ אור השמש שאורה רב מאד שמאירה לארץ ולדרים עלי' ופועלת כמה פעולת נפלאים וכמ"ש וממגד תבואת שמש כו', ורוב האור שבה זה גופא סיבה מה שא"א להסתכל בשמש כ"א ע"י כלי אצטרובלין שמסתירים על האור יכולי' להסתכל בה, וג"ז לא בכיוון, אך בלא הכלי א"א להסתכל ולהביט בה כלל, ופועל חשכת בעין הרואה ומסתכל בה, וכ"ז מפני עוצם אורה, ולכן הלבנה שאין בה אור כ"כ יכולים להסתכל בה, הגם שאור הלבנה הוא ג"כ מאור השמש וכידוע וכמשנת"ל מזה, מ"מ מפני שמה שהלבנה מקבלת מהשמש היא הארה מצומצמת מאד, וגם זאת ה"ה משנית האור וכמבואר במ"א לכן יכולים להסתכל באורה, אך בהשמש מפני עוצם אורה א"א להסתכל בה כלל, וכמו"כ יובן בעולם הבריאה שנק' חשך מצד ריבוי האור שמאיר בה אינו בגדר גילוי לזולתו.

כא) ויבן עוד עד"מ אותיות החקוקי' על האבן מצד עוצם בהירת האבן אינם ניכרים האותיות וא"א לקרוא אותם, שבכ"מ שהאור בריבוי א"א לשלוט בו העין לראות הרשום שם ומכ"ז יובן מעלת עולם הבריאה שנק' חשך מצד ריבוי האור שמאיר שם כו', וכ"ז מפני שעולם הבריאה הוא הי"ש הראשון שנברא מן האין ובחי' * מאיר שם לכן מצד גודל עצם בהירות האין א"א להתגלות האור להנבראי' שלמטה מעולם הבריאה, וה"ז ממש עד"מ הנ"ל מאותיות החקוקי' בהאבן שמצד עוצם בהירות האבן טוב א"א לקרוא האותיות, הגם שהאותיות כולם ישנם שם במציאות נבדל (וגם פועלים שתרות במקום שהאותיות החקוקי' שם) מ"מ מצד גודל בהירות האבן א"א לקרוא האותיות שלא ישלוט בהם עין הרואה, ואח"כ כשתותמין בהאותיות על השעוה אז ניכרים האותיות והיינו מפני שנתרחקו ממקורם הוא האבן טוב לכן ניכרים שם מציאות האותיות בפני עצמם, אך בחיותם על האבן טוב מצד בהירת האבן אינם ניכרים האותיות כנ"ל, וכמו"כ יובן בעולם הבריאה מפני גודל עוצם גילוי האין שמאיר בעולם הבריאה נק' חשך שאינו בגדר גילוי למטה, מפני שהם קרובי' להאין, אמנם נבראי' דיצי' נק' אור שבגדר גילוי בחי' עלדאת"ג מפני שנתרחקו מהאין המהום כו' וכמו"כ * האותיו' שתותמין על השעוה שניכרים שמה האותיות כו' כנ"ל. ובמ"א מבואר שו"ע צלם ודמות, דצלם הוא שנחקק הצורה בעצם הדבר החומר וכמו האותיו' החקוקי' בהאבן שהצורה נחקקה בגוף ועצם חומר האבן

בגוכי"ק בשוה"ג: בזה שאותיות החקיקה הם מהות אחד י"ל שאין המשל דומה לנמשל וע' בלק"ת בהביאור לד"ה אם בחקתי.

ובחי' מאיר: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ובחי' האין מאיר.
וכמו"כ: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: וכמו.

ואין הצורה דבר נפרד מהאבן והם עצם אחד יחשבו, הגם שהאותיות החקוקי' בהאבן נק' ציור שבחותם, ואינו גוף ועצם החומר (ר"ל כמשנת"ל שהאותיות פועלים שחרות במקום שנחקקו, דבמקום שנתחקקו לא נק' חומר כ"א צורה, וידוע דצורה נק' העלם לגבי חומר, דהחומר הוא פשוט מושלל מכל צורה, וממילא הוא חומר פשוט לקבל כל הצורות, אך כשנתחקקה הצורה ה"ז רק פרט אחד, וכמו החותם גוף ועצם החומר מוכן לקבל כל ציור האותיות וכשנתחק בו החותם ה"ז הגבלה וכמו כשחק בו שם ראובן ה"ז הגבלה ראובן ולא שמעון כו' ה"ז העלם, וכמו שנת"ל שגם על הנבראי' דבריאה משם יפרד שהם ג"כ נפרדים שנבראו מאין ליש כו' וכמו הדגים הגם שמהותם מים מ"מ ה"ה מציאות נבדל בפ"ע כו' כנ"ל וה"ז ממש כמו האותי' שחקוקי' על האבן שפועלים שחרות כו' כנ"ל) מ"מ ה"ה העצם כמו שהי' ונק' צורה העצמיות שהעצם מצוייר (וי"ל שתחקיקה מני' ובי' והעצם עצמו נחקק כך וד"ל) והוא הנק' צלם וכמו צלם אדם שצורתו הוא צורה עצמיות, הגם שהוא ג"כ רק ציור בגוף החומר כו' מ"מ הרי הציור הזה הוא בהעצם וכעצם יחשב, שהצורה בעצמיות כעצמיו' ממש יחשב שאינו נפרד למציאות דבר בפ"ע כ"א הוא בהעצם עצמו כו', משא"כ דמות הוא כמו האותיות שחותמין על השעוה ונחקקי' שמה ציור האותיות, הגם שהאותיות שבשעוה הם הם אותן האותיות עצמן שחקוקי' בהאבן, וגם י"ל שהרי אותו החומר עצמו שבו נחקקה הצורה הייני ציור האותיות בהחותם, הוא הוא עצמו אשר חקק ועשה ציור האותיות שבהשעוה (שי"ל הרי חקיקת האותיות בהשעוה מי תקקם וציירם בהשעוה הרי חומר החותם עצמו ולא ציור האותיות שנצטיירו בהחותם וד"ל) מ"מ א"ז צורה עצמיות שהאותיות נחקקו בהשעוה שהוא דבר נפרד ונבדל מהחותם, רק שצורת החותם נחקקה בשעוה זו וקיבלה ג"כ צורת החותם בדומה לה ממש, אבל הוא מציאות נבדל ונפרד מן העצם החותם לגמרי, וה"ז כמו לוח שנתחקק בו צורת האדם הגם שישנו הצורה בשלימות כמו שהוא בהאדם, מ"מ ה"ז דבר נפרד לגמרי מהאדם ונק' דמות, שדמות האדם נחקק שם ממש כמו שהוא, אבל אין זה צורתו העצמיות ממש כו' שנתחקק צורה מהצורה, ונק' דמות ולא צלם, דצלם הוא צורה עצמיות כמו האותיות בהחותם הוא האבן כו' שהוא צורה ראשונה שלא קדם אלי' צורה והייני צורה עצמיות שהעצם נחקק כך כו', משא"כ אותיות החקוקי' בהשעוה נק' דמות הייני שנתחקקו צורה מצורה שקדם אלי', והגם שהעיקר המצייר הוא חומר החותם כו' כנ"ל מ"מ הוא ע"י הצורה שאם לא הי' ציור אותיות על האבן לא הי' נחקי' האותיות על השעוה, א"כ מה שנתחקקו האותיות על השעוה זהו צורה שבאה מצורת שקדם אלי' כו' וד"ל, והנמשל מכל הנ"ל בענין צלם ודמות יובן למשכיל למעלה שהם ב' עולמות דבריאה ויצי' בד"כ אדם דבריאה

בגוכי"ק בשוה"ג: חי' לה' הה' ב' חי"פ.

---

*) = חינוך להבין ההפרש בין תורה לתפלה. — נדפס בשערי תשובה ח"ב ע' 64 ואילך. שם מבואר בענין צלם ודמות.

נק' צלם שעולם הבריאה הוא היש הראשון שנברא מהאין ואינו דבר נוסף על העצם היינו העצם המהוה עולם הבריאה ונק' צורה עצמיות וכנ"ל (פי"ד ופי"ח) משא"כ עולם היצי' נק' דמות שנתקקה מהציור אדם דבריאה כו' (ולכאו' משל זה דצלם שהחקיקה מני' ובי' הוא נוסף על מה שנת"ל במשל החותם בתירת האבן כו' אך באמת בנמשל הם דבר אחד דמה שאינם דבר נוסף על העצם זהו"ע מה שהאין מאיר שם בגילוי כו' וכנ"ל (פי"ח) שאינם מסתירים כו' וד"ל) (ובאמת עיקר ענין צלם הוא בעולם האצי' וגם עולם הבריאה נק' דמות עדיין וכמשנ"ת במ"א וכמשית"ל אי"ה), וזהו שעולם הבריאה נק' חשך מצד עוצם גילוי האור מהאין שמאיר שם וכנ"ל במשל האותיות החקוקי' על האבן שמצד בתירות האותיות א"א לקרוא האותיות כו'.

כב) וע"י"ל מה שעולם הבריאה נק' חושך מפני שהם קרובי' לגבי האין, ולכן שם הביטל ביותר, וי"ל כמו עד"מ תלמיד שיושב לפני רבו ומקבל השפעה מרבו וידוע דכלי ריקן מחזיק וכלי מלא אינו מחזיק, פי' כשהוא כלי מלא היינו שהוא מציאות דבר בפ"ע אינו כלי לקבלה כלל, וכדי שיהי' כלי לקבל היינו דוקא כשהוא כלי ריקן ובטל לגמרי להרב המשפיע ואינו מציאות דבר בפ"ע כלל רק כלי לקבלה, ובאותה שעה שהוא מקבל מהרב אינו בגדר השפעה לזולתו, דכל השפעה ה"ז יש וממילא אינו מקבל באותה שעה, ולזאת התלמיד היושב לפני רבו שהוא בטל במציאות להרב (שאז נק' תלמיד שמקבל ההשפעה כו') אינו בגדר השפעה לזולתו דאיידי דטריד למיבלע לא פליט, וכמ"ש יובן בעולם הבריאה שנק' חשך ע"ש העדר הגילוי, ויובן זה בב' פנים, הא' מפני שהם קרובי' לגבי האין הם בטלים במציאות לגמרי לגבי האין מקור המתהום וכמשנת"ל במשל אותיות המח' שהגם * אותיות נפרדים מ"מ יש בהם הביטל לגבי השכל עד שאינם נרגשים במציאות נבדל בפ"ע, וכמו כאשר חושב באיזה שכל בעמקות גדול אינו מרגיש אותיות המח' כלל כו', משא"כ בדיבור הרי האותיות נרגשים למציאות דבר בפ"ע כו' וכנ"ל. כמו"כ בנבראים דעולם הבריאה ה"ה בטלים במציאות להאין עד שלא יש דבר נפרד מציאות נבדל כלל להיותם דבוקי' תמיד בהאין כנ"ל (וה"ז כמו התלמיד שיושב לפני רבו שהוא בטל במציאות להרב כו' כנ"ל). הב' שמפני הביטל שבטלים ודבוקים תמיד להאין מקור המהוה אינם בגדר גילוי למטה וכמו איידי דטריד כו', ולכן נק' חשך שאינו בגדר גילוי למטה כו', ולפי האופן הא' דלעיל נק' חשך מצד הביטול כו', וי"ל שהוא ע"ד המבואר במ"א בענין מה שכ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילות דפי' אוכם ל' חשך ושחרות, וענין החשכות דכ"ע הוא מפני דבחי' כ"ע הוא האין הראשון הנמשך מהיש האמיתי

בגוכי"ק בשוה"ג: ואו' הגי' ל"ד *.

שהגם אותיות: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שהגם שהם אותיות.

*) הכוונה לד"ה ואולם זה אני תרל"ד (הנזכר לקמן ספכ"ג) פ"ז ואילך, שם מבואר בענין מה שכ"ע אע"ג כו'.

וכמו זיו השמש הנמשך מהשמש, ותמיד הוא דבוק למקורו הוא היש האמיתי, וכל חפצו ותשוקתו של האין דכ"ע הוא רק ליכלל בהיש האמיתי, ומאחר שהרצון והחפץ הוא כך ה"ז כמו שנכלל בהיש האמיתי, ולכן נק' אוכם וחשך וכמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש כו' שהוא אז חשך ולא אור כו', וכמו"כ יובן בהנבראים דבריאה שנק' חשך מפני הביטל למקורם.

כג) (ולפי הנ"ל יובן הביטל בג' אופנים, הא' כמו זיו השמש המאיר למטה לארץ ולדרי' עלי' שלמטה שייך עליו לקרותו בשם זיו המאיר שה"ת המאיר למטה, אך למעלה קרוב למקורו הוא גוף כדור השמש שם אינו שייך לקרותו בשם זיו מאחר שהוא קרוב למקורו והוא רק הארה בעלמא ואינו תופס מקום כלל לגבי מקורו ולכן נק' שם חשך ולא אור דאור הוא שהוא מציאות נבדל בפ"ע להאיר, אך קרוב למקורו אינו מאיר שם שאינו תופס מקום כלל שה"ה רק הארה בעלמא אינו שייך לקרותו אור כ"א חשך היינו העדר תפיסת מקום, וכ"ש הזיו כמו שהוא במקורו בגוף כדור השמש שהוא בטל לגמרי ואינו מציאות דבר כלל כו', וכמו"כ יובן בענין אוכם דכ"ע קדם עה"ע בב' אופנים, הא' שהביטל הוא מפני שדבוק תמיד למקורו דהנה נת"ל דכ"ע הוא בחי' האין הראשון שנמשך מיש האמיתי וענין בחי' אין הוא שהוא דבוק תמיד במקורו וכמו זיו השמש הנמשך מהשמש שהזיו דבוק תמיד בהשמש דבלא השמש אינו שייך שיהי' זיו כו', וכמ"ש במ"א ההפרש בין השפעה לאור וזיו, דהשפעה יוכל להיות נפרד מהמשפיע וכמו השפעת הרב לתלמיד שלאחר ההשפעה הרי ההשפעה נפרד בפ"ע מהמשפיע, משא"כ אור וזיו שהוא תמיד דבוק במקורו וכמו זיו השמש שדבוק תמיד בהשמש וא"א להיות אור בלתי מאור כו' כנ"ל, וכמו"כ האין דכ"ע שהוא אין הנמשך מיש האמיתי (ה"ה כמו זיו השמש הנמשך מהשמש) הרי התדבקותו במקורו תמיד, וכמו זיו השמש קרוב להמאור ה"ה נק' חשך מפני שהוא הארה בעלמא ואינו תופס מקום כלל וכלל, וכמו"כ כ"ע להיותו האין הראשון והוא דבוק וקרוב תמיד למקורו הוא היש האמיתי כנ"ל ה"ה נק' אוכם חשך מפני שהוא רק הארה בעלמא והתארה כשהוא קרוב לעצם מקורו ה"ה בטל לגמרי ואינו תופס מקום ואינו עולה בשם כלל כו'. הב' מפני שכל חפצו של האין הוא ליכלל במקורו יש האמיתי דכמו שבבחי' מל' דאצי' כתי' למען יזמרך כבוד ולא ידום נהו"ת קארי תדיר לנהו"ע ולא שכיך כו' כמו"כ בחי' כ"ע חפצו תמיד ליכלל במקורו (דכל הארה נמשך אל העצם כו') ומאחר שחפצו ליכלל במקורו ה"ה כמו שנכלל שם (וכמשית"ל אי"ת בשם הבעש"ט ז"ל בענין שרפים עומדים כו') וכמו זיו השמש כמו שהוא

בגוכי"ק בשוה"ג: ואולם הנ"ל *.

---

*) הכוונה לד"ה ואולם הנ"ל פ"ח, שם מבואר החילוק בין השפעה לאור וזיו.

בגוף כדור השמש ה"ה בטל במציאות לגמרי ולא יש מציאות נבדל בפ"ע כלל, כמו"כ בחי' כ"ע נק' אוכם ע"ש הביטל שנכלל במקורו כו'. ואופן הג' שנק' אוכם י"ל מפני שהוא תמיד בבחי' ביטל לעלות למעלה ממילא ה"ה אינו בגדר גילוי למטה דאיידי דטריד למיבלע לא פליט כו' כנ"ל. וכמו"כ בענין הנבראי' דבריאה שנק' חשך י"ל ג"כ בג' אופנים, הא' להיותם קרוב להאין ה"ה בטלים להאין וכמו זיו השמש קרוב לגוף כדור השמש כו' כנ"ל (וי"ל שהוא כמו המשל שנת"ל דהאותיות החקוקי' על האבן טוב מצד ריבוי בהירת האבן א"א לקרוא האותיות כו') הב' מפני שתשוקתם ליכלל בהאין מעלה עליו כאילו נבללו, ולכן נק' חשך כמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש כו', הג' מפני שרצונו לעלות למעלה אינו בגדר גילוי למטה דאיידי דטריד כו', וע' היטיב בד"ה ואולם חי אני ל"ד).

———●———

כד) אך לפי הנ"ל צ"ל מ"ש שרפים עומדים ממעל לו, וידוע הפי' ממעל לו היינו ממעל לשם אד' דכתי' תחילה וארא את אד' יושב על כסא כו' שרפים עומדים ממעל לש' אד', ולפי משנת"ל באורך שכל מעלות הנבראי' דבריאה הוא מה שהם קרובי' להאין מקור המהוה והאין מאיר שם בגילוי כנ"ל ואיך הם עומדים למעלה משם אד' שהוא מקור המהוה, וכידוע דבחי' מל' דאצי' שבעולם הבריאה נק' שם אד' וכמ"ש במק"מ ר"פ בראשית, זהאיך השרפים שהם המלאכי' דבריאה (כידוע דהשרפים מעמדם בבריאה והחיות והאופנים ביצי' ועשי' וישעי' שראה המרכבה דבריאה ראה שרפים כו' ויחזקאל שראה המרכבה דיצי' ראה החיות כו' ואופן אחד בארץ כו') יעמדו למעלה משרשם, ויותר יפלא מ"ש במאו"א אות ש' דמה שהשרפים עומדים ממעל לו היינו ממעל לוא"ו, וא"ו הוא בחי' ת"ת דאצי' בכלל, והשרפים עומדים ממעל לבחי' ת"ת דאצי', ובמדרש פ' וירא פנ"ו אי' ע"פ ויעקד את יצחק בנו ממעל לעצים שקאי על מה"ש נא' כאן ממעל לעצים וכתי' שרפים עומדים ממעל לו, והנה פי' ממעל לעצים מבואר במ"א דהיינו ממעל לעה"ח ועה"ד, וא"כ מ"ש בשרפי' ממעל לו היינו ג"כ ממעל לבחי' עה"ח ועה"ד, וכ"ז פלא לכאו', מאחר שכל מעלתן מפני שקרובי' למקור המהוה, איך יעמדו הגבה למעלה יותר משרשם כנ"ל.

בנוכי"ק בשוה"ג: המשל דתלמיד כו' שצ"ל כלי ריקן י"ל שהוא אופן ד' שהוא הביטל לצורך הקבלה, משא"כ זיו השמש קרוב להשמש הוא הביטל בעצם, וצ"ע עדיין.

אך הענין הוא דהנה אי' בת"ז דאימא עילאה מקננא בכורסי' וז"א ביצי' ומל' בעשי' פי' אימא עילאה בחי' * דאצי' מקננא בעולם הבריאה דהיינו כורסי' כסא הכבוד דעולם הבריאה נק' עולם הכסא, וז"א בעולם היצי', ובחי' מל' בעולם העשי' (בע"ח מבואר דבחי' ז"א שמאיר בעולם היצי' היינו בחי' ז"א דבריאה, ומל' דיצי' בעולם העשי', אך בבריאה בינה דאצי' וע"ש דכל האורות דג"ר דאצי' והא"ס מאיר בעולם הבריאה, רק שאינו ניכר שם כ"א בחי' בינה). והענין הוא דהנה ידוע שכל עולם מד' עולמות אצי' בריאה יצי' עשי' כלולים כ"א מאבי"ע כמו בעולם הבריאה הנה חכ' דבריאה הוא בחי' אצי' שבבריאה ובינה בריאה שבבריאה וז"א יצי' שבבריאה ומל' עשי' שבבריאה וכן עד"ז בעולם היצי' ועולם העשי' כ"א כלול מאבי"ע והיינו ד' בחי' חו"ב וזו"נ הם ד' בחי' אבי"ע שבכל עולם, וכמו"כ יובן בעולם האצי' יש ג"כ ד' עולמות אבי"ע חכ' דאצי' הוא בחי' אצי' שבאצי' ובינה דאצי' הוא בחי' בריאה שבאצי' וז"א בחי' יצי' שבאצי' ומל' בחי' עשי' שבאצי', וכמו שבג' עולמות בי"ע יש פרסה המפסקת בין כל עולם ועולם כמו בין בריאה ליצי' יש פרסה ומסך מבדיל וכן בין יצי' לעשי' וכידוע ומבואר במ"א, כמו"כ באצי' גופא יש ג"כ פרסה בין כל עולם ועולם מד' עולמות אבי"ע שבאצי', ונת"ל דבי"ע דאצי' היינו בחי' בינה וזו"נ וכמו שיש פרסה בין בריאה ליצי' כמו"כ יש פרסה בין בינה לז"א בעולם האצי' גופא וי"ל דערך ז"א לגבי בינה ע"ד דוגמא כערך יצי' לגבי בריאה (וידוע דבינה נק' עלדאת"כ הוא דקיימא לשאלה וז"א בחי' עלדאת"ג כו'), ומובן ממילא מכל הנ"ל דבחי' בי"ע שבאצי' הוא מקור לג' עולמות בי"ע בכלל, בחי' בינה דאצי' שהוא בחי' בריאה שבאצי' מקור לעולם הבריאה וזהו שאמרו בת"ז אימא עילאה מקננא בכורסי' דבחי' בינה דאצי' מאיר בעולם הבריאה, וז"א דאצי' בחי' יצי' דאצי' מקור עולם היצי' וזהו שית ספירן מקננא ביצי', ומל' דאצי' מקור עולם העשי' וזהו אופן בעשי' (ע' באמ"ב שער הק"ש פכ"ז, וע' משנת"ל בשם הע"ח).

כה) ועפי"ז יובן מה שכתוב שרפים עומדים ממעל לו היינו ממעל לש' אד' ונת"ל הקושי' איך עומדים למעלה ממקור המהווים, אך לפי הנ"ל יובן זה דמאחר דאימא עילאה בחי' בינה דאצי' מקננא ומאיר בעולם הבריאה שהוא למעלה מעלה מבחי' מל' שנעשה מקור לבי"ע, ולכן הם משיגים השגת גדולת א"ס, איך שא"ס קדוש ומובדל מגדר עולמות לגמרי, וזהו שאומרי' קדוש קו' הוי' צבאות דא"ס עצומ"ת קדוש ומובדל לגמרי מגדר עולמות ואינו מתלבש בעולמות כלל בפנימיותן כ"א בבחי' מקיף וסובב, ורק אות הוא בצבא דילי' דמת שנמשך להיות מקור להוות עולמות ונבראי' בע"ג הוא רק אות אחד והארה בעלמא ואי' לאות כל חפצם ותשוקתם הוא לעלות למעלה וליכלל באי"ס שקדוש ומובדל מגדר עולמות, והיינו שקדוש ומובדל גם מספי' דאצי' וזהו ג"פ קדוש

---

* בחי' דאצי' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : בחי' בינה דאצי'.

נגד ג' בחי' חג"ת שא"ס קדוש ומובדל, ורק בחכ' שורה אוא"ס ונק' קדש ששם מאיר בחי' אוא"ס, ומפני שתשוקתם לעלות בבחי' אוא"ס שקדוש ומובדל ה"ה כאילו עומדים שם וכמ"ש בשם הבעש"ט ז"ל דכל מקום שרצון האדם שם, ה"ת כאילו הוא כולו שם, ולכן מח' ורצון טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וכמ"ש מאן דכסיף אע"ג דלא יכיל שבחא אית לי', ובאמת לדברי הבעש"ט ז"ל מאחר שרצונו באמת לאמיתו לבוא ולהגיע למדרי' העליונה מעלה עליו כאילו הגיע לשם, וזהו שרפים עומדים ממעל לו מאחר שחפצם לעלות בבחי' אוא"ס שלמעלה מעלה מבחי' שם אד' ה"ה כאילו עומדים שם, וגם ידוע דמה שנקראים בשם שרפים היינו שנשרפו בהביטל, והענין דהנה ידוע דהמלאכים יש להם גם כן חומר וגוף והמלאכים דבריאה שנק' שרפים היינו שנשרף חומר מציאותם לגמרי מצד הביטל ועומדים תמיד בהביטל ולא נשאר כ"א הרצון, והרצון הוא ליכלל בבחי' אוא"ס שקדוש ומובדל, לכן ה"ה כאילו עומדים שם, ועפ"י הנ"ל יובן ג"כ מ"ש במאו"א עומדים ממעל לו היינו ממעל לוא"ו, דוא"ו הוא בחי' ששה מדות בחי' ז"א בכלל, אך השרפי' ע"י עבודתם שרוצים ליכלל בבחי' אוא"ס שלמעלה מהששה מדות וכנ"ל שג"פ קדוש היינו שקדוש ומובדל מבחי' חג"ת וזהו עומדים ממעל לוא"ו שע"י הביטל ומס"נ שלהם ממשיכי' יחוד חו"ב, ובמ"א מבואר דמ"ש שש כנפי' לאחד זהו בחי' וא"ו והעפיפה דהכנפי' הוא שמעלי' בחי' ששה מדות בג"ר, ועוד מבואר שם דמה שהששה כנפי' נמשכי' מבחי' וא"ו היינו וא"ו מדות דחו"ב וזהו שעומדים ממעל לוא"ו כו'.

כו) **ומעתה** יובן מ"ש במד"ר הנ"ל דמ"ש שרפי' עומדים ממעל לו הוא כמ"ש ויעקוד כו' ממעל לעצים ונת"ל דהיינו ממעל לבי' בחי' עצים היינו עה"ח ועה"ד, והענין הוא דהנה עה"ת ועה"ד הם בחי' ז"א ומל', בחי' מל' נק' עה"ד טו"ר, מפני שהמל' יורדת בבי"ע ששם יש טו"ר וכמ"ש רגלי' יורדת כו' ולכן נק' אתר דמשתניא אתר דשארי' בי' מותא וזהו טו"ר וכמ"ש בזח"א דל"ה ודרכ"א, ועה"ת הוא בחי' ז"א שנק' חיים דלא שלטא בי' מותא כלל ונק' אילנא דחייא, וזהו שת"א ות"י מ"ש ועה"ח בתוך הגן במציעות גנתא ורומי' מהלך ת"ק שנין, וכ"ה בזח"א דל"ה ע"א עה"ח הא תנינן דמהלך ת"ק שנין הוה, וכל מימרי דבראשית מתפלגן תחותי', עה"ת מציעו' דגנתא ממש והוא נטיל כל מימרי דבראשית כו' עכ"ל והיינו דעה"ת הוא בחי' ת"ת והוא בקו האמצעי דת"י באמצע בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה (ולכן נק' עה"ח וכמשית"ל אי"ה) וזהו שהוא מהלך ת"ק שנה נגד ה' מדות חג"ת נו"ה שהם מדות

בגוכי"ק בשוה"ג: בו' ישעי' במק' [=בוך ישעי' במקומו]*.

---

*) הכוונה לד"ה שרפים עומדים (נדפס באוה"ת נ"ך (כרך א') ע' קנט), שם מבואר מ"ש שש כנפים כו'.

העצמי' מדות העיקרי' שקודם ההשפעה וכ"א כלול ממאה זהו מספר ת"ק והוא בחי' עה"ח וכמ"ש מזה במ"א (בד"ה ויצמח ה' אלקי' בו'). ומ"ש בזהר וכל מימוי דבראשית כו' פי' במק"מ שהוא מוחין דאו"א שנק' בראשית עכ"ל ושיינו דמה שז"א נק' עה"ת הוא מפני שמאיר בז"א מבחי' מוחין דאו"א שנק' מקור החיים, וכמ"ש והחכ' תחי' וכתי' ימותו ולא בחכ' שבחכ' לא יש יניקת החיצונים, וכן הבינה נק' אלקי' חיים, וכשמאי' ממוחין דבז"א אז נק' ז"א ג"כ עה"ח אילנא דחיי', והעיקר הוא מצד הארת המוחין דכשאינו מאיר ממוחין במידות אז יוכל להיות יניקת החיצונים מז"א ג"כ.

ובי'אור הענין יובן עפמ"ש בזח"א פ' ויגש דר"ז ע"א בענין השינה וז"ל דוד מלכא הוא נטיר כל יומא דלא יטעום טעם מיתה בגין דשיגתא חד משיתין במיתא איהו ודוד בגין דוכתי' דאיהו חי לא הוה נאים אלא שתין נשמי דעד שיתן נשמי חסד חד איהו חי מתמן והלאה טעים ב"ג טעמא דמיתה כו' ודא הוה נטיר דוד מלכא דלא יטעם טעמא דמותא ולא ישלט בי' סט"א בגין דשיתין נשמי חסד חד איהו רוא דחיים דלעילא כו' עכ"ל, וע' בפי' הרמ"ז שם שזהו מפני שבעת השינה מסתלקים המוחין ולכן יוכל להיות יניקת החיצונים כו' יע"ש, והענין הוא דהנה ידוע דענין הנשימה הוא מה שמחיות עולה תמיד בהלב בבחי' רצוא ושוב, וזהו"ע דפיקא דליבא דהיינו רז"ש הסתלקות והתפשטות והוא מפני שהחיות מתחדש בכ"ע ובכ"ר שנמשך חיות חדש ומקור החיות נמשך מהמוחין כידוע דעיקר משכן והשרא' הנשמה הוא בהמוח שבראש ומשם מתפשט החיות בכל האברים וכמ"ש בסש"ב סוף ח"א, והנה"ע דפיקא דליבא הוא מה שהלב מקבל חיות בכל עת מהמוח וזהו שהוא עולה למעלה בהמוח בבחי' הסתלקות ואח"כ נמשך ומתפשט למטה בהלב ובכל האברי' כנ"ל, והנה אנו רואין אשר בעת השינה הנשימה חזקה מאד יותר מכפי שהיא בהקיץ, והטעם הוא כי השכל הוא הכח הראשון מן עצמיות הנפש (י"ל המתלבש בגוף,

---

בגוכי"ק בשוה"ג: בינה עלמא דתירו ומ"מ מינה דינין מתערין ויאמר כו' הן *.

ז"א עה"ח מצד הארת המוחין מאה"ז ב"ש [= בראשית שמות] ודוד בגי' דוכתי' **.

מאה"ז ב"ש ***.

להעיר מנט"י ג"ן ****.

בריאה חו"ג מכוסים, יצי' דו"ר טבעים נת.

---

*) כנראה הכוונה לד"ה זה תרמ"ג (הנזכר לקמן ספכ"ו).

**) נדפס בביאורי הזהר (להצ"צ) ח"א ע' קמח ואילך.

***) הכוונה לד"ה ודוד בגין (נדפס בבה"ז הנ"ל), שם מבואר בענין הנשימה.

****) כנראה הכוונה להמשך מצה זו (גן נעול) תר"מ פמ"ג ואילך, שם מבואר שנט"י הוא בכדי שלא יהי' יניקת החיצונים (ראה לקמן פ"ל).

וע' בתו"א ד"ה פתח אלי') וממנו מקבל הלב את החיות כנ"ל והוא מאיר תמיד ע"י גידי המוח בהלב להחיותה, וזהו"ע הנשימה כי רוח החיים שבלב הוא בבחי' רצוא למקורו הוא הנשמה, ואח"כ בבחי' שוב, אך בעת השינה מסתלקי' המוחין וכידוע דבעת השינה מסתלקי' כל הכחות פנימי' ולא נשאר מהמוחין כ"א בחי' נה"י שבנה"י, ועצם המוחין מסתלקי' למקורם ושרשן בעצם הנפש ולא נשאר כ"א כח המדמה לבד ולכן בחלום יוכל להתחבר שני דברי' הפכי' מהקצה אל הקצה לגמרי וח"ו לאחדים ממש, והיינו מפני שאינו מאירי' אצלו המוחין להבחין שהם נפרדים, ולכן כאחד ישכנו בעת השינה, ועפי"ז יובן מה שבשינה הנשימה חזקה יותר מכמו בהקיץ דבהקיץ אז הנשימה מתגלה במוח והיינו אור השכל שמאיר בהקיץ וא"כ הוא קרוב להלב, ולכן הנשימה היינו הרו"ש של חיות הלב למקורו הוא הנשמה שבמוח אינו בשהיות זמן כ"כ ותיכף שעולה מיד הוא חוזר ומתפשט בלי שום שהיות זמן, אך בעת השינה שאור השכל היינו אור הנשמה שמאיר במוח הוא מסתלק בעת השינה במקורו שנכלל בהעלם בעצמיות הנפש כנ"ל, א"כ הוא אז רחוק מאד מהחיות שבלב, לכן הרצוא עד שיגיע למקורו צריך שהי' זמן רב, וכן בירידתו שירד ומתפשט בלב צריך זמן רב, משא"כ בהקיץ שהנשמה הוא בקרוב מאד, אין הרו"ש בשהיות זמן כלל, אך בעת השינה מפני שנכלל בשרשו בעצם הנפש ורחוק מאד צריך שהיית זמן רב בהילוכה מלמטלמ"ע וכן מלמעלמ"ט, ולכן אז הנשימות ארוכות כו' כנ"ל, והגם לפי הנ"ל הרי בעת השינה במשך חיות עליון יותר מבהקיץ, דבהקיץ מקבל רק מאור הנשמה שמאיר בלב משא"כ בעת השינה מקבל מהעלם עצמיות הנפש שלשם החיות עולה ומקבל משם כנ"ל, האמת כ"ה דבעת השינה נמשך אור עליון יותר, ולכן יש חלומות שהם דברי נביאות ומגלים לו עתידות בחלום, והיינו מפני גילוי עצם הנפש, שעצם הנפש (אשר שם ידוע כל דבר ואינו בגדר זמן) הוא מגלה עתידות, אך מ"מ הוא בהעלם, דבהקיץ מאיר האור בגילוי גמור משא"כ בעת השינה אף שהוא אור עליון יותר אך הוא בהעלם כו', וע' בתו"א ד"ה שיר המעלות היינו כחולמים (וע' בתו"א ד"ה פתח אלי' פ' ויראו, וע' בד"ה ויאמר ה' הן עם אחד ושפה כו' מ"ג).

זך) **ואמנם** שיעור שינה דהיינו עד שיהי' הסתלקות המוחין בעצמיות הנפש הוא אינו אלא בשיתין נשמין היינו בששים פעמים רצוא ושוב דוקא, דששים נשימות הם נגד ששה מדות כל אחד כלול מעשר, ולכן בששים נשימו' מסתלקי' המוחין מכל הששה מדות, והענין דהנה בהקיץ שאז ג"כ החיות ברו"ש, אך מפני שהנשמה הוא בקירוב לחיות הלב, וא"כ אז הנשימות קצרות, אך הסתלקות החיות עושה צמצום גמור, מאחר * שאינו שוהה רק מעט מזעיר בהילוכו ותיכף ומיד יבוא הארה חדשה במקומה כמו שהי' הראשונה ממש, ע"כ לא נעשה צמצום כלל בחיות הלב אף ברגע שבין הרו"ש, אך בעת השינה שאז

מאחר שאינו : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : אך מאחר שאינו.

הנשמה נכללת בשרשה כנ"ל, וא"כ החיות שהוא ברו"ש ה"ה מסתלק ושוהה זמן מה בהסתלקותו ע"ז מתצמצם החיות בלב מאד ולא נשאר מהחיות המסתלק כ"א רשימו בעלמא, וגם החיות הנמשך אח"כ בבחי' שוב נת"ל שהוא בבחי' העלם כנ"ל פכ"ו, ולכן בששים פעמים שתהי' הנשימה ארוכה שהוא הסתלקות המוחין מכל הששה מדות כנ"ל אז טעים טעמא דמותא שהדינים מתגברי' כו' וכמשי"ת, אך קודם גמר השיתין נשמין בעוד יש בו הארת המוחין בהמדות שלא נסתלקו עדיין, מכל העשר בחי' שבכל הששה מדות עדיין לא נעשה הצמצום כ"כ ונק' רק מתנמנם והוא לא טעים טעמא דמותא ועדיין הוא חי מפני הארת המוחין שבו, וז"ש בזהר דעד שתין נשמין חסד חד איהו חי ומתמן והלאה טעים ב"נ טעמא דמותא ופי' הרמ"ז דבעת השינה מסתלקי' ועולים אורות הרוח אור א' בכל נשימה וכשגוברי' להסתלק כולם שהם רוא דחיים ב' יסודות או"א כו' יש כח לטעם המות להתדבק שם, והענין דהנה ידוע דעיקר הרחמנות הוא מצד המוחין ולכן התינוק הוא אכזרי והגדול רחמן, והיינו מפני שהתינוק שלא יש בו שכל עדיין, וכל הנהגתו הוא מהמדות שמאירים בו בתוקף וכמ"ש במ"א לכן הוא אכזרי, אך בגדול מפני שיש בו מוחין ולפי שכלו יהולל שעיקר הנהגת המדות הוא ע"פ המוחין לכן הוא רחמן, וזה שאנו אומרי' אבינו אב הרחמן רחם עלינו שהרחמנות הוא מבחי' אבא ח"ע, אך בעת השינה שהמוחין מסתלקי' בעצם הנפש כנ"ל לכן אז הדינים מתגברי' למטה בו', וזהו שטעים טעמא דמותא שיוכל לחיות יניקת החיצונים ח"ו וזהו שדוד לא הי' ישן ס' נשמין שלא יטעם טעמא דמותא שלא יסתלקו המוחין ויהי' תמיד חי מפני האי"ת המוחין שיאירו תמיד בזו"נ (וע' במאה"ז על הזהר הנ"ל בד"ה והספרש הב') (ועניין שאמר שתין נשמין חסד חד ע' במאה"ז הנ"ל), העולה מכל הנ"ל דמה שז"א נקרא אילנא דחי' בחי' עה"ח העיקר הוא מצד הארת המוחין וכמשי"ת עוד אי"ה.

כח) ויובן עוד ביאור הדברי' הנ"ל מה שהעיקר הוא הארת המוחין שמאירי' במידות ממה שנת' במ"א בענין הדלקת נרות המנורה שבבהמק"ד שהי' אהרן כהנא רבא מדליק את הנרות וכמ"ש ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה, שאהרן כה"ג מעלה את הנרות ע"י שנותן לתוכן שמן ומדליקן והם כלים בהאור, והענין הוא דהנה ז' נרות הם ז' מדות וכמ"ש לך חוי' הגדולה והגבורה כו' שמדות הגדולה והגבורה כו' יהי' בבחי' לך שיעלו בבחי' אוא"ס עצומ"ה (וכמ"א מבואר דלך בגימ' חמישים והם בש"ב וההעלאה הוא אשר כל מדה יעלה בשער א' מנו"ן שערי בינה, וע' משית"ל אי"ת בענין אה"ר שהוא בינה) וזהו ע"י שנותן לתוכן שמן כו', וביאור הענין הוא דהנה את זלעו"ז עשה אלקי' וכשם שיש ז' מדות בקדושה כמו"כ יש לעו"ז ז' מדות רעות והן יונקות מן הקדושה כמו מאהבה שבקדושה נמשך בהשתל' המדריגות להיות תאוה, וכן מיראה שבקדושה יראה רעה וכעס וכה"ג וכמו שאנו דואין כשאדם מתפלל בהתפעלות אהוי"ר בהתגלות יוכל ליפל אח"כ בכעס וכמ"ש במ"א, וזהו אברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו, דמצד עוצם מדת

החסד יוכל אח"כ בהשתל' מדרי' שיומשך ממנו ישמעאל, וכידוע שאברהם הי' מרכבת למדת החסד עד שהי' מתליף מקום מדת החסד וכמ"ש בפרד"ס בשם ס' הבהיר אמרת מדת החסד לפני הקב"ה כל ימי היות אברם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהי' אברם עומד ומשמש במקומי, שהי' מחליף מקום מדת החסד וכמ"ש וישמור משמרתי ששמר משמרת מדת החסד ולכן ממותרי השפע שלו יצא ישמעאל וכמ"ש לו ישמעאל יחי' לפניך, והיינו עד"מ כמו איש וותרן וטוב בעצם אינו מבחין כלל בההשפעה להשפיע למי שראוי דוקא אלא משפיע לכאו"א בשוה בין למי שראוי בין למי שאינו ראוי, וכמו אברהם שהי' מאכיל ומשקה אפי' לערביים ג"כ שהם עוברי רצונו ומ"מ השפיע להם ג"כ והיינו מצד עצם טובו שהי' טוב בעצם לא הבדיל כלל בין הראוי לשאינו ראוי, ולכן אמר לו ישמעאל יחי' לפניך, הגם שבודאי לא נעלם ממנו איכותו ומהותו, והי' יודע בנבואתו את אשר יהי' באחרית הימים, עכ"ז מצד טבע הטוב להיטיב לא דקדק כלל וביקש רחמים עליו, שהרי ממדת החסד יוכל להשתל' למקום שאינו ראוי ג"כ וכמו כ"ו דורות שהי' נזונין בחסדו של הקב"ה הגם שהי' עוברי רצונו שהיו עכו"ם, ומ"מ נמשך להם השפעה מחסדו של הקב"ה (והגם שמבואר במ"א שזהו מבחי' רב חסד דא"א שהוא בלי גבול וכמ"ש אם צדקת בו', מ"מ י"ל בד"א כמ"ש במ"א בענין אברהם שע"י שהי' מרכבה לבחי' חסד דמ"ה חסד דז"א עי"ז נמשך מבחי' רב חסד דא"א, וצ"ע, וע' בתו"א ד"ה אנכי מגן לך וע' בביאור המצה * מצה שלא לאכול גת"נ), וכן יצחק יצא ממנו עשו, דהנת עשו נק' סוספיתא דדהבא פי' פסולת הזהב, זהב בכלל הוא בחי' קו השמאל ויש בו פסולת, וזהו סוספיתא דדהבא שמהפסולת דיצחק נמשך עשו, ואיתא בזהר דרישא דעשו בעטפי דיצחק, וביאור ענין רישא דעשו, הענין הוא דהנה ידוע דכשם שיש ע"ס בקדושה כמו"כ יש ע"ס בלעו"ז, אך בקדושה הם במספר עשר דוקא וכמ"ש בס"י עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, אך בקליפות וסט"א הם י"א כתרין דמסאבותא, וזהו"ע י"א סממני הקטורת נגד י"א כתרין והיינו הבירור מה שמבררי' מהם ע"י התשובה וזהו רית בגדיו ריח בוגדיו בחי' בעת"ש שמבררי' י"א כתרין הנ"ל, אך צ"ל למה בקדושה רק עשר ובלעו"ז י"א ולכאו' ה"ז חוטא נשכר, וזה יפלא לכאו'.

כט) אך הענין הוא דהנה בקדושה חיות אוא"ס שנמשך בע"ס נמשך בהם בפנימיות וכמ"ש בת"ז וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא וכמו הנשמה שמתלבש בהגוף הרי מתלבשת בתוכה ובפנימיותה, והנפש מתייחד עם הגוף ביחוד גמור, וכמו"כ ההיא נביעו איהו כנשמתא כו' פי' גילוי הקו מאוא"ס שמתלבש בהכלים דע"ס דאצי' הרי האור מתייחד עם הכלי ביחוד גמור וביחוד הנשמה עם הגוף, וגם האוא"ס המאיר בהכלי בעצם לבד האור מהקו שמאיר בפנימיות בתוך הכלי (וכידוע שהכלים יש להם שרש בפ"ע וכמ"ש

בביאור המצוה . . גה"נ: כנראה הכוונה להנדפס בדרך מצותיך יב, א ואילך.

במ"א) הרי ג"כ האור מתייחד עם הכלי ביחוד גמור וכמ"ש בזהר איהו וגרמוהי חד, והגם שא' שם איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד ומבואר במ"א דמה שנא' ב"פ חד ולא נא' איהו וחיוהי וגרמוהי חד, היינו מפני שהיחוד שאוא"ס מתייחד עם גרמוהי (הם כלים של כל הע"ס לפי' רבינו ז"ל באגה"ק, ולפי' האריז"ל הם ז"ת היינו מדות דאצי' האור עם הכלי) אינו כמו היחוד שאוא"ס מתייחד עם חיוהי (הם האורות הפנימי' של כל הע"ס דאצי' לפי' רבינו ז"ל, ולפי' האריז"ל הם ג"ר דאצי' האור והכלי), מ"מ הרי עם גרמוהי אוא"ס מתייחד ביחוד שה"ה בורא בהן וע"י מאין ליש וכמ"ש שם באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי, ה"ז יחוד גמור (וי"ל שע"ז הוא המשל מיחוד הנפש עם גשם הדם, שהדם הוא הנפש, והיינו שהנפש המתלבש בדם הגשמי הוא מתייחד עם הדם ביחוד גמור, עד שא"א לחלק בניהם בין גשם הדם לרוחניות החיות המלובש בו כו' וע' בד"ה העושה סוכתו, ל"ד), ולכן בקדושה רק מספר ע"ס ולא אחד עשר, שאין החיות והיינו אוא"ס הנמשך בהם נחשב למדרי' בפ"ע שנמשך בפנימיותם ומתייחד עמהם ביחוד גמור כנ"ל, אך בי"כ דמסאבותא אין האור והחיות מאוא"ס ב"ה המחי' אותם נמשך בהם בפנימיותן ואינו מתייחד עמהם ביחוד גמור, שאם הי' החיות נמשך בפנימיות הי' נבלע בהם לגמרי מפני שאין בהם הביטל וכמא' ולעלוקה שתי בנות ואומרי' הב הב ליבלע בעצמם ולא להשפיע, והוא היפך הקדושה דבקדושה מיהב יהבא מישקל לא שקלי וכמ"ש ואתה מחי' את כולם שתמיד נמשכים השפעת החיות, משא"כ בקליפות וסט"א שאומרים הב הב הכל בשביל עצמן לגרמי' ולא להשפיע לזולתם (והגם שהם ג"כ משפיעים ואדרבה שמשפיעי' בלי שום עבודה לזה ונק' נדיבים, משא"כ בקדושה צ"ל עבודת ויגיעה רבה עד שיומשך שפע הקדושה וכמ"ש בסידור ח"א בפי' פסוק אל תבטחו בנדיבים, אך כל טיבו דעבדין הכל לגרמייהו עבדין כו' וכדי להיות מציאות היש כו') ולכן בק' בליעה שבולעין בעצמן ואינם משפיעים כו' (כ"כ בס' תמ"ג * בד"ה בלע אד' איכה ב' ב'), ולכן אין החיות שלהם נמשך להם בפנימיות כ"א בבחי' מקיף וזהו שהם י"א כתרין, י"כ היינו הי"ס שלהם עצמן, והי"א הוא המקיף דלבונה זכה שהוא החיות מהקדושה המחי' אותם, שעומד נבדל בפ"ע למעלה מהם ואינו מתערב עמהם ח"ו, דבעצם המקיף דלבונה זכה שנק' זכה שהוא זך ורוחני שהוא ממדרגות הקדושה, רק עומד עליהם בבחי' מקיף לתת חיות להם ע"י המקיף שמקיף עליהם, וזהו שאמרו המרגלים כי חזק הוא כו' וכלב השיב להם סר צילם מעליהם וה' איתנו, מתשובת כלב מובן שהטענה של המרגלים הי' מפני שראו את המקיף שלהם, וטענו שיש להם מקיף חזק ולכן הוציאו דיבה כו' והושיב להם כלב אמת שהמקיף הוא מקיף חזק, אך החיות שלהם הוא רק מהמקיף ואינו נמשך בפנימיותם כלל כ"א בבחי' מקיף, ולכן כשסר צילם מעליהם היינו כשהעביר הקב"ה המקיף מעליהם אין בהם כח כלל לעשות כי וה' איתנו אל תיראום, וזהו שבלעו"ז י"א כתרין מפני

בס' חמ"ג . . אד' : [= בספר חמש מגלות] נדפס באוה"ת ג"ך ע' א'עה ואילך.

שהחיות אינו מתייחד עמהם רק עומד בבחי' מקיף והוא המקיף דלבונה זכה, ולכן י"א שהאור והחיות הנמשך להם נמנה ג"כ מפני שהוא נבדל בפ"ע כו' כנ"ל, וזהו רישא דעשו בעיטפי' דיצחק שמסיום הגבורות דיצחק מתחיל רישא דעשו הוא המקיף דלבונה שהוא הראש ומקור החיות של עשו, והגם שהוא קדושה שהרי נק' זכה כנ"ל ומ"מ הוא מחבר הקדושה עם הקליפה, וזהו שיצחק הטעה א"ע בעשו והי' חשוב בעיניו, דעשו א"ל איך מעשרין כו' והיינו מצד המקיף דלבונה זכה שהוא קדושה, אך מ"מ ממנו נמשך קצת בפנימיותם וזהו רע גמור, וזהו שיצחק יצא ממנו עשו שמהגבורות דיצחק נמשך יניקה לעשו וכמו רישא דעשו בעטפי' דעשו * כו' כנ"ל ונק' סוספיתא דדהבא כו', וכמ"ש במ"א בענין מזיעתן של החיות נהר דינור יוצא על ראש רשעים יחול בגיהנם, שאם שהחיות בוערות כלפידים בבחי' קדושה, מ"מ מזיעתן היינו הפסולת שלהם נהר דינור יוצא שהוא דין, והיינו מפני שהם בבחי' גבורות ורשפי אש כו', ובפרדס אי' שו"ע משארז"ל האי שתור אדום הוא אלא שלקה פי' מן האדום היינו הגבורות נעשה שתור שהוא בחי' דין כו'.

ל) **אך** יעקב היתה מטתו שלמה שלא הי' ממנו יניקת החיצונים והוא מפני שיעקב הי' מרכבה למדת הת"ת שמחבר חו"ג וכמ"ש לולא אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי שכלול ב' הב' * דאברם ויצחק, וזהו שכ' ויקח לו מקל לבנה לח לוז וערמון, לבנה הוא בחי' חסד לבן, וערמון מראיהו אדום, והוא בחי' גבורה ויקח לו שלקח לו בחי' זו היינו מדת ות"ת שכולל חו"ג, ומפני ההתכללות שיש במדות הת"ת לכן לא יש שם יניקת החיצונים, ודוקא מבחי' חו"ג יוכל להשתלל ברבות ההשתלל שיהי' יניקה לחיצונים מפני שהם ב' דברי' הפכים והיינו ענין דגש ורפא תבנית רך ותבנית קשה, וכדי לברר את המדות ולזככן שלא יהי' מהם יניקת החיצונים זהו ע"י המשכות אור החכ' במדות דבחכ' אתברירו כו' שע"י המשכת החכ' במדות נעשה הביטל בהמדות שיוכללו בבחי' אוא"ס עצומ"ה וכמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כו' שמדת הגדולה והגבורה יהי' טפל ובטל לך כו' וכמשית"ל אי"ה.

וזהו ג"כ ענין נט"י שתקנו חז"ל שיטל ידיו לסעודה במים, והענין דהנה ידים הם בחי' מדות העליונות, ומהמדות אפ"ל יניקה לחיצונים וכנ"ל בענין אברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו כו' באריכות, וכמו שמהידים גדילים צפרנים שמהם נמשך מותרי השפע והפסולת כצפורן שהוא מובדל בערך מן גופו של אצבע כו' ולכן משם נמשך יניקה לחיצונים, ולא שהצפרנים עצמן הם מצד הטומאה ח"ו, דהצפרנים הם דינים קדושים כו', ומה שהוא על הבשר הוא קדושה גמורה אך מה שיוצא חוץ לבשר משם יונקי' החיצונים,

---

בעטפי' דעשו : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : בעספי' דיצחק.

ב' הב' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : ב' הבחי'.

ולפיכך איסור גדול בהנחתן כי גורם לקליפה לינק מהקדושה של הבשר ע"י שורשם שהוא קליפה זכה של הצפורן הדבוק בהבשר עצמו (עכ"ל המק"מ פ' ויקהל דר"ת ע"ב) (י"ל שהצפורן הדבוק לבשר שנק' קליפה זכה הוא כמו לבונה זכה שנת"ל שהוא בעצם קדושה, ומ"מ ממנו נמשך אור וחיות להחיצונים, וכמו"כ הו"ע הציפורן, מריבוי צמצומים כו', וי"ל הגם ואתה מחי' כו' אך מפני שיש מקום כו' מריבוי צמצומים כו' יוכל להיות ח"ו יניקה מהבשר עצמו כו' וכמ"ש כאן, וע' בלקו"ת ד"ה קא מיפלגי במתיבתא דרקיע כו' בפ' תזריע), וכדי שלא יהי' יניקה להחיצונים מהידים לזה תיקנו חז"ל ענין נטילת ידים, והענין דהגה כתי' שאו ידיכם קדש ואי' בזח"ג די"ג ע"א מהו קדש אתר עילאה (ופי' במק"מ אבא) דנחלא עמיקא נפיק מיני', דכתי' ונהר יוצא מעדן (ופי' במק"מ בינה) וידוע דעדן הוא בחי' חכ' ונק' מעין, ונהר היוצא ומתפשט מעדן הוא בחי' בינה ואי' בזהר מה שמי' דההוא נהר יובל שמו חיים שמו, יובל הוא בחי' שער הנו"ן דבינה דרור עלמא דחירו, חירות כו' שאין ממנו יניקת החיצונים, ונק' קדש וכמ"ש יובל היא קדש יהי' לכם, ולכן ע"ז מטהרים שאין שם יניקת החיצונים, דהשבירה הי' רק בז"ת אבל בג"ר כתי' ימותו ולא בחכ', וכמו"כ בבינה לא הי' ג"כ שבירה, והגם שהשבירה הי' בשם ס"ג שהוא בחי' בינה, הנו רק בז"ת דשם ס"ג שהם ז"ת דבינה, אבל בעצם הבינה בחי' יובל שלמעלה מז' שמיטות לא הי' שבירה כלל (וכמבואר במ"א בענין יין המשומר בעניבו וידוע דיין הוא בחי' בינה, אך יש ב' בחי' יין, יין המשכר ויין המשמח, יין המשכר הוא שמעורב בו טוב ורע, הגם שהוא ג"כ משמח אך השמחה היא בהרגשה ויוכל להיות מזה דינים ורוגז וכעס ג"כ שמשכר ומאבד הדעת כו' (וי"ל דזהו בינה מינה דינין מתערין וכמו ענין מזיעתן של חיות כו') אך יין המשמח הוא שלא יש בו שום תערובות רע כלל, כ"א לשמוח על ה' בלתי שום הרגשה כלל וכלל, ליש ודבר בפ"ע, ולכן משם אין שום יניקת החיצונים כלל כו') וי"ל דבינה משם מקור התשובה וסליחת עונות וכמ"ש במ"א בענין אם עונות כו' אדי' מי יעמד, דבחי' אדי' שבבחי' מי הוא בחי' בינה (שנק' מי נש"ב בגימ', ומכוסה ונעלם רק שקיימא לשאלה) הוא יעמד ומשם נמשך הסליחה, וגם כתי' מי ירפא לך שמשם מקור הרפואה, וגדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם כו', ולכן ע"י הנטילה במים שממשיכים מבחי' חו"ב למדות ע"ז מטהרים את הידים שלא יהי' יניקת החיצוני' מבחי' המדות כו'.

לא) והנה להבין שרש ענין נט"י מה שהמים מטהרים את הידים ודוחים אחיזת החיצונים מהידים כנ"ל שיונקי' מהצפרנים, והמים מטהרים

בגוכי"ק בשוה"ג: סי' בה"ז*.

---

*) הכוונה לסידור אדה"ז שער ברהמ"ז קב, ב ואילך, שם מבואר בענין יין המשומר בעניבו.

את הידים כו' צ"ל תחילה מה שנט"י הוא במים דוקא, והענין דהנה אנו רואין במים שהם פשוטים משום ציור גוון, רק שגוונם בעצם לבן, וישתנו לכל גוון לפי גוון הכלי שאם יתנם בגוון אדום יהי' מראיהם אדום ואם הכלי ירוקה נראה מראה המים ג"כ ירוקי', והיינו מפני שהמים בעצם פשוט מכל מיני גוונים (רק לבן שהוא גוון עצמי כו' וכמשית"ל אי"ה) ומפני שהוא פשוט בעצם כנ"ל לכן ישתנה לכל המיני גוונים, דמובן דמאחר שכבר נעשה בו צורה לא ישתנה להיות לצורה *, מאחר שהוא כבר מוגבל בצורה זו כו' אך מחומר פשוט שאינו מוגבל בשום צורה הוא מוכן לכל מיני צורות שיוכל להיות, ולכן המים שהם הומר היולי שפשוט מכל המיני ציורי גוונים לכן ישתנה לכל הגוונים לפי גוון הכלי כו' אך מה שהמים משתני' לפי גוון הכלי פשוט ומובן הדבר שלא שנעשה בהם השינוי בעצם מגוון הכלי שבכלי אדומה נעשים המים אדומים כו' שהמים בעצם גם בהיותם בהכלי הם פשוטים שהרי כששופכים אותם מכלי אדומה לכלי ירוקה משתנה מראיתם לירוק וכן ישתנו בכ"ע ובכ"ד מגוון לגוון אחר, והיינו מפני שהם פשוטים לעולם בלי שום ציור בעצם, רק שלפי גוון הכלי כך נראה ונדמה לעין הרואה גוון המי' והוא מפעולת הכלי, אך המים בעצם הם בגוונם כמקודם כו' כנ"ל, והנה מעלות הגוון הלבן לגבי שארי גוונים הוא מה שהוא גוון עצמי ואינו דבר נוסף על העצם כמו שארי גוונים כמו צבע אדום או ירוק שהם נוספים על העצם, שאין העצם כך רק שנצבע להיות כך כו', אבל גוון לבן הוא גוון עצמי, ולכן לא יש מציאות דבר שיהי' לבן כמו גוון לבן העצמי, דהצבעים שבגוונים הלבנים אינם כ"כ לבן כמו לבן בעצם כמו פשתן הלבני' שהלבנונית בהם הוא עצמי לא שנצבע כך, ומה שמכבסי' אותם (הנק' גיבלייכט) שעי"ז נעשים לבנים יותר, לא שבזה נעשים הם עצמן לבנים יותר, אלא שע"י הכיבוס נוטלים הדבר המסתיר על לבנוניתם העצמי, כמו העפרורית ובדומה שנדבק בהפשתן והם מסתירים על לבנונית הפשתן, לזאת מכבסים אותם שמסיר את הדבר המסתיר ומתגלה הלבנונית העצמי, ואין בדומה לו בגוונים שיהי' לבן כמוהו, והיינו מפני שכולם דבר נוסף, ולבן בעצם אינו דבר נוסף כו' *.

בגוכי"ק בשוה"ג: גוון לבן שם הוי' שם העצם (ג"ן מ"ן) לובן העליון שלמעלה מעקודים כו' (ת"א ות"ח וישכם) וי"ל אוא"ס שלפני הק"ו בחי' אוא"ס הבבע"ג (וירד מ"ג) וי"ל מי שמלבן כו' סליחות עונות (ע' ברישו' דברי' ד"ה כנשר שבסוף ס' מ"ם) והוי' בחב' כתי' אחד האמת כו' ולכן ישתנה כו' (וכמ"ש בג"ן הנ"ל) ענין אמ"ר מים ניידי ויוכל להשתנות כו' (מו' ש' ליוה"ש, ל"ו) משא"כ חו"ג גוונים חלוקי' ובריבוי השתל' יוכל להיות יניקת כו', אך ע"י המשבה מחכ' מגביהים המדות קדוש לקדש (לק"ת זא"ק) (וכמו"כ שרפי' כו'

להיות לצורה: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: להיות לצורה אחרת.

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

בס"ד, ש"פ וישלח, מ"ד*
בס' רל"ג ד"ה ויצב

ע"א וידוע שגם הע"ס דאצי' ממש מ"ש בששנ"מ כו' כ"א על אוא"ס שמלובש בהם כו' (י"ל הכוונה כמבואר בכ"ד שהכלי יש לה שרש בפ"ע ושרשה מהרשימה ואור הרשימה שמהווה כלי החסד נק' ש' אל כו' וכמבואר זה בד"ה להבין ע' שמו הגדול (וע' בד"ה וירד כו' רמ"ג) והנשמות דאצי' הרי נפרדו מהכלים דאצי' כו' א"כ איך שייך לקוראם בשם אל שקאי על האוא"ס מהרשימה שמלובש בהכלי, כן י"ל הכוונה, אך הנה בס' בראשית ב' ח"ב ד"ה הקבצו (אשר משם מקור דרוש זה) כ' בפי' דהא אפי' הע"ס לא נק' בשמות הבורא רק מפני שהקו מאוא"ס מלובש בהם עכ"ל (וכאן לקמן דקדק בלשונו הק' וכ' וכבר נפרדו גם מכלים דאצי' וכ"ש מהאורות והארת ק"ו עכ"ל דקדק וכ' מהאורות והארת הק"ו, י"ל דהיינו נ"ל מהאור הרשימה שמלובש בהכלי ומכ"ש מהאור דק"ו, אך בד"ה הקבצו הנ"ל כ' בפי' מפני שהקו כו' בג"ל) וי"ל דהנה אי' במד"ר שמות פ"ב לפי מעשי אני נקרא בשם אל שדי בצבאות באלקי' כו' והיינו שנק' בהשמות לפי הפעולה הנמשכו' מהספי' שכשנמשך ממדת החסד נק' שם אל, והנה הפעולה נמשכת מהאוא"ס המלובש

שש כנפים, והעלי' לקדש, ס' ישעי' במקומו) וזהו על יובל ישלח שרשיו, כעץ שתול על פלגי מים, פלג אלקי', שנפלגו המים יהי רקיע המבדיל (אמ"ב מו' ש' הנ"ל, ס' תלים) בינה למעלה מהפרסא, וי"ל פנימות בינה (ומה שמינה דיבין כו' בסופו, בסוף עולם הבריאה, ת"י אדם לברך ל"ח, וי"ל זהו תיצוניות בינה, דפנימיות בינה הוא כמו חכ' (ע' בג"ן הנ"ל ובסי' בה"ז), וכמדומה לי ברור ששמעתי (וראיתי) מאאמו"ר זצללה"ה נ"ע זיע"א, דכשם שפנימיות אבא פנימיות עתיק, כמו"כ פנימיות בינה פנימיות עתיק, אח"כ מצאתי זה בד"ה ובכה (ל"ז) פי"א, וע"ש שמשמע שם שזהו למעלה משער הנו"ן דבינה (ולא בדרך המשכה ב"א בדרך עלי' לשם לע"ל), וממה שנק' יין המשומר מובן ג"כ כנ"ל שהוא כמו חכ', וצל"ע בד"ה תול' נח בע' חו"ג מכוסים). ובעבודה י"ל אה"ר אהבה דאהרן שלמעלה מאהבה דאברהם (מי"ר ל"ו באריכות) וע' בד"ה נח הנ"ל, ביטל דחכ' ע' בד"ה הנ"ל, וע' בת"א ד"ה חכלילי ובהביאור בע' אה"ע ואה"ר ואהבה בתענוגי' ובהג"ה שם שיש ב' מדרי' באה"ר, אהבה בתע' ע"ב וי"ל ע"ב בחכ', וי"ל פנימיות אבא, ענין וירא כי לא יכול לו, ומה שבגע בכף ירכו (בר' ב' ד"ה ע"כ ל"י גה"נ) תרין אחתין בה"ז ומאמה"ז, והנה השרפי' עומדים ממעל לעה"ח ז"א, ע"י הרצוא שלהם מענין רו"ש קעומ"ש ועו"מ (ד"ה ויק' לי תרו' בספ' ש' שלי, קיצו' ממנו והגהו' עליו בס' שמות כי"ק פ' תרו'). בדיאה חו"ג מכוסי', ומה שמיעוטו רע, רק בסוף העולם כנ"ל, איך התהוות הרע אין רע יורד מלמעלה הכל טוב (בד"ה תא"ד הנ"ל ל"ח) (ופנימיות המדות וחיצוניות במאה"ז אחרי אתעברת בו').

---

*) לאחי"ז הגיע לידינו המאמר דתרל"ג, ונדפס בשלימותו (עם ההגהות) לקמן בהוספות.

בהכלי וכמ"ש בפרד"ס ש"ד פ"ד הובא בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח עד"מ יד הנותן העיקר הוא הנפש הנותן ולא היד עצמה, כמו"כ בספי' הפעולה הוא שנמשך מאוא"ס רק שעובר ע"י הכלי, ונמצא מה שנק' בשם אל הוא מה שנמשך המשכת אוא"ס ע"י מדת החסד זה נק' שם אל כו', וע' בבוך תורה פ' בא ד"ה בביאור ע' משה ידבר לאתקנא רזא דשמי' תפס כן בפשיטות כוונת הבעש"ט ז"ל יעו"ש, ועדיין א"ז מובן מה שייך השם להאור דהק"ו כו', וי"ל דמ"ש לפי מעשי אני נק' כו' הרי הפעולה שהוא הגילוי נק' בהשם וכמו גילוי אור החסד שנמשך ע"י כלי החסד זה נק' אל כו' והגילוי הוא מאוא"ס שמלובש בהכלי כנ"ל במשל היד כו', ועוי"ל לפי מעשי אני נק' כו' אני הוא בחי' אוא"ס עצומ"ה, ונקרא י"ל פי' גילוי וכעין קרי וכתי' כו', אך צ"ל דהלא בכ"מ דהכלי' דאצי' הם נשמות לבי"ע למ"ד כלים דז"א כו', וי"ל כמ"ש בד"ה להבין ע' שמו הגדול הנ"ל פ"ד בשם הע"ח אך הם מלובשים בהכלים עד שגם בהסתלק האור נשאר חיות זה בהכלי כו' יעו"ש וי"ל בד"א דכמו"כ כשנמשך בבי"ע יש בו האור ג"כ כו' וצע"ג שהרי כ' שא"ז ענין להשמות אל כו' יעו"ש).

ע"א שטה קב"ה כו' אל כו' (ופי' במק"מ אלקי ישראל הוא בחי' בינה שהוא אלוקה דז"א והוא קרא ליעקב אל, וי"ל דיעקב הוא בחי' מל' יו"ד עקב, ובשרש בחי' מל' קדום לז"א שבמחשבה ארץ קדמה, ויש בה בחי' עליונות יותר מבחי' ז"א וכמבואר במ"א שענין הבריאה יש מאין יש במל' מה שלא יש גם בבחי' חכ' ולכן הצמיחה דוקא בהארץ ולא בשמים חיא כו', ועיקר ההמשכה בז"א הוא כדי שיומשך במל' שזהו עיקר המכוון (וע' בלק"ת בביאור מסעי בענין חותמו של הקב"ה אמת כו') ולכן בזה"ג שאינו נמשך במל' כתי' הצדיק אבד כו' צדיק הוא בחי' יסוד וא"ד מלקבל ברכאן מלעילא כדאי' בזהר מלעילא י"ל שהוא בחי' בינה כו' ולכן נק' יעקב אל. ועוי"ל מה שיעקב נק' אל דהנה כתי' אז יבקע כשחר אורך כו' יבקע אותיות יעקב והיינו ראשית גילוי הקו (וכמ"ש בס' בראשית ב' ח"ב בהגהות לד"ה וישב יעקב כו') שהוא שרש ומקור ההמשכה בכל הע"ס ולכן נק' יעקב אל, וע' בס' תלים קאפי' נו"ן אל אלקי' הוי' אל הוא מה שעלה ברצונו כו' אלקי' צמצום, הוי' המשכת הקו ששרשו מת"ת הנעלם, והוא למעלה מב' שמות דאל אלקי' כו' ומשמע שם דאל הוא בחי' אוא"ס שנגע בו הצמצום כו' והקו מבחי' אוא"ס שלא נגע בו הצמצום, וא"כ צ"ע הנ"ל, וכמדומה ברור שראיתי בכ"ק שמה שעלה ברצונו כו' זהו בחי' כתר מל', והצמצום כ' בזהר"ק על מאה"ז דט"ז בריש כו' שהי' ביסוד דמל' הנעלמת בא"ס כו' יעו"ש וצ"ע).

עמוד מקושר כו' שטה על שם של הקב"ה כו' הבורא (ומ"ש מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות, כ' בד"ה הקבצו הנ"ל שהוא מ"ש ואשים דברי בפיך כו' לנטוע שמים כו' כמ"ש בזח"א ד"ד סע"ב וי"ל הכוונה מש"כ שם שע"י לימוד התורה שמחדש איזה דבר ע"ז נעשה רקיע חדש וארץ חדשה למעלה, וע' במק"מ שם פי' רקיע אור מקיף לזעיר וארץ חדשה הוא אור מקיף

לנוק' כו' והיינו שע"י קיום תומ"צ ממשיכים עוד בחי' מקיפי' שלמעלה מאו"פ היינו אוא"ס דק"ו שמתלבש בכלים ב"א בחי' או"מ שלמעלה מאוב"כ כו' ועוי"ל דהנה יעקב הוא בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה והיינו שממשיך גילוי אלקות גם בג' עולמות בי"ע וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף כמבואר במ"א, והנה ההמשכה בבי"ע זהו בריאה חדשה כו' וזהו מה אלקיכם בורא עולמות י"ל ראשית התהוות עולם האצי' דוהחכ' מאין תמצא, כך אביכם בורא עולמות ג' עולמות בי"ע, ועמ"ש מזה בס' בראשית א' ח"ב ד"ה ויקרא לו בו', ושייכות ע' בורא עולמות למה שקראו אל י"ל דהנה נת"ל דבד"כ ענין שקראו אל הוא המשכות אוב"כ שהוא בד"כ המשכות הקו בכלים דאצי', וגם שיומשך בחי' מקיפי' כנ"ל, וע"י שממשיכים אוא"ס בכלים דאצי' ממילא מאיר גילוי אור בבי"ע ג"כ כו').

והם אחים ורעים לז"א (י"ל שזהו"ע שכ' בפ' ויגש ואלה שמות בנ"י כו' יעקב שיעקב הוא בן ישראל סבא והוא בחי' את לז"א ועמ"ש מזה כמדומה בד"ה הנה ע' ב' ידידת למצרים כו', ובכתבי כ"ק אאמו"ר זצללה"ה בד"ה חנוך לנער בהביאור המתחיל ובה"ע למעלה בנייר פערטיל השייך לס' רמ"ם).

בס"ד, ש"פ וישב, מ"ד

מזמור שיר ליום השבת כו'. מזמור זה הוא שיר יום השבת כמארז"ל במשנה סוף מס' תמיד בשבת היו אומרים מזמור שיר כו' מזמור שיר לע"ל ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, ובאדר"ן עוה"ב אינו בו לא אכילה ולא שתי' אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, ולכאו' צ"ל הלא בסנהדרין דצ"ז סע"א ובר"ה דל"א ע"א, מאמר דרב קטינא שית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב, ופי' רש"י בר"ה דל"א ע"א ד"ה ליום שכולו שבת (שהוא ע"פ המאמר דרב קטינא יע"ש) חד חרוב שהעולם יהי' בטל ושמם מאין אדם, וא"כ ה"ז סותר לכאו' לגמרי למ"ש באדר"ן עוה"ב כו' שקורא עוה"ב משמע שיהי' עולם, וגם אדם שהרי א' צדיקים יושבי' ועטרותיהם בראשיהם כו', והמהרש"א בח"א הרגיש בקושיא זו ותירץ במ"ש בגמ' אח"כ שאותן אלף שנים שעתיד הקב"ה לחדש בהן את עולמו צדיקי' מה הן עושין הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטים ע"פ המים שנא' ע"כ לא ניירא במוט הרים בלב ימים שמא תאמר יש להם צער ת"ל וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא יגעו עכ"ל הגמ', וגם זה אינו מובן למה נק' זה חד חרוב, וגם הלא ידוע דלע"ל יהי' עונג נפלא עד אין קץ שאפי' הנשמות שיושבין זמן רב בג"ע כמו נשמות האבות ומרע"ה

שהם יותר מג"א שנה בג"ע ובעליות המדריגות כידוע ומבואר במ"א שבכ"י יש ג' עליות, ובזמן רב כזה הרי נתעלת למעלה מעלה בגילוי הענג שבג"ע, ומ"מ לע"ל יצטרכו להתלבש בגופים לקבל הענג שיהי' לע"ל, א"כ מובן שיהי' עונג נפלא עד אין קץ, ומהו הענג במה שישוטו ע"פ המים, והיתכן לקרוא זה עונג שזה יהי' עיקר התשלום שכר לע"ל, שע"ז כיון באדר"ן צדיקי' יושבי' כו', ושכן משמע מהמשנה הנ"ל כו', ויובן בהקדם קצת ענין אור מים רקיע שנא' בברה"ע ביום ראשון ויאמר אלקי' יהי אור, ובשני נא' יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, משמע שהמים היו קודם כו', וזהו ג' בחי' אור מים רקיע, והנה אור הוא בחי' חכ' מדכתי' הכסיל בחשך הולך משמע שאור הוא בחי' חכ', ומים הם ג"כ חכ' כנודע, וא"כ צ"ל ההבדל שבין אור למים, ששניהם הם בחי' חכ', אלא שאור הוא בחי' פנימיות החכ', ומים הוא בחי' חיצוניות החכ', ולכן משה דכתי' בי' כי מן המים משיתיהו נא' בו שביקש הראני נא את כבודך, פי' כבוד הוא מספר ל"ב והיינו בחי' ל"ב נ"ת, ופי' כבודך שביקש שיבוא לבחי' ראי' בבחי' ל"ב נ"ת דת"ע בחי' אור הוא בחי' פנימיות החכ', וע"ז השיב לו וראית את אחורי היינו בחי' חיצוניות החכ' בחי' מים, אבל ופני בחי' אור בחי' פנימיות החכ' לא יראו שא"א עכשיו לבוא בהשגה בבחי' ראי' וכמשית"ל, ורקיע הוא בחי' בינה.

ב) **וביאור** ענין ג' בחי' אלו דאור מים רקיע, יובן עד"מ הטיפה הנמשכת ממוח האדם קודם ירידתה בחוט השדרה, הנה כשנתהוה הטפה במוח שם הוא עדיין כח רוחני ולא טפה גשמיות חלק מהמוח, שהרי אנו רואין שהמוח לא נחסר כלום ממה שנמשך הטפה ממנו (ומ"ש בש"ע או"ח סי' ר"מ בש' הרמב"ם שא' מאלף כו' זהו מפני שנוטלת חיות מכל האברי', וי"ל דהיינו שנמשכת מהמוח וידוע דמשכן עיקר החיות הוא בהמוח שבראש, והטפה הנמשכת מהמוח ה"ה נוטלת כח רוחני מכל החיות של כל האברי' (ולכן מוליד בדומה לו) ולכן א' מאלף כו' שמחליש כל הגוף (ומזה ראי' ששם אינו טפה גשמיות חלק מהמוח, שהרי מחליש כל הגוף ולא המוח לבד כו') וה"ז כמו שע"י ריבוי ההבטה והראי' שמייגע את העין הרבה קשה עליו אח"כ לראות וצריך לנוח מעט, ואח"כ יכול לראות, וכמו שע"י ריבוי הזילוך מתייגע שא"י להלוך וצריך לעמוד לנוח מעט כו' וד"ל) אלא ששם הוא כח רוחני עדיין, ואח"כ הכח הרוחני כשנמשך בחוט השדרה מתהוה ממנו טפה זרעית שמתגלמת ומתגשמת בערך היותה תחלת טפה רוחניות, ואח"כ בצאתה מגוף האדם להוליד בדומה לו ונמשכת במעי הנוק' ה"ז עוד ירידה והגשמה עד שמצטייד ממנו ציור הולד כו', נמצא שיש ג' תילוקי מדרי' הא' כח הטפה הרוחני כמו שהוא במוח שלא יש שם טפה גשמיות עדיין, ואח"כ כשמתגשמת להיות טיפה גשמיות, ויש בה כל ציור הולד ברמ"ח אברי' ושס"ה גידים, אך בהעלם בכח עדיין ולא בפועל, וכמו הגרעין שיש בו בהעלם כל ציור האילן והפירות ובידוע שבכלי הבטה אפשר לראות בהגרעין כל הציור כנ"ל, אך הוא בהעלם גדול והוא בכח עדיין כו', והג' ע"י שיצאת במעי הנוק' בהרגש

דוקא. עי"ז מצטיירים רמ"ח אברי' ושס"ה גידים בפו"מ בהבדל בין אבר לאבר. ועד"ז יובן למעלה בחי' אור מים רקיע, אור הוא בחי' כח הרוחני טפת אור אבא שהוא שרש ומקור למציאת התהוות אור התכ' דאצי' שנק' מים, ואח"כ כשנמשך מהתכ' לבינה שהוא בחי' יש כידוע זהו כמשל ציור הולד שנעשה במעי הנוק' כו' כנ"ל. ולהבין בתוס' ביאור ענין ג' בחי' הנ"ל יובן עד"מ בשכל האדם עצמו אנו רואין שיש בו ג"כ ג' בחי' הנ"ל. דהנה ידוע דאור השכל שבאדם שהוא בחי' אור התכ' שבנפשו ה"ה נמשך מלמעלה ממקור השכל והוא הנק' משכיל, וכנראה בחוש בהולד לאדם איזה שכל וסברא שזהו בא לו בבחי' שפע מלמעלה, והיינו מבחי' כתר שנק' אין והוא מושלל לגמרי ממהות שכל וסברא הנראה במוח כידוע, והוא הנק' כח היולי שהוא בעצם מושלל מכל מיני שכל וסברא והוא המקור שממנו נמצא כל שכל. ואופן ההמשכה ממנו הוא כדמיון הטל שממנו מתהוות גשם המים אח"כ, כך בחי' המשכיל הוא דק מאד נבדל בערך לגמרי מן גשם השכל, אלא שממנו נמצא הגשמת מהות השכל כו', והנה לאחר שנמצא מציאת הגשמת השכל הגם שהוא נחשב גשם לגבי דקות המקור הוא בחי' כח המשכיל מ"מ ה"ה כח רוחני עדיין לגבי בחי' הבנת השכל הנק' בינה, כי הנה בבחי' חכ' שהוא אור השכל הרי ידוע שהוא ברק המבריק עדיין והיינו שכולל כל פרטי ההשכלה בהעלם עדיין ונק' ג"כ כח היולי עדיין לגבי ההשגה דבינה שיש בו כל פרטי השכלה בהעלם שכל השכלה אפשר להסביר אותה בכמת מיני אופנים שונים ובריבוי ההסתעפות היינו כמו שבא השכל בהשגת והבנה באורך ורוחב בריבוי הסברי' ובריבוי אופנים שונים וריבוי העניני' המסתעפי' מהשכלה, וזה משיג נקודת ההשכלה באופן כזה וזה משיג אותה באופן אחר, וכ"ז הי' כלול תחלה בעצם נקודת ההשכלה שנמשך מהמשכיל שהוא הברק המבריק, אך בראשית התגלותה בבחי' ברק המבריק הי' כלול בה הכל בהעלם עדיין ואינה שכל גלוי עדיין והוא ע"ד חומר פשוט לקבל כל הצורות היינו שיכולים להטותה איך שירצה בריבוי אופנים שונים כו' כנ"ל, (וי"ל כמו מר משתעבא הכי אמר רב ומר כו' וי"ל דהיינו כנ"ל) אך לאחר שנמשך בהשגה והבנה ממש, וא"א להטותה לאו"א כמו שכבר הושג כו' וה"ז כמו במשל הנ"ל בהטיפה הנמשכת ממוח האב הנה אף שמתגשמת לטיפה זרעית בחוה"ש מ"מ קודם שנתפשטה במעי הנוק' אפשר להשתנות להיות ולד אחר וכמו עד ארבעים יום מועיל תפלה לשנות מזכר לנקבה, ואחר שנתפשטה במעי הנוק' אינו מועיל תפלה כלל כו', וכמו"כ יובן ג' בחי' אמ"ר, אור הוא בחי' רוחני עדיין, והוא מקור הגשמת המים (כל אורה האמור כו' מ"ע כו') והוא מושלל עדיין מגשם המים ממש, שהמים הוא דבר גשמי, אך מ"מ גם המים לכת רוחני נחשב לגבי בחי' רקיע שהוא בחי' אגלידו מיא, שהוא כמו עד"מ הקרח שנקרש ונגלד המים, ואנו רואי' דהמים ניידי עדיין, אבל הקרח ה"ה עומד ונצב בלי שום תנועה והטי' כלל כו', וה"ז כמו שנת"ל בהמשל דכח השכל ועצם מהות השכל וההשגה דבינה, וכמו"כ הטיפה הרוחניי' כמו שהוא במוח וכשמתגשמת בחוה"ש ועדיין הוא רוחני ואח"כ כשמתפשטת במעי הנוק' שנעשה מזה ציור הולד בפו"מ כנ"ל, ועד"ז יובן

ג' בחי' אלו ברוחניות בעולם, אור הוא בחי' ח"ס דא"א בכלל שממנו נמצא מציאות חכ' דאצי' שנק' מים. והנה בחי' ח"ס הוא בחי' אין שלמעלה מגדר השגה וכמ"ש והחכ' מאין תמצא להיות מציאות היש, והוא הנק' בחי' עדן וכמ"ש עדן עין לא ראתה אלקי' זולתך, שעכשיו א"א שיתגלה כ"א לע"ל יאיר ויתגלה בחי' זו. ואפי' משה רבן של כל הנביאים ביקש הראני נא את כבודך בחי' פנימיות החכ' (וי"ל דהיינו בחי' ח"ס כנ"ל) ולא פעל זאת בחייו כו', שא"א שיתגלה עכשיו כו'. והחכ' נק' בחי' מים. ואמנם גם החכ' נחשבת לבחי' אין לגבי בחי' בינה שהוא בחי' יש רקיע אגלידא מיא כו' וכידוע דחו"ב נק' יש ואין כו'.

ג) **והנה** כתי' ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא. שרקיע זה דבינה הוא על ראשי החיות דחיון עילאין, דהיינו מה שהאבות הן המרכבה. והרקיע הוא למעלה מהחיות והוא המבדיל בין בחי' מים דחכ' לבחי' מים *, הייגו החכ' שיש במדות כו' (ע' לקמן בענין המילוי ו"ד שהוא היו"ד דש' אד') והרקיע הזה הוא כעין הקרח הנורא. והענין דהנה ג' בחי' אמ"ד יש בכל המדרי' עד שלמעלה מעלה. וכמו שנת"ל ג' בחי' באצי' שהם בחי' ח"ס ובחי' חכ' דאצי' ובינה דאצי', כמו"כ יובן ג' בחי' אלו בח"ס עצמו, בחי' אור הוא בחי' כתר דא"א שהוא בחי' אין העצמי שמהוה בחי' מים הוא בחי' חכ' שבכתר מו"ס דא"א, שנק' מים בערך האור דכתר, ועדיין הוא בחי' אין לגבי בחי' הרקיע הוא בחי' בינה דח"ס דא"א, שהוא בחי' השגת שבמשכיל מקור השכל דאצי' כו'. וכמו"כ יש ג' בחי' אלו עוד למעלה יותר בע"י שהו"ע בחי' ג"ש הראשונו' חקב"ה יושב ועוסק בתורה, והם בחי' ג' ראשי ראשין כו'. והנו רקיע כעין הקרח הנורא, דהרקיע דבחו"ס נק' קרח הנורא דנורא הוא בחי' כתר בכלל, וכמו"כ יש רקיע באצי' ג"כ והייגו הרקיע דבינה שמבדיל בין חכ' לו"א כו'.

והנה ארז"ל עד שלא נבה"ע הי' מים במים פי' וענין ב' בחי' מים אלו הם בחי' ח"ע וח"ת. ויובן זה ממשל מה שאנו רואים שיש בחי' חכ' שבדבור, כמו דבור של לה"ק שבכדי שידע התינוק את לה"ק מלמדים אותו תחלה האותיות ואח"כ צירוף התיבות יחד, ופי' התיבות כאו"א בפני עצמן ובצירופן יחד, ונמצא כי יש בזה שכל והשכלה. והוא רק בבחי' הדבור של לה"ק, והמכוון מלימוד הדבור הוא שכשיגדל ויבין את הלשון דלה"ק היטב או כשילמוד דף גמרא או פרקי משנה יבין את החכ' המלובש בהאותיות ההם שבמשנה וגמ'. שבחי' חכ' זו שיבין אח"כ כשיגדל א"ז בחי' חכ' שבדבור לבד כ"א עצם החכ' רק שנתלבשה באותיות, ולא חכ' שבעצם לה"ק לבד כו'. ועד"ז יובן ההבדל שבין חכ' תתאה לח"ע, שח"ת היא חכ' שבדבור כנ"ל בענין חכ' לה"ק, אבל ח"ע היא כמשל אור ההשכלה שבמשנה וגמרא, שזהו חכ'

לבחי' מים : כ"ה בנוב"ק, ואוצ"ל : לבחי' מים דבינה.

אחרת לגמרי כו', והנה שרש בריאת העולמות הוא מבחי' ח"ת חכ' שבדבור, שעז"נ מה רבו מעשיך ה' כולם בחכ' עשית, בראשית בחוכמתא ברא אלקי', וגא' ל"ב פעמים אלקי' במע"ב נגד ל"ב נ"ת, והכל מבחי' ח"ת חכ' שבדבור כו', והוא בכדי שיוכל להיות ההתהוות העולמות כמו שהם עתה שנראים ליש ודבר נפרד, אבל אם הי' ההתהוות מבחי' ח"ע הי' בבחי' ביטול לגמרי (ע"ד ונחנו מ"ה כו').

ד) **וענין** עד שנבה"ע הי' מים במים. פי' שמ"ת היו כלולי' במ"ע שזהו כמו יו"ד שהמילוי שלו הוא ג"כ יו"ד היינו בחי' וא"ו דלי"ת שעולה מספרם יו"ד, והוא בחי' יו"ד דשם אדנ', שעצם אות היו"ד הוא בחי' יו"ד דש' הוי' והוא"ו ד' שהוא המילוי דעצם היו"ד היא בחי' יו"ד דש' אד', וענין מה שנחלק לוא"ו ד' הוא כי ד' הוא בחי' דבור מה שבדבר הוי' שמים נעשו, והוא"ו היינו בחי' ששת ימים עשה ה' שהוא בחי' וא"ו מדות שהם בחי' ההמשכה שנמשך בבחי' הדבור דבר הוי' המחי' ומהוה כו', וכשהי' מים במים היו' כלולי' בחי' ו"ד שהם יו"ד דש' אד' בעצם אות היו"ד דש' הוי' ע"ד בחי' העיבור שהולד מכוסה ונעלם בבטן האם כן בחי' המילוי דיו"ד שהם אותיות ו"ד הם בבחי' העלם בעצם אות יו"ד כו', והנה עכ"ז עיקר המכוון הוא המילוי דוקא, הגם כי אינו נראה והאות הוא יו"ד דש' הוי' עכ"ז העיקר הוא המילוי דו"ד דוקא שהוא יו"ד דש' אד', והוא כמשל מי שהולך בסחורה בעסק מו"מ שהעיקר הוא הריוח שירויח, ואלולי הריוח לא הי' נוסע כלל עד"מ לקנות ולמכור, ועכ"ז הנה זהו אינו נראה כלל, כ"א שרואים שנוסע וקונה ומוכר, ועיקר המכוון לא נראה כלל כ"א שהוא בהעלם, ועכ"ז הנה זהו עיקר המכוון, כן בענין מילוי ו"ד הוא יו"ד דש' אד' הוא עיקר המכוון ולא עצם אות יו"ד שהוא יו"ד דש' הוי', שהרי נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, ולמה נתאוה זה א"י לנו כ"א אנו יודעים שנתאוה, וכמארז"ל ע"פ שוקיו עמודי שש שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו, ולמה נשתוקק א"י לנו רק זה אנו יודעים שנשתוקק, וא"כ עיקר המכוון הוא יו"ד דש' אד' בחי' ח"ת חכ' שבדבור שממנו נתהוה העולמות הנבראי' ונפרדים ליש ודבר בפ"ע, והרי ע"ז נשלם הרצון דאנא אמלוך ושיהי' מציאות התהוות התחתונים, ואז ע"י עבודתם יפעלו להיות ביטול היש לאין (כמ"ש במ"א שאין המכוון שישאר בבחי' יש ח"ו כ"א שיהי' ביטול היש לאין, וזהו שארז"ל גדולים מעשה צדיקי' ממעשה שמו"א, שמו"א הם יש מאין, אבל מע"צ הוא ביטול היש לאין) עכ"ז א"א להיות ביטול היש לאין אלא שיהי' תחלה מציאות חיש שזהו דוקא ע"י יו"ד דש' אד', משא"כ מיו"ד דש' הוי' לא הי' כלל עולמות ע"ד שהם עתה כ"א היו בטלים כזיו השמש בשמש כו', ולהיות כן ז"ע ההבדלה שהבדיל אלקי' בין מים למים ע"י בחי' הרקיע שהוא בחי' פרסא המפסיק ומבדיל בין מים דח"ע למים דח"ת כו', וענין בחי' הרקיע הוא בחי' הפרסא יובן עד"מ מהשפעת הרב לתלמידו שכאשר השכל הוא גדול לפ"ע כלי המקבל אז מצמצם הרב את שכלו ומלבישו במשל בכדי שע"י המשל יבין התלמיד

את השכל כו'. והנה הגם כי ע"י המשל מבין התלמיד את הנמשל עכ"ז הנה המשל בעצם הוא לבוש מסתיר על עצם אור ההשכלה שהרי הוא מלבוש זר, כמ"ש במ"א מענין משלי שלמה שהמשיל חכ' התורה במ"ש ראה חיים עם אשה אשר אהבת, שהוא לבוש זר. וגם השגת השכל הגנוז במשל הוא הנמשל הנה התלמיד אינו משיג אלא רק אפס קצתו ולא כולו כמו שהוא אצל המשפיע כו'. כן יובן בענין בחי' ההבדלה שהוא רקיע המבדיל בין מים למים שזהו כמשל הפרסא. ונודע שכמו שיש פרסא המפסקת בין אצי' לבריאה כן יש בחי' פרסא באצי' עצמו בין בינה למדות, שו"ע מ"ש ועל ראשי החיות רקיע שע"ג החיות דחיון עילאין הם בחי' מדות עליונות יש בחי' רקיע המבדיל שז"ע רקיע כעין הקרח שמבטן מי יצא הקרח כו'. ועי"ז בעשה ההבדלה בין מים עליונים דת"ע למ"ת דת"ת. ואז מבחי' ח"ת נתהוו העולמות להיות נראה ליש ודבר כו'.

ח) **והנה** ע"י ההבדלה הנ"ל נעלו מ"ע בתכלית העילוי כו' כידוע, ומ"ת ירדו להיות מקור להתהוות העולמות הנבראי' דמשם יפרד כן'. ואחר שנתהוו העולמות בבחי' יש שנראה לדבר נפרד, הנה ע"י התומ"צ נעשה ביטול היש לאין עד שיתחברו ב' בחי' מים הנ"ל. וזהו מה שבמ"ת מתחיל באלף אנכי בגודע מציור תמונת אות אלף שהוא ב' יודי"ן והקו שבאמצע הוא בחי' וא"ו המחברם יחד, והיינו כי ב' יודי"ן דאלף רומזי' לבחי' ח"ע וח"ת שמתחברי' יחד ע"י הוא"ו שביניהם שהרי נעשים אות אחת יחד, והיינו כי ע"י תומ"צ עי"ז מתעלים מ"ת ומתחברים עם מ"ע יחד. וזהו שא' ר"ע כשתגיעו לאבני שיש טהור א"ת מים מים, פי' שיש הוא ש"י י"ש שעולה מספרו תר"ך ב"פ יש, והיינו תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן שהם תר"ך וזהו שיש, וכשתגיעו לאבני שיש טהור א"ת מים מים שהם ב' בחי' כ"א שמתחברים מ"ת למ"ע ע"י בחי' שיש הם תר"ך מצות כו'. וזהו פי' אחד. ועו"ל בפי' אל תאמרו מים מים, שאינם בחי' מים כ"א בחי' אור שלמעלה מבחי' מים, ובאים לבחי' זו ע"י בירור דנה"ב, שע"י שתנה"א ירדה לברר נה"ב והעלי' שאחר הירידה היא עלייתה לבחי' אור שלמעלה מבחי' מים, ולכן כשתגיעו לאבני שיש תר"ך מצות שלא ניתנו אלא לצרף בהם את הבריות היינו נה"ב כו', א"ת מים מים היינו ב' בחי' חכ' ת"ת וחיצוניות דת"ע כנ"ל, כ"א זהו בחי' אור פנימיות התכ' שלמעלה מבחי' מים, שע"י תומ"צ מגיעים לבחי' אור שלמעלה ממים. וכידוע מה שמבואר במ"א בענין חכמות בחוץ תרונה, חכמות תרין, שע"י שנתלבש ח"ע בת"ת וירדו למטה ונתלבשו בדברים גשמי' (זהו חכמות בחוץ) ע"ז תרונה שממשיכים גילוי אור הכתר שהוא בחי' אור שלמעלה ממים איך שידובר ג' בחי' אמ"ר כנ"ל. ואמנם ב' הפירושי' עולים בקנה א' כי גם לפי' הראשון שמתחברי' ב' בחי' מים ע"י תומ"צ ג"כ מאיר מבחי' אור וכנודע שבכ"מ שיש יחוד והיבור בחי' משפיע ומקבל ע"ז מאיר מאוא"ס בחי' הגבוה יותר, והיינו בחי' אור כו'. נמצא ע"י תומ"צ באים לבחי' אור. וי"ל דהנה בתורה יש ג"כ בחי' אור דכתי' כי נר מצוה ותורה אור, ואור דתורה הוא בחי' פנימיות התורה טעמי תורה שלא נתגלה עכשיו כ"א לע"ל יאיר ויתגלה

בחי' זו. וי"ל דהיינו בחי' אור הגנוז שיש בתורה שגנזו לצדיקי' לע"ל כו'. ועוי"ל דהנה ארז"ל כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו ובמ"א הגי' טל תו' מחייהו דטל נק' ג"כ אור וכמ"ש כי טל אורות טליך. ולפי"ז י"ל ענין בחי' אור דתורה הוא בחי' טל דתורה שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא ששרשו מבחי' רדל"א שהוא הראש הראשון מג' שרשין לראשין הנ"ל כו'.

ועפ"ז יתורץ מה שלכאו' נראה סותר ממאמר דרב קטינא שפי' רש"י חד חרוב שהעולם שמם מאין אדם למ"ש באדר"ן עוה"ב כו' ושכן משמע מהמשנה דסוף תמיד כו'. דמ"ש וחד חרוב שיהי' העולם שמם מאין אדם זהו העולם כמו שהוא עכשיו שנברא מבחי' ת"ת מים תחתונים שנעשה העולם ליש ודבר ונפרד כו' וזה יהי' בטל ושמם מאין אדם כמו שהוא עכשיו מוגבל ומלובש בנה"ב המנגדו כו'. שהרי אז יהי' תכלית השלימות מבירורי דתומ"צ כמצות רצונך ויהי' מאיר גילוי אלקות שצדיקי' יהיו יושבים ועטרותיהם בראשיהם (וי"ל כפי מה שנת' במ"א שז"ע נשמות חדשות שיהיו עטרות לנשמות דעכשיו) ונהנים מזיו ונועם ה'. וזהו שא' עוד אחר כך שאותן אלף שנה שעתיד הקב"ה לחדש בהן את עולמו צדיקי' מה הם עושים הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים ושטים ע"פ המים. היינו שיהי' עלייתם לבחי' אור מה שגם מרע"ה לא זכה לזה בחייו שהרי ביקש הראני נא את כבודך ולא פעל כ"א שיראה אחוריו ופני לא יראו כו'. ועלי' זו נמשל לנשר וכמו שגם קודם מ"ת נא' ואשא אתכם על כנפי נשרים כי נשר הוא בחי' רחמים בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה כו'. וי"ל שמחבר קצה התחתון אל קצה העליון. וכנפי נשרים הוא כמו במלאכים ובשתים יעופף שעפיפת הנשרים למעלה ראש הוא ע"י הכנפי', כן הצדיקי' יתעלו לע"ל ע"י בחי' כנפי נשרים לקבל מבחי' אור שלמעלה מן המים. וי"ל כנפי נשרים הם בחי' המצות, וזהו יעלו אבר כנשרים והם רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא, וע"י העפיפה כנ"ל שע"י תומ"צ מתעלים לבחי' אור שלמעלה ממים. וזהו ע"פ המים היינו גם על בחי' המ"ע דת"ע ג"כ, והיינו בחי' האור כו'. וזהו מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי עולמים, שיהי' שביתה ממלאכה כמו שפירש"י ז"ל, דכל ענין המלאכה דעכשיו הוא בירור שמבררי' העולם, אך לע"ל יהי' שמם מאין אדם ויהי' שביתה ממלאכה שלא יהיו העולמות ע"ד שהם בבחי' יש מוגבל כנ"ל שיהי' גילוי בחי' אור כו'. וזהו מנוחה שיהי' שטים ע"פ המים היינו בחי' האור כו'.

כי נר מצוה ותורה אור. וצ"ל למה * המצות לנר והתורה לאור. וילה"ק * ע' אמ"ר כו' עד א"ת מים מים כ"א בחי' אור חכמות בתוך כו' וזהו כי נ"מ ותו"א כו' אור שגנזו לצדיקי' לע"ל, וענין שהמצות נר י"ל נר הוא הכלי שמחזיק השמן והפתילה והאור, וי"ל דהיינו שהמצות הם הכלי' לגילוי בחי' אור דתורה וכמ"ש רחבה מצותך מאד שהם כלים לקבל בחי' מאד העליון בחי' אור שלמע' מאו' וה"י.

בס"ד, ש"ח פ' מקץ, ממא' וככה, רל"ז

ת"ר נ"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ ומצוה להניחה בשמאל כדי שיהי' מזוזה מימין וג"ח משמאל. וצ"ל למה ציוו חכמים להניחה מבחוץ ברה"ר דוקא שלא מצינו כן בשום מצוה שצריכי' לעשותה ברה"ר דוקא. וגם למה דוקא בשמאל, וקאמר הטעם כדי שיהי' מזוזה מימין וג"ח משמאל, ואם־ מזוזה בימין צריכי' להניח נ"ח מימין, וצ"ל כ"ז. ועוד צ"ל בשרש ענין חנוכה אמרז"ל שם בגמ' * בכ"ה יומא דחנוכה תמניא אינון כשנכנסו כו' טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברו מל' בית חשמונאי ונצחום מצאו פך שמן חתום בחותמו של כה"ג ולא הי' בו אלא להדליק יום א' ונעשה נס והדליקו בו שמונה ימים ולשנה האחרת כו'. ולכאו' צ"ל מפני מה קבעו את הי"ט שמונה ימים והלא הנס הי' רק על ז' ימים שהרי על יום א' הי' שמן בהפך כו', כן הקשה בב"י. והנה להבין כל הנ"ל צ"ל תחלה מ"ש כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי, מהו כפל ב"פ הוי', והל"ל נרי הוי' ויגי' חשכי, ולמה צריך לכפול עוד הפעם והוי' כו'. והענין הוא דהנה כתי' ויקרא הוי' הוי' שיש ב' שמות הא' שם שבסדר השתל', והב' ש' הוי' שלמעלה מסדר השתל'.

ולהבין ענין ב' שמות הוי' אלו צלה"ק תחילה, הנה ידוע דבכללות סדר השתל' מריש כ"ד עד סכ"ד א"א להיות כל בחי' סדר השתל' בכלל ובפרט אם לא ע"י ג' בחי' והם יש ואין ויש. יש הראשון הוא מצד המשפיע שהוא בחי' יש אמיתי בחי' אוא"ס עצומ"ה שממנו נתהוה כל הנבראים וכמ"ש שאין לך מציאות אמיתי זולתו ומאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים, וזהו כנ"ל שמבחי' יש אמיתי נבראו כל הנבראים ונאצלו הנאצלים כו'. והיש הב' הוא היש הנברא והם כל הנבראים שנבראו שהם הווים ונפסדים, וגם בעת

למה המצות : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : למה תלה המצות.

וילה"ק . . בחוץ כו' : לעיל ע' קצו שו"ה צדיקי', עד עמוד רא שו"ה בחי' זו.

ואם מזוזה: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ואם אין מזוזה.

אמרז"ל . . יומא : כנראה הכוונה לגמרא שבת (כא, ב) : בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה כו'.

היותם במציאותם ה"ה רק נדמה ליש ודבר, אבל אינם מציאות יש כלל רק בחי' העלם והסתר שמעלים על אור אלקי, או אף אם גא' שהם מציאות ממש דאל"כ מה"ע ברה"ע כו' הרי גם בעת מציאותם אינם מציאות אמיתי שהרי אמרז"ל (סנהדרין דצ"ו ע"א) שית אלפי שני דהוה עלמא וחד חרוב הרי עתיד העולם ליחרב והיינו שלא יהי' מציאות יש נגבל כמו שהוא עכשיו, ומאחר שעתיד ליחרב ולהבטל, הרי גם עכשיו בעת מציאותם אינם מציאות אמיתי שאינו נק' אמת מאחר שיבטל כו', וכמו בהרות המכוסי' א' לשבוע פסולים גם עכשיו מפני שעתידי' להפסק מימיהם, וכמו"כ יובן בכל הנבראים שאינם מציאות אמיתי כו' כנ"ל ועמ"ש מזה באריכות בד"ה מי כמוכה * (ועמ"ש מזה בד"ה א"ר ברכי', מ"ג, וע' בד"ה להבין מצות אכילת מצה, מ"ג). וכדי לחבר ב' בחי' יש הנ"ל, צ"ל ממוצע ביניהם לחברם והוא בחי' האין שהוא המחבר בחי' היש האמיתי שמצד המשפיע ויש הנברא שהוא מצד המקבל, ובלעדי האין הנ"ל א"א שיתחבר ב' בחי' היש הנ"ל מצד ריחוק הערך שבניהם כנ"ל.

והנה בחי' האין שהוא הממוצע בין ב' בחי' יש הנ"ל נחלק ג"כ לב' מדרי' אין הא' מצד המשפיע והב' מצד המקבל. דהנה בחי' האין הזה אין פירושו שוה מצד המקבל ומצד המשפיע. דהנה מלמעלמ"ט לגבי יש האמיתי פי' אין הוא שאינו תופס מקום כלל, והיינו כי בכדי שיוכל להיות התהוות הנבראים או אצילות הנאצלים מאתו ית' הבבע"ג ובע"ת כלל וכלל, ואיך יתהוו ממנו הנבראים שהם בע"ג ממש מן הארץ לרקיע כו' שהוא גבול ממש, ואפי' בעולם האצי' הגם כי לא יתכן שם לומר שהם מציאות נגבל כמו עולמות בי"ע שהרי אצי' הוא אלקות, ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד, וכמ"ש בעה"ק הוא אינון ואינון הוא, עכ"ז נוכל לתאר גם שם דכמו עולמות בי"ע הם מציאות יש ודבר בפ"ע, עד"ז בעולם האצי' הגם שהוא אלקות מ"מ הרי הספי' דאצי' הם מספר עשר דוקא, וכמ"ש בס"י עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, שזהו מציאות מוגבל עד פה תבוא מספרם דוקא, ואיך יוכל להיות התהוות העולמות מא"ס בחי' יש אמיתי הבלתי בע"ג. אלא שבבדי להאצילי ע"ס ולברוא עולמות חי' תחילה צמצום ומקו"ם, היינו שכביכול סילק אורו הגדול על הצד שנסתלק האור לגמרי עד שנמשך אח"כ רק הארה בעלמא שאינו תופס מקום כלל, ווהו אני הוי' לא שניתי, דלכאו' יפלא איך לא שניתי הרי נאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים כו', ואיך גא' שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה והאצי' לאחר הבריאה והאצי', אלא שהוא כנ"ל שכל התהוות הנבראים והנאצלים הוא רק מהארה בעלמא שאינו נוגע לעצמותו כלל, ולכן לא שניתי כלל ואתה הוא קודם שנברא כו', וא"כ פי' אין שהוא אין ואפס ואינו תופס מקום כלל לגבי בחי' יש אמיתי המשפיע, ועש"ז הונח לו שם אין ע"ש העדר תפיסתו כנ"ל. אמנם בחי' האין לגבי הנבראים שהם המקבלים אינו שייך לומר פי' אין אין ואפס דאיך שייך לומר על מקור החיות שמחי' העולמות והנבראים שהוא אין ואפס וא"כ מאין נמשך בהם החיות בגילוי, אלא פי' אין שאינו מושג.

---

* בד"ה מי כמוכה: תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' קמג ואילך).

ויובן זה עד"מ הנפש המחי' את הגוף הנה אין אנו יודעים ומשיגים מהות הנפש מהו, שלא ראה אדם מהות נפשו וגם אינו משיג מהות נפשו מהו. ואין לך דבר קרוב יותר מהארת הנפש המחי' את הגוף לגבי הגוף, ומ"מ השכל וההשגה שמלובש במוח החכ' והבינה אינם משיגים כלל מהות הנפש מהו. וכשנעמיק דעת בזה יובן דהנה ענין השגת האדם שמשיג איזה דבר ה"ה מבחי' כח הרוחני שמלובש בגשם המוח, דאל"כ היתכן שגשם המוח משיג, ה"ה דבר הוה ונפסד ואנו רואין בצאת הנפש מהגוף אינו משיג שום השגה, וא"כ מה שהשיג בעודם חי זהו מהכח הרוחני מהנפש שנתלבש במוח הגשמי ממנו בא ההשכלה וההשגה. ומאחר שבעת התלבשותם בגוף האדם אין האדם משיג מהות הנפש המחי' אותו, א"כ צ"ל שגם כחות הנפש אינם משיגים מהות הנפש כלל וכלל. ומ"מ ה"ה בלי שום ספק וס"ס שיש נפש המחי' אותו שה"ה חי מוכרת להיות שיש דבר המחי' אותו אלא שאינו מושג מהו, והוא רק ע"ד ידיעת המציאות ולא השגת המהות. וא"כ מובן שפי' אין לגבי המקבל פי' שאינו מושג. שאינו שייך לומר שפי' אין ואפס, דהאיך נא' על מקור החיות שמחי' את הגוף שהוא אין ואפס, ומאין נמשך כח השכל להשכיל או כח ההשגה להבין כו' אם לא שיש איזה דבר כללי שממנו נמשכים כחות פרטים האלו. והגם שמשיגים זה רק בידיעות המציאות, מ"מ ה"ז ברור אצלינו בלי שום ספק וס"ס. רק מפני שאינו יודעים מה הוא, לכן אנו קוראי' אותה אין פי שאינו מושג כו'.

והנמשל מכל הנ"ל יובן בכלליות הנאצלים והנבראים והנוצרי' והנעשי' שהאין המהוה אותם הוא בחי' אין שאינו מושג, וא"א לומר עליו אין ואפס שהוא העיקר המחי' אותם כ"א שאינו מושג בהנבראים, וכל נברא שאנו רואין שהוא נברא מאין ליש פי' מאין מה שאינו מושג כלל. ובאמת ל' נברא לא יתכן אם הי' מושג האין המהוה אותו, שאם האין המהוה מושג להדבר המתהווה זהו נק' עו"ע, וכידוע שפי' השתל' הוא כמשל השלשלת שטבעה אחת אחוז וקשור בחבריתה שטבעת העליון מתלבש ממש בהטבעת התחתון, כמו"כ ענין עו"ע הוא שהעלול שלמטה מלביש ו"ת של העילה הקדומה לו, ולכן הוא נק' עילה שהוז"ת שלו נמשכי' להעלול בפנימיותו, והעלול משיג את עילתו. ועד"ז הוא מרכ"ד עד סכ"ד שהוא בדרך השתל' עו"ע. ואם הי' התהוות הנבראי' ג"כ בדרך עו"ע לא הי' מציאות נברא כלל שיהי' מציאות יש ודבר נפרד, כ"א הי' הכל רוחניות, כ"א התהוות הנבראים הוא בדרך בריאה יש *, וכמ"ש חכמי המחקר ג"כ שהתהוות הגשמיות מהרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה, היינו שאין המתהווה משיג את המהוה מאין נברא, שהמהוה מסתתר מהדבר המתהווה כו', וזהו בריאה יש מאין פי' מאין שאינו מושג כו'.

בריאה יש: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בריאת יש מאין.

ונמצא כי בבחי' אין הממוצע בין ב' בחי' יש הנ"ל יש ב' בחי' אין, הא' הוא בחי' אין שלגבי היש האמיתי המשפיע, שפי' אין שהוא אין ואפס לגבי היש האמיתי, ונק' אין ע"ש היותו רק הארה לבד לגבי המשפיע שהוא בחי' יש האמיתי ולא יתכן כלל לקרותו בשם מציאות נמצא כ"א אין, הב' הוא בחי' האין שהוא המקור ליש הנברא פי' אין שאינו מושג שזהו ג"כ בכלל אין, כי בשם שא"א לכנות את בחי' האין דיש האמיתי בשם מציאות שה"ה רק הארה ואינו תופס מקום ונק' אין כמו"כ הדבר אשר בלתי מושג א"א לכנותו אלא בשם אין שאין אנו יודעים איזה שם להניח עליו מאחר שאינו מושג. אלא שבזה יש הפרש בין ב' בחי' אין הנ"ל שאין שלגבי המשפיע נק' אין ע"ש עצמו שהוא בעצם אין ואפס לגבי היש האמיתי, אמנם בחי' האין הב' המקור ליש הנברא שנק' ג"כ אין מפני שאינו מושג, אינו על שם עצמו כמו האין הנ"ל כ"א מפני שאין אנו יודעים איזה שם להניח עליו לכן אנו קוראין אותו אין, כי ע"ש עצמותו אין אנו יודעים איך לכנותו כו'. נמצא שהאין הא' נק' אין ע"ש עצמו והב' נק' אין רק ע"ש העלמו שנעלם מאתנו ולכן נק' אין כו'. ובאמת י"ל דב' בחי' אין הנ"ל הם ב' הפכי' ומ"מ, דאין הא' הוא בבחי' ביטול דכולא קמי' כלא חשיב כו', והאין הב' ה"ה נמשך להיות בבחי' יש ונק' רק אין לגבי המקבלי' כו' כנ"ל, ע' בתו"מ פ' בראשית ד"ה וייצר. נמצא שיש ב' בחי' יש יש האמיתי ויש הנברא, והממוצע ביניהם הוא ב' בחי' אין כנ"ל. וזהו כי אל דעות הוי' שיש ב' דעות, ד"ע וד"ת, ד"ע הוא איך שכולא קמי' כלא חשיב ולמעלה הוא בחי' א"ס עצומ"ה הוא עיקר היש האמיתי, וכל גילוי אור שנמשך ממנו הוא אין דכלא חשיב. וד"ת הוא שלמטה הוא היש, היינו היש הנברא ולמעלה היינו המקור המהווה נק' אין מפני שאינו מושג כו'.

והנה מכל הנ"ל יובן ענין ב' שמות, דש' הוי' הא' הוא בחי' שם הוי' שבסדר ההשתל' כי פי' הוי' הוא ל' מהווה שהוא הוא המהווה כל ההתהוות הנבראים והנוצרי' והנעשים כמ"ש יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו, וקאי על תחלת המזמור שחשיב שם ד' עולמות אבי"ע כמ"ש בסידור האריז"ל. רק שההתהוות שנמשך מש' הוי' אינו ע"ד כח הפועל בנפעל, כ"א שמהווה בדרך מאיליו וממילא, וזהו ונבראו, וכמאמר אתה הוא עד שלא נברא כו'. וההתהוות הוא בדרך בריאה יש מאין, שמהווה מסתתר מהדבר המתהווה, וזהו האין הב' שמהווה היש דבי"ע, והמספר דאצי' ע"ס דזקא כו' כנ"ל. ואם היות שבאמת העיקר הוא האין המהווה, ואיך נק' אין, אך הנה נת"ל שנק' אין לא ע"ש העדרו שהוא אין ואפס, אלא ע"ש העדר השגתו שאינו מושג לנו ולא על העדר תפיסתו, ולכן הגם שהוא דבר גדול לגבי הנבראי' שהם מוגבלים, וש' הוי' הוא ש' העצם, מ"מ נק' אין ע"ש העדר השגתינו בו שאנחנו שוכני בתי חומר אין אנו משיגים אותו כו' כנ"ל באריכות. ואמנם ש' הוי' הב' שלמעלה מסדר השתל' ה"ה ג"כ אין, רק שהוא בחי' אין שהוא הארת יש האמיתי שלגבי היש האמיתי כאין נחשב כו', כי גם שם* הוא רק שם לבד וכמ"ש אני הוי' הוא שמי,

---

גם שם : כ"ה בנוכי"ק, ואוצ"ל : גם שם הוי'.

וכנודע מ"ש במ"א דאור ושם ומל' הכל א' שהוא רק הארה כו'. אך הנה בזאת יתרון בחי' שם הוי' דלעילא שעליו אמרו בפרד"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, פי' שמו הוא ההארה ממנו, וכמו שם האדם שהוא רק הארה ממנו ולא עצמותו, כמו"כ למעלה ענין שמו היינו הארתו, וקודם שנבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שהשם הי' כלול בעצמותו ית', וכמו זיו השמש כמו שהוא בגוף כדור השמש שאינו עולה בשם בפ"ע, כמו"כ השם הוא כלול בעצמותו. וזהו שם הוי' דלעילא שהוא בחי' אין הא' הארה מבחי' יש האמיתי ומיוחד בבחי' א"ס עצמותו בחי' יש האמיתי כו'.

והנה על ש' הוי' זה נא' והוי' יגי' חשכי, שבכדי להאיר את החושך צריכי' אור רב, וכמו שצריכים להאיר בבית קטן די בנר, ואמנם כדי שיאיר למרחוק צריכים אבוקה דוקא. או עד"מ בבית שהאויר שם זך די בהארת אור הנר שהנר דולק שם בטוב, שאם היות שהאור הוא קטן מ"מ מפני זכות האויר שבבית דולקת הנר בטוב ומאיר, אך הנה במרתף ששם האויר גס ועב מאד שמפני גסותו ועביו של האויר א"י אור הנר לדלוק שם שאינו * בפתילה וצריכי' אבוקה דוקא. ועד"ז יובן בכדי להגי' החשך היינו הגוף והנה"ב שמעלימים ומסתירים על אור הוי' וקדושתו, צריכים אור רב מבחי' היותר גבוה, והיינו מבחי' ש' הוי' דלעילא שהוא בחי' הארה מיש האמיתי כנ"ל, וזהו מ"ש כי אתה נרי הוי' והוי' יגי' חשכי ב"פ הוי', שהוי' הא' בחי' ש' הוי' שבסדר השתל' ותאיר נרי הוא בחי' נר הוי' נשמת אדם, והוי' היינו מבחי' שם הוי' הב' שהוא הארה מבחי' יש האמיתי משם נמשך גם להגי' גם החשך דגוף וגה"ב שגם הגוף והנה"ב יתבררו ויתעלו למעלה כו'.

והנה עיקר בחי' זו יאיר ויתגלה לע"ל, שיתברר ויזדכך העולם שלא יהי' מציאות העולם כמו שהוא עכשיו נראה ליש ודבר נפרד כו' ויאיר ויתגלה בחי' ש' הוי' דלעילא. אך מ"מ גם עכשיו בעוה"ז מאיר ג"כ בחי' זו והיינו בחנוכה בנרות דחנוכה, וביאור הענין הוא דהנה אמרז"ל כינור של בהמ"ק הי' של ז' נימין ושל ימוהמ"ש יהי' של שמונה נימין, ולכאו' צ"ל מהו הנימא שיתוסף אז ומהו הנ"מ בהנימא שיתוסף, אך הענין הוא דכינור הוא כ"ו גר, כ"ו הוא מספר ש' הוי' ונר הם רמ"ח ותרין דרועין, ושל בהמ"ק הי' של ז' נימין היינו ז"פ הוי' שזהו בגימ' יעקב, וענין בחי' יעקב הוא מ"ש ויעקב הלך לדרכו שהוא ההילוך בתומ"צ, וכמ"ש ושמרו דרך הוי' שהוא הדרך ומביא שיומשך שם הוי', שכללות המצות הם המשכה בחי' או"י, ואמנם לע"ל יהי' של שמונת נימין שבכדי להאיר גם התושך שבחי' ר"ת טורא דפרודא יוכל להאיר, זהו ע"י הכנור של שמונה נימין ח"פ הוי' בגימ' יצחק שבתוסף עוד ש' הוי' והיינו ש' הוי' דלעילא ואז יגי' גם החשך דר"ת טורי דפרודא ג"כ. והנה בג"ח ג"כ ח' נרות שהוא בחי' ח"פ הוי' בחי' ש' הוי'

שאינו בפתילה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : שאינו די בפתילה.

דלעילא שנמשך מבחי' יש האמיתי. וי"ל דענין נ"ח שמונה נרות הוא כמו במילה לשמונה ימים, וארז"ל עד שיעבור עליו שבת אחת. והענין דהנה שבת הוא אתעדל"ע, והיינו דשבת הוא בחי' חכ' מוחין דאבא, אך מילה הוא בחי' שלמעלה מאתדל"ת, וזהו בשמיני. דהנה ידוע מ"ש וימלוך וימת שו' מלכין קדמין דהתו נפלו בשבה"כ עד מלך שמיני הדר שהוא שרש עולם התיקון שאין לבחי' זו לעומת זה, וע"י מילה ממשיכי' בחי' מלך שמיני הדר וי"ל שהוא בחי' יסוד דא"ק, וזה עד שיעבור עליו שבת א', דשבת הוא שנמשך ע"י עבודת הבירורים דשית ימי דחול, שהו"ע הבירורי' דזמ"ל דתהו. אך ע"י מילה נמשך מבחי' מלך השמיני כו'. וזהו דנרות דחנוכה הם ג"כ שמונה שהוא בחי' המשכה בחי' מלך שמיני כו'. ולפי משנת"ל דענין נ"ח הוא גילוי אין דיש אמיתי כו' הוא למעלה מכפי מה שנת' כאן שהוא בחי' ראשית גילוי הקו כו', ולכן נ"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ להורות שבכח הנרות דחנוכה להאיר גם הרה"ר טורי דפרודא ג"כ להיותם מעין ודוגמא דלע"ל שמונה נרות ח"פ הוי' כו'. ולכן צריכי' להניחה דוקא בחוץ מה שלא מצינו כן בכל המצו', שכל המצו' הם המשכה בחי' ש' הוי' דלתתא, וזהו כי אתה נרי הוי', פי' אתה הוא כח הגילוי, נרי הוי' (שמאיר בחי' נרי) בחי' נר הוי' נשמת אדם, וכמארז"ל נרי בידך וגרך בידי, אם שמרתם ד"ת הריני משמר אתכם, שזהו ע"י תורה. וזהו מזוזה מימין בחי' תורה שניתנה בימין מימינו אשדת למו, ונק' תורת חסד. וזהו מזוזה הוא ע"ד שאמרז"ל יבא זה כו' לעם זו כו'. ובד"כ ע"י תומ"צ נמשך בחי' האין המהווה היש בחי' ש' הוי' דלתתא, והיינו בחי' אין דחב' שמהווה היש דבינה. אך והוי' יגי' חשכי' שבכדי להאיר החשך דרה"ר הוא ע"י ח' נרות ח"פ הוי' מעין הגילוי דלע"ל ונמשך מבחי' אל מסתתר דעכשיו שגם החשך יאיר כו', ולכן בחוץ דוקא, ובשמאל דוקא, שמאיר גם החשך שמקו השמאל, ואף דמזוזה ג"כ על פתח הבית אך המזוזה שיך לפנים דוקא ולא לחוץ לרה"ר (וי"ל כמ"ש ברמ"א סי' רפ"ט סעי' ו' שיהי' מוטה לפנים) משא"כ נ"ח העיקר שיאיר ברה"ר, ומה שצריכי' להניחה על פתח ביתו מבחוץ י"ל שזהו להורות על ההמשכה שממשיכי' ע"י נ"ח המקיף דבית, וכידוע שיש ג' בחי' מזון לבוש בית ובית הוא בחי' מקיף הרחוק, ועוי"ל התפרש בין מזוזה לנ"ח, הגם שמזוזה הוא ג"כ מגרש החיצוני' מהבית, וי"ל דהנה מזוזה מימין והו"ע וימינו תחבקני שהוא בחי' מקיף, אך נ"ח משמאל היינו שהמקיף יומשך באו"פ (ועמ"ש מזה בד"ה מאי מברך כו' השיך לד"ה גן נעול בס' ת"ר) וי"ל לכן בכח נ"ח לפעול גם שיתברר ויזדכך העולם ולא יהי' מציאות הקליפות והסט"א כלל וכלל, וכמו לע"ל ואת רוח הטומאה אעביר כו' שלא יהי' העולם מציאות נגבל כמו שהוא עכשיו ויהי' גילוי אלקות ונגלה כבוד הוי' כו'. וזהו שמצאו הפך של שמן חתום בחותמו של כה"ג, דכת"ג הוא בחי' א"א בחי' אין של תיש האמיתי, ולכן כשמצאו הפך הנ"ל הדליקו בו שמונה ימים שהם שמונה נרות ח"פ הוי', וזהו שרש ענין הנס דחנוכה שמבואר

בד"ה מאי מברך . . תי': נדפס באוה"ת שה"ש (כרך ב') ע' תסג ואילך.

בגמ' שכשנכנסו יוגים טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברו מל' כו' מצאו פך של שמן חתום כו' והדליקו בו שמונה ימים כו'. והענין דהנה שמן הוא בחי' חכ', וידוע דאת זלעו"ז עשה אלקי' וכמו שיש חכ' דקדושה כמו"כ יש חכ' דקליפה כי יש ציור אדם בקליפה ונק' אדם בליעל, ויש בו ע"ס אורות בכלים ג"כ כמו אדם בקדושה. והנה בנבוכדנצר כתי' אנת רישא דדהבא שהי' כתר דקליפה, ובימי חשמונאי' הי' מל' יון חכ' דקליפה. ולכן כשגברו מל' יון טמאו כל השמנים שהי' בהיכל שטימאו את החכ' דקדושה, וחיינו ענין חכ' חיצוניות שמטמא חכ' דקדושה. וכמ"ש בסש"ב דלימוד חכמות חיצוניות גרוע יותר ממדות רעות שמטמא חב"ד שבנפש, כו', וענין שטמאו כל השמנים שבהיכל דוקא והענין לפי שהחכ' נק' אין כנ"ל והבינה נק' יש, ובחי' חכ' מאיר בבינה, וזהו"ע נקודה בהיכלא שהוא בחי' נקודת יסוד אבא בהיכלא בינה שהוא בחי' יש אורך ורוחב שידוע שהבינה הוא השגה והבנה בהתפשטות כו'. וזהו שטימאו כל השמנים שבהיכל היינו בחי' חכ' שמלובש בבינה (וי"ל דבעצם החכ' כתי' ימותו ולא בחכ' כו') שהוא היכל דחכ', ותיבת היכל היינו ה"א כל, והם בחי' ה"ח דאבא שממנו מתפשטים נש"ב שהם מספר כל. אך הנס הי' שמצאו פך של שמן חתום בחותמו של כה"ג, הותם בכ"מ הוא בחי' יסוד בכ"מ שהוא, והנה כה"ג הוא בחי' א"א שנק' כהנא רבא וי"ג ת"ד נק' ת"ד דכהנא רבא, וכמ"ש בשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן כו'. והענין דהנה כתר בכלל הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים ולכן נק' בחי' זו כהנא רבא כמו שהכהן הוא הממוצע שע"י נמשך המשכות אוא"ס וכמו"כ ההעלאה, כמו"כ בחי' כתר הוא הממוצע. והנה זקן אהרן שהוא י"ג ת"ד דכהנא רבא שרשם ומקורם הוא מבחי' חכ' סתימאה שלמעלה מיגת"ד, והשמן הטוב שיורד על הזקן כו' כתי' בו תחילה על הראש, ראש הוא בחי' גולגלתא דא"א, והשמן הטוב הוא על הראש שהוא בחי' עת"י שלמעלה מגולגלתא רק שגמשך ומאיר בגולגלתא כו', ולכן בהפך של שמן זה נעשה נס והדליקו בו שמונה ימים שהוא ח"פ הוי' גילוי דלע"ל, דבחי' כתר בכלל הוא בחי' האין שהוא הארה מבחי' יש האמיתי. וזהו אעפ"י שטמאו כל השמנים בחי' שמן דחכ' דקדושה שהוא בחי' חכמת התורה, מ"מ ע"י המס"ג שלהם שגברו ונצחום המשיכו בחי' הפך שמן שהי' חתום בתותמו של כה"ג היינו גילוי בחי' האין דכתר שאין לבחי' זו לעו"ז כלל, ואדרבא הוא מגרש החיצונים שזהו הגילוי דלע"ל כו' כנ"ל. ולכן קבעו לדורות ג"כ ח' ימים להורות על גילוי בחי' ש' הוי' דלעילא. ולכן יכולי' להניחו מבחוץ ובשמאל שגם החשך דרה"ר כיום יאיר כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: בי' כ"א קסז*.

*) הכוונה לד"ה מי כה' אלקינו תקס"ז שנדפס בתו"א לט, א. ושם מבואר ששמן הוא בחי' חכ'.

מקץ מ"ג ט'

אנכי אערבנו כו' כל הימים. ופירש"י לעוה"ב, והוא כחכמים (ברכות פ"א מ"ה) דדרשי ימי חייך עוה"ז כל ימי חייך עוה"ב. תי' כל מורה על עוה"ב דהגילוי דלע"ל הוא בחי' כל וכמארז"ל על האבות שהטעימן מעין עוה"ב דכתי' בהו בכל מכל כל. ע' מענין כל בד"ה סור נתן כו' (מ"ב) ובלק"ת בכ"ד. ואפ"ל דעוה"ב אין הכוונה על עולם התחי', אלא על ימות המשיח, וזהו מרוב כל שעבודה דעכשיו הוא מרוב כל, בחי' כל שהוא חיי עוה"ב דעתיד הקב"ה כו' ש"י עולמות, מחצה מתר"ך ע"א בחי' כתר, ותרי"ג מצות דאו' וז"מ דרבנן תר"ך, והגם דושם נעשה לפניך כמצות רצונך, היינו שגם* לא חטא אדה"ר הי' ג"כ מצות*

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך כו', הנה איתא בזהר שענין ויגש אליו יהודה הוא ענין סמיכת גאולה לתפלה. ולהבין זה י"ל מה שעתה נש"י נק' ע"ש יוסף וכמ"ש נוהג כצאן יוסף, ולע"ל יהי' נק' ע"ש יהודה וכמ"ש בהפטורה דפ' זו ודוד עבדי נשיא עליהם (ביחזקאל סל"ז) לעולם. והנה להבין זה י"ל משארז"ל בברכות ד"ז סע"ב כל הקובע מקום לתפלתו (נ"א לתורתו) אריביו נופלים תחתיו שנא' ושמתי מקום לעמו ישראל וגטעתיו וגו' (בש"ב סי' ז') ורב אלפס גורס לתורתו. ושניהם אמת. דהנה מקום הוא בהמ"ק וכמ"ש ושמתי מקום לעמי ישראל, והנה תפלות כנגד תמידין תקנו, ולכך צריך להיות התפלה בקביעות מקום דוקא. וגם לפי גירסת רב אלפס לתורתו גם כן אמת, דהנה ארז"ל משחרב בית המקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה כו', ומאחר שלאחר החורבן ד"א ש"ה הם במקום בהמ"ק לכן צ"ל קביעת מקום לתורתו כו'. ולהבין כ"ז י"ל מקודם מ"ש בדבר ה' שמים נעשו וכתי' כל אשר חפץ ה' עשה, שמשמע שבחפץ ורצון ה' נעשה הכל ולא במאמר לבד. והענין הוא כי הנה ידוע שלכל דבר ודבר יש חומר וצורה [וי"ל בעולמות עליונים יותר הם אור וכלי] שהחומר הוא ענין הדבר הוא בכללות דהייני להיות שמים או ארץ או שמש וירח. [וי"ל ענין החומר של הנבראי' הוא כמ"ש במדרש על השמים נטל אש ומים ופתרן* זה בזה ומהם נעשה השמים, וזהו החומר של השמים פי' עצם השמים שהוא מאש וממים וכן יובן בכל נברא כו']

שגם לא: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שגם אם לא.
*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.
ופתרן: כ"ה בגוכי"ק, ובחגיגה יב, א: וטרפן.

והצורה היא כל ציור וכל תמונה במראה ושטח שיש לכל דבר בדמותו בצלמו על איזה אופן נעשה כמו השמים והארץ הם כדורים ומן הארץ לרקיע כו', נמצא צ"ל ציור השטח ע"ד ריחוק כזה, והשמש והירח הם גלגלים מאירים כו', וכן עד"ז בכל נברא ודצה"מ אופן ציורו שיהי' כך בארכו ורחבו או בעל קרנות או משולש ז"ע הציור. והנה החזמר נברא בדבר ה' ובע"מ שבמאמר יהי אור נתהוה בחי' האור מאין ליש וכן במאמר יהי רקיע נתהוה הרקיע מאין ליש [ע' בתו"א ד"ה מזוזה מימין, ובהביאור הג' לד"ה יביאו לבוש מל' ובלק"ת בהביאור לד"ה לבבתני דרוש חב', ועמ"ש בד"ה להבין ע' מצות המצה *, מ"ג ובד"ה מה רבו מעשיך ה' מ"ד, שהמאמר א' הוא הכלל, ונפרטו בע"מ להיות מציאות היש, ונפרטו בכח הא"ס, וי"ל שכמו"כ הכוונה כאן וד"ל]. אבל אופן צורת הרקיע עד"מ או ציור שארי פרטי הנבראי' דדצח"ם בדמותם וצלמם הוא נעשה בחפץ ה' שלא בא לכלל גילוי בדבור או מאמר, והנה מה שנברא החומר במאמר ודבור ולא נברא הכל בחפץ ה' ורצונו בלבד הוא מפני (שאם הי' מתגלים העולמות כמו שהם כלולים ועומדים בבחי' חפץ ה') או לא הי' יכול לחיות התהוות היש הגשמי רק שהי' העולם רוחני והי' בבחי' ביטול במציאות ממש, וכמו שאנו רואים בכל בחי' השתלשלות עו"ע שהעלול בטל לעילה כמו למשל מדות משכל שהמדות נולדים מן השכל, וכמו שאנו רואים שאם מתבונן בשכלו שהדבר ההיא טוב לפניו אזי נולד לו אהבה לזה ובזה יובן מ"ש ואהבת את הוי' אלקיך דלכאו' אינו מובן איך יתכן הציווי על אהבה שהיא מדה שבלב. אך הענין הוא דהציווי הוא על התבוננו' וכמ"ש תחלה שמע ישראל כו' מל' הסכת ושמע שהו"ע ההתבוננו' שיתבונן באלקות וע"ז ממילא יבוא לבחי' האהבה, לפי שהמדות מקבלים מן השכל דרך השתלשלו' עו"ע בבחי' קירוב. וכן בגשמי' כמו במו"מ המדות נולדים מן השכל, ולפי שהמדות נולדים מן השכל לכן הם בטלים להשכל כו', כי העלול בטל להעילה. וכמו"כ אם הי' נברא הכל בחפץ ורצון הוי' הי' העולם בטל במציאות ממש כמו עלמא דאתכסי' שהם בתכלית הביטול, וא"כ לא הי' עבודה כלל, רק עיקר גילוי מציאות התהוות היש ע"י דבר הוי', וכמו שאנו רואי' שאותיות הדבור נראים כאלו הם נפרדים, הגם כי למעלה אינו שייך לומר נפרד כו' כי אין לך דבר שתוץ ממנו, אך מ"מ דיברה תורה כלשון בנ"א כו' וע"כ לפי שנתהוו מבחי' דבר הוי' לכן הם נראים ליש ודבר.

ב) והנה בחי' דבר ה' הוא בחי' מל' כי מל' מל' כ"ע אין מלך בלא עם, שבחי' מל' הוא בחי' ההתנשאו' והסתלקות שלא יאיר ויתגלה אלא בבחי' שם בלבד, ולכן בש' הוי' כתי' יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו כמו עד"מ מלך בו"ד שמלכותו הוא שמו בלבד אשר נקרא על מדינתו, אבל לא בבחי' התלבשות כח הפועל בנפעל, וזהו ונבראו שהוא ממילא כו'. וזהו ג"כ מ"ש אתה הוא עד שלא נבת"ע אתה הוא משנבה"ע, ולא כתי' ברא

---

* מצות המצה: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מצות אכילת מצה.

לפי שברא משמע שהוא כח הפועל בנפעל ממש וכמ"ש בראשית ברא אלקי' שהוא בחי' התלבשות כח הפועל בנפעל כו' אבל נברא משמע שאינו בבחי' התלבשות כלל. ועל בחי' ש' הוי' הוא שאמר בפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד. אבל התהוות עולמות הנבראי' דבי"ע הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא בבחי' התנשאות וריחוק בחי' דבר ה' בחי' מל' כדי שיתהוה יש מאין כו' ע"י בחי' הפרסא שבין אצי' לבי"ע. ואם הי' התהוות העולמות בבחי' השתלשלו' הי' העולם בטל במציאות ממש ולא הי' גילוי בחי' יש, ולזה התהוות החומר היא מבחי' דבר הוי' כי אותיות הדבור הם בחי' חומר לגבי הצורה הוא בחי' אור החכ' המלובש בהאותיות, וכמו עד"מ מ"ש כי ביום אכלך כו' שלא נפרט בדבור איזהו יום, וע"פ התכ' הוא בחי' הצורה שבאותיות גזרה חכמתו שזהו בחי' יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה וחי' תתק"ל שנים. אך אם הי' התהוות הצורה ג"כ מבחי' דבר ה' היו נפרדים ממש ולא הי' בהם בחי' ביטול כלל. ותכלית בריאות יש מאין הוא כדי להיות ביטול היש לאין ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה, וכמו שיהי' לע"ל כי עין בעין יראו כו'. וזהו ע"י שנעשה הצורה ע"י חכ' כמ"ש כולם בחכ' עשית, אשר יצר את האדם בחכ' כי חכ' הוא כח מ"ה בחי' ביטול, והיינו בחי' מ"ס שבו מלובש גבורה דע"י בוצינא דקרדוניתא, המודד כל המדידות איך שיהי' בציורם כתמונתם כו', ועי"ז יכול להיות בנבראים בחי' ביטול היש לאין ובחכ' אתברירו. וזהו מ"ש רו"ל במד"ר בראשית פי"ב הוא עשך ויכוננך הוא וב"ד נמנו על כל אבר ואבר. וי"ל הוא דא עתיקא, וב"ד חב"ד, ב"ד הגדול בבינה כמ"ש ברע"מ ס"פ משפטי, וכמ"ש באו"ת פ' בראשית סד"ה כל האומר ויכולו, שבינה צייר צורי', והנה המכוון מזה הביטול הוא כדי שיזכו לעוה"ב, שכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב וכדי שיזכו לעוה"ב זה תלוי בעבודתינו כל ימינו היום לעשותם לעשות ביטול היש לאין וע"י יזכו לעוה"ב שהוא גילוי בחי' חכ' כח מה כי חו"ב תרדל"מ, כי שכר מצוה מצוה.

ג) והנה עוה"ב הוא בחי' עולם התחי' שיעמדו נשמות בגופים דוקא ויהי' הגוף ניזון ג"כ מאלקות, וכמשארז"ל עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' שא"א, לומר שקאי על ג"ע דא"כ מאי רבותא שהרי ג"ע הוא נשמות בלא גופים ואין שייך בהם אכילה כלל. א"ו שקאי על עולם התחי' שיהיו נשמות בגופים ואעפ"כ לא יהי' בהם אכילה ושתי' אלא יהיו ניזונים מזיו השכינה, וגם הגוף יקבל חיות כמו הנשמה. וזהו ענין מה שלע"ל יהי' טעם עצו ופריו שוה, שעתה הארץ שינתה מהציווי עץ פרי עושה פרי, אבל לע"ל יהי' טעם עצו ופריו שוה, ובאדם הוא שהגוף יקבל חיות רוחני מזיו השכינה כמו הנשמה ממש. אך לכאו' אינו מובן מהו יתרון המעלה במה שלע"ל בעולם התחי' יתלבשו הנשמות בגופים דוקא מהנשמות הגבוהות שהם יותר משלשה אלפים שנה בג"ע כמו נשמות האבות ומשה שהם משיגים השגות עד אין קץ וכמ"ש וקדושים בכ"י יהללוך סלה בלי הפסק כלל, וכתי' ילכו מחיל אל חיל וארז"ל ע"ז צדיקי' אין להם מנוחה שעולי' תמיד ממדריגה למדריגה,

ומהו היתרון במה שירדו להתלבש בגוף דוקא, שלכאו' היא ירידה גדולה ועצומה כו'. אך הענין הוא דירידה צורך עלי' היא, ולהבין מהו העלי' יותר גדולה מג"ע והנה להבין זה י"ל ההפרש שבין משכן לבהמ"ק, שהמשכן הי' מארזים כמ"ש עצי שטים עומדים והמכסה הי' מיריעות עזים ועורות אלים מאדמים ועורות תחשים כו', ובהמ"ק הי' מאבנים ועפר דוקא, שאסור לעשות בו עץ בולט כו' ואכסדראות של עץ כמ"ש הרמב"ם פ"א מה' בית הבחירה כו', וע' בס' החינוך מצוה תצ"ב, רק שהיו כלונסאות של ארזים בתקרת האולם, וצ"ל מפני מה במשכן היו הארזים עיקר בבנין והעפר הי' רק בקרקע המשכן למטה, ובמקדש נהפוך הוא שהיו האבנים והעפר עיקר שאפי' הגג הי' מהן ולא היו עצים רק כלונסאות של ארז הנ"ל שהיו טפלים לעיקר הבנין, ובהבין דבר זה יובן ג"כ ההפרש שבין יוסף ליהודה, שהמשכן הי' בחלקו של יוסף שעמד שס"ט שנה בשילה, וזהו שקדשים קלים נאכלים בשילה בכל הרואה ובירושלים לפנים מן החומה, והיינו לפי שבשילה הוא בחלקו של יוסף וע"כ נאכלים בכל הרואה וכמ"ש במד"ר בשכר שלא זן עינו מן הערוה ולא רצה להביט ברע לכך זכה שיהי' נאכלים בכל הרואה, ובהמ"ק הי' בחלקו של יהודה ובנימין, והענין הוא דהנה המשכן נק' דירת עראי וכמ"ש (ש"ב ז') ואהי' מתהלך באהל ובמשכן אבל בהמ"ק נק' דירת קבע, וכמ"ש ושמתי מקום כו'. וא"כ אינו מובן למה המקדש הי' מאבנים ועפר דוקא שהוא בחי' דומם שהוא למטה מצומח וחי', והמשכן הי' מצומח וחי כו', אך הענין הוא דלא ראי זה כראי זה, שאעפ"י שהדומם למטה מהצומח וחי עכ"ז יש בו מעלה יתירה מצד שרשו שלמעלה מבחי' צומח וחי כו'. דהנה ידוע מחלוקת התנאי' בגמ' חגיגת ח"א שמים קדמת לארץ כמ"ש בראשית ברא* את השמים ואת הארץ, וח"א ארץ קדמה לשמים כמ"ש ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים, ואלו ואלו דא"ח שבמחשב' ארץ קדמה לשמים וכשברא ברא השמים תחלה. והענין כי סוף מעשה עבמח"ת, פי' כי הארץ לפי שהוא סוף מעשה ע"כ שרשה במח' הוא בבחי' תחילת המח', אבל שמים שהם תחלת המעשה הם אחרונים במח', כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה בתחילת המח', והיינו לפי שעיקר המכוון נגמר בסוף, וכמו שאנו רואים למטה בגשמי' בכל השפעה שעיקר המכוון נשלם בסוף, כמו למשל תבואה או אילן שמתחלה נגדל האילן והקש ואח"כ נגמר הפרי שהוא עיקר המכוון כו'. וכן בהשפעת שכל שמשפיע הרב לתלמיד שמתחלה צריך להקדים לו הקדמות ומשלים ואח"כ מבין את השכל שהוא העיקר. וכן פרש"י בחומש ע"פ בראשית ברא אר"י לא הי' צריך להתחיל את התו' אלא מהחודש הזה לכן, אלא כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, ומכח זה הקדים ברה"ע כו' (הגם שספר בראשית הוא למעלה משאר ספרים שנק' ספר הישר, מ"מ עיקר התורה היא מהחודש הזה לכם כו') וכך במח' ארץ קדמה. אך בהשתלשלות ברה"ע נברא שמים תחלה, לפי שארץ מקבל מבחי' שמים וכמ"ש אני אעניה את השמים והם יענו את הארץ, לכך נברא שמים תחלה, וזהו

---

* בראשית ברא: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בראשית ברא אלקים.

ענין הפלוגתא בגמ' תלמוד גדול או מעשה גדול נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה. והיינו לפי שבשרש מעשה גדול כי לע"ל יתעלה בחי' מעשה א"ח עט"ב. אך לע"ע תלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה שע"י תורה דוקא נעשה המצוה, כי בחב' אתברירו. וע"ז נעשה המצוה גשמי' שיעורר ע"ז אתדל"ע. וזהו שבפ' שני' וקשרתם תלמוד גדול שמביא לידי מעשה. אבל לע"ל יהי' מעשה גדול וכמ"ש בפ' שני' וקשרתם ולמדתם כו' כי היא מדברת איך שיהי' לע"ל והיינו לפי כי שרש המצוה היא בבחי' כתר בחי' גלגלתא.

ד) **ושרש** הענין הוא, דהנה יש בחי' השתלשלו' ולמעלה מהשתלשלות, והענין הוא דהנה כדי שיהי' התהוות העולמות שהם בבחי' גבול מאא"ס שהוא למעלה מבחי' גבול ואינו בגדר עולמות כלל הוצרך להיות צמצום באא"ס. וזהו ענין יו"ד של שם הוי', כי יו"ד הוא בחי' חב' וכדי שיהי' בחי' חב', דהנה כתיב כולם בחב' עשית שהחב' נחשבת כעשי' גשמי' לפניה, וא"כ כדי שיהי' בחי' חב' זהו ע"י צמצום ונקודה כו', ומחב' ולמטה נמשך דרך השתלשלות. אבל התהוות החב' מלמעלה מן החב' אינו נמשך בדרך השתלשלו' וכמ"ש והחב' מאין תמצא כו' שהוא ע"י צמצום. והוא כמו א' כשמוצא מציאה שא"י מאין היא באה לו, וכך עד"ז הו"ע התהוות החב' מאין דכתר. אך עיקר המכוון הי' כדי שיהי' התגלות אא"ס כמו שהוא למעלה מן הצמצום היינו מה שלמעלה מסדר השתלשלות, ומ"מ לא יתבטלו העולמות ממציאותם, שמאחר שכבר נעשה סדר השתלשלו' ע"י בחי' הצמצום בנ"ל יכולים אח"כ להמשיך גילוי אא"ס ע"י תו"מ שלמעלה מסדר השתלשלו'. רק שלכתחלה בברה"ע לא הי' אפשר להיות גילוי אא"ס שלמעלה מסדר השתל' שא"כ לא הי' אפשר להוות עולמות רק אח"כ שכבר נתהוה עולמות ע"י צמצום יכולים אח"כ להמשיך גילוי אוא"ס שלמעלה מן הצמצום כו', וכמ"ש בבהאריז"ל שהתהוות העולמות הי' מתחלה ע"י צמצום ואח"כ המשכת הקו, ולכאו' למה לא נשאר מתחלה הקו. אלא לפי שאם הי' נשאר הקו מתחלה לא הי' יכול להתהוות עולמות בבחי' גבול כמו שהן עתה, אלא אח"כ דוקא שנתהוו הכלים והעולמות (ע' בהגהות לד"ה תקעו שבלק"ת מעין עולמות הא"ס) אינם מתבטלי' מחמת המשכת הקו, וכמו"כ הוא בענין ההמשכה מלמעלה מסדר ההשתל' יכולים לקבל ג"כ ולא יהיו בטלים כו'. וזהו דעת המ"ד ארץ נבראת תחלה, והיינו שעיקר המכוון הי' בשביל הארץ לפי שאדם עליה בראתי שהוא עיקר המכוון לפי שהוא ממשיך גילוי אא"ס ע"י תו"מ למטה כו'. אך כדי שיהי' התהוות בחי' ארץ הוצרך להיות נברא תחלה שמים לפי שבסדר השתלשלו' שמים קדמו כו'. וזהו ג"כ החילוק שבין משכן למקדש שהמשכן הי' מצומח דוקא, והיינו לפי שבמשכן הי' הגילוי שבבחי' סדר ההשתל' כי הי' רק דירת עראי של הקב"ה וכמ"ש ואהי' מתהלך באהל ובמשכן כו'. וזהו שבמשכן הי' למעלה יריעות ע"ש נוטה שמים כיריעה בחי' שמים קדמו, ולכך כל מה שהי' בבריאות העולם הי' במשכן כמ"ש במדרש, ולכך הי' מצומח וחי שבבחי' סדר השתל'

צומח וחי למעלה מדומם כו'. אבל בבהמ"ק שהי' מעין דלע"ל שיהיו הגילוי שלמעלה מסדר השתלשלות כי הי' דירת קבע של הקב"ה דהיינו כי קבע הוא בחי' שלמעלה מסדר השתלשלות ע"כ הי' מאבנים ועפר דוקא לפי שדומם שהוא סוף מדרגה ע"כ נעוץ תחב"ס כו' לפי שבמח' ארץ קדמה. וזהו ג"כ ענין הפלוגתא שבגמ' סוכה אי דירת קבע בעינן או דירת עראי, והיינו שהפלוגתא היא בהמשכה זו של סוכה שממשיכי' ע"י סכך דסוכה מקיפי' עליונים דביבה עלמא עילאה מעין עוה"ב אם היא דירת עראי היינו עכ"פ מבחי' המקיפי' שבסדר השתל', או דירת קבע שלמעלה מסדר השתל' כמו לע"ל ממש.

ה) **ובזה** יובן ג"כ מה שנשמות עליונות שבג"ע ירדו למטה להתלבש בגופים דוקא, והיינו לפי שג"ע הגם שיושבין ונהנין מזיו השכינה, אך מ"מ הגילוי שבג"ע הוא רק מבחי' גילוי אא"ס שבסדר השתלשלות כו' וכמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, עדן הוא בחי' חכ'. והנה חכ' הוא בחי' סדר ההשתל' כי מחכ' נמשך ראשית ההשתל' וכמ"ש והחכ' מאין תמצא שהוא בחי' ממב"ע, וכן ארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב שהוא בחי' חכ'. אבל תח"ה יהי' הגילוי מבחי' שלמעלה מן סדר השתל' מבחי' סוכ"ע, וע' בד"ה אלי' הוי שכיח (כ"ט) מענין טל תחי', ובד"ה כל כהן שמברך, וע"כ יהיו נשמות דוקא בגופים לפי שלגבי עצמות אוא"ס הסוכ"ע המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' שניהם שוין לפניו השוה ומשוה גדול וקטן, ואדרבה כל שהאור גבוה יותר יכול להשפיל יותר וכידוע. וע"כ יהיו נשמות דוקא בגופים, ונשמות גבוהות שהם יותר מג' אלפים שנה בג"ע ירדו למטה להתלבש בגוף כדי לקבל ולהגות מאור הסוכ"ע שלא נתגלה עדיין להם בג"ע, וזהו יריד צורך עלי' כו'. אך מ"מ צריך להיות הנשמה תחלה בג"ע ואינו יכול לקבל אור הסוכ"ע כ"א ע"י שהי' תחלה בג"ע כמ"ש באגה"ק סי' י"ז, והיינו לפי שבהשתל' שמים קדמו ואחר שתהי' בג"ע יכולה אח"כ לקבל ג"כ אור הסוכ"ע שארץ קדמה, וכנ"ל בענין הצמצום. והנה זהו ג"כ ענין יוסף ויהודה שהוא ג"כ בחי' ומדריגת שמים וארץ ובחי' צומח ודומם כו', כי יוסף לשון תוס' וריבוי שמתוסף ותולך בהגדלה והגבהה למעלה הוא ענין בחי' צומח שהוא בחי' יסוד שעולה עד הדעת ודעת עולה עד הכתר, שו"ע הצמיחה. ויהודה הוא בחי' ארץ מל' דאצי' שהוא בחי' הרוממות וההתנשאות דמל' דאצי'. ולכן יהודה הוא בחי' הודאה וביטול, שבדומם יש בו בחי' הביטול ביותר כנ"ל. והנה בסדר ההשתל' עתה יוסף הוא למעלה מיהודה שהרי המל' מקבלת שפעה וחיותה מן הנ"א, ולכן הי' יוסף המלך במצרים שהוא בחי' צומח בחי' גידול, והוא הי' המשביר והמשפיע לכולם וכמ"ש ויוסף הוא השליט על הארץ שהוא מושל על בחי' ארץ שהיא בחי' מל', ויהודה הוא המקבל כו'. וז"ש ויגש אליו יהודה ופי' בזהר שהוא ענין סמיכות גאולה לתפלה, כי תפלה הוא בחי' השתחוואי בחי' ביטול שהוא בחי' יהודה, וגאולה הוא בחי' יוסף שהוא בחי' יסוד כו', וכנודע ממ"ש במ"א מענין אם יגאלך טוב יגאל, והיינו שהסמיכות גאולה לתפלה הוא כמו ענין שארז"ל הקובע מקום לתפלתו, דלכאו' אינו מובן שהרי ארז"ל

אל תעש תפלתך קבע, אלא הענין הוא דהנה פי' הקובע מקום לתפלתו היינו כמארז"ל עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי. והנה אין הפי' קבע ועראי בריבוי ומיעוט שימעט במלאכה, שהרי אמרו כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה כו' וכן אמרו יפה ת"ת עם ד"א כו'. אלא הפי' קבע היינו עיקר המכוון שעיקר הכוונה יהי' הכל בשביל התורה, דהיינו שכל כוונתו שעוסק במו"מ הוא כדי שיוכל ללמוד תורה ולעבוד את ה'. וזהו מ"ש ואספת דגנך בפ' שני' של ק"ש, והיינו שיאסוף את דגנך ג"כ לבחי' אחד, והיינו ע"י שיעבוד בזה להקב"ה וילמוד בכח זה ויקיים מצותו, עי"ז נאספים ג"כ לבחי' אחד מה שהי' תחלה בבחי' פירוד כו'. וז"ע גוי אחד בארץ שגם בארץ יהי' בחי' אחד כו', כמ"ש מזה במ"א בד"ה ואהבת (כ"ו), וזהו ענין ואנחנו מאלמים אלומים כו', ע' בת"א פ' וישב. וזהו ענין כל הקובע מקום לתפלתו, דהיינו שכל עיקר כוונתו יהי' בבחי' תפלה, כי תפלה הוא לשון התחברות כמו התופל כלי חרס, והיינו שמחבר את נה"א המאיר בגוף עם שרש הנפש בחי' מזל שהוא בחי' אלקות ממש ועי"ז ממשיך ג"כ מבחי' קבע כמו שהי' בהמ"ק דירת קבע, דהיינו המשכה שלמעלה מסדר השתלשלו', וכמארז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל, שנתעלה התפלה בבחי' כתר שלמעלה מן התכ' סדר השתלשלות כו' שהוא בחי' קבע. וזהו ע"י קביעת מקום לתפלתו שכל עיקר כוונתו הוא בתפלה לחבר את נפשו לאלקות בקביעות כו' ומה שאמרו אל תעש תפלתך קבע היינו שלא תעשה בדרך חובה כאילו מגיע לו כ"א רחמים ותחנונים. וזהו ויגש אליו יהודה שהוא ענין סמיכות גאולה לתפלה, והיינו כי כדי שיוכל להיות העלאה של תפלה צריך שיהי' נמשך זה הכח מלמעלה כדי לעורר את העלאה זו, וכענין לכת דודי לקראת כלה שנת' בלק"ת בד"ה והי' מדי חדש, וכמ"ש בפריע"ח ובסידור האריז"ל בענין פי' תהילת לאל עליון גואלם, וזהו ענין סמיכות גאולה לתפלה המשכת מבחי' גאולה בחי' יוסף לתפלה ואח"כ ויגש אליו יהודה שנעשה העלאה של תפלה. והנה זהו ענין ג' ראשונות דש"ע שהוא בחי' סדור שבחו של מקום, וכמארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו ש"מ ואח"כ יתפלל, וזהו ויגש אליו יהודה שהוא בחי' הודאה וביטול במציאות ממש כו'. ואח"כ ויאמר אליו בי אדוני שהוא בחי' י"ב ברכות אמצעות, כי בי הוא י"ב שהוא בחי' י"ב בקר דבריאה שהוא כנגד י"ב שבטים מרכבתא תתאה, ויוסף הוא בחי' יסוד ז"א דאצי'. וזהו ויאמר אליו בי אדני שהוא בקשה שיומשך אליו למרכבתא תתאה י"ב בקר דבריאה המשכה מבחי' אצי' שהוא בקשת רפאנו ברך עלינו המשכת גילוי אלקות למטה.

ואל יחר אפך בעבדך הוא ענין נפ"א שהוא בחי' המשכות י"ג מדה"ר אל רחום וחנון ארך אפים כו'. ועוד יש לפרש ויגש אליו יהודה ס"ת שוה. והענין הוא דהנה מה שמבואר לעיל שעתה יוסף למעלה מבחי' יהודה כי בהשתל' שמים קדמו, ולע"ל יתעלה יהודה כי במח' ארץ קדמה, ולכן ודוד עבדי נשיא עליהם לעולם, זהו רק לפי הפלוגתא אם שמים קדמו או ארץ קדמה. אך יש עוד דיעה שלישית והוא דעת רשב"י שסובר ששמים וארץ

כאחד גבראו וכמ"ש קורא אני עליהם יעמדו יחדיו ששניהם שוין. וזהו כענין זכור ושמור בד"א נאמרו. שאף שזכור לדכורא ושמור לנוק' שוהו ענין מעלי שבתא ויומא דשבתא מ"מ יש בחי' בשבת שלמעלה משניהם שזכור ושמור בד"א נאמרו. וכמו"כ שמים וארץ כא' נבראו. היינו בחי' שלמעלה משניהם. והיינו שאף שבמח' ארץ קדמה דהיינו בבחי' סוכ"ע מ"מ בבחי' מקיף הכללי שהוא מח' הקדומה שצופה ומביט כל הדורות שניהם שוה כא' ממש כו' וד"ל.

בס"ד

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע וארבעים ומאת שנה. וצ"ל מפני מה נאמר ביעקב מספר המועט קודם למספר המרובה מה שלא נאמר כן בכל האבות כמו באברהם ויצחק שנאמר בהם ויהי ימי אברהם מאה שנה ושבעים וחמש שנים. וכן בשרה נאמר ויהי ימי שני חיי שרה מאה שנה ועשרים ושבע שנים. נאמר מאה שנה קודם לפי שמאה שנה מורה על מאה ברכות כו' וגם עשרים שנה הוא בחי' חו"ב כו'. ושבע שנים הוא בחי' ומדריגה אחרונה. ע"כ נאמר מאה שנה תחילה. וא"כ אינו מובן למה נאמר ביעקב שבע שנים תחלה. וגם צ"ל מה דאיתא במדרש שדוד אמר קמ"ז מזמורים נגד שני יעקב קמ"ז שנה כדאיתא בבעה"ט. וצ"ל מה שייכים יעקב ודוד זה לזה. ולהבין זה צ"ל מתחילה מה שנאמר ואברהם זקן בא בימים ואיתא בזוהר שבא באינון יומין עילאין. עובדיו קריבו לי' בכל יומי מדרגא לדרגא עד דאסתלק בדרגוי שבכל יום צריך לקיים מצות אחת ועי"ז נעשים לו המצות לבושים לנשמה וזהו מ"ש ימים יוצרו ולא אחד בהם. שניתן לאדם ימים קצובים כפי מספר חייו כדי שימשיך בהם אחד. אך ע"י מה ימשיך אחד בהם והו ע"י מצות מ"ע ומל"ת וזהו ולא באלף ולו בוי"ו וע"כ הם שס"ה ל"ת כנגד שס"ה ימים שכל יום מזהיר אותן שלא לעבור על ל"ת אחת (כדאיתא בגמרא) וע"י רמ"ח מ"ע עי"ז ממשיך בחי' אחד ועי"ז נעשים לבושין לנשמה בכדי ליהנות מזיו השכינה כו'. וענין היומין עילאין שהם הלבושים פי' בזהרי חמה שהם המדות עליונים. ובמדרש ס"פ נ"ח אי' א"ל הקב"ה אני גומל חסדים תפסת אומנתי בא ולבוש לבושי ההי"ד ואברהם זקן בא בימים. ופי' המ"כ שהקב"ה נק' עתיק יומין שבחינת ע"י הם הלבושים וכן אי' במדרש פ' משפטים פ"ל משל למלך שהבריונים גינו פרפוריו שהוא הלבוש שלו כו' כך אלו הרשעים שנגעו בע"י כו'. וא"כ י"ל מ"ש זוהר בא בימין עילאין הוא ג"כ בחי' יומין דעתיק יומין שנק' ימי קדם וכשעושה המצות בימים דוקא ממשיך הלבושים מבחי' חנ"ל. וצ"ל מה שייך המצות לימים דוקא שצריך לקיים בכ"י דוקא

מצוה אחת ואו ממשיך הלבושים מיומין עילאין וכאשר חסר יומא חדא חסר לבושא חדא (וכדאיתא גמ' חגיגה ג"כ) איזהו מעות אשר לא יוכל לתקן זה שלא קרא ק"ש כו', ולכאורה הלא יכול לקיים שתי מצות ביום השני, ולמה צריכין דוקא בכל יום לקיים המצוה כו'. אך הענין דהנה כתי' ויפח באפיו נשמת חיים ואיתא בזוהר מאן דנפח מתוכי' נפח פי' מתוכי' ומפגימיותי' שתוכיות ופנימי' של האדם מוציא בנפיחתו בכח כו', שבנפיחה הוא מוציא פנימי' החיות, ולכך איתא עד שיאדום פני התוקע, שצריך להיות בכח דוקא, ואינו כמו הדיבור שבדיבור אינו מתלבש פנימי' החיות רק חיצוני' כו'. וצ"ל מפני מה בבריאת האדם נאמר ויפח באפיו בכח (כ"ק אאמו"ר זצ"ל בס' למ"ד ד"ה ויהי העביר הקולמוס בכ"מ שנא' בכח על הנשמה, ולא זכיתי להבין כוונתו הק') דוקא מה שלא נאמר כן בכל הנבראים אפי' במלאכים. אדרבא נאמר במדרש לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו כי בדבר ה' שמים נעשו כו' בדיבור א' בלבד, וזהו מ"ש בהבראם בה' בראם אתא קלילא דלית בי' משא שהוא רק בחי' הארה בעלמא. וא"כ למה בבריאת האדם נאמר ויפח באפיו כו' בכח דוקא. וגם בתורה נאמר קול ה' בכח שגם התורה ניתנה בכח ולכך עכ"ד פרחה נשמתן כו', וגם זה אינו מובן כו'. אך הענין הוא דהנה כתי' או יחזיק במעוזי שלום יעשה לי יעשה שלום לי, ואמרו"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא ש"מ ובפמליא ש"מ. והנה פי' התחברות פמליא ש"מ הוא ענין התחברות סוכ"ע בממכ"ע. והנה פי' סוכ"ע היינו שהוא מובדל מגדר עולמות כו', וזהו פי' קדוש ה' כו' קדוש הוא בחי' שמובדל מגדר עולמות אעפ"י שאתה מחי' את כולם אעפי"כ אינו כמו הנשמה שמחי' את הגוף שמתלבשת בגוף ולכך היא נתפעלת ממקרי הגוף אבל אא"ס אינו מתלבש כלל בעולמות ולכך כתי' אני הוי' לא שניתי שאין לו שום שינוי כלל בין קודם ברה"ע לאחר ברה"ע לפי שאינו מתלבש כלל בעולמות ולכך הוא בחי' קדוש. ומה שארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקדב"ה ממלא את כל העולם זהו רק הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל שהוא כמו בחי' שם שאינו נוגע אל עצמותו כו', לפי שאינו צריך לו לעצמו רק לזולתו כו', וזהו"ע מ"ש שמע ישראל כו' ה' אחד ה' אחד הוא בחי' סוכ"ע שהוא בחי' אני הוי' לא שניתי בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן, ושרש התהוות עולמות הוא רק מבחי' שם, ברוך שם כבוד מלכותו, שם הוא רק בחי' הארה מבחי' מל', אבל בחי' מל' לבדו הוא מובדל ומרומם מבחי' עולמות וכמ"ש המלך המרומם לבדו, רק הארה מבחי' מל' שהוא בחי' הארה דהארה מזה נתהווה בחי' השתלשלות עולמות, ושרש ההשתלשלות הוא בחי' ד' חיות המרכבה פני ארי' פני שור כו', פני ארי' הוא מקור ושורש לחיות, שע"י ריבוי השתלשלות מבחי' פני ארי' מזה נתהווה נפש החי' כו', ומבחי' פני שור הוא שורש ומקור לנפש הבהמי' כו', ופני נשר הוא מקור לעופות, ופני אדם הוא מקור לנפש המדברת כו', ושרש ומקור של בחי' השתלשלות הוא בחי' שם כבוד מלכותו. אך מה שנתהווה מבחי' שם כבוד מלכותו בחי' השתלשלות הוא רק בחי' נפש המחי' של כל דבר שהוא בחי' רוחני' אבל גוף הבהמה וחי' שהיא גשמי'

א"א להתהוות עפ"י השתלשלו', שאפי' אם הי' כמה רבוא בחי' השתלשלות לא הי' אפשר להתהוות היש גשמי'. ואפי' בחי' שמים וארץ ג"כ אינו ע"פ השתלשלות שאעפ"י ששורש השמים וארץ הוא בחי' זו"נ, שמים הוא בחי' אש ומים שהוא בחי' מדות עליונות ובחי' ארץ הוא בחי' מל', אך מ"מ הוא רק בבחי' שורש בלבד, אבל גשמי' שמים וארץ א"א לומר שהי' מתחלה בהעלם ואח"כ יצאו מהעלם לגילוי, כמו מדות משכל שהי' המדה מתחלה כלולה בהעלם בשכל ואח"כ יצאו מהעלם לגילוי. וא"כ כדי שיתהוה גשמי' שמים וארץ הוא למעלה מבחי' השתלשלות שהוא בחי' ממכ"ע, כ"א ע"י בחי' סוכ"ע שהוא כל יכול לעשות יש גשמי כמו רוחני' כו', וזהו מבחי' המלך המרומם לבדו שהוא מובדל ומרומם מגדר עולמות מזה נתהוה היש גשמי' דהיינו מבחי' רצה"ע מה שעלה ברצונו בחי' אנא אמלוך שאין מלך בלא עם מזה נתהוה היש גשמי כו'. ובזה יובן ג"כ הקושיא הידוע בספרים מ"ש אנוכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מא"מ למה לא נא' אשר בראתי שמים וארץ שהוא יותר פלא. הגם שהי' במצרים ניסים ונפלאות אך מ"מ הוא רק בחי' יש ממש רק שהוא היפוך הטבע כו', ואפי' ק"ס שהוא הפך ים ליבשה שמעלמא דאיתכסיא נעשה עלמא דאיתגלייא אעפי"כ אינו דבר פלא כמו בריאת שמים וארץ שהוא יש מאין ממש. והענין הוא דהנה כתי' אדון הנפלאות, דהיינו שהוא למעלה מבחי' נפלאות שפלא נחשבת כעשי' גשמי' לפניו, וכמ"ש עשה פלא כו', לפי שבחי' היותר פלא הוא בחי' בריאת שמים וארץ, והנה שרש בריאת שמו"א היא רק מבחי' דיבור שהוא בחי' הארה בעלמא, וכמ"ש במד"ר לא בעמל ולא ביגיעה נברא העולם כו' בהבראם כו'. וזהו אדון הנפלאות ששרש כל הפלאות הוא רק מבחי' אדון שהוא מבחי' מל' בלבד. אבל יצי"מ הי' הכנה למ"ת ובתורה הוא בחי' התגלות אא"ס מבחי' אנכי מי שאנכי וכמ"ש אנוכי ה' אלקיך והיו הדברים האלה אשר אנוכי מצוך היום שהוא בחי' התגלות אא"ס כמו שהוא. וזהו אשר הוצאתיך מא"מ מצרים הוא בחי' מצרים וגבולים מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'. ולאו דוקא בעולמות התחתונים אלא אפי' עולמות עליונים הוא ג"כ בבחי' גבול לפי שהוא בחי' השגה, וע"כ יש לכאו"א מדור לפי כבודו. ולכן כתי' תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל הוא בחי' חי' עוה"ב ותו"מ הוא למעלה מבחי' עוה"ב, אבל ע"י התורה הוא התגלות אא"ס למעלה מגדר גבול מבחי' אנוכי מי שאנוכי. וזהו שנא' אנוכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מא"מ ולא אמר אשר בראתי שמו"א לפי שבריאת עולמות הוא רק מבחי' הארה בעלמא, אבל ע"י התו' הוא בחי' התגלות אא"ס למעלה מגדר גבול מבחי' אנוכי מי שאנוכי. ובזה יובן ג"כ מה שהתורה ניתנה בבח דוקא וכמ"ש קול ה' בכח לפי ששרש התורה ומצות הוא גבוה מאד, דהיינו למשל מצות תפילין וציצית, ושרש המצות ציצית ותפילין הייגו מ"ש הקדב"ה מניח תפילין או מצות ציצית היינו מה שהקב"ה מתעטף בציצית, הקב"ה מצלי כו'. וכדי שיתלבש למטה בגשמי' בתפילין גשמי ובציצית גשמי' זהו הנק' כח כי כח הוא גילוי פנימי', כמו למשל כשאדם מגביה דבר קטן אין צריך לזה כח רב אלא ע"י החיות שיש לו ביד ע"ז

יכול להגביה. אבל כשצריך להגביה משא כבדה צריך להמשיך ביד גילוי פנימי' הנפש ואח"כ יכול להגביה וכמו"כ למעלה כדי שיתלבש תו' ומצות עליונים למטה בגשמי' כו' זהו ע"י גילוי פנימי' אא"ס. וע"כ נק' תורה שלום שהוא התחברות סוכ"ע בממכ"ע. וע"כ המחבר הוא למעלה משניהם ולכן יכול לחבר. דהנה באמת עצמי' אא"ס הוא למעלה מבחי' רצון דאנת הוא שלימותא דכולהו, רק כדי שיתהוה בחי' רצון הוא ע"י צמצום, וזהו רצון אותיות צינור. והנה כדי שיתלבש בבחי' רצון דהיינו בבחי' מצות כמו מצות שבת ל"ט מלאכות תפילין מרובעים דוקא וא"ל פסול כו', שנתצמצם רצונו כו' זהו ע"י התו' שהתו' הוא בחי' ואהי' אצלו שעשועים שהוא פנימי' הרצון שהוא בחי' חפץ ע"כ ניתנה התורה בכח כו'. והנה הנשמה ג"כ ניתנה בכח, והיינו לפי ששרש הנשמה הוא למעלה מבחי' עולמות זכמ"ש עם המלך במלאכתו ישבו במי נמלך בנשמותיהן של צדיקי', לפי ששרש נש"י עלו במח' שלמעלה מבחי' הדיבור, וע"כ כדי שיתלבש הנשמה למטה בגוף גשמי הוא ג"כ ע"י כח דוקא. וזהו שנא' באדה"ר ויפח באפיו נ"ח לפי שאדה"ר הי' כלול כל הנשמות והי' נשמתו גבוה מאד, וזהו שנא' במשיח ירום ונשא וגבה מאד, מאד אותי' אדם שלע"ל יהי' משיח במדרי' אדם כמו שהי' קודם החטא, וא"כ הי' נשמתו גבוה מאד. וכדי שיתלבש למטה בגוף הוא ע"י ויפח באפיו כו' דוקא, מאן דנפח כו'. והנה מעתה אינו מובן מאחר ששרש הנשמה גבוה מאד א"כ למה באמת ירדה למטה להתלבש בגוף ונה"ב והלא הוא ירידה גדולה מאוד מאיגרא רמה כו', א"ו שהירידה צורך עלי' ומהו העלי'. והענין דהנה כתי' ואני כברוש רענן, פי' אני הוא בחי' מצות, אעפ"י שבמצות כתי' והיו הדברים כו' אשר אנוכי מצוך היינו ששרשן מבחי' אנוכי אבל נמשכו למטה בבחי' ואני שהוא בחי' מל'. ולכך נק' מצות המלך, לפי שנמשכו בבחי' מל' כו'. וזהו ואני כברוש רענן דהיינו שהמצות מעלין את נפש האדם למעלה מאד כמו למשל הברוש רענן שהוא ארז רך שיכולים לכפוף אותו עד למטה ואח"כ כשמניחין אותו נתעלה לשרשו כו', כך המצות נשפלו למטה בגשמיו' כו' אבל אח"כ מעלין את הנפש לשרשן הקדום וגם למעלה כו'. וזהו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך כו' ואין צרור פחות משלשה שהוא בחי' תו' ועבודה וגמ"ח כו', ע"ז נתעלה לבחי' ה' אלקיך ממש, כמו ע"י שזורקין אבן במרגמה שע"ז יתעלה האבן יותר מכמו שהי' זורק אותו בלי מרגמה כו'. כמ"כ ע"י המצות דוקא נתעלה הנפש לבחי' את ה' אלקיך ממש עצמות אא"ס כו'. והנה המצות נתלבש בזמן דוקא שהזמן נברא ומחודש. והנה שרש הזמן הוא מבחי' יומין עיליאין. והנה יש ימי עולם וכמ"ש כימי עולם ויש ימי קדם זהו בחי' וע"י יתיב שהוא בחי' ימי קדם. וזהו מ"ש במד"ר תפסת אומנתי בא ולבוש לבושי ההי"ד וע"י יתיב לבושי כתלג חיוור כו', דהיינו המצות דוקא וגם הימים ששרשן מימי קדם שהוא בחי' וע"י ע"ז דוקא נעשים לבושים לנשמה כו'. וזהו ואברהם זקן בא בימים באינון לבושין שנקראו ימים דוקא, לפי שע"י שמקיים המצות בימים דוקא ע"ז נעשה לבושים וכאשר חסר יומא חדא חסר לבושא חדא (ויובן בתוס' ביאור מה תלוים המצות בימים כו' ע"פ מ"ש כ"ק אאזמו"ר

וצללה"ה בס' בראשית א' * ד"ה ואברהם זקן בא בימים כו' וענין המדרש בא ולבוש לבושי, שהקב"ה גק' עתיק יומין (כנ"ל בשם המ"כ) י"ל עפמ"ש הרמ"ז פ' תשא דקפ"ח ע"ב דמשארז"ל במד"ר ע"פ ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן הוא ז"ת דעתיק הם הגק' סדר זמנים (והם מ"ה וב"ן דעתיק בגימ' זמן יעו"ש). ויש לבאר כי הנה עצמותו ית' הוא למעלה לגמרי מבחי' זמן כמו שהכריחו גם החוקרים הכוזרי ורס"ג והרמב"ם ותרלב"ג והעקרים והעקדה והמחבר ספר נוה שלום, א"כ הזמן נברא ומחודש, ואעפ"כ יכול לחיות נצחי ברצון הבורא ית' שלא יכלה לעולם, אך עכ"ז לא יוכל לעבור לעולם בפועל מעתה ועד עולם זמן בלי גבול (י"ל בדרך אפשר הכוונה שאף שיהי' הזמן בלי גבול זהו שיהי' במספר כ"כ עד שלא יהי' שום מספר מה להגיע עליו ובידוע ומבואר במ"א בענין אשר לא יספר מרוב, שאין זה בלתי בעל גבול ממש, שהכוונה שאינו בגדר מספר וגבול כלל, וכמבואר במ"א המשל מהטפה לגבי ים אוקיינוס כו' ואכמ"ל בזה, וכמו"כ הזמן אף שיומשך ולא יכלה לעולם מ"מ ה"ז זמן והיינו שנחלק לתדשים וימים ושנים, והבבע"ג שבו שלא יכלה לעולם היינו ע"ד שלא יספר מרוב כו', וביכולת הבורא ית' שיהי' הזמן בבע"ג ממש, אך לא שייך ע"ז שם זמן אלא ה"ז כמו בעולמות העליונים עולמות הא"ס, אבל רצון הבורא שיהי' זמן ה"ה תחת המספר וגבול, אבל מה שיכולים לומר בזה שיהי' המספר ע"ד שלא יספר מרב כו' כנ"ל הכוונה בד"א ואם שגיתי ה' הטוב יכפר בעדי, וצל"ע בבוך ההגהות בתחלתן). וא"כ בחי' זו המחי' הזמן היא הממוצע בין גבול בפועל (נראה הכוונה על הזמן) לבלתי בע"ג (הוא בחי' אוא"ס ב"ה בלתי בע"ג ממש) שהרי הבע"ג כחו כלה ממש, ובחי' הזמן אם ירצה הבורא ית' לא יכלה כלל, הרי יש בו מצד זה בחי' בלתי בע"ג (נראה הכוונה שהוא קרוב לבחי' בלתי בע"ג) ומ"מ כיון שלעולם יהי' המשכתו בבחי' מספר ושיעור (נר' הכוונה כנ"ל בההג"ה) ה"ז בחי' בע"ג. לכן שרש התחוות סדר זמנים הוא מז"ת דע"י שהוא הממוצע בין אוא"ס ממש לאצילות, ולכן ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד בגימ' כתר, וזהו שנק' הכתר עתיק יומין שהו"ע כח נצחיות היומין, והנה כמו שע"י ממוצע בין א"ס לנאצלים כך מל' דאצי' שהוא מקור ושרש הזמן ממש דבי"ע הוא ממוצע בין אצילות לנבראים, ועד"ז לאברהם בוא לבוש לבושי, דהיינו בא בימים שהו"ע יומין הנמשכים ממל' דאצי' כנ"ל, עכ"ל. ועפי"ז אפ"ל מה שהמצות תלוים בימים דוקא, דעיקר המכוון במעשה המצות הוא להמשיך מבחי' ימי קדם ז"ת דע"ב, והוא בחי' סדר זמנים, היינו מקור לבחי' הזמן דמל', ולכן כשעושין המצוה בהיום שע"פ סדר הזמן דמל' ע"ז ממשיך השרש ומקור דיום זה, אבל כשחסר יומא חדא חסר לבושא חדא, ולא יועיל לזה מה שיעשה ביום שאחריו ב' מצות, דבמה ימשיך השרש ומקור דיום שחסר לו, ולכן חסר הלבוש כו', וצריכים * זה ע"י מדרי' שלמעלה

בס' בראשית . . בימים כו' : נדפס באוה"ת חי שרה (כרך ד) תשעט, ב ואילך.
וצריכים זה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : וצריכים להמשיך זה.

מכל המצות, והיינו מצות התשובה שמבואר במ"א). ובזה יובן ג"כ מ"ש במד"ר שיש בעשה"ד תר"ך אותיות כנגד תרי"ג מצות התורה וכנגד ז' ימי בראשית, דלכאו' מה שייכות יש תרי"ג מצות לבחי' ז' ימי בראשית. אך הענין הוא דז' ימי בראשית הוא בחי' ימי קדם שלמעלה מבחי' ימי עולם, ולכך אנו מבקשים והי' אור הלבנה כאור החמה כאור שבעת הימים, שלע"ל יהי' הגילוי מבחי' אור שבעת הימים. וע"י מה ממשיכים את הגילוי מבחי' שבעת הימים הוא ע"י מצות כו' ולכך יש שייכות תרי"ג מצות עם ז' ימי בראשי', ולפי שעיקר הגילוי הוא מבחי' שבעת הימים שהוא בחי' ימי קדם ולכך צריך המצות בימים דוקא. ועתה י"ל מה שא' ויחי יעקב במצרים שבע עשרה שנה, דהנה עיקר גילוי התורה הוא בבחי' יעקב וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותו' שם בישראל. והנה עיקר בריאת עולמות הי' כדי שיתגלה מידותיו, שאם לא הי' בריאת עולמות אינו שייך לקרוא אותו בשם רחום וחנון, כי מאחר שאין על מי להתרחם או להתחסד, אבל בחי' חכ' שייך ג"כ בלי בריאת עולמות כי חכ' שייך גם לעצמו, אבל בחי' חסד אינו שייך כ"א לנולתו כו'. והנה מ"ש כאן ויחי יעקב שבע שנה היינו בחי' מדות שלמעלה מבחי' חכ' הנק' ימי קדם ושנים קדמוניות שמשם שרש ההמשכה שיהי' בחי' התהוות עולמות כו'. והנה אח"כ בשממשיכים את המדות עליונות נמשכי' בבחי' ע"ס, וזהו שבע עשרה שנה, שהשבע מדות אלו נמשכים בבחי' עשרה. וזהו שפעם כתי' בז' מידות ברא הקב"ה את העולם ופעם כתי' במד"ר בי' לבושים נתלבש הקדב"ה וברא את עולמו בחכ' ובתבונה ובדעת כו'. אך לפי הנ"ל שניהם אמת, דשרש התהוות עולמות הוא רק מבחי' ז' מידות עליונים שהוא בחי' חנון ורחום כו', אך כשנמשכי' המדות אלו צריכי' להתלבש בי' בחי' שהוא בחי' ע"ס. ובזה יובן ג"כ מ"ש ביעקב שיעקב הוא בחי' יו"ד עקב שהוא המשכת א"ס למטה, ואיתא בספרים שיעקב הוא גימ' ז' פעמי' הוי' שהוא רק ז' בחי' לבד. וזהו ג"כ פהנ"ל דשרש ההמשכה מה שיעקב ממשיך הוא מבחי' ז' מידות ז"פ הוי' כו', אבל כשנמשכי' למטה צריכי'* בבחי' יו"ד כו'. וזהו יעקב יוד עקב ע"י"ז מברר בחי' עקב וכמ"ש וידו אחזת בעקב עשו וידו הוא בחי' יוד שמברר את עשו כי בתכ' איתבריר כו'. ע"י"ז ממשיך מבחי' ז"פ הוי' כו'. וזהו ג"כ מ"ש ויחי יעקב במצרים שבע עשרה שנה פי' ויחי היינו עיקר חיותו שזה הי' עיקר חיות הי' בתי' שבע להמשיך בחי' ז' מדות עליונות בבחי' עשרה. וע"י מה המשיך הוא ע"י מצרים שבירר את המצרים שהם בחי' סט"א כו'. ואח"כ כתי' ארבעים ומאת שנה, והענין הוא דהנה כתי' בשלמה ויעש את החג שבעה ושבעת ארבעה עשר יום, והיינו שבעת ימי הסכות ושבעת ימי חנוכת הבית שאכלו ג"כ ביוהכ"פ רק שאח"כ נמחל להם העון וצ"ל מפני מה נאמר שבעה ושבעה למה לא נא' ויעש את החג ארבעה עשר יום. והענין הוא דהנה יש יומין עילאין ויומין תתאין וכמ"ש כימי השמים על הארץ יומין תתאין הוא בחי' ז' רקיעים ז' היכלות היכל האהבה היכל הירא כו',

---

צריכים בבחי' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : צריכים להיות בבחי',

ויש יומין עילאין היינו ז' מדות דאצי', והנה שלמה הי' מתבר יומין עילאין עם יומין תתאין, וזהו ויעש את החג שבעה ושבעה שהמשיך מבחי' ז' מדות עליונות לבחי' ז' מדות דבריאה. וזהו ג"כ מ"ש ביעקב וארבעים ומאת שנה, והיינו לפי שיעקב ממשיך מבחי' ז' מדות עליונות שלמעלה מאצי' בבחי' שבע מדות דאצי' וכשנמשכין ז' מדות אלו צריכין להתלבש בבחי' ע"ס כו' ונעשה מז' ע' כל מדה כלולה מי' וכן בז' תחתונות נעשה ג"כ התכללות כל מדה מי' ונעשה ע' כו' (וי"ל ענין ב' בחי' עין הוא מ"ש כי עין בעין יראו, עין דלעילא ועין דלתתא בחי' יהו"ע ויחו"ת. ולפ"ע עין דלתתא כך נמשך בחי' עין דלעילא, ויעקב המשיך וחיבר ב' בחי' עין, וזהו קמ"ז שנה דיעקב. וי"ל שהכל א' עם הפ' האי, ע' בד"ה ויחי הב'* בס' בראשית ב'. ועפ"ז יובן מה שדוד אמר קמ"ז מזמורים נגד קמ"ז שנה דיעקב, דהנה ידוע דאדה"ר נתן לדוד ע' שנה וכן האבות נתנו לו ע' שנה, והיינו שהמשיך ג"כ בחי' עין הנ"ל, ומ"מ לא חי רק ע' שנה מפני שעיקרו הי' בחי' עין דלתתא, ומה שהמשיך עין דלעילא הי' רק בבחי' מקיף. ויעקב המשיך בחי' זו בגילוי ולכן חי קמ"ז שנה כו'). וזהו פי' הפ' ויחי יעקב שבע, שעיקר הוא בחי' ז' מדות עליונות כמו שתן למעלה, והמשיכו אח"כ בבחי' יומין תתאין, וזהו ארבעים ומאת שנה כו'.

ד"ה באתי לגני בס' רל"ג*

בסוף ע"א משה הורידה כו' שהי' בבהמ"ק (ומה שלא חשיב מה שהי' מ"ת ע"י משה דמת', וירד הוי' על הר סיני, וי"ל דהגילוי דמ"ת הי' רק לפי שעה, ועוד י"ל ע"פ מ"ש בד"ה וירד הוי' (מ"ג) אות ח' יע"ש, וידוע מה שמבואר בכ"מ שהמקדש הי' מעין לע"ל שהמטה נזדכך והי' כלי לגילוי אור הסוכ"ע, והנם שבדרוש זה מבואר לקמן המשל על השראת הנפש שבבהמ"ק כמו שעיקר השראת הנפש במוח שבראש, וא"כ הי' בבהמ"ק גילוי בחי' ממכ"ע לבד ועמ"ש מזה בד"ה קדש ישראל להוי' (מ"א) ובד"ה הבאים ישרש יעקב בס' בש"ן, אך הרי ברוב דרושי' מבואר שבבהמ"ק הי' גילוי בחי' א"ס הסוכ"ע (וע' מ"ש בס' שמות ח"ב בד"ה ועשו לי מקדש ובד"ה ביאור על פי' הרמב"ן עה"ת פסוק ויקחו לי תרומה, וד"ה ועשו לי מקדש בס' בראשית ברא שית, ועמ"ש בלק"ת בהביאור לד"ה לבבתני הב', וע' בד"ה את קרבני לחמי הא'), וגם בדרוש זה לקמן מבואר שבבהמ"ק האיר פנימיות שם הוי', וי"ל שהכוונה ג"כ בחי' א"ס הסוכ"ע, יעו"ש לקמן היטב וני"ל ברור שהכוונה כן).

ע"ב שטה להקב"ה כו' והלכה (ועמ"ש בלק"ת ד"ה קרבני לחמי הנ"ל ובת"א ד"ה ואתה תצוה שע"י תורה נמשך הגילוי שהי' בבהמ"ק, היינו מה שפועל בעבו' בנפש האדם, ומשה הוא הממשיך את התורה ועפי"ז יתורץ מה

בד"ה ויחי . . ב': נדפס באוה"ת ויחי (כרך ב') שנג, ב.

*) לאח"ז הגיע לידינו המאמר דתרל"ג, ונדפס בשלימותו (עם ההגהות) לקמן בהוספות.

שלא חשיב במדרש באתי לגני הנ"ל מה שמשה המשיך התורה (שעצם התורה הוא גילוי אלקות וד"ל, וא"ז הקדושי' דהגי"ה דלעיל) וי"ל כמו שמבואר כאן שעי"ז הי' הגילוי דמקדש, ועדיין צל"ע היטב בהדרושי' הנ"ל).

[יד)]* **וכמו"כ** יובן ברוחניות בעבודה בנפש האדם ג"כ שהציור הגוף הוא לפי הציור בהנפש, דהנה כתי' חלקי הוי' אמרה נפשי שהנפש שבאדם היא חלק משם הוי' וכמ"ש חלק הוי' עמו, ויש בכל נפש בפרט בחי' ש' הוי' יו"ד הוא בחי' חכ' שבנפש ה' בינה ו"ה מדות ודיבור, ובעבודה הנה יו"ד בחי' חכ' הוא ביטל שלמעלה מטו"ד וכמ"ש בסש"ב פרק י"ח ופרק י"ט ע"ש (וע' בלק"ת פ' תצא בד"ה ולא אבה ובהביאור שם מבואר שבחי' הקוש"י הוא הביטל שלמעלה מטו"ד והחכ' הוא הביטל שע"י טו"ד, וי"ל שגם בסש"ב הכוונה כן וע"ש שכ' וז"ל חכ' כח מ"ה שהוא מה שאינו מושג ומובן ואינו נתפס בהשגה עדיין ולכן מתלבש בה אוא"ס ב"ה דלית מחשב"כ ולכן כל ישראל אפי' הנשים וע"ה מאמינים בה' כו' עכ"ל יעו"ש מובן שהכוונה שהאמונה שלמעלה מטו"ד הוא מבחי' אוא"ס שלמעלה מחכ' והכלי לזה הוא בחי' חכ', וע' בלק"ת שם שי"ל שמ"ש שהחכ' הוא ביטל שע"פ טו"ד הכוונה על נקודת החכ' שמאיר בבינה יעו"ש, וצל"ע באגה"ק ד"ה להבין משל ומליצה כו') וה' הוא ההתבוננות באורך ורוחב בהשגה בטו"ד וע' בלק"ת שם, ו' הוא ההמשכה דתורה, וזהו מ"ש הקל קול יעקב קלא בתראה מלא ו' הוא בחי' קלא דאשתמע בחי' תורה, ועיקר ענין הקול הוא שנמשך בדיבור, כמו"כ י"ל כאן דבחי' וא"ו הוא ההמשכה בבחי' ה' אחרונה, וי"ל דהיינו שע"י תורה יודעים איך לעשות המצות וזהו שנמשך מהתורה בהמצות, וי"ל זהו ענין תלמוד שמביא לידי* שממשיך במעשה המצות וע' בד"ה גן נעול (מ"מ) פ' כ' כ"א מענין קלא דאשתמע ומבואר שם שהוא המשכה מבחי' כח"ב בבחי' דיבור, ועמ"ש במ"א בענין שהתורה הוא בחי' אור והמצות הם בחי' נר כלים להאור וזהו"ע רחבה מצותך מאד שהם כלים רחבים לקבל בחי' מאד העליון שבלי גבול כו', וזהו בחי' שם הוי' שיש בכל נפש מישראל, וזהו שכ' פב"פ דיבר ה' עמכם ודיבורו של הקב"ה חשיב מעשה וכשאמר אנכי הוי' אלקיך נתהווה שם הוי' בכוא"א והיינו שנתגלה השם הוי' שבנפש (כן מבואר בד"ה ויגש הא' בס' וזה אשר תעשה) וע' מענין ש' הוי' שבנפש באריכות רד"ה מים רבי' הגדול (ל"ו), והנה מפני שיש בנפש שם הוי' לכן נצטייר הגוף ג"כ בציור שם הוי', היינו שיש ציור שם הוי' בגוף האדם, הראש הוא בתמונת יו"ד והגוף בתמונת וא"ו, וה' אצבעות היד וה' אצבעות הרגל הם ב' ההי"ן והיינו שנצטייר הגוף לפי ציור הנפש כדי שיהי' כלי לקבל גילוי אור הנפש בתוכו ובפנימיותו כו', וכמו שנת"ל שחומר כלי המוח נצטייר ונתמזג באופן שיהי' כלי לגילוי אור השכל, ומזיגת היד וכן הרגל

(יד)]: שייך לעיל ע' קצא.

שמביא לידי: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שמביא לידי מעשה.

שנתמזגו ונרכבו באופן שיהיו כלי להתפשטות אור הנפש שמתפשט בהם, כמו"כ כלליות הגוף נצטייר לפי הציור של הנפש כדי שיהי' כלי לקבל אור הנפש בפנימיותו כו'.

———•———

בס"ד

וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר. * צ"ל מה"ע הקולות האלו, הלא כל הדברי' שנצטוו במ"ת הם דברי' פשוטים כמו לא תרצח לא תענה כו' שהם דברי' פשוטים שגם אם לא נצטוו ע"ז הי' מהראוי לעשות כן מעצמם וכמאמרז"ל עירובין ד"ק ע"ב אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול גזל מנמלה ועריות מיונה. נמצא שגם בע"ח נזהרים בדברי' אלו אף שלא נצטוו בהם, לבד מ"ש בהם למינהם, ואם נא' שזהו ג"כ ציווי הרי צניעות וגזל לא נצטוו כלל ומ"מ נזהרים מזה, ואם כן הרי אף שלא הי' ציווי, ע"ז הי' מהראוי לקיימם. ואם נאמר דמה שנצטוו ע"ז הוא מפני שגדול המצוה ועושה ממי שאינו מצווה, ומפני שחיבב הקב"ה את ישראל ציום על דברי' אלו בכדי להרבות להם שכר, אך זה אינו מובן מה"ע הקולות והרעש הגדול והנורא שהי' בעת מ"ת כו'. ובפרט שנצטוו על דברי' פשוטים שמהראוי לנהוג כן גם בלא ציווי כו'. ועוד צ"ל משאמרז"ל בילקוט פ' תשא רמז רמו שבשעה שיצא הדיבור אנכי כו' מפי הקב"ה כאו"א מישראל הי' אומר עמי הדיבור מדבר וז"ש אנכי הוי' אלקיך ל' יחיד ולא אלקיכם ל' רבים, וצ"ל מה"ע זה שהדיבור מדבר עם כאו"א מישראל כו' *.

———•———

בס"ד, חג הפסח, תמ"ד, רנ"א

ועברתי באמ"צ והכיתי כל בכור באמ"צ ובכל אלקי מצרי' אעשה שפטי' אני הוי', ודרשו רז"ל ועברתי כו' אני ולא מלאך והכיתי כו' אני ולא שרף ובכל כו' אעשה אני ולא השליח אני הוי' אני הוא ולא אחר. ורש"י ז"ל פי' ועברתי כמלך העובר ממקום למקום בהעברה אחת וברגע אחת לקה כולם עכ"ל והוא מהמכילתא והובא בילקוט במקומו (ופי' שם חזית רענן הגם שיש לו הרבה שלוחי' עו"ר מ"מ עבר בכבודו ובעצמו כו'). ולכאו' צ"ל מה

*) בגוכי"ק יש כאן תיבה אינה ברורה.
*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

שייך העברה ממקום למקום למעלה והלא כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיני'. ורק באדם שייך העברה ממקום למקום דכשהי' תחילה במקום זה לא הי' במ"א כלל שה"ה מוגבל ולכן שייך שיעובר ואיננו במקום שהי' תחילה ובא לכאן, משא"כ למעלה דלית אתר פנוי מיני' ונמצא למטה כמו למעלה ממש (וכמ"ש בשו"ע בהל' השכמת הבוקר כשיתבונן אשר השי"ת ממה"מ הקב"ה עומד עליו תמיד ורואה במעשיו כו', הרי שבחי' מלך מה"מ שהוא בחי' א"ס עצומ"ה שמשם מקור גאולת מצרי' עומד עליו תמיד כו' ונמצא למטה כו' דלית אתר פנוי מיני' ממש) וא"כ מה שייך העברה כו' בנ"ל. וגם צ"ל מ"ש רש"י ובהעברה אחת מהו העברה אחת, ומהו ברגע אחת, ואיך מרומז זה בפסוק ועברתי שהי' ברגע אחת כו'.

אך הענין הוא דהנה ידוע אשר גאולת מצרי' נק' בשם דילוג, וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים שקאי על גאולת מצרי'. והיינו מפני שכדי שיהי' גאולת מצרי' הוא ע"י שהאיר מבחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל' וכמ"ש אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מאמ"צ, שיצ"מ נמשך מבחי' אנכי מי שאנכי שלמעלה מסדר השתל', שעפ"י סדר השתל' לא הי' אפ"ל יצ"מ כלל, דבסדר השתל' יש תו"ג והגבורה הוא שיהי' עפ"י דין ומשפט דוקא, דידוע דכלליות ענין סדר השתל' שהספי' הם בערך זה לזה שכל ומדות שהמדות בערך השכל שהרי מחשכל נולד המדה, וכשמבין בשכלו שטוב לו הדבר הזה ה"ה רוצה בה. וכשנולד המדה ויוצא מהעלם לידי גילוי להיות מדה שבלב הרי השכל מלובש בתוך המדה (וע' בתו"א פ' וארא בד"ה לכן אמר שמהות שכל נהפך להיות מהות מדה כו') ולכן כאשר אור עליון מתלבש בסדר השתל' אינו נמשך כ"א למקום תראוי לפי המדידה אם ראוי לכך כו', ולכן יש חו"ג חסד למי שראוי כו', והנה ישראל כשהי' במצרי' הי' משוקעים במ"ט שערי' מהיפך* ואם הי' נמשך ע"י סדר השתל' לא הי' הגאולה כלל ח"ו, וכמו שקיטרוג מדה"ד בעת קרי"ס הללו כו' והללו כו'. ולכן נמשך האור מבחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל' בבחי' דילוג שלא ע"י סדר השתל' זדילוג האור מבחי' אוא"ס שלמעלה כו' עד למטה בעוה"ז שלא ע"י השתל' ע"ס דאצי' כו' כנ"ל. וזהו ועברתי כמלך כו', וכמו עד"מ אדם שעובר ממקום למקום הלא עיקר המכוון שיבוא למקום חפצו ויהי' שם, ומה שעובר בהמקום אשר מפסיק בין מקומו הראשון שהי' שם להמקום שרצונו לחיות בעת זהו נק' העברה בעלמא שאינו מתעכב שם כלל רק עובר דרך שם עד שבא למקומו. כמו"כ יובן למעלה שנמשך בחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל' לירד כביכול למטה בעוה"ז וזה הוא עיקר המכוון, ונמשך בבחי' דילוג שדלג על בחי' סדר השתל' ונמשך למטה. וזהו ועברתי שעבר ממקום למקום, היינו שנמשך למטה בעוה"ז, ושאר המדרי' דסדר השתל' עבר רק בדרך מעבר בעלמא.

---

* מהיפך : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : מהיפך הקדושה.

ב) והענין הוא דהנה ידוע ההפרש בין מעבר להתלבשות, דהתלבשות הוא אשר אור העליון מתלבש בהתחתון ונשתנה אור העליון למהות אור התחתון וכמו הלבנה ידוע אשר היא עצם חשוך רק שמקבל אור השמש וזהו האור שמאירה הוא אור השמש, ומ"מ אנו רואין שאור הלבנה אינו בערך ובדוגמא לאור השמש כלל הגם שהוא אור השמש עצמו, אך זהו מפני שאור השמש מתלבשת בהלבנה, והלבנה משנה האור למהותה עד שהוא אור אחר לגמרי. וכמו"כ יובן זאת עד"מ בנפש האדם, וכמשנת"ל בענין שכל ומדות דלידת המדות הוא מהשכל, דכשמבין בשכלו שטוב לו הדבר אזי נולד המדה בלבו להיות לו אהבה להדבר ההוא. והנה זאת מובן דגם קודם שבא המדה בלב הי' כלולה תחילה בשכל, דמיד שהבין בשכלו שטוב לו הדבר מיד נעשה נטי' במוחו לאהוב את הדבר הזה, אך שם בשכלו לא הי' המדה כ"כ מורגשת ואח"כ כשנמשך ההתבוננות בטיב הדבר ההוא מהמוח ללב הרי נהפוך מהות המוחין למהות מדה שמההתבוננות שנמשך ממוח ללב נעשה אצלו אהבה וחמדה להדבר ההוא. והענין הוא דהנה ידוע אשר כל מדת נחלקת לג' מדרי' חב"ד חג"ת נה"י, וכמו מדת החסד הנה יש בו שכל המחייב להתחסד עם זה, וזהו הנק' אהבה שהוא השכל המחייב את מדת החסד שמפני שיש לו אהבה להאדם ההוא לכן ה"ה מתחסד עליו, והחסד עצמו זהו עצם ההשפעה שמשפיע לו. והנצח וההוד זהו איך להשפיע וכמבואר במ"א (ואינו נוגע לכאן) (ובמ"א מבואר שההחסד הוא שההשפעה שמשפיע אינו מצד הטו"ד שמחייב שיש לו אליו כ"א מצד עצם מדת טובו, והנצח הוא שמשפיע לו רק מצד הנצח לא מצד עצם טובו ג"כ ואכמ"ל בזה). והנה בחי' האהבה הגם שהוא נחשב בחי' שכל שבמדות אך באמת ה"ז מדה שהוא אהבה מורגשת לאיזה דבר שבכלל מדה יחשב. וזהו מה שמהות השכל נהפך להיות מהות מדה, דבשהי' השכל במקומו במוח הגם שהי' שם ג"כ מדה כנ"ל מ"מ לא הי' מורגשת כלל, והעיקר הוא המוחין*, ובעבודה בנפש האדם נק' זה בשם חו"ג מכוסים, שהגם שיש

) והענין דהנה המוח עיקרו יסוד המים שהוא קר ולח וענין הקרירות הוא אשר כל דבר הוא בלתי התפעלות מורגשת ממש, והלחות מורה שנמשך אל דבר אך רק בקרירות בלי הרגש, ובלב עיקרו יסוד האש שהוא חם ויבש ומורה על ההתפעלות במורגש דוקא, וזהו ההפרש בין מוחין למדות, דבמוח אף ההתפעלות דשם הוא התפעלות שכלי, ובהתפעלות שכלי יש ג"כ שני אפנים, הא' מה שמתפעל בשכלו על דבר שמשכיל, וכמו כשמשכיל בשכלו בהתבוננות גדולת הא"ס ומתפעל מאד על גדולת ורוממות הא"ס, והיינו שנתפעל על הדבר ההוא (בל"א אוף דער זאך) ושם ודאי אינו שייך הרגש, דעיקר ההרגש הוא שמרגיש א"ע (מה שטוב לו בזה) ושם ה"ת טרוד לגמרי בהדבר ההוא שמשכיל בלתי הרגש עצמותו לגמרי והוא עוצם ההתפעלות על הדבר ההוא, ואפי'

---

*) בשנת תרנ"א ניתוספה המלה זו, ובאה כאן בשוה"ג.

לו אהוי"ר, אך הם מכוסי' ונעלמי' בההתבוננות. והעיקר הוא ההתבוננות (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה אלה תולדות נח). אך אח"כ כשנמשך ההתבוננות מהמוח ללב ונולד מזה בלב האהבה והחמדה ה"ז מדה ממש הגם שלגבי עצם המדה (היינו חג"ת שבמדה כנ"ל) נק' האהבה שכל שבמדה כנ"ל שמפני האהבה שיש לו אי"ז לכן הוא משפיע לו. אך לגבי המוחין ה"ז מחות מדה ממש ונשתנה המוחין למדה ממש ע"י התלבשותם בהמדות שבלב כו' (ע' בתו"א בהביאור דלכן אמר, וע' בד"ה יין ושכר אל תשת). וכמו"כ יובן למעלה ג"כ שהרי ידוע דבחי' ביגה נק' אם הבנים דהמדות העליונות בחי' ז"א דאצי' קודם שיצאו לידי גילוי היו תחילה בבחי' עיבור בבטן דאימא ואח"כ יצאו ונולדו מהעלם לידי גילוי, וכשנמשך אור הביגה בבחי' ז"א נהפוך ונשתנה האור. וזהו דאי' בכתהאדיז"ל דיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א, והיינו כנ"ל שהמדות נחלקי' לג' מדרי' והם ג' שלישי' והשליש הא' שהוא בחי' חב"ד נחשב עד החזה שהוא בחי' ת"ת ויסוד אימא מסתיים בחזה דז"א. דבחי' שליש העליון שבמדות הוא בחי' אור הביגה רק שנהפוך להיות מדה כו' וכנ"ל בנפש האדם (ע' בד"ה לכן אמר). והנה כ"ז הוא בחי' התלבשות שתאור העליון מתלבש בהתחתון ומשתנה למהות התחתון אך בחי' מעבר הוא שאין האור משתנה בעברתו. וכמו עד"מ כשכותב איזה שכל באצבעות היד שאינו שייך כלל לומר שהשכל מתלבש ביד בהלבשה גמורה שהרי היד אינו משיג כלל את השכל וה"ה מגלה את השכל כמו שהוא בלי שום שינוי בגוף השכל וה"ז ממש כמו שאילו השכל הי' כותב בעצמו שהרי אין היד משיג את השכל ואינו משנה אותו. ומה שמבואר במ"א שא"א לגלות השכל כמו שהוא גבי עצמו אפי' בדיבור וכ"ש בכתב וראי' מסנהדרין וכמ"ש במ"א, זה אינו שייך ליד שגא' שהיד מעכב את השכל ואינו מגלה אותו כמו שהוא אצלו, אלא מפני שכל השפעה וגילוי א"א שיתגלה כמו שהוא אצל המשפיע וא"י לגלות כ"א הארה מכמו שהוא עצמו, וא"ז שייך להיד, והשכל שעובר דרך היד הוא רק בדרך מעבר בעלמא, וכמו"כ יובן למעלה בחי' מעבר כאשר אור העליון עובר ע"י התחתון רק בדרך מעבר בעלמא וכמשית"ל אי"ה.

בהמדות שבשכל והוא שמיד שמשכיל בשכלו בגדולת הא"ס איך שהוא טוב בעצם וגולד מיד התשי' בשכלו לאהבה את ה' להימשך אליו, והוא ההתפעלות להדבר ההוא (בל"א צוא דער זאך) מ"מ הוא ג"כ בלתי הרגש מפני שהעיקר הוא המוחין וההתבוננות והמדות הם בהעלם וזהו שהאא קר ולח בלתי הרגש (וי"ל כי גם המדה דשם הוא שצריך לאהוב, ובאמת אהבה ממש אינו שייך שם עדיין מאחר שא"א שיפרד כלל מזה מפני שמאיר באור שכלו בטיב הדבר מצד עצמו כו'). משא"כ במדות שגם המוחין שבהם דהיינו האהבה עד"מ הוא במורגש ממש שכבר נתעלם עצם השכל בעצם הדבר כ"א הבכן כו' כמ"ש במ"א ובאה במורגש כו' ונמצא דבמוחין גם המדות שבו הם במהות המוחין, ובמדות גם המוחין שבהם הם במהות המדות כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: וי"ל מדות שבמוחין נהפוך למוחין שבמדות.

העולה מכל הנ"ל דהתלבשות כאשר העליון מתלבש בהתחתון וה"ת נתפס בו ונשתנה האור ממהות למהות אחר לגמרי כנ"ל בשכל זמדות. וזה שייך בסדר השתל' בפרצופי' דאצי' שייך התלבשות זב"ז וכידוע ומבואר במ"א בענין התלבשות הפרצופי' זב"ז. אך בבחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל' אינו שייך התלבשות כלל כו'. ועפי"ז יובן מה שיצי"מ הי' בהעברה, שאם הי' האור בבחי' התלבשות בסדר השתל' ושיומשך בבחי' חכ' שהוא ראשית ההשתל' לא הי' אפשר להיות יצי"מ. דמאחר שהאור מתלבש ונתפס ומשתנה שם, ובהמדות יש חו"ג ויוכל להתעכב ההשפעה מצד הקיטרוג כנ"ל. וכדי שיהי' יצי"מ נמשך האור מבחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל', וכמ"ש עד שנגלה עליהם מלך מה"מ הקב"ה וגאלם, מלכים הם יהודה ויוסף וכמ"ש הנה המלכים נועדו והם בחי' זו"נ, ומלכי הם חו"ב, ומלך מה"מ הוא בחי' כתר ומשם נמשך הגאולה וכמ"ש ובמורא גדול זו גילוי שכינה בחי' מל' דא"ס. והגם שצריך אור העליון לעבור דרך עולמות אבי"ע, אך הי' רק בדרך מעבר דרך סדר השתל' ולא נתעכב כו', וזהו שפירש"י ז"ל ובהעברה אחת פי' שלא נתעכב בסדר השתל' כ"א בהעברה אחת, וכנ"ל במשל העובר ממקום למקום. והגם דאת השו"א אני מלא ולית אתר פנוי מיני', האמת כ"ה. אך הוא בהעלם ואינו מאיר ומתגלה. וביצי"מ הי' הדילוג דבחי' אוא"ס אשר יושב בסתר עליון ושם חביון עוזו שבהעלם ואינו מאיר ומתגלה בשום עולם העליונים והתחתונים האיר למטה בעוה"ז הגשמי דוקא. וזהו עברתי בארץ מצרי' דבעוה"ז הגשמי האיר בחי' אא"ס עצומ"ה כו'.

קיצור מאות א' וב'. מהו"ע העברה למעלה והלא לית אפ"מ. יצי"מ בבחי' דילוג מבחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל'. דבהשתל' יש חו"ג, וכדי שיהי' הגאולה עד שנגלה כו' ממה"מ ובדרך מעבר בסדר השתל'. ענין מעבר והתלבשות, התלבשות שנתפס האור ונשתנה ויכול להתעכב כו'. אך מעבר הוא דבחי' אוא"ס שלמעלה מהשתל' מאיר דרך מעבר שאינו נתפס ואינו מתעכב ונמשך למטה כמו שהוא למעלה בעצומ"ה בביכול. וע' בלק"ת פ' קרח ד"ה והנה פרח מטה אהרן כו', ובסידור ח"ב ד"ה יום ליום יביע אומר ובפה"מ ד"ה הנ"ל.

ג) **"והנה** במד"ר פ' בא פי"ח אי' ע"פ ועבר ה' לנגוף את מצרי' משל למלך שהלך בנו לברברייא וגדלו אותו כו' אמר מה כבוד אני עושה לברבריים כו' אלא אני קורא שם אותה המדינה כשם בני חזרו אחרי ימים וקללו בנו כו' אמר המ' אני עובר על מה שכיבדתי אותם. כך ירד יוסף למצרי' וקיבלו אותו כו' כבדו את יעקב שנא' ויבכו אותו מצרי' אמר הקב"ה מת כבוד אני עושה להם הריני קורא אותם בשמה של ג"ע שנא' כגן ה' כארץ מצרי'. כשחזרו ושיעבדו בהם א' הקב"ה ועברתי בארץ מצרי' חזר אני מאותו הכבוד ואעשה אותה שממה כו'. ונמצא מפרש ועברתי ל' חוזר שעובר וכמש"א אמר הקב"ה ועברתי חוזר אני מאותה שאמרתי כו'. ולפי"ז

צ"ל דמ"ש ל' ועברתי היינו שעבר על מדותיו. שמדותיו הם רחמי' וכמ"ש כמה א"א לפניו שמאריך אף לרשעים ג"כ. וזהו שאנו מבקשי' ברחמיך הרבי' רחם עלינו היינו ברחמיך המרובי' דוקא, וכמבואר במ"א שהבקשה שיומשך מבחי' ר"ר שלמעלה מסדר השתל'. וז"ש הטוב כי לא כלו רחמיך (וע' בלק"ת בהביאור לד"ה מסעי דהטוב הוא מקור יג"מ יעו"ש) אך במצרי' עבר על מדותיו ועשה דין למצרי'. והכל מפני אהבתו לישראל, וכמשל האב שיש לו בן יחיד מפני אהבתו שרוצה לעשות חסד עם בנו ה"ה כובש חסדו וכועס על אחרי' המצערי' את בנו, ואם יש לאל ידו ה"ה דן אותם מדוע יעשו ככה לבנו יחידו האהוב וחביב עליו כבבת עינו ממש. וכמו"כ יובן דגש"י נק' בנים למקום וכמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם כמו שהבן נמשך ממוח האב כמו"כ נש"י שרשן מבחי' חכמתו ית', וכתי' בני בכורי ישראל ששרשם מפנימיות החכ' אשר פנימיות אבא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם, ומובא במ"א הפי' שהטעם הוא למעלה מטו"ד שהוא למעלה מסדר השתל' ומשם שרש נש"י. וזהו ישראל עלו במח', מח' הוא בחי' חכ' וכמ"ש בזהר מח' ויובלא לא אתפרש לעלמין יובלא ביצה ומח' חכ', ועלו במח' היינו הבחי' היותר עליונה במח', ולכן כאשר המצריים שיעבדו בהם עבר על מידותיו ועשה בהם דין, וז"ש ביד חזקה הוציאך ה' ממצרי', וכ"מ שנא' יד הוא יד ימין וכמארז"ל (מנחות ד"י). אך במצרי' העביר על מידותיו ועשה אותם שממה, וזהו ביד חזקה שיד ימין הייתה כבושה לדון את מצרי'. והוציאך ה' ממצרי', ידוע דהוי' בכ"מ הוא מדה"ר, והיינו שבעת שהי' דין למצרי' הי' רחמי' לישראל להוציאם מאמ"צ. והוא כמ"ש ונגוף ה' את מצרי', נגוף ורפוא, ופי' בזהר נגוף למצרי' ורפוא לישראל ברגע אחד ממש, שנמשכו ב' המדרי' חו"ג יחד ברגע אחת ממש כו'. וזהו מ"ש משא מצרי' הנה ה' רוכב על עב קל, עב ב' בגימ' חסד וקל הוא בחי' גבורה, דק"ל בגימ' ה"פ הוי' שנמשכי' מה"ג וכמ"ש בסה"ק, ומשם נמשך להיות נגוף למצרי' ורפוא לישראל כו'.

קיצור. במדרש מפרש ועברתי שעבר ממדה"ר למדה"ד לדון את מצרי' ועבר על מידותיו, וזהו ביד חזקה הוציאך ה' שיד ימין כבוש לדון את מצרי' והוי' מדה"ר להוציא בנ"י, נגוף ורפוא כו' ברגע א' ממש כו', ע"ב ק"ל.

ד) **ולהבין** ביאור הענין איך הי' נגוף למצרי' ורפוא לישראל ברגע א'. הענין הוא דהנה כתי' ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור באמ"צ, דמכ"ב הי' בחצות דוקא, והענין דהנה לילה הוא בחי' גבורה ויום בחי' חסד, ובד"פ הלילה נחלקת לחו"ג, דעד חצי הלילה הוא בחי' דין וחשך, ומחצי הלילה והילך נוטה ליום והוא בחי' חסד. והנה בהרגע דחצות הלילה אז מתחלקי' הב' חצאין דחו"ג שבלילה, וגם מחברם יחד. דעד חצי הלילה בכיוון ממש שייך לחצי הראשונה שמקבלת מהגבורה ומהחצות בכיוון הוא חצי השני' שמקבלת מהחסד. ומי הוא המחלקם ומחברם יחד הב' בחי' דחו"ג הוא הרגע דחצות. והגם דחו"ג הם ב' הפכים מ"מ הרגע דחצות מחברם,

וההכרח לומר שהוא גבוה משניהם, ולכן לא ירדה למטה להתלבש בבחי' זמן כלל, שהרי עד*

בס"ד

ועשית חג שבועות להוי' אלקיך מסת נדבת ידך אשר תתן כו'. ולכאו' צ"ל מ"ש נדבת ידך, והול"ל נדבת לבך וכמו שמצינו בכל התורה וכמו בתרומת כתי' כמה פעמים כל נדיב לבו כו' אשר ידבנו לבו, וכאן נדבת ידך. וגם צ"ל מ"ש ועשית חג שבועות, מהו ועשית שלא מצינו כן בכל המועדים כ"א בשבת נא' לעשות השבת, משא"כ במועדים לא נא' ועשית ומה נשתנה חג השבועות שנא' בו ועשית, ויותר יפלא דהנה ידוע דחגה"ש הוא מדרי' שלמעלה מסדר השתל' שאין העלאות מ"ן מגיע לשם, וכידוע ומבו' במ"א עמ"ש תספרו חמשים יום ובאמת אינו סופרי' רק מ"ט ימים. והענין הוא דהנה ענין ספה"ע הם נגד ז"מ וכ"א כלול מו' והם מ"ט, ובכ"י ממשיכים מדה אחת, וז"ש היום יום כו', יום ע"ה בגימ' אל הוי' והוא כמ"ש אל הוי' ויאר לנו שממשיכים גילוי המדה ע"י הספירה. והענין דאולעו"ז עשה אלקי, וע"י שמבררי' המדות ממשיכים גילוי המדות משרשן בחי' מ"ט שערי בינה (וכמבו' במ"א בענין לך הוי' הגדולה כו' דשער משמש כניסה ויציאה), וי"ל דמה שנק' זה בשם ספירה (לבד טעם הפשוט שהוא ל' מספר) שהוא ל' ספירות ובהירות שמבררי' ומזככים המדות, וע"ז ממשיכים מבחי' מ"ט שע"ב (וע' בלק"ת פ' אמור ד"ה וספרתם ל' ספירות ובהירות שיאיר למטה בגילוי) אך שער הנו"ן דבינה א"א להמשיך ע"י אתעדל"ת היינו הספירה כנ"ל כ"א ביום השבועות הוא מאיר מאיליו וממילא בלי אתעדל"ת, וכמבואר כ"ז בלק"ת בדרושי שבועות באריכות. וא"כ לפי"ז יפלא עוד יותר מ"ש ועשית דוקא בשבועות מה שייך זה לעשי' מאחר שאינו תלוי באתעדל"ת כו' כנ"ל. והענין הוא דהנה אי' בפע"ח דבשבועות הוא הארת הכתר (וע"ש טובלת בכתר שהוא שעה"נ, וי"ל שהתגלות עתיק בבינה וי"ל שהוא בחי' שלמעלה מבחי' א"א שזהו בחי' הכתר שמאיר בז"א בליל שבועות וכמ"ש שהוא דיקנא דא"א כתר שלו, וד"ל. וע' בס' בראשית* א' בביאור מאה"ז ת"ח ירושלים כד אתכפל

בגוכי"ק בשוה"ג: צ"ע.

שבת שבועות עשי', י"ל שבהם ממשיכים בחי' תחילה ונתב"ס דוקא.

---

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

בס' בראשית . . . תחותה: נדפס בבה"ז (להצ"צ) ח"ב ע' תרמב ואילך.

תחותה בענין ב' בחי' עדן כו'). ולכאו' צ"ל מהו התחידוש דחג השבועות שמאיר בחי' כתר והלא בכל השנה מאיר בחי' כתר בחכ' דאצי' דכך סדר ההשתל', וזהו מ"ש והחכ' מאין תמצא דאין הוא בחי' כתר ורצון, וחכ' דאצי' נמצא מאין דכתר, והאין דכתר הוא תמיד בבחי' חכ', וכמו האין דאצי' שמהווה היש דנבראי' הרי האין מלובש תמיד בהנבראים וכמ"ש לעולם הוי' דברך נצב בשמים, כמו"כ בחכ' דאצי' שמאין דכתר תמצא הרי האין דכתר הוא תמיד בבחי' חכ' שאם יסתלק כרגע יהי' ממנו אין ואפס, וא"כ האין דכתר מוכרח להיות תמיד בחכ', ובאמת בבחי' חכ' מאיר האין דכתר כמו שהוא, וכמבואר במ"א בענין חכ' כח מ"ה דבחי' מ"ה דחכ' הוא בחי' התדבקותו אל הכתר, מלמעלה מהשגה וכמ"ש מה פשפשת והוא הוא בחי' אין דכתר, וז"ש והחכ' מאין תמצא שנא' ל' מציאה. והענין כמו המוצא מציאה תיינו שמצא מה שאבד חבירו וכמו ראובן מצא מה שאבד שמעון הרי לא נשתנה הדבר מכמו שהי' גבי שמעון ולא נתחדש בה דבר כ"א שינוי רשות שהי' ברשות שמעון וכעת הוא ברשות ראובן, אבל לא נתחדש דבר בעצם הדבר ולא נשתנה ממהותה הראשון. וכמו"כ יובן מ"ש והחכ' מאין תמצא בדרך מציאה, היינו שהאין דכתר כמו שהוא נמצא בין הנאצלים והוא הוא האין דכתר ולא נשתנה ממהותו כלל רק שנמצא בין הנאצלים (וכמבואר כ"ז באריכות בד"ה וככה הג') וא"כ מאחר שהאין דכתר כמו שהוא נמצא תמיד בבחי' אצי' והוא בחי' חכ' דאצי' וא"כ במה יודע איפה הגילוי דחה"ש שמבואר בפע"ח שמאיר בו הארת הכתר והלא תמיד מאיר בחי' כתר באצי' כו' כנ"ל.

קיצור. צ"ל מ"ש נדבת ידך, וגם מ"ש ועשית והלא הגילוי דחה"ש למעלה מאתעדל"ת, והנה בפע"ח אי' דבשבועות מאיר בחי' כתר, וצ"ל והלא החכ' מאין תמצא והאין דכתר נמצא תמיד באצי' וגם לא נשתנה ממהותו כו'.

ב) **ולהבין** כ"ו צ"ל תחילה משארז"ל אם אין יראה אין חכ' ואם אין חכ' אין יראה, וא"כ צ"ל איך יתחיל. אך הענין הוא דיש ב' בחי' יראה, יראה תתאה ויראה עילאה. יראה תתאה הו"ע קבלת עומ"ש בחי' ביטל היש שהוא במציאותו דבר נפרד ולא נתבטל במציאותו מכל וכל שלא יהי' רצון אחר לבד רצון המצווה, אלא שבטל אליו ומבטל רצונו מפני רצון המצווה ועושה רצונו הגם שהדבר נגד רצונו העצמי, וכמו י' המ' שעושה פקודתו הגם שאינו רואהו והוא רק מצד עוצם גדולתו והתפשטות שמו על המדינה הוא מתירא ממנו ומבטל רצונו ועושה רצון המ', אך יש עוד בחי' יראה שהיא פנימיות יותר, בחי' ביטל במציאות שאין לו רצון אחר כלל. וכמו עד"מ כשבא לפני המלך והמלך מדבר עמו פב"פ ה"ה מתבטל ממציאותו לגמרי ומתפעל מאד מעוצם גדולת ורוממות המלך העצמי בחכמתו העצמיות וכדומה ולכן מתבטל כל עצמותו שאינו מרגיש א"ע כלל ואז כשהמלך יצוה לו איזה דבר לעשות ה"ה עושה את הדבר באמת לאמיתו ותקוע בלבו מאד יראת המלך, והיינו היראה מעצמותו ומהותו של מלך, ואין

לו רצון אחר כלל וכלל לבד רצון המלך שצוה לו לעשות הדבר ההוא. וככל המשל הנ"ל יובן למשכיל למעלה בחי' ירי"ת הוא בחי' מל' קעומ"ש שהו"ע ביטל היש וכמ"ש וכל צבא השמי' לך משתחוי' השתחוות וביטל כו'. אך בחי' יר"ע הוא בחי' ח"ע דאצי' שהו"ע ביטל במציאות ממש כולא קמי' כלא חשיב. דבחב' שורה אוא"ס וכמ"ש בסש"ב אחד * שבו שורה אוא"ס וזוהי מדרי' החב', וכמ"ש בע"ח דבחב' מאיר אוא"ס בקירוב מקום. וכמ"ש מזה במ"א באריכות (ע' בדרו' וככה הנ"ל).

וביאור הענין דהנה כתי' יראו מה' כל הארץ וכתי' יראו את הוי' קדושיו. ולכאו' צ"ל והלא אמר תחילה יראו מהוי' כל הארץ הרי כולם יכולי' לבוא לבחי' יראה, ואח"כ אמר יראו את הוי' קדושיו, דמשמע שרק קדושיו יכולים לבוא לבחי' יראה ולא כל הארץ. וגם מתו השינוי דכאן אמר מהוי' וכאן א' את הוי'. אך הענין הוא דבאמת הם ב' מדרי' חלוקות והם בחי' ירי"ת וירי"ע, מ"ש יראו מהוי' כל הארץ זהו בחי' ירי"ת בחי' ביטל היש, ויראה זו נמשכת על האדם ע"י ההתבוננות בהתהוות העולם וכמ"ש אחר פסוק יראו מה' כו' כי הוא אמר ויהי. דהיינו כשיתבונן איך שבאמירה א' נברא כל העולם, וכמארז"ל בע"מ נברא העולם והלא במאמר אחד יוכל להבראות ובמאמר ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז, דב' העולמות דעוה"ב ועוה"ז שבהם נכלל כל העולמות שנבראו עלדאת"כ ועלדאת"ג וכמ"ש כולם נבראו רק בב' אותיות י"ה. וכשיתבונן בכ"ז באריכות ההתבוננות תיפול עליו אימה ופחד שירא מה' לעבור על רצונו ח"ו, ויהי' בטל רצונך מפני רצונו שהו"ע ביטל היש לאין. אך בחי' יראה זו נק' ירי"ת שנמשכת מהתבוננות העולם כנ"ל שהוא רק זיו והארה בעלמא וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו ורק הודו על או"ש, מלך שמו נק' עליהם, וז"ש יראו מהוי' שהוא רק מההארה משם הוי' ולא כל שם הוי' דברה"ע הוא ע"י שם אלקי' ורק יש בו הארת שם הוי' דהוי' הוא עיקר המהוה וכמ"ש במ"א. (וזתו כי הוא אמר ויהי הוא צוה

בגוכי"ק בשוה"ג: בזאת יבוא אל הקדש חכ' ע' ג"ן בזאת כו' השכל וידע אותי ד"ע עצמיות אוא"ס וע' וככה. ומלאה הארץ דעה.

משה עבדי דוד עבדי, ודוד עבדי נשיא כו' לעולם, ארץ קדום, י"ל בפנימיות וצ"ע.

במצות ב' בחי' בהכוונה מחולקי', וברצון בעשי' שוים נח"ר לפני, וז' נתב"ס.

יראה שלמע' מחכ' אפשר יל"ת בהק' ל' ההפרש בין אוכם הוא ובין לא ידע ולא אתיידע וככה וע' ואולם ל"ד.

אחד שבו: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: אחד האמת שבו.

ויעמד צוה הוא בחי' מח' בחי' שם הוי', וי"ל מח' שבדיבור) והיינו שהוא רק מהארת שם הוי' שבשם אלקי'. ולכן יראה זו פועל בנפש האדם שיהי' ביטל היש לאין שיהי' יש ובטל. אך בחי' יר"ע הוא הנמשכת מההתבוננות בעצמיות אוא"ס וכמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כו' שמדת הגדולה טפל ובטל לך כו', ולגדולתו העצמיות אין חקר כלל, וכולא קמי' כ"ח ולית מח' תפיסא בו כלל, שהוא למעלה מהשגה והבנה וכל העולמות בטלים במציאות באוא"ס כביטל זיו השמש כשהוא בגוף השמש עצמו וכמ"ש בסש"ב ח"ב שער היחוד והאמונה (וע' בד"ה א"ר ברכי' מ"ג). וכשיתבונן בכ"ז תיפול עליו אימה ופחד לירא ולהתבושש מגדולתו ית' ויהי' בטל במציאות שלא יהי' לו רצון אחר כ"א רצון ה'. וזהו יראו את הוי' קדושיו שיהי' טפל ובטל להוי' וע"ז מורה תי' את וכמו שדרז"ל את בשרו את הטפל לבשרו. והיינו שיהי' טפל ובטל במציאות לשם הוי' ב"ה וזהו בחי' יר"ע. ובד"כ ב' בחי' אלו יר"ת ויר"ע הוא ביטול היש וביטול האמיתי. וזהו"ע משה עבדי דוד עבדי דוד הוא בחי' מל' והו"ע ביטול היש שהי' בטל בעיני עצמו וכמ"ש ע"ע ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם כו', שהי' בטל מאד, מ"מ הוא ביטול היש. אך משה הוא בחי' חכ' מן המים משיתיהו והוא בחי' ביטול במציאות, ואמר ע"ע ונחנו מ"ה בחי' מ"ה דחכמה וכמו מה פשפשת כנ"ל. והנה סדר העבודה תחילה צ"ל בחי' יר"ת ועי"ז יבוא את"ב לבחי' חכ' שהוא בחי' יר"ע. וכמ"ש בזאת יבא אהרן אל הקודש זאת הוא בחי' מל' יר"ת כידוע וכדי לבוא אל הקדש שהוא בחי' חכ' הוא ע"י בחי' זאת בחי' יר"ת, שע"י חותם שוקע דיראה שהו"ע הביטול היש שמבטל רצונו והו"ע השקיעה ע"ז ממשיכים מלמעלה בחי' חותם בולט בחי' חכ' יר"ע ונק' בחי' זו חותם בולט מפני שהוא בחי' שלמעלה מהשגה ונק' קדש מלה בגרמי' בחי' ביטול במציאות כנ"ל. וזהו אם אין יראה אין חכ' דכדי לבוא לבחי' חכ' יר"ע זהו ע"י יר"ת דוקא וכמ"ש זה השער להוי' דא תרעא לאעלאה בו'.

קיצור. אם אין יראה כו' בחי' יר"ת ביטול היש, יראו מהוי' ובחי' יר"ע בחי' חכ' דאצי' ביטול במציאות, יראה בושת. ותחילה צ"ל בחי' יר"ת בזאת כו' אל הקודש בחי' חכ'. ע"י חותם שוקע יר"ת ממשיכי' חותם בולט יר"ע כו'.

בגוכי"ק בשוה"ג: ע' בסי' בהערה דתק"ח וכן מה שמיגע נפשו כו' יר"ע כו' אתעדל"ת ליראה העליונה האמיתיות כו' נר' שיראה זו למעלה מבחי' יר"ע המבואר בסש"ב פמ"ג, וזהו שמיגע כו'.

חותם שוקע וחותם בולט המבו' בד"ה ג"ן י"ל שהוא בחי' חכ', ויר"ע שלמעלה מחכ', וז"ש שמח' עוצם הגילוי כו' יתגלה כו' והיינו הבאה מאלי' כמ"ש בסי', אך בחי' חכ' שמיגע כו', ועי' בלק"ת ד"ה שימני, אך מ"מ גם בחי' חכ' נק' חותם בולט לגבי בינה וכמ"ש בלק"ת שם בהביאור יעו"ש.

ג) **אך** צ"ל מ"ש אם אין חכ' אין יראה. משמע מזה שיש עוד בחי' יראה שלמעלה מחכ'. והענין יובן ע"פ משארז"ל גבי דניאל וחבירי' דכתי' וראיתי אני לבדי את המראה והאנשים אשר אתי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם, ופריך בגמ' מאחר דלא ראו מ"ט איבעית ומשני אע"ג דאינהו לא חזי מזלייהו חזי. ולכאו' מפני * דניאל שראה את המראה לא נפל עליו חרדה, וחבירו שלא ראו את המראה כ"א מזלי' חזי נפל עליהם חרדה גדולה כ"כ. ויובן בהקדים להבין מ"ש חרדה גדולה נפלה עליהם ולא אמר יראה גדולה, והענין דההפרש בין יראה לחרדה, יראה הוא כשמתלבש בפנימיות ואינה ניכרת היראה באברי' החיצוני', אך חרדה היא כשהיראה גדולה כ"כ עד שאינה מתלבשת ונתפסת בפנימיותו כלל, ואבריו החיצונים נרתעים מפני היראה, וזהו ההפרש בין דניאל לחבירו, דגבי דניאל הי' היראה בערכו ונתפס אצלו בפנימיו', אך חבירי' לא ראו את המראה שאינו נתפס אצלם בפנימיותם בבחי' ראי' והשגה כ"א מזלי' חזי שנגע אצלם בבחי' יחידה שהוא בחי' מקיף הכללי, שאין לו התיישבות בכלי כלל, ולכן נפל עליהם חרדה גדולה שהרגישו היראה באברי' החיצונים וכמ"ש וארכבותי' דא לדא נקשן שאין לו התיישבות בפנימיות כלל, וא"א להתגלו' כ"א בחיצוניות. ויובן ההפרש בין דניאל לחבירי' ע"ד ההפרש בין משה לשאר הנביאים, דבשאר הנביאים כתי' וארא ואפול על פני שלא יכלו לקבל גילוי הנבואה בפנימיות ונתבטלו ממציאותם לגמרי. והו"ע הפשטת הגשמי וכמ"ש ויפשט גם הוא את בגדיו כו'. משא"כ במשה כתי' פה אל פה אדבר בו שעמד על עמדו וקיומו. דבמשה כתי' וירא ראשית לו דבחי' ראשית דחכ' ובחי' אוא"ס שמתלבש בחכ' נתפס ונקלט אצלו בפנימיות, ולכן עמד על עמדו והי' כלי להגילוי, משא"כ שארי הנביאים לא היו כלי לזה.

והנה אי' במד"ר ע"פ דומה דודי לצבי כגו"ר כך גו"א. היינו שלע"ל יהי' ג"כ הגילוי באופן כזה שיהי' כלי לקבל הגילוי בפנימיות, רק ההפרש הוא דבמשה הגם שהי' כלי להגילוי מ"מ זהו דפנימיותו הי' כלי לזה, אבל בחיצוניות היינו אברי הגוף לא הי' כלי להגילוי, והי' הגוף בטל במציאות, רק שהי' יכול לקבל את גילוי הנבואה בפנימיות. משא"כ שארי הנביאי' נפלו על פניהם שלא הי' יכולים לקבל בפנימיותם ונתבטלו מכל וכל. אך לע"ל כתי' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר דוקא, שגם אברי' החיצונים יהי' כלי להגילוי אוא"ס שיתגלה לע"ל. ובאמת הגילוי דלע"ל יהי' דוקא לכל בשר היינו להגוף הגשמי. דעוצם הגילוי דלע"ל הוא שיאיר ויתגלה בחי' אוא"ס הסו"ע שהוא שרש ומקור הגוף ששרשו דוקא מבחי' סו"ע. ועוד דהגילוי דלע"ל הוא שכר המצות שעושי' בעוה"ז. וזה שייך דוקא להגוף, דמלאכים כשבקשו את התורה א"ל כלום יצה"ר יש בהם, ונתן לנו את תורתו לברר את הגוף והנה"ב. ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא אפי' בג"ע

מפני דניאל : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : מפני מה דניאל.

העליון הוא רק זיו תורתן ועבודתן ועיקר שכר המצוה יהי' לע"ל דוקא. וזה שיך להגוף דוקא. וזהו ונגלה כו' וראו כ"ב דוקא. שאברי' החיצונים וכלי הגוף יהיו כלי לגילוי אלקות מה שלא הי' כן אף במרע"ה רבן של כל הנביאים. ועפי"ז יובן ההפרש בין דניאל לחביריו שהוא כמו ההפרש בין משה גו"ר וגו"א לשארי הנביאי'. דחביריו לא נתפס בהם המראה בפנימיות כ"א בבחי' יחידה מקיף הכללי, משא"כ דניאל נתפס בו בפנימיות לכן לא נפל עליו חרדה. וכנ"ל דחרדה הוא יראה שלמעלה מכלי הגוף, וכענין חרדה מסלקת את הדמים כו', פי' שמסלק הילוך החיות הפנימי, והו"ע הכיטול במציאות לגמרי כו' כנ"ל.

קיצור. עוד יש יראה שלמעלה מהחכ'. ויובן מדניאל וחביריו שנפל עליהם חרדה גדולה מפני שלא ראו כו', שלא נתפס בפנימיות. ודניאל ראה כו', וכענין ההפרש בין משה גו"ר וגו"א לשארי הנביאים כו'.

ד) והנה להבין ענין מקיף הכללי ומקיף הפרטי, צ"ל תחילה דכשם שיש ב' מדרי' ביראה כמו"כ יש ב' מדרי' בחכ' וכמשארז"ל אם אין יראה אין חכ' ואם אין חכמה אין יראה, משמע מזה שיש ב' מדרי' בחכ'. ולהבין זה מהו המדרי' הב' בחכ' צ"ל תחילה מ"ש בע"ח אור אבא טמיר ונעלם, משמע דבחי' אור אבא שהוא בחי' חכ' כידוע הוא בתכלית ההעלם. ולכאו' א"מ והלא חכ' הוא ראשית השתל', והיינו ראשית הגילוי דע"ס דאצי'. והענין הוא דהנה ידוע דהחכ' נק' מעיין ובינה נהר. וכמו עד"מ נהר הוא התפשטות אורך ורוחב שנראה ונגלה המים, ושרש הנהר נמשך מהמעין שהוא נובע טיפין טיפין דקים מאד שאינו נראה ונגלה כלל, וממנו נמשך הנהר. והנה שרש המעיין הוא מהתהום שממנו נובע המעיין מתחת לארץ ומתחלק לכמה מעיינות הנמשכים ממנו. אך מעין זה הנמשך מהתהום אינו נראה ונגלה כלל רק שהוא מקור שממנו נובעים המעיינות שבוקעים עפר הארץ ויוצאים לחוץ ונובעי' טיפים דקים מאד עד שאינם נגלים לרוב דקותם. וכמו"כ יובן בנפש האדם דבינה הוא בחי' השגה והבנה באורך ורוחב, ושרש ההשגה נמשך מהחכ'. והנה בחי' חכ' הוא ברק המבריק שעדיין לא בא לידי גילוי בהרחבה שהוא רק נקודה אחת שאינו מושג עדיין עד שמתלבש בבחי' בינה וכמ"ש במ"א. אך מ"מ ה"ז גילוי שהשכיל איזה השכלה וסברה חדשה, והגם שאינו מושג עדיין בהשגה גמורה. מ"מ ה"ז גילוי שנתחדש אצלו איזה דבר וכשיחשוב בזה הרי יבוא לידי השגה גמורה. א"כ הרי יש לו כלי בגוף הוא כלי המוח ששם מתגלה אור השכל שהוא הברק המבריק. אך מקור השכל בחי' כח המשכיל שמשם נובע השכלות חדשות ה"ה אינו מושג כלל שאינו מרגיש כלל המקור מאין נמשך לו ההשכלה ואין לו כלי בגוף כלל כ"א בבחי' מקיף שאינו מאיר בפנימיות. ולמעלה ב' בחי' אלו הוא בחי' חכ' דאצי' ובחי' ח"ס שסתום ונעלם ואינו מתגלה כלל (וע' בהכ"ק * השייכי'

(ע' בהכ"ק . . . בח"ס : נדפס באמרי בינה ח"ג פקמ"ב ואילך.

לאמ"ב שער התפילין מענין ב' בחי' בח"ס) וזהו מ"ש אור אבא טמיר ונעלם היינו בחי' החכ' שהוא נעלמה לגמרי, וזהו אור אבא דזקא שלמעלה מסדר השתל' (והנה עפ"י שנת' כאן על בחי' ח"ס, אך כמ"ש בד"ה וככה יעו"ש י"ל שקאי על בחי' מ"ה דחכ' (ע' וככה פמ"ב) שהוא בחי' אין דכתר ולא נשתנה כלל וכנ"ל, והוא בחי' אור אבא שלמע' מסדר השתל'). וזהו שלפעמי' נק' חכמ' חי', והיינו בחי' חכ' הנעלמה, ומה שחכ' הוא ראשי' הגילוי היינו בחי' חב' דאצי'. (ולפי הנ"ל היינו בחי' כח דחכ' והוא גילוי ברק המבריק שבחכ', וע' בד"ה וככה הנ"ל ביאור ב' בחי' כח ומ"ה דחכ'). והנה אף שנת"ל דבחי' ח"ס הוא בחי' מקיף, מ"מ הוא רק בחי' מקיף הפרטי דבחי' ח"ס הוא שרש חכ' הגלוי' ולכל חכ' ושכל בפרט יש לו מקור בבחי' חב' הנעלמה. וכמשל דמעיין הנ"ל, שהמעין שמתחת לארץ הנמשך מהתהום מתחלק לכמה מעיינות הבוקעים את עפר הארץ ויוצאים לחוץ (ע' וככה פמ"ב ומ"ג). אך בחי' מקיף הכללי הוא כמו עד"מ התהום שאינו מתחלק לפרטים. כמו"כ יובן בחי' מקיף דיחידה הוא בחי' מקיף הכללי שלא יש בו התחלקות פרטים כלל, ונק' כח היולי הכללי שאינו שייך בו התחלקות פרטים והוא מקור כולם והכל בהשוואה אחת. וכמו"כ יובן למשכיל למעלה ב' בחי' מקיף הפרטי ומקיף הכללי, בד"כ המשכת הקו"ח שנמשך מאוא"ס, דבחי' הקו"ח הוא למעלה מגילוי אך ממנו מתחלקי' התחלקות נעלמות עד שנמשך האור בכל ספי' חכ' וחסד כו' (ע' בד"ה זכור אשר עשה לך כו' ל"ד משל דצינור כו') ובחי' מקיף הכללי הוא בחי' מל' דא"ס עיגול הגדול שלפני הקו שמקיף כל העולמות בהשוואה אחת, ואינו עדיין אפי' מקור למקור להתהוות הנאצלים כו'. וזהו שאמרז"ל אם אין חכ' אין יראה, שיש בחי' יראה שלמעלה מחכ' והיינו בחי' יר"ע שמבחי' יחידה שבנפש גילוי בחי' כתר הכללי שהוא בחי' כתר שבכתר, וכמו גבי חבירי דניאל שחרדה גדולה נפלה עליהם. ולע"ל יגיע כ"א לבחי' יראה זו וכמ"ש והריחו ביראת ה', שכל הגילוי דמהמ"ש יהי' מה שיהי' בחי' יראה, והיינו גילוי בחי' כתר שבכתר. (ולע"ל יהי' בחי' * בפנימיות וגם אברי' הגוף הגשמי' יהיו כלי לזה וכנ"ל) וז"ש ובאו במערות צורים ובנקיקי כו' מפני פחד הוי' והדר גאונו (וי"ל דזה יהי' קודם שיהי' הגילוי האמיתי דמהמ"ש. וכן גראה בזהר ג"כ. דכשיהי' הגילוי האמיתי דמהמ"ש נת"ל שיהי' התלבשות בכלי הגוף כנ"ל). אך סדר עבודה והעלי' מלמטלמ"ע צ"ל תחילה בחי' יר"ת בסור מרע ועשה טוב ולחיות ירא חטא היינו שירא מחטא עצמו שלא למרוד בה' ח"ו. וזה השער להוי' שהוא העיקר וכמארז"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. והו"ע קבעומ"ש במצות מעשיות, וזהו עיקר העבודה ועי"ז יעלה ויבוא ויגיע עד בחי' מדרי' היותר עליונה. וכמ"ש אל

בגוכי"ק בשוה"ג: י"ל בחי' מ"ה דחכ' אין, ע' וככה כ"ד מ"ב.

---

* בחי' בפנימיות: כ"ה בגוכי"ק. ואצ"ל: בחי' זו בפנימיות.

יתהלל החכ' בחכמתו כו' כ"א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי. שכדי שיבוא ויגיע לבחי' ידע אותי שהוא בחי' אוא"ס עצומ"ה (וע' וככה מענין הדעת) זהו דוקא ע"י בחי' זאת בחי' יר"ת קבעומ"ש. אך חכ' בלא קעומ"ש אינו כלום, וזהו אל יתהלל החכם בחכמתו כו' כי מה יועיל לו החכ' בלא קבעומ"ש וכמארז"ל כל שחכמתו קודמת כו', פי הלומד תכמה רק למען לידע ההשכלה ולא לעבוד בזה את ה' שזהו לומד ע"מ לעשות, גם חכמתו אינו מתקיימת. והעיקר הוא יר"ת, וזה השער להוי' כו', שיבוא ויגיע עד מדרי' היותר עליונות כו', דע"י שעושה חותם שוקע בנפשו בביטול היש ובצמצום עצמותו הן בסור מרע במל"ת שזהו עיקר הכפי' שלא יעשה כל דבר רע ח"ו ואפי' בדברי' המותרים כל מה שהוא מותרות ג"כ בכלל רע יחשב, וצריכי' לשפוט כל מה שזהו מותרות יצמצם א"ע ולא יעשה זה, וע"י ביטול היש שמבטל א"ע שיהי' הן ולאו שוין ע"ז ממשיך מלמעלה בחי' חותם בולט שיומשך מלמעלה בחי' אוא"ס שלמעלה מגדר התלבשות והיינו בחי' כתר הכללי, וממילא יבוא לבחי' היראה היותר העליונה. דהנה באמת בחי' יר"ע א"א להמשיך על נפשו ביגיעה שיגע נפשו כמו בחי' יראה אפי' בחי' יר"ע דח"ע בא ג"כ באתעדל"ת ע"י שמיגע נפשו (וכמ"ש בסי') אך בחי' יראה העליונה האמיתי' א"א לבוא באתעדל"ת כ"א שנמשך ממילא מעוצם גילוי אוא"ס שמאיר ומתגלה בעולם, וכמ"ש ביצי"מ ובמורא גדול זו גילוי שכינה. וכדי שיהי' הגילוי זהו ע"י יר"ת דוקא, שע"י היר"ת וקבעומ"ש במצות מעשיות דוקא שהוא החותם שוקע שעושה בנפשו נמשך מלמעלה בחי' חותם בולט, שיאיר ויתגלה בחי' אוא"ס שלמעלה מהשתל' בחי' רדל"א שהוא בחי' רישא דלא ידע ולא אתידע כלל, וממילא מעוצם הגילוי יבוא לבחי' היראה היותר עליונה כו' *).

בס"ד

וידבר כו' בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות כו'

וזה מעשה המנורה כו' עד יריכה עד פרחה מקשה היא, וצ"ל הלא עיקר הציוי בפ' זו הוא על הדלקת נרות המנורה ועל עצם עשיית המנורה כבר נא' פ' שלימה בפ' תרומה איך לעשותה ונשנית בפ' ויקהל אופן עשייתה ולמה חזר בפ' זו לפרש ענין עשיית המנורה עד יריכה כו' מקשה שאינו שייך לפ' זו כלל. ועוד צ"ל דאיתא במד"ר בג' דברי' נתקשה משה וחשיב שם מנורה בכלל הג' וז"ש וזה מעשה המנורה כו' וג"ז א"מ מפני מה נתקשה בעשיית המנורה יותר מכל כלי המקדש. והנה על מ"ש אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות הביא ע"ז במד"ר פסוק

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

באור פני מלך חיים (משלי ט"ז ט"ז) והנה להבין פי' הכתוב באור פני מלך חיים, היינו זהו מ"ש כי באור פניך נתת לנו הוי' אלקינו תורת חיים, והיינו בהתגלות פנימי' אוא"ס נמשך חיים נצחי' כו', ולהבין זה בתוס' ביאור י"ל מקודם החילוק שבין ג"ע לכללות העולמות, דהנה כתי' כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו כו', שכדי שיהי' מקור לעולמות הוצרך להיות מקודם צמצום כו', והזו מ"ש וישב ה' מלך לעולם, שכמו שהיושב על כסא שאינו אלא בחי' אחוריים וחיצוני' שלו ישבין על הכסא ולא פנימי' כו', כמו"כ כללות כל העולמות נמשכין רק מבחי' אחוריים וחיצוני' בחי' זיו והארה בעלמא כו', אבל בג"ע מאיר בחי' פנימי' אוא"ס, הגם שהוא ג"כ בחי' זיו אבל הוא השגת המהות ממש, משא"כ בכללות העולמות אינו מאיר השגת המהות, הגם שמשיגין אלקות אבל הוא רק השגת המציאות לבד, וביאור הענין הנה כתי' כי לא יראני האדם וחי ואמרז"ל במד"ר ס"פ נשא אפי' חיות הנושאות אינם רואין את הכבוד (שפי' וחי על חיותי"ק), והענין דהנה כתי' ואתה מחי' את כולם שהוא ית' מחי' ומהוה הכל שע"ז רומז תי' כולם שכולל מרכ"ד עד סוכ"ד, וכן ארז"ל מה הנשמת ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, וא"כ מענין הנשמה שממלא את הגוף נלמוד להבין ולהשיג ענין בחי' מה שהקב"ה מחי' את העולם, וכמ"ש מבשרי אחזה, והנה בענין שהנשמה ממלא את הגוף אנו רואים שהיא במילואותה היא מחי' את הגוף והגוף מתפעל מהארת הנשמה שמחי' אותו, ועכ"ז אנו רואים שאינו מושג כלל בהגוף אופן ומהות הנשמה כלל וכלל רק שאנו מביגים מזה שהגוף חי שיש דבר המחי' אותו, אמנם מהות ועצם הנשמה איכותה ומהותה א"י לנו כלל וכלל, רק מה שנודע שישנה היא עצמה במציאות ולא מהותה והארתה יש לה כח המחי' את הגוף שיחי' חיי השגה והרגשה שכליות וחיוני' שהרי בצאת הנפש מן הגוף אין לו חיות והרגשה ע"ד כמו בחיותו חי ומ"ש בספרים שכ"ז שלא נקבר ה"ת שומע וכ"מ מענין הבקשת מחילה, זהו מפני כי הגם שהנפש נפרד מן הגוף עכ"ז יש לה התקרבות עדיין, וכמ"ש במ"א מדרושי רבינו ז"ל בתחלת לאדי ערך תקס"ב שכמו בשינה נשאר קיסטא דחיותא כן גם לאחר צאת הנפש מהגוף נשאר קיסטא דחיותא (כ"ה הלשון שם, וצ"ע, ואפשר שאינו דברי רבינו ז"ל בכיון, עכ"ז מעט מזעיר נשאר, ולכן אמרו המבעי' שחצפרנים והשערות גדלים עד הרקבון), ויש לבאר דבריו ע"פ מארז"ל שהשינה היא א' מס' ממיתה, וא"כ כמו שבשינה נשאר קיסטא דחיותא כן גם לא"מ נשאר בגוף א' מס' משינה, וענין קשה רימה שארז"ל צ"ל ג"כ שיש בו קצת הרגשה, וגם בקשת מחילה שעל קברו שאמרו בגמ' ופסק כן בשו"ע היא ראי' לזה כו', אבל אין הרגשה כמו בעודו חי שגם כתות הרוחני' שהיו החלה כבר עברו וכמ"ש בתשו' שבו"ע לענין קבורת ב' מתים שגם שנאתם גם קנאתם עברה כו', הגם שאין הפסק הלבה כן מ"מ כו', ולכן מזה אנו יודעי' ענין הנפש בהיותה בגוף, אמנם כ"ז הוא בבחי' ידיעת המציאות לבד ולא מהותה כלל, וכמו"כ בכללות העולם שנק' גוף גדול ואנו רואים שהוא חי וכמו השו"א ואילנות ודשאים ועשבי' שנראה לעין שיש בהם חיות אלקי המחי' אותם, אבל כ"ז רק שאנו יודעים מציאות החיות המחי' אותם אבל מהות החיות אין

א"י כלל, וכמו למשל שאנו רואים את הגלגלים שהם עגולים, בודאי לא יתכן לומר שגם החיות הרוחני הוא בתמונת העיגול הנ"ל, אך אעפי"כ צ"ל שמעם התדמות יש לו כיון שהתפשטות החיות הוא לפי ערך תמונת הכלי המקבל החיות, והיינו שצ"ל שהחיות נמשך מבחי' אופנים שהוא בחי' אופן בתוך אופן בחי' עיגולים, אך זהו רק בחי' השגת המציאות לבד שמשיגין שע"כ צ"ל כך כו' אבל אין זה השגת המהות כו', משא"כ בג"ע מאיר זיו השכינה בגילוי בבחי' השגת המהות ממש, וביאור הענין דהנה בכלל מתחלק הגוף לג' חלקי' כלליי' והם ראש גוף ורגל אשר כאו"א מהם מסתעף לפרטי' רבים והם זה למעלה מזה שעם היות הרגלים הם לצורך גדול בגוף שהרי ע"י הוא ההילוך ובלעדם א"א למלאות הרצון כלל, ונת' במ"א שיש בהם מעלה יתירה שנושא הראש כמ"ש בת"א בד"ה השמים כסאי, בענין שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו כו', ונת' עוד במ"א בד"ה ועמדו רגליו שיש כוונת נעיצת התחילה בבחי' הסוף יותר מבבחי' ראש המתפשט ושז"ע תמכין דאורייתא עכ"ז הגוף שהוא חלק האמצע מן הגוף הוא יותר נעלה הרבה מהרגל שהרי האברים שבגוף הם יותר נעלים הרבה שבו הוא הלב וכל האברים הפנימיים שנקובתן במשהו, וע' בד"ה ושננתם לבניך, וגם הידים עושים בהם כל דבר הצריך עשייה וציור וכתיבה וה"ה כלים שבהם מתלבש השכל שהרי ע"י הכתיבה מבארים השכל לזולתו כו', וגם הציור יש בו ג"כ השכלה, ומ"ש במ"א בענין על כל שבח מעשה ידיך שבחי' מעשה הוא כח היותר אחרון, ע' בת"א בד"ה בחדש השלישי, ובלק"ת בד"ה את שבתותי ובד"ה אוא"ס למעלה עד אין קץ ובהגהות לשם באורך זהו מפני כי שם אינם מדברים לענין הצריך לשם כ"א בבחי' מעשה שהוא בכלל כח היותר אחרון אמנם באמת הם נעלים יותר מהרגל, ולכן גם שם בד"ה אור א"ס מבאר ענין חיצוני' המעשה להרגלים כו', וכענין תולדת הרגל בזריקת צרורות ע"ש, ומ"מ לגבי בחי' הראש גם אברי הגוף אינם נחשבים כ"כ אם כי ביצירת האדם לחיי האדם הלב והמוח שוים עכ"ז למעלת האדם וחשיבותו למין בפ"ע זהו היותו מדבר שזהו בראש וגם המוח הוא משכיל כ"ד שזה אינו בלב שהלב מבין אבל לא משכיל, וע' לעיל * שלדיעה א' יתרון האדם על הבהמה הוא השכל, ומה שנת' במ"א בענין רעו"ד שזהו בלב שלכאו' הוא יותר נעלה מהשכל הרבה אמנם לבא לזה א"א כ"א ע"י השכלת השכל תחלה כו', ונמצא כי א"א לבוא לבחי' רעו"ד כ"א שישכיל תחלה השכלת והתבוננו' וא"ס ב"ה, ואז אח"כ יוכל לבא לבחי' רעו"ד לדבקה בו ית', וענין למס"נ באחד שזהו למעלה מהשכל י"ל שזהו הסכם חזק בל תמוט שמתייחס להמוח עוד יותר מללב, וא"כ התלוקות שחלקנו הם אמיתי' שהגוף נעלה יותר מהרגלים והראש נעלה יותר מהגוף במה שיש בו כל החושים הגדולים ראי' ושמיעה ודבור וריח וטעם ועל כולם המוח שבראש שמשכיל כל דבר כו', ועכ"ז אחר כל השבח והעילוי שיש להראש על כל הגוף מ"מ אינו משיג בשכלו כלל מהות

לעיל: הכוונה להמשך וככה רל"ז פ"כ.

הנשמה כלל כ"א ע"ד הידוע מציאותה ולא מהותה, וכמ"ש בכתאריז"ל שהשגת גילוי הנשמה שלו עצמו וזהו גדול יותר מרוה"ק וגילוי אלי' ושהאריז"ל זכה לזה ע"י שמחה של מצוה, וע' בד"ה ובלילה שירה עמי כל העוסק בתורה כו', ועד"ז נשכיל להבין גם בבחי' אוא"ס הוא מה שהקב"ה שממלא את כל העולם הוא ג"כ עד"ז, שבד"כ נחלק לג' בחי' ועולמות בי"ע שהוא כמשל ראש גוף ורגל, וכמו שהראש חלוק במעלה ובמדריגה מהגוף והרגל, כן גם עולם הבריאה ה"ה חלוקה מיצי' ועשי', שהרי יצי' הוא רק בחי' גילוי העלם הבריאה ועשי' היא עולם המעשה וגא' אף להפסיק הענין, משא"כ עולם הבריאה ה"ה עולם הנשמות, וזהו ג"כ מה שישראל עלו במח' היינו בעולם הבריאה לפי פי' הפשוט, ועכ"ז ה"ה קדמו לכ"ד כי שרשם הוא בבחי' מחה"ק בחי' א"ק, וע' במ"א שנת' שמעלת הבריאה שהיא קרובה לאצי' שאצי' היא אלקות כו', ומ"מ מבשרי אחזה שכמו שהראש היא היותר נעלה בגוף שזהו משל לבריאה שנעלה יותר מיצי' ועשי' עכ"ז אינה משגת מהות הנשמה איכותה ומהותה מהו, כן גם בעולם הבריאה אינו מושג בחי' מהות חיות האלקי המחי' ומהוה עולם הבריאה (ובאמת א"א כלל שיהי' מושג שהרי הבריאה היא בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא וכמשנת"ל), וזהו שהשרפים שעומדים בבריאה כנודע שלכן ישעי' שראה מרכבת הבריאה ראה איך שהשרפי' אומרים קדוש שזהו בבריאה ועכ"ז גם הם אינם משיגים בחי' מהות האלקות, וזהו שדרשו רז"ל במד"ר ע"פ וחי שאפי' החיות הקדש הנושאות את הכסא אינם רואי' את הכבוד כי ראי' היא בחי' מהות כנ"ל בענין אינו דומה שמיעה לראי' כו', וכ"ז בעצם העולמות בי"ע, אך בג"ע (י"ל דגם בג"ע התחתון) מושג מהות אלקות, והטעם לפי שבבחי' ברה"ע אינו מאיר רק בחי' ו"ק דמל' כו' ששת ימים עשה הוי' כו' ששה מדות עליונות, משא"כ בג"ע מאיר כתב"ד דמל' ע"כ שם משיגים מהות ועצמות אוא"ס כו' (וזהו באור פני מלך חיים דבג"ע מאיר בחי' פנים עליונים, וכמו עד"מ באדם למטה הנה הפנים שהוא הראש בכלל הוא כלי לכח"ב דגולגלתא דחפי' על מוחא הוא כלי להשראת אור הכתר כמבואר בכ"ד והמוחין הם בחי' חו"ב, כמו"כ יובן בג"ע מאיר בחי' פנים היינו בחי' כח"ב דכתר, וע' בס' בראשית א' ד"ה ויטע ה"א כו' פ"ז* מבואר דבג"ע מאיר בחי' אצי', ממש, וזהו שבג"ע מושג מהות אלקות הייגו בחי' אצי', דאצי' הוא אלקות וכמבואר במ"א (ועמ"ש מזה בד"ה וככה הנ"ל מפע"ו עד פע"ט), משא"כ בג' עולמות בי"ע הרי המחוה מסתתר מהדבר המתהוה וכנ"ל, ולחבר זה עם הנ"ל י"ל דמשנת"ל בג"ע מאיר בחי' פנים היינו בחי' פנימיות המל' וכמ"ש בתו"א והוספות ד"ה והבדילה הפרוכת שההארה שנמשך מבחי' מל' בג"ע זהו עיקר הארת פנימיות המל' ובהג"ה שם דהזו בחי' ג"ר דמל' ע"ש, ובחי' פנימיות המל' הוא למעלה מעלה מג' עולמות בי"ע דמה שנמשך מבחי' מל' דאצי' להוות ג' עולמות בי"ע זהו בחי' חיצוניות המל' שמסתתרת בראש הבריאה ונק' אד' אנת אשתמודע אדון

---

* בס' בראשית . . פ"ז : נדפס באוה"ת בראשית (כרך ג) תקכת, ב ואילך.

על כולא אבל בחי' פנימיות המל' אינו שייך כלל להיות מקור לבי"ע וזהו ונשגב שמו דגם בחי' שמו היינו בחי' מל' דאצי' כמו שהוא באצי' הוא נשגב ומרומם מגדר עולמות, ועז"ג ולתבונתו אין מספר בחי' בן ובת כמו שהוא באצי' הוא בחי' בלי מספר ועמ"ש מזה באריכות בד"ה וידבר כו' ויצוום (ל"ח) פ"ה, וא"כ בג"ע שמאיר בחי' ג"ר דמל' דאצי' ה"ה בחי' אצי' ממש, ולכן מושג שם בחי' מהות אלקות כו' כנ"ל). וזהו משארז"ל מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי, לפי שהוא תענוג עד אין קץ אשר כדאי כל יסורי גיהנם כדי לזכות לתענוג זה, אפי' לתענוג שבג"ע התחתון כו', וזהו מ"ש באור פני מלך חיים, שבג"ע שמאיר פני מלך פנימי' אוא"ס, הוא חיים ששם הוא בחי' חיים נצחי', והיינו לפי שבעולם יש ג"כ בחי' מות כו', וכמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע כו' שהוא בחי' גשמי' שהגשמי' נק' מות כו', אך שמהגשמי' משיגים את הרוחני' אך מ"מ הוא זה רק השגת המציאות לבד לפי שברה"ע נמשך מבחי' אחוריים וחיצוני' וישב ה' מלך לעולם, אבל בג"ע הוא בחי' חיים נצחי' שאין גשמי' כלל שם, וע"כ שם הוא בחי' השגת המהות ממש לפי שאין דבר מעלים ומסתיר כלל, וע"כ באור פני מלך חיים, והיינו כמו שבפנים של אדם מאיר פנימי' הנפש כמו ראי' ושמיעה ודיבור כו' משא"כ באחוריים אין שם רק עור ובשר, כמו"כ בג"ע מאיר שם בחי' פנימי' אוא"ס כו', וזהו באור פניך כו', והנה זה הי' תחילת בריאת הג"ע שיהי' מאיר שם גילוי אוא"ס וכמ"ש ויטע הוי' אלקי' גן בעדן מקדם, הוי' אלקי' שם מלא, כי בבריאות העולמות לא כתי' רק שם אלקי', רק בבריאת הג"ע כתיב הוי' אלקים כו' (בכ"ד מבואר דמה שבג"ע מאיר בחי' מהות אלקות זהו ע"י עבודה דתומ"צ וכמ"ש בד"ה וככה הנ"ל בפרקים הראשונים ובפרק נ"ט, אך בד"ה ויטע הנ"ל מבואר כמ"ש כאן, וכן מבואר בס' בראשית ב' ד"ה ויטע שממשיכים ע"י עבודה תוס' אורות בג"ע מבואר בס' בראשית א' ד"ה ויטע דזה בחי' ג"ע דלע"ל וכמשית"ל, וי"ל בד"א דגם עכשיו בג"ע מאיר הארה עליונה יותר ע"י קיום תומ"צ, דהנה במצות יש כח המצוה שהוא בחי' בעהר"צ בחי' אוא"ס הסוכ"ע וכמ"ש בד"ה וככה באריכות ולכן יפה שעה א' בתשו' ומע"ט כו', ועם היות דעיקר שכר המצוה שהוא עצם המצוה כמ"ש בד"ה הנ"ל יהי' לע"ל דוקא וכמש"ש, מ"מ הרי בג"ע נמשך ג"כ בחי' זיו תורתן ועבודתן שעסקו בעוה"ז דוקא כו' כנ"ל בד"א וצ"ע), אך הכוונה הי' כדי להמשיך ע"י תו"מ תוס' אורות בג"ע, וזהו מ"ש אל מול פני המנורה שהוא בחי' ג"ע וכמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה שע"י רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת עי"ז ממשיכין תוס' אורות בג"ע, וזהו מ"ש אל מול פני המנורה שהוא בחי' באור פני מלך חיים המאיר בג"ע יאירו שבעת הנרות כו', כי הנה כתי' נר הוי' נשמת אדם, וכתי' כי נר מצוה ותו"א שהנשמה נק' נר, ותו"מ נק' ג"כ נר כו', והיינו כמו למשל שאנו רואים שהשמן והפתילה והאור נק' נר, וכן הכלי שמדליקין בו את הנר נק' ג"כ נר, וכך יובן שהתו"מ נק' נר שהמצות נק' שמן וכמ"ש ושמן על ראשך אל יחסר, וארז"ל בשבת ס"פ כ"ג דקנ"ג ע"א אלו תפילין, חנוקשה כל התורה כולה לתפילין ותורה נק' אור כו', כן נש"י נק' מנורה, וכמ"ש בנבואת זכרי'

שראה את המנורה, ואומר מה אלה אדוני ויאמר אלי זה דבר ה' אל זרובבל, והנה זרובבל נק' נש"י שנזרעו בבבל, והנה למשל כמו הזריעה שכלום אדם זורע קב אלא כדי להכניס כמה סאין וכמו"כ נזרעו נש"י בבבל כדי להוסיף עליהם כו', וע"כ נק' מנורה שממשיכים בה את האור, כך נש"י ממשיכים אוא"ס ע"י הזריעה שנזרעו בבבל וכנ"ל, והנה ע"ז שמקיימין נש"י תומ"צ בגופם ע"ז ממשיכים ומאירים בג"ע את האור פני מלך חיים, והנה משה נתקשה במנורה, כי ג' דברים נתקשה משה מנורה וירח ושקלים שנא' בהם בכולם זה, החדש הזה לכם כו', זה יתנו כל העובר על הפקודים, וזה מעשה המנורה כו', והיינו שהי' נתקשה איך יש ביכולת המנורה שהוא נש"י להאיר אל מול פני המנורה, בחי' באור פני מלך חיים כו', ולהמשיך תוס' אורות בג"ע, וכן זה הקושי' ישנו בכל בחי' אתעדל"ת שמעורר אתעדל"ע איך יש ביכולת אתעדל"ת לעורר את אתעדל"ע, וכן מ"ש לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש, שע"י פנימיות הלב של נש"י ממשיכין בחי' פנימיות הוי' אור פני מלך חיים, איך יש זה ביכולת הנברא להמשיך פנימיות אא"ס, וזה הי' הקושי' של משה כו', ובאמת מקשה הוא זה שהוא למעלה מן הטו"ד כו', היינו ג"כ מחמת שנש"י הם ג"כ בבחי' מקשה, וכמ"ש מקשה תיעשה המנורה, דהנה איתא שבתיעשה המנורת יש שם הוי' כי חלק הוי' עמו, והנה היו"ד של שם הוי' הוא בחי' הביטול שיש בנש"י שלמעלה מן הטו"ד והוא בחי' איתן וכמ"ש ותשב באיתן קשתו, והנה איתן ארז"ל כמשמעו קשה והיינו שהוא בחי' ביטול הרצון בלא טעם ודעת, וכמ"ש כי עם קשה עורף הוא וסלחת, והנה בחי' איתן זה נמשך מבחי' משכיל מקור השכל, וכמ"ש משכיל לאיתן האזרחי שאיתן זה נמשך מבחי' משכיל כי שכל הוא בחי' השגה, דהיינו שנמשך בבחי' השגה כו', אבל בחי' משכיל מקור השכל הוא למעלה מהשגה כו', ואיתן זה נמשך מבחי' משכיל כו', והנה גילוי בחי' איתן זה הוא בבחי' תפלה וכמ"ש ותשב באיתן קשתו, קשת הוא בחי' תפלה וכמ"ש בחרבי ובקשתי ות"א בצלותי ובבעותי, והנה זה הכח שיש בנשמות שיש להם בחי' איתן זה הוא מפני שהם בחי' אורח משכיל לאיתן האזרחי, והיינו כי באורת יש שני פירושים, א' לשון כגר כאורח שהוא בחי' תושב, והיינו שנש"י עלו במח' עם המלך במלאכתו ישבו במי גמלך בנשמותיהן של צדיקים שהם בחי' תושב, משא"כ המלאכים ששרשן מבחי' דבור הם בבחי' התחדשות שנק' גר דהיינו שנתחדשו מבחי' דבור ע"כ אין להם כח זה רק נש"י שעלו במח' כו', וזהו האזרחי, ועוי"ל אזרח שלע"ל יהי' זה בבחי' זריחה שיזרח בבחי' גילוי בכל נפש מישראל, ועי"ז ממשיכין בחי' אור פני מלך חיים נצחים שיהי' נשמות בגופים ויחיו חיים נצחי' בלא אכילה ושתיה אלא שיהי' להם החיות מבחי' אלקות ממש, וזהו מ"ש וזה מעשה המנורה כו', והיינו כי זה הוא בחי' התגלות אלקות כל הנביאים נתנבאו בכה משה נתנבא בזה כו', והיינו מ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, שלע"ל יהי' התגלות בחי' זה, וזהו למעלה מג"ע דעכשיו שאינו רק לנשמות בלא גופים אבל לע"ל יהיו נשמות בגופים ויחיו חיי עולם, וכ"ז הוא ע"י שמקשה תיעשה המנורה שיש להם בחי' מקשה שלמעלה מהטעם ודעת, וזהו מ"ש מקשה תיעשה המנורה, וכתיב עד

יריכה עד פרחה, והיינו שיש ב' בחי' בנשמות, יש נשמות שהם מבחי' יעקב, בחי' יעקב עבדי שהוא בחי' יריכה יעקב יו"ד עקב שהוא בחי' ירך ויגע בכף ירך יעקב שהוא רק בחינת אתכפיא, ויש נשמות גבוהות כו', שהם מבחי' ישראל כי שרית עם אלקים בחינת אתהפכא מחשוכא לנהורא, ונק' פרחה וכמ"ש יציץ ופרח ישראל כו', והיינו שיש לכל נשמות ישראל בכלל בחי' מקשה הנ"ל עד יריכה עד פרחה בין נשמות גבוהות בין נשמות נמוכות, כי כל ישראל הם קומה שלימה, ויש מעלה ברגל מה שאין בראש והראש צריכה לרגל ורגל צריכה לראש ואין שלימות לזה בלא זה כו'. וזהו אל מול פני המנורה הוא הג"ע יאירו שבעת הנרות הוא נש"י, שיש שעובדים מאהבה כמו אברהם אוהבי שהוא בחי' אהבה המשוך כמים וכמ"ש זכור אב נמשך אחריך כמים, וטבע המים לדבק שיבוא לדבקה בעצמיות אוא"ס בדביקה וחשיקה ונפש שוקקה, ויש שעבודתו באהבה ברשפי אש וטבע האש לפרד היינו בחי' ביטל עצמותו וכמ"ש בסש"ב לא לרוות נפשו הצמאה לבד כ"א שיאיר גילוי אלקות למטה וכברא דרחים לי' בתר אבוהי ואימי' יתיר מגרמי' ונפשו ורוחי' ונשמתי', וז"ש רוצה ה' את יריאיו את המיחלים לחסדו שיהי' גילוי אלקות למטה כו', ויש שנק' מארי תורה שהוא בחי' קו האמצעי כו' וכמ"ש בלקו"ת ד"ה בהעלותך את' ובד"ה בהעלותך (ט"ל) שז"ע ד' נרות כו'.

בס"ד

ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דיברת לאמר כו', ולכאו' צ"ל הלא תי' לאמר הוא מיותר והל"ל כאשר דיברת ה' כו' דכוונת משה הי' להזכיר י"ג מדה"ר דמאריך אף לרשעים ג"כ וכמו שפירש"י ז"ל והל"ל כאשר דיברת ותי' לאמר מיותר לכאו', עוד צ"ל מ"ש כח אד' שם אד' דוקא והלא קודם יגמה"ר נא' ב' שמות הוי' וכאן אמר שם אד', גם צ"ל מה"ע כח אד', ורש"י פי' ועתה יגדל כח אד' לעשות דיבורך משמע דזהו כח אד' וצ"ל מה שייך זה לכח אד', עוד צ"ל ענין היו"ד רבתי דתי' יגדל, וכידוע דכל התורה נכתבה באו' בינונים, והיו"ד דיגדל הוא רבתי, גם צ"ל מ"ש ועתה יגדל נא כו' ועתה דוקא, והנה בכללות הענין שאמר משה ועתה יגדל כו' אמרז"ל (שבת דפ"ט ע"ב) אריב"ל בשעה שעלה משה למרום מצא להקב"ה קושר כתרים לאותיות א"ל משה אין שלום בעירך א"ל כלום יש עבד נותן שלום לרבו, א"ל הי' לך לעזריני (ופרש"י לומר תצלח מלאכתך) מיד אמר ועתה יגדל נא כו'. ולכאו' יפלא מאד למה הוא ית' צריך לברכת משה עד שא"ל הי' לך לעזריני בכדי שיאמר משה ועתה יגדל כו'.

והנה להבין כ"ז צ"ל משארז"ל כל העונה אי"ר בכל כוחו קורעין לו גז"ד של ע' שנה, וצ"ל מהו בכל כוחו. והענין דהנה שמי' רבא הוא תרגום שמו הגדול והו"ע מ"ש בפדר"א עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד ומבואר במ"א (בלקו"ת ד"ה קול דודי) דשם ואור הוא ענין א' דמה שנק' בל' המדרש שם נק' בל' הזהר ומקובלים בשם אור, ופי' עד שנבה"ע כו' ושמו בלבד הוא בחי' האור כמו שהוא כלול בהמאור, דבאמת עד שלא נברה"ע אינו שייך כלל לומר שם כידוע דשם שייך לגבי זולת דוקא וכמו שם האדם הנה לצורך עצמו א"צ לשם כלל רק לגבי זולתו צריך להשם שיקראוהו בשמו, ולפ"ז לאחר שנברה"ע שייך ענין שם, הגם שלאחר שנברה"ע ג"כ אין שום דבר זולתו ית' שאין לך דבר שחוץ ממנו כמ"ש במ"א מ"מ ה"ה נראים ליש ודבר נפרד כו' שייך לומר על חיות אלקי המחי' ומהווה את העולם בחי' שם בכדי לשבר את האון כו', אבל קודם שנברה"ע מה שייך כלל לומר שמו כו'. אך הענין הוא דהנה גם לפני הצמצום ומקו"פ עלה במח' כביכול הרצון אבא אמלוך והו"ע הרצון על מלוכה לאחר שיהי' הצמצום ומקו"פ, וזהו סיבת הצמצום כו' כמ"ש במ"א, ובעצמותו גופא כביכול נק' זה רצון פרטי (אף שאינו שייך שם לומר כלל ופרט כמו שהוא לאחר הצמצום כו' וד"ל) שהוא רצון על מלוכה ומפני רצון זה נתעורר כביכול ברצון פרטי יותר לשער בעצמותו כביכול כללות השתל' העולמות שיהי' לאחר הצמצום מריש כ"ד עד סוכ"ד והכל בכוחו ויכולתו כביכול לפני הצמצום ומקו"פ, ובחי' זו נק' שם דבעצמותו גופא ת"ח בחי' אור השייך לזולתו, הגם דבחי' זו אינו שייך להיות אפי' מקור למקור להתהוות העולמות דלצורך התהוות העולמות הוצרך להיות צמצום ומקו"פ מ"מ מאחר שעלה במח' כו' ח"ו שייך לעולמות, ונק' בחי' זו שמו הגדול, ובזהר נק' רזא דשמי' שהוא רז וסוד דסתום ונעלם כו', והו עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד כמו שהשם כלול בעצמותו לפני הצמצום ומקו"פ, וזהו"ע שמי' רבא הוא בחי' שמו הגדול בחי' מל' דא"ס כו'.

ב) וענין יהא שמי' רבא מברך הוא כמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ומפרש בזהר מן העולם עלדאתכ"ס עד העולם עלמדאת"ג, דגם שיש עולמות עד אין שיעור וכמ"ש ועלמות אין מספר וארז"ל א"ת ועלמות אלא ועולמות אין מספר כו' מ"מ בד"כ נחלקים בב' מדרי' עלדאתכ"ס ועלדאת"ג, והנה ברוך ל' ברכה והמשכה שיומשך מבחי' עלדאתכ"ס לעלדאת"ג, ובמשנה סוף מס' ברכות משמע שמפרש מן העולם עלמדאת"ג ועד העולם עלדאתכ"ס וכן ת"י מעלמא דין לעלמא דאתי, והענין דשניהם אמת דעיקר ההמשכה הוא

בגוכי"ק בשוה"ג: אור במאור י"ל מלך יחיד כו'.
שמו הגדול י"ל מל' דא"ס לפני הצמצום.

מעלדאתכ"ס לעלדאת"ג אמנם ע"י מה ממשיכים מעלדאתכ"ס לעדאת"ג, זהו ע"י העבודה דעלדאת"ג ותו"ע בירור הגוף שהוא ממשכא דחיויא בחי' נחש הקדמוני, ובירור נה"ב ע"י אתכפי' ואתהפכא, ועי"ז נמשך מבחי' עלדאתכ"ס לעלדאת"ג, וזהו ברוך כו' מן העולם ועד העולם, ברוך הוא ל' ברכה והמשכה, וכמו המבריך את הגפן שהוא מה שעוקרין אותו ממ' זת ושותלים אותו במ"א, כמו"כ יובן ענין הברכה שהוא המשכה מלמעלמ"ט מבחי' עלדאתכ"ס לעלדאת"ג, וזהו שמצינו שבירך יעקב לבני יוסף וידגו לרוב בקרב הארץ, דהנה דגים שבים הוא בחי' עלדאתכ"ס דכל מה שיש ביבשה יש בים אך נבראים שבארץ המה מופרדי' מן הארץ, משא"כ ברואים שבים אופן קבלתם חיותם שיהי' מובלעים בהים דוקא, והוא להודות על שרשם ומקורם למעלה דנבראים דעלדאתכ"ס הם מובלעים תמיד בהאין מקור המהוה ואינם נפרדים כלל כ"א הם בבחי' * במציאות עד שאינם מסתירים כלל על האין וכמו דגים שבים שמהותם מים כו' וכמבואר במ"א באריכות (ע' בד"ה כי תבואו מ"א, ובד"ה מה רבו, וד"ה וה' פקד כו' מ"ד), משא"כ נבראים דעלדאת"ג הם נפרדים מן הארץ כו' ובעבודה ב' מדרי' אלו נבראים דעלדאתכ"ס הוא בחי' יחו"ע בחי' ביטל במציאות, ונבראים דעלדאת"ג הוא בחי' יחו"ת ביטל היש לאין יש ובטל כו' וזהו וידגו לרוב בקרב הארץ, שגם בקרב הארץ היינו נבראים דעלדאת"ג יהי' הביטל כמו בעלדאתכ"ס בחי' ביטל במציאות כו' וכמו ענין קרי"ס שהפך ים ליבשה דבחי' עלדאתכ"ס האיר בעלדאת"ג כו' וזהו"ע ברוך שהוא המשכה מלמעלמ"ט, וכידוע ההפרש בין ברכה לתפלה, דתפלה הוא בדרך בקשה שהמתפלל עצמו עומד למטה ומבקש שיומשך מלמעלה וזהו שהתפלה היא מלמטלמ"ע, משא"כ הברכה הוא מלמעלמ"ט ולכן הוא בדרך ציווי וכמו ענין ברכת כהנים יברכך הוי' שהוא בדרך ציווי על שם הוי', ולכן נק' בחי' זו מלמעלמ"ט והגם דבשניהם הכוונה ההמשכה מלמע', מ"מ בחי' תפלה הוא שהמתפלל הוא למטה במדרי' מהדבר הנשפע, ולכן עיקרו הוא מלמעלמ"ט, משא"כ ברכה הוא שהמברך למעלה במדרי', ולכן משם הוא מצוה שיומשך הברכה שהוא בחי' תוס' וריבוי, וז"ש בזח"ג (דקפ"ג ע"א) בענין הברכה שבירך יעקב לבנ"י המלאך כו' יברך את הנערים כדין יעקב הוה מתקן לביתי' כב"ג דאזיל לביתא חדתא ומתקן לה ומקשט לה, פי' שהוא בדרך ציווי דיעקב מצווה על המלאך שיברך את הנערים שהם בחי' מט"ט וס"נ שיאיר בהם מבחי' ז"א דאצי', וגם וידגו לרוב בקרב הארץ שיאיר מבחי' עלדאתכ"ס הוא ביגה בקרב הארץ בחי' בי"ע, ולכן בירך אותם לפני מותו דוקא שנתעלה במדרי' עליונה יותר וכמ"ש בזהר שם שנתעלה נשמתו בבחי' אור אבא לבן הי' בכותו

בגוכי"ק בשוה"ג: כ"ת ס' במדבר *.

בבחי' במציאות: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בבחי' ביטל במציאות.

*) הכוונה לד"ה כה תברכו (נדפס באוה"ת נשא ע' ער ואילך), שם מבואר ההפרש בין ברכה לתפלה.

לצוות על בחי' מל' כמו שנק' מלאך שיברך כו' וכמ"ש בהוספות לבה"ז ובס' תקס"ז * (כי"ק) על מאה"ז הנ"ל, ומכל הנ"ל יובן מ"ש ברוך כו' מעוה"ע * שהוא הברכה מלמעלמ"ט שיומשך מבחי' עלדאתכ"ס שלמעלה מעלה מעדאת"ג וכנ"ל שהוא בינה דאצי', ומ"מ יאיר בבחי' עלדאת"ג כו'.

אך עדיין צ"ל מ"ש ברוך כו' מעוה"ע * ל' ברכה שהוא בחי' ברכה והמשכה מלמעלמ"ט מבחי' עלדאתכ"ס לעלדאת"ג והלא ידוע מה שיש עוד הפרש בין ברכה לתפלה, דתפלה הוא יח"ר שיומשך רצון חדש מה שלא יש כלל בסדר השתל', משא"כ ענין הברכה הוא להמשיך מה שיש בשרש ומקור שיומשך למטה, אבל מה שלא יש בשרש ומקור כלל אין בכח הברכה, וז"ש איש אשר כבכתו ברך אותו, פי' כברכתו מה שיש בשרשו ומקורו בירך אותו המשיך ע"י ברכתו למטה, וזהו ברכה ל' בריכה שהבריכה שמתקבצים המים שבאים מהגשמים או ממעין הם מתקבצים ונקוים במ"א שסתום מכל צדדיו ואינו יוצא משם וזהו נק' בריכה, הרי א"ז דבר חדש כ"א כשנמשכים משרשם הוא המעין או הגשמים ובאים ונקוים במ"א זהו נק' בריכה, וכן המבריך את הגפן כו' ג"כ אינו דבר חדש כ"א שעוקרו ממקום זה וכמו שהוא נוטעו במ"א, ומזה יובן ענין הברכה שאינו דבר חדש מה שיש בשרש ומקור שיומשך למטה, והגם כשנתגלה למטה, הרי למטה הוא דבר חדש, מ"מ למעלה בשרשו אינו התחדשות שכבר הי' שם רק שהי' בהעלם וע"י הברכה נמשך מהעלם אל הגילוי, משא"כ ענין התפילה הוא להמשיך רצון חדש לגמרי מה שלא יש בסדר השתל' כלל, וכמו לרפאות החולי' ולברך השנים כו' שזתו שישתנה כמו שהוא בסדר השתל' והיינו ע"י שנמשך בחי' רצון חדש לגמרי כו' (והיינו כנ"ל בהפרש הא' דבין ברכה לתפלה דברכה הוא בדרך ציווי, והיינו מפני שהוא ההמשכה מה שיש בסדר השתל' וע"ז שייך ציווי, משא"כ התפלה הוא המשכה מה שלא יש בסדר השתל' לכן הוא בדרך בקשה ואינו שייך ציווי והא בהא תליא כו' וד"ל) וא"כ צ"ל איך יש בכח הברכה להמשיך בחי' עלדאתכ"ס כו' והלא בחי' זו לא יש כלל בשרש ומקור דעלדאת"ג והוא דבר חדש לגמרי ואיך נמשך זה ע"י ברכה כו' (וע' בס' במדבר ד"ה ושמו שמי * כו' דבחי' אצי' שפיר י"ל שנק' שרש העשי' כי רק פרסא מפסיק, וכן א"א שרש הנאצלים, ולכן שייך לומר שממשיכים השרש אבל בחי' אוא"ס דאנת הוא חד ולא בחושבן רק ע"י צמצום ומקו"ם נמשך אח"כ הקו כו' וכמ"ש בפ' וירא בד"ה פתח אלי' דיותר אין * אצי' לגבי אוא"ס מבריאה לגבי עולם האצי' כו' יעו"ש, וכבר נת"ל פ"א דענין שמי' רבא הוא כמ"ש בפדר"א עד שלא נברה"ע הי' הוא ושמו בלבד שהוא כמו שהאור כלול במאור לפני הצמצום ומקו"ם כו' וא"כ בחי' זו שאינו בערך להיות אפי' מקור למקור לבחי' עולמות, וא"כ איך שייך שם לומר ברכה כו'.

ובס' תקס"ז . . הנ"ל : נדפס במאמרי אדה"ז — תקס"ז ע' רצא ואילך.
מעוה"ע : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : מהעוה"ע.
בס' במדבר . . שמי : נדפס באוה"ת נשא ע' רצו.
אין אצי' : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : אין ערוך אצי'.

ג) אך הענין הוא דהנה ארז"ל (מגלה די"ח ע"א) מה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דמתי' ושמו כו' ואני אברכם וברכה דהקב"ה שלום וכמ"ש ה' עוז כו' ה' יברך את עמו בשלום, והענין דהנה שלום הוא המחבר שני הפכים והיינו לקשר ולחבר בחי' אוא"ס שלמעלה מעלה מבחי' סדר השתל' יומשך בסדר ההשתל', והו"ע מ"ש כי ההרים ימושו גו' וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלמי לא תמוט, שע"י שיומשך בחי' חסדי חסד שלי שהוא בחי' כי חפץ חסד הוא חסד דעתיק, ואז ממילא וברית שלמי לא תמוט בחי' יסוד דעתיק המקשר ומחבר בחי' אוא"ס בנאצלים, דבחי' זו יומשך למטה ג"כ כו', וי"ל ענין ברכת דהקב"ה שלום (ס' תקס"ז בנייר לבן ד"ה ונתתי שלום) הוא כמ"ש אל דעות הוי' שיש ב' דיעות ד"ע ודי"ת והם ב' מיני המשכות מבחי' אוא"ס בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע, ד"ת הוא בחי' ממכ"ע, והוא הדעת המקשר ומחבר בחי' מוחין חב"ד בששה מדות עליונות ונמשך גם בבחי' עש"מ שהן האותיות המתלבשים בהעולמות להוותן מאין ליש, וד"ע הוא בחי' אוא"ס הסוכ"ע שהוא מהארת אוא"ס שאינו נגבל בשום כלי ואינו בגדר התלבשות בעולמות כלל, והוא בחי' דעת דעתיק המתגלה בבחי' אוירא שעל הקרומא דחפיא על מוחא כו', ודעת זה אינו שייך לעולמות כלל שהידיעה היא ע"ד בידיעת עצמותו יודע כו' ולא בדרך התלבשות כ"א גלוי וידוע בדרך מאיליו וממילא ולכן אינו מכרית את הבחירה כלל כו' וכמ"ש במ"א, משא"כ ד"ת הוא בחי' דעת המתלבש בעולמות כנ"ל ולכן שייך שם שכר ועונש כו', ושרש הענין י"ל כמ"ש במ"א דבכדי שיומשך מבחי' יש האמיתי להיות יש נברא או יש נאצל הוא ע"י ב' בחי' אין, האין הא' כמו שנמשך מבחי' יש האמיתי ובחי' אין זה הוא בחי' הכתר שנק' האין האמיתי שהוא הארה מבחי' יש האמיתי, והאין הב' הוא מה שנעשה מקור ליש המוגבל וכמו המעיין כמו שהוא נמשך מהתהום, וכמו שנעשה אח"כ מקור להנהר שהוא משל על בחי' יש הנברא או הנאצל כו' וזהו"ע ב' דיעות הנ"ל בחי' ד"ע הוא האין הא' שאינו שייך להיש כלל ונק' אין מפני שהוא רק הארה מבחי' יש האמיתי (וגם י"ל שנק' אין ע"ש שאינו מושג ג"כ, אך מה שאינו מושג הוא מפני שהוא בעצם למעלה מגדר השגה כו' ועוד י"ל מפני שאוכם הוא שדבוק תמיד במקורו ותמיד הוא בבחי' רצון ותשוקה ליכלל כו' וכמ"ש בד"ה ואולם (ל"ד) באריכות (וע' בד"ה וה' פקד הנ"ל) ולכן אינו מושג כו') וד"ת הוא בחי' האין הב' שהוא המקור ליש הנברא, וי"ל שנק' אין שאינו מושג מפני העלם והסתר הבורא מהנברא כו' (והיינו שאין המקבלים כלים לזה כו' וד"ל) (הגם דאצי' הוא גילוי ההעלם אלקות ולא ע"ד עולם הבריאה כו' כמ"ש במ"א בענין ברוך קונך שקאי על עולם האצי' ונק' קנין שהוא רק

בגוכי"ק בשוה"ג: בי' לבבתי'.

---

*) הכוונה לביאור לד"ה לבבתני, לקו"ת שה"ש כט, ד ואילך. שם מבואר בענין ד"ע ודי"ת.

גילוי ההעלם כו' ולכן נק' אצי' אלקות כו' וכמ"ש בכ"ד, וי"ל בד"א דתרי עיקר האצי' הוא בחי' חכ', ובינה הוא בחי' בריאה שבאצי', והגם שבכללות הוא בחי' אצי', מ"מ באצי' גופא ה"ז בחי' בריאה כו') וי"ל שנק' ג"כ אין ל' הארה שהוא הארה מבחי' האין הא' כו', והנה שם אל הוא הכולל ב' דיעות הנ"ל דבחי' ד"ע ודת, וי"ל שהוא בחי' עצמיות אוא"ס שלמעלה גם מבחי' ד"ע ג"כ, ולכן משם נמשך שיומשך בחי' ד"ע בד"ת והו"ע חיבור ב' הפכים שהם ב' דיעות הנ"ל שגם בבחי' ד"ת יהי' כמו בד"ע וזהו ברכה דהקב"ה שלום, דהקב"ה הוא בחי' עצמיות אוא"ס שקדמון לכל הקדומים ולכן משם נמשך הברכה דשלום שהוא חיבור ב' הפכים שגם בחי' אוא"ס שלמעלה מסדר השתל' יומשך בבחי' השתל', וזהו שהברכה דשלום כולל תפלה ג"כ שע"י הברכה נמשך דבר חדש לגמרי כו'.

ד) ולהבין זה בעבודה בנפש האדם מהו"ע הברכה שכולל תפלה ג"כ, צ"ל תחילה ההפרש בין ברכה להודאה דהנה ברכה שייך לומר על דבר המושג, דתי' ברכה הוא ל' בריכה שנמשכת והולכת כו' וזהו תי' ברכת מורה על המשכה וכל המשכה הוא שנראה ונגלה בבחי' ראי' והשגה בגילוי דכל אור שאינו בגדר גילוי אינו שייך לקרותו בשם המשכה והודאה הוא דוקא בדבר שאינו מושג שאם משיג את הדבר ההוא אינו שייך לומר שמודה כו' כ"א ענין ההודאה הוא אף שאינו משיג מ"מ ה"ה מודה שהדבר כן כו', והנה בהודאה גופא יש ב' מדרי', דהנה ידוע דכל ספי' בפרט כלול מעשר הייט חב"ד חג"ת נהי"ם, וא"כ גם בספי' ההוד יש בחי' חכ' שבהוד והוא ההודאה שמצד ההשגה, וכמו חכם גדול כשמשיג ענין הפלאת חכמתו ה"ה מודה בו והוא מפני שיש לו קצת הכרה והשגה בעוצם חכמתו לכן הוא מבטל דעתו מפני דעת החכם ר"ל שאפי' בדבר ששכלו נוטה לא כדעת החכ' ומ"מ ה"ה מודה לדעת החכ' אף שאינו משיג כו' (בד"ה אתה הצבת מבואר שיודה בהפלאת חכמתו מפני שמבין ומכיר כו' וצ"ע א"כ אינו שייך ע"ז הודאה, וי"ל דשם ג"כ הכוונה כמו כאן, וע' בד"ה עד הגל, וענין מודים חכמים לר"מ צ"ע שזה מצד ההשגה, וא"כ מה שייך ע"ז ל' מודים כו') ויש עוד מדרי' בהודאה שאין בה השגה כלל, פי' שאין לו הכרה והשגה בעצם חכמתו כלל, רק שהוא מבין שהוא מופלא ומרומם ואינו בערכו כלל, אבל מהו הפלאתו אינו משיג אפי' אפס קצהו, ובחי' זו הוא בחי' הוד שבהוד שמודה שצריכים להודות והוא מפני שרואה שהוא מופלא כו' אבל אינו משיג שצריכים להודות כו' ומדרי' זו הוא מדרי' היותר תחתונה, וכידוע דעיקרי המדות הם חמשה חג"ת נו"ה, ובחי' הוד

בגוכ"ק בשוה"ג: סי' עד הגל קס"ו *).

---

*) הכוונה לד"ה עד הגל תקס"ו שנדפס בסידור אדה"ז דש, ג ואילך. שם מבואר ההפרש בין ברכה להודאה.

שבחוד הוא מדרי' היותר תחתונה דעקרי המדות ומשם והוליך* הם לבר מגופא כמבואר במ"א (מ"ש במ"א דבינה עד חוד אתפשטית א"כ צ"ל דגם בבחי' חוד שבחוד מאיר בחי' בינה, י"ל דזה שמשיג שהדבר מופלא ואינו מושג אצלו ה"ז ג"כ קצת השגה כמ"ש במ"א בד"ה ביום השמיני עצרת (מ"א) ממאמר ד"ה יונתי (מ"ם) בענין הודו לה' באופן הא' גר"ל שכן כוונתו יע"ש) אך הנה אי' בס"י נעוץ תחילתן בסופן דנעיצת התחילה יש בסוף יותר מבראש המתפשט, וא"כ בבחי' חוד שבחוד שהוא בחי' היותר תחתונה יש בזה דוקא מדרי' עליונה יותר דעומק רום מאיר ומתלבש בעומק תחת דוקא, וזה היתרון שבהודאה ע"ז יכולים להביא* למדרי' עליונה יותר כו'*.

כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות כו' וכמארז"ל ברכות פ"ד ד"ל א' תל שכל פיות פונים בו כי הנה צואר זה הוא בהמ"ק וא' בכאן שני מעלות על בהמ"ק הא' שהוא כמגדל דוד הב' שהוא בנוי לתלפיות כמשי"ת, וביאור הענין הנה ארז"ל בשני מה היו אומרים גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו הר קדשו ופרש"י בר"ה דל"א ע"א על מארז"ל ע"ש שחילק מעשיו כו' וז"ל הבדיל רקיע בין עליונים לתחתונים ונתעלה וישב במרום דוגמת שכנו בעירו והר קדשו ע"כ, ולהבין מה שתלה זב"ז היינו ענין ההבדלה של הרקיע דומה לשכנו בעירו כו', הנה מתחלה י"ל ענין ההבדלה דרקיע שהיתה בין מים למים ומבואר בדרז"ל שמתחלה הי' העולם מים במים כו' היינו שהי' מ"ת מעורבים במ"ע ואח"כ הבדיל ביניהם ע"י הרקיע מ"ע מעל לרקיע ומ"ת ירדו מתחת לרקיע כו', וביאור הדברים הנה מים הוא מקור כל מיני השפעות עונג כי המים מצמיחים כל מיני תענוג וכן באדם הנה מקור המים והלחלוחי' הרותני' הוא במוח והוא מצמיח שכל ותענוג כי בשכל מלובש התענוג ולכן בהשכלת שכל חדש ימצא בה תענוג מורגש כו' ומקור המצמיח שניהם הוא הלחלוחי' הרותני' שבמוח כו' וכ"ה למעלה הנה מקור הממשיך כל מיני עונג בעולמות נק' בשם מים ויש ב' מיני מים כו' הא' בחי' מ"ע והוא מ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן שבחי' עדן הוא מקור כל התענוגי' עליונים שבאצי', והוא מקור התענוג המלובש בת"ע דאצי' ע"ד מקור התענוג המלובש במות ולחלוחית שבמות האדם כו', ונהר הוא ההמשכה הנמשך בכל עולם האצי' עד שנמשך בגעה"ע להיות הנשמות נהנין מזיו השכינה כו' וזהו בחי' מ"ע כו', ומה שנמשך מבריאה ליצי' להיות תענוג לנשמות בג"ע דיצי' וכן מיצי' לעשי' להיות תענוג לנשמות בג"ע

והוליך: ב"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ואילך.
להביא: כ"ת בגוכי"ק, ואוצ"ל: לבוא.
*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

דעשי' כ"ז נכלל בכלל מ"ת לגבי בחי' תענוג הנשמות שבגעה"ע כו', אך לגבי המשכות תענוג הגשמי' כ"ז נק' מ"ע כו', ומ"ת הוא בחי' מקור כל התענוגי' שבעולם העשי' הגשמי' המשפיע תענוג גשמי' כו', והנה בתחלת קודם הבדלת הרקיע הי' בחי' מקור כל התענוגי' הגשמי' שבעולם העשי' הגשמי נכלל בבחי' התענוג הרוחני שבעולמות הרוחני' ולא הי' נבדל ממנו, נמצא שהי' הפסולת מעורב בטוב והטוב כו', אך אחר שאמר יהי רקיע אזי נתברר ונבדל התענוג גשמי מן הרוחני והנה כמו עד"מ חביות יין המעורבת בשמרים כ"ז שלא נבדלו השמרים מן היין אז לא נגלה בהיין טוב טעמו והשמרים אינם נראים גסים כ"כ אך כשעומדת זמן מה השמרים נבדלים מן היין ונופלים למטה והיין עומד על שמריו וע"ז נגלה ביין טוב טעמו ובהשמרים נגלה גסותם בתכלית כך למעלה ע"י הבדלת הרקיע נתעלו בחי' מ"ע יותר והיינו שנתגלה בהם גילוי אוא"ס בעילוי יותר ע"י הבדלת הפסולת מהם שהם תענוגי' הגשמי' כו' ומציאות תענוגי' הגשמי' ירדו למטה ונתגשמו ביותר כו' וזהו מ"ת בוכים כי מצד הריחוק גודם בהם הגבורת התשוקה לעלות לשרשם הקדום כו', וזהו כוונת רש"י ז"ל הבריל בין עליונים לתחתונים ונתעלה וישב במרום והכוונה שע"י הבדלה הנ"ל נתגלה יותר במרום שהם מ"ע שנתגלה בהם אוא"ס בעילוי יותר כו' ומש"א אח"כ דוגמת שכנו בעירו כו' הכוונה שכמו שעשה הבדלה שיהי' עיקר גילוי במרום וכמא' ומושב יקרו בשמים ושכינת עזו כו', כן בארץ גופא בחר לו מקום להיות עיקר שכינתו שם והוא בעירו והר קדשו כו', וביאור הענין יובן בהקדים מ"ש אי לך ארץ שמלכך נער כו' וכתי' אשרי ארץ שמלכך בן חורים (קהלת י"א ט"ז י"ז) הכוונה שבח"ל מקור ההשפעה הוא מבחי' נער שהוא בחי' מט"ט הנק' שרו ש"ע שהוא בבחי' ו"ק דיצי' שהכלי שבהם מוגבלים ומעלימים אור האלקי הבלתי מוגבל כו' וכמארז"ל נער הייתי וגם זקנתי שרו ש"ע אמרו כו' משא"כ בארץ ובירושלים ובהמ"ק שם מאיר מבחי' ו"ק דאצי' שגם הכלים שבהם בחי' אלקות והם בלתי מוגבלים כו', רק ששם גופא יש חילוקי מדרגו' באופן הגילוי דו"ק דאצי' והוא משארז"ל עשר קדושות הן כו', וזהו אשריך ארץ שמלכך בן חורין והוא בחי' ז"א דאצי' הנק' בן חורין להיות שורש התגלות' הוא מבחי' אימא עילאה בינה דאצי' עולם החירות כו' משא"כ בחו"ל א' אי לך ארץ שמלכך נער שמקבלי' מבחי' ו"ק דאצי' כמו שמתלבשי' בו"ק דיצי' הנק' מט"ט שנק' נער, והטעם לזה ידוע שיש אנפי רברבי ואנפי זוטרי ועד"מ ההפרש בין גדול לקטן שהציור של האברים שיש בגדול הוא ממש בדוגמא זאת בקטן רק שבקטן האברי' קטנים ובגדול האברי' גדולים יותר וכן ברוחני' הנפש אותן הכוחות שישנם בגדול שהוא בחי' שכל ומדות אותם הבחי' ממש ישנם בקטן ג"כ רק שבקטן הם בתכלית הקטנות להשכיל דברים קטנים ביותר וממילא המדות הם לפ"ע השכל להתפעל מדברים קטנים, משא"כ בגדול נתגדל שכלו להשכיל דברים גדולים ביותר וממילא התהתפעלו' שלו הוא ג"כ מדברים גדולים ביותר נמצא שההפרש בין גדול לקטן הוא בענין הכלים הן בגשמי' הן ברוחני', אבל באור וחיות הרוחני' אין הפרש רק בענין ההעלם וגילוי שבגידול הכלים נתגלה החיות ביותר ובקטנות הכלים הוא בהעלם והעדר

התפשטו' כו', אבל בעצם החיות אין שינוי כלל כו', כן למעלה בבחי' הכלים דאצי' שהם בחי' אלקות לכן בחי' התגלות אוא"ס בהם הוא בתכלית ההתגלות והתרחבות משא"כ בו"ק דיצי' שהם מוגבלים לכן התגלות אור האלקי בהם בבחי' צמצום והגבלה מאד, והוי ג"כ ענין אתוון בינונים ואתוון זעירין שאין נ"מ בעצם ציור האותיות רק בבחי' הקטנות וההגדלה כן למעלה צירופי' ואותיות שנבראו בהם שו"א הם בתכלית ההעלם והסתר בתוך הנבראי' לכן נק' אתוון זעירין משא"כ בעולם האצי' שהאותיות הנק' בשם כלים אינם מלובשי' בבחי' העלם והסתר לכן נק' בשם אתוון בינוני' כו' והנה ידוע שמבחי' ההגדלות הכלים נמשך בחי' חסד ורחמים עד"מ הגדול בדעת מלא רחמים וסובל ההיפוך ואינו מתפעל ברוגז, משא"כ הקטן בדעת הוא מלא רוגז והיינו מפני צמצום האור וחיות שבו גורם צמצומי' ודינים גם בבחי' ההשפעה לזולתו משא"כ כשהאור וחיות שם הוא בו בהתרחבות גורם המשכת השפע בהתרחבות גם לזולתו לכן אמר אשריך ארץ כו' שמלכך בן חורין שבארץ הוא מקור החסד וטוב ע"ש שמקבלת מבחי' גדולת הכלים שבאצי' כו' משא"כ בחו"ל שמקבלת מבחי' הכלים דיצי' לכן ההשפעה באה בבחי' דינים וצמצומים כו' ולזה אמר דוגמת שכנו בעירו ותר קדשו שכמו שיש הפרש בין מ"ע למ"ת שבמ"ע הוא התגלות אוא"ס שהוא בחי' ש' הוי' משא"כ בבחי' מ"ת מוסתר אור האלקי בתכלית ע"י דיבוי צמצומים דש' אלקי', כן יש הפרש זה בין השראתו בחו"ל שהוא בתכלית הצמצום וההסתר שהוא בבחי' ההתלבשות בשם אלקי' כו', ולכן ההנהגה שם בדרך הטבע, משא"כ בעירו ותר קדשו הוא התגלות ש' הוי' ובלתי הסתר בשם אלקי' כו', לכן שם הוא מקום גילוי אותות ומופתים שלמעלה מן הטבע כמו אש שלמעלה ע"ג המזבח ומקום הארון אינו מן המדה כו', וזהו שהיו אומרים בשני גדול הוי' ומהולל כו' בעיר אלקינו היינו שהתגלות ש' הוי' כמ"ש בבחי' א"ס שנק' גדול הוא בעיר אלקינו דייקא כו'.

והנה זהו פי' א' בפסוק הנ"ל דגדול הוי', והנה יש פי' ב' בפסוק הנ"ל והוא משארז"ל אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו כו' דלפ"ז משמעו דשם הוי' מצד עצמו אינו עדיין בבחי' גדול רק כשהוא בעיר אלקינו אז נעשה גדול וכ"ה בזוה"ק ויקרא ד"ה א' דמלכא בלא מטרוניתא לא הוא מלכא ולאו הוא גדול כו', ולהבין ענין זה יש להקדים ענין מה שמצינו במרע"ה שהי' כבד פה וכבד לשון וידוע שזהו מצד יתרון מעלתו בבחי' ביטול דמ"ה דחכ' בעצם ולכן לא הי' יכול להשפיל א"ע בבחי' דבור וא"כ מה זה שמצינו אח"כ שבשעת מ"ת זכה לדבור נחשב לו זה ליתרון מעלה כיון שהוא ירידה והשפלה להלביש א"ע בדיבור, ועוד י"ל המאמר ומתלמידי יותר מכולם האיך יתכן שהרב המשפיע יקבל מן התלמיד המקבל ממנו כו', אך באמת הנה אנו רואים שכאשר ידבר החכם איזו חכ' עמוקה בדבור שיתוסף לו בשעת מעשה חדשות ממקור החכ' כו' והטעם לזה כי שרש אותיות הדבור אינם נמשכי' מן המוצאות רק עצם שרשם הוא מבחי' מקור החכ' שלמעלה מבחי' גילוי החכ' מאין כו', ועתה יובן ענין הנ"ל במשה כי אע"פ שמתחלה הי' במעלה גבוה בחי' מ"ה דחכ' ולכן הי'

כבד פה אך אח"כ זכה למעלה יותר גבוה שזכה למקור החכ' שממנו תמצא החכ' מאין כו' ולכן הי' בכחו להשפיל א"ע בדבור הנמשך ממקור החכ' כו' וזהו הטעם דמתלמידי יותר מכולם כי ע"י דבורו לתלמידו מעורר מקור חכמתו להתגלות בשכלו בשעת מעשה ולכן ניתוסף לו חדשות בעילוי יותר ממה שהשכיל בתחלה כו', ועתה יובן ענין אימתי גדול כשהוא בעיר אלקינו, כי הנה ידוע שהאותיות נק' אכנים וצירופי האותיות נק' בשם בתים ועיר אלקינו הוא מקור כל הצירופי' שהוא בחי' המל' מקור הדבור וזהו גדול הוי' שבחי' ש' הוי' הוא בחי' המדות דאצי' כמ"ש מקבלי' המוחי' דח"ע, והנה גא' אני הוי' הוא שמי שהוא בחי' שם בלבד לגבי עצמות המאציל ונמשך בבחי' צמצום מעצמות המאציל ולכן האות ראשונה דש' הוי' הוא היו"ד שמורה על בחי' הצמצום והיינו הצמצום מעצמות המאציל בח"ע כו' אך ע"י היחוד דהוי' בבחי' המל' דאצי' ניתוסף אורות בש' הוי' עצמו מעצמות המאציל, והטעם לזה להיות כי עיקר כוונת המאציל בבחי' אצי' הי"ס באו"ב הי' כדי שיומשך על ידם בבחי' המל' דאצי' בכדי להיות לו דירה בתחתוני' כו' לזאת כאשר נעשה כן נשלם כוונה הפנימי' וע"ז מתגלה עונג הפנימי המלובש במקור ח"ע הנק' ח"ס ומתגלה להאיר בתוס' אור בח"ע כו' וכענין מתלמידי יותר מכולם כנ"ל, ובחי' זאת נק' אתון דברבין כו' ואז נק' ש' הוי' בחי' גדול ע"ש שנמשכי' בו בחי' מוחין דגדלות האמיתי' שלמעלה מבחי' הצמצום דח"ע כו' וע' בסידור בענין ק"ס במא' ששת ימים השני בענין המעיין בע"ח יראה כו' יע"ש, ועם כל הנ"ל יובן ענין כמגדל דוד צוארך כי הנה הצואר יש בו ג' בחי' שר המשקים ושר הטבחים ושר האופי', שר המשקים בקדושה הוא בבחי' התורה שנק' מים ויין שהוא העיון בפנימי' התו' וחיצוני' התו' עד שיוקלט בלבבו כו', ושר הטבחי' הוא בחי' אהבה ברשפי אש שהוא בחי' מס"נ בק"ש ותפלה ועש"ז נק' עיקר הצואר כי צואר אותיות רצוא כו', ושר האופים הוא בחי' דיבור דתורה כו', וכ"ז הי' בבהמ"ק שהי' ענין ניסוך המים וניסוך היין כו' וקרבנות כו' ולתה"פ ושתי הלחם כו', ועי"ז נעשה בחי' חיבור סוכ"ע שהוא בחי' אתון דברבין שהוא בחי' הגילוי שלמעלה מן הח"ע בבחי' ח"ע ומל' דאצי' וכנ"ל, וזהו כמגדל דוד צוארך כי דוד הוא בחי' המל' דאצי' ונק' מגדל ע"ש שהוא פועל מקור הגדולה וההמשכה בש' הוי' כנ"ל בענין אימתי גדול, ולכן אמר שגם בהמ"ק שלמטה שהוא בחי' צואר דכנ"י הוא כמו מגדל דוד העליון שהוא פועל המשכת מקור הגדולה בשם הוי' ע"י העבודות שהיו עובדים בקרבנות וניסוך המים כו' כנ"ל ואח"כ אמר מעלה יותר גדולה על בהמ"ק שהוא בנוי לתלפיות תל שכל פיות פוגים בו כו' הנה הטעם שארז"ל שכאו"א יכוין את לבו כנגד בית קה"ק היינו להיות כי ענין התפלה הוא התעורר רצה"ע שלמעלה אפי' ממקור החכ' ולכן יוכל להמשך ממות לחיים כי אעפ"י שנמדד ע"פ משפט התו' כו' יוכל ע"י התפלה להתהפך לחיים, והיינו כי עצם הרצון הוא אין טעם לרצון אפי' טעם הכמוס שהוא מקור הטעם לא יכיל אותו ולכן כאשר יתעורר הרצון יהפך הכל וכמא' מחוק ברחמיך הרבים כו' ולכן נק' התפלה בקשת הרחמים שהוא התעוררות ר"ר מעצם הרצון וע"ע סמיכת גאולה לתפלה כי מס"נ שבק"ש עולה לעצמות

הרצון ועי"ז מעוררי' שפע עצמות הרצון להיות נמשך ביחוד העליון הנק' גואל וצריך להסמיכו לבחי' המל' דאצי' הנק' תפלה בכדי שיהי' ההיפוך למטה בצירופי' ואותיות הנמשכי' במדת המלוכה להפך ממות לחיים בפו"מ וזהו עיקר אתוון רבתרבין שהוא המשכת האותיות שבעצמו' הרצון שלמעלה ממקור החכ' ועז"נ ג"כ ולגדולתו אין חקר כו', והנה עיקר התגלו' עצמות הרצון הוא בבחי' הבינה דאצי' כידוע דהתגלות ע"י הוא בבינה כו', ולכן נק' הבינה פום ממלל רבתרבין שהוא ממשיך בחי' אתוון רבתרבין שבעצמות הכתר ולכן צריך לכוין תפלתו נגד קדה"ק שהוא ג"כ בבחי' הבינה כידוע, וז"ע בנוי לתלפיות תל שכל פיות פוגים אליו שהוא קיבוץ כל הפיות ע"י ביטול רצון שמתאחדים כולם ונכללי' בבחי' פה העליון הנק' פום ממלל רבתרבין בנ"ל ועי"ז פועלים המשכת הרצון כו', והנה מעלה זאת נכלל ג"כ בבחי' מגדל דוד כי ענין המגדל הוא הבולט למעלה מן החומה כו', כך למעלה יש בחי' ממכ"ע והוא השפע המתלבשת בבחי' כלים ואותיות ונק' עיר אלקינו כו' ושרש ומקור השפע זאת הוא מבחי' ח"ע דאצי' כו' אך בחי' המקיפי' הוא נק' בחי' חומת לעיר כו' והוא בחי' מקור דח"ע כו' שמאיר בבחי' מקיפי' אך המגדל הוא למעלה מן החומה ולמעלה הוא בחי' המשכת עצמות הרצון שלמעלה אפי' ממקור החכ' שבזה מלובש אור העצמות שלמעלה מבחי' סובב כו', וזהו כמגדל דוד שהצואר שהוא בבחי' בהמ"ק מגיע בבחי' מגדל דוד שהוא אור העצמות שלמעלה מסובב וממלא כו', ואח"כ א' אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים כי הנה שלטי הגבורים הם אותם הגבורים הכובשים את יצרם כו' וכמארז"ל איזהו גבור כו' ונק' גבורי כח שהתגברות ואת נמשך מבחי' כח מ"ה דחכ' והנה ע"י שכובשים את יצרם גורם למעלה ג"כ בחי' המשכת הרצון ורחמים לכבוש את הכעס וכמא' יח"ר מלפניך שיכבשו רחמי את כעסי כו', וזהו אלף המגן תלוי עליו כי מגן הוא בעולם הבריאה הנמשך מש' הוי' דאצי' ע"י פרסא המפסיק שזהו ענין כי שמש ומגן הוי' אלקי', ומ"ש אלף המגן כי בעולם הבריאה המספר הוא אלף בגי' אל שדי במילואו עם הכולל שמאיר שם הנ"ל בעולם הבריאה והוא נמשך מבחי' שם אל שבדיקנא כמבואר באד"ר ולכן נאמר ג"כ בה"ר דרביעא על אלף טורין שהוא ג"כ ירידת המל' דאצי' בעולם הבריאה שהוא מספר אלף ולזה א' שכל אלף המגן עיקר קיומם הוא מבחי' בהמ"ק הנ"ל ששם המשכות הרצה"ע וכו', וזהו ג"כ כל שלטי הגבורים כי הכח לכבוש את יצרם הוא ג"כ נמשך מלמעלה במא' אלו הקב"ה עוזרו לא הוי יכול לו כו' וזהו ג"כ מצד המשכת עצמי' הרצון כו'.

והסיר ה' ממך כל חולי ואי' במד"ר פ' מצורע פט"ז שחולי קאי על יצה"ר שנק' חולי וזהו מ"ש והסיר הוי' ממך כל חולי, היינו שיבער היצה"ר מן העולם כו', ולהבין זה ענין שהיצה"ר נק' חולי, וענין שיסיר היצה"ר י"ל

הפסוק מ"ש ועבדתם את הוי' אלקיכם ובירך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה בקרבך. והנה איתא בעבוה"ק שעבדתם קאי אלמעלה שעבודה זו שייך למעלה, והיינו שע"י העבודה ממשיכין כח וגבורה בפמש"מ ובמ"ש צור ילדך תשי יו"ד זעירא, מתישין כביכול כח וגבורה שלמעלה, ולהיפוך ע"י העבודה מוסיפין כח וגבורה בפמש"מ וזהו ועתה יגדל נא כח אד' יו"ד רבתי, וע"פ הקבלה יו"ד רבתי הוא בחי' ח"ס שבכתר והיינו ע"י העבודה של האדם למטה ע"ז ממשיכים מבחי' ח"ס שבכתר תוס' אור, ויו"ד זעירא הוא רק בחי' חכ' שבמל', אבל בחי' עליונות שבאצי' אינם מאירים כו', נמצא שע"י העבודה של האדם הוא נותן כח ועוז בגבורה שלמעלה, ולכאורה אינו מובן זה איך שייך לומר שיהי' נצרך למעלה העבודה של האדם, שהרי אנו רואים למטה שענין העבודה של העבד היינו שהוא משרת אותו ומשלים לו את חסרונו שחסר לו, אבל למעלה כתי' אנת הוא שלימותא דכולהו, וא"כ איך שייך שם העבודה כו', וגם כי מה תופס שם מקום העבודה שהרי כתיב אם צדקת מה תתן לו וכתיב ורבו פשעיך מה תעשה לו אך הנה מתחלה י"ל משארז"ל גדולים מעשה הצדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאלו במעשה שו"א כתי' אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים משא"כ במעשה הצדיקים כתי' מקדש אד' כוננו ידיך ב' ידות כו' והענין הוא דהנה בבריאת העולמות כתי' בראשית ברא אלקי' שבריאות העולמות נמשך רק מבחי' שם אלקי' שהרי לא נז' שם הוי' בכל בריאות העולמות עד שלאחר שבא' שבת אז נז' שם הוי', וכמ"ש ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים משא"כ מתחלה לא נז' שם הוי' רק שם אלקי', והנה ההפרש בין שם הוי' לשם אלקי', דהנה שם הוי' הוא בחי' שם הגדול וכמשארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שהוא בחי' שמו הגדול, שהוא בחי' סוכ"ע שלמעלה מגדר השתל' העולמות כנ"ל, ושם אלקי' הוא בחי' ממכ"ע שמתלבש בתוך העולמות, וזהו ג"כ מ"ש ואדא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, והיינו ששם שדי הוא שא' לעולמו די, והיינו כי העולמות הם נמשכו בבחי' גבול ומדה וכמשארז"ל מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה בין רקיע לרקיע מהלך ת"ק שנה כו' ואפי' עולמות העליונים ג"כ הם בבחי' גבול, ואפי' ג"ע הוא בבחי' גבול כי ג"ע הוא השגה, והשגה הוא בחי' גבול, והנה כדי שיומשך העולמות שהם בבחי' גבול מאוא"ס הבבע"ג בתכלית אין זה עפ"י השתל' כי אין ערוך כלל לגבול לבחי' בבע"ג, ואינו בגדר כלל, ואפי' אחד לגבי אלף אלפים אף שהם רחוקים מאד בריחוק הערך אעפ"כ יש להם ערך וסוג קצת שהם בגדר חשבון עכ"פ משא"כ גבול לבלתי בע"ג אין ערוך כלל, וכדי שיתהווה העולמות שהם בע"ג מאוא"ס הבבע"ג זהו ע"י שם אלקים, כי אלקים הוא בחי' הצמצום שצמצם א"ע שיהי' מקור לעולמות הבע"ג וזהו שבבריאה נא' הכל שם אלקים משא"כ שם הוי' שהוא הי' הוה ויהי' כא' בחי' שמו הגדול לא הי' יכול להיות התהוות העולמות בבחי' גבול משם הוי' כו', רק בשבת נא' שם הוי' אחר שנא' ויברך אלקי' את יום השביעי ויקדש אותו כו', אז נא' ש' הוי' כי בשבת הוא התגלות שם הוי' וכמ"ש שער החצר הפנימי' סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח ר"ת הוי' לפי שבשבת הוא התגלות שם ה' והיינו

לפי שבשבת הוא שביתה בחי' התנוג שחוזר למקורו כי בששת ימי החול הוא בחי' ירידה והמשכת החכ' בבחי' דבור ועשי' כו' משא"כ בשבת הוא בחי' עלי' למקורו שמאיר שם התגלות עצמותו כו', וזהו שפירש"י על ושמי הוי' לא נודעתי להם לא ניכרתי במדת אמיתית שלי והיינו כי ש' הוי' הוא בחי' ומדריגת אמת שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון כו', ולהאבות לא נתגלה עדיין בחי' אמיתי' שם הוי' רק הגילוי הי' להם מבחי' שאר שמות כו' (ושרש ההפרש בין הוי' ואלקי', הוי' הוא האין של היש האמיתי ואלקים הוא האין של היש הנברא כו'), וזהו מ"ש יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו ולא כתי' ברא והיינו כי ברא הוא לנוכח שהוא בחי' כח הפועל בנפעל וע"כ בש' אלקי' נא' ברא והיינו שנתלבש בעולמות בבחי' ממכ"ע, משא"כ אצל שם הוי' נא' רק ונבראו לשון ממילא לפי ששם הוי' אינו מתלבש בעולמות רק בבחי' מקיף והעלם שהוא בחי' סוכ"ע, ובזה יובן משארז"ל גדולים מעשה הצדיקי' ממעשה שו"א דאלו במעשה שמים וארץ כתי' אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים שארץ נברא ביד שמאל ע"כ בארץ נעשה העלם והסתר גמור כו' ושמים בבחי' יד ימין ושם מאיר אלקות בבחי' גילוי יותר כו', אך מ"מ הגילוי שבשמים אינו מאיר בארץ וכמ"ש השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לפי שכל אחד נברא ביד אחת, אך במעשה הצדיקים נאמר בהם מקדש אד' כוננו ידיך ב' ידות, והיינו התחברות בחי' שמים וארץ, וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ ות"א דאחיד בשמיא ובארעא, והיינו כי בבהמ"ק הי' מאיר גילוי אלקות למטה ממש וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שהי' מאיר גילוי שם הוי' למטה וכמ"ש וה' בהיכל קדשו כו', וע"כ גדולים מעשה הצדיקים ממעשה שמים וארץ, לפי שבמעשה הצדיקים נמשך גילוי שם הוי' למטה, ובזה יובן מ"ש ועבדתם את הוי' אלקיכם, דלכאורה קשה איך שייך למעלה בחי' עבודה שהרי נאמר אם צדקת מה תתן לו כו', אך הענין הוא דבאמת לגבי עצמותו ומהותו אין שייך כלל לומר לשון עבודה שהרי אם צדקת כו' אך מה ששייך העבודה זה דוקא בבחי' הוי' אלקיך שם שייך העבודה, דהיינו להמשיך את בחי' שם הוי' כי אעפ"י ששם הוי' הוא בחי' שמו הגדול בחי' סוכ"ע שלמעלה מהשתל', אך מ"מ הוא רק בבחי' שם לבד והוא למעלה מהשתל' מבחי' העולמות שהם בבחי' גבול ממש אבל מ"מ לגבי עצמותו ומהותו ממש הוא רק בחי' שם לבד וכדי שיומשך בחי' שם הוי' הוא ע"י צמצום וזהו ששם הוי' הוא מתחיל ביו"ד שהוא בחי' צמצום וזהו ועבדתם את הוי' אלקיכם, דהיינו שע"י העבודה ממשיכים שיתהווה בחי' שם הוי' ואח"כ אלקיכם דהיינו שיומשך מבחי' שם הוי' בשם אלקים עד שיהי' נק' הוי' אלקיכם אלקיכם ממש, וזהו מ"ש ואהבת את הוי' אלקיך שיהי' נק' הוי' אלקיך ממש כו', והנה ע"י מה ממשיכים שיהי' הוי' אלקיכם זהו ע"י העבודה ואיזו היא עבודה שבלב זו תפלה, והענין הוא דהנה תפלה הוא לשון התחברות וכמארז"ל התופל כ"ת, דהנה כתיב סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה סולם הוא מחבר מעלה ומטה, וכך התפלה הוא מחבר מלמטלמ"ע וע"כ נק' התפלה בחי' סולם, דהנה כתיב ארוממך אלקי המלך, והיינו כי מתחלה צריך לרומם את בחי' המל' לעצמות אוא"ס, וזהו ארוממך אלקי המלך, אלקי

הוא בחי' ומדריגת בראשית ברא אלקי', והמלך הוא בחי' מל' מכ"ע שנעשה בחי' העלם והסתר וכדי שיהי' המשכת בחי' גילוי אוא"ס למטה צריך לרומם את בחי' המל' לעצמות אוא"ס, והתרוממות זו נעשה ע"י התפלה, וכמו והחיות נושאות את הכסא שחיות הקדש ע"י עבודתם בבחי' ביטול ורוצים להכלל לעצמיות אוא"ס ע"ז הם מנשאים את בחי' כסא שהוא בחי' מל' וכך ע"י התפלה שכנגד תמידין תקנו שהוא להקריב את נה"ב ששרשו ג"כ מבחי' חיות הקודש, וע"כ ע"י התפלה נעשה בחי' העלאת המל' כו' וזהו ועבדתם את הוי' היינו שאת הוא בחי' אותיות שמא' ועד ת' שהוא בחי' מל' בחי' דבור, וצריך לרומם את בחי' המל' להוי' עד שיהי' בבחי' את הוי' ממש דהיינו טפל לשם הוי' וכמ"ש יראו את הוי' קדושיו, והנה כתיב יראו מה' כל הארץ שמשמע כל הארץ, וכתיב יראו את ה' קדושיו שהוא רק בחי' קדושיו והתירוץ לזה דמ"ש יראו מה' כל הארץ זהו בחי' יר"ת וע"כ כתיב יראו מה', אך יראו את ה' קדושיו היינו יר"ע וזהו את ה' שהוא טפל לשם הוי' ממש בבחי' ביטול במציאות ממש וכמ"ש את בשרו ודרשו רז"ל את בשרו את הטפל לבשרו (גם י"ל את הוי' שהוי' יהי' בבחי' את ההעלאה בבחי' רוממות עצמותו וכמ"ש במ"א בענין וישמחו בך ישראל מקדשי שמך העצמי כו') ועי"ז נמשך את"כ בחי' שם הוי', והנה כדי שיומשך בחי' שם הוי' זהו בדרך כלל ע"י שם הוי' שבנפש האדם, דהנה יו"ד ה"א הוא בחי' רצוא ושוב (עמ"ש בבה"ז פ' תזריע על מאת"ז הזה עליהם מי חטאת, ועמ"ש בתו"ח ד"ה אלה תולדות נח דרוה"ר בענין ק"ש ותפלה כו' ולזאת ק"ש שמע ישראל כו' ותפלה ברוך אתה לנוכח), וזהו"ע ק"ש ותפלה כי ק"ש הוא בחי' רצוא אם רק לבך כו', ואהבת את הוי' אלקיך שהוא בחי' אהבה בחי' רצוא, ותפלה הוא בחי' שוב ברוך אתה הוי' שהוא המשכה למטה שהוא בחי' יר"ע שהוא בחי' יו"ד של שם הוי', ואה"ר שבק"ש הוא בחי' ה' ראשונה של ש' הוי', והוי"ו הוא בחי' תורה הקל קול יעקב קלא קדמאה חטר וי"ו שהוא קול תפלה וקלא בתראה מלא וי"ו שהוא קול תורה, כי תורה הוא וי"ו של שם הוי' שיתא סדרי משנה בחי' מדות כשר פסול כו' (הגם דתפלה הוא ג"כ שוב, מ"מ א"ד לתורה, דתפלה הוא בחי' ראי' ותורה נתפס בפנימיות בשכל והשגה מקיף ומוקף כמ"ש בסש"ב, ועמ"ש במ"א בד"ה ועשו לי מקדש בענין והשבת אל לבבך דעיקר הפנימיות הוא בחי' המדות, וזהו שהתורה הוא בחי' אות וא"ו כו') וה' הוא בחי' דבור של תורה, וע"י ד' בחי' אלו ע"ז ממשיכים בחי' ש' הוי' והיינו כי אף ששם הוי' נמשך מתחלה בבריאת העולמות אך מ"מ כי בגלותא דמצרים קוב"ה סליק לעילא לעילא וצריך להמשיך את בחי' שם הוי' כו', וזהו ועבדתם את הוי' ואח"כ אלקיכם שהוא המשכה למטה עד שיהי' נק' אלקיכם ויהי' התחברות שם הוי' בש' אלקי' וזהו ע"י מעהמ"צ, כי הנה כתיב עוונותיכם מבדילין ביניכם ובין אלקיכם, שע"י העון נעשה מסך מבדיל כו' שלא יהי' מאיר גילוי אלקות למטה, אך ע"י המצות נעשה אלקיכם ממש ואין דבר מפסיק בינינו לבין אבינו שבשמים נמצא שע"י ק"ש ותפלה ותורה ע"ז ממשיכים את שם הוי' וע"י המצות נמשך מבחי' שם הוי' בשם אלקים כו'.

ובירך את לחמך, לחם קאי על התורה, דהנה כתיב לכו לחמו בלחמי, שהתורה נק' לחם למטה לנפש האדם וכמ"ש ותורתך בתוך מעי, וגם נק' לחם למעלה ג"כ כמ"ש בלחמי, ולכאורה אינו מובן זאיך שייך לומר שהתורה היא בחי' לחם למעלה בשלמא לנפש האדם י"ל ד' לחם שהתורה מחי' את נפש האדם, אבל למעלה איך שייך לומר בחי' לחם כו' אך הענין הוא דהנה ענין הלחם הוא שמחבר את הנפש עם הגוף ובלעדו חי' נפרד הנפש מן הגוף והלחם הוא מחבר אותם, והנה אי' בזהר איהו וחיוהי חד ואיתו וגרמוהי חד, והנה גרמוהי הם בחי' כלים שהוא בחי' מדות דאצי' לך הוי' הגדולה והגבורה כו', והנה כדי שיהי' בחי' איהו וגרמוהי חד שיהי' המשכת אוא"ס במדות שבאמת אין ערוך אליו כלל וכמ"ש בת"ז כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך כו' ולאו מכל אינון מדות כלל וכדי שיהי' איהו וגרמוהי חד זהו ע"י בחי' איהו וחיוהי חד שהוא בחי' חכ' כי חכ' נק' חיוהי ע"ש והחכ' תחי' ובחכ' שורה אוא"ס כי ראשית הגילוי הוא בחכ' ואורייתא מח"ע נפקת ע"כ הוא מחבר את המשכת אוא"ס בבחי' מדות ג"כ כי אורייתא וקוב"ה כו"ח והיינו שהתורה נמשכה בבחי' מדות כשר פסול כו' ועי"ז הוא מחבר אוא"ס בבחי' מדות, וזהו משארז"ל כל הנודר כאלו נודר בחיי המלך, והיינו כי מלך הוא בחי' ז"א דאצי' וחיי המלך הוא בחי' בינה שנק' איהו וחיוהי חד כי חו"ב הם תרדל"ם וע"כ הנודר כאלו נודר בחיי המלך לפי שהנדרים הם בבינה שהוא בחי' חיי המלך שהוא בחי' ז"א, וזהו למשל כמו שאנו רואים למטה שהמוח הוא הממוצע ומחבר את הנפש עם הגוף שמתחלה מתלבש הנפש במוח ואח"כ מהמוח מתפשט החיות לכל האברים וכך התורה הוא מחבר את המשכת אוא"ס במדות כי התורה הוא בחי' מוחין דאורייתא מח"ע נפקת כו' וזהו שהתורה נק' לחם למעלה, כי כמו שהלחם הוא מחבר את הנפש עם הגוף, כך התורה הוא מחבר אוא"ס בבחי' מדות כו', וגם למטה לנפש האדם הוא ג"כ בחי' לחם, והיינו שיהי' התקשרות והתחברות נה"א לאלקות, זהו ג"כ ע"י התורה, כי תלת קשרין מתקשראן דא בדא, ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה, נמצא שע"י התורה דוקא הם מתקשרין נש"י לאלקות, וע"כ נק' לחם לנפש כו', ועוד זאת שגם לנה"ב הוא ג"כ בחי' לחם, והיינו שהוא מחבר את נה"ב לאלקות, וכמ"ש אם רעב שונאך האכילהו לחם, מלחמה של תורה, ושונאך הוא בחי' היצה"ר שנק' שונא וע"י לחמה של תורה או מלחמתה של תורה ע"ז גם היצה"ר ישוב לעבודת הוי' כו', והנה לחם זה צריך לברכה, וזהו ובירך את לחמך, והענין הוא דהנה כתי' מי האיש החכם ויבן את זאת על מה אבדה הארץ, וארז"ל שאלו לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפי' הקב"ה בעצמו על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתי וא"ר יהודה אמר רב על שלא ברכו בתורה תחלה, דאם כפשוטו שלא למדו תורה א"כ למה לא הבינו, אלא ודאי שעסקו בתורה אלא שלא ברכו בתורה, ולכך לא פירשוהו, וכן פי' הר"י זצ"ל, ולכאורה אינו מובן איך על זה התמא קל שלא ברכו בתורה יאבד הארץ, אך הענין הוא דהנה התורה נק' זאת וכמ"ש זאת חוקת התורה ות"א דא גזירת אורייתא, וכן ארז"ל במנחות יבוא זה ויקבל זאת מזה כו', שהתורה נק' זאת, וכתיב וזאת התורה אשר שם

משה, וזאת המצוה כו' שניתוסף אות ו"ו, והנה ו"ו הוא המשכה גבוה מאד וכמ"ש בזהר ונתתם לי אות אמת דא אות ו"ו, והיינו שהו"ו הוא המשכה מבחי' אמת שהוא אני ראשון ואני אחרון כו' שהוא בחי' שם הוי' כו', והנה כתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, ופריך בגמרא וכי יש תורה של חסד ותורה שאינה של חסד, ומשני כאן כשלומד לשמה היינו לשם התורה להמשיך או"ס בתורה אז נק' תורת חסד, וכמ"ש כי עם הוי' החסד, וכשנמשך המשכה מבחי' שם הוי' בתורה נק' תורת חסד, ואז נק' חאת התורה שנמשך בה המשכת בחי' ו"ו אות אמת, וזהו כשלומד לשמה, משא"כ כשאינו לומד לשמה אז נק' זאת לבד ות"א דא גזירת אורייתא שנק' גזירות ודינין כו', וזהו מי החכם ויבין את זאת על מה אבדה הארץ כשהיא בבחי' זאת בבחי' גזירות ודינין ואז אבדה הארץ, וזהו על שלא ברכו בתו' בתחלה שלא המשיכו בתורה, והיינו שלא מחמת זה החטא בלבד נאבד רק זה הוא הגורם שנאבד מחמת שאר עוונות שאם הי' ברכו בתורה אז לא הי' נאבד וכמארז"ל ויתר הקב"ה על ע"ז ועל ג"ע ועל ש"ד ולא ויתר על ביטול תורה והיינו לפי שע"י התורה הי' נתקן גם החטאים אלו הגדולים וכמשארז"ל המאור שבה הי' מחזירן למוטב, ואם הי' ממשיכין בתורה מבחי' שם הוי' אז הי' נמתקין הדינים ע"י החסדים של שם הוי' אבל כשלא המשיכו בתורה אז ע"ז אבדה הארץ שנתגבר בחי' תוקף הדין של אורייתא כי שאלו לחכ' חוטא מה עונשו אמר לי' חטאים תרדף רעה, וזהו כשלא המשיכו בתורה אבל אם הי' ממשיכים בתורה אז הי' נמתקין הדינין כי חכ' נק' לבנון מקור הלבנונית והרחמים, והיינו כשנמשך מבחי' לובן העליון שהוא בחי' כתר כח"ב ואז נק' החכ' ג"כ לבנון ונמתקין הדינין כו', וזהו וברך את לחמך שהלחם של תורה צריך לברכה, דהיינו להמשיך או"ס בתורה מבחי' אמת וזהו ע"י לימוד התורה לשמה, ואת מימיך הנה מימיך קאי על תשבע"פ דהנה ארז"ל אכל ולא שתה אכילתו דם, והיינו כי ע"י המאכל שאדם אוכל נתהפך לדם והדם מתפשט בכל האברים והדם הוא הנפש, וע"ז נמשך חיות הנפש בכל האברים כו', אך הנה כשאכל ולא שתה אז אכילתו דם והיינו שאף שמהמאכל נעשה דם אך מ"מ אין לו התפשטות בגוף כ"א ע"י השתי', שפעולת השתי' הוא שמחפשט את הדם בכל האברים ואם לא השתי' הוא רק כמו נקודה שאין לה התפשטות כו', וזהו אכילתו דם לבד אבל אין להדם זה התפשטות בגוף כו', וזהו"ע שהתורה שבע"פ נק' בחי' מים, והיינו שתושבע"כ אף שנק' לחם למעלה ולמטה מ"מ הרי היא כמו נקודה ורמז בלבד, ואינו נתבאר בה עדיין פרטי הלכות כמו למשל הלכות תפילין אף שנא' בה וקשרתם כו' והי' לטוטפות כו' מ"מ אינו יודע עדיין איך לעשות התפילין, ועיקר הביאור בא בתושבע"פ שבה נתבאר טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים ורצועות שחורות הלמ"מ, ואף שנרמז זה גם בתושב"כ מ"מ הוא רק בדרך רמז ונקודה, ולא הי' יודעין עדיין איך לעשות כו', אך בתושבע"פ בא באריכות כו', וזהו משארז"ל תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, שעיקר המביא לידי מעשה הוא בחי' התלמוד דוקא, וזהו שתושבע"פ נק' מים והנה בחי' מים אלו שהוא בחי' תושבע"פ צריך ג"כ ברכה מיוחדת ואינו מספיק הברכה של ובירך את לחמך אף שבאמת

תושבע"פ נרמז בתושב"כ כי ליכא מידי דכתיבא בתושבע"פ דלא נרמז באורייתא דכתב וכמארז"ל מנלן אמר קרא מ"מ צריך תושבע"פ ברכה בפ"ע וזהו שנתקן ג' ברכות א' כנגד תושב"כ וב' כנגד תושבע"פ כמו המים שהם צריכין ברכה, ואדרבה שהמים צריך יותר לברכה, לפי שהמים הוא מגדל ומצמיח הכל, וע"כ צריך יותר לברכה, וכך תושבע"פ צריך לברכה לפי שתלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה שהוא בחי' זריעה וכמ"ש זורע צדקות, וע"י התלמוד נעשה הצמיחה כמו שע"י המים כו', והענין הוא דהנה ארז"ל ע"פ ושמתם את דברי כו' שם תם, וזאת התורה אשר שם משה, למיימינים בה סמא דחייא למשמאילים בה סמא דמותא, זכה נעשה לו סם חיים לא זכה בעשה לו סה"מ ח"ו, והענין הוא דהנה תושבע"פ הוא לברר את עה"ד טו"ר, והנה כשלומד לשמה אז ממשיך מבחי' עה"ח בעה"ד טו"ר, ונתברר הרע כו', וזהו סמא דחייא משא"כ כשלומד ח"ו להתגדל או לקנטר אז אינו מברר את הרע ואדרבה שמגביר את הרע על עצמו, וע"כ נעשה לו סם המות כו' לפי שע"י התורה כשלומד ח"ו להתגדל או לקנטר היא נעשה בחי' יש ומגביר על עצמו את הרע, משא"כ תושב"כ הוא בחי' ביטול כו', וזהו ובירך כו' ואת מימיך שילמוד לשמה ואז יהי' נמשך מבחי' עה"ח בעה"ד לברר את הרע ועיקר הברכה צריך בתושבע"פ לפי שעיקר שלא לשמה יכול להיות בתושבע"פ, משא"כ בתושב"כ אינו יכול להיות כ"כ להתגדל או להתייהר כו' לפי שהיא בחי' ביטול וידבר ה' אל משה שהוא הכל בחי' ביטול כו' וע"כ המים צריך יותר לברכה כו'.

ואח"כ כתיב והסירותי מחלה מקרבך, מחלה קאי על היצה"ר שנק' מחלה, והענין הוא דהנה המחלה הוא היפך מבחי' לחם, דהנה הלחם הוא מחבר את הנפש עם הגוף והמחלה הוא היפך מזה והיינו שהמחלה מפריד את הנפש מן הגוף, וכך התורה הוא מקשר ומחבר את אלקות עם העולמות, משא"כ היצה"ר הוא מפריד ומבדיל כו', וכמ"ש עוונותיכם מבדילין כו', ולהבין זה יש להקדים מ"ש הן האדם הי' כאחד ממנו וארז"ל כיחידו ש"ע, ועוד יש פי' במד"ר כאחד ממנו גבריאל שנא' והנה איש אחד לבוש הבדים, ולכאו' אינו מובן למה תפס בגבריאל יותר מכל המלאכים בשלמא לפי' הראשון שמפרש כיחידו של עולם ניחא אבל למ"ד כגבריאל אינו מובן למה גבריאל דוקא, אך הענין הוא דהנה כתיב וייצר הוי' אלקי' את האדם בב' יודי"ן, וארז"ל כנגד שתי יצירות יצ"ט ויצה"ר, וצ"ל שהרי משמע שמתחלה קודם החטא לא הי' יצה"ר כלל שהרי כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה שהג"ע הוא עתה תשלום שכר ואם הי' לו יצה"ר איך יכול להיות בג"ע, וגם זה אין לומר שלא הי' לו יצה"ר כלל איך ניתן לו תורה ומצות וכמ"ש לעבדה ולשמרה, לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה מל"ת, שהרי המלאכים ביקשו את התורה ולא ניתנה להם והשיב להם משה כלום יצה"ר יש ביניכם, שמשמע שהתורה ניתנה בשביל יצה"ר דוקא, ואם לא הי' לו יצה"ר כלל איך ניתן לו תומ"צ וגם ממדרש הפסוק משמע שהי' לו יצה"ר, וייצר בשני יודי"ן יצ"ט ויצה"ר. אך הענין הוא דהנה מתחלה אף שהי' לו יצר אך לא הי' רע כלל כי בשרש היצה"ר אינו רע כלל וזהו מ"ש

ויצר הוי' אלקים ששרש שני היצרים הוא משם הוי' ואלקים, והנה שם הוי' ואלקים נק' שני המאורות הגדולים וכמ"ש בזהר, וז"ש גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו, וארז"ל אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, מכלל דשם אלקים נק' ג"כ גדול, והיינו שבשרש הוא חו"ג ששרש היצ"ט הוא מבחי' חסד ושרש היצה"ר הוא מבחי' גבורה, והנה למעלה הם גבורות קדושות, שאדרבה גבורה הוא תוקף ההתגברות לאלקות, וכמו גבורות גשמים שיורדין בגבורה, שהוא תוקף התגברות החסד, שאם לא הי' יורדים בגבורה הי' מבול ח"ו, או כמו הדם הוא הנפש שהוא בחי' גבורה והדם דוקא הוא מחי' את האדם, וכך למעלה הגבורה הוא תוקף התגברות לאלקות, וזהו ענין היצר שהי' לו קודם החטא היינו שהי' כמו בשרשו שהוא בחי' גבורות קדושות, כדי שעי"ז יוכל לעבוד את ה', ואם לא הי' לו יצר כלל לא הי' יכול לעבוד את ה' וכמו שלמלאכים לא ניתנה התורה, וזהו שא' כאחד ממנו כגבריאל לפי שגבריאל הוא בחי' גבורות קדושות, ומ"מ לא ניתנה תורה לגבריאל לפי שהמלאכים אינם בעלי בחירה אך לאחר חטא עה"ד נפל בשבירה ונעשה ממנו יצה"ר גמור כי בחי' גבורה כשנופל למטה נעשה רע גמור וכמ"ש בזהר רישא בעטפוי דיצחק משא"כ החסדים אף שנופל למטה אינו מתהווה רע גמור כו' וזהו שלאחר חטא עה"ד דוקא אז נכנס בו יצה"ר היינו כמו שהוא עתה כו' ונעשה היצה"ר בחי' מחלה שהוא להפריד את אלקות מעולמות, וזהו והסירותי מחלה מקרבך היינו שיהי' היצה"ר ע"ד שהי' קודם החטא שהי' ג"כ טוב, ואדרבה כשהיצה"ר נהפך לטוב אז נעשה בחי' גבוה יותר מכמו שהי' וכמו למשל שעושין מרחקת מדבש וצנון שהוא מר ביותר וכשהדבש מהפך את הצנון אזי נעשה מרקחת שהוא טוב ביותר מהדבש בעצמו וזהו שארז"ל טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר, שכשהיצה"ר נהפך לטוב אזי הוא טוב מאד כו' וזהו ע"י התורה וכמארז"ל שהתורה עושה שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט, והיינו כי בפמשמ"ע היינו שהוא מחבר שם הוי' ושם אלקים שהוא שרש של שני היצרים ובפמשמ"ט היינו כמו שנמשכו למטה הוא מחבר ג"כ שגם היצה"ר נהפך לטוב ממש, לפי ששרש המחבר מה שהוא יכול לחבר שני הפכים שרשו גבוה מאד כו' לכך שם הוי' הוא בת"ת דוקא לפי שהת"ת הוא מתבר בחי' חו"ג, ומה שיש בכחו לחבר זהו מצד ששרשו גבוה מאד, והיינו ששם הוי' הוא בת"ת ואפי' בכלי הת"ת וע"כ יש בכחו לחבר, וכך התורה שהוא עושה שלום בפמשמ"ע ובפמשמ"ט ששרשו גבוה מאד וע"כ יכול לחבר כו' ולעשות שלום ביניהם, וזהו והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה כו' וכמו שפירש"י ז"ל אם המצות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון ושמר הוי' אלקיך את הבטחתו כו' ואז והסיר ה' ממך כל חולי זה היצה"ר ע"ד והסירותי מחלה מקרבך שיוסר היצה"ר ויהי' היצה"ר כמו שהוא בשרש שנק' שניהם שני המאורות הגדולים כנ"ל.

רפאינו. בס' רל"ת מענין הדביקות בלק"ת ד"ה אחרי ובהביאור שם, ובד"ה אחרי בס' רל"ו, ועי' בלק"ת בד"ה תצא הב', ובד"ה מזמור שיר חנוכת כו', ויהי ערב כו' כברייתו ש"ע צמצום ומקו"פ כו', כאשר השמי' ע' בד"ה כאשר השמים החדשים בלק"ת ובסופו ובהביאור שם מענין עולם הבריאה שבו מאיר אין דאצי', ע' בלק"ת בהביאור לד"ה שחורת אני, מענין אף עשיתיו מרבה בהביאור לד"ה מי מנה, מעלת האופנים בד"ה האוינו הב', ובד"ה ואולם חי אני בס' רל"ד, מענין וירפא בד"ה וככה רל"ו.

בס"ד

רפאני הוי' וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה כו', ומפסוק זה קבעו ברכת רפאינו בתפלה, רק שבכאן נא' בל' יחיד וברכת תפלה נא' לי' רבים כו', הנה רפואה צריך מי שהוא חולה צריך רפואה להתרפא מחליו והנה ברכה דרפאינו כו' אומר אפי' מי שהוא בריא אולם ולא יש לו שום חולי מ"מ אומר ג"כ ברכה זו, ולכאו' ה"ז ברכה לבטלה, אלא צ"ל דברכה זו נקבע להתפלל על חולי הנפש ג"כ שיומשך לו רפואת הנפש ג"כ, וצ"ל ענין חולי הנפש מה היא, הענין הוא דהנה כתי' סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, זהו מאמר כנס"י בזמן חורבן בהמק"ד שנק' חולת אהבה, והיינו שהחולי בא כשאינו יכול למלאות חפצו ורצונו, וכענין הנז' בגמ' מעשה בא' שהעלה בליבו טינא כו'*.

בשעה"י פכ"ב מבואר בענין התכללות המדות זב"ז שהיא עיקר בחי' עולם התיקון, דהנה כל מדה כלול מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו', וכמו חסד שבגבו' וגבורה שבחסד, ועי"ז נעשה התכללות המדות זב"ז וכמשית"ל אי"ה, והנה בחי' חסד שבגבורה הוא תוקף הדין וכמו אם רעב שנאך האכילהו לחם הרי החסד שעושה עמו שמאכילהו הוא תכלית הדין שמאבד את נפשו (וי"ל שמברר ולוקח מאתו נצוצות הקדושות שיש בו, וי"ל כמו יעקב שלקח את הבכורה מעשו ע"י שנתן לו לחם ונזיד עדשים כו'), וכן מ"ש ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו שנותן להם כל טוב בעוה"ז כדי להאבידם לחיי העוה"ב שהוא עיקר החיים הטוב והנצחי, הרי שהחסד והטוב עיקרו

---

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

ופנימיותו הוא גבורה ודין גמור והוא מבחי' חסד שבגבו' שהחסד הוא תוקף הדין כו' כנ"ל, ובחי' גבו' שבחסד הוא תוקף החסד) והענין שע"י שהחסד נמשך בדרך גבו' וצמצום היא תכלית הטוב והחסד, ר"ל שהוא חסד עליון יותר מעצם החסד שנמשך שלא ע"י מדת הגבו', ולכן עיקר המתקת הגבו' בשרשם הוא בבחי' גבו' שבחסד, שמשם נמשך בתגבורת שיגבור על הדין וימתיקו, כי גבו' הוא ל' תגבורת והו"ע תגבורת החיות, וכמו ארי שהוא מבחי' גבורה מלך שבחיות ויש בו גבורה יותר מבכל החיות וכמא' גיבור כארי, והו"ע תגבורת החיות) הנק' חי לעבדיק וכמו איש חי) ולכן הארי הוא טורף ודורס מפני הגבו' שבו, וארי' בגימ' רי"ו בגימ' גבורה, ובד' חיות המרכבה פני ארי' אל הימין בחי' חסד, ואנו רואין שהוא בחי' גבו' וכנ"ל, אך זהו בחי' גבו' שבחסד אהבה ברשפי אש בתגבורת התשוקה ביותר ליכלל באלקות כו', ע' בבה"ז פ' ויחי ע"פ שבע עשרה שנה כל ימוי דיעקב כו' כד יעקב מסתכל ביוסף כו', וי"ל זהו"ע ארי' בגימ' ג"פ ע"ב וידוע דשם ע"ב הוא בחי' חסד כו'), וכמו גבורת גשמים שיורדים טיפים טיפים שהוא צמצום וגבו' ובאמת זהו תכלית הטוב והחסד כדי שיוכלו לקבל (ע' בלק"ת פ' ואתחנן ד"ה ואהבת שם מבואר משל זה על בחי' חסד שבגבו', ולפי המבואר שם בחי' חסד שבגבורה הוא עיקר החסד בדרך המשכה, שהחסד יומשך בריבוי פרטי' כדי שיוכלו לקבל, ובחי' גבורה שבחסד היא שהחסד הוא בחי' אהבה ותשוקה לאלקות, ועיקרו ופנימיותו הוא גבו' לצאת מהגבלת כלי הגוף שלא ירצה בשום דבר גשמי ותענוגי עוה"ז כ"א ליכלל באלקות כו' יעו"ש) וכן כל צמצום השפעה כדי שיתקבל במקבל, וכמארז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה וכמבו' במ"א, הרי הצמצום שהוא בחי' דין וגבו' (וע' בע"ח בתחילתו ששרש הכלים מהצמצום שהוא בחי' דין כו' יעו"ש) בעצם פנימיותו הוא תכלית הטוב והחסד, והוא בחי' גבו' שבחסד, וכן ענין יסורים של אהבה, וכמו אב המכה את בנו ומייסרו שהוא עצם החסד וכמ"ש ואוהבו שחרו מוסר, שהחסד שנתלבש בלבוש דמדה"ר הוא תכלית הטוב והחסד, וכמו"כ כל העונשים שבתורה הגם שהוא בתוך עיקרם ופנימיותם הוא חסד וטוב שמזכך נפשו וזוכה לרב טוב דעוה"ז (וע' באגה"ק ד"ה להשכילך בינה אין רע יורד מלמעלה והכל טוב* שאינו מושג לרב גודלו וטובו כו',

---

בגוכי"ק בשוה"ג: כמשל המרקחת שע"י הבישול יוצא ההרכבה לכאו"א ממנגדו ומתחברים יחד, וי"ל כמו"כ בנפש בחי' חכ' שמושל ושולט על המדות פועל לחלק הרכבתם וזהו שמחלישם וממילא מתחברי' יחד.

עיקר עולם התיקון הוא מפני שהאור בעצם יש בו גם ממנגדו וכמו רצון של חסד שיש בו ג"כ בחי' דין וגבו' (וי"ל בבחי' טעם לרצון וכן מובן בתו"ח בד"ה ויהי כל הארץ פ"ל, וע' בד"ה ארדת נא הב' יעו"ש היטיב) וכן הרצון של גבו' יש בו בהעלם בחי' חסד, ולזאת כשנמשך האור בכלי

---

* טוב שאינו: ב"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: טוב רק שאינו.

הרי באמונה זו נכלל ומתעלה באמת הרע המדומה בטוב העליון הגנוז יעו"ש) וזהו כל עיקר התידוש דעולם התיקון שהמדות בעצם כל מדה ומדה כלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד, וכמו מדת החסד בהעלם יש בה מדת הגבו' ג"כ, וכמו"כ מדת הגבו' יש בה בהעלם מדת החסד כו' כנ"ל, וריבוי התחלקות זו גורם התכללות המדות זב"ז, שבחי' חסד שבגבורה נכלל עם בחי' גבורה שבחסד כו' וכמשית"ל אי"ה.

———•———

באבריוסק לזלאבין

אמרז"ל א"ר הא דמחדידנא טפי מחבראי מפני שראיתי את ר"מ מאחורי' וי"ל בדרך אפ"ל דהנה ידוע משאמרז"ל כל רב כו' וכל רבי מא"י והיינו שנתוסף י' שמורה על בחי' חכ'. וא"כ י"ל ר"י הנשיא נק' רבינו הקדוש ששרשו בבחי' חכ', וידוע דנובלות חשמ"ל תורה, שהתורה היא בחי' חכ' (וי"ל דרבי סידר המשניות וחתם המשניות, י"ל הכח ע"ז נמשך מלמעלה יותר, ואפשר יש להעיר מענין החתימה שענינו שלא יקרב זר,

---

נתחלק בריבוי הכלים בריבוי התחלקות ועי"ז יוכל להיות ההתכללות זב"ז וכמו ח' שבגבו' שבח' נכלל עם ג' שבח' שבג', ולפ"ז הוא מצד האור ומצד הכלים, מפני שהאור בעצם כלול ממנגדו, ונתחלק בריבוי כלים מכלים שונים ועי"ז הוא ההתכללו' עיקר ההתכללות ניכר בהכלי, וכמו כותות הנפש כשמתלבשים בגוף אז כל אחד משלים את חבירו כו' משא"כ קודם התלבשותם כו' וזהו עיקר ההתכללות מבלי אשר ימצא כו' וע' בתו"ת ובשעה"י ובד"ה יו"ט של ר"ה) * אך זהו דוקא כשיש ריבוי כלים בריבוי התחלקות כו'. ועיקר הגורם ההתחלקות וההתכללות הוא בחי' חכ' שם מ"ה ושרשו מבחי' שם מ"ה דא"ק שרש התיקון ושרש שרשו מבחי' או"ס שלפני הצמצום, משא"כ עולם התהו, האורות דע"ס נמשכו כמו שהם בעצם פשיטותם וכמו הכחות הכלולים בעצם הנפש שהם עצמיים פשוטים שאינם בגדר התחלקו' כלל, וכמו"כ נמשכו בכלי' בעצם פשיטותם (וי"ל בחי' כתר שבכתר) ומיעוט הכלי' שלא נתחלקו לריבוי כו' וה"ז התחלקות ופירוד גמור שא"א להתכלל ולכן הי' השבירה (ומ"ש במ"א בחי' עיגולים דתהו, זהו שהע"ס כלולים ובטלים בעצמיות, ומ"מ יש שם מס' עשר ואינם מתכללים, וכמו עשר כחות הכלולים בעצם הנפש) וכ"ז עדיין צע"ג, והשי"ת ברוב רחמיו יאיר עיני.

ר"ה) : בגוכי"ק חסר התחלת החצע"ג, ואוצ"ל לפני "עיקר ההתכללות".

ואור אבא מסמא כו', ועוד יש להעיר מענין שהחתימה היא בנעילה דאז עליית המל' בעתיק ז"פ הוי' הוא אלקי', וצל"ע בלק"ת בהביאור לד"ת שובה וענין שילוב ה' באד' גילוי דלע"ל. י"ל בדרך אפ"ל שזהו"ע וחי' אור הלבנה כו' שבעתים כו' ואור זה"י ז"ת דעתיק) וא' הא כו' את ר"מ מאחוריו. וי"ל דהנה כתי' ותורה אור שהתורה נק' אור, ורז"ל אמרו המאור שבה כו', וי"ל שזהו שיש ב' מדרי' בתורה ענין טל ומטר, מטר ז"ת דעתיק וטל ג"ר דעתיק פנימיות התורה. והנה מאיר מקור האור מאור מזהיר עיני חכמים בהלכה, וראה מאחוריו י"ל שזה"ע דבחי' מטר דתורה הוא בבחי' אחוריים לגבי בחי' טל דתורה וכידוע, ולכן מחדידנא טפי. י"ל חידוד הלכה הו"ע הפלפול בתורה שהוא עיקר הבירור, וכידוע מענין במחשכי' כו' תלמוד בבלי, וע' בשערי אורה (כמדומה ד"א) מענין ההפרש בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי, וטפי כו' י"ל בדרך אפ"ל שהוא כענין ההפרש בין אומר ועושה לגוור ומקיים, וענין שראיתי י"ל שה"ע ראיית החכ' ראית המהות, ע' בלק"ת מענין זה (כמדומה ד"ה והניף), כ"ז רק סברות לפום וצע"ג וה' הטוב יכפר בעדי.

ראמען ונרשם בנעזין

אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, וי"ל בדרך אפ"ל, דהנה אמרז"ל כל ישראל ערבים זב"ז, שהם ערבין ואחראין זל"ז, וכמדומה שאי' בס' הגלגולים הטעם ע"ז מפני שכל הנשמות היו כלולים באדה"ר, לכן הם ערבים כו', ולפי טעם זה, לפי משנת"ל בלק"ת בכ"ד דהנשמות החדשות שיהי' לע"ל הם אותן נשמות שלא היו כלולים באדה"ר, וא"כ לע"ל לא יהי' שייך ענין הערבות, כן אפ"ל, והנה כדי לבוא לגילוי דלע"ל הוא ע"י עבודת הבירורים דעכשיו כידוע בכ"ד, והנה אמרז"ל אלמלא לא נשתברו הלוחות היו' רק חמשה תומשי תורה לבד, ומפני שנשתברו הלוחות ניתנו מדרש הלכות ואגדות, וידוע מ"ש במ"א הטעם למה ניתוסף, כדי לברר הבירורים, וי"ל דעיקר הבירור היא ע"י ההלכה בשר פסול כו', שע"י ההלכה פסוקה ע"ז מברר' הניצוצות דנוגה, ועי"ז יהי' הגילוי דלע"ל בגמר כל הבירורים, וי"ל דזהו משאמרז"ל אל יפטר אדם מחבירו, פי' דעכשיו הרי כל ישראל ערבין ואחראין כו', וכדי לבוא להגילוי דנשמות חדשות דלע"ל הוא מתוך דבר הלכה, פי' מתוך מפנימיות ועומק המכוון דדבר הלכה שע"ז יהי' הגילוי דלע"ל כנ"ל. כנלע"ד בדרך אפ"ל, וה' הטוב יכפר בעדי.

נר' באדעם

בד"ה שאו את ראש כל עדת בנ"י. ענין למשפחותם הם ע' נפש כו', והו"ע סוד הוי' ששם * טמיר ונעלם בשם אלקי' כו'. ולפי"ז י"ל שהוא בבריאה ששם בחי' ש' הוי' הוא סוד שהוא טמיר ונעלם בשם אלקי' ואינו מאיר בגילוי, וכידוע מענין שמש ומגן ה' אלקי'. אבל באצי' שם בחי' ש' הוי' מאיר בגילוי וא"ז סוד שם בעולם האצי' כו' וד"ל. ולבית אבותם הם השבטים י"ל ששם עלו שבטים שהוא באצי' ולגולגלתם הוא בחי' שלמעלה גם מאצי' בחי' כתר כו'.

———•———

בס' תקס"ו * כי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי זצללה"ה דמ"ח ע"א ד"ה שאו את ראש כו' מ"ש שם בתחלתו דמספר ת"ר אלף נש"י הם תמיד בהשוואה לא פחות ולא יותר. י"ל דמספר ת"ר אלף הם שרשי נשמות ס"ר, וכמ"ש בלק"ת ד"ה את שבתותי, ומהם לא יפחת ולא יתוסף. י"ל דהיינו דכל הנשמות דעכשיו שבשית אלפי שנין כו' הם נשמות שהיו כלולי' כבר באדה"ר כמ"ש בס' הגלגולים פ"א, אבל נשמות חדשות לא יש עכשיו כ"א לע"ל יתגלו נשמות חדשות וכמארז"ל צדיקי' יושבין ועטרותיהם בראשיהן, ועמ"ש בלק"ת בסוף שה"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים, ובפ' צו בד"ה ואכלתם אכול, ובפ' ראה בד"ה אחרי, ובע"ח (ד' קארעץ) שער מ"ב הוא שער דרושי אבי"ע יעו"ש, כנלע"ד בדרך אפ"ל.

———•———

ל' המורגל בקעה מצא וגדר בה גדר, ופי' רש"י ז"ל לפי שאינם בני תורה. וי"ל בד"א ענין בקעה הוא כמ"ש וימצא בקעה כו' וזהו שפי' רש"י שאינם בני תורה, דבתורה כתי' או יחזק כו' כל העוסק בתורה משים שלום כו', אך הפלגה הוא היפך השלום פליג כמו ואתפלג קרח. וגדר בה גדר היינו גדרי' וסייגים דרבנן. ואפ"ל שעי"ז ממשיכים עיר ומגדל דקדושה כו'.

———•———

ששם טמיר : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : ששם הוי' טמיר.
בס' תקס"ו . . ראש כו' : נדפס במאמרי אדה"ז — תקס"ו ע' קצ ואילך.

אד' על הוי'

בלק"ת פ' קרח ד"ה ויקח קרח כו' פ"א בחי' מקיף היושר שמעולם לא נכנס בכלי. י"ל שבא להוציא ממ"ש בלק"ת לעיל פ' שלח ד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ כו' פ"ב ששם מבואר ענין העיגולים באופן אחר ויע"ש.

שם. וע"ד כמו המל' כו' משרש עליון בפ"ע, וכידוע שהמל' שרשה מרדל"א ועמ"ש לקמן פ' חוקת בהביאור לד"ה וידבר כו' ואת חקת כו' פ"ב מענין שרש הדומם ודבור שרשו ממדבר כו' יעו"ש.

שם בענין המדות שלמעלה מהחכ', מבואר בכ"מ ועיימ"ש מזה באריכות בתו"ח כמדומה ד"ה בראשית, ועי"ש מזה במא' ד"ה להבין שרש ענין יחו"ע.

בד"ה העושה סוכתו כו' דשפ"א ע"ב * תחת הגליון והנשמה כו' להיותה כו' לכן נק' טהורה כו', י"ל שהכוונה כמ"ש בלק"ת ד"ה ושמתי כדכד הב'.

ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה (בישעי' סי' י"ב) שו"ע ניסוך המים שהי' בחגה"ס ובכל השנה הי' רק ניסוך היין לבד, ובחגה"ס ניתוסף גם ניסוך המים. וצ"ל מפני מה ניסוך היין נאמר בפירוש כמה פעמים בתורה בפ' נסכים ונשנית כמ"פ, וניסוך המים לא נא' בפירוש בתושב"כ כלל רק הל"מ, ורבנן סמכוהו אקרא ברמז שביום השני כתיב ונסכיהם שניתוסף מ"ם לבסוף וביום הששי נא' ונסכיה ניתוסף יו"ד, וביום השביעי נא' כמשפטם ניתוסף ג"כ מ"ם (שזהו רק בדרך רמז ולולי הל"מ אפשר לא היו למדים מזה כלל ניסוך המים, רק מאחר שנא' הל"מ לכן סמכוהו אקרא. הגם) שנא' בדרך רמז בג' ימים. ולכאו' הנה מה שנא' ונשנית בתושב"כ כמ"פ בפירוש הנה זהו גדול יותר, א"כ ניסוך היין הוא בחי' יותר עליונה. אמנם באמת הנה כתיב ושאבתם מים בששון משא"כ ביין. וגם ארז"ל במשנה כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, וא"כ גדלה מעלת ניסוך המים על היין כו'. אך הענין הוא דבאמת שניהם אמת. ויובן בהקדם ענין הנסכים מהו, הנה ארז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים. והענין דבד"כ נסכים הם בחי'

בד"ה העושה . . ע"ב : הכוונה לד"ה זה דשנת תרל"ה.

המשכה למטה והם הי' מג' מינים שמן ויין וסולת שרומזים לג' בחי' חב"ד, שמן בחי' חכ', ויין הוא בחי' בינה כנודע וסולת הוא בחי' דעת, וכמשארז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן כו', ולכן הקורא ק"ש כו', דהנה העולה הוא בחי' העלאת מלמטה למעלה (שהיא כולה כליל) ועי"ז נמשך בחי' מנחה שהיא בחי' המשכה כנודע. ועיין בת"א בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה בענין מ"ז ח' ה'. וזבח הוא קרבן שהוא בחי' העלאה מלמטה למעלה. ועי"ז נמשך נסכים שהם בחי' המשכה מלמעלמ"ט. [וענין ב' הבחי' עולה וזבח הם ב' בחי' כלה המבואר בלק"ת שה"ש הא' ביטול היש וביטול האמיתי וכמבואר מכ"ז בד"ה העושה טוכתו תחת האילן כו'. וי"ל דזהו"ע והפרש בין עולה לשארי קרבנות שהו"ע זבח, דעולה הייתה כולה כליל, והו"ע ביטול היש לגמרי משא"כ שארי קרבנות, הקטרת החלב הו"ע התעגוגי' הגשמיים אבל הביטול לגמרי. וא"כ מובן מזה די"ל דב' בחי' מנחה ונסכים הם ב' בחי' חתן, ועמ"ש מזה בלק"ת בד"ה הנ"ל. ולפי הנ"ל הרי בחי' נסכים הוא המשכה מבחי' תורה שמחכ' דאצי' נפקת לבחי' תורת הבריאה. וזהו"ע השמן שהי' בנסכים שמן צף ע"ג יין בחי' חכ'. אך כ"ז הוא בחי' ממכ"ע דמחכ' ולמטה סדר השתל' והגם דהתהוות בי"ע מאצי' ה"ז בדרך בריאה יש מאין, מ"מ אינו דומה ערך חכ' דבריאה לגבי חכ' דאצי' לערך חכ' דאצי' לגבי הכתר בחי' חד ולא בחושבן וכמ"ש בת"א ד"ה פתח אליו, וא"כ ההמשכה מבחי' חכ' דאצי' הוא בחי' ממכ"ע, וזהו ניסוך היין דכל השנה בחול כו'] ולכן דימה הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה, כי ק"ש הוא בחי' העלאה מלמטה למעלה, שז"ע ואהבת כו' בכל מאדך בבחי' רצוא ליכלל וליבטל באה"ע ואה"ר, ועי"ז נמשך ההמשכה ע"י התפילין. והקורא ק"ש בלא תפילין הוא דומה ממש למקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים כו'. היוצא מזה שנסכים הם בחי' המשכה מלמעלמ"ט. אכן באופן ושרש המשכתם יש שני בחי' הא' הוא בחי' ניסוך היין והב' הוא בחי' ניסוך המים. ולהבין שרש ההפרש שביניהם דהנה בין כתיב החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים (בשופטים ט), וארז"ל אם אנשים משמח אלקי' במה משמח מכאן שאין או' שירה אלא על היין. וא"כ צ"ל שזה שאומרים שירה על היין עי"ז הוא משמח את ש' אלקים. וצ"ל ענין ופי' שמשמח שם אלקים. והענין הוא דהנה בריאת העולמות הוא מבחי' מדות וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה [ויש בזה ב' פי' הא' שבנין העולם הוא ע"י מדת החסד דעיקר הבריאה

בגוכ"ק בשוה"ג: להעיר מענין יחיינו מיומיים ביום השלישי כו' יוהכ"פ ד"ה אם כסף כו' ס"ב, ומזה נמשך בסוכות יין המשמח כו' ת"א ד"ה מקץ, חכלילי, ובהביאור שיש עוד אהבה בתעגוגים, תו"ח ד"ה ויתן לך, חכלילי.

בד"ה להבין ענין כי טובים דודיך פ' שמות מענין את' דשבת בחי' יין כו' ועדבי' עלי ד"ס תענוג כו' יעו"ש בלק"ת ד"ה תחת כו' בשמחה, ובד"ה תחת כו' בס' דברים, ע' בד"ה בלק"ת בהעלותך.

הי' מצד כי חפץ חסד הוא וכמ"ש בע"ח וכידוע. הב' שלצורך בנין העולם צריכים לבנות מדת החסד. וההפרש בין ב' הפי' הוא, דבתחילת הבריאה הי' מצד כי חפץ חסד, ועכשיו באתעדל"ת תליא מילתא, היינו לבנות מדת החסד. ולב' הפי' הרי בנין העולם הוא ע"י מדת החסד כו') שעולמות הם מבחי' חסד ועד"ז מכל המדות (רק שאפ"ל שמפני שהחסד הוא יומא דאזיל עם כולהו יומין לכן כתיב חסד יבנה, וגם כי עיקר הבנין הוא מהחסד היינו בחי' שיתוף מדה"ר, ותחילת בריאת העולמות הוא ג"כ מצד כי חפץ חסד הוא כמ"ש במ"א) וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה. הגם שפי' הפשוט בפי' כי מעולם המה שהם מכבר (ופי' מעולם בל"א פון אוביק אן) אך גם זה אמת בפי' הפסוק זכור רחמיך כו' שבחי' הרחמים והחסדים הם שייכים לבחי' עולם דוקא. דהיינו שלאחר שנבה"ע אז שייך בחי' רחמים וחסדים. דהנה בחי' החכ' שייך גם לעצמו שיכול לישב ולהשכיל השכלות, אבל בחי' הרחמים והחסדים אינם שייכים כ"א על זולתו ולא שייך לומר שמשפיע בחי' הרחמים והחסדים שלו על עצמו כו'. וזהו פי' הפסוק זכור רחמיך וחסדיך הם המדות כי מעולם המה, שבחי' מדות שייכים לעולמות, ושרש בריאת העולמות נמשכים מבחי' המדות אלו כו'. והנה מצד זה נמשך עולם ל' העלם כו'. אבל יש בחי' עליונה יותר שהוא מובדל מבחי' המדות הנמשכים בעולמות, והוא בחי' בינה הנק' עלמא דאתכסיא שמכוסה ונעלם כו', ויש רקיע המפסיק בין ז"א לבינה שז"ע מ"ש ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח שהוא הרקיע שע"ג חיוון עילאין כמ"ש בזהר וכמ"ש מבטן מי יצא הקרח היינו בחי' בינה. כי יש פרסא המפסקת ומבדלת בין ז"א לבינה אשר לכן ז"א הוא המקור לעלמין דאתגליין והבינה שלמעלה מהפרסא הוא בחי' עלמא דאתכסיא שמכוסה מן העולמות. ופי' יין המשמח אלקי' כי השמחה הוא בבינה וכמ"ש אם הבנים שמחה, והיינו מפני כי בינה היא בחי' ההשגה וההבנה, וכמו עד"מ באדם שכאשר משיג איזה שכל הנה כשלא יבין עדיין את השכל לא יהי' בשמחה ובתענוג מהשכל, כ"א כאשר ישיג השכל בהבנה היטב אז יתמלא שמחה ותענוג מהשכל כו'. כך עד"ז יובן למעלה שמפני זה בחי' בינה דוקא הוא אם הבנים היא שמחה דוקא כי בבחי' בינה היא ההשגה והבנה באלקות באורך ורוחב, ולכן שם היא בחי' השמחה דוקא כו'. ויין המשמח אלקי' היינו שממשיך השמחה שיומשך גם בשם אלקים מקור התהוות העולמות, שגם השם אלקי' יהי' בשמחה, היינו שלא יהי' בבחי' צמצום והעלם כ"א בשמחה וגילוי כו', וזהו ע"י היין דוקא, כמארז"ל נכנס יין יצא סוד היא בחי' סוד הוי' כו'. וביאור הענין הנת היין אנו רואים פעולתו בגשמיות אצל האדם שמשמחו ומוציא פנימיותו מהעלם אל הגילוי, והיינו מפני כי היין הוא ג"כ כנוס תחלה בענבי' בהעלם וע"י הדריכה בגת יוצא מהעלם אל הגילוי כו' לכן פעולתו שמוציא באדם ג"כ מהעלם אל הגילוי, וז"ע שמשמח אלקי' כו', ועד"ז יובן ענין המשמח אלקי' שממשיך השמחה מהבינה לבחי' שם אלקים, שז"ע השמחה בשם אלקים, וז"ע נכנס יין יצא סוד, דהיינו בחי' בינה עלמא דאתכסיא שמכוסה תחלה ואח"כ יוצא מהעלם

אל הגילוי לשמת אלקי', וכ"ז הוא ע"י הלוים שאו' שירה על היין, שהשירה הוא בחי' ניגון בקול שהוא בחי' גילוי, וע"י השירה על היין מתגלה בחי' הביגה כנ"ל, וכנ"ל שהיין הוא בחי' ביגה כו' כנודע. וזהו שורש ענין ניסוך היין שמנסכי' היין בהשיתין שהשיתין הוא בחי' מ"ת שנעשה מהרקיע המפסקת כנודע ממ"ש במ"א. והנה מ"ת בוכים כו', לכן הי' ענין ניסוך היין בהשיתין לשמה את בחי' מ"ת כו'.

ב) **אמנם** צ"ל שורש ענין ההפרש בין ניסוך היין שביו"ט ובין ניסוך היין שבחול, שגם בחול היו מנסכי' היין מהו ההפרש ביניהם. הנה כתיב תחת אשר לא עבדת את הוי' אלקיך בשמחה שצ"ל עבודה בשמחה, וכתיב שמחו צדיקים בהוי', נאמר צדיקים דוקא. אך הענין הוא דהנה יש ב' אופנים בענין השמחה, כמו שאנו רואים עד"מ באדם שהגם שהוא שמח עכ"ז השמחה היא מכוסה ונעלמת ואינה בהתגלות כ"כ. אבל יש בחי' שמחה שהיא בגילוי כ"כ שיוצא מהכלי כו'. וכך עד"ז יובן שלחיות שצ"ל עבודה בשמחה עכ"ז צ"ל השמחה מכוסת בהעבודה, והעיקר היא העבודה. דהיינו שלזולתו יהי' רק גילוי העבודה ורק בפנימיותו צ"ל בשמחה. והשמחה היא מהתבוננות, שכאשר יתבונן שמקיים רצון המלך ממה"מ הקב"ה, והרי בגשמיות אינו דומה עבד הטבח לעבד השר, שעבד השר עם כי הוא ג"כ עבד כו' עכ"ז הוא עבד השר כו' (הדבק לשחוור וישתחוו לך). וכך עד"ז יובן שכאשר יתבונן בעשותו א' ממצות ה' הרי הוא עובד את הקב"ה והרי הוא עבד ה' (ועבד מלך מלך) לכן מצד זה הוא בשמחה גדולה מאד. אך אעפ"כ צ"ל השמחה מכוסה בהעבודה דהיינו שנראה לזולתו רק העבודה שעושה, דהיינו שמתעטף בציצית או מניח תפילין, והשמחה ש"מ צ"ל מכוסה בעבודת עבד שבהמצוה [שהעיקר צ"ל העשי' שיעשת המצוה כדבעי למהוי כמו שהוא הרצה"ע * עבד ה' והשמחה צ"ל מכוסה ונעלם. דאם יהי' השמחה בגילוי יכול ליפול ח"ו את"כ כו'. ועמ"ש מזה בד"ה תחת אשר לא עבדת בשמחה בס' דברים], וזהו ענין תחת אשר לא עבדת בשמחה כו', שבחי' שמחה שמכוסה בהעבודה צ"ל אצל כל אדם כו'. אך יש בחי' שמחו צדיקים בהוי' שענין שמחה זו היא באי"א ואינו עד"ז כלל, כי"א שעיקר הגילוי הוא השמחה והשמחה הוא בהוי', וזהו שמחו צדיקים בהוי', שהשמחה בש' הוי' עצמו ולא מצד שהוא עבד ה' כו', ששמחה גדולה ונפלאה יותר עד אין קץ מבחי' העבודה בשמחה הנ"ל. [וי"ל דמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה וה"ע בחי' אה"ע שהאהבה נמשך מההתבוננות העולם וכמשנ"ת בכ"ד, וענין שמחו צדיקים בה' י"ל שהוא בחי' אה"ר שהוא מצד ההתבוננות בבחי' א"ס הסוכ"ע (ובסי' אה"ע הוא בחי' ממכ"ע) וע' בד"ה ושאבתם בס' תר"ך תרכ"א שם בע"א בתג"ה, וע' בלק"ת ד"ה טוב להסות הא' שהאהבה הבאה מההתבוננות שלמעלה מסדר והשתלי' (וי"ל היינו ענין אה"ר לצאת מהגבלת הכלי) נק' בחי' זו הוי'.

---

*) במאקסימיליא מגוכי"ק, יש כאן תיבה אינה ברורה.

וי"ל שזהו"ע שמחו צדיקי' בהוי', וע' בד"ה כי תבואו כו' ושבתה, טבע האש לפרד כו' אהבה ברשפי אש ליכלל וליבטל הנפש בבחי' א"ס עצומ"ה]. ועד"ז יובן שרש ענין ההפרש בין ניסוך היין שבכל השנה לניסוך היין שביו"ט ובפרט בחגה"ס שהיא זמן שמחתינו, שניסוך היין שבכל השנה עם כי פעולת היין שמוציא מהעלם אל הגילוי, עכ"ז יש הפרש בזה בין רב למעט. שבכל השנה הגם שמנסכין את היין בכלי שיר עכ"ז מפני כי בחול אינו זמן הגילוי להיות גילוי השמחה מבחי' בינה לא נמשך השמחה בגילוי כ"כ כ"א רק ע"ד העבודה בשמחה. רק מועדים לשמחה שהוא זמן שאז מתגלה ההעלם והכיסוי דבחי' בינה עלמא דאתכסיא שמכוסה כל השנה, וגם כשממשיכי' ע"י ניסוך היין היא ג"כ מכוסה בהעבודה כו'. אבל ביו"ט הוא מועדים לשמחה שהוא המועד והזמן שמתגלה בחי' השמחה דבינה בהתגלות רב ע"י ניסוך היין שביו"ט כו'. וזהו שרש ענין ההפרש בין ניסוך היין שבכל השנה לניסוך היין שביו"ט, שבכל השנה הגם שע"י הניסוך נמשך ג"כ השמחה דבינה אכן עדיין היא ג"כ מכוסה בהעבודה, רק עכ"פ במו בלא הניסוך היא בחי' עלמא דאתכסיא לגמרי וע"י ניסוך היין נמשך השמחה להיות עבודה בשמחה, והיינו מפני כי רק מועדי' לשמחה כו'. אמנם ביו"ט שהוא בחי' מועדי' לשמחה אז השמחה הוא בהתגלות רב כו' שהוא בא"א כו'. ועיין בלק"ת בד"ה תחת אשר לא עבדת בהג"ה מסש"ב.

ג) **ומעתה** צ"ל ענין מה שניתוסף בחגה"ס בחי' ניסוך המים, ושרש ההפרש בין ניסוך היין לניסוך המים בהיות ידוע כי המים רומזי' לבחי' החכ' [י"ל הכוונה לבחי' אור החכ'] שלכן המים אין להם גוון ומשתנים לפי גוון הכלי כמ"ש מזה במ"א באורך ועיין בד"ה האזינו השמים כו', והיין רומז לבחי' הבינה כנ"ל. ושרש ההפרש שביניהם, הנה מההפרש שבין כהנים ללוים יובן ההפרש שבין ניסוך היין לניסוך המים. שעבודת ניסוך היין הוא ע"י שיר הלוים. והנה בלוים כתיב ועבד הלוי הוא פי' הוא הוא בחי' בינה כמ"ש בזהר, ועבודת הלוי הוא להמשיך מבחי' בינה בחי' הוא כנ"ל, וזהו ע"י השיר שהוא בחי' לארמא קלא כו'. משא"כ עבודת הכהנים הי' בחשאי. והיינו כי באופן הביטול יש ב' אופנים, הא' ע"ד עבודת הלוים שהיא לארמא קלא בחי' ניסוך היין, והב' בחי' הביטול וההשתחוא' דכהנים שעבודתם בחשאי אינון כו' [ע"ד צלותא בחשאי בחי' ביטול האמיתי' השתחוואה בפישוט ידים ורגלים, ע' בד"ה ואשא אתכם בס' ל"ח שהוא דרוש השמים כסאי בעניין ואל זה אביט אל עני ונכה רוח כו']. והעניין הוא כי יש בחי' רזין ויש בחי' רזא דרזין. וזהו שרש ההפרש בין כהנים ללוים שהלוים ממשיכים בחי' רזין, היינו מה שהי' סתום תחלה ונעלם, דהיינו בחי' הבינה והלוים ממשיכים להיות בחי' זו בגילוי. אבל יש בחי' סדכ"ס שהוא בחי' רזא דרזין שהוא סוד גם מבחי' הסוד, ובחי' זו נמשך ע"י הכהנים, שז"ע ניסוך המים שבחג. ולכן בלוים נא' ל' טהרה ובכהנים נא' קדושה שגדלה מעלת הקדושה על הטהרה כו'. [ע' בד"ה ושמתי כדכד, מובן טהרה וקדושה

אור וכלי, וע' בד"ה תחת כו' בשמחה הנ"ל בס' דברי'). וביאור הענין הנה כתי' אנכי אנכי הוא מותה פשעיך כו', פי' אנכי ב"פ כי כדי שיהי' בחי' הוא היינו בחי' ועבד הלוי הוא (בחי' ביגה) זהו ע"י אנכי אנכי שיש ב"פ אנכי כדי להיות בחי' הוא, והיינו כי אנכי הא' (למפרע) הוא בחי' סוכ"ע ואנכי הב' הוא בחי' שלמעלה מבחי' סובב כו'. וכדי להמשיך ב' בחי' אנכי אלו זהו ע"י ניסוך היין וניסוך המים. דהנה יש ב' בחי' אלו בעבודה בנפש האדם ג"כ, וז"ע ממעמקי' קראתיך שיש ב' בחי' עומקים, והיינו כי יש בחי' עומק הלב, והפי' הוא כי בינה ליבא ועומק הלב זהו בחי' פנימיות הבינה בעבודה, ולכן ע"י העבודה בבחי' עומק הלב ממשיכים מבחי' אנכי בחי' סוכ"ע בבחי' בינה אם הבנים בחי' הוא כנ"ל. אכן יש בחי' תעלומות לב והוא בחי' היותר נעלה מבחי' עומק הלב, והיינו כי לב הוא ל"ב נ"ח, ותעלומות הלב הוא פנימיות החכ', והיינו בחי' פנימיות החכ' שבעבודה שבלב. וע"ז ממשיכים בחי' אנכי הוא בחי' שלמעלה מבחי' סוכ"ע בבחי' הוא. וז"ס ענין ניסוך המים בעבודה כו'. [י"ל פנימיות אהבה פנימיות ע"י, וי"ל שהוא בחי' אהבה בתענוגים להתענג על הוי' וכמ"ש אז תתענג על הוי', וזהו"ע מים תענוג והו"ע עונג העצמי בלי שום הרגשת עצמותו כלל וזהו בחשאי, וכידוע מות החכ' קר ולח, וי"ל ההפרש בין ניסוך היין וניסוך המים ע"ד מ"ש בד"ה גן נעול בס' מ"ם פ"ט הארות נקודת הלב ועצמיות נקודת הלב, ובחי' עצמיות כו' הוא להפך מהות הנה"ב לגמרי ועמ"ש בסש"ב פ"ט אה"ר וחיבה יתירה כו' אהבה בתענוגים המהפכת לטוב כו']. ומב"ז יובן שרש ענין ההפרש בין ניסוך היין לניסוך המים כו' הן בעבודה והן בההמשכה שנעשה ע"י ב' בחי' הנ"ל כו'.

ד) **אך** עדיין צ"ל מפני מה לא נאמר ניסוך המים בתושב"כ, הלא לפמש"נ ניסוך המים גבוה יותר מניסוך היין, ומפני מה ניסוך היין נאמר בתושב"כ כמ"פ וניסוך המים נא' רק בדרך רמז ועיקרה הוא בתושבע"פ כו'. הנה תושב"כ הוא בחי' אותיות שהעיקר הוא האותיות, ולכן באשר חסר אות א', ואפי' רק נגיעה פוסלת, וכל אות צ"ל בדמותו ובצלמו, וכל אותיו' מגויות לבל יחסר ולבל יעדיף כו', אבל בתושבע"פ העיקר הוא בחי' השכל שבהאותיות, ולכן זה אומר באותיות אלו וזה אומר באותיות אלו ואין מדקדק' בזה כלל, כי העיקר הוא השכל שבהאותיות והאותיות אינם מעלים ואינם מורידים כו', ולהבין זה הנה איתא בס"י בשלשה ספרים ברא הקב"ה את עולמו בספר ובסופר ובסיפור, ורז"ל אמרו בשלשה דברים ברא הקב"ה את עולמו בחכ' ובתבונה ובדעת שנאמר ה' בחכ' יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות כו', ולכאורה צ"ל מפני מה בס"י נא' בספר כו' ורז"ל אמרו בחכ' כו', אך הענין דבאמת אמרו שניהם דבר א', כי הנה ספר הוא בחי' בינה ותבונה כנודע מענין ספר תורה כו', וסופר בוא"ו הוא בחי' חכ' כי הסופר הוא שכותב את הספר כו', וסיפור הוא בחי' הדבור הוא בחי' הדעת כמ"ש מפיו דעת, והנה אמרז"ל ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה

והיינו כי ד"ס הם הם הדברים שנמשכים מבחי' סופר שלמעלה מבחי' ספר שהוא הכותב הספר, ולכן ניסוך המים להיות כי גדלה מעלתן כ"כ עד שהם נצטווינו מפי הסופר הכותב הספר, ובספר תורה נמצא רק בדרך רמז לבד, וכנודע שענין הרמז מורה על היותר נעלה, וכאמרם די לחכימא ברמיזא, וכמו קוצו של יו"ד לגבי יו"ד, כן ערך הרמז לגבי דבר המפורש בפירוש.

ה) **אמנם** עדיין צ"ל מדוע כתיב בס"ת מצות שהם מבחי' אנכי כמו מצות התשובה דכתיב בה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך שפי' שמצוה זו דתשובה נמשכת מבחי' אנכי שלמעלה משאר מצות שנק' מצות הוי', וכן מצות פרה אדומה נאמר ג"כ בפירוש בתורה, אך הענין הוא דהמצות שמבחי' אנכי הם למעלה מן הצמצום לגמרי ורק שהם הם הממשיכי' מבעל הרצון להיות נמשך צינור הרצון כמ"ש בד"ה והתהלכתי בתוככם, וכן פרה אדומה הגם שעלי' אמר שלמה אחכמה והיא רחוקה ממני, ומ"מ נאמרה בפירוש מפני שנא' בה חוקה, וגם אינה דומה לניסוך המים, שניסוך המים היא בחי' יחודים, ולכן לא נא' בתורה רק בדרך רמז לבד, ועיקר הוא הלמ"מ, ומ"מ צ"ל ושאבתם מים בששון חיבור ב' הבחי' דסופר וספר שהו"ע חיבור חו"ב, והגם כי או"א זיווגייהו תדיר לצורך קיום העולמות, זהו בחי' חיצונית חו"ב, אבל בחי' פנימיות חו"ב זה מעוררים ע"י העלאת מ"ן ממעשה התחתונים, שז"ע ושאבתם מים בששון, ומצד בחי' יחוד פנימי הלזה נמשך להיות ששון שהוא למעלה משמחה שאם הבנים הוא בחי' בינה היא שמחה כ"א בחי' ששון, והתחלת התעוררות בחי' ששון זה הוא ע"י מה שאומרים בר"ה שש אנכי על אמרתיך עי"ז נמשך להיות בחת"ס בחי' ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה ב' מעיינות, והיינו שהמעיין הוא שמוצאים אותו כשחופרים ומגלים את עפר הארץ מתגלה גיד המעיין הנובע מתחת לארץ, ויש ב' בחי' עפר, א' הוא בחי' ונפשי כעפר לכל תהי', וצריכי' לחפור בעומק העפר הלזה אם זהו באמת לאמיתו כו', הב' הוא בחי' תורה שנתלבשה בדברי' גשמיי' שנמשלו לעפר, ועיין בד"ה מי מנה עפר יעקב שבחי' העפר אינו בגדר מספר כו', וזהו ונפשי כעפר לכל תהי', ועי"ז נמשך להיות פתח לבי בתורתיך שהם ב' מעיינות, ושורש ב' מעיינות אלו הם מב' מזלות דנוצר ונקה כו'.

בס"ד

ארז"ל בגמ' כתי' ועמדו זרים ורעו צאנכם וכתי' ואספת דגנך כו' פי' פון דעם פסוק ועמדו זרים ורעו צאנכם איז משמע אז זיי וועלין אליין גאר נישט דארפון טאן נאר פרעמדע וועלין טאן זייערע מלאכות, און פון דעם פסוק ואספת דגנך איז משמע מיא וועט אליין דארפון טאן (ואספת דוא וועסט איין קלייבון) ותירצו בגמ' לא קשי' כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, וכאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, פי' אז אידן טוען דעם רצון פון ג' און זיינען מקיים תורה ומצות כדבעי למהוי, דאמאלסט איז ועמדו זרים ורעו צאנכם שמלאכתן נעשה ע"י אחרים, ולהבין מהו ענין מלאכתן נעשה ע"י אחרים מיא זאל דאס פארשטיין ע"ד התסידות, וצריך להבין תחלה וואס איז * פון ברה"ע, וואס ג' האט בישאפין דעם עוה"ז הגשמי הנראה לעיניני, וכידוע אז דער עיקר מכוון איז דוקא דער עוה"ז הגשמי, והענין דער עיקר המכוון פון ברה"ע איז אז מיא זאל מברר ברורים זיין, וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי פי' זהו מאמר הקב"ה דאס וואס אנכי האב בישאפון דיא וועלט, עיקר המכוון ואדם עליה, דער עיקר איז פון דעם אדם וועגן, און דער מכוון וואס מיא האט בישאפון דעם אדם, זהו שאמר את"כ בראתי, בראתי איז בגימ' תרי"ג, פי' ער זאל מקיים * תרי"ג מצות, און אלע מצות זיינען אלץ אין דברי' הגשמי' כמו ציצית בצמר גשמי תפילין בקלף גשמי שופר בקרן איל גשמי ד' מינים שבלולב (היינו לולב הדס ערבה אתרוג) בצמחים גשמיים, וכמו"כ תרומות מעשרות חלה לקט שכחה ופאה וכדומה, דאס רוב מצות זיינען אלץ נתלבש גיווארין אין דברי' גשמי', און דורך דעם וואס א איש ישראל טוט דיא מצוה איז * מברר ומעלה דעם דבר גשמי וואס דיא מצוה איז דערינען נתלבש גיווארון, ולפי משנת"ל דער עיקר איז עבודת הבירורים, נמצא איז דאך עיקר ברה"ע בשביל ישראל, וכן אמרז"ל בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית, פי' פון דעם וואס ישראל להי' ראשית תבואתה, ובשביל התורה שנק' ראשית, פי' פון דעם וואס דער אן הייב פון ברה"ע הייבט זיך בראשית לערענט מען דערפון אפ אז דאס איז להורות אז דער עיקר המכוון פון ברה"ע איז פון ישראל וועגן און פון תורה וועגן וואס זיי וועלן אייך אן גירופין ראשית, דער מכוון פון ישראל איז אז זיי זאלין מברר בירורים זיין און דורך וואס איז מען מברר דיא בירורים, דורך תורה ומצות כמשנת"ל וכמשית"ל אי"ה, והו בשביל ישראל ובשביל התורה כו', וכן ארז"ל כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, פי' לצוות איז ל' צוותא וחיבור ל' ביהעפט, לזה גייט אויף דעם אדם, איז אלץ וואס עס איז בישאפין

בגוכי"ק בשוה"ג: מנוחה, ג"ת, תורה אור.

וואס איז פון: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: וואס איז דער מכוון פון.
מקיים תרי"ג: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: מקיים זיין תרי"ג.
אין מברר: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: איז ער מברר.

גיווארען אין עולם, איז דער מכוון אז ער זאל נתחבר ווערען צום אדם, פי' ער זאל דאס מברר זיין, להבין מהו ענין הבירורים, הנה כתי' את זה לעומת זה עשה אלקים, פי' אזוי ויא עס איז פראן צד הקדושה אזוי איז פראן לעומת זה צד הקליפות וסט"א, מיא רופט דאס סטרא אחרא פי' א אנדער זיים וואס ניט צד הקדושה איז, אין נפש איז פראן דיא ב' מדרי' דאס איז דער יצ"ט און יצה"ר והוא הוא ענין נה"א ונה"ב (דער הפרש פון נה"א ונה"ב ליצ"ט ויצה"ר, הענין דהנה בכל דבר יש שכל ומדות, יעדער זאך וואס א מענטש ויל איז דערצו פראן א שכל, כמו עד"מ א מענטש אז ער זעט א זאך און ויל דאס פאר וואס ויל ער דאס וויל ער פארשטייט מיט זיין שכל אז די זאך איז גוט פאר עם דערפאר ויל ער דאס, אז ער וואלט ניט פארשטיין מיט זיין שכל אז דאס איז פאר עם גוט וואלט ער דאס ניט וועלן (ואפ"ל דוהו משארז"ל עין רואה והלב חומד, וואורום דער עין איז שייך צוא חב' כידוע) וכדומה בכל מדות כמו מדות היראה פאר וואס האט ער מורא פאר דער זאך ויל ער פאר שטייט מיט זיין שכל אז מיא דארף מורא האבן און דער וואס איז א שוטה ער האט קיין שכל ניט האט ער פאר קיין זאך ניט מורא, וראי' ממשארז"ל איזה שוטה הלן כו', היוצא מזה אז הולדת המדות איז פון שכל, צוא יעדער מדה איז פראן א שכל וואס עס איז מולד (פי' וואס בריינגט אז דיא מדה זאל אזוי זיין, כנ"ל במשל ווערט דאס אז גירופין אז דער שכל איז מולד די מדה) די מדה וכמ"כ יובן במדות אין עבודת השי"ת אהבה ויראה און פראן א שכל וואס עס איז מולד דיא מדה, והיינו ההתבוננות וכמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך, פי' א מענטש זאל זעך בירעכענען אז דער חיות פון דער גאנצער וועלט בכלל, און פון עם אליין בפרט, איז דאך פון ג' וזהו כי הוא חייך פי' דיא בחי' ה' אלקיך, ער איז דיין חיות ממש, ואפ"ל אז דאס איז דער מאמר וואס ג' האט גיזאגט כביכול נעשה אדם כו' איז דאס דער חיות האדם, או ויא דער מאמר יהי רקיע איז דער חיות פון רקיע, און דער מאמר עץ פרי איז דער חיות פון אלע מיני עצים וואס עס פראן, אזוי איז דער מאמר נעשה אדם דער חיות פון כללות מין האדם, און אז עס וואלט ח"ו נסתלק ווערען דער מאמר נעשה אדם און מאמר יהי רקיע מהרקיע ומאמר עץ פרי ממיני העצים ובדומה, וואלט דאך ווערען אין ואפס לגמרי גלייך ויא עס איז גאר קיין מאל ניט גיווען, נמצא איז דאך דאס דער עיקר החיות, איז אזוי ויא * האט האלט זיין חיות און ויל ער זאל זעך מתפשט זיין זעך אין גאנצן גוף און זוכט צוא דעם עצות כמו אכילה ושתי', אלץ כדי דער חיות זאל זעך מתפשט זיין, און האט דאך זייער א גרייסע אהבה צו דעם חיות הגשמי, אזוי אסך מער דארף ער דאך האבין א אהבה ורצון לאלקות וואס דאס איז דאך דער עיקר החיות, און זאל ווערין אז עס זאל זיין התפשטות אלקות בגילוי אין עולם און זאל זוכן עצות צו דעם, והיינו ג"כ ע"י אכילה ושתי', נאר דא רופט מען אכילה ושתי', תומ"צ, וואורום *

אזוי ויא האט : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : אזוי ויא ער האט.

וואורום וועדט : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : וואורום תומ"צ ווערט.

ווערט אן גירופין לחם ומים וכמ"ש לכו לחמו בלחמי, וכתי' הוי כל צמא לכו למים און דאס גייט אויף תורה (הגם דער חיות האדם וואס דער מענטש האט אהבה צו דעם כנ"ל איז דאך דאס אייך אלקות, נאר דער פי' איז אזוי, ער האט דאך דיא אהבה צוא דעם גשמי החיות, און ויל איבער דעם דברים גשמים, וואס דאס איז אלץ פון סט"א וכמשית"ל, מיא דארף ווערין דעם חיות הרוחני פי' עס זאל מאיר זיין דער רוחני החיות עס זאל זיין גילוי אלקות אין עולם). נמצא איז דאך פראן שכל ומדות, שכל היינו ההתבוננות פאר וואס דארף זיין דיא אהבה, והשכל הזה איז מולד דיא אהבה, אזוי ויא ער פאר שטייט מיט זיין * אז מיא דארף האבן אהבה לאלקות, זאל ער באמת האבן אהבה ורצון ותשוקה בלב לאלקות. והנה דער שכל וואס עס איז מולד דיא אהבה זהו נקרא נה"א, והמדות היינו האהבה והיראה נק' יצ"ט, וכמו"כ יובן ענין נה"ב ויצה"ר בלעו"ז היינו דיא אהבה צו דעם חיות הגשמי, און דער ווערין פון אלע דברי' הגשמים כמו אכילה ושתי' וכדומה כל תענוגי עוה"ז, איז אייך פראן שכל וההתבוננות וואס עס איז מולד דיא אהבה צוא דעם דבר גשמי ווייל דאס איז פאר עם גוט וזהו נק' נה"ב, והיצה"ר הוא עצם המדה היינו האהבה כנ"ל. ואין ענין זה נוגע לכאן כ"כ). דער נה"א האט תמיד א אהבה ותשוקה בכלל ווערין אין אלקות, דער נה"א איז א חלק אלוקה ממעל ממש און ציט זיך תמיד צוא זיין שרש ומקור היינו עצם אלקות, וזהו"ע וואס שלמה המלך ע"ה אין שה"ש רופט ער אן דעם נה"א בשם שלהבת י"ה אזוי ויא א שלהבת ציט זיך תמיד אלץ אין דער הייך, אזוי דער נה"א בטבעו כל רצונו וחפצו האמיתי איז נאר בכלל ונדבק ווערין צו אלקות (וואס איז דער פי' נדבק ווערין, הענין הוא דבק איז דער טייטש קליי, וכמו עד"מ א מיא קלעפט צו צוי ואכון מיט קליי ווערט דאך דאס פאר אייניציקט ויא איין זאך לגמרי אזוי איז דער ביטל פון נה"א לאלקות ווערט אן גירופין דביקות, או דער נה"א ווערט צוא גיקלעפט צוא אלקות און ווערט נתאחד ביחוד עצום ויא דאס איז איין זאך און דאס איז באמת איין זאך), אך תנה"ב איז דער גאנצער רצון זיינער מער ניט נאר צוא תאוות ותענוגי עוה"ז וואס דאס איז גאר א הפך אלקות, אפי' תאוות היתר, או מיא איז זעך מתענג מער ויא בהכרח איז, או מיא ווכט מותרות און דאס איז ניט לשם שמים, איז דאס הפך אלקות ח"ו אוף דיא ב' מדרי' ואגט דער פסוק רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת למטה בארץ, פי' רוח האדם דער גימיט פון דעם אדם היינו הנה"א, העולה היא למעלה, איז ער תמיד עולה למעלה בכלל ונדבק ווערין אין אלקות בתכלית הדביקות וההתקשרות כנ"ל, ורוח הבהמה היינו הנה"ב שנק' בשם בהמה, היא היורדת למטה, פי' דער נה"ב איז תמיד אלץ יורד למטה בארץ כנ"ל שכל רצונו הוא רק תאות ותענוגי עוה"ז וואס דער מיט ווערט מען חלילה א נפרד פון אלקות ח"ו ווערט דאס אן גירופין ירידה, חלו בנפש ב' המדרי' נה"א ונה"ב, און למעלה איז דאס צד הקדושה ולעו"ז צד הסט"א

מיט זיין : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : מיט זיין שכל.

(והם שרש הנה"א והנה"ב), צד הקדושה ווערט אן גירופין עולמות העליונים וואס זיינען תמיד בטל לאלקות, און דאָרט איז מאיר גילוי אלקות, און זיינען מיוחד בתכלית היחוד מיט אלקות, וצד הסט"א היינו היפך אלקות. והנה בקליפות וסט"א יש ב' מדרי'. דהנה כתי' אל גנת אגוז ירדתי פי' א נוס האט ארום זיך ד' קליפות פיר סאליבצין, וכמ"כ יובן למעלה יש ד' קליפות והם מ"ש ענן גדול ורוח סערה ואש מתלקחת ונוגה. וד' קליפות אלו נחלקי' לב' מדרי', דיא ג' קליפות הנק' ענן גדול ורוח סערה ואש מתלקחת, ווערען אן גירופין ג' קליפות הטמאות לגמרי, פי' זיי זיינען כולה רע אין דערינען איז ניט פראן קיין טוב כלל. הקליפה הד' הנקרא קליפת נוגה, איז מעורב טוב ורע, עס גפינט צעך דערינען טוב אייך, היינו ניצוצת הקדושות, ועל בחי' זו נאמר ואת לחט התרב המתהפכת ע"י עבודה קען מען דאס איבער קערן לקדושה.

והנה התהות עוה"ז הגשמי אלע דברי' גשמים וואס מיר זעהען אין דעם עולם כמו דומם היינו העפר הגשמי און אלע אבנים גשמים, פראסטע אבנים און אבנים טובים וכדומה, וצומח היינו אלע מיני אילנות און גראזן און תבואות, וחי היינו אלע מיני בהמות וחיות ועופות, ובד"כ אלץ וואס מיר זעהען אן דברי' גשמים נעמט צעך דאס אלץ פון קליפת נוגה, אפי' במין המדבר היינו במין האדם וואס דער מין האדם איז דאך דער מובחר שבנבראים, פיל העכער פון דיא ג' מיני נבראים כללים הנ"ל היינו דצ"ח, איז דער נפש הבהמיות שבאדם אייך פון קליפת נוגה, הכלל בזה יעדער זאך וואס עס גפינט צעך במציאות אין עוה"ז גשמי (לבד הנה"א שבאדם) איז דאס אלץ פון קליפות וסט"א. אך הנה נת"ל אז אין קליפות איז פראן ב' מדרי' ג' קליפות הטמאות לגמרי, וקליפת נוגה, אזיי איז פראן אין עולם אייך ב' מדרי', פראן מציאות דברי' בעולם וואס זיי זיינען דברי' האסורים לגמרי כמו בהמות וחיות הטמאים ושקצים ורמשים ועופות הטמאים האסורים באכילה, וכן יש בצומח יש דברי' האסורים כמו ערלה וכלאי הכרם כו' און אלע דברי' האסורים וואס עס איז פראן בעולם נעמט צעך דאס אלץ פון דיא גקה"ט לגמרי וכן נפשות האוה"ע הוא ג"כ מגקה"ט לגמרי, וואס זיי זיינען כולה רע ואין בהם טוב כלל, דערפאר ווערין דיא זאכין אן גירופין דברי' האסורים, ווארום דער טייל פון דעם אסור איז צוגיבונדן, ולכן נק' דברי' אסורים פי' זיי* צואגיבונד בידי הקליפות והסט"א און מיא קען זיי גאר ניט מעלה* מיא קען זיי ניט מברר זיין ווארום אין זי איז קיין טוב גארניט פראן נאר אז עס וועט קומען דיא צייט (במהרה בימינו) וועט זיין יאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ פי' דעם רוח הטומאה היינו די גקה"ט לגמרי וועט אריבער פון דעם ארץ עס וועט גארנישט ווערן, אבער איצט קען מען זיי ניט מברר ומעלה*, מער ניט בדרך דחי', וכמו כלי חרס שבירתן זהו תקנתן,

---

זיי צואגיבונד : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : זיי זיינען צוגעבונדן.

ניט מעלה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : ניט מעלה זיין.

מברר ומעלה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : מברר ומעלה זיין.

פי' אלע כלים כמו כלי מתכות קען מען זיי מכשיר זיין הגעלה וטבילה וכדומה, נאר א כלי חרס א ליימענע כלי העלפט קיין זאך ניט אז מיא זאל זיא מכשיר ומתקן זיין, איר תיקון איז אז מיא זאל זיא צוא ברעכן, אזיי איז די גקה"ט לגמרי דער תיקון דיערער איז נאר אז מיא זאל זיי צוא ברעכין ומבטל זיין לגמרי והיינו מדחה זיין זיי פון זיך לגמרי און מרחיק זיין זיי בתכלית הריחוק. אך הנה"ב (והוא הוא הנפש החיונית) שבאדם און דער חיות פון אלע דברי' המותרים באכילה הן בצומת היינו כל מיני תבואות וכל מיני פירות ועשבים המותרות באכילה ובהמות וחיות ועופות ודגים הכשרים המותרים באכילה, דער חיות פון דיא אלע זאכן נעמטצעך דאס אלץ פון קליפת נוגה וואס דערינען איז מעורב טוב ורע און מיא קען דאס מברר זיין ומעלה זיין לקדושה, פי' דיא א* מאכלים מדברי' המותרי' אז א איש ישראל עסט דעם מאכל לשם שמים, פי' אז מיט דעם כח פון דער אכילה זאל ער קענען דוונען און לערנען, און נאכדעם לערנט ער מיט דעם כת איז* מעלה דיא ניצוצות הקדושות וואס זיינען מעורב אין דעם מאכל און איז זיי מעלה לקדושה*.

א) **בע"ח** שער מיעוט הירח פ"א ז"ל בעת עיבור זו"נ באימא כו' ונקבה בבחי' נקודה א' כלולה מי' שהוא בחי' מל' שבה בלבד עכ"ל.

ב) **שם** פ"ב בכל יום שבת תוורת עמו פב"פ שוה בשוה בבחי' הו' הנ"ל, וקודם לזה גת' ענין בחי' הו', הוא שהם פב"פ שוים בקומתם אך לא לגמרי כי הכתר שלו גדול משלה והיא מקבלת האור מבחי' ז"א, ולא כתר אחד לשניהם שהוא מדרי' היותר עליונה שמקבלת ג"כ מבחי' בינה בעצמה לא ע"י ז"א, אך בשבת אינם שוים בקומתם לגמרי כנ"ל, ולפ"ז י"ל לפום ריהטא בד"א שזהו ההפרש בין שבת לר"ח, דבר"ח הדיבור מקבל מתכ', אך בשבת מה דסליק שיבא י"ל שהוא כנ"ל, וי"ל שזהו מ"ש בלק"ת ד"ה והי' מידי חדש כו' (והוא מפע"ח כמדומה שער העמידה) ההפרש בין שבת לר"ח שבת עולה עם בחי' ז"א, ור"ח בעצמה, ונסכו ונסכה.

ג) **שם** אותן הארת שהיו מאירין ז"ס עליונות שבהם נתפשט בינה בז"א וכולם היו מאירים בה בבחי' פב"פ הנה אלו האורות ירדו כולם ונמשכו בקליפות בעו"ה עכ"ל חיינו בזמן חורבן ב"ה, וא"כ מ"ש בלק"ת ד"ה החלצו בענין גלות בבל ע' שנה בירור הז"מ הכוונה ג"כ כמ"ש בע"ח כאן.

דיא א : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : דיא אלע.

איז מעלה : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : איז ער מעלה.

*) ע"כ נמצא בגוכי"ק.

ד) שם בב"ר נתפשט בחי' בינה עד הוד הב' דז"א והיו מאירים האורות במל' כנ"ל שהארת אותן האורות דז"ס העליונות שבהם נתפשט בינה בז"א כולם היו מאירים במל' אך בב"ש לא נתפשט בחי' הבינה כ"א עד הוד הא' שהוא בחי' גבורה עתה. והמל' הי' פב"פ עם ז"א אך רק מהחזה ולמטה ושם לא נתפשט בחי' בינה בב"ש כנ"ל שלא נתפשט בחי' בינה רק עד הוד הא' הרי חסרה המל' ה' עילאה היינו אור הבינה שמאיר בז"א (אך מעצם הבינה לא קיבלה גם בזמן ב"ר כנ"ל שם בע"ח וזה יהי' רק לע"ל) א"כ צ"ל שכ"ה הכוונה בכ"מ שמבואר ההפרש בין ב"ר לשני ב"ר ה' עילאה ב"ש ה' תתאה.

ה) שם ע"י תפלה דחול ממשיכים היחוד כמו שהי' בב"ש פב"פ מהחזה ולמטה כו' כנ"ל.

במ"ח מס' ר"ח פ"ג מ"ה ז"ל מפני שרחל בר"ח אוכלת משלה כי היא משתמשת בכתר אחד עמו כי עולים שניהם לנצח ואינה תפילה אליו כמו בשבת עכ"ל א"כ ה"ז כמשנת"ל סעי' ב'.

ע' נשא תקס"ג. י"ל ע' הרצון שמושל על הרגל ליתנו באש כו'. מזה מובן עומק המשל שעיקר גילוי הרצון הוא דוקא בהעדר הכלי הגם שבכ"ד יש רצון אך בכ"ד שיש רצון בתיקון הכלי הוא מעורב עם שכל שאין השכל מונע לזה. עיקר גילוי הרצון עצמו בלתי שום תערובת כח אחר שלמטה מהרצון הוא דוקא באיבוד וקילקול הכלי (ויש בזה שכל וטעם הכמוס שלמעל' משכל המושג) ויש להעיר מענין שתוק כך עלה כו' וע' מזה בד"ה ג' מיני אדם. וצל"ע מע' זה בד"ה להבין ע' הספי' הגדול. ולפי הנ"ל י"ל שכל שיש כלי א"א להיות גילוי עצם הרצון עצמו בלי תערובת. ולפ"ז י"ל דכ"ש וק"ו בעולם התחתון יש הגשמי שמסתיר על הרצון א"ס הסוכ"ע. אך במקדש האיר בגילוי במקום הגשמי מקום הארון כו', וע' בגמ' עירובין ד"ב משמע מקדש נק' כל המקדש לא במקום הארון דוקא. וצ"ל ע' שם מקדש ע' במאו"א ערך מ"ם וע' בד"ה העושה בס' רל"ד בענין מקדש הקדש בינה כו'. וצל"ע אם לע"ל יהי' גוף גשמי כמו עכשיו. וצל"ע זה בדרוש אלת תולדות בס' רל"ד.

מה שהלוחות האחרונות ניתנו ביוהכ"פ י"ל ע"פ מ"ש בלק"ת ד"ה אחרי ה' כו' פ"ב שהתורה שרשה מיגמה"ר. וע' בד"ה ויאמר ה' אל משה פסל לך בס' רל"ד.

מענין נהר פלגיו כו' ברה"ז * בראשי' שמו' על מאמה"ז בשלח דס"ג ר"ח פתח.

מענין עליות המל' פב"פ וקודם לזה צ"ל אב"א בס' ת"ר ד"ה אז תשמח.

ענין שהמל' נקודה הוא בחי' אמונה לבד כו' בס' חמ"ג ד"ה אני ישינה.

ברה"ז: כ"ה בגוב"ק, ואוצ"ל: באה"ז.

ענין ג' עליות דמל' בד"ה כל המועדים כו' בס' להבין ההג"ה דלק"א.

ענין מלאכי' ונשמות זרע אדם וזרע בהמה בשער התפלה ד"ה ששים המה מלכות.

בחי' מל' שרשה גבוה מפני שהוא מחבר שני הפכים ע' בד"ה ר"א שאיל לר"ש כו' סימנא כו' בס' בת"ז דשנ"ה.

ענין שהמל' מקבל מנר"ה הניצנים נראו בארץ ד"ה גן נעול מ"ם.

בס' בה"ז ויב"ד דשפ"ז ע"א מ"ש הוצרך להיות בחי' מיעוט כו' ע"ד והוא הנק' מולד הלבנה ואו אפשר לחיות כו' לכאו' זה שייך לבחי' הנקודה דמלמטלמ"ע אשר ית' לקמן סעי' ג', וכאן מדברי' בהנקודה מלמעלמ"ט, ומפרש ענין המיעוט מה שמסתתרת בראש הבריאה וכמ"ש בהג"ה בשם המאו"א.

לענין ז"א ממוצע המבואר בביאור המגיד כו' ע' ס' בה"ז ויב"ד ד"ה להודיע לבנ"א גבורותיו.

ד"ה ועשית ב"ק (תיא) שהאה"ר הוא בחי' ש"ש מתאהב.

לק"ת ד"ה בהעלותך, אהבה מלמעלמ"ט באת מהתבוננות איך שהוא מרוחק ועי"ז באה האהבה כו' עין כו' נראה כו' וענגך כו' שגם כח המסתיר הוא אלקות.

בענין ששרש ההשפעה נמשך למעלה מהשמש צריכי' לבאר זה בעבודה ענין ש"ש מתאהב, אה"ר כנ"ל ועמ"ש מזה בד"ה זאת חנוכת מ"ם, מי זאת הנשקפה ט"ל, ועשית ציץ מ"א, וע' בס' במדבר בתגהות לד"ה בהעלותך שבלק"ת.

ענין באר יצחק ע' בהגהות לד"ה ואלה תולדות יצחק בוך הגהות ושם מענין ואורח צדיק'.

ע' רצוא ושוב מטי ולא מטי בס' שמו' ח"ג דת"ע.

יסו"א למעלה משמש בד"ה ג"ן מם פל"א.

נה"י החדשים בראשית ב ח"א זהר ויעתק משם ויחפור.

לענין הקרבנות שממשיכים מנוחה צל"ע בד"ה הנ"ל ונתך מנוחה תמיד של בין ארבעים * דוקא.

בענין משכן מנוחה נשא תקס"ז.

בענין הלוים ביאור ד"ה הנ"ל.

ע' זנב לאריות וראש לשועלים כו' וענין ב' בחי' נערים תקס"ז דקצ"א ע"א.

ארבעים : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : הערבים.

ע' שהנצת והוד גבוהים יותר לק"ת מסעי הב'.

ע' שבנין בהמק"ד נק' שמחת לבי ס' השמי' מספרי' ת"ר ד"ה ששה משמותם.

לע' קידוש הלבנה הנ"ל דרס"ו.

ע' ירידת האור למטה בסוד ג' השכי' הנ"ל להבין גודל הנס דפורים ובד"ה חייב אינש לבסומי בע' השינה.

ההפרש בין מקדש למשכן בבוך תורה ד"ה ועשו לי מקדש ובד"ה ויגש בס' רל"ז.

חורף תרט"ז כי ידעתיו חכלילי וסוכה כו' לצל.

צל"ע בס' שמו' ויקרא מן ס' ש' ויב"ד זה יתנו, במדבר דברי' מן ס' שמו' ויב"ד לד"ה עצרת כנישין.

יפה שיחתן לריח שמניך.

בראשית ב' חכלילי.

בראשית ח"ג חכלילי.

תרט"ו קן ציפור מה יפית.

הוספות

הוספות

הוספה א

בט״ד, ש״פ וירא, רמ״ג

וה׳ פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה׳ לשרה כאשר דבר. וצ״ל ענין כפל הלשון שאמר מתחלה וה׳ פקד ואח״כ ויעש. והנה איתא בזהר ע״ז ויעש עשוי׳ לעילא דעשוי׳ במזלא תליא. וזהו ענין זנהר יוצא מעדן כו׳ שנק׳ מזלא דבני כו׳ במזלא תליא. והנה מתחלה צ״ל שא׳ תחלה וה׳ פקד בתוס׳ וי״ו ואח״כ א׳ ויעש ה׳ בלא וי״ו. והענין הוא דהנה איתא במדרש ס״פ בא פי״ט לשעבר אני וב״ד הייתי מהלך לפניהם. דבמצרים כתי׳ וה׳ הולך לפניהם. אבל לע״ל אני לבדי שנא׳ כי ה׳ הולך לפניהם כו׳. והחילוק הוא דהנה איתא במד״ר פ׳ וארא פי״ב כ״מ שנא׳ וה׳ הוא וב״ד של מעלה הוא וסנקליטון שלו עכ״ל, וכ״מ שנא׳ ה׳ בלא וי״ו מורה עצמותו בלא ב״ד. וצ״ל כי לכאורה אינו מובן מה איכפת אם הוא ג״כ עם ב״ד. אך הנה מתחלה צ״ל ענין ב״ד. והענין דהנה ב״ד הוא בחי׳ אד׳ שהוא בחי׳ דין דינא דמלכותא דינא [והוא, הוא בחי׳ שם הוי׳ שמאיר בשם אלקים וש׳ אד׳] והוא ענין מ״ש כי שמש ומגן הוי׳ אלקים, שאלקי׳ הוא בחי׳ מגן ונרתק על בחי׳ הוי׳, כמו שלשמש יש מגן ונרתק שאם לא הי׳ המגן לא היו יכולים לקבל את אור השמש מפני תוקף בהירתו וע״י המגן שמסתיר את אורו זיוו יכולים לקבל את אורו כו׳. כך הוא ענין שמש ומגן הוי׳ כו׳ לפי שבחי׳ הוי׳ הוא מורה על עצמותו שהוא בחי׳ הי׳ והוה ויהי׳ כו׳ ואם הי׳ מאיר בחי׳ הוי׳ כמו שהוא לא היו יכולים לקבל העולמות והיו בטלים במציאות וה׳ כלא הי׳ וע״כ כדי שיוכלו לקבל ולא יהיו בטלים כו׳ הוצרך להתצמצם ולהסתיר וע״י בחי׳ אלקי׳ כו׳ ע״ז יוכלו לקבל גילוי אורו כו׳. וזהו מ״ש כבוד מל׳ יאמרו וגבורתך ידברו כו׳. ובזה יובן מ״ש וה׳ הוא וב״ד דהיינו שהוי׳ נסתתר בבחי׳ ב״ד בחי׳ אד׳ שלא יהי׳ מאיר בחי׳ הוי׳ כמו שהוא רק ע״י בחי׳ אד׳, ומ״מ בלא בחי׳ שם הוי׳ המשותף בבחי׳ ב״ד שזהו בחי׳ הוא שבב״ד לא היו יכולים לקבל כלל. וזהו מ״ש בתחלה עלה במח׳ לברוא העולם במדה״ד ואח״כ שיתף מדה״ר. לפי שאם הי׳ בחי׳ דין לבד לא היו ג״כ יכולים לקבל כ״א ע״י ב׳ הבחי׳ דהיינו ע״י בחי׳ שם הוי׳ שנסתתר בבחי׳ שם אד׳ ע״ז יכולים לקבל.

ב) **ובזה** יובן המדרש שבמצרים כתיב וה׳ הוא וב״ד [וריבוי ב״ד נלמד מהוי״ו הנוסף והוי׳, וכמ״ש במדרש דבמצרי׳ הי׳ הוא וב״ד דכתי׳ והוי׳ הולך כו׳ ולע״ל אני לבדי כי הולך לפניהם הוי׳, הרי שנלמד זה מהוא״ו הנוסף. והענין דהנה ב״ד הוא שם אד׳ ש׳ אלקי׳ שהוא בחי׳ מל׳, וידוע דבחי׳ מל׳ נאצל בסוד שרש רק נקודה חדא (כתר מל׳ או מל׳ שבמל׳) ובנין המל׳ הוא מהט״ס שלמעלה ממל׳ כמו ממל׳ שבחכ׳ נעשה חכ׳ שבמל׳ וממל׳ שבחסד נעשה חסד שבמל׳ וכן כולם, וע״ז מורה הוא״ו. דידוע דוא״ו הוא

המשכה היינו ההמשכה מהט"ס במל', וזהו והוי', הוי' הוא בחי' אני, והוא"ו והוי' היינו ההמשכה מש' הוי' בש' אלקי' שם אד' שהוא בחי' ב"ד כנ"ל, ובמצרי' דכתי' וה' היינו הוא וב"ד] דהיינו שהגם שעיקר יצ"מ הי' כדי להיות גילוי שם הוי' כמ"ש בפ' וארא לכן אמור לבנ"י אני הוי', וכתי' אח"כ וידעתם כי אני הוי' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים, וכמ"ש במ"א, אך מ"מ אינו מאיר אלא בבחי' שם אד' שהוא בחי' לבוש. וזהו מה שארז"ל פסחים ד"ן ע"א ע"פ זה שמי כו' לא כמו שאני נכתב אני נקרא נכתב בהוי' ונק' באד', לפי שעתה אינם יכולים לקבל גילוי שם הוי' כמו שהוא רק ע"י בחי' לבוש, וזהו מ"ש וה' בהיכל קדשו, היכל גימ' אד' שהוא בחי' היכל ולבוש לבחי' שם הוי' [וזהו"ע שילוב הוי' באד', וזהו דאפי' במ"ת שהי' גילוים גבוהים מאד אנכי הוי' אלקיך, מ"מ וידבר אלקים שהוא ע"י שם אלקי', ע' בד"ה וככה תאכלו (ל"ט) כ' שם ו"ל והגם כו' שיצי"מ הוא ע"י שם הוי' וכמ"ש לכן אמור לבנ"י אני הוי' כו', אך הענין כשנמשך שם הוי' ע"י ב"ד שהוא בחי' שם אלקי' אזי גובר מדרי' שם אלקי' הגם שנמשך שם הוי' בגילוי בש' אלקי' ולא ע"ד מ"ש שמש ומגן הוי' אלקי' שש' אלקים מסתיר על ש' הוי', משא"כ יצי"מ כו' הוא מבחי' גילוי ש' הוי', אך מ"מ כיון שהגילוי הוא ע"י ש' אלקים שהוא בחי' שילוב הוי' בש' אד' מתגברי' אותיות ש' אד', עכ"ל. וצ"ע ההפרש בין שמש ומגן לשילוב הוי' באד']. אבל לע"ל כי הולך לפניהם ה' שיהי' גילוי שם הוי' בעצמו שלא ע"י בחי' ש' אד' [והו"ע שילוב אד' בהוי', שצ"ל ש' אד' ג"כ, ולכן בני אהרן שרצו לדלג על שם אד' בקרבתם לפני הוי' נענשו, שצ"ל ש' אד' ג"כ, אך שהוא שילוב אד' בהוי', והו"ע כי הוי' הוא האלקים (כמשית"ל אי"ה). וענין שצ"ל שילוב אד' בהוי' דוקא, אפ"ל כמ"ש בסידור ח"ב בכוונת המקוה ד"ב * ענין שילוב שם אל"ד בשם אהי', דש' אל' הוא אנא זמין לאולדה, ויש ב' בחי' אנא זמין לאולדה ולא נולד עדיין היינו שלא נמשך בגילוי כ"א הוא עדיין בהעלם בבחי' כתר שהוא שם אהי', וזהו"ע שילוב ש' אל' בש' אהי' כדי שיהי' גילוי למטה, והפי' דש' אל"ד הוא אני מוליד (האור דבשם אהי' הנ"ל) מכח אל הפועל יעו"ש, וכמו"כ י"ל כאן. אך צ"ע דכתי' שם שמתגלה בחי' תחתונה כו' יעו"ש וצ"ע. והגם דעל לע"ל כתי' והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתיים כאור שבעת הימים, הרי לע"ל יהי' ג"כ חילוקי מדרי' חמה ולבנה שהו"ע שמש ומגן הנ"ל (ע' בלק"ת פ' שמיני בדרוש המילואים פ"ב כ' וז"ל וש' אלקי' נק' מגן וזהו ג"כ ענין לבנה עכ"ל וצ"ע לכאו' שהרי ענין המגן הוא שלא יאיר אור השמש כמו שהוא בגוף כדור השמש אלא רק הארה ממנה, אבל אותו ההארה שמאיר הוא אור השמש ולא שנשתנה אור השמש כ"א פעולת המאור* הוא שלא יהי' ריבוי האור שלא יוכלו הנבראים לסבול כ"א רק הארה מצומצמת לבד, אבל הלבנה הוא שמקבלת אור השמש ונשתנה

בסידור . . . ד"ב : בהוצאת קה"ת דף קנז.

המאור: ב"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: המגן.

האור לגמרי עד שנק' אור הלבנה ולא אור*, והיינו שנעשה שינוי בעצם האור ולא החילוק בריבוי ומיעוט לבד (ואפשר יש להעיר לענין מגן ולבנה מענין ב' בחי' שבמל' ים וארץ ים שכונס ומעלים בתוכו אור האצי' כו' וצע"ג) (וע' בדרוש הנ"ל פ"א חמה הוא מה שמחומם כו' והיינו הארת ז"א מה שנמשך להאיר בבי"ע כו' לכאו' נ' שהוא מה שמאיר ע"י המגן וגרתק מאחר שמאיר בבי"ע, וצ"ל שלבנה למטה במדרי' מחמה) וע' בתו"א והוספות ד"ה אנכי מגן לך פי' הב' שהו"ע הפרסא שבין אצי' לבריאה, וע' מענין הפרסא בפ' וירא בד"ה פתח אלי' שהוא כמו המשל לנמשל, ויובן מזה ג"כ כנ"ל שהוא מגלה אותו האור עצמו (וע' שם פי' הא' אפשר יתפרש כמ"ש בדרוש הנ"ל) וע' בד"ה מה יפו פעמיך בנעלים שנעל הוא החופה את הרגל דש' אלקי' הוא בחי' מגן וגרתק שמש ומגן כו' ויש עוד בחי' נעל החופה את הרגל מל', והיינו כנ"ל, וע' בד"ה ויצוום (ל"ז) וע' בדרוש המילואים הנ"ל פ"א כ' וז"ל שב' בחי' ים ויבשה שבבחי' מל' דאצי' כו' וזהו"ע ים וארץ ומשם יבואר ג"כ לענין ב' נערים המבואר כאן עכ"ל. וע' בפ' צו בד"ה ששת ימים הא' פ"ה. וע' עוד בפ' בלק בהביאור לד"ה מי מנה פ"א. אך בדרוש הנ"ל אמר בהדי' דמגן ולבנה הם ענין א' כנ"ל וצ"ע). אך הנה לע"ל יהי' ש' אד' וש' אלקי' ג"כ במדרי' שם הוי', פי' שעתה ש' אלקי' הוא מדת הצמצום שמצמצם על הארת ש' הוי' שיהי' העלם והסתר נראה ליש כו', אבל לע"ל לא יהי' שם אלקי' מסתיר כלל כ"א יאיר ויתגלה בחי' ש' הוי' כמו שהוא, ועוד זאת שיאיר בחי' ש' הוי' דלעילא ע"י ש' הוי' דלתתא, וזהו והי' הוי' לי לאלקים שלגבי הגילוי דלע"ל יהי' ש' הוי' ש' אלקי' דז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקי' יחשב. וכמו שעכשיו מאיר בחי' ש' הוי' ע"י שם אלקי', כמו"כ לע"ל יאיר ויתגלה בחי' ש' הוי' דלעילא ע"י שם הוי' דלתתא. וזהו ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד ואמרז"ל אטו האידנא לאו א' הוא, לא כמו שאני נכתב אני נקרא נכתב בשם הוי' ונק' בשם אד', ולע"ל נכתב בשם הוי' ונק' בשם הוי'. והענין דקרי וכתי' הוא העלם וגילוי דהכתי' הוא ש' הוי' שעיקר ההתהוות הוא מצד ש' הוי', אך אם הי' ההתהוות מעצם ש' הוי' כמו שהוא היו העולמות בטלים במציאות לגמרי ע"ד נבראי' דעלדאת"כ, והמכוון הוא שיהי' מציאות היש שזהו ע"י ש' אלקי' שמעלים ומסתיר על אור ש' הוי' כדי שיהיו העולמות נראים ליש ודבר נפרד ומ"מ יהי' ביטול היש לאין, וזהו נכתב בש' הוי' אך נק' בש' אד' אנת אשתמודעאה אדון על כולא, ובחי' זו הוא ג"כ אחד. אך • כמארז"ל שאמרו השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד, כך בכ' הדמיון, דאחד דיעקב הוא בחי' יחו"ע, ואחד דשבטים הוא יחו"ת שנמצא מציאות היש אלא שבטל להאין וזהו"ע ביטול היש

ולא אור : כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל : ולא אור השמש.
*) כ"ה בגוכי"ק.

לאין, אבל לע"ל יהי' נק' כמו שנכתב. וזהו שיהי' הוי' אחד ושמו אחד, שמו אחד הוא שבחי' שמו יהי' אחד בחי' יחו"ע איך שכולו קמי' כלא חשיב שיהי' גילוי ש' הוי' שלא ע"י שם אלקי' כ"א עצם ש' הוי', והוי' אחד שיאיר ויתגלה בחי' שם הוי' דלעילא ע"י שם הוי' דלתתא. נמצא שלע"ל יהי' העילוי בב' בחי', א' מה שיאיר בחי' שם הוי' בלי מגן ונרתק היינו לבוש דש' אד', ועוד שע"י שם הוי' זה יאיר ויתגלה בחי' ש' הוי' דלעילא כנ"ל. אך אפ"ל דהא בהא תליא מפני שמאיר ש' הוי' דלעילא בש' הוי' דלתתא שהו"ע הוי' אחד מפני זה יהי' שמו אחד גילוי יחו"ע ביחו"ת. והענין דהנה בגמ' (פסחים ד"ן ע"א) תירצו על הוי' אחד לא כעוה"ז עוה"ב, בעוה"ז על שמועות טובות אומר הטוב והמטיב ועל שמועות כו' ולע"ל כולו הטוב ומטיב ועל שמו אחד תי' לא כמו שאני נכתב כו' משמע דאפילו מצד ש' הוי' יש חילוקים שמועות טובות כו' והיינו דש' הוי' דלתתא הוא ש' הוי' דסדר השתל' ויש שם חו"ג שמאל וימין ושייך שם שינוים (ולפ"ז א"ז עדיין בחי' יחו"ע כמובן) אבל כשיאיר ש' הוי' דלעילא בשם הוי' דלהתא יהי' כולא הטוב והמטיב מדרי' יחו"ע אני הוי' לא שניתי, ושמו אחד שבחי' יחו"ע יאיר למטה ג"כ (ולפ"ז אפ"ל דבמצרים הי' גילוי שם הוי' דלתתא, ולכן הי' שינוים. ובברה"ע * ש' הוי' ע"י שם אלקים. אך ממ"ש במדרש נס בלילה, הוא וב"ד אינו משמע כן וצע"ג). וזהו והי' אור הלבנה כאור החמה, שאור הלבנה שהוא ש' אד' או ש' אלקי' יהי' כאור החמה כמו שמש הוי' ששי' אלקי' לא יסתיר כלל. ואור החמה יהי' שבעתיים כאור שבעת הימים היינו בחי' כתר בכלל, ובפרט הוא בחי' ז"ת דעתיק"ד, וע' בלק"ת בדרוש המילואים הנ"ל דזה"י הם ז"ת דעתיק, ואור זה"י הם ג"ר דעתיק, ושבעתים כאור שבעת הימים היינו בחי' יסוד דא"ק יעו"ש. נמצא לפ"ז אף שלע"ל יהי' ג"כ חילוקי מדרי' מ"מ יהי' הגילוי שלא בערך נגד הגילוי דעכשיו כנ"ל, וזהו לע"ל אני לבדי בלי ב"ד שיומשך שלא ע"י לבוש דש' אד', וע"ל פי' והי' אור הלבנה כאור החמה שאור הלבנה יהי' כמו אור החמה דלע"ל שיהי' שבעתים כאור שבעת הימים שיהיו שוין בקומתן שני המאוה"ג ולא יהי' חילוקי מדרי' כלל]. ועפ"ז יובן מ"ש וה' פקד את שרה שהוא בחי' הוא וב"ד דהיינו שהפקידה היא מבחי' * הוי' שמתלבש בש' אד', אבל כדי שיהי'

בגוכי"ק בשוה"ג: ע' בגמ' פסחים ד"ן ע"א על שמועות טובות ברוך הטוב והמטיב כו' וזה קאי על הוי' אחד, וכפי שנת' כאן משמע הפי' בגמ' שאף כשיאיר ש' הוי' שלא ע"י ש' אלקים מ"מ שייך שינוים. אבל לע"ל שיאיר ש' הוי' דלעילא ע"י ש' הוי' דלתתא לכן יהי' כולו הטוב והמטיב. וי"ל שהרי אפי' ש' הוי' ה"ה בסדר השתל'.

ובבוה"ע ש': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ובברה"ע האיר ש'.
מבחי' הוי': כ"ה בכת"י, ואוצ"ל: מבחי' ש' הוי'.

בחי' ויעש בפ"מ היא בבחי' ש' הוי' שלמעלה מהתלבשות בכלים כי עשי' לעילא [והיינו כמו שיהי' לע"ל והי' אור הלבנה כו' ואור החמה כו' בחי' כתר בכלל וע' משית"ל אי"ה].

ג) אך עדיין צ"ל כיון דכתי' ויעש ה' כו' למה צריך לומ' פקד כו'. אך מתחלה צ"ל משארז"ל שלהי מ"ק דכ"ח ע"א דחיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא. ולכאו' אינו מובן שהרי כתי' ועבדתם את ה' כו' וברך את לחמך כו' לא תהי' משכלה כו' את מספר ימיך אמלא. הלא מבואר בפסוק זה בני חיי ומזוני, ובתנאי שיהי' דוקא בבחי' עובד אלקים שזהו מ"ש ועבדתם כו' שהוא בחי' זכות. וכן גמי כתי' אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם כו' וכתי' והי' אם שמוע תשמעו כו' ונתתי מטר כו' ואספת דגנך כו' וכתי' למען ירבו ימיכם וימי בניכם כו', וכן כתי' גמי בעשה"ד שבפ' ואתחנן למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך כו', הרי מבואר שבני חיי ומזוני בזכותא דוקא תליא. וגם במד"ר וירא פנ"ג ע"פ וה' פקד את שרה אמר ר' אחא בעל פקדונות אני, עמלק הפקיד אצלי חבילת של קוצים והחזיר לו הקב"ה חבילה של קוצים שנא' פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל (שמואל א' נ"ו) שרה הפקידה אצלי מצות ומעש"ט, החזיר לה הקב"ה מצות ומעש"ט. נמצא מבואר שהפקידה שהופקדה שרה בבני להוליד את יצחק והו מפני שהפקידה אצל הקב"ה מצות ומעש"ט. וא"כ גם בני בזכותא תליא שזהו ע"פ זכות דמצות ומעש"ט דוקא. ועוד צ"ל מש"א במולא תלי' והלא ארז"ל שבת דקנ"ו ע"א וע"ב אין מזל לישראל. אך הנה מתחלת צ"ל מהות ענין מזל דהנה נודע שלא כל הנשמה מתלבשת בגוף שתרי מלאך בשליש עולם והנשמה גבוה מבחי' מלאך, וא"כ איך יכולה להתלבש בגוף קטן כזה. אלא שרק הארה מהנשמה מתלבש בגוף, אבל עצמות הנשמה נשארת דבוקה למעלה באלקי' חיים כו', וזהו מ"ש נשמה שנתת בי טהורה כו' ואתה משמרה, שיש שני בחי', א' שמתלבש בבחי' גוף בחי' ואתה נפחת בי כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים, והב' שהיא רק בבחי' ואתה משמרה שהיא רק בבחי' מקיף ואינו מתלבש בגוף והוא בחי' חי' יחידה. דהנה יש ה' בחי' נר"נ ח"י, נר"נ הם המתלבשי' בגוף נשמה במוח ורוח בלב כו', אבל חי' יחידה אינם מתלבשים בגוף ונק' בחי' מולא ע"ש יזל מים מדליו ומזל הוא ל' פועל שהוא המקור להיות ההשפעה ורוח חיים להחיות רוח שפלים גם שפע אלקי' והרהורי תשובה שבאים לאדם הם מכח המזל כו' אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי שרואה ושומע הכרוזין שלמעלה ב"ק יוצאת ומכרזת שובה כו', וע"ז משפעת למטה להיות התעוררות בלב כו' [וזהו במ"ש גבי חבירי דניאל חרדה גדולה נפלה עליהם אף שלא ראו את המראה, אלא מפני שמזלייהו חזי פעל בהם הרגשה למטה בגוף ג"כ שנפל עליהם חרדה גדולה היינו בהנשמה המלובשת בגוף]. כי ההארה שירדה וגמשכה למטה בגוף אינו דבר נפרד לגמרי כו', והנה כתיב ונוזלים מן לבנון שבחי' המזל נמשך מבחי' לבנון שהוא ע"ד והחכ' מאין תמצא כי החכ' תחי' שהיא ראשית התפשטות

החיות נמשך מבחי' אין שהוא בחי' שלמעלה מהשכל והוא בחי' אין שאינו מושג וזהו בחי' לבנון שהיא בחי' לב נון, לב הוא בחי' ל"ב נ"ח ונון הוא בחי' נש"ב דהיינו שהוא התחברות בחי' חו"ב בחי' אין ויש והממוצע המחברם גבוה משניהם שהוא בחי' אין [ושרש המזל הוא מבחי' אין המחבר חו"ב, וזהו אין מזל לישראל, אין מזל לישראל שהאין הוא המזל וכמ"ש במ"א בפי' אין מחסור ליראיו שהאין הוא המחסור כו'].

ד) **והנה** כמו שיש שני בחי' בנשמה כמו"כ יש ג"כ באלקות, שארז"ל בברכות דף יו"ד ע"א מה הקב"ה ממלא את כל העולם כך הנשמה ממלאה את כל הגוף, ובמדרש תלים ע"פ ברכי נפשי מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם. ויש בחי' אוא"ס ב"ה שקדוש ומובדל כו' וכמאמר איהו תפיס בכולא עלמין ולית מאן דתפיס בי', והיינו שיש ג"כ שני בחי' אלו בחי' המתלבש בעולמות שהוא בחי' ממכ"ע, והבי' מה שלמעלה מהתלבשות בעולמות שהוא בחי' סוכ"ע ונק' בחי' מזל, והיינו שהיא למעלה מבחי' חכ', וזהו מ"ש בזהר שנהר יוצא מעדן הוא בחי' מזל, והיינו לפי שנהר יוצא כו' להשקות את הגן כי גן הוא בחי' מה שהנשמות יושבין ונהנין מזיו כו' שהוא בחי' השגה, אבל נהר יוצא מעדן הוא למעלה מהשגה והוא בחי' עדן עין לא ראתה, ומה שנהר זה משקה את הגן היינו שהארה מבחי' זו נמשך בגן עדן שמשיגי' הנשמות ע"י זיו תורתן ועבודתן שלהם עצמם מה שעשו בעוה"ז שז"ע שכר מצוה מצוה היינו הארה מבחי' התומ"צ נמשך בג"ע להתענג הנשמות שיושבין שם. וז"ע ארים בסימא דנשמתא שנת' בזח"א לך לך דע"ז ע"א, שנת' בד"ה ויאמר כו' לך לך שזהו בחי' תוס' אורות היינו הארה מבחי' מזל שהוא בחי' נהר שיוצא מעדן בחי' עין לא ראתה כו', ועיקר גילוי בחי' זו יהי' לע"ל כו' כמ"ש במ"א שע"י העבודה בתומ"צ דעכשיו מוסיפי' תוס' אודות באצי' ולע"ל יתגלה בחי'*. ומ"מ הארה מבחי' זו מאיר בג"ע כו' שז"ע ארים בסימא דנשמתא כו'. ובזה יובן משארז"ל בני חיי כו' לאו בזכותא תליא אלא במזלא דאין הפי' במזלא דהיינו המזלות הקבועים בגלגל שמזל מחכים מזל מעשיר כו' אשר ע"ז ארז"ל אין מזל לישראל כי חלק אותם ה' לכל העמים. אבל הפי' במזל תליא היינו במזל העליון שהוא בחי' אוא"ס מה שלמעלה מבחי' חכ' וכמאמר אבא יונק ממזלא שאו"א יונקים ממזל הת' מזל ונוצר שנק' מזל העליון ומזל הי"ג ונקה, וזהו לא בזכותא, דזכות הוא בבחי' חכ', דהנה איתא שיש היכל הזכות דהיינו שיושבין ודנין ע"ב סנהדרין אם לזכות כו' וכמ"ש בזח"ב פקודי דרנ"א ודרנ"ב, שהוא היכל הגבורה, ומספר ע"ב סנהדרין כנגד שם ע"ב שהוא בחי' חסד, וזהו ע"ד אחליפו דוכתי' שבפי' שמע והא"ש שהוא אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד כמ"ש במ"א, ועד"ז כאן ההיכל הזכות עצמו הוא היכל הגבורה

---

* בחי': כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בחי' זו.

והסנהדרין שיושבין לדין הם ע"ב כמנין חסד, והם כנגד ע' סנהדרין ושני סופרי הדייגים שכותבים דברי המזכין ודברי המחייבין כמארז"ל בסנהדרין פ"ד משנה ג' [ועוי"ל דשם יושבין ע' סנהדרין, ויש עוד מופלא שבסנהדרין וזהו בחי' הוא שבב"ד הנ"ל בחי' חסד] ושרש החסד הוא בחי' חכ' כי המדות מתנהגים עפ"י חכ' כו' וזהו לאו בזכותא תלי' שאין הב"ד של מעלה יכולים לשפוט בעצמם ליתן לו בנים, כמו למשל שאנו רואים במלכותא דארעא שאע"פ שיש בעלי משפט הדנין כ"ד מ"מ דבר גדול אין יכולים לדון בעצמם וצריכי' להעלות אצל המלך בעצמו והוא ישפוט כו'. וזהו"ע בני חיי ומזוני במזלא תליא שהוא בחי' אוא"ס מה שלמעלה מבחי' חכ' לפי שהוא דבר גדול מאד מה שאין יכולים בעצמם לשפוט כו'. אך מ"מ צריך ג"כ זכות של תו"מ לפי שע"י ב"ד של מעלה נתעלה הדבר אל בחי' מזל העליון וע"כ נא' ועבדתם כו' וברך את לחמך כו' לפי שתלוי ג"כ בזכות שע"ז נתעלה הדבר אל בחי' אוא"ס כו' מה שלמעלה מבחי' חכ' [וזהו אם בחקתי תלכו כו' ונתתי גשמיכם בעתם, דהנה ע"פ והי' אור הלבנה כו' ואור החמה יהי' שבעתים כאור זה"י פירש"י בפסחי' דס"ח א' וז"ל שבעתים הן מ"ט כאור זה"י מ"ט כאור ז"י של עכשיו (היינו ד"פ מ"ט) נמצא עודף על אור של עכשיו שמ"ג עכ"ל, גימ' גשם דשרש הגשם הוא מבחי' שבעתים כאור זה"י וכמארז"ל כל אורה האמור באלי' בירידת גשמי' הכתוב מדבר, ויפץ ענן אורה שנע' למטה גשם, אך דוקא אם בחקתי תלכו שע"י נתעלה כו']. ולכן גם גבי שרה א"ר אחא שזהו ע"י שהפקידה מצות ומעש"ט, ע"ז זכתה להפקד בב"ד של מעלה שיותן לה בן, אך הם בעצמם אין ביכולתם ליתן כ"א שפסקו ע"י שהפקידה מצות ומעש"ט ע"ז ראוי' היא שתפקד בבנים והעלו לבחי' אוא"ס שלמעלה מבחי' חכ' הוא בחי' מזל העליון דונוצר ומשם נמשך לשרה בן [והתוס"צ הם העלאת מ"ן לבחי' מזל העליון שיהי' יחוד ב' מזלות הנ"ל דנוצר ונקה, וע"י יחוד המזלות ממילא נעשה יחוד חו"ב ג"כ (דכל השפעה צ"ל ע"י חו"ב דוקא). אך הנה ידוע דביחוד חו"ב יש ב' מדרי' יחוד היצוני שהוא לצורך חיות העולמות חידוש הישנות, אך כדי שימשך דבר חדש והיינו שיהי' לידת הנשמות הוא ע"י יחוד פנימי דחו"ב, וכ"ז הוא ע"י יחוד המזלות ממילא נעשה יחוד חו"ב, וההעלאות מ"ן לבחי' המזלות הם תומ"צ. ומ"מ לא בזכותא תליא שכל העלאות מ"ן אינו מגיע רק עד חכ' שהוא ראשית ההשתל' וכמשנת"ל שהוא ראשית התפשטות החיות אבל למעלה מהחכ' בבחי' אין שהוא בחי' המזלות הנ"ל אינו מגיע לשם שום העלאת מ"ן דתומ"צ, וזהו לא בזכותא תליא. ומ"מ אמרו במדרש שנפקדה שרה מפני שהפקידה מצות ומע"ט כנ"ל הרי צריכי' זכות ג"כ. ושניהם אמת, והוא ע"ד שאמרז"ל פתחי לי כחודה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, דהאולם לא הי' לו דלתות ורזמז על בחי' אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגיע לשם, ומ"מ צ"ל פתחו לי כחודה של מחט דהגם שאין אתעדל"ת מגיע לשם, מ"מ אינו נמשך אלא דוקא כשיש שלימות למטה, וכמו ספה"ע דכתי' תספרו חמישים יום ואינו סופרים רק מ"ט והיינו כשסופרי' מ"ט

ימי' שהם מ"ט שע"ב ממילא נמשך שה"נ. וכמו"כ יובן כאן שע"י תומ"צ שעושין ממילא נמשך מבחי' מולות דא"א הנ"ל]. ולכן הגם כי ויעש ה' לשרה כו', מ"מ צ"ל תחלה וה' פקד שהוא בחי' ב"ד ששופטים הדבר לזכות תחלה ע"פ החכ', ואח"כ מעלים הדבר לבחי' אוא"ס שלמעלה מהחכ' הוא בחי' מול העליון דנוצר הנ"ל, ומשם נמשך ויעשה ה' כו'.

ה) **ובזה** יובן ג"כ משא"א וה' פקד כו' בואו"ו, ואח"כ ויעש ה' כו', והיינו לפי שתחלה צ"ל בחי' וה' פקד בחי' הוא וב"ד ואח"כ שיהי' בחי' ויעש בחי' עשי' נא' ויעש ה' בלא וי"ו שהוא בחי' שם הוי' כמו שהוא למעלה מבחי' כלים דאצי'. וזהו שלע"ל נא' כי הולך לפניהם ה' והיינו שלמעלה יהי' התגלות כבוד מל' ית' על כולם וכמ"ש והי' ה' למלך כו' כי עתה אינו רק בחי' מלך ישראל וכמ"ש כה אמר ה' מלך ישראל כו', אבל לע"ל והי' ה' למלך על כל הארץ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' ולעבדו שכם א'. ומ"מ [גם לע"ל יהיו צדיקי' במעלה עליונה יותר, ואפ"ל שהרי ארז"ל כאו"א נכווה בחופתו של חבירו] וי"ל ע"ד ההפרש שעכשיו בין בן כרך ובן כפר, או כמו שרי מלוכה ורואי פני המלך, ויש בני מלכים כו' [ואפ"ל ההפרש בין ב' המשלים, דבן כרך ובן כפר נא' על ישעי' שהוא כבן כרך שראה את המלך ויחזקאל כבן כפר. וידוע דנבואת ישעי' הי' מעולם הבריאה (היינו נו"ה דרך התלבשות הבריאה) ונבואת יחזקאל (דרך התלבשות) עולם היצי', והמשל הב' דשרים ובנים אפ"ל דשרים ג"כ באצי' וכמו ריב"ז שאמר אני כשר לפני המלך וע' במאו"א מע' ש' אות ע"א שרים או"א]. וזהו ג"כ שמתחלה נק' שרי, כי שרה לשון שרדה בחי' מל' ושרי הוא בחי' רק מלך ישראל אבל שרה הוא גילוי מלכותו על הכל וכמארז"ל ספ"ק דברכות די"ג א' שרי לאומתה (שרי ל' יחיד משמע שרתי) ולבסוף נעשה שרה לכל העולם כולה [וזהו שרי אין לה ולד, שרה יש לה ולד]. וזהו שילדה את יצחק צחוק עשה לי כו' לשון תענוג שיהי' לע"ל נא' ה' בלא וי"ו כו'. [וזהו וה' פקד את שרה כאשר אמר היינו מ"ש שוב אשוב אליך כעת חי' ולשרה בן היינו מה שנפסק בב"ד ש"מ מצד זכותה שראוי' שתלד בן (ע' בבה"ז על מאת"ז וה' פקד בגין כו') ויעש ה' שלמעלה מסדר השתל' כאשר אמר ב"ד ש"מ. ואפ"ל וזהו מ"ש ה' לאברהם למה זה צחקה כו' היפלא מה' דבר, דכדי שיהי' בן צ"ל מבחי' פלא עליון היינו בחי' כתר כנ"ל]. וזהו שנא' וה' פקד שצ"ל מקודם עפ"י ב"ד שמקבלים דינין ע"פ החכ' כו' וד"ל.

בס"ד, וישלח ל"ג ד'

ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלקי ישראל, וארז"ל בפ"ב דמגילה די"ח ע"א אר"א מנין שקראו הקב"ה ליעקב אל שנא' ויקרא לו אל אלקי ישראל, דאי ס"ד למזבח קרא ליה יעקב אל ויקרא לו יעקב מבע"ל אלא ויקרא לו ליעקב אל ומי קראו אל, אלקי ישראל, וכ"ה בזח"ג פ' קדושי' דפ"ו ע"א ע"פ לפני לא נוצר אל דתנינן קב"ה קרא ליעקב אל, דכתי' ויקרא לו אל כו' (ופי' במק"מ אלקי ישראל הוא בחי' בינה שהוא אלוקה דז"א והוא קרא ליעקב אל, וי"ל דיעקב הוא בחי' מל' יו"ד עקב, ובשרש בחי' מל' קדום לז"א שבמחשבה ארץ קדמה, ויש בה בחי' עליונות יותר מבחי' ז"א וכמבואר במ"א שענין הבריאה יש מאין יש במל' מה שלא יש גם בבחי' חב' ולכן הצמיחה דוקא בהארץ ולא בשמים היא כו', ועיקר ההמשכה בז"א הוא כדי שיומשך במל' שזהו עיקר המכוון (וע' בלק"ת בביאור מסעי בענין חותמו של הקב"ה אמת כו') ולכן בזה"ג שאינו נמשך במל' כתי' הצדיק אבד כו' צדיק הוא בחי' יסוד ואבד מלקבל ברכאן מלעילא כדאי' בזהר מלעילא י"ל שהוא בחי' בינה כו' ולכן נק' יעקב אל, ועוי"ל מה שיעקב נק' אל דהנה כתי' אז יבקע כשחר אורך כו' יבקע אותיות יעקב והיינו ראשית גילוי הקו (וכמ"ש בס' בראשית ב' ח"ב בהגהות לד"ה וישב יעקב' כו') שהוא שרש ומקור ההמשכה בכל הע"ס ולכן נק' יעקב אל, וע' בס' תלים קאפי' נו"ן אל אלקי' הוי' אל הוא מה שעלה ברצונו כו' אלקי' צמצום, הוי' המשכת הקו ששרשו מת"ת הנעלם, והוא למעלה מב' שמות דאל אלקי' כו' ומשמע שם דאל הוא בחי' אוא"ס שנגע בו הצמצום כו' והקו מבחי' אוא"ס שלא נגע בו הצמצום, וא"כ צ"ע הנ"ל, וכמדומה ברור שראיתי בכ"ק שמה שעלה ברצונו כו' זהו בחי' כתר מל', והצמצום כ' בזהר"ק על מאה"ז דט"ו בריש כו' שהי' ביסוד דמל' הנעלמת בא"ס כו' יעו"ש וצ"ע), וכ"ה במד"ר פ' ויחי פצ"ח ע"פ ושמעו אל ישראל אביכם ור' פנחס אמר אל הוא ישראל אביכם, מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות, והיינו כמשרז"ל בילקוט ישעי' רס"י מ"ג ע"פ בוראך יעקב ויצרך ישראל, עולמי עולמי מי בראך כו' יעקב בראך, וכ"ה ברבות בחוקתי פל"ו גבי וזכרתי את בריתי יעקב, ולכאו' צ"ל האיך שייך על יעקב שלמטה לאמר כן דאם היותו נשמה דאצי' מ"מ לא הי' רק מרכבה לז"א דאצי', ולא ז"א ממש, וכמ"ש רבינו באגה"ק סי' ד' בענין נשמות דאצי' וז"ל אך אינן אלקות ממש לברוא יש מאין מאחר שכבר יצאו ונפרדו מהכלים דע"ס שבהן מלובש הקו מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור כו' עכ"ל, וא"כ צ"ל האיך ארז"ל אף אביכם בורא עולמות, ואמרו ז"ל יעקב בראך, ויותר צ"ל על מארז"ל הנ"ל דמגילה שהקב"ה קרא ליעקב אל, הלא ש' אל הוא מד' שמות שאינם נמחקי', וידוע שגם הע"ס דאצי' ממש מה שנקראים בשמות

בהגהות . . יעקב: נדפס באוה"ת וישב (כרך ב) רס, א ואילך.
בס' תלים קאפי' נו"ן: בתחלתו. נדפס ברשימות הצ"צ לתהלים ע' קפט ואילך.

שאינם נמחקים כמו אל אלקי' ששם אל הוא בחסד וש' אלקי' בגבורה אין הכוונה על הע"ס ממש כ"א רק על אור א"ס שמלובש בהן (וי"ל הכוונה כמבואר בכ"ד שהכלי יש לה שרש בפ"ע ושרשה מהרשימה ואור הרשימה שמהווה כלי החסד נק' ש' אל כו' וכמבואר זה בד"ה להבין ע' שמו הגדול (וע' בד"ה וירד כו' רמ"ג) והנשמות דאצי' הרי נפרדו מהכלים דאצי' כו' א"כ איך שייך לקוראם בשם אל שקאי על האוא"ס מהרשימה שמלובש בהכלי, כן י"ל הכוונה, אך הנה בס' בראשית ב' ח"ב ד"ה הקבצו* (אשר משם מקור דרוש זה) כ' בפי' דהא אפי' הע"ס לא נק' בשמות הבורא רק מפני שהקו מאוא"ס מלובש בהם עכ"ל (וכאן לקמן דקדק בלשונו הק' וכ' וכבר נפרדו גם מכלים דאצי' וכ"ש מהאורות והארת ק"ו עכ"ל דקדק וכ' מהאורות והארת הק"ו, י"ל דהיינו נ"ל מהאור הרשימה שמלובש בהכלי ומכ"ש מהאור דק"ו, אך בד"ה הקבצו הנ"ל כ' בפי' מפני שהקו כו' כנ"ל) וי"ל דהנה אי' במד"ר שמות פ"ב לפי מעשי אני נקרא בשם אל שדי בצבאות באלקי' כו' והיינו שנק' בהשמות לפי הפעולה הנמשכו' מהספי' שכשנמשך ממדת החסד נק' שם אל, והנה הפעולה נמשכת מהאוא"ס המלובש בהכלי וכמ"ש בפרד"ס ש"ד פ"ד הובא בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח עד"מ יד הנותן העיקר הוא הנפש הנותן ולא היד עצמה, כמו"כ בספי' הפעולה הוא שנמשך מאוא"ס רק שעובר ע"י הכלי, ונמצא מה שנק' בשם אל הוא מה שנמשך המשכת אוא"ס ע"י מדת החסד זה נק' שם אל כו', וע' בבוך תורה פ' בא ד"ה בביאור ע' משה ידבר* לאתקנא רזא דשמי' תפס כן בפשיטות כוונת הבעש"ט ז"ל יעו"ש, ועדיין א"ז מובן מה שייך השם להאור דהק"ו כו', וי"ל דמ"ש לפי מעשי אני נק' כו' הרי הפעולה שהוא הגילוי נק' בהשם וכמו גילוי אור החסד שנמשך ע"י כלי החסד זה נק' אל כו' והגילוי הוא מאוא"ס שמלובש בהכלי כנ"ל במשל היד כו', ועוי"ל לפי מעשי אני נק' כו' אני הוא בחי' אוא"ס עצומ"ה, ונקרא י"ל פי' גילוי וכעין קרי וכתי' כו', אך צ"ל דהלא בכ"מ דהכלי' דאצי' הם נשמות לבי"ע למ"ד כלים דז"א כו', וי"ל כמ"ש בד"ה להבין ע' שמו הגדול הנ"ל פ"ד בשם הע"ח אך הם מלובשים בהכלים עד שגם בהסתלק האור נשאר חיות זה בהכלי כו' יעו"ש וי"ל בד"א דכמו"כ כשנמשך בבי"ע יש בו האור ג"כ כו' וצע"ג שהרי כ' שא"ז ענין להשמות אל כו' יעו"ש) שאוא"ס כשמלובש בחסד נק' אל וכמ"ש מזה במ"א, וא"כ הנשמות דאצי' כיון שכבר נפרדו מהכלים דאצי' כמ"ש באה"ק סי' ד' הנ"ל, ונמצא אין הק"ו מאוא"ס מלובש בהן, א"כ אין שייך לקרותם בשמות הבורא, דהא אפי' הע"ס עצמן לא נקראים בשמות הבורא רק מפני שהקו מאוא"ס מלובש בהן כו' והאיך אמרו בפ"ב דמגילה שהקב"ה קראו ליעקב אל שהוא מו' שמות שאינם נמחקים כו'.

ולהבין כ"ז נקדים תחלה מש"ר* על מ"ש בזהר פ' בא דל"ח ע"א מאן פני האדון ה' דא רשב"י שלכאו' יפלא האיך אומרי' על רשב"י פני האדון ה', דאף

בס' . . הקבצו: נדפס באוה"ת ויחי (כרך ב) שנת. ב ואילך.
ד"ה . . ידבר: נדפס באוה"ת ויחי ע' תתלג ואילך.
מ"ש רבינו: ראה מאמרי אדה"ז — תקס"ד ע' קו. אוה"ת ויחי (כרך ב) שנט, א.

שה' נשמה דאצי' מ"מ הלא נשמות דאצי' נת"ל שכבר נפרדו גם מכלי' דע"ס, והאיך יקראו בש' מז' שמות, וכ"ש ש' הוי' שהוא ש' המיוחד. והענין הוא דהנה כתי' למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך, ופי' שלום הוא השפעות דיסוד ז"א במל' בחי' השפעה הפנימיות ואומר שלמען אחי ימשיך בחי' המשכה זו, וצ"ל מי הם הנק' אחי, אך הענין הוא דבראשית האצי' ע"ס באורות וכלים נאצלו ג"כ עמהם בחי' נשמות דאצי' ונקראים אחים ורעים לז"א (י"ל שזהו"ע שכ' בפ' ויגש ואלה שמות בנ"י כו' יעקב שיעקב הוא בן ישראל סבא והוא בחי' אח לז"א ועמ"ש מזה במדומה בד"ה הנה ע' ב' יריד למצרים• כו', ובכתבי כ"ק אאמו"ר זצללה"ה בד"ה חנוך לנער בהביאור המתחיל ובה"ע למעלה בנייר פערטיל השייך לס' רמ"ס), דהנה יש הפרש גדול בין אצי' כמו שהוא נמשך ומלובש בבי"ע לכמו שהוא באצי' ממש, (וע' בפי' הרמ"ז ר"פ משפטים שיש ג' מדריגות בכלל הא' נשמות דבי"ע ממש, הב' נשמות דאצי' רק שהן מאצי' שבבי"ע, הג' נשמות מאצי' העליון ממש, וא"כ מש"ר כאן שיש הפרש גדול בין אצי' כמ"ש נמשך ומלובש בבי"ע לכמו שהוא באצי' ממש י"ל כוונתו שיש הפרש גדול בין אצי' ממש לאצי' שבבי"ע, ומכ"ש שיש הפרש רב יותר בין אצי' שבבי"ע לנשמות דבי"ע ממש) שהרי נשמה דאצי' לא תוכל לסבול כל דבר רע, ולא נאמר נפש כי תחטא אלא על נפש דבריאה יצירה עשייה, שאף שגם בה יש בהכרח הארת האצי' המחי' אותה, עכ"ז הנה הוא בהעלם והסתר (נ' שכאן כוונתו על נשמות דבי"ע ממש שנת' ברמ"ז דפ' משפטי' הנ"ל שעל בחי' נפש מנשמות דבי"ע נא' נפש כי תחטא) ולכן במעשה דדוד נסתלקה ממנו שכינה, והיינו לפי שהאצי' הוא אלקות ממש, אשר שם כתי' לא יגורך רע, משא"כ כשמסתתר כח האלקי לברוא יש מאין בבי"ע אשר ומשם יפרד, שם שייך תערובות טו"ר בלבושים דבי"ע, וא"כ מאחר שהנשמות דאצי' הגם כי לגבי הע"ס דאצי' הם קטנים הרבה במדריגה בבלתי שלימות כמו הע"ס, מ"מ להיותם מבחי' אצי' העליון ממש הרי הן בחי' אלקות ולא נשתנו להיות יש ודבר נפרד כלל (וצ"ל שכוונתו שגם בירידתן להתלבש בגוף שעז"נ אתה בראת יצרת כו' נפחת בי לא נשתנו ג"כ ממעלתן כלל וכלל, וה"ה למטה בגוף ג"כ בחי' אצי' העליון שהוא אלקות ממש כו'). ועפ"ז יובן מה שמצינו בזהר שאמר רשב"י על עצמו אנא סימנא בעלמא, שלכאו' זהו רוממות והתנשאות מאד שאין זה מדרכי הצדיקים כלל, אך הענין הוא דהנשמה שהיא בבחי' יש ודבר נפרד היינו כמו נשמות דבי"ע ממש, הוא שאין שייך בה התנשאות, משא"כ הנשמה דאצי' וכ"ש מאצי' העליון ממש שהיא אלקות ממש באמרו אנא סימנא זהו רוממות והתנשאות כח האלקי אשר בו, כי האצי' הוא ביטול גמור לאור א"ס ע"ד ונחנו מ"ה, ואינו יש בפ"ע, א"כ מה שאומר אנא סימנא זהו רוממות אלקות שבו, וכמו שאמר משה בפ' והא"ש תשמעו, ונתתי עשב, שזהו מפני כי שכינה מדברת מתוך גרונו של משה והוא הי' בבחי' מ"ה שהי' בטל לגמרי לאוא"ס בה' המדבר בו, וזה הביטול האמיתי הוא רק בנשמות דאצי', להיות כי אצי' הוא חכמה וכמ"ש בת"ז אבא מקננא באצי' וחכמה היא

בד"ה . . לעצר"ס: נדפס באוה"ת שמות (כרך א) ע' לח ואילך.

בחי' כח מה ביטול אמיתי, ועד"ז יובן מ"ש בזח"ב בא דל"ח ע"א הנ"ל מאן פני האדון ה' דא רשב"י שכיון שהי' נשמה דאצי' ממש א"כ לא הי' הנשמה שלו מסתיר כלל על אור האלקי, אלא הי' בבחי' ביטול גמור, לכן הי' יכולי' לאמר עליו מאן פני האדון כו' דא רשב"י, שהשכינה מלובשת בנשמתו, ונשמתו אינה דבר המסתיר כו' כ"א ע"ד נשמת משה שאמר ע"ע ונתתי כו', ואמנם בחי' זו הוא רק בנשמות היותר גבוהי' וגדולי' כמו רשב"י וע' במד"ר נח פל"ה מה שאמרו עליו, עכת"ד הנאמרים, וע"פ הקדמה זו נבין ג"כ ענין מה שהקב"ה קראו ליעקב אל להיות כי הי' נשמה דאצי' העליון ממש אשר גם בהתלבשותו בגוף לא נשתנית כלל להיות דבר נפרד כ"א בחי' אלקות ממש לכן שייך ויתכן ענין קריאת ש' אל, והיינו על בחי' האלקות שבנפשו ורוחו ונשמתו, אשר הנר"נ שלו אינם מסתירים כלל כו'.

ואמנם עדיין צ"ל הלא נת' שגם הע"ס דאצי' שמתייחד בהן בחי' איהו לברוא בהן יש מאין מ"מ אינם נקראי' בש' מז"ש שאינם נמחקי' רק מצד האורות המלובשי' בהע"ס הם הם לבד הנקראים בז"ש שאינם נמחקים, ונשמות דאצי' אם שהם מאצי' העליון ממש מ"מ ה"ה כבר נפרדו גם מכלי' דע"ס וכ"ש מהאורות והארת הק"ו, וא"כ הדרי קושי' לדוכתי' איך יכולי' לאמר על נשמה דאצי' ש' מז"ש שאינם נמחקי' שזה לא שייך רק על בחי' האורות שהאור הוא כעין המאור, דהן אמת שהנשמה דאצי' היא אלקות ואינה מסתרת על אור האלקי שבה, אמנם על בחי' האלקות שבה, וגם מה שגבוה ממנה היינו בחי' כלים דע"ס דאצי' שבפרט אחד הם גבוהים שהרי בחי' איהו מתייחד עם גרמוהי הם הכלים לברוא בהם וע"י יש מאין, משא"כ בנשמות אם שהם ג"כ אלקות מ"מ אינו מתייחד בחי' איהו עמהם לברוא בהם וע"י יש מאין כמ"ש באגה"ק סי' ד' הנ"ל, וה"ה גבוהים בבחי' זו מנשמות דאצי', ומ"מ גם על הע"ס אינו שייך לקרותן בש' מז"ש כ"א מצד האור כו' והאיך יקראו הנשמות דאצי' בש' אל וש' הוי' כו', וגם צ"ל האיך אמר במד"ר פצ"ח הנ"ל בפירוש אף אביכם בורא עולמות כו', הלא עם הנשמות אינו מתייחד בחי' איהו לברוא בהן וע"י יש מאין כו'.

והענין הוא דהנה כתי' כל הנקרא בשמי וגו' בישעי' סי' מ"ג זיין, ות"י כל דא בגין אבהתכון צדיקייא דאתקרי שמו עליהון, ובגמ' פ"ה דב"ב דע"ה ב' עתידים צדי' שיקראו ע"ש של הקב"ה ופי' רש"י שיהי' שמם הוי', וא"כ לכאו' גם בזה צ"ל האיך יקראו הנשמות בש' המיוחד לע"ל. אך הענין שזהו ע"י ירידת שהנשמה בגוף ונה"ב הנה ע"ז תתעלה עד שיקראו בש' המיוחד, דהנה מ"ש באגה"ק סי' ד' הנ"ל שהנשמות דאצי' הם נפרדי' גם מכלי' דע"ס זהו הנשמה כמו שהיא למעלה שנק' בשם עומדי' כמו המלאכי' רק שיתרון הנשמה על המלאך שמלאכי' הם מבחי' היצוניות הכלי' ונשמות מפנימיות הכלי' אבל מ"מ גם הנשמות נפרדו מהכלים דע"ס עד שאינן בבחי' כח האלקי הבורא יש מאין, ואמנם ע"י שירדה הנשמה בגוף ונה"ב המעלימי' ומסתירים כו' וע"י בחי' אתכפיא ואתהפכא הנה היא מתעלית להיות

נכללת בבחי' היחוד דאיהי וחיותי חד שזהו בכלל יחוד בחי' איהו עם בחי' האור, או עם בחי' החכמה שנק' חיותי, כמ"ש מזה בת"א פ' יתרו בד"ה זכור ושמור דרוש השני, וא"כ אז יהי' הקו מאוא"ס מלובש בהן כמו שמלובש עתה בע"ס, וזהו ענין לאשתאבא בגופא דמלכא שכמו שעכשיו מאיר הק"ו בגופא דמלכא שהם המדות ז"א שחכ' הוא בחי' ראש כן יהי' לע"ל בנש"י שישתאבו בגופא דמלכא שיאיר בהם הקו כו'. ולקרב אל השכל ענין שיקראו ע"ש של הקב"ה שיהי' שמם הוי' כפי' רש"י ז"ל יובן ממ"ש רבינו ז"ל באגה"ק ססי' ד"ה וז"ל דהא אשכחן שאפי' מלאך נברא נק' ה' בפ' וירא לפי' הרמב"ן וכמ"ש ותקרא ש' ה' הדובר אליה כו' (בפ' לך לך ט"ז י"ג) וכה"ג טובא, עכ"ל, ובסוף הקו"א שם כ' הרי נודע שכל מלאך שהוא שליח מלמעלה אזי נקרא בשם ה' ממש השוכן בקרבו, משא"כ כשאינו שליח יש לו שם אחר כפי עבודתו ואזי קורא קדוש ק"ק הוי' כו' כלומר ששם הוי' מובדל ממנו עכ"ל וכיוון שאפי' מלאך נברא מבי"ע ממש, כשהוא שליח נק' אז בשם המשלח השוכן בקרבו שלכן נק' אז הוי', מכ"ש נשמה דאצי' שהוא בעצם אלקות, שהרי אפי' נשמות דבי"ע עצמן הם ג"כ יותר נעלים מהמלאכים כנודע, וכ"ש נשמות שמאצי' דבי"ע, ונשמות שמאצי' העליון, שכאשר הנשמות עושין שליחותו של הקב"ה הרי אז הם נקראים בשם המשלח, וענין השליחות שהנשמות מקיימות שליחותו של הקב"ה יובן ע"פ מה דאיתא במדרש ר' תנחומא פ' ויגש בריש פיסקא ואת יהודה שלח לפניו אמר הקב"ה לישראל הי' מכבדין את המצות שהם שלוחי ושלוחו של אדם כמותו אם כבדת אותם כאילו כבדתני ואם כו' אין לך אדם שכיבד את המצות כיעקב שנא' ויעקב איש תם יושב אוהלים (תולדות ר"ה) וא"כ הנשמות ע"י קיום המצות שהם כמותו ית' ונק' ארחות הוי' ממש שהם תר"ך עמודי אור דכתר עליון, וכתי' תורת ה', מצות ה', הרי הם נקרא' בשם הוי' ממש, וזהו כל הנק' בשמי שת"י אבהתכון צדיקייא כי האבות קיימו כל המצות כנודע מדרז"ל וכמ"ש במ"ת הנ"ל שאין לך אדם שכיבד את המצות כיעקב, שנק' צדיקי' ע"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה כו' וכ"ה עכשיו אחר מ"ת כל אדם המקיים ומכבד תורה ומצות ה"ה נק' בשם ה' ששלוחו של אדם כמותו, וי"ל עוד בעומק יותר שהרי המצוה אימתי היא נעשית מצוה כשאיש הישראלי עושה אותה עד"מ ציצית ותפילין שאם הם מונחי' על השולחן ה"ה נקרא' תשמישי מצוה או תשמישי קדושה, ואימתי הם נקרא' מצות הוי' כשישראל מניח תפילין ולובש ציצית ונמצא כי המצוה נעשית ע"י איש הישראלי העושה המצוה והרי הוא הוא עצמו השליח שיעשה מצוה ע"י שמקיים רצון העליון שזהו כל הנק' בשמי שמו בגימ' רצון הוא בחי' רצה"ע דמעשה המצות, ושלוחו של אדם במותו, ולכן כמו שהמלאך בעת שליחותו ה"ה נק' בש' הוי' המשלחו להיות כי הוי' המשלחו שוכן בקרבו, כ"ש נשמה אפי' נשמה דבי"ע כשהוא שליח שהוא יכול להקראות בש' הוי' המשלחו, וכ"ש נשמה דאצי' שהיא אלקות ודאי שיכול להקראות בש' הוי' ולכן על רשב"י שהי' מקושר תמיד כמ"ש בחד קטירא איתקטרנא בי' אחידא בי' להיטא, גם הי' נשמה דאצי' היו יכולים לקרותו בש' הוי' עד שאמרו מאן פני האדון ה' דא רשב"י.

אמנם עדיין צ"ל הלא לפי זה גם עכשיו אדם המקיים תומ"צ שהוא שלוחו של הקב"ה הרי הוא בנק' בש' הוי' המשלחו, ולמה ארז"ל עתידי' כו' שיקראו על שמו, משמע שדוקא לעתיד יקראו ע"ש ולא עכשיו, אך הענין הוא דבאמת גם עכשיו בעת קיום התומ"צ ה"ה נק' בש' הוי' משלחם, רק מפני כי כל קיום התומ"צ דעכשיו הוא להוסיף אורות דאצי', ולע"ל יתגלה בחי' זו להיות ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כי פי ה' דבר בבחי' גילוי לכן אמרו עתידי' ויהי' פי' הגדה זו שעתידי' המקיים תומ"צ עכשיו בזמן דהיום לעשותם שהם הם הנק' צדיקים שיקראו פי' ענין קריאה זו הוי"ע המשכה וכמ"ש במ"א בפי' ויקרא ה' ה', ובפי' ממעמקים קראתיך כו' וכמשל הקורא לחבירו שממשיכו ממקום שהוא שם לבוא אליו כמו"כ לע"ל יהי' נמשך בהם מהעלם אל הגילוי מה שהם נק' בשם ה' משלחם כו', ועוי"ל לפי שעיקר קיום המצות יהי' לע"ל שזהו שאנו אומרי' בתפלת המוספי' ושם נעשה לפניך כמצות רצונך, נמצא שעיקר קיום הרצון יהי' לע"ל לכן אמרו עתידי' לע"ל כשיקיימו כמצות רצונך שיהי' נק' ע"ש של הקב"ה כו'.

ועפכ"ז יובן ענין משארז"ל אלקי ישראל קראו ליעקב אל, שגם יעקב שלמטה הי' נק' ש' אל שהוא מ"ש שאינם נמחקים, והיינו שגם בהיותו בעוה"ז הי' נק' כן ע"ש כי להאבות הטעים הקב"ה מעין עוה"ב וכמארז"ל בספ"ק דב"ק שלשה הטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב, א"כ האור בהן גם בהיותם בעוה"ז הגילוי שיהי' לע"ל שעתידי' שיקראו ע"ש של הקב"ה, ולכן קרא אותו אל שהוא ש' הבורא (ומ"ש מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות, כ' בד"ה הקבצו הנ"ל שהוא מ"ש ואשים דברי בפיך כו' לנטוע שמים כו' כמ"ש בזח"א ד"ד סע"ב וי"ל הכוונה מש"כ שם שע"י לימוד התורה שמחדש איזה דבר ע"ז נעשה רקיע חדש וארץ חדשה למעלה, וע' במק"מ שם פי' רקיע אור מקיף לזעיר וארץ חדשה הוא אור מקיף לנוק' כו' והיינו שע"י קיום תומ"צ ממשיכים עוד בחי' מקיפי' שלמעלה מאו"פ היינו אוא"ס דק"ו שמתלבש בכלים כ"א בחי' או"מ שלמעלה מאוב"כ כו' ועוי"ל דהנה יעקב הוא ברית התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה והיינו שממשיך גילוי אלקות גם בג' עולמות בי"ע וכמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף כמבואר במ"א, והנה ההמשכה בבי"ע זהו בריאה חדשה כו' וזהו מה אלקיכם בורא עולמות י"ל ראשית התהוות עולם האצי' דוהחכ' מאין תמצא, כך אביכם בורא עולמות ג' עולמות בי"ע, ועמ"ש מזה בס' בראשית א' ח"ב ד"ה ויקרא לו כו', ושייכות ע' בורא עולמות למה שקראו אל י"ל דהנה נת"ל דבד"כ ענין שקראו אל הוא המשכות אוב"כ שהוא בד"כ המשכות בקו בכלים דאצי', וגם שיומשך בחי' מקיפי' כנ"ל, וע"י שממשיכים אוא"ס בכלים דאצי' ממילא מאיר גילוי אור בבי"ע ג"כ כו'). אך עדיין צ"ל למה קראו אל ולא הוי' כמו שפי' רש"י על מארז"ל דעתידי' הנ"ל שפי' שיהי' שמם הוי', אך הענין יובן ע"פ מש"ר על מאה"ז דזח"ג קדושי' דפ"ו ע"א ע"פ לפני לא נוצר אל (נדפס בהוספה לבה"ז) דתנינן קב"ה קרא ליעקב אל דכתי' ויקרא לו אל כו', שפי' שם כי אל היינו נהורא דחכמתא כי קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה בגי' יש שהוא מחצה מתר"ך אורות דכתר שמתלבשים באו"א, ובחי' אל שנק' נהורא דחכמתא היינו כי אל הוא

מעשר מאותיות יש והוא בחי' מל' דאבא שהוא הנמשך ביעקב בחי' מדות דאצי' בחי' ת"ת כו'. ויובן זה ע"ד מ"ש ברבות פ' מקץ פ"ל ע"פ אני פרעה ובלעדיך כו' מן אני של ב"ע אתה למד אני של הקב"ה כו' והיינו שיהי' הצדיקים מקיימי תומ"צ לגבי הקב"ה דוגמת יוסף אצל פרעה שאמר רק הכסא אגדל ממך פי' בחי' כתר ומחכמה ואילך נתן ליוסף כו' ולכן ובלעדיך לא ירים כי הנהגת המלוכה היא ע"י חב"ד ומדות כו' וכמו"כ לע"ל ש"י עולמות לצדיקי' בחי' קנה חכ' קנה בינה ובתוכם חצי מהכתר בחי' א"א רק הכסא אגדל ממך בחי' ע"י, ופי' מבלעדיך לא ירים איש, איש הם המלאכים כמ"ש איש לבוש הבדים, איש עומד לנגדו (יהושע סי' ה') והאיש גבריאל (דניאל סי' ט') וזהו עתידי' צדיקי' כו' שפי' רש"י שיהי' שמם הוי' שסודו מחכ' ואילך, וכמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ, והוא ע"י קיום המצות שהם שלוחיו של הקב"ה, וכמו"כ איתא במאו"א אות מם שאו"א נק' מלאכי אלקי' שענין ופי' מלאך הוא שליח, וכמו שהמלאך בעת השליחות נק' בש' הוי' כן נשתלחו ישראל להמשיך דירתו ית' בתחתוני' ע"י קיום רצון העליון המלובש בתומ"צ שעי"ז יושלם מה שנתאוה הקב"ה שיהי' לו דירה בתחתוני', ולכן בעת שעושה המצוה או לומד תורה ה"ה אז נק' בש' הוי' ממש, רק שמפני שכל העסק בתומ"צ דעכשיו הוא להוסיף אורות באצי' ארז"ל עתידי' צדי' שיקראו ע"ש של הקב"ה וכנ"ל והאבות שהטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב א"כ האיר בנשמתם מעין הגילוי דלע"ל לכן קראו הקב"ה ליעקב אל גם בהיותו בעוה"ז בגוף כו', וזהו ויקרא לו אל אלקי ישראל, שאלקי ישראל קראו ליעקב אל כו'.

בס"ד.

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעי' שתו וגו' וסמיך לי' אני ישינה ולבי ער, ופי' במד"ר במקומו דד"ח (שהוא דף ד"ו ע"ד וד"ז ע"א) ובפ' נשא קרוב לר"פ י"ג, וע' בפ' בראשית פי"ט, לגן אין כתיב כאן אלא לגני לגנוני, למקום שהי' עקרי בתחלה, עיקר שכינה בתחתוני' היתה, וזהו שאה"כ ויטע ה' אלקי' גן בעדן מקדם, וכתי' וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה, וכתי' וישמעו את קול הוי' אלקי' מתהלך בגן לרוח היום, שהי' גילוי אלקות בגן, וע"י חטא אדה"ר בעה"ד כתי' ויגרש את האדם, ונסתלקה השכינה לרקיע הראשון, וע"י חטא קין נסתלקה לרקיע השני, חטאו דור אנוש נסתלקה לרקיע השלישי, וע"י חטא דור המבול והפלגה וסדומי' והמצרי' בימי אברהם נסתלקה לרקיע השביעי, וכנגדן עמדו ז' צדיקים אברהם יצחק יעקב לוי קהת עמרם משה והורידו השכינה למטה אברהם משביעי לששי יצחק כו' עד משה שהורידה מרקיע הראשון (מלמטלמ"ע) לארץ, וזהו דכתי' ושכנתי בתוכם שהוא ענין גילוי

השכינה שהי' בבהמק"ד (ומה שלא חשיב מה שהי' מ"ת ע"י משה דכתי' וירד הוי' על הר סיני, וי"ל דהגילוי דמ"ת הי' רק לפי שעה, ועוד י"ל ע"פ מ"ש בד"ה וירד הוי' (מ"ג) אות ח' יעו"ש, וידוע מה שמבואר בכ"מ שהמקדש הי' מעין לע"ל שהמטה נזדכך והי' כלי לגילוי אור הסוכ"ע, והגם שבדרוש זה מבואר לקמן המשל על השראת הנפש שבבהמ"ק כמו שעיקר השראת הנפש במוח שבראש, וא"כ הי' בבהמק"ד גילוי בחי' ממכ"ע לבד ועמ"ש מזה בד"ה קדש ישראל להוי' (מ"א) ובד"ה הבאים ישרש יעקב בס' בש"ן, אך הרי ברוב דרושי' מבואר שבבהמק"ד הי' גילוי בחי' א"ס הסוכ"ע (וע' מ"ש בס' שמות ח"ב בד"ה ועשו לי מקדש ובד"ה ביאור על פי' הרמב"ן עה"פ פסוק ויקחו לי תרומה, וד"ה ועשו לי מקדש בס' בראשית ברא שית, ועמ"ש בלק"ת בהביאור לד"ה לבבתני הב', וע' בד"ה את קרבני לחמי הא'), וגם בדרוש זה לקמן מבואר שבבהמק"ד האיר פנימיות שם הוי', וי"ל שהכוונה ג"כ בחי' א"ס הסוכ"ע, יעו"ש לקמן היטב וני"ל ברור שהכוונה כן). וזהו באתי לגני למקום שהי' עקרי בתחלה, ולכאו' צ"ל מה"ע בהמק"ד לגן וע"פ פשוט י"ל למקום שהי' עקרי בתחלה היינו בארץ שעיקר שכינה בתחתוני' היתה, (וע' ביפ"ת שמתרץ מה שקשה מהרבות שע"פ כל אשר חפץ כו' השמי' שמי' לה' והארץ כו' וממארז"ל לא ירדה שכינה למטה מעשרה) אך באמת ית' לקמן אי"ה עוד פי' בזה.

והנה כדי שיהי' גילוי השכינה בבהמק"ד הי' ע"י ג' בחי' שהם אריתי מורי עם בשמי, אכלתי יערי כו' שתיתי ייני כו' פי' אריתי מורי עם בשמי פי' במד"ר שהוא קטורת הסמי' וקומץ הלבונה, אכלתי יערי הוא איברי עולה והקטר חלבי' ואמורים דקוה"ק, שתיתי ייני הוא בחי' נסכים וע"ז משיבה כנס"י אני ישינה, ופי' בזח"ג אמור דצ"ה ע"א אני ישינה בגלותא דמצרי', והיינו שבמצרי' ובבל לא הי' מאיר גילוי אלקות, אבל מ"מ ולבי ער, ופי' במד"ר במקומו ולבי ער לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי משחרב בהמק"ד אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה (ועמ"ש בלק"ת ד"ה קרבני לחמי הנ"ל ובת"א ד"ה ואתה תצוה שע"י תורה נמשך הגילוי שהי' בבהמק"ד, היינו מה שפועל בעבו' בנפש האדם, ומשה הוא הממשיך את התורה ועפי"ז יתורץ מה שלא חשיב במדרש באתי לגני הנ"ל מה שמשה המשיך התורה (שעצם התורה הוא גילוי אלקות וד"ל, וא"ז הקושי' דהגי"ה דלעיל) וי"ל כמו שמבואר כאן שע"ז הי' הגילוי דמקדש, ועדיין צל"ע היטב בהדרושי' הנ"ל). ועפ"ז יתפרש הפסוק דבאתי לגני גם עכשיו דפי' באתי לגני הוא לג"ע דהנה איתא בזהר דבפלגות לילה קוב"ה אתי לאשתעשא עם צדיקיא בגינתא דעדן, ומפני מה בחצות דוקא לפי שאז מתעוררים בעלי תורה לעמוד משנתם ולעסוק בתורה, ולכן אז בחצות דוקא קוב"ה אתי כנ' וה"ז כמו העבודה בבהמ"ק שהי' תורמין את הדשן מחצות לילה. והענין הוא דהנה שורש הפרש שבין זמן בהמ"ק לגלות בבל הוא כענין ההפרש בין יום ובין לילה, שג' בבל נמשל ללילה כמ"ש אמר שמר אתא בקר וגם לילה (ישעי' סי' ר"א י"ב) שנמשל זה"ג ללילה, ובהמק"ד נמשל לאור היום, שהרי ארז"ל בב"ר פ"ג ע"פ ויקרא כו' לאור יום אלו מעשיהם של צדיקים, ומה הן מעשיהם של צדיקים ארז"ל בכתובות ד"ה סע"א גדולי' מעשה צדיקים ממעשי שמי' וארץ דאלו כו'

ובמעשה צדיקי כתי' מקדש כו' כוננו ידיך ב' ידות, הרי דמעשה צדיקים הוא בנין בהמק"ד א"כ מה שאמרו ע"פ לאור יום זהו מעשה הצדיקי' הכוונה על בהמק"ד שנק' מעשה צדיקים בגמ' כתובות, והוא הנק' ברבות אור יום נמצא נמשל בהמק"ד לאור יום, ולחושך קרא לילה קאי על הרשעים שהחריבו את בהמק"ד, והיינו כמו שבאור היום מאיר אצל כל אדם בחי' אור הנפש בגילוי כמו בעסקו במו"מ שביום הולך ועושה הכל, ואפי' בתורה (למ"ד לא איברי לילה אלא לשינתא) אינו דומה יום ולילה, שהרי ביום מאיר אצלו כל החושים שלו משא"כ בלילה שהוא זמן השינה הרי אז מסתלקים המוחין ואינם מאירי' כלל ולא נשאר אצלו כ"א כח המדמה לבד שהוא רק קיסטא דחיותא, והיינו הכח מה שהוא חי לבד, אבל יתרון המדבר על הבעל חי שהוא בחי' נפש המדברת, וגם נפש השיכלליות אינו מאיר אז כלל, ונמצא בעת השינה נגרע מעלת המדבר להיות כחי לבד, וגם בבע"ח יש הפרש בין יום ולילה. ועד"ז יובן בהפרש שבין זמן שבהמק"ד קיים לזה שאין בהמק"ד קיים שהוא כמו ההפרש בין יום ללילה שבהמק"ד נמשל לאור היום שאז מאיר אור השכל וכל החושים, משא"כ כשאין בהמק"ד קיים נמשל לשינה שאינו מאירים החושים כו'. וביאור הענין להבין ההפרש בין זמן בהמק"ד לג' בבל, ובין בהמק"ד לכלליות העולם, שלכאו' הלא כתי' את השמים ואת הארץ אני מלא, ואמרו בזהר דלית אתר פנוי מיניה, א"כ מה ההפרש בין בהמק"ד ששם הי' השראת השכינה ובין בלליות העולם מאחר דלית אתר פנוי מיני'. אך הענין הוא דזהו כמו ענין ההפרש בין השראת הנפש ביום שבראש לגבי השראתה בכל איברי הגוף שהרי אנו רואי' שגם ציפורני הרגל מקבלים חיות מהנפש דאל"כ מהיכן הם חיים ומ"מ עיקר השראת הנפש הוא במוח (או בלב, ותלוי בפלוגתא דדוד ושלמה (וכמדומה) שר"א ור"ע היכן הנשמה שרוי' אם בלב או במוח), ולכן אנו רואי' שהמוח שבראש מרגיש כל כאב גם הכאב הנעשה בציפורני הרגל ההרגש הוא במוח שבראש לפי שעיקר השראת הנפש הוא במוח שבראש, ומשם נתפשט החיות גם עד ציפורני הרגל כו', ועד"ז יובן ההפרש שבין בהמק"ד ובין כלליות העולם שהגם שלית אתר פנוי מיניה מ"מ עיקר השראת אלקות הי' במקדש שצמצם שכינתו בין שני בדי הארון כו' וה"ז ע"ד השראת הנפש במוח שבראש, וזהו שנמשל הבהמק"ד לאור היום והיינו כמו שבאור היום מאיר השמש כמ"ש את המאור הגדול לממשלת היום כמו"כ יובן במקדש שהאיר שם בחי' שמש הוי', ששם הוי' נמשל לשמש וכמו שבאור היום מאיר השמש כן האיר בבהמק"ד בחי' שם הוי' משא"כ בכלליות העולמות לא נזכר רק ש' אלקים כמ"ש בראשית ברא אלקים, ול"ב פעמי' נז' ש' אלקי' במע"ב אבל ש' הוי' לא נז' כלל במע"ב רק לאחר שבת דכתי' תחלה ויכל אלקים שנכלו הצמצומים דשם אלקים ואז הי' שבת שנק' שבת להוי' כמש"נ במ"א ואחר שבת נא' ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמי', אבל במע"ב בריאת העולם לא נז' שם הוי' כלל אבל במקדש האיר בחי' שמש הוי' כמ"ש וכבוד הוי' מלא כו' ולכן הי' גילוי אותות ומופתים יוצאים מדרכי הטבע, לפי שאלקי' בגימ' הטבע שהוא ג"כ אלקות וכמ"ש בתשו' ח"צ, רק שבחי' זו היא בחי' הסתר והעלם שע"י בחי' זו מתנהג העולם שהוא ל' העלם, אבל בבהמק"ד שהאיר שם הוי' הי' גילוי אותות ומופתים יוצאים מדרכי הטבע, וזהו באתי לגני לפי' המד"ר והיינו

כמו בגן דכתי׳ ביה בנטיעתו שם מלא כמ״ש ויטע ה׳ אלקי׳ גן שהי׳ בגן גילוי אלקותו
ית׳ כמ״ש וישמעו את קול ה׳ אלקי׳ רק שע״י החטאים סלקו השכינה עד רקיע
השביעי כו׳ אבל ע״י הז״צ הנ״ל עד משה שהוריד השכינה לארץ זהו באתי לגני
למקום שהי׳ עקרי בתחלה כו׳.

ועפ״ז יובן ג״כ שורש ההפרש בין בהמק״ד ושלא בזמן הבית, דהנה בבהמק״ד
כתי׳ שלש פעמי׳ כו׳ פני הוי׳ אלקיך, שהאיר שם פנימיות ש׳ הוי׳ כו׳ אבל
כשאין בהמק״ד קיים כתי׳ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא שבחי׳ הפנימיות אינו
מאיר ומוסתר ונעלם בבחי׳ יום ההוא שהוא עלמא דאתכסיא. והענין הוא דהנה איתא
שבזמן גלות בבל אין השם שלם ופי׳ בלק״ת פ׳ ראה בד״ה ראה אנכי שאין בחי׳ י״ה
מאיר בו״ה, והיינו כי י״ה הוא בחי׳ עלמא דאתכסיא, וכמ״ש בת״ז חכמה מוחא איהו
מחשבה מלגאו, בינה לבא ובה הלב מבין, ועל אילין תרין כתי׳ הנסתרות להוי׳
אלקינו, אבל בחי׳ ו״ה הוא נגלית וכמ״ש והנגלות לנו ולבנינו פי׳ ו״ה דש׳ הוי׳ הם
נגלות לנו כו׳, והענין הוא דהנה מבשרי אחזה שהרי אנו רואים שהמדות מתגלים
ע״י הדבור, שהרי כשהאדם הוא בכעס מדבר דבורו בכעס, משא״כ כשהוא באהבה
עם זולתו מדבר עמו בפנים שוחקות ובנחת והשקט, כי זהו מילתא דלא שכיחא
שיעצור רוחו ולא יתגלה בדבורו איך ומה הוא כו׳, משא״כ ענין החכמה והשכל אינו
מוכרח כלל שיתגלה בדבור ההשכלה שהשכיל, או שיהי׳ גם מוכח מדבורו שהשכיל
השכלות, שהרי יכול לישב בעצמו ולהשכיל השכלות ולהבין ברוח בינתו ואעפ״כ לא
יהי׳ מוכח כלל בדברו עם זולתו שעסק בזמן ההוא בהשכלת איזהו דבר, שיכול
לעצור א״ע מבלי יתגלה כלל בדבורי פיו כו׳, ועד״ז יובן בנמשל למעלה שענין
שבחי׳ המדות מתגלי׳ בדבור והיינו דכתי׳ ששת ימי׳ עשה כו׳ ולא כתיב בששת ימי׳
ששת ימי׳ הם ששה מדות עצמם נתגלו בדבור דעשרה מאמרות הם הל״ב אלקי׳
שנז׳ במע״ב, וכתי׳ עליהם בדבר ה׳ שמי׳ נעשו שע״י הדבור והמאמר ע״ז נתגלו
מדותיו ית׳ יום ראשון האיר חסד ויום שני גבורה ולכן בו נא׳ יהי רקיע ויהי מבדיל
כמ״ש במ״א, ובשלישי ת״ת כו׳ וזהו ענין ו״ה דש׳ הוי׳ אבל בחי׳ י״ה אינם שייכים
לעולמות, וגם קודם שנברא העולם הי׳ בחי׳ חו״ב שע״ז אמר בת״ז אנת הוא חכים
ולא בחכ׳ ידיע כו׳ מבין ולא בבינה ידיע כו׳, ומ״ש כולם בחכמה עשית זהו הארת
החכ׳ שמאיר במדות, וע״ז נאמר ג״כ חסד אל כל היום פי׳ אל הוא נהירא דחכמתא
המאיר בבחי׳ חסד וזהו שהאיר בבריאת העולם אבל בחי׳ חכמה עילאה אינו שייך
לעלמין דאתגלין כלל ועד״נ מאד עמקו מחשבותיך שהם בבחי׳ עומק כו׳, וזהו
שאה״כ כי אמרתי עולם חסד יבנה וכתי׳ זכור רחמיך ותסדיך כי מעולם המה, פי׳
שרחמי׳ וחסדי׳ הם שייכים לעולמות, וכמשל באדם שענין המדות הם גילוי לזולתו,
שהרי אינו שייך לומר שמתחסד עם עצמו או מרחם על עצמו כ״א על זולתו דוקא
וכמ״ש מזה במ״א באורך כו׳, וכמו״כ יובן למעלה שענין המדות הם שייכים לברה״ע
וזהו זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, אבל חו״ב הוא מאד עמקו מחשבותיך
ועד״נ ממעמקים קראתיך הוי׳ שצריכי׳ לקרות בחי׳ י״ה דש׳ הוי׳ מבחי׳ עומק הנ״ל
דעמקו כאדם שקורא לאחד מבית לחוץ כו׳. וזהו ההפרש בין בהמק״ד ובין כו׳

שבבהמק"ד הי' היכל קדש הקדשי' פי' קדשים הוא חו"ב וקה"ק הוא בחי' כתר שכללותם הוא י"ה דש' הוי' שהיו"ד יש בו קש"י, ובחי' זו די"ה שהם עלמא דאתכסיא האיר בבהמק"ד, אבל כשאין השם שלם היינו שאינו מאיר בחי' י"ה, כ"א בחי' ו"ה, ובאמת בזה"ג גם בחי' פנימיות המדות אינם מאירים שהרי כתי' כרחל לפני גוזזי' נאלמה, שרק בחי' חיצוניות מבחי' וא"ו שהוא ששה מדות וה"א הוא בחי' הדבור מאירי' להנהגת העולמות אבל בחי' פני הוי' עז"נ אסתיר פני בחי' הפנימיות בבחי' יום ההוא הוא בחי' עלמא דאתכסיא כו' שהרי מסתלק קוב"ה לעילא ולעילא, ועז"נ אני ישינה בגלותא דמצרי' ובבל שאינו מאיר בחי' הפנימיות כו', ומ"מ ולבי ער שפי' במד"ר לבתי כנסיות ובתי מדרשות שע"י תורה ותפלה גם עכשיו לבי ער, כי אורייתא מחכ' נפקית, וגם ארז"ל אלפים שנה קדמה תורה לעולם שנא' ואהי' אצלו שעשועי' יום יום היינו בחי' אאלפך חכ' אאלפך ביגה, שזהו בחי' י"ה וגם יש בה מבחי' השעשועי' העצמים שהוא בחי' תענוג, וזהו שארז"ל ע"פ יקרה היא מפנינים יקרה היא מכה"ג שנכנס לפני ולפנים, והיינו כי הכה"ג הוא רק נכנס לפני ולפנים אבל התורה היא בחי' פני ופנים עצמה כנ"ל שיש בה בחי' ג"ר בחי' י"ה עם הקש"י בחי' שעשועי' כו'.

והנה נת' לעיל שכדי להיות גילוי השכינה בבהמק"ד זהו ע"י ג' דברי' אריתי מורי, אכלתי יערי, שתיתי ייני, כמו"כ יובן זה בעבודת ה' גם עכשיו, דהנה אריתי מורי הוא בחי' קטרת, ואכלתי יערי הוא בחי' קרבנות, וההפרש שבין קטורת לקרבנות שהקטורת הם בחי' ריח לבד שהוא דבר שהנשמה נהנית ממנה, משא"כ האכילה היא מה שנכנס בפנימיות להוסיף חיות הדם שבו הנפש להחיות הגוף. וביאור הענין בעבודה צ"ל ב' בחי' מס"נ שבק"ש הא' הוא למס"נ באחד והב' הוא מ"ש אח"כ ובכל נפשך שארז"ל במשנה ספ"ט דברכות אפי' נוטל את נפשיך, שלכאו' מה"ע ב' מס"נ אלו, ובכדי להבין ענין למס"נ באחד צ"ל תחלה פי' ענין אחד. דהנה אחד הוא בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן פי' שאינו בחושבן ע"ס כלל ואינו שייך לעולמות כי כלליות התהוות העולמות ואפי' עולמות עליונים הוא רק מבחי' שמו לבד, וע"נ בשכמל"ו שמבחי' שם מכבוד מל' נתהוו כלליות העולמות, וגם על בחי' שם זה נאמר כי נשגב שמו לבדו שגם שמו הוא רק בבחי' נשגב כו' אבל וירם קרן לעמו כו' לבנ"י עם קרובו שקרבן להיות עם קרובו, וכמארז"ל במד"ר פ' ואתחנן ע"פ אשר לו אלקי' קרובי' אליו, והיינו לבחי' ש' הוי' שהוא שם העצם כו' ולזאת כאשר יעמיק דעתו בהתבוננות זו יבוא לבחי' רצוא ותשוקה ליכלל ולבטל בבחי' אוא"ס עצמותו ומהותו מבלי יחפוץ בשו"ד זולתו וכמ"ש ועמך לא חפצתי, וזהו ענין קטרת מל' והי' הקשורים ליעקב, וכמו שא' רשב"י בחד קטירא אתקטרנא ביה אחידא ביה להיטא כו' שהוא בחי' התקשרות הנפש לאלקות כו', וז"ע למס"נ באחד, ואמנם הנה התבוננות זה פועל רק לנה"א שהוא חלק אלקה ממעל כמ"ש כי חלק הוי' עמו ולכן ע"י התבוננות זו הנ"ל ה"ה מתפעלת לבא להיות בבחי' התקשרות לאלקות ע"ד והי' הקשורים, בחד קטירא כו', אבל הנה"ב להיותה גשמי' אינה מתפעלת מזה מה גם שאינה מבין התבוננות זו כ"כ כי הגשמי' א"א לו להבין רוחניות דבר מה בקירוב איך

ומה כו' ואי לזאת תקנו בשתים לפניה שלפני ק"ש בברכה ראשונה שהיא פי' וביאור על תי' ה' אחד כמ"ש במ"א, איך שהאופנים וחיות הקדש הם בבחי' רעש גדול בבחי' הביטול לאלקות וע"ז מתפעל גם נפשו הבהמית להיות כי שרשה משמרי האופנים וכשמתבונן איך ששרשו ומקורו הוא בטל בתכלית הנה ע"ז נעשה גם אצלו הזזה ממקומו שיסכים לבחי' הביטול. וב' בחי' אלו ז"ע אריתי מורי כו' ואכלתי יערי כו' אריתי מורי עם בשמי הוא בחי' קטורת הוא בחי' ביטול דנה"א בבחי' למס"נ באחד שזהו בחי' ריח דבר שהנשמה נהנית ממנה, ובעבודה הוא בחי' אתכפיא שהוא בחי' מס"נ כי מה לי קטלא כולא או קטלא פלגא כו', שהוא בחי' האתכפיא בסור מרע ועשה טוב, בזהירת מל"ת בכל דקדוקיה, ובשמירת מ"ע בבחי' אתכפיא היינו ללמוד יותר מרגילותו, וזהו שארז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמי' לשונה פרקו מאה פעמים ואחד שנת' בסש"ב פט"ו שזהו מחמת אתכפיא יותר מרגילותו כו' וכן בנתינתו הצדקה יותר מטבעו כו' ובבחי' עבודה הנה אתכפיא הוא יותר נעלה מבחי' אתהפכא, וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ קחו מאתכם תרומה. ובדרך פרט מורי ובשמי הם מל"ת ומ"ע, מורי הוא בחי' האתכפיא במל"ת בדברים האסורי' וה"ז כמו המור שנעשה מחי' טמאה ע' בת"א במג"א בד"ה חייב אינש לבסומי בפוריא השני, וגם מורי הוא ל' מרירות על ריחוקו מה' ואיך שנפשו האלקית שהיא חלק אלקה ממעל ירדה מאגרא רמה לבירא עמיקתא הוא הגוף ונה"ב המעלימי' כו' וע"י התעוררות בבחי' מרירות על ריחוקו ע"ז יהי' לו בנקל יותר לבא לבחי' אתכפיא לעצור את רוח תאותו רוח עוית להזהר גם מדקדוק קל שבזהירות מל"ת (והיינו איך ימלא את לבו ללכלך הנה"א עוד בלבושי' צואים כו' דהי' ירידתו בהתלבשות הגוף שהוא ממשכא דחויא כו', ולכן ע"י שיזכור זאת לעצמו יהי' זה עצה לו שיוכל לסגף א"ע כו') וזהו אריתי מורי כו', ובשמי הוא בחי' הבושם מכל שאר עצי הגן שהוא בחי' העונג מקיום מ"ע בכל פרטיה וכוונותיה כו'. וע"י שפועל בעצמו בחי' האתכפיא בסור מרע ועשה טוב ע"ז זוכה להיות בבחי' ריח חזק שמשיב את הנפש פי' משיב את הנפש שממשיך המשכות אוא"ס מבחי' חד ולא בחושבן בבחי' חכ' כי לגבי אוא"ס גם החכמה כעשיה גשמית נחשבת כמ"ש כולם בחכ' עשית כו' ואי לזאת כדי שיהי' נמשך המשכת אוא"ס בבחי' חכ' זהו ע"י הריח הנ"ל דאריתי מורי עם בשמי שהוא בחי' אתכפיא, וע"י דאתכפיא סט"א ע"ז אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין שמקור כולם היא בחי' החכ' וז"ע הריח שמשיב את הנפש הוא בחי' והחכמה תחי' ע"י שנמשך אוא"ס בבחי' חכ' כו', וזהו שארז"ל בקטרת ואחד עשר סממנים היו בה שנת' במ"א שעשר הוא בחי' ע"ס ואחד עשר הוא שנמשך מבחי' אחד שהוא בחי' חד ולא בחושבן בבחי' ע"ס שכללותן הוא החכ' כו'.

ומעתה יובן ענין אכלתי יערי עם דבשי שהוא בחי' קרבנות כו' ובעבודה הוא בחי' הקרבת נה"ב שגם הוא יסכים ויבא ג"כ לבחי' ביטול וז"ע בכל נפשיך אפי'

ד: אינו ברור בגוכ"ק.

נוטל כו' והוא ע"י התבוננות איך שהמלאכים הם בטלי' ע"ז יבא ג"כ לבחי' הביטול, והיינו כי מהתבוננות באחד איך שאנת הוא חד ולא בחושבן הנה להיותו גשמי אינו מתפעל מזה כי א"א לו להבין דקות הענין כ"כ, כ"א ע"י התבוננותו איך ששרשו שהם האופנים הם בטלי' לאלקות וגם המלאכים היותר גדולי' כמו החיות הקדש הם ג"כ ברעש גדול כו' והשרפי' הם עוד בבחי' ביטול היותר גדול עד שאומרים קדוש כו' ועי"ז תפול עליו אימה ופחד להיות גם הוא בבחי' הביטול וה"ז כמשל איש המוני כשרואה את המלך הנה להיותו המוני אינו מבין כ"כ גדולת המלך כ"א ממה שרואה שרים רבים ונכבדי ארץ שכורעים ומשתחוים לפני המלך ובטלים אליו ע"ז תפול עליו ג"כ אימה ופחד מגדולת המלך כו', ונמצא כי ענין יראה זו נלקחה מהמת התבוננות איך שהשרים שמשיגים כו' הם בטלים, ועד"ז יובן בנה"ב ג"כ שלהיותו גשמי שאינו משיג כ"כ בעצמו לכן בחי' ביטול דמס"נ דבכל נפשיך נלקח ממה שמתבוננת איך שהאופנים וחיות הקדש הם ברעש גדול כו', וזהו אכלתי יערי יערי הם המלאכי' שנמשלי' לעצי היער כמ"ש אז ירננו כל עצי היער שקאי על המלאכים שנמשלו לעץ כמארז"ל למעלן שרפים עומדים למטן עצי שיטים עומדי', וגם מ"ש בג"ע וטוב למאכל קאי על מלאכים וזהו ג"כ שאה"כ כאן אכלתי יערי, ונמשלו לאכילה שכמו האכילה הגם שהיא מחי' את האדם מ"מ ה"ה מתעלית ע"י האדם האוכלה שהרי היא נכללת מבחי' צומח לבחי' מדבר כו' כך המלאכים ע"י שנש"י באים לבחי' בכל נפשיך בחי' ביטול הנה"ב ע"י התבוננות איך שהם בטלים הנה ע"ז המלאכים מתעלים ג"כ, והיינו לבא ג"כ לבחי' ביטול דאחד שהוא מצד הנה"א שהיא חלק הוי' כו' שהיא באה למהוי אחד באחד הוא בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא כו' ומתעלית המלאכים ג"כ ע"י הנשמות שיבאו ג"כ לבחי' זו הגם כי מצד עצמם אינם יכולים לבוא לבחי' זו וכמ"ש במ"א שעליהם נא' וצדקתך ירננו, ורק זכר מבחי' רב טובך כו' אבל עיקר הרב טוב הוא לב"י כו', וזהו אכלתי יערי בעבודה הוא בחי' ברכת יוצ"א, ודבשי הוא ק"ש הוא בחי' ובכל נפשך שנא' בק"ש כו',

שתיתי יייני עם חלבי הוא בחי' נסכים, הנה כתי' החדלתי את תירושי המשמח אלקי' (בשופטי' סי' ט') שהיין הוא משמח אלקים, וזהו שארז"ל עירובין דס"ה ע"א כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, והיינו שכמו היין הנה תחלה הי' כנוס בענבים והי' בהעלם תוך הענבים, וע"י דריכה בגת ע"ז יוצא היין מהעלם שהי' כנוס בהענבים לידי גילוי להיות יין כו' וכך פעולתו הוא ג"כ להוציא מן ההעלם אל הגילוי כו' וזהו שהשותה יין פניו מאדימות, לפי שהדם הוא הנפש הנה הוא כנוס בתוך הגוף וע"י ששותה יין יוצא מהעלם אל הגילוי בפניו שע"י יציאת הדם בפניו מאדים פניו כו', וכך פעולתו ברוחני' לשמח אלקי' הוא בחי' הצמצומי' דש' אלקי' המעלי' על אור ה' וקדושתו להוציא את בחי' חכמתו ית' וכמ"ש והוי' בחכמה מהעלם את הגילוי, וע"ז מאיר תוס' אור באור הנפש להיות בבחי' דביקת לאלקות כו' וכן ענין חלבי הוא כמו החלב שמגדל את הולד בהגדלת האיברים בזמן היניקה יותר מערך גידולו אח"כ בזמן כזה, כן הוא ברוחניות הו"ע הגדלת המדות אהוי"ר בבחי' תו"מ על העיקר כו' (במד"ר משמע חלבי הוא חלב שהוא בחי' הקטר חלבים

ואימורים שע"ג המזבח אך רבינו ז"ל פי' חלבי חלב המגדל הולד וע' בלק"ת בשה"ש במאמר באתי לגני). וההפרש שבין אכלתי יערי לבחי' שתתי ייני הוא כי אכלתי יערי הוא בחי' המשכה למעלה לבד, אבל הנסכים הוא שיומשך הגילוי בנפש להיות יין המשמח אלקי' הוא בחי' הצמצומים בכדי שיתגלה אור חכמתו ית' גם בנפש האדם שיוגדל הדביקות בה' וכמ"ש ואתם הדבקים בה' כו'. אכלו רעים שתו ושכרו דודים פי' אכלו רעים הוא אכילת כהנים שהי' אוכלים השיריים מההקטרה דהנה כתי' ואם האכל יאכל וארז"ל בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת מזבח וא' אכילת כוהנים שהוא מה שכוהנים אוכלים ובעלים מתכפרים וכמ"ש ואכלו אהרן ובניו, וע"י אכילת אהרן שהוא בחי' אכילת אדם בגימ' מ"ה, ובאהרן כתי' ואהרן מ"ה הוא הי' פועל שיבואו הבעלים לבחי' אה"ר כי כהן הוא בחי' אהבה וכה"ג הוא בחי' אה"ר כו', ועכשיו בעבודה הוא בחי' לימוד התורה, שאורייתא מחכ' נפקית וכתיב בה ואהי' אצלו שעשועים, הוא בחי' עדן ותענוג כו' וגם ושעשוע בני אדם, וע"י שלומד תורה לשמה הוא כבי' בבחי' רועי למקום, וזהו אכלו ריעים היינו כמו שריעים הוא בחי' חו"ב הם בבחי' תרדל"מ כמו"כ ע"י לימוד התורה לשמה בבחי' תענוג הרי יש המשכות אוא"ס בלימוד התורה הלזה למטה כמו למעלה עד שנחשב כבי' לבחי' ריעי כו' כמ"ש למען אחיי ורעיי כו' וע' בדרוש חה"ש י"ט מענין כבי' שנים מתכסים בטלית אחת, שתו ושכרו דודים, דודים הוא שהאהבה אצלם לפרקים ואינו כמו ריעים שהם תרדל"מ כ"א לפרקים לבד והוא בחי' בעת"ש שצ"ל בבחי' שתו הוא יין המשמח הנ"ל והוא בחי' חמר חיורין עתיק, אך תחלה צ"ל ושכרו בחי' יין המשכר הוא בחי' מרירות על ריחוקו עד שישתה וישכח רישו הוא כל עניני עוה"ז להיות בבחי' צעק לבם אל כו' כמ"ש בת"א בד"ה מקץ הראשון, וע' בד"ה אוסרי לגפן מענין יין המשכר ויין המשמח, ואח"כ יבא לבחי' יין המשמח ע"ד שאח"כ מוקטרת מור ולבינה, שאחרי המרירות יבא לבחי' לבינה הוא בחי' השמחה, וכמ"ש מזה בת"א במג"א בד"ה ויושט המלך לאסתר כו' ונמצא הגם כי אני ישינה כו' מ"מ ולבי ער לבתי כנסיות ולבתי מדרשות שע"י בתי כנסיות הוא בחי' ק"ש שהוא בחי' אריתי מורי ובתי מדרשות הוא בחי' התורה שהיא במקום הבהמק"ד והיא בחי' אכלו ריעים כו' יש גם עכשיו כל בחי' זו בעבודה כו'.

בס"ד

ההפרש בין קליפת עמלק לד' עממין הכנעני החתי כו'. הנה כתיב ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד. פי' דד' אומות הם ד"מ רעות והם לעומ"ז דז"מ דקדושה כו'. ועמלק הוא הראשית והמקור להז"מ רעות ואחריתו עדי אובד שאין לו עלי' ובירור כ"א שבירתו והו תקנתו כו'. ולכאו' צ"ל למת יגרע עמלק מכל הד' אומות אשר בגמר הבירורים יתעלו ג"כ, וכמ"ש אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' ולעבדו כו', משא"כ קלי' עמלק אין לו עלי' כלל כו'. והענין הוא דהנה נת"ל דד' אומות הם נגד ז"מ רעות וזה לעומת זה עשה האלקי', וכמו שיש ז"מ בקדושה אהבה ויראה ת"ת כו' כמו"כ יש ז"מ בלעו"ז אהבה זרה ותאוה זרה שהוא היפך ומנגד לאהבה דקדושה, וכן יראה רעה וכעס וגאוה הם היפך יראה דקדושה, וכן התפארת כו', וכולם מנגדים אל הקדושה כו'. והנה ארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, שהרוח שטות מכסה ומסתיר על ניצוץ אלקי שבנפשו, ואם ת' הניצוץ אלקי מאיר אצלו בגילוי לא ה' עובר על רצון העליון כלל. וכמו שאנו רואים שמי שנתאוה איזה תאוה ה"ה מאבד שכלו ועושה שטותים נוראים עד אשר ישיג וימלא תאות לבו, והוא מפני תוקף התאוה ורתיחת הדמים ה"ה מאבד שכלו וינהג כאחד הפחותים. וא"כ שכלו מאבד כ"ש שהניצוץ אלקי שבו הוא בהעלם והסתר מאד עד שהוא מסיח דעתו לגמרי ואינו יודע כלל אשר בזה נעשה נפרד מאחדותו ית', דבאמת לאמיתו כל דבר שהוא נגד רצוה"ע תועבת ה' אשר שנא הנה כשהאדם עושה אחת מאלה ח"ו ה"ה בתכלית הפירוד וגרוע ומשוקץ יותר מהדבר האסור עצמו כמ"ש בסש"ב פכ"ד יעו"ש. אך מפני רוב תאותו שוכח לגמרי ע"ז, נמצא עיקר סיבת הדבר מה שהוא עובר עבירה ח"ו הוא מפני הרוח שטות שמעלים ומסתיר על הארת אור הוי' המאיר בנפשו. וזהו פעולת המדות רעות כמו האהבה זרה כו' שמתגברי' עליו עד שמאבד א"ע ח"ו (בל"א ער איז אזייא פיהל משוקץ אין תאות ר"ל ביז ער פארלירט זיך אינגאנצען ח"ו). אך לפעמים כשמאיר בנפשו בחי' אור הוי' ומשיב אל לבו שאי"ז רצון ה' הבורא ה"ה בא לידי הרהור תשו' (ועי' בסש"ב פי"א בענין רשעים מלאים חרטות כו') ובפרט בזמן שיש לו עת רצון למע' וכמו בחדש אלול ובעשי"ת ויוהכ"פ (ובפרט בעת תפלת נעילה כו' כמ"ש במ"א) שאז מאיר מלמע' בחי' גילוי אור, ה"ז פועל בכל אחד שבישראל אפי' בקשב"ק ופושעים שמתעוררי' בתשו' כו', דהנה כל נפש מישראל הוא חלק אלקה ממעל וכמ"ש בסש"ב פ"ב, וכל ניצוץ בטבעו להמשך אחרי האבוקה, וכן הנה"א יש לה אהבה טבעית הנק' אהבה מסותרת ליכלל בשרשה בחי' אוא"ס ב"ת וכמ"ש בסש"ב פי"ט, וז"ש רשפי' רשפי אש כו' וכמ"ש בתו"א פ' נח ד"ה מים רבים וע' בד"ה מים רבים הש' בענין זה אך הנה"א הוא מוסתר ונעלם מאד בגוף ונה"ב מלך אסור ברתמים שהוא משוקע ומוסתר כו' כנ"ל. אך

כשמאיר גילוי המאור מלמע' ממילא נתעורר הניצוץ זה ליכלל בהאבוקת הוא בחי' גילוי המאור בחי' עצמות אוא"ס ב"ה, ולזאת בעשי"ת ויוהכ"פ בפרט שמצד בחי' ר"ר מאיר מלמע' בחי' גילוי אור המאור כו' לכן כאו"א מישראל מתעורר בתשו"ע אפי' קשב"ק כו'. דמה שהי' משוקע תחלה בתאות עוה"ז ר"ל א"ז מצד שרצונו להיות נפרד מאלקות ח"ו כ"א מפני שכ"כ תקפה עליו ריבוי התאוה ר"ל עד שמאבד שכלו ואינו מתבונן כלל, והיינו שאין בו גילוי אור כו' כנ"ל. אך כשמאיר בו בחי' גילוי אור ה"ה בא לידי תשובה כו' כנ"ל. והנה עיקר טיבת הדבר הזה (מה שהז"מ רעות יכולים לשלוט בו כ"כ על העיר קטנה כו') הוא מפני העדר היגיעה בעבודה שבלב זו תפלה. דהנה זה כל האדם שיגע האדם בתפלה ביגיעת נפש ויגיעת בשר וייעמיק דעתו בהתבוננות בגדולת אוא"ס ב"ה בהעמקת הדעת ולא בדמיון לבד כ"א באמת לאמיתו כו' עד שיוליד מזה בחי' אהוי"ר כדבעי ולהיות סור"מ וע"ט (האהבה ויראה מקור למ"ע ומל"ת וכמשי"ת) וכן בעסקו בתורה שמקשר חב"ד שבנפשו בחב"ד שבתורה אם ככה יעשה לא יהי' לחו"מ רעות שום שליטה וממשלה בהעיר קטנה (וע' בסש"ב פי"ב ופי"ג) ונהפוך הוא שביכלתו להפוך גם את המדות דנה"ב לאלקות כו'. אך בהעדר העבודה שאינו מעמיק דעתו בקשר אמיץ וחזק ואינו מתבונן היטב כ"א בדמיון לבד וממילא אין לידת המדות כדבעי למהוי שאין נולד אהוי"ר אמיתי כ"א דמיונות שוא בבחי' חיצוני' (וכמבו' במ"א בענין שהגלות נק' היינו כחולמים כו') וככה נחשך האור מעט מעט עד שאין האור מאיר אצלו בגילוי, והיינו שאין לו שום חיות כלל בשום דבר וכל עשיותיו הם רק מן השפה ולחוץ בלי שום חיות פנימי, וע"ז מתעבה ומתגשם עוד ומתגבר בו הנה"ב עד כאשר בא לו איזה תאוה בדבר היתר רק שהיא מותרת לגמרי אינו יכול למשול על רוח תאותו ולעשות הסכם חזק בנפשו לבלי לעשותה כ"א נמשך אחרי' וממילא ה"ה נתגשם יותר כו', והיום אומר לו כך ומחר אומר לו כך, ומדברים המותרים בא לדברים האסורים ח"ו עד שיוכל לבוא לידי עבירה בפו"מ ר"ל, וכ"ז מפני העדר העבודה ויגיעת נפשו בתפלה, וממילא נתגשם כ"כ כו' כנ"ל. אך מ"מ לפעמים כשמאיר בנפשו בחי' גילוי אור ונזכר על עשיותיו איך שהם נגד רצון הוי' והמה תועבת הוי' אשר שנא בתכלית השנאה ונעשה עי"ז נפרד מאאדותו ית' כו' יתמרמר בנפשו מאד וישוב אל הוי' בכל לבו כו'. וכ"ז הוא בקליפות שארי אומות שהם נגד המדות דקדושה (והיינו כשאינו מאיר בהם בחי' המוחין כו' ולזאת כשמאיר בהם בחי' המוחין ממילא נידחים כו') וזהו מ"ש ביעקב וידו אוחזת בעקב עשו, יעקב הוא יו"ד עקב שהיו"ד הוא בחי' חכ' נמשך בעקביים, היינו גם במדרי' היותר תחתונים, וזהו וידו אוחזת ידו אותיות יו"ד אוחזת בהעקב של עשו, ואינו מניח את המדות רעות לחיות להם שום שליטה וממשלה כו', אדרבא הוא מכניע את המדות דנה"ב ג"כ לאלקות, והיינו ע"י התגברות החכ' דנה"א כמ"ש בתו"א ד"ה מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת כו', וזהו וירא כי לא יכול לו והיינו מפני גילוי אור החכ'. ומ"ש ויגע בכף ירכו היינו בבחי' נצח, כשהעבודה הוא

רק בבחי' נצחון בלא גילוי החכ' אז יכול לנגוע כו', אך כשמאיר בחי' המוחין הם נידחים כו'. ולזאת אם באמת מייגע האדם א"ע בתפלה כשעה ושתים ביגיעת נפש באריכות ההתבוננות והעמקת הדעת עד שיוקלט אצלו במוחו ויגיע אל לבבו כמשנת"ל בענין הדעת עד שירגיל א"ע להתבונן היטב בגדולת אוא"ס ב"ה בהעמקת הדעת וממילא יולד בנפשו בחי' אהוי"ר כדבעי ויתוקן בכמה דברים כו'. ואף מי שתקפה עליו יצרו לעבור על איזה דבר כו' וצריך לעשות תשובה, מ"מ כשמאיר גילוי המוחין ובפרט בעשי"ת שפועל בו הזזה גדולה כו' (וואָרום ער פֿאַסקענט דאָס כלל וכלל ניט אַפֿ רק שמשוקע מאד עד שאינו מתבונן אַבער אַז ער באַרעכינט זיך אַמאָהל ה"ז פועל בו הזזה כו' כנ"ל). אמנם קליפת עמלק הוא קליפה נגד הדעת דקדושה שמנגד לבחי' הדעת דקדושה. דהנה ידוע דדעת הוא ל' התקשרות וכמו והאדם ידע, ויש ב' בחי' דעת ד"ע ות"ת. ד"ע הוא המקשר בחי' חו"ב, דבחי' חכ' הוא ברק המבריק לא בא עדיין לידי השגה והבנה, דאם הוא בבחי' השגה והבנה אינו שייך לקרותו בשם ברק כידוע, ובחי' בינה הוא השגה והבנה באורך ורוחב כו'. וכדי שבחי' ברק המבריק דחכ' יבוא לידי השגה והבנה בבחי' בינה הוא ע"י הדעת והוא ע"י העמקת הדעת והתקשרות בעצם המושכל עד שמתבונן היטב על בוריו וכמ"ש במ"א. והנה מעצם ההתבוננות שבמוח נולדים מדות שבמוחין והן בחי' ז"ת דתבונה שהוא התפעלות המדות שבמוח באהוי"ר, ומיד נתעורר ההתפעלות בלב והו"ע משיכת הלב שנמשך אחרי ההתפעלות שבמוח. וכמו שנראה בחוש, שכשמתעורר במדות שבמוח בהתפעלות שכלי באהוי"ר מזה נתעורר בלבו ג"כ בהעלם ההתפעלות להדבר ההוא, והו"ע משיכת הלב כו' (ולפעמים יש ענין משיכת הלב מה שהלב מרגיש אותה ונמשך אחרי' (בל"א דיא האַרץ ציט דערצוא כו'). וי"ל שהוא למע' מהשכל ובאן הכוונה מה שהלב נמשך אחרי המדות שבשכל כו' כנ"ל) והוא ג"כ ע"י בחי' הדעת המתפשט כו', וכמ"ש מזה בסי' ובפה"מ בפי' אין אומר ואין דברים כו'. אך משיכת הלב הנ"ל הוא בהעלם, ובעבודה העיקר הוא שנולד בלב בחי' אהוי"ר בהתפעלות מורגשת בהתגלות דוקא ועי"ז בא לקיום המצות בסו"מ וע"ט בפו"מ.

וביאור הענין הוא דהנה ידוע דהלב הוא ממוצע בין המוח להאיברים, דעיקר השראת החיות הוא במוח שבראש, וכדי שיומשך החיות מהמוח להאיברים להחיות הוא ע"י הלב, שמהמוח נמשך הרוח חיים בחלל הימני שבלב ומתפשט בהדם שבהחלל השמאלי, והו"ע התחברות רוח ונפש דכר ונוק' • וכמ"ש בזהר סבא דמשפטים, ומשם נמשך דם ורוח חיים שבו בכל האיברים והוא עיקר החיות המחי' את האיברים כידוע בחכמת הרפואה. נמצא עיקר הממוצע הוא הלב ובלעדו לא יומשך החיות מהמוח להאיברים ולכן כשיקרה איזה קלקול בהלב ר"ל ה"ז גורם חלישות יותר מאיזה קלקול

דכר ונוק': בהעתקה אחרת: חכ' עם בינה.

באבר אחר, והיינו מפני שהוא עיקר הממוצע כו' כנ"ל. כמו"כ יובן בעבו' בנפש האדם, דהנה רמ"ח פיקודין הם רמ"ח איברים דמלכא וכמ"ש בת"ז ושס"ה ל"ת שס"ה גידים וכדי שיהי' חיות במעשה המצוות שיהי' עשיית המצוה כדבעי למיהוי הוא ע"י אהוי"ר דאהבה הוא מקור הרמ"ח מ"ע וכמ"ש בסש"ב פ"ד והמקיימן באמת הוא האוהב את שם הוי' וחפץ לדבקה בו באמת וא"א לדבקה בו כ"א ע"י המ"ע, ויראה מקור שס"ה מל"ת כי ירא למרוד או יראה גדולה מזו שמתבוששש מגדולתו לעבור על רצון המלך בפניו כמ"ש בסש"ב שם וכמ"ש במ"א באריכות, והמשכת המדות הוא מבחי' מוחין, דכשמתבונן בשכלו בגדולת או"ס ב"ה נולדים בחי' המדות והם נמשכים ע"י מיצר הגרון בבחי' מדות שבלב להתפעל באהוי"ר בהתגלות, וממילא מתפשט החיות בהאיברים הם רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, אך כשאינו נמשך בלב להיו' אהוי"ר בהתגלות אף שמתפעל במוחו באהוי"ר שכלי לא יבוא לקיום המצוות בפו"מ בסו"מ וע"ט, וכנראה בחוש דהעיקר הנותן חיות במעהמ"צ הם המדות אהוי"ר שבהתגלות הלב, אך מפני שבהתגלות מדות יכול להיות אחיזת החיצוני' זאת פעולת החכ' שמאיר בהמדות שלא יהי' יניקה לחי' כו' וכמ"ש במ"א, והנה בכדי שיומשך מהמוח ללב הוא ע"י הדעת והוא בחי' ד"ת שמקשר המוחין בהמדות והיינו כשמתבונן באיזה התבוננות מתפעל בלבו מהתבוננות זו ולא כמו שחושב איזה דבר בעלמא כ"א שההתבוננות מגיע אל לבבו וממילא יולד מזה בחי' אוהי"ר כו'. וכמו עד"מ מדות אהוי"ר גשמי' מה שאוהב דבר הטוב לו ומתיירא מן דבר המזיק לו הנה התפעלות המדות הוא ע"י הדעת וכמו שאנו רואים שאוהב א"ע ומרגיש א"ע מאד (בל"א דער דערהער פון זיך איז זייער שטארק) וממילא ה"ה חפץ מאד בהתפשטות החיות שמתפשט בהגוף, ולכן כל דבר שמבין בשכלו שטוב לו ה"ה חפץ מאד באהבה וחיבה יתירה, שהרי ע"ז יהי' התפשטות החיות, וכל דבר שמונע התפשטות החיות ה"ה שונא בתכלית השנאה ומתיירא מזה מאד משא"כ מי שאינו מרגיש א"ע כ"כ (אף שכל אדם בטבעו אוהב א"ע אבל לא בהרגשה יתירה ואינו יקר בעיניי עצמו בל"א ער איז באיי זיך ניט אזוי מייער אן דער הערט זיך ניט אזוי שטארק כו'), אף שמבין בשכלו שטוב לו והוא רוצה בזה מ"מ אינו מתפעל באהבה וחיבה יתירה וזן ולאו שווין כו'. ואדם אחר שמרגיש א"ע כו' ההכרה בדבר הטוב הוא ג"כ באופן אחר לגמרי וחיינו שההתבוננות איך שהדבר טוב לו מתאמת אצלו בהכרה והרגשה ונתעורר אצלו האו' להדבר ההוא בחוזק כו', ואז בהא תליא כו'. והמקור לכל זה הוא הרגשת עצמו והתקשרות בחוזק ואינו מסיח דעתו מזה לחשוב ולהרהר כו'. וכמו"כ יובן בעבודה שענין הדעת הוא ההתקשרות בחוזק בהתבוננות עד שיהי' אצלו בהכרה והרגשה איך שאוא"ס ב"ה הוא מחי' את העולם וכמ"ש לאהבת את הוי' כי הוא חיך שעיקר החיות המחי' את העולם הוא בחי' אור האלקי המתפשט בהעולם להחיותן ובלעדו לא יהי' להם שום קיום ומציאות כלל וכשההתבוננות הנ"ל יהי' נוגע אל לבבו באשר נוגע אל האדם חיות נפשו ממילא לא יסיח דעתו מזה ויבין היטיב כל הפרטים שיש בהתבוננות הנ"ל ומתאמת אצלו בחי' הכרה והרגשה הנ"ל (וכמו שאדם המרגיש א"ע כו' כנ"ל) חפץ מאד

בהתפשטות החיות כמו"כ ע"י התבוננות הנ"ל יולד בנפשו בחי' אה' שיחפוץ בהתפשטות החיות הוא האור האלקי שיאיר בהעולם בגילוי. ועיקר המשכת האור האלקי הוא ע"י מ"ע וכידוע דכל מ"ע הוא המשכה מלמעלה למטה, ויראה ויפחד מאד מהדבר שמונע האור האלקי ח"ו, והם שס"ה מל"ת כו', וכ"ז הוא ע"י בחי' הדעת כנ"ל. משא"כ בלא התקשרות כנ"ל, אף שנתפעל מעט באהוי"ר א"ז אמיתית כי אם דמיונות שוא וכמ"ש בסש"ב. נמצא העיקר הממשיך בחי' המוחין למדות שבלב שיהי' התפעלות המדות בהתגלות בלב הוא ע"י הדעת וממילא נמשך החיות במעהמ"צ שיהי' כדבעי למהוי כו' כנ"ל. אך קליפת עמלק הוא ההיפך לגמרי מבחי' הדעת, דהדעת מחבר המוחין במדות ועמלק מפריד בין המוחין ומדות, שאף שמתבונן במוחו מ"מ לא יתפעל בלבו כלל וכלל, וזהו עמלק מל' עם מלק מלשון ומלק את ראשו ממול ערפו שמפריד הראש מן הגוף דמוה הדעת מאחוריו וממחו נמשך החוט השדרה שהוא עיקר קיום הגוף, והעבודה י"ל שזהו כנ"ל דגוף הם רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת וחיותו וקיומו הוא הדעת כו' ועמלק המפריד כו'. וזהו שאמרז"ל על עמלק שיודע את רבונו ומכוון למרוד בו. דמלחמת עמלק הי' מיד אחר יציאת מצרים שראה בעיניו האותות והמופתים דיצי"מ וקרי"ס וכן וכל האומות נתפעלו ונתבטלו מהגילוי אור וכמ"ש שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי כו' אז נבהלו כו', משא"כ עמלק לא נתפעל מזה כלל ואינו נוגע אליו כלל ורצה להלחם בו', והוא רק בבחי' חוצפא בלי טו"ד וע"ד חוצפה כלפי שמיא בו', ובעבודה הוא אף שמבין בשכלו שהחיות העולם הוא מהאור האלקי ובלעדו אין שום מציאות כלל מ"מ אינו מתפעל מזה כלל וכלל להיות אה' ה' ופחד ה' בלבו ועושה מה שלבו חפץ, וזהו אשר קרך בדרך שהוא הקרירות ר"ל לבלי להתפעל משום דבר. ולא שכוונתו לצורך עצמו למלאות תאות נפשו וכמו ז"מ רעות כ"א כוונתו לעקור את הכל ח"ו וח"ו שלא יהי' ענין העבודה כלל כו', והוא בבחי' חוצפא בלי טו"ד, וכמו החצוף הוא שמבין שאין לו ערך לגבי חברו שגדול ממנו במעלה וירדע שהצדק אתו ומ"מ אינו מתפעל כלל מזה ועושה את שלו כו'. וזה גרוע יותר מהדמ"מ רעות, דמי שמשוקע במדות רעות ר"ל אינו פורק עצם הענין כ"א כשתקפה עליו התאוה כ"כ עד שמאבד שכלו ורוחב בינתו כו' ולזאת כשמאיר בחי' המוחין הרי המדות רעות נידחים כו' כנ"ל. משא"כ קליפת עמלק הרי הוא יודע הכל והקרירות בנפשו כ"כ עד שאינו מתפעל מכ"ז כלל וכלל כו'. (ומה שהידיעה במוח אינו נוגע ללבו כלל י"ל שזה גופא הוא למע' מטו"ד כו' וד"ל) וזה ממילא כשאינו מתפעל בלבו באהוי"ר כו' מתגברי' עליו הדמ"מ רעות וכנראה בחוש שאף שאין כוונתו לעצמו כנ"ל מ"מ סוף כל סוף ה"ה נופל בתאוות ותענוגים ר"ל דזה בא ממילא כו', והא בהא תליא כו'. ולכן בכ"מ שנזכר מלחמת עמלק נז' שהי' בצאתם ממצרים וכמ"ש זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים וכו', כתי' פקדתי כו' אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים. דהנה מצרים ידוע שהוא מיצר מי שההתבוננות דשאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלת היא בהעלם, וענין יצי"מ הוא מה שנרגש בנפשו ההתבוננות דשאו מרום עיניכם וראו מי ברא כו', ומיד בא

עמלק לקרר שלא יתפעל בלבו מההתבוננות הנ"ל. וזהו ל' ראשית גוים שהוא הראשון ומקור להז"מ רעות שהוא מפריד בין המוחין למדות ומקרר שלא יתפעל בלבו באהוי"ר וממילא מתגברים הז"מ רעות כ"כ. וי"ל דזהו מה שפי' רש"י ע"פ אשר קרך בצנך והפשירך מרתיחתך שהי' אוה"ע יראים כו', בא זה והקרה אותם בפני אחרים והיינו כנ"ל שיצי"מ הוא הגילוי המוחין בלב וכשהמוחין מאירין בגילוי הי' המד"ר נכבעין כו' כנ"ל, ובא זה והקרה כו' שהרי הוא ראשית גוים כו' כנ"ל. ולזאת אחריתו עדי אובד שאין לו עלי' כלל וא"א להיות בדרך בירור כ"א שבירתו זה תקנתו כו'. והוא ע"י התשובה דאין לך דבר שעומד בפני התשובה כו'. והעניין דהנה כתי' הנה זה עומד אחר כתלינו משגית מן החלונות מציץ מן החרכים, דיש ב' מיני כותל, א' כותל דקדושה וכמ"ש בחזקי' ויסב פניו אל הקיר כו', ואי' בזהר קיר בלשון יוחני אדון ועניין שתסיב פניו אל הקיר הוא יחוד הוי' אד' כמ"ש במ"א. ויש קיר בלעו"ז וכמ"ש ביחזקא' ונתתי אותה קיר הברזל בינך ובין העיר וכמארז"ל משחרב ביהמ"ק חומת ברזל מפסקת כו', וברזל ע"ז בגימ' עמלק, והוא הקיר ברזל דעמלק שמפריד בין המוחין למדות כו', וצריכים לשבור את הקיר הזה. וזהו שבביהמ"ק היו כל מיני מתכות זהב וכסף ונחושת כו', וברזל לא הי' שם וכתי' לא תניף עליהם ברזל כו' וכתי' ומקבת וכל כלי ברזל לא נשמע בהבית כו', וכ"ז מפני שא"א להיות בדרך בירור כ"א שבירתו זהו תקנתו. והוא ע"י התשובה מעומקא דליבא. וי"ל שזהו ע"י ביטושים שנותנים לו מלמעלה ת"ה שב בתשובה כו'. ועי"ז עושים חלונות וחרכים בהקיר וכמו שע"י החלון מאיר שמש הוי' כמו"כ ע"י שעושים חלונות בהכותל הנ"ל מאיר בחי' המוחין הוי' בחכ' כו' במדות. והכח ע"ז לשבור את הכותל דעמלק הוא ע"י משה כמ"ש והי' כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל. וי"ל דקאי על בחי' התורה שנק' ע"ש משה וכמ"ש זכרו תורת משה עבדי ובתו' זו יש בחי' המאור שבה, דאף שבחי' התורה כמו שהיא עכשיו נק' ותורה אור שהוא בחי' אור ולא מאור עצמו. אך זהו התורה כמו שהוא עכשיו, אבל לע"ל יתגלה בחי' טעמי תורת שהיא פנימיות התורה והוא בחי' המאור שבתורה. וידוע דעוד הפעם מ"ת לא יהי' לע"ל, א"כ בהתורה דעכשיו יש בה בהעלם בחי' המאור ולכן ע"י ריבוי לימוד התורה בשקידה בביטול קצת (בל"א נאר מיט עפעס אועק לייג) יש בכח התורה לשבור קליפת עמלק לעשות חלונות וחרכים שיאיר בחי' שמש הוי' היינו שבחי' החכ' יאיר בלב להתפעל באהוי"ר וממילא יהי' קיום המצות בסו"מ ועש"ם כדבעי למהוי בחכמת פנימיות התורה יהי' להנה"א וג' לבושים לבד השליטה והממשלה בהעיר קטנה כו'.

כ"ז נלע"ד בדרך אפשר ההפרש בין קליפת עמלק לז' עממין, ואם ח"ו שגיתי ה' הטוב יכפר בעדי והשי"ת יאיר עיני בתו' ית'.

הוספה ב

ויהיו * חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה כו'.

בזהר חיי שרה פי' שמאה שנה הוא רזא דמאה ברכאן שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, וכמו שלמדו רז"ל מפסוק ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה, שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כו'. והנה יש להבין איך לומדים זה מפסוק זה שהרי לא נא' בפירוש מאה, ומניין להם לומר א"ת מה אלא מאה כו'. אך הענין הוא דהנה מתחילה י"ל החילוק שבין ברכה להודאה, דהנה כתי' (דה"א כ"ט י"ב) מודים אנחנו לך, שמשמע מזה שהודאה היא לעצמותו ומהותו ממש, וברכה היא רק לשמך דכתי' (נחמי' ט' ה') ויברכו שם כבודך. ולכאורה אינו מובן שהרי כתי' ג"כ בכל יום אברכך ואהללה שמך לע"ו שמשמע מדכתי' אברכך שברכה היא ג"כ לעצמותו ממש רק הילול הוא לשמך. והענין הוא דהנה בנוסח הברכה יש לשון נוכח ולשון נסתר ברוך אתה הוי' הוא לשון נוכח אשר קדשנו במצותיו וצונו הוא לשון נסתר, הענין הוא דנוכח ונסתר הוא כנגד בחי' ממכ"ע וסוכ"ע, כי לשון נוכח הוא כנגד בחי' ממכ"ע. וזהו אתה הוי', כי אתה הוא אותיות שמא' ועד תי"ו וה' מוצאו' הפה שנבראו בהם שמים וארץ שהם מתלבשים בתוך העולמות ממש בבחי' כח הפועל בנפעל כו'. ויש שני בחי' אותיות, אותי' הדבור ואותי' המחשב', שמאותיות הדבור נתהווה עלמין דאתגליין ומאותיות המח' נתהווה עלמין סתימין דלא אתגליין ובמא' במח' א' גבה"ע, וכל זה הוא בחי' ממכ"ע. והנה שורש ענין ברכה היא המשכה מבחי' מקור ממכ"ע בבחי' אותי' אלו דהיינו מבחי' כח המחשבה באותיות המחשבה. שיש ג"כ כח המח' כמו שאנו רואים בנפש האדם שיש בו ב' מיני לבושים, ע' בת"א בפ' וירא בד"ה פתח אליו, וע' ג"כ בלק"ת פ' ויקרא בביאור ע"פ ולא תשבית מלח, והיינו שהשכל ומדות הם לבושי' עצמי' לנפש ע"ד גופין, ומח' דבור ומעשה הם ג"כ לבושים לנפש, רק שהם לבושי' נפרדי', וכמו שיש בלבושי' עצמי' דהיינו בשכל גילוי השכל וכח המשכיל, כך גם בלבושי' של מחדומ"ע יש ג"כ גילוי המח' וכח המחשבה והנה גילוי המח' שנתהווה ממנו עולמות הוא בטל בתכלית לגבי כח המח' כביטול מח' אחת לגבי כח המח' וכמא' במח' אחת נבה"ע כו'. וזהו ענין הברכה להמשיך ברכה והמשכה מבחי' כח המח' באותי' המח', וסדר ההמשכה הוא בבחי' הוי' אלקינו דהיינו בבחי' נש"י, ע' בד"ה את ה' האמרת (ל"א), כי נש"י עלו במח', משא"כ המלאכים נתהוו מבחי' דבור עליון וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו'

ויהיו: ד"ה זה הוא משנת תרל"א, ונדפס כאן, כי סיום ד"ה ויהיו חיי שרה תרמ"ג, שהוא ד"ה זה עם הגהות לא נמצא תח"י.

וע"כ תחלה נמשך בנש"י ואח"כ מלך העולם שנמשך הגילוי גם בבחי' עולם שהוא מבחי' דבור כו'. וזהו ג"כ מ"ש שמע ישראל הוי' אלקינו, שמתחלת נמשך בנש"י ואח"כ ה' אחד שנמשך הגילוי גם בעולמות כי אחד הוא ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם. וזהו מלך העולם, היינו שיהי' בחי' מלוכה בעולם. כי הנה כתי' וממשלתך בכל דור ודור. והחילוק בין מלוכה לממשלה הוא כי ממשלה הוא בע"כ, משא"כ מלוכה הוא ברצון כו', להיות ה' מלך שבבחי' מלוכה מאיר גילוי שם הוי', וע"י הברכה ממשיכי' שיהי' גילוי בחי' מלוכה כו' וזהו ענין לשון נוכח שהוא המשכה ממקור בחי' דממכ"ע באותי' המח' ואותי' הדבור כו'. ואח"כ אומרים לשון נסתר דהיינו שממשיכי' ג"כ מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' נסתר והיינו לפי שאינו מושג כלל. אך א"א להמשיך מבחי' סוכ"ע כ"א שיומשך תחלה מבחי' ממכ"ע ואח"כ יכולים להמשיך גם מבחי' סוכ"ע כו'. וזהו ענין הברכה שהוא המשכת מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע. והנה הברכה היא על המצות דוקא לפי שמצות שרשן גבוה מאד, כי תרי"ג מצות דאוריי' וז' דרבנן הוא תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר סוכ"ע. ועוד לפי שעיקר המצות הוא בחי' ביטול, כי המצות נחלקי' לג' קוין וכמשארז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. והנה ג' קוין אלו הוא בחי' ביטול כמו עבודה הוא להקריב את נפש הבהמה ע"ג המזבח ונכללת באש שלמעלה, וכן תפלה שבמקום קרבנות זהו ג"כ להקריב נפש הבהמית ברשפי אש האהבה כו' וכן תורה כל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו. וגמ"ח הוא ג"כ בבחי' ביטול שצריך ליתן מחיי נפשו גם לחבירו שזהו א"א כ"א ע"י ביטול. והנה בנפש יש ג"כ בחי' ביטול וכמ"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך דהיינו מה שיש בנפש האדם, כי יש בנפש האדם בחי' ביטול וכמ"ש אדם אתם אתם קרוים אדם כי אדם בגימ' מ"ה, ועיקר ההמשכ' הוא ע"י בחי' ביטול דוקא וכמשארז"ל א"ת מ"ה אלא מאה, דהיינו לפי שע"י מה דוקא יכולים להמשיך מבחי' מאה שהוא בחי' כתר. וזהו מ"ש בת"ז שם מ"ה מלגאו דאיהו אורח כל אצי' ואיהו שקיו דאילנא שכל ההמשכות הוא ע"י שם מ"ה דוקא לפי שהוא בחי' ביטול כו'.

ועתה י"ל מה שברכה הוא רק לשמך והודאה הוא לעצמותו. והענין הוא דהנה ידוע שחכ' היא ראשית ההשתלשלו', והנה ענין ההשתל' הוא שיש להם ערך שאפי' עולמות בי"ע שהם בבחי' בריאה מאין ליש יש להם ערך עכ"פ לעולם האצי' כמ"ש מזה בד"ה פתח אלי' הנ"ל. ובידוע שבאצי' יש ג"כ ד' בחי' אבי"ע והם חו"ב ומדות ודבור, שחכ' היא עולם אצי' ובינה היא בחי' עולם הבריאה כי בינה מקננא בכורסייא, וו"א בחי' יצי' ודבור בעולם עשי'. שהם כנגד ד' אותיות של שם הוי' יו"ד באצי' ה' בבריאה ו' ביצי' ה' אחרונה בעשי' כו'. נמצא שיש להם ערך כמו שבאצי' יש ערך לחו"ב ומדות ודבור, כמו"כ יש ג"כ ערך לעולמות בי"ע עם אצי'. ואפי' לעולם עשי' עם עולם אצי' יש ג"כ ערך כמו שאנו רואים שהדבור אעפ"י שהוא רחוק מבחי' שכל מ"מ יש להם ערך שהרי השכל נתלבש בדבור כו'. משא"כ

התהוות חכ' מאא"ס אינו בערך השתל' עו"ע לפי שאין ערוך אלי' כלל וכמ"ש אנת הוא חד ולא בחושבן שאינו בערך כלל, אלא מאין ליש ממש וכמ"ש והחכ' מאין כו' בדרך מציאת כו', כולם בחכ' עשית, שהחכ' נחשבת כעשי' לגבי א"ס ב"ה. והנה בזה יובן החילוק שבין ברכה להודאה, דהנה ברכה הוא המשכה מהעלם אל הגילוי וכמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, דהיינו מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' שהיא המשכה בבחי' גילוי. וע"כ אינו שייך לומר בחי' ברכה כ"א בבחי' חכ' שהוא ראשית ההשתל' שיכולים להמשיך ברכה וגילוי מבחי' חכ' שהוא מקור בחי' עלמא דאתכסי' כו', וזהו שחכמים תיקנו הברכות, והיינו לפי שחכמים הם עיני העדה בבחי' ראי' וע"כ הם תיקנו הברכות שהוא המשכה בבחי' גילוי וראי' כו'. ובנפש ענין הברכה הוא ג"כ להמשיך בחי' ראי', כי יש אמונה וברכה, אמונה היא רק בבחי' מקיף, וע"כ יכול לעשות ג"כ ההיפוך, וכמשארז"ל גנבא אפום מחתרת' רתמגא קרי', וע' מזה בד"ה ואהבת את (למ"ד) בסופו, וענין הברכה הוא להמשיך כח ותיות באמונה וכמ"ש וצדיק באמונתו יחי', דהיינו שע"י צדיק שהוא בחי' ק' ברכות וצ' אמנים ויו"ד קדישים וד' קדושות עי"ז ממשיכים חיות באמונה. וענין החיות באמונה הוא שיהי' בחי' ראי' ודעת וכמ"ש וידעת היום שהוא בחי' הכרה והרגשה באלקות, ויהי' נתאמת בעיניו כאלו הוא רואה ממש. והנה ב"ז שייך בחי' שמך דהיינו בבחי' שם הוי' שהוא בחי' חכ' לפי שהוא ראשית ההשתל' ויכולים להמשיך בבחי' גילוי, משא"כ מבחי' עצמות אא"ס א"א להמשיך בבחי' ברכה וגילוי לפי שלמתב"כ שאפי' בחי' ח"ע ג"כ אינו משיג מהות של אא"ס, וע"כ אינו שייך שם רק בחי' הודאה, כי הודאה אינה בבחי' השגה כלל רק שאע"פ שאינו משיג בשכלו מודה שכן הוא האמת, וזהו מודים אנחנו לך, שלעצמותו ומהותו אנו מודים לבד בבחי' הודאה לפי שא"א להמשיך מבחי' אא"ס בבחי' ברכה וגילוי, ויברכו שם כבודך שבבחי' שמך שייך לומר גם בחי' ברכה.

ועתה י"ל מ"ש בכל יום אברכך שמשמע ששייך ברכה גם למחו"ע. ובכדי להבין זה י"ל קצת הענין מהו שבריאת העולמות מתחיל בבית בראשית ברא כו' וכ"ז דורות הי' הא' קורא תגר עד מ"ת שפתח הקב"ה בא' אנכי כו', ופי' בזהר פ' ויגש דף ר"ח ע"ב הטעם למה לא פתח בריאת העולמות בא' לפי שא' הוא ר"ת ארור ובית הוא ברכה. ולכאו' אינו מובן שהרי אלף הוא אות ראשון שהוא בחי' פלא וגם א' מורה על בחי' אני ראשון ואני אחרון, ואיך ע"י שא' הוא ר"ת ארור עי"ז לא הי' יכול להיות ברה"ע, אך הענין הוא, דהנה עיקר ענין תו"מ הוא רק בחי' צמצום שנתצמצם בבחי' תו"מ וכמ"ש תען לשוני אמרתיך כי כל מצותיך צדק, דהיינו כי המצות הוא רק בחי' צדקה כמו מי שעושה צדקה לעני שמצמצם א"ע כך ענין תומ"צ הוא רק צמצום שנתצמצם ברצון של תו"מ, כי מצד עצמותו אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו אם צדקת מה תתן לו או מה מידך יקח (באיוב סי' ל"ה ו"ז) וזהו שארז"ל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה

שמענו דהיינו שזה גופא שיהי' בחי' אנכי שהיא מקור לרמ"ח מ"ע ולא יהי' לך שהוא מקור לשס"ה ל"ת מפי הגבורה שהוא בחי' צמצום שנתצמצם בזה כו'. וזהו רצון אותיות צנור, וזהו מ"ש הלא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב כו'. והיינו שמצד עצמותו שוין לפניו ממש כי כחשיכה כאורה שוין לפניו, רק שיהי' ואוהב את יעקב זהו ע"י צמצום כו'. וזהו שלא נברא העולם בא' כי אם הי' נבה"ע בא' שהוא בחי' אני ראשון ואני אחרון אשר שם כחשיכה כאורה שוים לפניו ויכולים הכל לקבל והי' יניקת החיצוני' יותר מדאי'. וזהו ע"ד מ"ש זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, שגם כשנברא העולם בבי"ת הי' מתחלה השפעת חיצוניות חנם בלא מצות, כי דגה הוא השפעה למטה, והי' מתחלה ההשפעה בלא מצות לפי ששם כחשיכה כאורה שוין כו' וממילא לא הי' גילוי אלקות למטה, ועיקר המכוון הי' כדי שיהי' גילוי אלקות למטה כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו'. וזהו מ"ש בזהר שא' היא ארור דהיינו שמא' יכול לקבל גם י"א ארורים שבקליפה ארור כנען, רק באליעזר כתי' בא ברוך ה' שלבן הוציאו מכלל ארור לכלל ברוך, וע"כ נבה"ע בבית כי ב' הוא בחי' חכ' בחכ' יבנה בית בראשית ברא ות"י בחוכמתא ברא, והיינו שכיון שנתצמצם האור בבחי' חכ' הנה בחכ' יש שם דקדוק שזה כשר וזה פסול כו'. והיינו שעפ"י חכ' אינו נמשך האור כ"א דוקא במי שהוא בטל אליו כו', וע"כ לא יוכל להיות יניקת החיצוני' כיון שהם בבחי' פירוד ויש ודבר כו'. וזהו בראשית בשביל התורה שנק' ראשית ובשביל ישראל שנק' ראשית לפי שמבחי' חכ' לא יוכלו לקבל כו' כ"א רק נש"י, והנה מ"ת מתחיל בא', והיינו שהגם שמא' יכול להיות יניקת החיצוני' היינו מא' עצמו, אך אח"כ כשנבה"ע בבית ונמשך האור ע"י חכ' לא יוכל לקבל גם מבחי' א', וזהו אנכי הוי' שנמשך אנכי בבחי' שם הוי', וזהו ענין כ"ו דורות שקרא הא' תגר, כי כ"ו הוא כנגד שם הוי' ועד שנמשך האור בבחי' הוי' לא הי' יכול להתחיל בא' כדי שלא יהי' יניקת החיצוני', אך אח"כ כשנמשך בבחי' שם הוי' שהוא בחי' חכ' אזי לא יוכלו לקבל וכמ"ש אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום הוי', ע' בד"ה והי' הנשאר בציון (ל"א) ס"ג.

והנה בזה יובן מה שלמדו רז"ל מפ' ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה, והיינו כי החילוק שבין מה למאה הוא שמאה הוא בא', והיינו שע"י מה שהוא בחי' ביטול דחכ' עי"ז ממשיכי' מבחי' א' בבחי' חכ', ואעפ"כ לא יהי' יניקת החיצוני' כיון שנמשך בבחי' חכ', וזהו ג"כ מ"ש בכל יום אברכך שמשמע מהו"ע, והיינו כי סתם ברכה הוא בחי' חכ' כי ברוך הוא יסוד אבא איהו ברוך ואיהי ברכה, איהי ברכה הוא בחי' מל' שמקבלת הברכה מבחי' יסוד אבא, או אפ"ל איהי ברכה היא בחי' יסוד אימא, אך עי"ז שמברכי' מאה ברכות בכ"י עי"ז ממשיכי' מבחי' מאה שהוא בחי' כתר ששם הוא בחי' מאה שהוא בחי' התכללות מיוד ויו"ד מיו"ד כו'. וזהו בכל יום אברכך שע"י מאה ברכות ממשיכי' מהו"ע שמאיר בבחי' כתר בחי' א' כו' בבחי' מה שהיא בחי' חכמה, וזהו ענין ויהיו חיי

שרה מאה שנה ועשרים שנה. והיינו כי שרה הוא לשון שררה שר ה' בחי' שרית עם אלקי' שהוא בחי' מל'. והנה חיי שרה היינו שהמל' מקבל מבחי' מאה שנה שהוא בחי' כתר, ועשרים שנה היינו שההמשכה שנמשך מבחי' מאה שנה צריך להתלבש בבחי' עשרים שנת שהוא בחי' חו"ב, כי חו"ב נק' עשרים שנה שהם תרדל"מ, וזהו ענין יו"ד שהמלוי שלו הוא בחי' ו"ד שעולה ג"כ עשרה. והיינו כי המילוי הוא בחי' גילוי שהרי כשכותבין יוד או כשמחשב במחשבתו אות יו"ד יכול לצייר הנקודה של היו"ד בעצמו לבד ואינו צריך להמילוי רק כשמדבר יוד בהכרח להוציא ג"כ ו"ד. והיינו שהגילוי של חכ' הוא בחי' בינה שהם בחי' אין ויש. וזהו ביו"ד נברא עוה"ב, כי עוה"ב הוא בחי' גילוי צדיקי' יושבין ונהנין בהשגה כו' שהוא בחי' בינה, ונבראת ביו"ד חכ'. וחיי שרה הוא בחי' מאה ועשרים שנה שמקבלת מבחי' מאה שהוא בחי' כתר רק שנמשך בבחי' עשרים שהוא בחי' חו"ב כדי שלא יהי' יניקת החיצוני' כו', וזהו ג"כ שמשת הי' חי מאה ועשרים שנה, והיינו לפי שמשה קיבל את התורה, והגם שאורייתא מח"ע נפקת, נפקת דוקא אבל שורש התורה היא מבחי' כתר וכמ"ש ואהי' שעשועי' כו' בחי' שעשועי המלך כו' ולכן כתי' לא ידע אנוש ערכה כו' אלקי' הבין דרכה, וזהו שנענש דוד על שקרא ד"ת בשם זמירות כמ"ש במ"א, רק שנתלבשה בבחי' ח"ע כו', ושבע שנים היינו שכדי שיומשך למטה בעלמא דאתגליי' צריך שיומשך גם בבחי' מדות כו', כי אם לא הי' נמשך במדות הי' רק בגילוי למעלה בעלמין סתימין, וכדי שיומשך למטה בעלמא דאתגליא צריך שיקבל גם מבחי' ז' מדות כנ"ל. והנה בזה יובן מ"ש ברבות אר"ע מה זכתה אסתר למלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה אלא תבוא אסתר בת בתת של שרה שחיתה מאה ועשרים ושבע שנים ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינה כו', ולכאורה אין לזה הבנה כלל, אך הענין הוא דהנה מתחלה כתי' המולך מהודו ועד כוש, פי' הודו זהו ע"ד מ"ש הוד והדר לבשת שאמרז"ל שבשעת ברה"ע נתלבש בלבוש הוד והדר לפי שבעת בריאת העולמות הי' גילוי אלקות, כי הגם שברה"ע הי' בבי"ת מ"מ נתלבש גם בלבוש הוד והדר ולכן אור שנברא ביום ראשון הי' אדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו כו', רק אח"כ אחר חטא עה"ד נחסר האור כו', ופי' כוש הוא ל' שחרות בחי' אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם שנעשה חשך והעלם והסתר כו', ואעפ"כ כתי' המולך מהודו ועד כוש, דהיינו שאעפ"כ יכולים להמשיך גם עתה בחי' הוד והדר, אך כדי שיומשך מבחי' הוד והדר צריך שיהי' מאה ועשרים ושבע כו', דהיינו שמתחלה יתלבש בחי' מאה שהוא בחי' כתר שהוא בחי' לבוש של הוד והדר לבושי' כתלג חיור בבחי' עשרים שהוא בחי' חו"ב כדי שלא יהי' יניקת החיצוני', וגם כדי שיומשך למטה זהו ע"י התלבשות בשבע שנים שהוא בחי' ז' מדות שנעשים מקור לעולמות כו', וזהו ענין השייכות של שבע ועשרים ומאה מדינה לשני חיי שרה שחי' מאה ועשרים ושבע שנים כו' וד"ל.

ליקוט שיחות מכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע

תרמ"ג. הסתלקות כ"ק אביו עשתה עליו רושם עז למאד.

הי' מתפלל בתדר כ"ק אביו — יורד לפני התיבה — ותיכף אחר התפלה הי' ר' הנוך העגדיל מצוה לכל הנאספים לצאת, וכ"ק אדמו"ר הי' סוגר הדלת, ונשאר בחדר זה כל היום. שם אכל ושם הי' ישן, ויעסוק בתורה ועבודה.

מאמר הראשון אשר אמרו ברבים: ביום ב' דחה"ס ומתחיל כתר יתנו לך. המאמר דשבת חנוכה שנה זו — ת"ר נ"ח — מתפרסם במאות העתקות ומתקבל בתיבה יתרה[1].

משך שנת האבלות בהיותו בליובאוויטש לא קיבל פני איש ולא ענה על שאלות עצות, וכל עתותיו נתונות לתורה ותפלה. בסוף חדש שבט חלה ויסע לפטרבורג לשאול בעצת רופאים מומחים ויהי שם ב"ג שבועות. בחדש תמוז נסע לארעס לרחוץ במי הלימאן במשך שני חדשים, ובבואו מנסיעותיו אלו שב לחדרו לתורתו ועבודתו.

תרמ"ד-ה. מאמר הראשון בהמשכים — וד' פקד את שרה תרמ"ד, ולא ניתן להעתיק.

בחורף תרמ"ד נסע לפאריז. לי"ג ניסן — הילולא של זקנו אדמו"ר הצ"צ — בא לליובאוויטש. ואחר חה"פ חזר לפאריז. התעכב שם עד אחרי חה"ש ויסע למעיינות הרפואה — בורבול אשר בצרפת — וישאר שם עד אחרי חה"ס.

מצב בריאותו מכריחו להיות במדינות החמות ועל חוף הים[2].

* * *

... איך האָב געהערט פון ר' יחיאל האלפערן שוד"ר, וועלכער איז געווען אין יאָר תרמ"ג, דער יאָר פון הסתלקות הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש, אין ליובאָוויטש, אַז הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק פלעגט זיך פירען בימי אבלו במשך השנה צו לערנען יעדען טאָג עטלעכע משניות ברבים און אויך אַ דף גמרא. בכלל האָט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק יענעם יאָר — שנת האבלות — דורכגעלערנט און מסיים געווען גאַנץ משניות און אויך גאַנץ ש"ס. דער לימוד המשניות איז געווען עפ"י הלכה און דעם תוכן פגימי לפעמים ובמקום שעמד בו.

הוד כק אאמו"ר הרה"ק פלעגט אין יענעם יאָר פון אבלות עולה לתורה זיין יעדען מאָנטאָג און דאָנערשטאָג, שבת צו מפטיר און אויך שבת צו מנחה. ביז יענעם יאָר פלעגט ער עולה לתורה זיין שבת צו מפטיר איין מאָל אין דריי וואָכען, וויל אַזוי איז געווען דער סדר אייגעטיילט: אחיו הרז"א, הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק און אחיו רמ"מ. אין יאָר פון אבלות איז געווען דריי מניינים. הוד כ"ק אאמו"ר

1) נדפס בקובץ „התמים" חוברת ג'.

2) נדפסה ב„תנוך לנער" ע' 11.

הרה״ק האָט געדאָוועט אין חדר פון הוד כ״ק אאזמו״ר הרה״ק מוהר״ש, רז״א האָט געדאָוועט אין ביהמ״ד און רמ״מ אין חדר שני פון ביהמ״ד.

אַז איך בין געקומען גלייך נאָך די הסתלקות פון כבוד אמי זקנתי הרבנית רבקה נ״ע אין מענטאן צו הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק — וועלכער איז דעמאָלט דאָרטען געווען לרגלי בריאותו — האָט ער מיר געזאָגט, אַז ר׳ נתן אדלער פלעגט זיך גוהג זיין עולה לתורה זיין שבת אין דער פרי צוויי מאָל, צו כהן און צו מפטיר. דער טאָטע — הוד כ״ק אאזמו״ר הרה״ק מוהר״ש — פלעגט דאָס טאָן צייטען־ווייז, אָבער איך קען דאָס זיך ניט פאַרגינען.

רז״א און רמ״מ זיינען געווען בעלי קורא אָבער הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק האָט מורא געהאַט, מען דאַרף דאָך מדייק זיין אין די קריאה און לייענען מתוך הכתב, אָבער אין יאָר פון אבלות — תרמ״ג — האָט ער יאָ געלייענט אין די תורה. ר׳ יחיאל פלעגט אים דאָן פאַרהערען פריער די טעמי הנגינה. צווי מאָל פלעגט ער לייענען אין חומש און איין מאָל אין תיקון[3].

* * *

...החסיד ר׳ חנוך העגדל[4] האָט דערציילט, אַז מוצאי יוהכ״פ תרמ״ד האָט רז״א געפרעגט דעם טאָטן, וואָס איז די מעשה וואָס ער האָט אַזוי מאריך געווען אין דאָוונען, האָט אים דער טאָטע געענטפערט, אַלע יאָהר וועז איך פלעג דאָוונען מיטן טאָטן אין איין סידור איז געווען גרינג, אָבער היי־יאָהר האָב איך בעדאַרפט גיין זוכן וואו דער טאָטע איז, און דאָס נעמט צייט[5].

* * *

...איך האָב שוין אַמאָהל דערציילט אַז זייענדיק אַ בן שלש ושלשה חדשים — ערב סוכות תרמ״ד — האָט הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק מיך געגומען אין סוכה — בא כבוד אמו הרבנית — צו זיין בשעת איגוד הלולב ומיניו, און האָט מיר געגעבען די ערבות צו טראָגען אין סוכה. קומענדיק אין סוכה האָט מיך הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק אַוועקגעזעצט אויפן טיש און מיר גע־לערנט ווי צו האַלטען דעם לולב — וועלכער איז געלעגן אויפן טיש — בשעת סידור ההדסים והערבות און דעם איגוד.

הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק האָט אויס־געקליבען דריי הדסים גלייבע און לאַנגע, אַוועקגעלייגט זיי אויפן טיש. אויף זיי אַוועקגעלייגט דעם לולב און מיר באַווייזען ווי צו האַלטען דעם לולב מיט ביידע הענט ער זאָל זיך ניט אַוועקרוקען, האָט געגומען צוויי ערבות צוגעלייגט צו ביידע וייטען פון לולב און צוגעלייגט צו דריי הדסים צו יעדע ערבה. און דאָן אַוועקגעלייגט די דריי הדסים אויפן רוקען פון לולב און שטאַרק פאַרבונדען מיט דריי לולב קשרים[6].

3) נדפסה בסה״ש תש״ד ע׳ 160.

4) זע וועגן עם ס׳ השיחות קיץ ה׳ש״ת ע׳ מג, פה ועוד.

5) נדפסה בסה״ש תש״א ע׳ 28.

6) נדפסה בסה״מ תש״ח ע׳ 127.

מפתח ענינים*

ע"י

כ"ק אדמו"ר שליט"א

(מפתח זה הוא רק לד"ה ת"ר נר חנוכה וד"ה וירד ה' תרמ"ג)

אני חוי' לא שניתי: נ"ח (מצד אלקות, מצד העולמות).

בטול: נ"ח (העולמות, גוף, נה"ב).

בריאה: נ"ח (התחדשות גמורה, יש מאין).

דעת: וירד ה' (בידיעת עצמו יודע).

חנוכה: נ"ח (שמן, ר"ת, חצר, תרמו- דאי שמאל).

חשך: נ"ח (ר"ת חמור שור כלב).

הוי' ושאר שמות: וירד ה'.

חוי': וירד ה' (שם העצם).

מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה: וירד ה'.

מ"ת ולע"ל: וירד ה' (מלמעלה למטה. מלמטלמ"ע. פסקה זוהמתן במ"ת. אפ"ל ע"ד הרע בבינונים).

עולם, מציאותו, בטולו: נ"ח (מ. בטולו).

צדקה: נ"ח (משפט וצ).

צמצום: וירד ה' (צ. נגע בו הצ. מקומם). עיי"ע רשימו.

רשימו: וירד ה' (לא נגע בו הצמצום). עיי"ע צמצום.

הערה על פש"ב

פ"י, בני עלי': נ"ח (ב' מדרי' בבני עלי').

*) נעתק מ„מפתח עניגים למאמרי ודרושי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע", שנדפס ב„ספר המפתחות לספרי ומאמרי חסידות חב"ו" (ברוקלין, תשכ"ו).

תיאור כתה"י

המאמרים נרשמו בגוכי"ק, בעפרון, על גליונות בודדים, רובם — על גליונות בגודל 12X18.5 ס"מ לערך, שלאח"ז נאגדו בתיק מיוחד, שעל גבו מדבקה שנכתב עלי' בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע "תר"מ[ג־ד]", ואחדים על גליונות בגודל 21.5X27.5 ס"מ לערך או פחות, ומסומנים עתה במס. 1109.

בנפרד הגיעה לידינו רשימת המאמרים בגוכי"ק כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, ובראשה כותרת "רשימת מאמרי תרמג־ד פארמאט קטן וגדול".

מאמרים אחדים לא הגיעו לידינו אלא בצילום גוכי"ק, ונסמנו במס. 939.

* * *

חלק מהמאמרים נכתבו בתחלה בגוכי"ק, וחלקן נכתבו כהגהות למאמרי אביו כ"ק אדמו"ר (מוהר"ש) נ"ע (בפרטיות ראה במפתח המאמרים).

כמה מהמאמרים נעתקו ע"י הר"ש סופר על גליונות בגודל הנ"ל, ומאוגדות יחד בתיק הנ"ל. בכ"מ ניתוספו עליהם הגהות בגוכי"ק.

בכ"מ באים בשוה"ג ציונים קצרים (שעליהם מיוסד הענין שבפנים).

כמה מאמרים שהגיעו לידינו, א"א לברר את תאריך אמירתם (או כתיבתם), אך מצורת הכתיבה וכו' נראה שנכתבו בשנים אלו לערך.

— נדפס לעיל ע' קח־קט —

פאקסימיליא מעמוד הראשון של ד"ה להבין ענין מצות אכילת מצה תרמ"ג

פאקסימיליא מצמוד הראשון של ד"ה והי פקד תרמ"ד

— נדפס לעיל ע' קנה־קנו —

הוצאת ספרים
קרני הוד תורה
ליובאוויטש